T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TARİH ANABİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ

28/3 NUMARALI FRANSA ATİK AHKAM DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ

Gülnur KOÇ ÇELİK

Danışman
Yrd. Doç. Dr Alpay BİZBİRLİK

MANİSA-2016

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 29/03/2016 tarih ve 10/Ek5 sayılı toplantısında jürimiz tarafından Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 23. Maddesi gereğince Enstitümüz Tarih Anabilim Dalı Yeniçağ Tarihi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gülnur KOÇ'un **"28/3 Numaralı Fransa Atik Ahkam Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi"** Konulu tezi incelenmiş ve aday 29/04/2016 tarihinde saat 10.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 60... dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna	☑	OY BİRLİĞİ	☑
DÜZELTME yapılmasına	* ☐	OY ÇOKLUĞU	☐
RED edilmesine	** ☐	ile karar verilmiştir.	

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.

** Bu halde adayın tez konusu değiştirilir veya adayın isteği halinde tezsiz yüksek lisans programına geçişi sağlanır.

BAŞKAN

Yrd. Doç. Dr. Alpay BİZBİRLİK

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Ahmet YEŞİL

ÜYE

Doç. Dr. Cahit TELCİ

	Evet	**Hayır**
Tez, burs, ödül veya Teşvik programına (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir.	☐	☐
Tez, mutlaka basılmalıdır.	☐	☐
Tez, mevcut haliyle basılmalıdır.	☐	☐
Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.	☐	☐
Tez, basımı gereksizdir.	☑	☐

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "28/3 Numaralı Fransa Atik Ahkam Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi" adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

28/03/2016

Gülnur Koç Çelik

ÖZET

28/3 NUMARALI FRANSA ATİK AHKAM DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ

Osmanlı Devleti'nin adalet ve kontrol sistemini yansıtan en önemli arşiv kaynaklarından biri ahkâm defterleridir. Bunlardan tezimizin konusu olan 28/3 Numaralı Fransa Atîk Ahkâm Defteri H. 1099-1113 / M. 1687-1701 tarihlerini kapsamaktadır. Ana kaynağımız olan ahkâm defterindeki hükümlerin analiz edilmesi neticesinde belirlediğimiz dönemin incelenmesi Osmanlı-Fransa siyasal ilişkilerinin daha nesnel algılanması açısından ve Osmanlı Devleti'nin Avrupa ilişkilerinde kendini nerede ve nasıl gördüğünü göstermesi bakımından son derece önemlidir.

Bu çalışmanın amacı, belirlenen kronolojik dönemde Osmanlı - Fransa ilişkilerinin arşiv belgeleri ışığında ele alınıp incelenerek siyasi, idari, askeri ögeler etrafında örülen sosyal ve kültürel süreçlerin değerlendirilip bilim dünyasına sunulması olmuştur. Çalışmamızda esas olarak incelemesini yaptığımız defter sayesinde hükümlerin tetkik edilmesi ve ulaştığımız bilgiler neticesinde ilişkilerin hangi alanlarda gerçekleştiğinin tespiti ile kapitülasyonlardan dolayı özellikle ekonomik ilişkilerin boyutları belirlenmeye çalışılmış olup Fransa ile Osmanlı devletleri arasındaki siyasi, ekonomik, kültürel ve güvenlik meseleleri yanında din ve ibadet gibi konularda Osmanlı'nın Fransızlara tutumu, miras meseleleri, korsanlık, borç davaları gibi konulara ait problemlerin çözümlerini içeren hükümler incelenerek, değerlendirilmiştir. Aynı zamanda çalışmamızın konusu ile ilgili literatür ve arşiv belgesi toplanarak "Tüme Varım" metodu ile malzemelerin değerlendirilmesi şeklinde çalışılmıştır.

Bu anlamda 17. yüzyılda söz konusu ilişkilerin nasıl seyrettiği, Osmanlı Devleti'nin aynı dönemde dünya siyaseti üzerinde ne tür tesirlerde bulunduğu gibi sorulara belli ölçülerde cevap verebilmek maksatlı belirlediğimiz defterin transkiripsiyon ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Fransa, Ahkâm Defteri, Kapitülasyonlar, Osmanlı- Fransa İlişkileri.

ABSTRACT

28/3 NUMBER FRANCE RECORDS OF PROVOSIONS WASTE TRANSCRIPTION AND EVALUATION

One of the most important archival sources that reflect the Ottoman Empire and control systems of justice are records of provosions. Of these, which are the subject of this thesis No. 28/3 France Records of Provosions H. 1099-1113 / M. 1687-1701 AD covers the period. Examining the period we determine the main source is the result of the analysis of the provisions of the canon of books Ottoman - France for more objective perception of the political relationship and the Ottoman Empire's European affairs itself and where it is extremely important how in terms of showing what he saw.

The aim of this study was determined by the Ottomans in the chronological period - France examined archive documents being considered in the light of the relationship of political, administrative, social and cultural processes are evaluated and military elements have been woven around to be presented to the scientific world. In this study as a basis for examination of the provisions through books we do the investigation and the relationship of information as a result we reached the place in which areas, because of the capitulation is especially studied to determine the size of the economic relations political deadlock between the Ottoman Empire and France, economic, Ottomans in the face of religion and worship besides cultural and security issues' the attitude of the French heritage issues, piracy, examining issues such as the provisions containing the solution of the problems of debt cases are evaluated. It also collected literature and archive documents related to the subject of our study "all the I Am" was tried in the form of materials and methods of evaluation.

In this sense, the 17th century is watching how those relations, the Ottoman Empire at the same time in the world to some extent the question as found in what kind of influence on the politics of the book we have determined purpose to respond transkiripsiyon and has been evaluated.

Keywords: Ottoman Empire, France, Records of Provosions, Capitulations, Ottoman-France Relations.

ÖNSÖZ

Kurulduğu tarihten itibaren diplomasiye önem veren Osmanlı Devleti'nin yabancı devletlere bahşetmiş olduğu kapitülasyonlar kurulan diplomatik ilişkilerde kilit rol oynamıştır. Fransızlarla da kapitülasyonlar aracılığıyla kurulan dostluk ilişkileri kimi zaman ittifaklar kurulmasına, kimi zaman Osmanlı Devleti'nin Fransızların koruyuculuğunu üstlenmelerine çoğu zamanlarda ise ekonomik ihtiyaçların zorlaması ve karşılıklı ticarî menfaatler dolayısıyla kurulan ilişkilerin temel unsuru olmuştur. Türk devletleri içerisinde hatırı sayılır bir hâkimiyet sahasında yer alan Osmanlı Devleti'nin bu ilişkilerini aydınlatarak hem geçmişi anlamamıza hem de devam eden günümüz sorunlarını çözmemize katkı sağlayacak en önemli kaynak, zengin olan belge adedi ile Osmanlı arşividir.

Osmanlı arşivlerinde yer alan ahkâm defterleri, Dîvân-ı Hümâyûn'da genellikle bir şikâyete atfen görüşülen konularla ilgili alınmış kararların kaydedildiği defter türüdür. Ahkâm defterlerindeki kayıtlar, taşradan gelen bireysel şikâyetlere, devletin en yetkili organı Dîvân-ı Hümayun'un getirdiği çözümleri ve bakış açısını göstermesi bakımından dikkate değerdir. Bizde Fransa'ya verilen imtiyazlarla birlikte Osmanlı Devleti topraklarında ticaret yapma ve konsolosluklar açma yetkisi elde eden Fransızların, siyasi, diplomasi, idari, ticari, hukuki, sosyal, ticaret, eşkıyalık, korsanlık, gibi pek çok problemlerini konu edinen zengin hüküm içeriği barındıran ve iki devlet ilişkilerinde 1687/1701 arasındaki 14 yıllık dönemi konu edinen 28/3 Numaralı Fransa Atik Ahkâm Defteri ile Fransızların hangi zorluklara maruz kaldıklarını ne türden şikâyetlerinin olduğunu, bu şikâyetlere ahidnâme maddeleri ışığında getirilen çözümlerin yapısını ve izlenilen tutumları incelemeye çalıştık.

Tezimiz üç bölümden oluşmaktadır. İlk olarak Giriş kısmında defterimizin niteliğini daha iyi anlayabilmek için Düvel-i Ecnebiye defterlerini tanımladıktan sonra birinci bölümde Fransızların Osmanlı Devleti ile ilişkilerinin tarihçesine yer verdik. Başladığı tarihten itibaren yer vermeye çalıştığımız tarihçede iki devlet arasındaki dostluk ilişkilerinin başlamasından itibaren ise ilişkilere siyasi, ekonomik, kültürel boyutlarından bakmaya çalıştık. Tezin ikinci bölümünde defterimizin dönemi olan 1687-1701 yılları arasındaki ilişkileri siyasî, diplomatik, ekonomik ve hukukî açıdan gelişmeleri ile olaylarını ve özellikle ihtilaf yaşanan konuları defterimizdeki hükümlerin ve araştırma eserlerin ışığı altında inceledik. Konuları

incelerken ihtilafların daha iyi anlaşılması için konuyu tanımlamaya yönelik bilgileri konunun girişinde vererek ihtilafları konu başlıklarına göre değerlendirdik. Tezin üçüncü bölümünde ise tezimizin konusu olan 28/3 Numaralı Fransa Atik Ahkâm Defteri'nin transkripsiyonuna yer verdik.

Tezin hazırlanması sürecinde; tez konumu öneren bilgi birikimi ve teşvik edici sözlerinin yanı sıra çalışmalarımda karşılaşmış olduğum her türlü sorunla yakından ilgilenip mesai saatleri dışında da kendisine ulaşma ve rehberliğinden yararlanma imkânını veren değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Alpay BİZBİRLİK'e; yardımlarını hiçbir zaman benden esirgemeyen arkadaşım Melis Altan'a, tezin oluşması esnasında verdikleri maddi ve manevi destekten dolayı aileme; maddi manevi desteklerle hep yanımda olan ve tezimde yer alan haritanın yapımına katkı sağlayan eşim Adem Çelik'e teşekkürü bir borç bilirim.

Gülnur KOÇ ÇELİK

Manisa, 2016

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ ii
ÖZET iii
ABSTRACT iv
ÖNSÖZ v
KISALTMALAR DİZİNİ ix
TABLO VE ŞEKİLLER x
GİRİŞ 1
A. 28/3 Numaralı Fransa Atik Ahkâm Defteri'nin Tanıtımı 6

BİRİNCİ BÖLÜM
OSMANLI FRANSA İLİŞKİLERİ TARİHÇESİ

I. XVI. YÜZYIL ÖNCESİ OSMANLI- FRANSA İLİŞKİLERİ 9
II. XVI. VE XVII. YÜYILI SONUNA KADAR OSMANLI - FRANSA İLİŞKİLERİ 15
A. Siyasi İlişkiler 15
B. Ekonomik İlişkiler 24
C. Kültürel İlişkiler 32

İKİNCİ BÖLÜM
1687-1701 ARASI OSMANLI-FRANSIZ İLİŞKİLERİ

I. AHİDNAMELER 35
A. 1673 Öncesi Ahidnameleri 36
B. 1673 Ahidnamesinin Önceki Ahidnamelerle Kıyası 39
II. CAN VE MAL GÜVENLİĞİNİN SAĞLAMASI 41
A. Yol İzinleri 44
B. Fırtına ve Karaya Vurma Gibi Durumlarda Güvenliğin Sağlanması 47
C. Eşkıyalık 48
D. Korsanlık 50
III. DİN VE İBADET SERBESTLİĞİ 53
A. Kiliselerin Tamiri 56

IV. KONSOLOS TAYİNLERİ 57
V. EKONOMİK MESELELER 59
A. Gümrük Resmleri 60
B. Konsolosluk Hakları 64
C. Muaf Olunan Vergiler 65
D. Kanunsuz ve Haksız Vergi ve Para Toplanması 66
VI. TİCARET 67
A. Hamr Ticareti 72
B. Hububat Ticareti 74
C. Dokuma Ürünlerinin Ticareti 76
D. Diğer Metaların Ticareti 79
E. Memnu Metaların Yoklatılması 82
F. Fransa Bayrağı Altında Diğer Milletlerin Ticareti 83
VII. DAVALAR 84
A. Tüccarların Hukuki Davaları 86
B. Borç Sorunları 87
VIII. MİRAS MESELELERİ 90

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
28/3 NUMARALI ATİK AHKÂM DEFTERİ'NİN TRANSKRİPSİYONU

I. BOA.A.DVN. DVE. d. 28/3 METİN TRANSKRİPSİYONU 92

SONUÇ 403
KAYNAKÇA 405
DİZİN 415
HARİTA 423
EKLER 424

KISALTMALAR DİZİNİ

A.DVNSDVE.d **:** Divan-ı Hümâyûn Sicillâtı, Düvel-i Ecnebiye Defterleri
a.g.e **:** Adı Geçen Eser
a.g.m **:** Adı Geçen Makale
a.g.t **:** Adı Geçen Tez
AÜHFD **:** Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
B.O.A **:** Başbakanlık Osmanlı Arşivi
B **:** Receb
Bkz **:** Bakınız
C **:** Cemâziye'l-âhir
Ca **:** Cemâziye'l-evvel
Çev. **:** Çeviren
DİA. **:** Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
H. **:** Hicri
h. **:** Hüküm
Haz **:** Hazırlayan
İ.A. **:** Millî Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi
L **:** Şevval
m. **:** Madde
M. **:** Miladi
M **:** Muharrem
N **:** Ramazan
Nr **:** Numara
OTAM **:** Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi
R **:** Rebî-ül-âhır
Ra **:** Rebî-ül-evvel
s. **:** Sayfa
s.s. **:** Sayfalar arası
S **:** Safer
Ş **:** Şaban
TTK **:** Türk Tarih Kurumu
Z **:** Zilhicce
Za **:** Zilkade

TABLO VE ŞEKİLLER

Tablo I: Fransa'ya Ait Olan Ahkâm Defterleri……..... 6
Tablo II: Fransa ile İmzalanan Ahidnâmeler……..... 36
Tablo III: Hükümlere Göre Seyahat İzinleri……..46-47
Tablo IV: Fransa Tüccarlarının Galata'dan Götürdükleri Ürünlerin Gümrük Vergileri…….. 63
Tablo V: Hükümlerde Adı Geçen Yerler ve Ürünler…….....70-72

Harita I: 28/3 Numaralı Fransa Atik Ahkâm Defteri Hükümlerinde Adı Geçen Yerler…… 422

GİRİŞ

İnsan hafızasının unutma özelliğinden dolayı yaşanan olayların ve bir döneme ait bilgilerin sonraki dönemlere aktarılabilmesini sağlamak amaçlı yaşananların yazıya geçirilmesi ve saklanması arşivlerin oluşmasındaki ilk adımdır denilebilir. Şüphesiz ki arşivler milletlerin ve devletlerin geçmişlerini şimdiki zamana ve geleceğe bağlayan temel kaynakları barındırır. Söz konusu kaynaklar tutulmuş oldukları dönemin siyasi, sosyal, iktisadi, hukuki, dini yapısı ile o döneme ait kurumları ve kurumların işleyişlerini ortaya koyan başlıca kaynaklardır.

Osmanlı Devleti'nin idâri teşkilattaki yapılanma ve bürokratik yazışmaları yazıya dökme geleneği, günümüze kadar ulaşan büyük bir devlet arşivini miras bırakmıştır. Hiç şüphesiz sayıları binlerle ifade edilen söz konusu belgelerin titizlikle korunmuş olması, yıllar sonra araştırmacılara o dönemin yapısını inceleme imkânı sağlamaktadır. Bu imkân, gerek dönemin ana hatlarının belirlenmesi noktasında, gerekse tarihi olayların dönemin şartlarına uygun olarak yorumlanmasında araştırmacılara kolaylık sağlamaktadır.[1]

Osmanlı Devleti döneminden günümüze kadar gelmiş olan belgelere bakıldığında gerek bürokratik alanda her yazışmanın mutlaka ilgili deftere kaydedilmesinden gerek defterlerin tasnif edilerek özenle korunmuş olmasından Osmanlı Devleti'nin resmî nitelikteki bu belgelerin arşivlenmesine büyük önem verdiği görülür.

Günümüzde Başbakanlık Osmanlı Arşivi de köklü ve zengin bir kültür mirası bırakmış olan Osmanlı Devletine ait arşiv malzemesini muhafaza eden müessesedir. Balkan memleketlerinin, Macaristan'ın, Güney Rusya ve Arap memleketlerinin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin son beş-altı yüzyıllık tarihinin ana kaynağı Türkiye'deki Osmanlı arşivleridir. Bugün bu arşivlerin, Akdeniz memleketleri ve Avrupa tarihi için de birinci derecede önemli arşivlerden biri olduğu anlaşılmıştır. Özelikle sosyal, ekonomik ve demografik araştırmaların öncelik kazandığı günümüzde, bu arşivlerdeki son derece zengin istatistik malzemesi eşsiz bir değer taşımaktadır. Özetle, bugün Türkiye'de bulunan Osmanlı Arşivleri, bölgedeki milletlerin hayati bir

[1] Saliha Okur Gümrükçüoğlu, "Şikâyet Defterlerine Göre Osmanlı Teb'asının Şikâyetleri", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt. 61, Sayı. 1, Ankara 2012, s. 176.

önem verdikleri, bu yüzden hükümetlerinde ilgilendiği milletlerarası bir konu niteliğini kazanmıştır.[2]

Osmanlı Devleti'nde Bâb-ı Âsafi, Bâb-ı Defterî ve Dîvân-ı Hümâyûn adı altında devlet müesseselerinin temelini oluşturan üç önemli kuruluştan biri olan Dîvân-ı Hümâyûn,[3] idari, iktisadi, askeri meseleleri görüşerek karara bağlayan, her türlü dava/şikâyetle ilgilenen ve birçok farklı görevi bulunan kuruluştur.

Divan-ı Hümayun'da görüşülen meseleler temize çekildikten ve yayınlandıktan sonra bunların özet kayıtlarını tarih sırasına göre içeren defterler tutuluyordu. Divan-ı Hümayun Sicilleri adı verilen bu defterler, ihtiva ettikleri çeşitli meselelere göre tasnife tabi tutulmuşlardır. Değişik hükümlerin kaydedildiği mühimme defterleri, bu kayıtlar içerisinde başlıca defterler arasındadır. Ancak XVII. asrın ortalarından itibaren sadece devlet işleri ve kamuya ait meselelerle alakalı ferman ve hükümler mühimmelere kaydolunmaya başlamıştır. Bu durum, mühimme defterlerinin muhteva bakımından fakirleşmesine sebep olmakla beraber bir ihtisaslaşmayı da beraberinde getirmiştir. Halka ait şikâyetler, 1649 senesinden itibaren, eyalet ayrımı olmaksızın şikâyet defterleri adı verilen yeni bir defter türüne kaydedilmeye başlanmıştır. Ancak 1742 senesinde bu usulden de vazgeçilmiş ve değişik bölgeler oluşturulmak suretiyle halkın şikâyetlerine dair meselelerin çözümlerini ihtiva eden ve ahkâm defterleri adı verilen yeni bir defter türü meydana gelmiştir.[4]

Adalet ve devlet mekanizmalarının en iyi şekilde işlenmesinde halktan gelen şikâyetlerin önemli rolü bulunur. Bu şikâyetler oto kontrolün sağladığının bir göstergesidir. Zira payitahttan verilen bir emrin görevliler tarafından yerine getirilip getirilmediği, istenildiği gibi uygulanıp uygulanmadığı yapılan şikâyetler dikkate alınarak değerlendirilme imkânına sahip olunmuştur.[5]

Adalet kavramı, halkın şikâyetlerini doğrudan doğruya hükümdara sunabilmesi ve onun emriyle haksızlıkların giderilmesi demektir. Divân-ı Hümâyûn'un temel görevi de budur. Oraya yapılan başvurular Sultan daima orada

[2] Halil İnalcık, "Osmanlı Arşivlerinin Türk ve Dünya Tarihi İçin Önemi", *Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu,* İstanbul, 1985, s.39.
[3] Ahmet Mumcu, "Divân-ı Hümâyûn", *DİA*, Cilt 9, İstanbul, 1964, s.430.
[4] Mübahat Kütükoğlu, "Mühimme Defteri*" DİA*, Cilt 31, İstanbul, 1964, s.521, Ramazan Günay, "Osmanlı Arşiv Kaynakları İçerisinde Ahkâm Defterleri: Gelişim Seyri, Muhtevası ve Önemi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Yıl: 2013/1, Sayı:17, s.13.
[5] Said Öztürk, "Sosyo-Ekonomik Tarih Kaynağı Olarak Ahkâm Defterleri" *Pax Ottomana / Studies İn Memoriam Prof. Dr. Nejat Göyünç*, Editör: Kemal Çiçek, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2001, s.611.

hazır bulunduğu inancıyla doğrudan doğruya Sultana yapılmış başvurular sayılır.[6] Bu nedenle gerek kadı tarafından verilen kararın sonucunu beyenmeyen, gerekse herhangi bir haksızlığa uğrayan, uğradığını düşünen kişilerin, şikâyet amacıyla, çözülmesi için meseleyi padişaha-Divan-ı Hümayun'a götürme hak ve imkânı bulunuyordu. Yönetici-yönetilen arasındaki bu sorumluluk anlayışı Osmanlı hükümdarlarını tebaanın her türlü zulüm ve fenalıktan, haksızlıktan korunması ve hakkının teslimi hususunda titiz davranmaya itmişti.

Ahkâm, hükmün çoğulu olup burada "padişah buyruğu" anlamına gelmektedir.[7] Ahkâm, daha geniş manada, belli bir konu hakkında konulmuş bulunan kuralların bütününü ifade etmek için de kullanılmaktadır.[8] Ahkâm defterleri Divân-ı Hümâyûndan çıkan hükümlerin kaydına mahsus olan kanunname ve nizam mahiyetinde olan genellikle bir şikâyete atfen görüşülen konularla ilgili kararların kaydedildiği defterlere genel olarak verilen addır.

Ahkâm defterlerinde yer alan kayıtlar birinci derece mahkemelerinde halledilemeyen meselelerin Divân-ı Hümâyûna gönderildiği, bu meselelerin burada halledilmeye çalışıldığı ve bunların hiçbir şekilde çözümsüz bırakılmadığı kayıtlardır. Şikâyet için arz veya arz-ı hâl gönderilmesi ilgilinin mutlaka bir zararını veya uğradığı bir haksızlığı gidermek içindir. Zarar gören taraf bir şahıs, bir grup veya bir kurum olabilir. Haksız ve zararlı durum, eşkıyanın soygunculuğu, bir mahkeme kararını tanımama, borcunu ödememe gibi genellikle kanuna aykırı hareketten doğar.[9] Bu açıdan bakıldığında ahkâm defterleri, adalet mekanizmasının pratiğe yansıma biçimlerini, bu mekanizma içerisinde oluşan bürokrasiyi ve şikâyet kaynaklı divan metinlerinin diplomatika açısından özelliklerini geniş bir şekilde araştırmacıya sunmaktadır.[10]

Arşivde şimdiye kadar muhtelif şahıslar tarafından muhtelif usullerde tasnifler tecrübe edilmiştir. Hala tasnif heyeti, bütün dünya arşivlerince kabul edilmiş olan usule, yani evrakı muamele gördükleri devlet dairesinin o zaman mevcut kalemlerine göre ayırmak ve dosyalamak usulüne göre tasnif etmeğe çalışmaktadır. Arşivde mevcut şimdiki tasnife göre Divanı Hümayun Sicillatı'nda yer alan defterler; Mühimme defterleri, Şikâyet defterleri, Ahkâm defterleri, Ruus defterleri, Tahvil

[6] Halil İnalcık, *Osmanlı'da Devlet, Hukuk, Adalet*, Eren Yayıncılık, İstanbul, 2005, s.50.
[7] Halil Sahillioğlu, "Ahkâm Defteri*", DİA,* Cilt 1, İstanbul 1988, s. 551
[8] Ahmet Özel, "Ahkâm", *DİA*, Cilt 1, İstanbul 1988, s. 550.
[9] İnalcık, a.g.e, s.51
[10] Öztürk, *a.g.m,* s.622.

defterleri, Name defterleri, İmtiyaz defterleri, Tanzimat defterleri Mukteza defterleri, Kalebend defterleri, Nefi ve kısas defterleri, Muahedeler, Mukavelenameler, Düveli ecnebiye defterleri, Gayrimüslim cemaatlerine mahsus defterler ve Kilise defterleridir.[11]

Osmanlı Arşivi'nde bulunan Düvel-i Ecnebiye Defterleri, devletin münasebette bulunduğu bütün dünya devletlerini ihtiva etmektedir. Bunlar Amerika, Belçika, Brezilya, Dubrovnik, Fransa, İngiltere, İspanya, Romanya, Rusya, Sardunya, Toskana, Venedik, Avusturya, Ceneviz, Danimarka, İran, Bulgaristan, Flemenk, İsveç, Norveç, Lehistan, Meksika, Yunanistan, Sırbistan vb. devletlere ait nişan, ahkâm, ahidnâme, konsolosluk, hududnâme, sefine gibi muhtelif konulara ait iki seri halinde toplam 139 defterden ibarettir. Bu seri, Osmanlı İmparatorluğu tarihi bakımından eşsiz bir kaynaktır.

Düvel-i Ecnebiye defterleri de içerik olarak ahkâm defterleri gibi olmasına rağmen farklı olarak Osmanlı Devleti'nden imtiyaz almış devletlerin Osmanlı toprakları içerisinde bulunan halkının şikâyetlerine konu olan hükümleri içermektedir. Normal ahkâm hükümleri yerine tüccar sefineleri, kiliseler, ahidnâme maddeleri vs. içeren hükümler kaydedilir. Bu defterlerde de yine esas olan ve devlet içerisinde artan şikâyetlerin süratle çözüme kavuşturulması gereğidir.

Konsoloslardan, yabancı tüccar ve elçilerden gelen her türlü yazışmalar burada muhafaza edilmiştir. Yabancı devletlere ait gemilerin Osmanlı limanlarından yararlanmaları için gerekli izinlerin verilmesi, bu izinlerin muntazam olarak takibi ve yabancı devletler ile ilgili muhtelif konulardaki havadisler de bu kalemde bulunmaktadır. Menzil ve yol hükümleri, tüccar beratları ve bazı nizamnâmelerin kayıtları da yer almaktadır. Son dönemde elçi, konsolos ve tercümanların oğullarına ve yardımcılarına tanınan imtiyazlar, giyecek yiyecek ve içeceklerine karışılmaması, çeşitli vergilerden muaf tutulmaları, özel mahkemelerde yargılanmaları vb. konuları ihtiva eden hüküm ve beratlar da Düvel-i Ecnebiye defterlerinin konuları arasında yer alır.[12]

Ecnebi defterleri, defterde zikredilen devletin diplomatik temsilcisinin ricalarına yanıt olarak verilen hükümleri içerir. Bu defterlerde padişah tarafından onaylanmış ahidnâmelere yer verilir ve ahidnâmeler bir padişahtan diğerine çok az

[11] Coşkun Üçok, "Türk Hukuk Tarihi Bakımından Devlet Arşivinden İstifade İmkânları", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* 1951, Cilt 8, Sayı 1-2, s.696-697.
[12] *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, Haz. Yusuf İhsan Genç ve diğerleri, Başbakanlık Basımevi, İstanbul, 2010, s.42.

değiştiği için ecnebi defterlerinin asıl önemi, ahidâmelerin günlük uygulanışını yansıtıyor olmalarıdır.[13]

Düvel-i Ecnebiye defterleri Osmanlı Devleti'nin bir hukuk devleti olduğunu zayıfın güçlü karşısında korunmaya çalışıldığını, en küçük bir haksızlığın ve şikâyetin cevapsız kalmamasına özen gösterildiğini, hukukun uygulanmasında etnik ayrımcılığa gidilmediğini ve tüm bunlar yapılırken ahidnâmelere nasıl riayet edildiğini gösteren en güzel örneklerdir.

Düvel-i Ecnebiye ahkâmında yer alan bir hüküm üç ana bölüme ayrılmaktadır;

1. Hükmün gönderildiği yerin yetkilisine hitap ile başlar.
2. Gönderilen arz-ı halde yer alan şikâyetin konusu verilir.
3. Getirilen çözüm, uyulan ahidnâme maddesi ile birlikte verildikten sonra, sonunda *"kimesne mâni olmamak/ rencide eylememek içün","ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince amel olunmak içün", "şer'le görülmek"*vb. ifadeler yer alır. En sonda ise hükmün yazıldığı tarih verilir.

Düvel-i Ecnebiye Defterleri; 980 Numaralı Bâb-ı Asafî Defterleri Kataloğundaki Düvel-i Ecnebiye Defterleri 989 Numaralı Divan-ı Hümâyûn Defterleri Kataloğundaki Düvel-i Ecnebiye Defterleri isimleri ile adlandırılmak üzere iki seri halindedir

980 numaralı "Bâb-ı Âsafî Defterleri Kataloğu'nda A.DVN. DVE. Koduyla 901/916-A genel numaralarda bulunan H.1001-1592 - H. 1242/1826 tarihleri arasındaki kayıtları ihtiva eden, birkaç sayfa veya formadan müteşekkil olan 17 adet Düvel-i Ecnebiye Defteri mevcuttur. Bu defterlerden 908 ve 909 genel numaralarda kayıtlı defterler Fransa'ya aittir.[14]

989 Numaralı Divan-ı Hümâyûn Defterleri Kataloğundaki fonda 975-1332/1567-1913 yıllarını ihtiva eden 122 adet defter bulunmaktadır. Bu defterlerin içerisinde Fransa'ya ait olan defter sayısı 11 olmakla birlikte en erken tarihlisi 1634/1666 en son tarihlisi ise 1906-1912 yıllarına aittir.

989 Numaralı Divan-ı Hümâyûn Defterleri Kataloğu'ndaki Düvel-i Ecnebiye Defterlerinden Fransa'ya Ait Olanlar;

---

[13] Suraiya Faoqhi, *Osmanlı Dünyasında Üretmek, Pazarlamak, Yaşamak,* Çevirenler: Gül Çağalı Güven-Özgür Türesay, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, s.42.

[14]Ayşin Şişman*, Osmanlı -Fransız İlişkileri 1740-1789 (Konsolos Arzlarına Göre),*Yayınlanmamış Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar, 2011, s.xvii

Tablo I: Fransa'ya Ait Olan Ahkâm Defterleri

Katalog No:	Sıra No:	Defterin Adı	Tarih		Sayfa Adedi
			Hicrî	Miladi	
989	26/1	Fransa Atik Nişan ve Ahkâm Defteri	1044/1077	1634/1666	164
	27/2	Fransa Nişan Defteri	1084/1224	1673/1809	210
	28/3	**Fransa Atik Ahkâm Defteri**	**1099/1113**	**1687/1701**	**194**
	29/4	Fransa Ahidnâme ve Nişan Defteri	1153/1324	1740/1906	197
	30/5	Fransa Ahkâm Defteri	1193-1225	1779-1810	434
	31/6		1225-1255	1810-1839	381
	32/7		1254-1259	1838-1843	124
	33/8		1255-1278	1839-1861	196
	34/9		1295-1328	1887-1910	186
	34/1	Fransa Konsolosluk Defteri	1324-1331	1906-1912	202
	34/2	Fransa Ahkâm (Defter-i Hadariye'den Nakil)	1159-1192	1746-1778	356

Kaynak: Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi (2010),s.43-44.

A. 28/3 Numaralı Fransa Atik Ahkâm Defteri'nin Tanıtımı

İncelemiş olduğumuz Düvel-i Ecnebiye tasnifine ait defter 28/3 numaralı Fransa Atik Ahkâm Defteri olarak isimlendirilmektedir. Kayıt tarihleri H.1099/1113 M.1687/1701 yılları arasında olan bu defterin kaydedildiği dönem II. Süleyman (1687-1691), II. Ahmet (1691-1695), II. Mustafa'nın (1695-1703) saltanat yıllarına denk gelmektedir.

Defterin ebadı 43X15, ciltli ve ebruludur. Sayfa numaralama usulüyle toplam 194 sayfadan oluşmaktadır. Defterde yer alan boş sayfalar 1-3,193, 194 arasındadır ve defter 4 numaralı sayfa ile başlamaktadır. Defterde geçen hükümler belirli bir sıra ile numaralandırılmış olup divanî yazı şekliyle toplamda 829 hüküm yer almaktadır. Ancak sayfa ve hüküm numaraları deftere daha sonradan eklendiği için numaralandırılmamış hükümler de mevcuttur. Hicrî aylar kısaltılmış şekli ile verilirken hükümlerdeki ay günleri için ayın ilk on günü evâil, ikinci on günü evâsıt ve ayın son on günü için evâhir kullanılmıştır. 529 numaralı hükmün sehven ahkâm defterine kayıt edildiği daha sonra nişan defterine nakil olunduğu hükmün başına not edildiği gibi satır aralarında zaman zaman not edilmiş başka yazıların da olduğu dikkat çekmektedir. Defter içerisinde yer alan hükümlerin genel bir düzen içinde yazıldığı görülürken, hüküm gönderilen yerlerin yetkililerine hitabın ardından,

arzuhâl edilen durumun açıklanıp konuya ilişkin çözümün sunulduğu ve pek çok hükümde de çözüm için yetkililerin geç kalmamasının gerektiği belirtilmiş ahidname şartlarına göre hareket edilmesinin önemi *"ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir"* ifadesi ile vurgulanmıştır. Metinlerin içerisinde bazı alanlar tahrip olduğu için bu alanlar transkript edilirken "(tahrip edilmiş)" şeklinde gösterilmiştir.

28/3 numaralı Fransa Atik Ahkâm Defteri, ahidnameler ile Fransızlara tanınan imtiyazların uygulanmasında Osmanlı yöneticilerinin ahidname maddelerine ne derece riayet ettiğini, karşılaşılan sorunlarda imtiyazların ne kadar uygulanabilirliğinin olduğunu ve Osmanlı Devleti'nin ticari alandaki hâkimiyetini, uluslararası ilişkilerdeki konumunu, iki devletin etkileşimlerini ahidname ışığında değerlendirme imkânı vermiştir. Osmanlı Fransa ilişkilerinin 17. yüzyıldaki durumunu kısmen yansıtan bu defterde geçen hükümler genel olarak ele alındığında Fransa ile olan dostluklar vurgulanarak karşılaşılan sorunların yapıcı bir şekilde çözümüne gidildiği, özellikle Fransa'dan gelen tüccarların ticaret yaparken haksızlığa uğramadan ve zarar görmeden getirdikleri ve götürdükleri ürünlerde yasak ürün taşımadıkları sürece serbestçe ticaret yapabilmelerine olanak sağlandığı görülmektedir. Hükümler değişik makamlara yazılmış olup emre muhatap olan makam tek olabildiği gibi birden fazla da olabilmiştir. Defter içerisinde en çok hüküm, götürülen ürünlerden dolayı gümrük uygulamalarında çıkan sorunlar üzerine olurken aynı şekilde sık tekrar eden hükümlerin yol izinlerine ait olduğu görülür. Bu anlamda incelediğimiz defterden karada ve denizde seyahat serbestliği, yol izinleri, ticaret yapılan metalar ve alınacak gümrük resimleri, alışveriş serbestliği, konsoloslara ödenecek olan haklar, muaf olunan vergiler, tüccarlara ve diğer Fransızlara haksız uygulamaların yapılmaması, farklı dinlerden olanların ayin hürriyeti, kiliselerin tamir meseleleri, Fransa bayrağı altında ticaret yapacak olanların zarar görmemesi, Fransızların himaye edilmesi, hukuki davalar, vasiyet serbestliği ve miras meseleleri gibi konulara dair bilgiler edinmek mümkün iken en çok hangi bölgelerde bu sorunlara çözüm arandığını tespit etmek de mümkündür.

Tezin yazımı sırasında yararlanılmış olan belli başlı önemli çalışmalar vardır ki kısaca değinmek yerinde olacaktır.

Fransa'ya ait yukarıda tablo halinde gösterilen ahkâm defterlerinden *"Osmanlı Fransız İlişkileri 1740-1789 (Konsolos Arzlarına Göre)"* isimli doktora tezi ile Ayşin Şişman tarafından döneme ilişik defterler 2011 yılında çalışılmış

olmakla birlikte yine Ayşin Şişman tarafından *"1702-1708 Tarihleri Arasında Türk-Fransız İlişkilerinde Konsolos Arzları ve Bunlara Ait Hükümler"* olarak yazılan makale Belleten Dergisinde yayınlanmıştır.[15] 1666-1687 yıllarına ait olan defter ise 2014 yılında Ebru Karakoyun tarafından diğer iki tez arkadaşı ile birlikte yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.

Adı geçen çalışmaların dışında Fransa Osmanlı ilişkilerini aydınlatmak adına bilgi edinebilecek ve yararlanılacak önemli başka kaynaklarda söz konusudur. Fahrettin Tızlak tarafından yayına hazırlanan Mehdi Fraşerli'nin *Osmanlı Devleti'nde Kapitülasyonların Uygulanışı* eseri konuya ışık tutarken yine Reşat Ekrem Koçu'nun *Osmanlı Muahedeleri ve Kapitülasyonlar 1300-1920 ve Lozan Muahedesi* isimli eseri de Fransa'ya tanınan imtiyazları kronolojik olarak vermesi ve her imtiyazda geçen ahidnâme maddelerini içermesi ile Osmanlı Fransa ilişkilerinin temel taşlarını ortaya koyması bakımından araştırmamıza yön veren önemli eserlerdendir.

İsmail Soysal'ın, *Fransız İhtilâli ve Türk- Fransız Diplomasi Münasebetleri 1789–1802* adlı eseri iki ülke siyasî ilişkilerini ele alan ilk çalışma olması bakımından önemlidir.

Akdes Nimet Kurat'ın (1953), *Türk-İngiliz Münasebetlerinin Başlangıcı ve Gelişmesi* ile Mübühat Kütükoğlu'nun *Osmanlı İngiliz İktisadi Münasebetleri* eserleri Doğu'da Fransa ile İngiltere arasında yaşanan rekabeti ortaya koymaktadır.

Ayrıca Ali İhsan Bağış'ın *Osmanlı Ticaretinde Gayrimüslimler* eseri de kapitülasyonlar ışığında gayrimüslimlerin iktisadi hayatta edindikleri yeri aydınlatmaya ışık tutmaktadır.

[15] Ayşin Şişman, "*1702*-1708 Tarihleri Arasında Türk-Fransız İlişkilerinde Konsolos Arzları ve Bunlara Ait Hükümler", *Belleten,* Sayı: 237.

BİRİNCİ BÖLÜM
OSMANLI FRANSA İLİŞKİLERİ TARİHÇESİ

I. XVI. YÜZYIL ÖNCESİ OSMANLI- FRANSA İLİŞKİLERİ

"Ahidnâmeler ölü doğmuş birer vücuttur. Onlara hayatiyet bahşedecek olan şey tarafların bunları yaşatmak için duydukları arzu ve azimdir"[16] sözünden de anlaşıldığı gibi tarafların elde ettikleri haklar kadar bu hakların gereklerinin ne ölçülerde yerine getirildiği de önemlidir. Çıkarları ve siyasi şartları doğrultusunda zaman zaman devletler birbirlerine yakınlaşırken, zaman zaman da birbirlerine karşı zıt bir tutum izlemişlerdir. Balkanlarda hızlı bir şekilde ilerlemesi sonucu Avrupa devletleriyle siyasi ve askeri ittifak ilişkileri başlamış olan Osmanlı Devleti'nin, üstünlük gücünü kullanarak verdiği imtiyazlarla ekonomik ilişkileri de bu süreçte gelişme imkânı bulmuştur.

Osmanlı Devleti ile Fransa arasındaki siyasi ilişkiler iki memleketin birbirinden uzak olması ve önceleri din ayrılığından doğan nefret yüzünden ancak 1525 senesinde kurulabilmişti. Ancak önceki devirlerde de farklı şekillerde ikili ilişkiler var olmuştu.[17] Fransızların Türklerle en esaslı ve sürekli ilişkileri Selçuklu Türkleri üzerine düzenlenen Haçlı Seferleri ile başlamıştı. Haçlı Seferleri, VII. yüzyıldan beri Müslümanların elinde bulunan ve Hristiyanlarca kutsal sayılan Kudüs ve dolaylarının geri alınması için en etkili eylem olarak görülüyordu. Gerek Batı dünyasında gerekse İslam dünyasında çok büyük ve değişik sonuçlar doğuran bu seferler XI. ve XIII. yüzyıllar boyunca sekiz kez hazırlanmış ve uygulanmıştır. (1096, 1147, 1189, 1204, 1217, 1228, 1248, 1270).[18] Selçuklulara karşı ilk Haçlı Seferinin kıvılcımı Fransa'da Pierre Lermite isimli bir Fransız papazı tarafından yakılmıştı. Türklerin Hristiyanlara yaptığı zulümlerden yola çıkarak halkı galeyana getiren Lermite'nin etrafına topladığı kişilerin çoğunluğunu Fransız asilzadeleri teşkil ediyordu. Selçuklu Türklerine karşı yine Fransa ağırlıklı II. Haçlı Seferi (1147-1149) Fransız Kralı VII. Louis'le Alman İmparatoru IV.Konrad tarafından yönetildi.

---

[15] Akdedilen muahedelere riayet olunmadığını dile getiren bir yabancı elçinin kendisine yönelttiği şikâyetler üzerine Sokullu Mehmet Paşa'nın cevaben ifade ettiği sözler. Bkz: Kemal Beydilli, "Dış Politika ve Siyasî Ahlâk", *İlmî Araştırmalar 7*, İstanbul, 1999, s.47.

[17] Hasan Şahin, "Doğu Sorunu Çerçevesinde Osmanlı-Fransız İlişkileri (Başlangıcından Paris Barışı'na 1856)", *A.Ü Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi,* Sayı 40, Erzurum, 2009, s.279.

[18] *Niğbolu Meydan Muharebesi ve Yıldırım Bayezid,* Hazırlayan: Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkalığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1985, s.16.

Fransızların iştirak ettiği III. Haçlı Seferi 1189-1192 yılları arasında vuku buldu. Ancak Fransızlar 1202-1254 yılları arasında yer alan IV. V. ve VI. Haçlı Seferlerine katılmadılar. VII. Haçlı Seferi'ni Fransız Kralı Saint Louis ve kardeşi idare etti. Kudüs'ü almak niyetiyle düzenlenen bu seferden de istenilene ulaşılamadan 1254'te Fransa'ya geri döndüler.[19] Fransızların ne şekilde yer aldığına genel olarak bakılan Haçlı Seferlerinde görüldüğü üzere Avignon'daki Papa'yı kontrolünde tutan Fransa Kralı, Katolik dünyasının siyasi lideri olarak kutsal savaşlara katılmış, İstanbul'u istilacılardan kurtarmaya çalışmıştır. İlk Haçlı seferinin düzenlendiği 1096 yılından başlayarak, Fransız Kralı I. François'in Kanuni Sultan Süleyman'dan yardım istediği 1525 yılı arasında yer alan 429 yıllık zaman diliminde Türk- Fransız ilişkilerinin temelini "Haçlılık ruhuna" dayalı ilişkilerin teşkil ettiğini söylemek mümkündür.[20]

Osmanlı Devleti kuruluş coğrafyasının zorlamasıyla yayılma yönünü "Batı" olarak tespit etmiş, Balkanlar ve Akdeniz havzasını kademe kademe ele geçirmişti. Kısa sürede geniş alanları kontrol altına alan Osmanlılar ele geçirdikleri bölgelerin idaresinde oldukça pratik bir metod uygulamışlardı.[21] Kendilerini Katolik âleminin koruyucusu sayan Fransa Kralları Haçlı Seferlerinin başarısızlığa uğramasını takiben, 14. Yüzyıldan itibaren, Balkanlar üzerinden Türk-Müslüman ilerleyişini endişe ile karşılamıştı. Ancak bu yüzyılı İngiltere karşısında Yüzyıl Savaşları (1337-1453) ile geçiren Fransa, Doğudan gelen Türk tehlikesine etkili bir girişimde bulunamamıştı.[22]

Osmanlı ile Fransa arasındaki soğukluk ilk defa Niğbolu Savaşı'nda ortaya çıkmıştı. Yıldırım Bayezid zamanında Osmanlı sınırları Macaristan'a kadar büyümüştü. Balkanlara yerleşen Türklere karşı Macar Kralının yardım talepleri üzerine, Fransa Kralı VI. Charles Doğuya 6000 kişilik bir kuvvet göndermişti.[23] Macar Kralı tarafından Avrupa bu son Haçlı Seferi ile Türk yayılmasından kurtulacağına barbar olarak tanımladığı Türklerin Balkanlardan, hatta kutsal topraklardan atılacağına inandırıldı. İngiltere'ye karşı savaşmaktan kurtulan Fransız şövalyeleri Doğu'da Türklere karşı yapacakları Haçlı Seferinin heyecanını yaşamakla 1396'da ittifak kuran Hristiyan birlikleri Tuna'dan Niğbolu'ya vardılar.

[19] Bkz. Işın Demirkent, *Haçlı Seferleri*, Dünya Aktüel, İstanbul, 1997.
[20] Süleyman Kocabaş, *Paris'in Doğu Yolunda Yaptıkları Tarihte Türkler ve Fransızlar*, Vatan Yayınları, İstanbul, 1990, s.11.
[21] Tahsin Fındık, "Osmanlı Belgelerinin Tanıklığı ile XVI. Yüzyılda Osmanlı-Fransa İlişkileri" *Türkler ,* Cilt.9, s.567.
[22] Şahin, *a.g.m*, s. 278.
[23] İsmail Soysal, *Fransız İhtilali ve Türk-Fransız Diplomasi Münasebetleri*, TTK, Ankara, 1987, s.1, İsmail Hami Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, Cilt II, Türkiye Yayınları, İstanbul 1971, s. 23.

Seferin özendirilmesinde Fransa ve İngiltere'nin çok büyük rolü oldu. Macaristan Kralı Sigusmund'un büyük Haçlı Seferi'nin hedefi Türkleri Balkanlardan atıp Kudüs'ü almaktı.[24] Niğbolu Kalesine Fransızların şiddetli taarruzları hazırlığını tam yapmış olan Niğbolu Kalesi ve hisarları karşısında fayda sağlayamamıştı. [25] Fransızlardan önemli asilzadelerin bulunduğu bu kuvvet Niğbolu'da diğer Hristiyan orduları ile birlikte Yıldırım Bayezid tarafından feci bir mağlubiyete uğratıldı. Bu zafer ile Osmanlılar Avrupa'da kalıcılığını teyit ettiği gibi, günümüz Balkanlarının etnik ve kültürel bakımdan oluşumunda da önemli bir gelişmedir. Türklerin bu parlak zaferi Fransızların tarihinde de önemli bir gelişme olarak görülmektedir. Niğbolu Haçlı Seferi'ni gerçekleştiren ordu büyük ölçüde Fransızlardan oluşmasından dolayı bu ordunun uğradığı mağlubiyet tüm Hıristiyan kamuoyunda fakat özellikle de Fransızlar arasında çok derin izler bırakmıştır. Bu bozgun ileriki dönemlerde Fransızları millet haline getiren ve modern anlamda Fransız milliyetçiliğinin tarihi kaynaklarından sayılan, tarihteki ortak milli hissiyat unsurlarından biri olarak kaydedilmektedir.[26]

Yıldırım Bayezid, Niğbolu Zaferi'nden sonra Bizans İmparatoru'ndan İstanbul'un teslimini istedi. Manuel karşılık vermeyince sürdürülmekte olan kuşatma baskısı artırıldı. 1397'ye gelindiğinde Bayezid'in İstanbul kuşatması amansız bir ablukaya dönüşmüştü ve İmparator Manuel bir defa daha Bizans başkentini kurtarmak için dışardan yardım istemek zorunda kalmıştı. İmparator, bu amaçla Venedik hâkimi, Milano Dukalığı, Fransız Kralı ve diğer dükler ve prenslikleri giderek Krallık Şehri'nin Türkler tarafından ele geçirilmesinin önlenmesini istedi fakat bir şey elde edemeden sadece vaat, bol hediye ve para alarak geri döndü. Bu durum karşısında çaresiz kalan ve kuşatmanın vahametini de anlayan Bizans İmparatoru aman dileyerek 1. Bayezid'in her dediğini yapacağını, hatta cizye ödemeyi kabul edeceğini bildirdi. [27] 1399'da Paris, Londra, Roma ve Konstantinopolis arasında yoğun diplomatik gidiş gelişten sonra, Fransız Kralı VI. Charles, Manuel'in yardımına birkaç savaş gemisi ve 1200 kişilik bir ordu gönderebilmişti. Bu kuvvetler, Yıldırım Bayezid'in giriştiği İstanbul muhasarası

[24] Niğbolu Meydan Muharebesi, a.g.e, s.23.
[25] Soysal, a.g.e, s.2.
[26] Mustafa Daş, "Saint Denis Ruhbanının Kroniği Adlı Fransız Kaynağına Göre Niğbolu Savaşı" *Tarih İncelemeleri Dergisi*, Cilt XXVII, Sayı.1, 2012, s.70.
[27] Haldun Eroğlu, "Osmanlıların 1453 Öncesi İstanbul Kuşatmaları", *Ankara Üniversitesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt XXII, Sayı.35, Ankara, 2004, s.96.

sırasında Bizans İmparatoruna sadece biraz nefes aldırmıştı. İstanbul'un kuşatılması Timur tehlikesi ortaya çıkıncaya kadar sürmüştü.[28]

XV. yüzyıl başlarında Bizans imparatorunun çabası sonucunda Timur ve Fransa Kralı VI. Charles arasında bir ittifak oluşturulmaya çalışılmış, bir sonuç çıkmamıştı.[29] Osmanlı Devleti'nin güçlenip yükselmesini istemedikleri için Yıldırım Bayezid'in Ankara Savaşı'nda Timur'a mağlup olması, Avrupa'da sevinç meydana getirdi. İttifak yakınlaşmasından ileri gelen durum nedeniyle Fransız Kralı VI. Charles de Timur'a bir tebrik mektubu yazmakla yetindi.[30]

1451 yılına gelindiğinde II. Mehmet küçük yaşta tahta çıktı. II. Mehmet'in küçük yaşta olması Batı'yı harekete geçirecek en önemli etken olarak görülmekteydi. Bizans sarayında yedi yıl geçirmiş, politik emel ve beklentileri olan Toletinolu Francesco Filelfo durumdan istifade edilmesi için batının topyekûn harekete geçme zamanının geldiğini söylüyordu. Filelfo, Fransa Kralı VII. Charles'a Türklere karşı bir Haçlı Seferi başlatma işinin Fransa Kralına düştüğünü bildirmekle başlayan bir mektup göndermişti. Onlar açısından Türklere son darbeyi indirmek için bundan iyi fırsat bulunamazdı. Fransa Kralı ise o sıralarda ülkesindeki kargaşalarla uğraşmaktaydı ve batılı prensleri arkasına alıp böyle bir sefere çıkamazdı. Ayrıca böyle bir sefer, Papa V.Nicalaus'un onayı ile olabilirdi.[31]

Fatih Sultan Mehmet yerine geçtiği kardeşinin 1430'lu yıllardan itibaren sürdürdüğü Batı'ya dayalı siyaseti devam ettirmeyi tek çare olarak görüyordu. Bu amaçla İstanbul'un fethi için gerekli olan hazırlıkları tamamlamaya çalışan II. Mehmet,[32] bir taraftan da Bizans'a kısa sürede gelebilecek askeri desteğin önünü kesmek için bazı teşebbüslere girişmişti. Rumeli Hisarı'nın inşası ve boğaz yolunun kesilmesi ile Bizans İmparatoru dışarıdan yardım alma yolunda Batılı devletlere başvurdu. Karadeniz ve Ege'de ticarî kolonileri olan Venedikliler ile Cenovalılar, Rumeli Hisarı'nın yapımından dolayı endişeye kapılmışlardı. Ticari kaygılardan dolayı yardım çağrısına silahlı gemi gönderme kararıyla karşılık verdiler. Ayrıca Floransa ile o sırada Hıristiyanlığın birliği için istekli olan Fransa kralına da

[28] *Niğbolu Meydan Muharebesi*, a.g.e, s.32
[29] Soysal, a.g.e, s.2
[30] Kocabaş, a.g.e, s.18.
[31] Ahmet Şimşirgil, *İstanbul, Fetih ve Fatih,* İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2013, s.91, Ahmet Refik, *Bizans Karşısında Türkler,* Haz. Fahameddin Başar, Kitapevi Yayınları, İstanbul 2005, s.163-165
[32] Önder Bayındır, "Çağ Açan Fetih İçin Yapılan Hazırlıklar" *Türkler,* Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.591-608.

başvurmuşlardı ve bu sırada Venedikliler de yardıma hazırlardı.[33] Ancak yine de tüm bu yardım başvurularına karşın İstanbul'un fethi engellenememiş ve Fatih Sultan Mehmet tarafından İstanbul alınmıştı.

1453'te İstanbul'un Türkler tarafından fethedilmesi, Fransa'da üzüntüyle karşılandı. Fransız, İspanyol Aragon ve Burgundiya hanedanlarının İstanbul üzerinde hâkimiyet iddiaları Ortaçağ'dan beri sürüp geliyordu. Türklerin fethi, Avrupa'da Doğu Roma İmparatorluğu'nun çöküşü olarak kabul ediliyordu. Venedik, Ceneviz ve Rodos şövalyeleri gerçek durumu daha realist bir şekilde yorumluyorlardı. Fatih'in ilk hedef olarak Karadeniz ve Ege'de hâkimiyet kurmak istediğini ve bunun için donanmasını harekete geçirdiğini görmekteydiler. [34] Onlar Osmanlı'nın büyük kuvvetleri karşısında dayanabilmek için Avrupa'nın bir Haçlı seferi halinde harekete geçmesini zorunlu buluyorlar, Papa ile temas ediyorlar ve Sultan'ı diplomasi yoluyla durdurmaya çalışıyorlardı. Bourgogne Dükü Philippele Don Haçlı seferi tertibine kalkıştı. 1454'de bu seferin başına geçtiğine dair Lille şehrinde and içti. 1457'de bu hayali projenin bütün teferruatı hazırlanmıştı. Denizden doğruca boğazlara hücum edilip İstanbul zapt edilecekti. Papa II. Pie de bu teşebbüsü destekliyordu. Fakat yeterli kuvvet ve donanma bulunamayınca proje suya düştü.[35]

Fatih, bundan sonra dikkatini Rumeli'de henüz Osmanlı egemenliği altına girmemiş birkaç yere çevirdi. Venedik hala Mora ve Epir kıyılarında ve Ege'de bazı noktaları elinde tutuyordu, öte yandan Macarlar Belgrad ve Kuzey Bosna'ya hâkimdiler. Boğdan Prensi Karadeniz'de Osmanlı hâkimiyetine tehdit oluşturuyordu. Rodos şövalyeleri Osmanlıların Akdeniz'de rahatça erişmelerinin önünde engel duruyorlardı. [36] İstanbul'u alan Fatih, Batı Roma İmparatorluğu merkezi Roma üzerinde de hakkı olduğunu ilan etmek için 1480'de bir yandan Doğu Akdeniz'in kilidi Rodos'u Haçlı şövalyeleri elinden almak için donanmasını Rodos'a sevk etmiş bir yandan da İtalya şehri Otranto'ya asker çıkarmıştı ve Otranto Gedik Ahmet Paşa tarafından alındı. [37] Fransız Kralı XI. Louis Fatih Sultan Mehmed 'in Otranto Seferi'nden hiç memnun olmamıştı karşı harekete geçmek istemişse de 1494-1559

[33] Feridun M. Emecen, *Fetih ve Kıyamet 1453 İstanbul'un Fethi ve Kıyamet Senaryoları*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2012, s.201-204.
[34] Halil İnalcık, *Osmanlılar -Fütühat, İmparatorluk, Avrupa ile İlişkiler*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s.26.
[35] Soysal, a.g.e, s.2.
[36] Konstantinos Giakoumis, "Osmanlıların Otranto ve Apulia Seferi (1480-1481)", *Türkler,* , Yeni Türkiye Yayınları, Cilt.9, Ankara, 2002, s.690.
[37]Halil İnalcık, "Avrupa Devletler Sistemi: Fransa-Osmanlı", *Doğu- Batı Makaleler I*, Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2010, s.230.

yılları arasında Avrupa devletleri arasında yarım yüzyıl süren İtalya Harpleri başladığı için karışıklıklar sebebiyle bu mümkün olmamıştır.

Fatih'in ölümü üzerine 1481 yılında tahta geçen II. Bayezid'in hükümdarlığını tanımak istemeyen Cem, Bursa'da padişahlığını ilan etti. Fatih'in oğulları Bayezid ve Cem arasında taht kavgasının başlaması bütün Avrupa ve özellikle Fransa için yeni bir Haçlı seferinin fırsatı olarak değerlendirildi.[38] Bayezid ile mücadelesinde başarıya ulaşamayan Cem Sultan Rodos Şövalyelerine sığınmak zorunda kaldı. Cem'in niyeti Rumeli'ye geçip oradan mücadelesine devam etmekti. Rodos Şövalyeleri Cem'i ikna ederek Fransa'ya götürdüler. 15 Ekim 1482'de Savoia dukasına bağlı Villefranche'ye götürülen Cem veba salgını nedeniyle buradan Nice şehrine götürüldü.[39] Böylece Cem hadisesi, bir iktidar mücadelesinden uluslararası bir soru haline geldi.

Cem'in Avrupa'da bulunması ve Bayezid'in faaliyetleri Venedik, Macaristan, Papa, Napoli ve hatta Memluk Sultanı'nın konu ile ilgilenmelerini sağlamaktaydı. Macar kralının Cem'i kaçırma teşebbüsünün ardından 1487'de Memluk Sultanı Cem'in kendilerine verilmesi teklifinde bulundu. Papa VIII. Innocente bir Haçlı seferi için Cem'den faydalanmayı düşünüyordu ve Cem'i Roma'ya getirtti. II. Bayezid bu durumdan haberdar olunca Cem'in muhafazası için Şövalyelere vereceği parayı Papa'ya gönderdi. 1483'de XI. Louis ölünce yerine oğlu VIII. Charles geçti. Papa Innocente'nin ölümünden sonra Fransa Kralı VIII. Charles, Cem'in Napoli'ye götürülmesi için Papa ile anlaştı. Fransa Kralı, Cem'i siyasi emelleri için kullanmak istiyordu. 1495'te Roma'dan ayrılan Cem, Castel Capuana'da vefat etti.[40]

Cem Sultan hadisesi, Avrupalılar tarafından dönem itibariyle gittikçe güçlenen Osmanlı Devleti'ne karşı bir koz olarak kullanılmıştır. Cem Sultan hadisesi dolayısıyla, Osmanlı'nın Batı'ya ilerlemesinin durmasının yanında bu süreç içerisinde Avrupa'da İstanbul'u geri alma yolunda ortaya çıkan umutlar, Sultan Bayezid'i oldukça dikkatli ve barışçı bir siyaset izlemek zorunda bırakmıştı. Bu, papanın bir buyruğu üzerine Rodos Şövalyelerinin tahtta iddiası olan Cem'i salıvererek bir iç savaş başlatabilecekleri gerçeğinin belirlediği bir tutumdu.

---

[38] Kocabaş, a.g.e, s.19.
[39] Nesrin Tağızade Karaca, "Batılı Üç Eserde Romantik Kurban Cem Sultan" *Bilig,* Sayı.36, Ankara, 2006, s.713.
[40] Kenan İnan, "II. Bayezid", *Türkler,* Yeni Türkiye Yayınları, Cilt.9, Ankara, 2002, s.713-714, Şahin, a.g.m, s.280, Kocabaş, a.g.e, s.19-22.

1495'te Cem'in ölümünden sonra, Avrupa politikasında eskisi kadar ihtiyatlı olmayan Bayezid, Venedik'e savaş ilan etti. Venedik Seferi başlayınca Avrupa'da heyecan artttı, Venedik'in talebi üzerine Papalık Hristiyanları Osmanlılara karşı yeniden harekete geçirdi. Osmanlılar Mora, İnebahtı, Modon ve Koron limanlarını ele geçirdiler. Osmanlı Avrupa politikasında rol oynamaya başlamıştı. İtalyan savaşları (1494-1559) sırasında yenilgiye uğrayan her devlet son çare olarak düşmanına karşı Osmanlı yardımı almak tehdidini kullanmıştı. Başlangıçta Osmanlılar, Fransa- Venedik ittifakına karşı Milano ile Napoli tarafını tutuyordu. Bayezid, Napoli Kralının yardımına yirmi bin kişilik bir ordu gönderme sözü vermiş, ancak karşılığında Otranto'yu istemişti. Bundan sonra Avrupa içi mücadelelerinde Osmanlı rolü gittikçe daha önemli olacaktı.[41]

Bundan sonrasında ise Osmanlı Devleti'nin Avrupa Devletleri içerisinde resmi olarak ilk ticarî, siyasî ve askerî ittifak ilişkileri kurduğu devlet Fransa olmuştu. Bu bakımdan Fransa ile 16. yüzyıldan başlayarak devam etmiş olan ekonomik ve siyasî münasebetler, sadece her iki devletin değil Avrupa ve özellikle Dünya Tarihi açısından da büyük bir önemi olduğu dikkate alındığında Osmanlı-Fransa ilişkilerinin tarihini araştırmak ve aydınlatmak işinin gereği ve önemi o nispette kendisini hissettirmektedir.

II. XVI. VE XVII. YÜZYILI SONUNA KADAR OSMANLI - FRANSA İLİŞKİLERİ

A. Siyasi İlişkiler

Yıldırım Bayezid zamanına kadar uzanan Osmanlı-Fransa ilişkilerinde ilk diplomatik temasın Avrupa iç politikasında ortaya çıkan karışıklıklar neticesinde Fransa'nın Osmanlı Devleti'ne yakınlaşması ile Sultan Süleyman döneminde başladığı görülür.

Avusturya arşidükü I. Filip ile Kastilya kraliçesi I. Juana oğlu olan Karl 1506'da babasının ölümü üzerine Felemenk'in idaresini üstlenmiş, anne tarafından dedesi II. Fernando'nun ölümünden sonra da (1516) annesi Juana ile birlikte İspanya hükümdarı ilan edilmiş, 1519'da dedesi Kutsal Roma- Germen İmparatoru

[41] Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600),* Çev: Ruşen Sezer, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2010, s.36.

Maximilian'ın ölümüyle boşalan imparatorluğa, büyük bölümünü güçlü banker ailesi olan Fuggerlerden sağladığı paralarla oylarını satın aldığı Alman prensleri sayesinde, rakibi Fransa Kralı I. François'yı alt ederek V. Karl İmparator seçilmişti.[42] Seçimden kısa bir zaman sonra, 1521 Martında bu iki Avrupa hükümdarı birbiriyle savaşa başlamış, François'ın 1525'te Pavia muharebesinde esir düşmesi üzerine valide Kraliçe Düşes Dangolem, Franjipan'ı acele oğlu ve kendi tarafından olmak üzere iki nâme ile yardım istemek üzere Osmanlı hükümdarına gönderip esir ve hapis olan oğlunun kurtarılması için Macaristan'a bir sefer yapılmasını rica etmişti.[43] François, Osmanlı Devleti'ni V.Karl'a karşı Avrupa devletlerinin varlığını güven altına alabilecek biricik güç olarak görüyordu. Osmanlılara göre ise, Avrupa'ya tek gücün hâkim olmasını önleyebilecek yegâne tedbir Osmanlı-Fransa ittifakıydı [44] bu bağlamda zor duruma düşen François'ın yardım talebi Osmanlı politikasına uygun bir gelişme oldu. Fransa Kralı'nın annesinin yardımı isteği üzerine I. Süleyman da cevabında yardımda bulunma sözü verdi.[45] Süleyman'ın Franjipan'a verdiği cevabı, Fransa Kral naibesinin müsterih olması ve gerekenin yapılacağı yönünde oldu ve Şarlken'e karşı biri İtalya sahillerine, diğeri Macaristan'a olmak üzere iki cepheden hareket edileceği bildirildi. Kemal Paşa-zâde Mohaç Seferi'nin nedenleri arasında Fransa'nın Osmanlı Devleti'ne bağlılığını bildirmesi üzerine Sultan Süleyman'ın Fransa'yı korumaya söz verdiğini[46] belirtse de Feridun Emecen Osmanlıların böyle bir sebep olmadan da Belgrad'dan sonra önlerinde açılan Macaristan düzlüklerine doğru ilerleyeceklerini fakat bu olayın sefer için önemli bir dayanak noktası oluşturduğunu [47] muhtemelen Osmanlıların Macaristan'ı bütünüyle alıp Habsburglulara karşı bi üs olarak kullanmak istediklerini vurgular. [48] Osmanlı İmparatorluğu'nda kuvvetli bir orduyu ayakta tutabilmek için gerekli bir ülke, büyük bir insan potansiyeli, zengin maddi kaynaklar, iyi işleyen devlet teşkilatı, hemen

[42]Feridun M. Emecen, *Osmanlı Klasik Çağında Siyaset,* Timaş Yayınları, İstanbul, 2011, s.150.
[43]İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi,* Cilt.II, TTK, Ankara, 1975, s. 503.
[44]Şahin, *a.g.m,* s.280.
[45]Fransa Kralı'nın yardım isteğine Süleyman'ın gönderdiği yanıt Fransız arşivlerinde bulunup yayımlanmıştır. Metin için bkz. İnalcık, *a.g.m* (2010), s.247.
[46]*"Üngürûs-ı menhûsun kıral-ı bed-fiâlinin i'dâdı ve imdâd-ı ile adû-yı kîne-cûy zafîr u kahir oldı. Ol muin olan laînin def'ine ve ref'ine Sultân-ı cihândan himmet ü inayet olursa hasmile mukabeleye ve mukateleye kadir oluruz. Ol bed- sîretin madde-i fesadın hamse kudret buluruz. Hazret-i sahib-kıranın bende-i ihsanı olub şevk ile tavk-ı ita'te boyun viren efkenlerden oluruz..."*Kemal Paşa-zâde, *Tevarih-i Âl-i Osman (X. Defter),* Şefaettin Severcan, TTK, Ankara,1996,s.221.
[47] Bkz. Feridun M. Emecen, *Osmanlı Klasik Çağında Savaş*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s.166.
[48]Emecen, *Siyaset* s.153.

hemen bir arada mevcuttu.[49] Tüm bu nedenler ve imkânlar dâhilinde Sultan Süleyman 1526'da ordusunun başında Macaristan'a girdi ve sefer Mohaç zaferi ile sonuçlandı. Öyle ki Peçevi İbrahim Efendi'ye göre bu savaş İslam'ın yaptığı gazaların en büyüklerindendir. Çünkü ona göre çok büyük bir düşman ordusu yok edilmiştir.[50] Savaşın akabinde Fransa ile başlayan ve fiilen ittifak halini alan bu ilişki ise Osmanlı'nın Avrupa politikasının temelleri arasında yer aldı.

Mohaç Savaşı'nda Macar Kralı II. Layoş'un varis bırakmadan ölmesiyle birlikte tahtın boş kalması, müstakbel Macaristan hükümdarının kim olacağı meselesini de gündeme getirmişti. Süleyman, Macaristan topraklarını idaresi altına aldıktan sonra, burayı doğrudan İstanbul'a bağlı bir vilayet statüsüne getirmekten ziyade, kendine bağlı yarı-müstakil bir krallık olarak kalmasını tercih etmişti. O zaman Osmanlı yanlısı politika izleyen Erdel voyvodası Yanoş Zapolya, bunun mükâfatı olarak, İstolni-Belgrad'da taç giydikten sonra, Macaristan tahtına oturmuştu.[51] Ancak Şarlken'in kardeşi Avusturya Arşidükü I. Ferdinand Mohaç'ta ölen Kral Layoş'un miras haklarını bahane ederek, boşalan taht üzerinde hak iddia etmiş ve Zapolya'yı tahttan uzaklaştırmıştı. François hapisten çıkabilmek için imzaladığı Madrid Antlaşması gereği Osmanlılara karşı bir savaşa katılmamak sözünde bulundu ancak yardım vaatlerini yerine getirmediği gibi kendisini toparlayıp tekrar bir savaş hazırlığına başladı. Gücü yeterli olmadığı için Osmanlı Devleti'yle askeri bir ittifak yapmayı zorunlu gördü.[52] Bu koşullar altında Süleyman, 1529 yazında ikinci defa Macaristan'a girdi Zapolya'ya krallık tacını giydirdi ve Budin'de tahta oturttu. Oradan Ferdinand üzerine yürüyerek ordusuyla Viyana'yı kuşattı. Süleyman Macaristan'a girdiği sırada Fransa Kralı François imparatorla barış imzalamıştı.[53] Fakat buna rağmen Fransızlarla ilişkiler kesilmedi, Osmanlılar onlardan gerek siyasi gerekse haber alma bakımından önemli ölçüde istifade ederken Fransa da Habsburg baskısından kurtuluyordu.[54] François, 1532'de Venedik elçisine, Osmanlı Devleti'ne, V. Karl karşısında Avrupa devletlerinin varlığını garanti eden

[49] Şerif Baştav, *Mohaç Meydan Muharebesi,* Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1992, s.8.
[50] Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi,* Cilt.1, Haz. Bekir Sıtkı Baykal, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999, s.101.
[51] Osmanlı'nın Habsburglara karşı kullanacağı kozlardan biri de Yanoş Zapolya olmuştur. Mohaç Savaşı'ndan sonra İstolni- Belgrad'da Macar Tahtına oturan Erdel Voyvodası Zapolya, Türkiye yanlısı politika izlediği için, Osmanlı ile Habsburglar arasında yarı müstakil bir tampon devletin yeni kralı olmuştur. (Uzunçarşılı, a.g.e. Cilt. 2, s.327)
[52] Kocabaş, a.g.e, s.33.
[53] Halil İnalcık, *Devlet-i Aliyye: Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar I*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2009, s.154.
[54] Emecen, *Siyaset,* s.156.

yegâne kuvvet olarak baktığını itiraf etmişti. François'in kişisel gizli politikası, Osmanlılarla işbirliğini korumak, fakat bunu Batı Hristiyan dünyasından, hatta kendi tebaasından gizlemekti. Karl, ise Müslümanlarla kralın ittifakını propaganda konusu yapıyordu.[55] François Osmanlılarla ilişkilerini düzeltmek ve Fransa'nın davasını Sultan Süleyman'a anlatmak için elçisi Rincon'u gönderdi[56] İspanyol-Habsburg donanması da 1532'de doğrudan doğruya Osmanlı ülkesine, Mora kıyılarına saldırıp Koron ve İnebahtı gibi önemli kaleleri almayı başarmıştı[57] Sultan Süleyman bu tehlikeyi bertaraf etmek için deniz akıncıları ile yakın işbirliği kurdu. Barbaros bu mücadelede Fransa ile işbirliğinde fayda görmüş bu durumu Sultan Süleyman'a kabul ettirmişti. Adriyatik sahilinde Osmanlı himayesindeki Ragusa'nın hâkimi Gozo da 1535'de François ile Kanuni arasında diplomasi temaslarına aracılık yapmıştı.[58] Fransa kralının elçilik heyetinden La Forest ve İbrahim Paşa arasında 1535 Osmanlı-Fransız ticari muahedesi akdedildi, iki devlet arasındaki ilk ahidnâme[59]idi.[60] 1535'de Fransızlara tanınan kapitülasyonlar, ilk defa ve karşılıklı olmak üzere iki taraflı bir anlaşmaya dayalı olup ileride başka devletlere verilecek olanlara örnek oluşturması bakımından büyük önem taşımaktaydı. Bu anlaşmayla Hristiyanlar ve Müslümanlar arasında bir tür devletler hukuku sürecine girilmiştir. Bundan önce Fransızlara Mısır' da Memlukler tarafından verilip 1517 ve l528'de iki fermanla onaylanan kapitülasyon hakları Fransa ile bir müzakere konusu olmamıştı. Ayrıca Raguza ve Cenova'ya l4.yüzyılda, Toskana ve Venedik'e l5.yüzyılda ve l505'de Türkiye'deki Fransız tacirlere fermanlarla böyle haklar tanınmıştı. Bunlar bir tür iç hukuk uygulamaları olarak görülmektedir. Oysa l536'daki kapitülasyon anlaşması ile ilk kez Hristiyan bir Kral, Padişah ile eşit bir taraf muamelesi görüyordu.[61]

Kanuni bir yandan Venediklilerin Osmanlı ülkesine getirdikleri mallar dolayısıyla ticaretlerinin serbestçe yürütülmesini teşvik ediyor iken, diğer yandan da

---

[55] İnalcık, *Devlet-i Aliyye,* s.154.
[56] Bilgi için Bkz. Soysal, a.g.e., s.8
[57] *Solakzâde Tarihi*, Vahid Çabuk, Cilt.2, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989, s.172, *Metin Kunt, Osmanlı Devleti 1300-1600 Türkiye Tarihi*, Cilt.2, Editör: Sina Akşin, İstanbul, 2000, s.123.
[58] Sosyal, a.g.e, s.8.
[59] Halil İnalcık bu ahidnâme ile ilgili, "Sultan I. François'nın 1535'te yolladığı elçi La Forest ile İbrahim Paşa'nın üzerindeki anlaştıkları kapitülasyonları onaylamadığı için 1535 kapitülasyonları diye bir şey yoktur. Fransızlara verilen ilk kapitülasyon 1569 tarihlidir." şeklinde bilgi verir, Bkz. Halil İnalcık, "İmtiyazat", *DİA,* Cilt.22,İstanbul, 1964, s.246-252.
[60] Uzunçarşılı, age, s.506.
[61]Şerife Yorulmaz, "Osmanlı-Fransız İlişkileri Çerçevesinde Osmanlı Topraklarında Açılan Fransız Kültür Kurumları ve Bunların Meşruiyet Kazanması (19.yüzyıl–20.yüzyıl başları)", (İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, VII. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, 8–12 Kasım 1999, İstanbul.) A.Ü.DTCF, *OTAM,* Sayı.11,s.698, Soysal, a.g.e., s.9.

Fatih devrinden itibaren uygulanmaya başlayan Akdeniz'deki Venedik tekelini kırma ve Osmanlı donanmasının denizlerde de egemenlik kurması politikalarına devam etmekteydi. Ayrıca Hint kaynaklı ticaretteki Portekiz tehdidine karşı da ticareti Osmanlı kontrolünde ve Akdeniz'de tutma siyaseti baş göstermişti. Bu amaçlarla hareket eden Osmanlılar, 1536'de verdikleri kapitülasyonlarla Fransa'yla ittifak kurarlarken, Venedik'in karşısına da ileride tekellerini yıkacak büyük bir rakip çıkartıyorlardı.[62]

Fransa bu ahitname ile İstanbul'da daimi bir elçi bulundurma hakkı elde ettiği gibi Osmanlı topraklarında serbestçe ticaret yapma imkânını da elde etmiş oluyordu.[63] Kapitülasyon antlaşması Venedik'e karşı değildir ve hatta Osmanlı Devleti Venedik'in de Osmanlı-Fransız işbirliğine katılmasını istemektedir. Ancak Peçevi'nin tanımına göre zorunlu dost görünen güçlü bir düşman olan Venedikliler,[64] Fransız tüccarına tanınan kolaylıklardan sonra Akdeniz'de kendi rolünün gittikçe zayıflayacağını kestirdiği için Osmanlı Devleti'ne karşı cephe almaya başladı arada beliren soğukluk neticesinde Venedik Osmanlı gemilerine zarar vermeye başlayınca 1537'de savaşa dönüştü.[65] Yapılan savaş sonucunda Venedik'e ait adalardan birçok esir ve ganimet alındı ve böylece Venedik etkisi kırıldı.

Akdeniz'deki çatışmada üstünlüğün Osmanlılara geçtiği bu sıralarda Macaristan'daki durum tekrar alevlendi. 1541'de Osmanlı ordusu Macaristan üzerine yürürken Osmanlı donanması da Adriyatik sahillerinin muhafazasıyla görevlendirilmişti. Osmanlılar Cezâyir'i kuşattı. İspanyollar büyük bir bozguna uğradı. Bu bozgunun ardından I. François ile V. Karl arasında 1542'de yeniden savaş başlamış, Perpinyon'u muhasara eden Fransızlar geri çekilmek zorunda kalmışlardı. V.Karl'da İngiltere ile bir antlaşma zemini bularak Fransa'yı yeniden kıskaca almıştı. Osmanlı donanması ile Fransız donanmasının müşterek bir hareket yapması kararlaştırıldı. Nice şehri kuşatıldı[66] Nice kuşatması, her ne kadar bir Türk-Fransız müşterek harekâtı olsa da, teknolojik ve sayı bakımından Fransızlardan çok daha üstün Osmanlı donanmasınca idare ediliyordu. Hayreddin Paşa tarafından verilen taarruz emriyle top atışı başladıktan sonra, Nice şehri kendini savunma konusunda

[62] Cihan Yemişçi, *1618-28 Arası Osmanlı Venedik İlişkileri (6004 No'lu Ahkâm Defteri'ne Göre),* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Tarih Anabilim Dalı, Konya, 2009, s.28.
[63] Selim Hilmi Özkan, "XVII. Yüzyılın Sonlarında Hristiyan Birliği Projesi ve Osmanlı-Fransız İlişkileri", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Mayıs 2009, Sayı: 19, s.62.
[64] Peçevi, a.g.e, s.194-199
[65] Kunt, a.g.e, s. 124.
[66] Feridun Emecen, "*Sultan Süleyman Çağı ve Cihan Devleti"*, Türkler Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları, Cilt 9, Ankara, 2002, s.510.

epey güçlükle karşılaşmıştı.[67] 1543 yılında Nice kalesinin alınarak Fransa'ya teslim edilmesi ile biraz daha güçlenen Osmanlı-Fransa dostluk ve çıkar ilişkileri XVII. yüzyılın başlarına kadar aynı şekilde devam etmiştir.[68]

1550'den itibaren Fransa-Osmanlı iş birliği özellikle denizde yeniden canlandı. 1547'de babasının ölümü üzerine Fransa tahtına çıkan II. Henry önce biraz tereddüt ettiyse de sonra babasının siyasetine dönmek ve Osmanlılarla ittifak içine girmek zorunda kaldı.[69] 1552'de Şarlken ile savaşa tutuşan II. Henri, Sultan Süleyman nezdine bir elçi göndererek yardım istedi 1553'te Osmanlı-Fransa arasında bir ittifak antlaşması imzalandı.[70]Antlaşma gereği Fransa ile müşterek bir harekâtın hazırlıkları yapıldı. Fransız donanması ile buluşan Osmanlı donanması, Sakız'da kışladıktan sonra 1553'te İtalya sahillerini vurmuş ve bu müşterek kuvvetler, Korsika adasının merkezi Bastia'yı zapt etmişlerdi. Ada böylece Fransa'ya kazandırılmış oldu.[71] Fransa, 1559 senesinde düşmanları ile barış antlaşması yaptıktan sonra, Katolik-Protestan mücadelesi halinde kanlı bir iç harbe sahne olmuştu. Tarihte "Din Harpleri" adı verilen bu mücadele XVI. asrın sonuna kadar devam etmişti. Bunun neticesi olarak, XVI. asrın sonuna kadar Fransa ile Osmanlı iş birliğinin sahası daralmıştı. Fransa'nın, dışarıdan bir tecavüz tehlikesiyle karşılaşmadığına göre, Osmanlı'dan yardım istemesine sebep kalmamıştı. Osmanlı ise henüz kuvvetli olduğundan bu devrede yaptığı savaş esnasında Fransa'dan bir yardım görmesine sebep bulunmuyordu.[72]

II. Selim'in saltanatı yıllarında Fransa ile olan ilişkiler siyasî bir ittifak şeklinde değil daha çok Fransa'nın ticarî ayrıcalıklar elde etmesine yönelik oldu. Nitekim Fransa 1560-1598 yılları arasında din savaşlarıyla uğraştığından ve dışarıdan her hangi bir tehlikeyle karşılaşmadığından Osmanlı ile ilişkileri daha ziyade iktisadî, ticarî konular çerçevesinde şekillendi ve 1569'da II. Selim ile IX. Karl zamanında ikinci Kapitülasyon Muahedesi akdedildi. Osmanlı Divanı, Kıbrıs'ı istila planı ile ilişkili olarak Avrupa devletleriyle ilişkilerinde yeni önlemler aldı. Osmanlılar, 1570'te Venedik'in elinde bulunan Kıbrıs'a karşı saldıracaktı, fetih hazırlığı içinde Fransa ile iyi münasebetler tesisinin zaruretine inanıyorlardı.[73]

[67]Danişmend, a.g.e., s. 240.
[68] İsmail Soysal, "Türk-Fransız İlişkileri", *DİA,* Cilt XIII, İstanbul, 1996, s.181.
[69] Emecen, a.g.m, s.510.
[70] Kocabaş, a.g.e, s.45.
[71] Emecen, a.g.m, s.510., Uzunçarşılı, a.g.e, s.507-508.
[72] Soysal, a.g.e, s. 15.
[73] İnalcık, a.g.m, s.274.

1569'da Fransa'ya tüm imparatorluk ölçüsünde kapsamlı kapitülasyon bağışlandı, Fransa ile dostluk takviye edildi.[74] Kıbrıs Adası'nın fethine kadar Osmanlılar ve İspanyollar zamanı birbirlerini gözleyerek geçirmişler ve sürekli olarak sefer hazırlıkları yapmışlardı. Nihayet sefer Kıbrıs'a düzenlenmiş, ada kısa bir kuşatmadan sonra Venedik donanmasının tersanede yanmasının yardımlaşmayı olanaksız hale getirmesinden de istifade ile ele geçirilmişti. Kıbrıs'ın fethinden sonra Osmanlılar boş durmamış ve hemen toparlanmaya çalışmışlardı. Çünkü adanın fethi Avrupa'da bir Haçlı Birliği oluşturmuştu. Özellikle yeni alınan Kıbrıs'ın istihkâmı sağlanmaya çalışıldı bu faaliyetlere Fransızlar da yardım etti.[75] 1571'de Papalık, İspanya Krallığı ve Venedik arasında Osmanlı Devleti'ne karşı imzalanan Haçlı İttifakı'na katılması Fransa'ya da teklif edilmiş, fakat red cevabı verilmişti. Fransa, sulha arabuluculuk etti,[76] Fransız diplomasisi ile elde edilen sonuç, Osmanlı Devleti için son derece önemli idi. 1571'de Kıbrıs'ın alınmasından sonra, Ege Denizi'nin kilidi görünümünde olan Girit'in fethedilmesi gündeme gelmişti. Diğer yandan Venedikliler, Girit'i de kaybetmemek gayesiyle Doğu politikasını Osmanlılarla dost geçinmek ve onlar aleyhindeki ittifaklara katılmamak olarak belirlemişlerdi.[77]

IX. Karl vefat edince en yakın varisi olan Lehistan Kralı III. Henri Fransa'da 1574 yılında tahta geçmişti. Bu durumu bildirmek üzere, İstanbul'a elçi Gilles de Noailles gönderildi. Daha önce Osmanlı Devleti desteği ile Lehistan Kralı olan III. Henri, bu konumunu Fransa Kralı olunca da devam ettirmek istedi. Bu isteğe Osmanlı Devleti karşı çıktı ve netice olarak, hadise Osmanlı-Fransız ilişkilerinin bozulmasının nedeni oldu.[78] Fransa daimi olarak nüfuz ve mevkiini muhafaza edemedi; Fransa'da cereyan eden din harpleri neticesinde Fransa hem siyaseten hem iktisaden zaafa uğramış ve Levant ticareti epey gevşemişti, bunun icabı olarak Fransa'nın Osmanlı'daki mevkii epey sarsılmış ve Osmanlılar nazarında gözden düşmüştü. Fransa nüfuz ve mevkilerini muhafaza ve devam ettirmek için büyük gayretler sarf etti. Devlet kapılarının herkese açık olması hasebiyle Fransızlardan gayri milletlerin de Osmanlı ülkesinde ticaret yapmalarına imkân mevcuttu. Buna göre İngilizlerin Osmanlı'da ticaret faaliyetine geçmeleri için prensip bakımından

[74] İnalcık, *Devlet-i Aliyye,* s.165. (Daha önce de belirtildiği gibi Halil İnalcık bu kapitülasyonun ilk kapitülasyon olduğunu ifade eder.)
[75] Tahsin Fındık, a.g.m s.571.
[76] Kocabaş, a.g.e, s.51.
[77] Ayşe Pul, "Osmanlı- Fransız Diplomasisinin İki Mühim Evresi: Girit ve Mısır Seferleri" *OTAM,* Sayı:22, Ankara, 2007, s.161.
[78] Fuad Carım, *İşlenmemiş Konular, Osmanlı Tarihinde Gizli Kalmış Olaylar,* Güncel Yayınları, İstanbul, 1996, s.36; Şişman, a.g.m *Belleten*, s.515.

hiçbir engel bulunmuyordu.[79] Böylece XVI. Yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı İmparatorluğu'nda Fransa'ya karşı önemli bir rakip olarak İngiltere ortaya çıkıyordu. İngilizlerin uğraşları neticesinde Kraliçe I. Elizabeth'in isteği ile 1580 yılında Osmanlılar İngilizlerle ahidnâme imzaladı. Osmanlı- İngiliz yakınlaşmasından büyük rahatsızlık duyan İstanbul'daki Venedik ve Fransız elçileri bütün engellemelerine rağmen ahidnâmenin imzalanmasını önleyemediler. Hatta 1583 yılında kapitülasyonların kapsamı İngilizlerin lehine genişletilmişti. Böylece bundan sonra Akdeniz'de başlayacak İngiliz-Fransız rekabetinin temeli de atılıyordu.[80] Osmanlı Devleti ile İngiltere arasındaki ekonomik ve siyasi bağların iyi yönde gelişmesi, Fransa Kralını telaşlandırdı. Osmanlı başkentinde İngiliz-Fransız ekonomik rekabeti iyice kızışmıştı. Sonunda 1581'de Kapitülasyon antlaşması imzalandı.

IV. Henri tahta çıktığında hükümdarlığına karşı İspanya destekli başkaldırılarla karşılaşınca Osmanlı Devleti'nden yardım istedi. III. Mehmet gönderdiği bir hatt-ı hümâyûnla IV. Henri'nin yardım isteğini olumlu karşıladı.[81] Sonrasında Osmanlı-Fransa ilişkileri, Fransa'nın XVII. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'ne karşı düşmanca tutumu ve Osmanlı'nın düşmanları ile işbirliği içerisine girmesi ile bozuldu. III. Mehmed ve I. Ahmed devirlerinde iki devlet arasındaki ilişkiler iyi olduğu için 1597 ve 1604 yıllarında Fransa'ya yeniden imtiyazlar tanındı.[82] Bu ayrıcalıkları istismar eden Fransa, Osmanlı Devleti'ne karşı "Hıristiyan Birliği" kurma gayretine girişti. Papalık Fransa'nın Osmanlı Devleti nezdindeki itibarı ve ayrıcalıklarını dikkate alarak Fransa'nın da yardımı ile Katolik ve Ortodoks kiliselerini birleştirmeyi amaçladı. Bunun için de Fransa'nın önderliğinde Osmanlı topraklarında yaşayan Hıristiyanların hepsini Katolik mezhebine çekme gayretine girmişti. Bu durum Fransa'ya tanınan Kapitülasyonlara aykırı olduğu halde, Fransa Osmanlı Devletindeki Hıristiyanları Katolikleştirme ve hamisi olma fikrinden vazgeçmemişti.[83] Bir taraftan Osmanlı ile dostluk ilişkilerini güçlendirmek isteyen Fransa diğer taraftan da Hristiyanları Katolikleştirme girişimleri ile ikilem içine düştü. Fransız Kralı XIII. Louis zamanında Osmanlı-Fransız ilişkilerinde soğuma dönemi başladı, Kral XIV. Louis zamanında ise zirveye çıktı. Soğumanın en önemli

[79] Akdes Nimet Kurat, *Türk-İngiliz Münasebetlerinin Başlangıcı ve Gelişmesi (1553-1610),* TTK, Ankara, 1953, s.35.
[80]Ali İhsan Bağış, *Osmanlı Ticaretinde Gayrimüslimler (1750-1839),* Turhan Kitabevi, Ankara, 1983, s.8.
[81] Carım, a.g.e, s.47.
[82] Şişman, a.g.m, s.515.
[83] Özkan, a.g.m, s.63.

sebebi Osmanlı'da Katolik propagandasının başlaması oldu.[84] 1650'li yılların Fransa'sı kendini, Avrupa'nın en kuvvetli, en emniyetli devleti olarak görmektedir. Bu dönemde Osmanlı aleyhine tavır almaya başlaması da bundan kaynaklanır. Katolik propagandasının Osmanlı'da hızlanmasının yanında, Fransa, siyasi ve ekonomik çıkarları için 1664 yılında Cezâyir'e saldırdı. Gelişen bu olaylardan sonra aynı yıl içinde 1618 ve 1624 yıllarında yenilenen kapitülasyonlar iptal edildi.[85] Stratejik ve ekonomik bakımdan önemli olan Girit Adası'nın Osmanlı topraklarına katılması Osmanlı devlet adamlarının değişmez düşüncesi oldu. Özellikle 1645'den sonra Türklerin Girit'e yaptıkları ilk fetih girişimlerinden itibaren Fransa otuz yıl boyunca Hıristiyan ülkelerinin yanında yer almakla Akdeniz ticaretini geliştirmek arasında devamlı bir kararsızlık içinde olmuştur.[86] Fransa'nın İspanya ile yaptığı İkinci Pyrenees Antlaşması'ndan sonra(1659), Mazarin dikkatini Akdeniz'e doğru çevirebildi. Papa, Venedik ve Fransa arasında Girit meselesi için çok kesif bir yazışma ve pazarlık yapıldı. Girit savaşları sırasında Venedik karşısında yalnız kalan Osmanlılar başta Fransa olmak üzere Malta, İspanya ve Papa kuvvetleriyle mücadele etmek durumunda kaldı. 1645-1669 yılları arasında Osmanlı Devleti ile Venedik arasında cereyan eden Fransa'nın müdahalesi sayesinde 24 yıl gibi uzun bir süreçte devam eden Girit Savaşları, Osmanlıların lehine neticelenmiş gibi gözükse de her iki devletin de maddi ve manevi yönden kayıplara uğramasına yol açtı.[87]

Fransa'nın yardımlarını bilmesine rağmen Osmanlı Devleti Fransa ile ticari ilişkilerini sürdürmüştü. XIV. Louis'te Osmanlılarla iyi geçinme siyasetlerini Ortodoks Macaristan ve Katolik Avusturya dengesini sağladıkları için devam ettirmek istemişti. Kanuni Sultan Süleyman zamanından beri Fransızlara gösterilen ananevi dostluktan faydalanmak isteyen XIV. Louis Osmanlı topraklarında Katolikliğin hamiliğini üstlenmeyi arzuluyordu. Bu düşünceden hareketle XIV. Louis Osmanlı Hükümeti ile Fransa arasındaki dostluğu ileri sürerek, Köprülü Fazıl Ahmet Paşa zamanında (1673) yenilettirdiği kapitülasyonla Osmanlı topraklarında bulunan rahiplerin meşruluğunu kabul ettirdi.[88]

---

[84] Kocabaş, a.g.e, s.58.
[85] Şişman, a.g.m, s.516; Soysal, a.g.e, s.18; Kocabaş, a.g.e, s.70.
[86] Faruk Bilici, "XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Türk-Fransız İlişkileri; Gizli Harpten Objektif İttifaka", *Osmanlı,* Cilt.11, Ankara, 2011, s.481-482.
[87] Ayşe Pul, a.g.m, s.164.
[88] Davut Kılıç, " Osmanlı Ermenileri Arasında Katolik Kilisesinin Kuruluş Faaliyetleri", *Yeni Türkiye* (Ermeni Sorunu Özel Sayısı), 2001, s.728.

IV Mehmed, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'yı 1676'da sadrazamlığa getirdi. Osmanlıyı yeniden Avrupa'daki en geniş sınırlara ulaştırmak isteyen Merzifonlu, 1683 yılında Viyana'yı ikinci defa kuşattı. İki aylık kuşatma sonunda Leh Kralının destek vermesiyle muhasarayı kaldırmak zorunda kalan Kara Mustafa Paşa bozgun halinde geri çekilmeye başladı.[89] Viyana bozgunundan sonra Mukaddes Liga'nın kurulması ve imparatorunun müttefikleriyle Osmanlı'ya karşı büyük bir mücadeleye girmesi Osmanlı Devleti'ni içerde ve Avrupa politikasında bir daha kalkınamadığı bir çöküş dönemine sokmuştur. Bu dönemde Osmanlı Devleti Avrupa'da Fransa ittifakını kaybetti.[90]

XVI. yüzyıl boyunca Osmanlı-Fransız yakın siyasi ve ekonomik çıkarları merkezde olmuşsa da XVII. Yüzyıla gelindiğinde Fransa'nın birbiriyle çelişen politikalar izlemesi ile soğukluk dönemi başlamış, Fransa'nın Hıristiyan Birliği kurma gayreti Osmanlı Devleti nezdindeki itibarı ve ayrıcalıklarını zayıflatmıştır. Ancak yine de dönem hükümdarlarının izledikleri siyasetlere ve zamanın şartlarına göre inişli çıkışlı izlenen diplomatik ilişkilerde Fransızların Osmanlı devletinde en çok müsamaha gören devlet olduğunu söylemek mümkündür.

B. Ekonomik İlişkiler

Kapitülasyon bir ülkenin tebaasının diğer bir ülkede edindiği haklar demektir.[91] Eski bir Fransız diplomatına göre ise Osmanlı ülkesinde daimi ve geçici bir surette ikamet eden Hristiyan devletlerin tebaasına bahşedilen müsaadeler ve imtiyazları içeren Osmanlı Devleti'nin en güçlü ve bütün hükümranlık haklarına sahip olduğu bir dönemde Babıali'nin rızasıyla akdedilen muahedelere denirdi.[92] Kapitülasyonlar, Osmanlı Devleti'nde ahidnâme olarak bilinen belge kategorisine girmekte yabancıların Osmanlı memleketindeki hal ve vaziyetlerini belirlemekteydi. Padişah tarafından tek taraflı akdedilen kapitülasyonlar, bir kere tanındıktan sonra

[89] Silahtar Mehmet Ağa, *Silahtar Tarihi* (XVII. Asır Saray Hayatı), Mustafa Nihat Özön, Akba Kitabevi, Ankara, s.37-38.
[90] İnalcık, 2009, a.g.e s.188.
[91] Fahrettin Tızlak, *Osmanlı Devleti'nde Kapitülasyonların Uygulanışı (İmtiyâzât-ı Ecnebiyyebin Tatbîkât-ı Hâzırası)- Mehdi Fraşerli,* Fakülte Kitabevi, Isparta, 2008, s. XIII;Mehmet Zeki Pakalın, "Kapitülasyon", *Osmanlı Tarihi ve Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 1993, Cilt. II, Baskı 4, s.177.
[92] Muhammet Emin Külünk, *Kapitülasyonların Kaldırılması (1914)* , Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2011, s.2

tarafları karşılıklı olarak bağlayan bir hak ve yükümlülükler rejimi meydana getirmişlerdi.

Ahidnâmeler müste'min[93] adı verilen ahidnâmeli devletler tebaasına, Osmanlı topraklarıyla kara sularında seyrüsefer, ikamet ve ticaretleri sırasında tanınan haklarla tâbi olacakları şartları ihtiva etmektedir.[94] Halil İnalcık, Osmanlıların kapitülasyon politikasında başlıca iki amaç güttüklerini ileri sürmektedir. Bunlar mali ve politik amaçlardı. Mali amaç, Osmanlı topraklarından transit geçen ve ülkeden ihraç edilen mallardan vergi alarak, hazineye büyük gelirler sağlamaktı. Politik amaç ise, Osmanlıların kendi ehemmiyet ve çıkarlarını korumak gayesiyle batı devletlerine imtiyazlar vererek, devletlerden birini diğerine karşı kullanmaktı.[95]

Ahidnâmelerin verilmesi ya bir savaşın sona ermesi üzerine, ya da barış dönemlerinde gerçekleşirdi. Savaşlardan sonra verilen ahidnâmeler barış şartlarını, sınır düzenlemelerini, bundan sonra uyulacak kurallar bütününü ve ticarî bazı hakları içerirdi. Barış zamanlarında verilenlerse ya yeni bir padişahın tahta geçmesinden sonra, cülûsunu tebriğe gelen elçinin var olan ahidnâmeyi yenilemesiyle; ya da geçen yıllar içerisinde doğan ihtiyaç dolayısıyla, talep eden devletin arzı üzerine gerçekleşirdi. Bu ihtiyaçlar genel olarak ticaretle veya korsanlık faaliyetlerinin artmasıyla ortaya çıkardı.[96]

XII. yüzyılda Selçuklular Venedik ve Kıbrıs Krallığı gibi devletlere imtiyazlar vererek ticareti canlı tutmaya çalışmışlardı. Osmanlı Devleti'nin kurulması ile Batı Anadolu'ya kayan ticaret bağlantılarında Bursa, Edirne gibi şehirler ticari yönden önemli merkezler haline gelmeye başlamışlardı. I. Bayezid zamanında(1389-1402) Erzincan, Amasya ve Tokat şehirleri Osmanlı hâkimiyetine girmekle, İran ipek yolu kara yoluyla Bursa'ya bağlanarak Trabzon deniz yolunun yerini almıştı. 1391'de Bayezid'i Antalya ve Alanya'yı Osmanlı topraklarına katmasıyla Hindistan ve Arap memleketlerinden gelip, batıya giden mallar da Osmanlıların kontrolüne giriyordu.[97]

XVI. yüzyılda Ümit Burnu'ndan dolaşan Hint Okyanusu yolu yeni bir ticaret yolu olarak ortaya çıkmış, ancak Basra'ya ve Kızıldeniz'e akan Hint ve Uzak Doğu ticareti tamamıyla kesilmemişti. Üstelik Osmanlı yönetimi XVI. yüzyıl boyunca

[93] Aman dileyen.
[94] Mübühat Kütükoğlu, "Ahidnâme", *DİA*, Cilt1, İstanbul, 1996, s.537.
[95] İnalcık, "İmtiyazat", s.246; Bağış, a.g.e, s.2.
[96] Yemişçi, a.g.t, s.36.
[97] Bağış, a.g.e, s.1.

Avrupalı tüccarlara tanımış olduğu ticarî imtiyazlar sayesinde Akdeniz'deki ticaretin canlı kalmasını sağlamıştı.[98] Bu bağlamda Osmanlı Devleti de Avrupa devletleri için önemliydi. Bu durum kapitülasyonların imzalanması ve konsoloslukların açılması ile kendini belli ediyordu.[99] XVI. yüzyılın ikinci yarısına kadar Venedik, Osmanlı İmparatorluğu'nda ticaret hacmi en geniş olan devletti. Osmanlılar Venediklilerle savaş veya siyasi bir ihtilaf içinde olmadıkları zaman, onlara rahatça imtiyazlar tanıyorlardı.[100] Fakat XV. yüzyılın sonları ve XVI. yüzyılın başlarından itibaren, o zamana kadar Doğu ticaretini elinde bulunduran Venedik'in yerini İngiltere ve Fransa gibi Batı Avrupa'nın güçlü devletleri almaya başlamıştı. Adı geçen devletler, Doğu'da yeni bir güç haline gelen Osmanlı Devleti'nden elde ettikleri kapitülasyonlarla, vaktiyle Venedik'in sahip olduğu imtiyazları elde etmişlerdi. Fransa'nın bu konuda diğer devletlere göre başı çektiği görülmektedir.[101] Böylece XVII. yüzyılda ve daha sonraları Venedik, Osmanlı pazarlarındaki önemli yerini kaybetmiş oluyordu.

Özellikle II. Viyana kuşatması sonrası oluşan savaş dönemine kadar Osmanlı Devleti'nin ihtiyacı olan hububat, pirinç, kahve gibi bir takım temel ihtiyaç maddelerinin büyük bir çoğunluğu Mısır ve Suriye limanlarından Venedikli tüccarlar ile taşınmakta idi. Savaş döneminde Venedikli gemilerin Osmanlı limanlarına girmesinin yasaklanması üzerine Fransız tüccarlar ön plana çıkmaya başlamışlardı. Hatta bundan İngiliz ticareti de etkilenmiş ve İngilizlerin Osmanlı ile olan ticaret hacminde daralma meydana gelmişti.[102]

Fransa'nın genel ekonomik tablosuna bakıldığında ise özellikle 1550'den sonra Avrupa ekonomik bunalımı ve dinsel sürtüşmeler nedeniyle ekonomik ilerlemeleri büyük ölçüde etkilenmişti. Katolikler ve Huguenotlar arasındaki iç savaş 1562-1598 döneminin yılları boyunca sürmüş Fransa'nın çoğu yerini iflasa sürüklenmiştir. 13 yıllık barış sürecinde özel teşebbüs alanının kaybedilen bir kısmı yeniden kazanılırken bir yandan VI. Henri maliyeyi düzeltme ve ticaret filosunu büyütme alanlarında çok sıkı çalışarak Fransa'nın yeniden refah yollarını adımlamaya başlamıştır. 17. yüzyılın başlarında Avrupa'daki uygun ortam bu

[98] Numan Elibol, "XVIII. Yüzyıl Osmanlı Dış Ticaretiyle İlgili Bazı Değerlendirmeler ", *Eskişehir Osmangazi Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt.6, Sayı: 1,2005, s.62.
[99] Bilgi için Bkz. Robert Mantran, "XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda Ticaretin Değişmesi", *Tarih İncelemeleri Dergisi,* E.Ü Fakültesi, III- 1987, s.159-175.
[100] Bağış, a.g.e., s.3.
[101] Aybars Pamir, " Kapitülasyon Kavramı ve Osmanlı Devleti'ne Etkileri", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2002, Cilt.51, Sayı:2, s.83.
[102] Özkan, a.g.m, s.67.

adımların hızlanmasına olanak sağlamıştır. Bu inişli çıkışlı ekonomik ortamın içerisinde Osmanlı-Fransız antlaşmalarının ülke dışılık hükümlerinden yararlanarak Fransa ticarette rakiplerini bertaraf etmeye yönelmiştir.[103]

Fransızlar, daha önce Memlûk sultanlarından imtiyazlar elde etmişlerdi Osmanlı Devletine elçi göndererek Fransa'nın şarkta eskiden beri haiz olduğu ticaret imtiyazlarının devamı için çalıştılar.[104] Jean de la Forest, Osmanlı İmparatorluğu nezdinde devamlı Büyükelçi sıfatıyla resmen gelen ilk Fransız siyasi temsilcisi oldu[105] ve 1536 yılında imzalanan ahidnâme Kanuni Sultan Süleyman tarafından Fransa'ya tanınan ilk ticari imtiyazlar oldu. Bu ahidnâmeye göre Fransız tüccarlarının yüzde beş gümrük ile her iki devlete ait gemilerle serbestçe seyr ü sefer etmeleri ve bütün hukukî muamelelerle Fransız konsoloslarının kaza hakları kabul ediliyordu.[106] 1536 ahidnâmesi padişahın ömrü ile sınırlandırılmış, antlaşmanın yenilenmesi yani padişahın insiyatifine bırakılmıştı. 1536'daki kapitülasyon taslağına göre Osmanlı ülkesinde oturan müste'men on yıllık ikametten sonra cizye mükellefi olan bir zimmî statüsünü alıyordu[107] Fransızlar, ileriki yıllarda Avrupa içerisinde diğer ülkeler aleyhine (Osmanlı Devleti dâhil) siyasi ve ticari kazanımlarını arttıracak zemini de hazırlamaya başlamışlardı[108] Kanunî'nin vefatı ile 1536 kapitülasyon antlaşması yürürlükten kalktı. II. Selim zamanında 1569 tarihli ikinci kapitülasyon antlaşması imzalandı. Birinci antlaşmanın aynısı olup farklı olarak dört madde yer alıyordu. Bu antlaşma müddetsiz olacak Sultan ve Kral'ın ölümü ile yürürlükten düşmeyecekti. En önemli fark önceden Ceneviz, Sicilya ve Ankona ticaret gemilerine, Osmanlı sularında Fransız bayrağı taşıma zorunluluğu varken, bu husus İngiliz, Venedik ve Portekiz ticaret gemilerine de teşmil edilmişti. Bu durum, adı geçen devletlerin milli gururlarına dokunduğu için onlar da Fransa'ya verilen kapitülasyon imtiyazlarına benzer imtiyazlar almak için mücadeleye girişti.[109] Bu kapitülasyonlar, daha önce Venediklilere verilen imtiyazlardan örnek alındığı gibi, Fransızlara tanınan kapitülasyonlarda daha sonraları İngiltere, Hollanda ve diğer

[103] Herbert Heaton, *Avrupa İktisat Tarihi İlkçağdan Sanayi Devrimine*, Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay, İmge Kitabevi, Ankara, 1995, s.259.
[104] Tayyip Gökbilgin, "Süleyman I", *Türkler*, Cilt.9, s.533.
[105] Soysal, a.g.e, s.8.
[106] Uzunçarşılı, a.g.e, s.506.
[107] İnalcık, "İmtiyazat", s.246.
[108] Nihat Karaer, "Paris'te İlk İkamet Elçiliğimiz Kuruluncaya Kadar (1797) Osmanlı Fransa İlişkilerinin Genel Seyri" *OTAM,* 28, Ankara, Güz 2010, s.69.
[109] Kocabaş, a.g.e, s.49.

batılı devletlere verilenlere model teşkil etti.[110] Fransa, İspanya ile sürdürdüğü mücadeleye Cateau Cambresis Anlaşmasıyla (1559) son verene kadar Osmanlılarla olan ittifakını siyasetinin temel taşı sayarak askeri destekle beraber Osmanlı'dan önemli miktarda mali destek de sağlamıştı. Habsburg üstünlüğüne karşı Osmanlı ittifakı Fransa'nın vazgeçilmez geleneksel siyaseti olmaya bundan sonra da devam etmişti. Tabi bu ittifaktan Osmanlılar da büyük yarar sağlamaktaydı. Avrupa Hıristiyan dünyasının parçalanmış durumda kalması, Papa ve imparatorun tasarladıkları bir Haçlı saldırısının önlenmesi, Osmanlının Avrupa politikasının temel kuralıydı.[111]

1574 yılında III. Henri tahta geçince bunu bildirmek için İstanbul'a Gilles de Noailles ve 1579'da da, Jacques de Germingy büyükelçi tayin edilmişlerdi. De Germigny'nin büyükelçiliği sırasında 1581 tarihli Kapitülasyon Antlaşması akdedildi. 1580'de İngiltere'nin kendi bayrağı altında ticaret yapma hakkını elde etmesiyle iki ülke arasında rekabet başladı. İngilizler Akdeniz'deki Fransız ticaretini kıskandıklarından onların gemilerine hücum ediyor garp ocakları korsanlarıyla anlaşarak Fransız gemilerini mürettebatı ile beraber Afrika limanlarına esir satıyorlardı.[112] Diğer yandan Venedikliler açısından Fransız ve İngilizler de artık oldukça faal ve ciddi rakipler olarak Akdeniz'de ticarî faaliyetlere girişmişlerdi. 1536'da Osmanlılardan kapitülasyonlarını alan Fransızlar, ancak bu savaşın başladığı 1569'da imtiyazlarını işler hale getirebilmişler ve Akdeniz ile Osmanlı topraklarındaki ticarete hızlı bir giriş yapmışlardı. Bu yüzyılın ilk yarısında, özellikle ipekli dokuma sanayisini geliştirmiş olan Fransızlar, İnebahtı savaşı yıllarından itibaren Osmanlı piyasasına girip yerleşerek, kumaşları ve tekstil ürünleriyle Osmanlı pazarlarında müşteri kitlesini oluşturmuşlardı. Savaş hali sona erip de Venedikliler Osmanlı ülkesindeki ticaretlerine geri döndüklerinde karşılarında bu yeni rakiplerini de bulmuşlardı.[113] 1581'deki bu antlaşmanın Fransa bakımından önemli tarafı bir süre önce İngiliz bayrağı ile de Osmanlı limanlarına gemi gelebilmesi imkânı tanınmış iken, bunun kaldırılması ve eskiden olduğu gibi, sadece Fransız bayrağı taşıyan gemilere bu hakkın verilmesiydi. Ayrıca yabancı elçilere tatbik edilen merasimlerde Fransa büyükelçisine üstünlük tanındı.[114] Bu imtiyazlar sayesinde

[110] Bağış, a.g.e, s.5.
[111] İnalcık, *Devlet-i Aliyye*, s.163.
[112] İdris Bostan, *Beylikten İmparatorluğa Osmanlı Denizciliği*, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2008, s.262.
[113] Yemişçi, a.g.t, s.33.
[114] Soysal, a.g.e, s.16.

Levant'ta Fransız ticareti süratle gelişti, öteki Avrupa devletleri tüccarları şimdi Fransız bayrağı altında Osmanlı ile ticaret edebiliyorlardı. 1581 kapitülasyonlarına göre, bu yabancı tacirler İngiliz, Portekiz, İspanyol, Katalan, Sicilyalı, Anconalı ve Raguzalılardı.[115] Yaşadığı ekonomik sıkıntılardan dolayı Levant ticaretindeki hâkimiyetini devam ettirmek Fransa için önem taşıyordu ancak 1580'de İngiltere'ye verilen imtiyaz Fransa'nın bu alanda üstünlüğünü yitirmesine sebep olmuştu. 1580'de İngilizlere Osmanlı topraklarında kendi bayrakları altında ticaret yapma müsaadesi verilinceye kadar ahidnamesi olmayan (harbi) Avrupa devletleri gemileri Fransız bayrağı altında ticaret yapmışlardı. Bu tarihten sonra ise bayrak konusunda İngiltere ile Fransa arasında mücadele başlamış ve 1612'de Hollanda'nın imtiyaz elde etmesine kadar devam etmiştir.[116] Bu mücadelenin sebeplerinden biri, ülkelerin kendi bayrağı altında ticaret yapan tüccarlardan muamelat takibi karşılığı olarak komisyon ücreti almasıydı. Bütün bunlar göz önüne alındığında XVI. yüzyıl Fransa için sadece siyasi değil ekonomik bakımdan Osmanlı Devleti ile kurulacak ittifaklar önem taşımaktaydı.

Fransa ile olan kapitülasyonların yenilenmesi XVII. yüzyıldan itibaren Osmanlı-Fransız ilişkilerine bağlı olarak gelişmiştir. III. Mehmet(1595-1603) ve I. Ahmet (1603-1617) devrinde iki devlet arasındaki münasebetler iyi olduğundan 1597 ve 1604'de Fransa'ya yeniden imtiyazlar verildi. 1597'de ki ahidnâmeye göre Venedik ve İngilizler dışındaki devletler yine eskiden olduğu gibi Fransız bayrağı altında ticaret yapacaklardı. Aynı zamanda, Fransızlar, tahıl ihracatı yanında gümüş para ticareti yapma serbestîsini de elde ettiler. Ayrıca Fransız tüccarları Kuzey Afrika korsanlarına karşı koruma garantisini de sağlamış oluyorlardı.[117] Fransız Bakan Colbert'in Levant dünyasındaki ticareti canlandırma sonucu Fransızlar, 1679 yılında bazı önemli maddelerle birlikte kapitülasyonlarını yenilemeyi başardılar. Bu arada gümrük gelirlerinin %3'e düşüşü, en imtiyazlı millet muamelesi ve Osmanlı'daki Cezvit ve Capucin misyonerlerini koruma hakkı önemli hususlardı.[118] Ahidnâmelerde Osmanlı, şehir ve limanlarında ikamet eden yabancı ticaret erbabı yetkililerle temasları sağlamak üzere kendileri için balyos, konsolos, emin adlarıyla bilinen temsilciler seçerdi[119] *"Françe balyosları Françeye revan olub*

[115] İnalcık, "İmtiyazat", s.248.
[116] Kütükoğlu, "a.g.m.", s.329;Kurat, a.g.e., s.104-106.
[117] Bağış, a.g.e, s.6.
[118] İnalcık, 2010, a.g.m s.184.
[119] İnalcık, "İmtiyazat", s.246.

yerine vekili nasb itmekle gibi [120] hükümlerden anlaşıldığı üzere kurumların işleyişlerinin takibine önem verilirdi. Ancak 17. yüzyılda konsolosluk makamı parayla satılmaya başlamıştı ve makamı alan kişi yatırımından kâr edebilmek için tüccarlardan ücret kesiyordu. Bu koşullarda tüccarlarla konsoloslar arasında sık sık çıkar çatışmaları çıkıyordu. Konuyla ilgili özellikle konsolosluk haklarının ödenmesini içeren hükümlere yer verilmiştir. Ayrıca gümrük oranlarının %5'ten %3'e düşmesi nedeniyle ticaretler sırasında karışıklıklar yaşandığı takdirde %3'ten ziyade gümrük alınmaya, ziyade bahaya tutulmaya, haraç talep olunmaya gibi ibareler hükümlerde sık sık tekrarlanmıştır. *"..müste'men tüccarı sefineleriyle getürdükleri ve alub götürdükleri emti'alardan ahidnâme-i hümayûn mucebince yüzde üç gümrüklerin virdüklerinden sonra ticarete muhalefet eylemeyüb.."* [121] hükmünde görüldüğü gibi.

Ekonomik ilişkilerde en çok dikkat edilen husus tüccarların ticaretleri esnasında zulme ve haksızlığa uğramamasıydı. *"France tüccar taifesinin hıdmetinde olan simsarlar vesair sarraflar hilâf-ı şer-i şerif rencide olunmayub Fransızların himayet ve siyanet olunub dahl ve taarruz olmamak"* [122] şeklinde özellikle hükümlerde belirtilen himaye ve yardım Fransızlara verilen imtiyazlardandı. Bu nedenledir ki Fransız bayrağı altında ticaret yapanların haklarının gözetilmesinin de Osmanlı Devleti bakımından önem arz ettiğini *" Elçiy-i mümâileyh arz-ı hâl gönderüb asitâne-i saadetimde içlileri ve konsolosları ve kethüdaları olmayan Portigal ve Sicilya ve Katalan mesihiyye ve Ankona vesair harbî taifesinden France padişahının bayrağı altında gelüb iskân eylediklerinden Françeliler gibigümrüklerin virüb kimesne müdahale eylemeye deyû…"* [123] ifadelerinden anlamaktayız. Ayrıca yaptıkları ticari faaliyetlerde imtiyazlı oldukları için engellerle karşı karşıya kalmamalarına dikkat edildiğini *"France tüccarlarının iştirâ eyledükleri metâ'ları dermahzen idüb gemilerine götürmek murad eylediklerinde kapudan alıkonulub tekrar itmeyince zikr olunan metâ'ların geçirmeyüb tüccar taifesine külli gadr itmeleriyle tüccar taifesinin iştirâ eyledikleri metâ'ların gümrükden aynî bir şeyler almayub ve kapudan tezkere almak teklifi ile bey ve iştiralarına kimesne manî olmamak"*[124] gibi hükümlerden anlamak mümkündür. Himaye ve yardım dâhilinde

[120] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.50, h.164.
[121]B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.54, h.184
[122]B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.10, h.27.
[123]B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.51, h.171.
[124]B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.4, h.3.

tüccarlara sahillerden her türlü ihtiyacını giderme, gemilerinin karaya oturması halinde kendileri ve malları için güvence de uygulanan imtiyazlardan olmuştur.[125]

Fransa tüccarlarının Osmanlı Devletiyle yaptıkları ticarette üzüm, zafran, revgan, kahve, hububat gibi ürünler Fransız tüccarlar tarafından en çok tercih edilen ve ihtiyaç duyulan ürünler olmuş iken memnu meta'ların götürülmemesi hususuna son derece dikkat edilmiş ve özel iziler uygulamıştır.

"Françe elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb kendü kifaf-ı nefsleri içün senede bir defa İstanbula karib iskele ve yalılardan akçeleriyle iştira eyledüğün yedi bin medre hamrı [126] evine götürdüğüne kimesne mani' olmamak babında hükm-i hümâyûnum rica eyledüğin ecilden bin yüz senesine mahsub olmak üzre bu sene dahi ruhsat verilmek içün hükm verilmiştir." [127] Hükümde de görüldüğü gibi Fransız tüccarları Osmanlı topraklarındaki ihtiyaçları dâhilinde hamr olarak geçen şarabın ne kadar alınacağı önceden belirlenmiştir.

Harbînin köle yapılmaksızın ve malları ganimet olarak anılmaksızın darülislamda seyahat hakkını garanti eden eman şartı bütün Osmanlı ülkesinde geçerliydi. Fakat bu genel emanın fertler tarafından pratikte yerine getirilmesi için seyahat etmeyi düşünen her müste'men, kendi elçisi vasıtasıyla padişahtan izn-i hümâyun almak ve bunu taşımak zorunda idi.

Genel olarak bakıldığında Fransız tüccar taifelerine verilen imtiyazların gerek tüccarlar- konsoloslar tarafından gerekse gümrük eminleri tarafından karşılıklı anlaşmazlıklara yol açmadan usulünce herkesin üzerine düşeni yerine getirmesi hususuna önem verilmiştir.

Tüm bu gelişmelerden anlaşılmaktadır ki savaşlarda elde edilen başarı veya başarısızlıklar devletlerarası ilişkilerde tek başlarına yeterli olmamış diplomatik ilişkiler de devletlerin siyasetlerinde temel taşı olarak görülmüştür. Fransa ile olan ilişkiler Fransa'nın kendisine müttefik bularak gücünü artırmak, maruz kaldığı zor durumdan kurtulmak çabasıyla başlamış ve XVI. yüzyıl boyunca dostane bir şekilde devam ettirilmiştir. Bu dostluk ilişkisinde yapılan antlaşmalar aracılığıyla ilişkiler ticari bakımdan da gelişmiş, Osmanlı topraklarına gelen tüccarların himaye edilmesi, erzak temininde zor durumda bırakılmaması, Osmanlı denizlerinde ve limanlarında

[125]B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.40, h.126, s.79, h.291, s.145, h.592, gibi hükümler şiddetli rüzgardan karaya oturan gemilerin haklarının muhafaza edilmesine yöneliktir.
[126]Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi, Ankara, 2003- Medre: 6 okkalık şarap kabı, s.599; Hamr: Şarap, s.322,
[127]B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.7, h.11.

serbestçe ticaret yapmaları, korsanlara karşı korunmalarından dolayı Fransa bu durumdan kârlı çıkmış iken Fransa doğu siyaseti olarak Osmanlı Devleti ile iyi ilişkilerini sürdürerek ticari alanda sahip olduğu birinci sırayı korumak istemiş; ticaretten gümrük resmî alınmak suretiyle hazineye büyük gelirler sağlandığından dolayı ticaret Osmanlı Devleti tarafından da teşvik edilmiştir. Fransa'nın sürdürdüğü güçlünün yanında olma politikası Avrupa'daki durum göz önüne alındığında öncelikli olarak siyasi bir gereklilik olmakla birlikte, gelişen dünya ticaretinde yer alabilmek için de önem arz etmiştir. Levant bölgesine hâkim olan Osmanlı Devleti ile bu yönde geliştirdiği ticari ilişkiler ve ahidnameler vasıtasıyla elde ettiği imtiyazlar, Fransa'yı Avrupa'da ticari bakımdan öne geçirmiştir.

Osmanlı Fransız ilişkileri dostluk ilişkisi içerisinde devam etmekle birlikte, Fransa'nın XVII. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı Devleti'ne karşı düşmanca tutumu ve aynı dönemde Osmanlı Devleti'nde yaşayan Hristiyanları Katolikleştirme politikası içerisine girmesi Osmanlı Fransız ilişkilerinde gerginleşmeye yol açmıştır. Fransa Osmanlı aleyhine gizli ve açık çeşitli tasarılar ve ittifaklar içerisine girmekten çekinmemiştir. Bu yüzyılları kapsayan süreçte Girit Savaşı dışında önemli bir sıcak gerginlik yaşanmamıştır. Ancak 17. yüzyılın ikinci yarısı Fransa için olduğu kadar Osmanlı Devleti içinde bir dönüm noktası olmuştur. Bir önceki asırda başlamış olan ve iki ülkenin de açık menfaatlerinden doğan ittifakın bu devirde Avrupa'da ve Akdeniz'de meydana gelen değişikliklerin ışığı altında sarsıntılar geçirmekte olduğu söylenebilir.[128] Osmanlılar tarafından İngilizlere karşı tanınan imtiyazlar dolayısıyla Fransız ticareti bu yüzyılda Akdeniz havzasında büyük ölçüde azalmıştır. Neticede iki devlet Akdeniz üzerinde rekabete sürüklenmiştir

C. Kültürel İlişkiler

Kültür; yaşanan, yaşatan ve yaşayan varlık olarak geçmişten geleceğe sürekliliktir. Kültür tarihsel ve toplumsal bir davranıştır uzun bir yaşam dilimi içinde olgunlaşır.[129] Her millet dil, kültür, tarih mirasıyla dünyada yerini alır bu anlamda ilim, sanat, din ve ahlâk gibi değerler bütünü olarak ele alındığında kültür mirasları da geçmişin en önemli tanıklarıdır.

[128] Özkan, a.g.m, s.62, Pul, a.g.m, s.159, Bilici, a.g.m, s.480.
[129] Bozkurt Güvenç, *Türk Kimliği (Kültür Tarihinin Kaynakları),* Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993, s.231.

Günümüzde kültür ilişkilerine bakış açısı kültürden kültüre, ülkeden ülkeye kültürel aktarımların yaşanmasının gerekliliği, kültürün sürekliliğinin "korunarak" değil "yayılarak" sağlanabileceği, aksi durumunda yerel kültürlerin yok olma sürecine gireceği olgusu karşısında, Osmanlı Fransa kültür ilişkilerinin dönemimizi kapsayan yüzyıllarında tam tersi olarak etkileşim önünde dini engeller yer alarak kültürlerin korunması özüne dayalı yürütülen dostluk ilişkisinde hoşgörü yerini muhafaza etmiştir.

Fransız Osmanlı iletişimi karşısında bulunan engellerden dil ve kültür sorunu elçinin yanında hizmet eden tercüman aracılığıyla çözülmeye çalışılmış Fransızlar ve Osmanlı yetkilileri arasındaki görüşmelerde tercümanlardan yararlanmışlardır.

1525'te başlayan Osmanlı-Fransız işbirliği, bir ittifak halini alarak 1559 yılına kadar sürmüş ve geleneksel Türk-Fransız dostluğu kurulmuştur. Bu tarihten itibaren Fransa yüzyılın sonuna dek içte din savaşlarıyla uğraştığından ve dışarıdan da bir saldırıyla karşılaşmadığından iki ülke arasındaki ilişkiler daha çok ekonomik alana kaymıştır.[130]

Hediyeleşmelerin iki taraf arasındaki barışın devamlılığında ekonomik, kültürel yakınlaşmayı ve toplumlar arası ilişkilerin devamlılığını sağlamak gibi çeşitli amaçlara hizmet ettiği söylenebilir. "*konsolos nasb olundukda ol ve vilâyetlerin valilerine zabitleri kendü rızalarıyla pişkeşlerin virüb"* [131] gibi yeni atanan konsolosun iyi niyet göstergesi olarak hediye getirmesi iki taraf arasında sıcak münasebetler kurulmasını teşvik etmiştir denilebilir.

İncelediğimiz dönemler itibariyle Müslümanlar, Hıristiyan dünyasından gelen şeylere mekruh gözüyle bakıyor, "Frenkleri" taklit etmeyi küfür sayıyorlardı. [132] Dolayısıyla gerek siyasi gerekse ticari faaliyetlerde karşı karşıya gelen Osmanlılarla-Fransızlar arasında kültürel anlamda etkilenmeye örnek teşkil edecek bir durumun olmamasını, İslamiyet'in kurallarına bağlı olarak yaşayan Osmanlı toplumu tarafından hoş karşılanmadığına bağlamak doğru olacaktır. Osmanlılar da Batı kültürüne karşı taklit, merak ve hayranlık bu dönem yaşayışında görülmediğinden Batı kültür kimliği reddedilse de imtiyazlı Fransızların kendilerine ait olan dinlerini yaşamalarına ve ayinlerini yapmalarına engel olunmamıştır. Çünkü İslam Kamu Hukuku açısından bütün dünyayı İslamiyet'e davet zorunlu olsa da, din konusunda

[130]Yorulmaz, a.g.m, s.698.
[131]B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.11, h.30.
[132] İnalcık, 2010, a.g.e, s.243.

zor kullanılamazdı. Bu durum hükümler de açıkça ifade edilmektedir. " ..*yezvid dimeğle ma'ruf Françe rahipleri nefs-i Edirne'de vakî San Corci nâm Françe kilisasında sakin ve emin oldukları üzre ibadetlerin eylediklerinde hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn dahl ve rencide olunmayub ve tekâlif-i örfiyye talebiyle ve konak teklifi ile taarruz olunmamak babında hükm.."* [133] gibi hüküm örneklerinde bu duruma rastlamak mümkündür. Ayrıca müstemenler yani izin alarak, "emân" ile İslâm ülkesine gelen gayrimüslim kişiler olarak zimmîler gibi muamele görmüş her türlü hakları güvence altında olmuştur bu durumda farklı din ve mezheplere mensup kişilerin aynı toplum içinde, saygı çerçevesinde yaşamlarını sürdürmelerine olanak tanımıştır.

Yine kültürel anlamda "*Galatada San Beno dimekle ma'rûf kilisede Françesgân nâm Frenk mezhebinden olan ruhban tâifesi kadimden kilisa-i mezbûrede sâkin olub"* [134] hükümlerde geçen ismine örnekteki gibi rastladığımız Galata'da açılan Saint-Benoit adını taşıyan kilise ise daha sonraları Osmanlı topraklarındaki Fransız okullarının temelini teşkil etmiştir. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin yenileşme hareketleri içerisinde ileriki yıllarda Fransa'dan uzmanların getirilmesi bu dönemdeki yakınlaşma ile ilintilidir.[135]

[133] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.36, h.115.
[134] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.5, h.6.
[135] Şişman, a.g.m, s.511.

İKİNCİ BÖLÜM
1687-1701 ARASI OSMANLI-FRANSIZ İLİŞKİLERİ

I. AHİDNAMELER

Ahidnâme, lûgatlarda "muâhede" veya "antlaşma kâğıdı" olarak ifade edildiği gibi, "muâhede şartlarını ve iki tarafın imzasını taşıyan resmi kâğıt" şeklinde de tarif edilmektedir.[136] Osmanlı'da emannâme veya imtiyazat ismiyle de nitelendirilen bu belgeler berat şeklinde düzenlenmişlerdir. Darü'l-harbde bulunan Müslüman olmayanlar "harbî" yani savaş durumunda sayıldıklarından dolayı bunların kanun himayesine alınmaları ve ahidnâme elde etmeleri için "emân" istemeleri gerekmiştir.[137] Eman daha çok himaye etmek, emniyet vermek, yardım etmek, teslim almak manalarına gelse de devletler hukukunda düşmana emniyet altında olduğuna dair verilen söz veya yapılan işaret yerinde kullanılan bir tabirdir. [138] Gayrimüslimlerin temel hak ve hürriyetleri için belli güvenceler getirmesi esasına dayanan eman garantisinin bir harbiye verilmesinin en önemli şartı dostluk ve sadakat vaadiyle müracaat etmesi olmuştur. [139] Eman en çok yabancıların gelip serbest ticaret etmelerine imkân tanımak için verilen güvence olmuştur.[140]

Tüm hukuki tasarruflar gibi her ahidnâme onu vermiş sultanın hayatı süresince geçerli olmuş, yeni tahta çıkan sultan tarafından tasdik edilmiştir. Ahidnâme bağışlanmadan önce metne girecek maddelerin İslam hukukuna uygun olup olmadığına şeyhülislam karar vermiştir. [141] İlk zamanlara kıyasla Fransızlara tanınan haklar daha sonraları iki devlet arasında uluslararası bir boyut kazanmış ve Fransa Krallarının zaman zaman yenilettiği ahidnamelerle hükümler aşama aşama genişletilmiştir

Avrupalı Devletler emân statüsü içinde tek taraflı olarak kendilerine tanınan ahidnâmeler ile Osmanlı Devleti'nde daimi elçilik ve konsolosluklar açmışlardır[142]

---

[136] Şemseddin Sâmi, *Kāmûs-ı Türkî*, İstanbul, 1987 (2. Baskı); Devellioğlu, a.g.e; Pakalın, a.g.e, s.29. Kütükoğlu, "Ahidnâme", s.536

[137] Melek Delilbaşı, "Ortaçağ'da Türk Hükümdarları Tarafından Batılılara Ahidnâmelerle Verilen İmtiyazlara Genel Bir Bakış", *Belleten,* XLVII/85, Ankara 1984, s. 95.

[138] Aydın Taneri, "Türk Tarihinde Eman Kurumu", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi,* Sayı.28, Cilt.17, 1995, s.165

[139] Nebi Bozkurt, "Emân", *DİA*, C.XI., İstanbul, 1995, s.75-77; İnalcık, "İmtiyazat", s.246.

[140] İnalcık, 2010, a.g.e, s.283.

[141] İnalcık, 2010, a.g.e, s. 282-283.

[142] Mehmet İpşirli, "Osmanlı Devletinde "Eman" Sistemi", *Çağdaş Türk Diplomasisi:200 Yıllık Süreç,* Ankara, 15-17 Ekim 1997, Sempozyuma Sunulan Bildiriler, Ankara 1999, s. 6.

Osmanlı Devleti'nin Fransızlara lütfettikleri ve ahidnâme belgeleri olarak imzaladıkları 7 adet imtiyaz mukavelesi (kapitülasyon) padişaha ve tarih sırasına göre aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo II: Fransa ile İmzalanan Ahidnâmeler

Sıra	Tarih	Taraflar
1	Şubat 1535	Kanuni Sultan Süleyman / I. Fransuva
2	Aralık 1569	II. Selim / IX. Şarl
3	Temmuz 1581	III. Murat / III. Henri
4	25 Şubat 1597	III. Mehmet/ IV. Henri
5	25 Mayıs 1604	I. Ahmet / IV. Hanri
6	5 Haziran 1673	IV. Mehmet / XIV Lui
7	28 Mayıs 1740	I. Mamut / XV Louis

Kaynak: Reşat Ekrem Koçu, **Osmanlı Muahedeleri ve Kapitülasyonlar 1300-1920 ve Lozan Muahedesi**, Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, İstanbul,1934, s.405-430

İmtiyazlara genel olarak bakıldığında hukuk, ticaret ve din alanlarıyla ilgili oldukları görülmektedir. Hukuk alanındaki imtiyazlar, yabancıların haklarını, şahıslarının ve mallarının dokunulmazlığını garanti eden imtiyazlardır. Ticaret alanında verilen imtiyazlar, yabancıların serbestçe ticaret, ithalat ve ihracat yapabilmeleri ile bir takım vergi ve haraçlardan muaf tutulmalarını içeren imtiyazlardır din alanındaki imtiyazlar ise yabancıların dinsel inançlarda, ibadet ve ayinlerinde serbestlik tanıyan imtiyazlardır.[143]

A. 1673 Öncesi Ahidnameleri

İki devlet arasındaki dostluk ve ticaret ilişkilerinin düzenlendiği ahidnâmelerden ilki Kanuni Sultan Süleyman döneminde I. Fransuva ile imzalanan Sadrazam İbrahim Paşa ve Büyükelçi Jean de la Forest'in hazırladığı 1535 Ahidnâmesidir. Fransızlar, daha önce Memluk Sultanlarından elde ettikleri kapitülasyonların yenilenmesini arzu ediyorlardı. Kanuni Sultan Süleyman tahta çıktığında, bu imtiyazları tasdik ettiği gibi, ilk olarak nitelendirilen kapitülasyonları içeren ahidnâmeyi I. Fransuva ile imzaladı.[144] 17 maddeden oluşan bu antlaşmaya

[143] Tızlak, a.g.e , s.XVII.
[144] Bağış, a.g.e., s.4.

göre Fransız tacirler, Osmanlı topraklarında Türkler 'in verdiği kadar vergi ödeyerek ticaret yapabilecekler ve Türkler de Fransa'da aynı haklardan yararlanabileceklerdi.[145]

Karada ve denizlerde Fransızlara ticaret serbestliği ile birlikte ticaretleri esnasında emniyet sağlanacağı belirtilmişti. Bundan başka Fransız tebaası hakkındaki davalara kadılar bakmayarak bunlara Divan-ı Hümayunda bakılmakla beraber hüküm verecek kadıların yanında birer Fransız tercümanı hazır bulunacaktı. İslam tebaasından birisine borcunu ödemeden kaçan bir Fransız'ın yerine başka bir Fransız veya konsolos yakalanmayarak Fransa Kralı aleyhine dava açılacaktı. Fransız tebaası mahalli hâkimlere müracaat etmeden vasiyet olunan emval, Fransız konsolosuna teslim olunarak Fransız kanunlarına göre muamele görecekti, esir olan Fransızlar serbest bırakılacak ve bundan sonra yakalananlar esir muamelesi görmeyeceklerdi korsanlardan dolayı zarar gören Fransız tüccarların zararları telafi edilecekti.[146] Fransız tüccarlar din ve mezheplerinden dolayı sorgulanmayacak ve İslama zorlanmayacak şeklinde din özgürlüğü sağlanmıştı. Fransızlar esir edilmeyecek ve eşyaları zapt edilmeyecekti. Osmanlı Devleti bünyesinde bulunan Fransa tebaası vasiyetnâme hazırlayabileceklerdi vasiyetsiz vefat edenlerin malları ise konsolos aracılığı ile varislerine ya da Fransa memurlarına teslim edilecekti. %5 gümrük vergisi ödeyecekler ve bir iskelede gümrük ödedikten sonra başka bir iskelede ikinci defa gümrük ödemeyeceklerdi. Fransız veya Osmanlı tüccar gemileri kara sularında kazaya uğrarsa eşyalarına dokunulmayacak kazaya uğrayanlar vefat ederse eşyaları konsoloslarına teslim edilecekti. Ticari bir antlaşma olan bu muahadenâme ile siyasi konulara değinilmemişti.[147]

II. Selim tahta çıkınca Fransızlarla Kanuni döneminde başlatılan dostluk ilişkilerini devam ettirmiş ve 1569 yılında ahidnâmeyi yenilemişti. Akdeniz'de Malta başarısızlığına karşı Kıbrıs'ın fethi projesi ön plana çıkmış bulunuyordu. Osmanlı bu fetih planı ile ilişkili olarak Avrupa devletleriyle ilişkilerinde yeni önlemler almıştı. Bu doğrultuda 1569'da Fransa'ya tüm imparatorluk ölçüsünde kapsamlı ilk kapitülasyon bağışlandı. Fransa bu ahidname ile dostluk tazelemenin ötesinde yeni bazı haklar da elde etmiş; Levant ticaretinde önemli bir yere sahip olmuştu.[148] Esas

[145] Pamir, a.g.m, s.88
[146] Uzunçarşılı, a.g.e, s.506.
[147] Reşat Ekrem Koçu, *Osmanlı Muahedeleri ve Kapitülasyonlar 1300-1920 ve Lozan Muahedesi,* Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, İstanbul,1934, s.405-410.
[148] İnalcık, *Devlet-i Aliyye*, s.165.

itibariyle 1535'te verilen imtiyazların aynısı olmasına rağmen bu ahidnâmenin kapsamı biraz daha geniş tutulmuş ve yeni maddeler de eklenmişti. İskenderiye, Trablusşam, Cezâyir ve diğer limanlarda Fransız konsoloslarına yapılacak olan kişilerin tayinlerine kimse muhalefet etmeyecekti. İki veya daha fazla Fransız arasında sorun çıkarsa bu sorunları konsoloslar çözecekti. Ayrıca ahidnâmenin başında Ceneviz, Sicilya, Ankona, Portekiz ve İngiliz gemilerinin bundan sonra ancak Fransız bayrağı çekmek sureti ile Türk sularında dolaşabilecekleri zikredilmişti. Yabancı gemilere Fransız bayrağının çektirilmesi gibi çok geniş bir hak ilk defa bu ahidnâmede olmuştu. Yine bu ahidnâmede 1535 ahidnâmesi gibi iki hükümdarın hayatı ile sınırlı tutulmuştu. [149] Bu kapitülasyonlar, daha önce Venediklilere verilen imtiyazlardan örnek alındığı gibi, Fransızlara tanınan kapitülasyonlar da daha sonraları İngiltere, Hollanda ve diğer batılı devletlere verilenlere model teşkil etmişti.

Adı geçen ahidnâmeyi, 1572'de o zamanki Fransız elçisi Noailles, "şimdiye kadar alınan imtiyazların en şümullüsü ve avantajlısı" olarak nitelendiriyordu. [150] Ahidnâme içeriğine bakıldığında ticaret yapmak için gelen yabancı devletlerin Fransa bayrağı altında ticaret yapmalarına olanak tanınması Venedik'e büyük bir darbe olmuştu.

II. Selim'in vefatından sonra III. Murad hükümdar olunca Fransa ile 1581 yılında üçüncü ahidnâme imzalanmıştı. Bu ahidnâme İngilizlerin 1580 yılında aldıkları imtiyazlardan dolayı daha çok 1569 ahidnâmesinin tekrarı niteliğinde olmuştu. İngilizlerin kendi bayrakları ile ticaret yapma hakları tekrar Fransızlara tanınarak Venediklilerin gemileri müstesna olmak üzere İngiliz, Portekiz, İspanyol, Katalonya, Sicilya, Ankona ve Raguzalılara ait olup şimdiye kadar Fransız bayrağı altında Türk denizlerinde ticaret eden gemiler yine Fransız bayrağı altında dolaşacaklardı. [151] Sonraki yıllarda diğer Avrupa devletleri de Osmanlı'dan kapitülasyon elde etme yarışına girmişlerdi. Bu çerçevede 1580'lerde İngilizler, 1612'de Hollandalılar, 1739'da Ruslar bu hakkı elde etmişlerdi. Ancak belirtmek gerekir ki 1580 yılına kadar Osmanlı Devleti ile harbi konumunda olan bütün devletler ticaretlerini Fransız bayrağı altında yapabilmişlerdi.[152]

[149] Koçu, a.g.e., s.410-415.
[150] Bağış, a.g.e., s.5.
[151] Koçu, a.g.e, s.415-417.
[152] Tızlak, a.g.e, s.XVI.

Osmanlı İmparatorluğu ile olan bağlarını kuvvetlendirmek istedikleri için Kont de Breves, Üçüncü Mehmet'ten Fransız imtiyazlarını biraz daha genişleterek dördüncü ahidnâmeyi 1597 yılında almayı başarmıştı. Bu ahidnâmede Fransa bayrağı atında ticaret yapanlardan Venedik ve İngilizler müstesna tutulmuştu. Dostluğa binaen Fransızlara sahtiyan keçi derisi, pamuk, iplik gibi ürünleri satın almalarına izin verilmişti. 1581 ahidnâmesinin tekrarı olmasına rağmen bu ahidnâme ile de Fransızlar ihracı memnu olan metaların ihracına müsaade alarak haklarını genişletmişlerdi.[153]

İngilizlerin ve Venediklerin kendi bayrakları altında ticaret yapıyor olması Fransa'yı son derece rahatsız eden bir durum olmuştu. Bu nedenle III. Mehmet'in vefatından sonra I. Ahmet tahta geçince bir kez daha ahidnâme yenileme yoluna gitmişlerdi. İstediklerini elde edemeseler de 1604 yılında imzalanan bu ahidnâme ile Kudüs'teki mübarek makamları ziyaret etmek hususunda serbest olacaklarına dair imtiyaz elde etmişlerdi. Ayrıca Kudüs'te oturan ve Kamame kilisesinde ayin yapanların emniyet içinde olacakları belirtilmişti. Dostluk nedeni ile deri, kurduani, balmumu, mensucatı ve kataniye gibi memnu malların ihracına izin verilmişti. Bu ahidnâmede Fransızların kasabiye, meşin, sahtiyan, mandalar için vergi ve müruriye adındaki vergilerden muaf oldukları gibi kumaşlardan ve yiyecek ve içeceklerden de hiçbir resim alınacağı belirtilmişti. Fransızların Cezâyir ve Tunus sahillerinde balık ve mercan avlamalarına izin verilmişti. Borçlu borcunu ödemezse kefil olan kişiden borç talep edilebilecekti. Aynı zamanda Fransızlar, tahıl ihracatı yanında gümüş para ticareti yapma serbestisini de elde etti. Ayrıca Fransız tüccarları Kuzey Afrika korsanlarına karşı koruma garantisi de sağlamış oluyorlardı.[154]

B. 1673 Ahidnamesinin Önceki Ahidnamelerle Kıyası

Fransa 1619 yılında kapitülasyonları yenilenmesi için uğraştığı halde buna muvaffak olamadı.[155] Fransa bir taraftan İngilizlerin de etkisiyle Akdeniz'deki gücünü kaybederken diğer taraftan Osmanlı Devleti nezdindeki nüfuzunu da yitiriyordu. Bu durum Fransa ile Osmanlı ilişkilerini azalmasına ve Fransa'nın

[153] Koçu, a.g.e, s.417-420
[154] Koçu, a.g.e, s.420-424, Bağış, a.g.e., s.6.
[155] Bağış, a.g.e, s.6.

ticaretinin düşmesine neden oluyordu. Fransa'nın Akdeniz'deki ticaretini yeniden canlandırması gerekiyordu.

Fransızlar uluslararası ticaret hacmini ve ülkelerinin zenginliklerini artırmak niyetinde oldukları için İstanbul'a tayin edilen her elçinin niyeti yeni bir imtiyaz koparmak olmuştu. Eskiden verilmiş imtiyazlar her seferinde yeni bir hak olarak ortaya sürülmüş ve başka ülkelere verilmiş imtiyazların aynısını elde etmek siyasetin değişmez bir çizgisi olarak devam etmişti. Ancak 1673 tarihinden itibaren kapitülasyonların bir lütuf değil de anlaşmalardan doğan bir hak olduğu daha açık görülmektedir.[156]

İngilizlerin Akdeniz'de görünmeleri ve Osmanlılarla münasebet tesisine girişmeleri de bu devre rastlar. İngilizler, Venedik ve bilhassa Fransızların muhalefetine rağmen Osmanlı ülkelerinde kendi bayrakları altında ticaret yapmak hususunda direndiler. Osmanlı ülkeleri ile olan ticari münasebetlere Venedik, hatta Fransızlardan hayli sonra başladıkları halde kısa zamanda ön plana geçmeyi başardılar. Başlangıçta diğer milletler gibi İngilizlerin de ödedikleri gümrük resmi %5 oranında olduğu halde çok geçmeden bunu %3'e indirttiler. [157] İngiliz ve Hollandalıların elde ettikleri imtiyazlar neticesinde %3 gümrük ödemeye başlamaları %5 gümrük ödeyen Fransızları rahatsız etti. Ayrıca Fransız gemileri Cezâyir ve Trablus gibi yerlerde korsan saldırılarına maruz kalıyorlardı. Fransa'nın ticaretini sekteye uğratan bu durumlardan dolayı tekrar ticareti canlandırmak ve güvenliğini artırmak için XIV. Lui, IV. Mehmet döneminde kapitülasyonları yeniletmek istedi. Köprülü Fazıl Ahmet Paşa ile Fransız sefiri Marki de Noitelin'in yaptığı görüşmelerden sonra 5 Haziran 1673 tarihinde 55 maddelik ahidnâme imzalandı.[158]

-Diğer ahidnâmelerden farklı olarak bu ahidnâmede balmumu ve gön ihracına izin verilmişti. 300 akçe selametlik resmi dışında kasabiye, reft, yasak kolu, bac gibi isimlerle hiçbir vergi istenmeyecekti.[159]

-Yine daha önce verilen ahidnâmelerde yer almayan bir madde ise Galata'da bulunan Jezvit ve Kapuçin ruhbanlarının ellerinde olan iki kiliseyi muhafaza

[156] Bilici, a.g.m, s.481.
[157] Mübühat Kütükoğlu, *Osmanlı-İngiliz İktisadi Münasebetleri 1580-1838*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1974, s.2.
[158] Koçu, a.g.e., s.425-430.
[159] Koçu, a.g.e., s. 427.

edebilecek olmalarıydı. Bu kiliselere zarar gelmesi durumunda tamir edilip yine ruhbanlara teslim edilecekti.[160]

-Eskiden beri %5 olan gümrük vergisi bu ahidnâme ile %3'e düşürülmüştü. İngiliz tüccarının XVII. asra girerken elde ettiği bu imtiyaza Fransız tüccarı ancak 1673'de nail olabildi.[161]

-Fransızlara belli bir miktara kadar kendi evlerinde şıra sıkıp şarap yapabilme hakkı da bu ahidnâme ile tanınmıştı.

-4000 akçeden ziyade olan davalar yalnızca Divan-ı Hümayunda görülebilecekken Fransızların oturduğu yerde kan olursa Fransızların suçu sabit olmadıkça kimse suçlanmayacaktı maddesi ile Fransızların hukuki durumları da yine bu ahidnâme ile genişletildi.[162]

Bu kapitülasyonda dikkati çeken en önemli nokta Osmanlı memleketinin her neresinde olursa olsun Katolik mezhebinin himaye edilmesini temin eden maddelerin bulunmasıdır. Dini anlamda gösterilen müsaadeler bu ahidnâmeden sonra hukuk açısından önemli kurallar bütününü oluşturmuştu.[163] Fransa elde ettiği bu yeni ayrıcalıklarla "en fazla müsaadeye mazhar ülke" durumunu elde etmişti.[164]

Diğer Avrupa devletlerinin Osmanlı ülkesinde kendi bayrakları ile ticaret yapabilme hakkını elde edişleri XVIII. yüzyılı bulduğu için verilen bu ahidnâmelerin bir başka niteliği de söz konusu yüzyıla kadar kapitülasyonların Osmanlı sultanları tarafından ilgili ülkeye cömertlik icabı ve atıfet kabilinden verilen imtiyazlar şeklinde olmuştu.[165]

Defterin dönemini kapsayan ahidnâme maddeleri defterde geçen hükümlerle kıyaslanarak detaylı bir şekilde irdelenmiştir.

II. CAN VE MAL GÜVENLİĞİNİN SAĞLAMASI

İslamiyet, dünyayı dar'ülharp ve dar'ülislam olarak ikiye ayırmıştır. Fakat Osmanlı Devleti'nde hâkim olan genel düşünce dar'ülsulh düşüncesidir. Bu ise Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan kimselerin haklarının garanti edilmesi ve onların diğer vatandaşlar gibi o ülkenin bir parçası sayılması neticesini doğurur. İkinci olarak

[160] Koçu, a.g.e, s.428.
[161] Kütükoğlu, a.g.e, s.2.
[162] Koçu, a.g.e, s.429.
[163] Koçu, a.g.e, s.430
[164] Bağış, a.g.e, s.6.
[165] Tızlak, a.g.e, s. XVI

Osmanlı Devleti'nde zımmi dediğimiz gayrimüslimlerin statüsü de fetvalar, kanunnâmeler ve ahidnâmeler serisi ile belirlenmiş olup şahıs hakları, din, dil, gelenek hakları düzenlenmiştir.[166]

Devletlerin menfaatlerinin bütün şahsi menfaatlerin önünde tutulmasıyla birlikte ferdi teşebbüslerin önüne geçilmemesi için gerekli olan en önemli şey bireylerin can ve mal güvenliğinin sağlanması olmuştur. İslam hukukunda, genellikle ticari nedenlerle Darülislama girmek için İslâm Devleti'nden "aman" alan kişilere "müstemen" adı verilmiştir. "Aman" kurumu çerçevesinde İslâm ülkesinde bulunan müstemenin can, mal ve ırz güvenliği gibi temel hak ve özgürlükleri sağlanmıştır.[167] Osmanlı Devleti de devletin idame ettirilebilmesi ve halkın huzur içerisinde yaşayabilmesi adına güvenlik ihtiyacının karşılanması noktasında gerek duyulan her türlü tedbiri alarak geliştirdiği yönetim politikasında gayrimüslimlerin can ve mal güvenliğinin sağlanması hususunda da aynı duyarlılığı göstermiş, imzalanan ahidnâmelerde de Osmanlı topraklarında imtiyaz verilen tüm Fransızların huzur ve güvenliğinin söz konusu olduğu maddelerin bulunmasına önem vermiştir. "Tüccar olsun olmasın, bilcümle Fransız tebaası ile maiyetlerindeki tercümanlar istedikleri zaman kara ve deniz yolları ile Osmanlı memleketlerine gelebilecekler ve her türlü emtiayı alıp satmak hususunda serbest bırakılacaklardır. Bunlar geldikleri ve gidecekleri zaman mutad olan tekâlifi tediye edecektir. Osmanlı sefineleri süvarileri ile sair gemi sahipleri Osmanlı deniz kuvvetleri ve kara kuvvetleri zabitleri ve efradı bu gibilere eza ve cefa etmeyeceklerdir eşyalarıyla nakitlerine dokunmayacaklardır."[168] şeklinde Fransızların tam bir emniyet ve serbestlik içinde Osmanlı kara ve denizlerinde bulunmaları huzur içinde ticaret yapmaları ve hiçbir gerekçe ile zarar görmemeleri temin edilmiştir.

İncelediğimiz defterde geniş bir şekilde zikredilen konular can güvenliğini akabinde mal güvenliğini esas alan hükümler olmuştur. "*Frânçe padişahının elçileri ve konsolosları ve tâcirlerine ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub"*[169] ifadeleriyle Fransalı devlet görevlisi, tüccar veya halktan birisinin Osmanlı sınırları içerisinde zarar görmemeleri tenbihlenirken, "*emam-ı saadetde bir kere zulm ve*

[166] Kemal H. Karpat, *Osmanlı'da Hoşgörü Birlikte Yaşam Sanatı*, Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000, s.14.
[167] Belkıs Konan, "Osmanlı Devleti'nde Kapitülasyonlar Çerçevesinde Din ve Vicdan Özgürlüğü", *AÜHFD*, Cilt.57, Sayı.1,2008, s.169.
[168] Koçu, a.g.e, s.413, madde.22.
[169] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.47,h.154, s.29,h.92

taaddi olunduğun kat'an rıza-ı şerîfim yokdur" [170] denilerek güvenlik ile ilgili yaşanacak sorunlara yönelik müsamaha olmayacağını belirten sert ikazlar kullanıldığı da görülmektedir. Fransızların himaye edilmeleri hususuna önemle dikkat edildiği görülürken tüccarların ve bilhassa yanında bulunanların da aynı ehemmiyette korunmalarına özen gösterildiği "*France tüccâr tâifesinin hıdmetinde olan simsarlar vesâir sarraflar hilâf-ı şer-i şerîf rencide olunmayub Fransızların himâyet ve siyânet olunub dahl ve taarruz olmamak" [171]* ifadelerinden anlaşılmaktadır.

Güvenlik ortamının bozulmamasının önemine dikkat edildiğini gördüğümüz hükümlerde ticaret yapılacak her alanda güven zemini için tüccarların canının ve malının tehlikeye düşmesini engelleyecek her türlü tedbire başvurulmuş olup bu imtiyazların sadece Fransızlar için değil Fransa bayrağı altında ticaret hakkı elde eden diğer milletler içinde geçerli olduğunu görmekteyiz." *France padişahı ve İngiltere Kralı ve Venediklülerin cumhuru devlet-i aliyyemin dostlarından olmağla her birinin bazirganları memâlik-i mahrûseme berren ve bahren emn ve salim gelüb ve gidüb ticaret idüb ber vechle ba'dehak olunmayub her vechle himâyet ve siyânetleri ehl-i mühimmattan iken*"[172] örneğinde olduğu gibi. Fransızlara karşı son derece hoşgörülü tutum ile yaklaşılarak himaye kapsamında kolayca ticaret yapmalarının sağlandığını gördüğümüz hükümlerin yanı sıra "*cezire-i mezbûrede ticaret iden France tüccârlarına ahidnâme-i hümâyûna mugâyir dahl ve taarruz olunmayub himâyet ve siyânet olunmak"*[173] ibadet yaparken de hiçbir şekilde zarar görmemeleri üzerinde durulmuş *"Fransız tâifesinin kilisalarına dahl ve rencide olunmaya ve bu bahane ile akçelerin almayalar"[174]* gibi yapılan uyarılarla haksızlığa uğramamalarına son derece dikkat edilmiştir. Fransızların canlarına kast edilen durumlardan sakınılmasına verilen önem aynı şekilde mallarının güvenliği söz konusu olunca da geçerli olmuştur. "*France sefineleri taaddî ve ahz olunmayub himâyet ve siyânet ve tanzimi emvâlleriyle gereği gibi kayd ve ihtimam eylesin"*[175] Fransızların herhangi bir sebepten haksızlığa uğramaları ihtimaline karşılık ise zararın karşılanması ve huzuru bozan kişinin ise kim olduğuna bakılmadan gereğinin yapılması hükümlerde net olarak ifade edilirken "*France kalyonları ve gemileri*

[170] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.58, h.201.
[171] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.10 h.26, s.31 h.100, s.34 h.107,s.49 h.163,s.50 h.166,s.60 h.209
[172] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.134, h.533.
[173] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.29, h.92.
[174] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.28, h.90.
[175] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.61 h.217.

memâlik-i mahrûsama geldiklerinde zabt ve siyânet olunub emin ve salim gerü gideler eğer esbab ve emvâl yağma olunmuş bulunursa garet olunan esbab ve emvâlin ve ademlerinin zuhura gelmesi bâbında say ve ikdam olunub ehli fesad her kim olursa gereği gibi haklarından geline"[176] böylece çıkan sorunlar için çözümlere, oluşabilecek sorunlara karşı da önlemlere yer verilmiştir. Ayrıca sefineleri, evleri, dükkânları bütün saldırı ve rencide edici davranışlara karşı "*evlerinden ihraç ittirilmeyüb rencide olmamak bâbında*"[177] şeklinde koruma altında olmuştur.

A. Yol İzinleri

Osmanlı da insanların bir yerden bir yere gitmeleri izne tabi tutulmuş, gidenler de kayıt altına alınmış gidip gelme, yer değiştirme gibi işlemler güvenlik açısından sıkı bir şekilde denetlenmiş böylece asayiş sorunlarının olmaması adına yapılacak kontrollerin tedbiri mürur tezkereleri ile tatbik edilmiştir.[178] Vatandaşlar ikamet ettikleri yer dışına güvenli bir şekilde seyahat edebilmek için "mürur tezkeresi" almak mecburiyetinde olmuşlardır.[179] Aynı şekilde harbinin köle yapılmaksızın ve malları ganimet olarak alınmaksızın darülislamda seyahat hakkını garanti eden eman şartı bütün Osmanlı ülkesinde geçerli olmuş bu genel emanın fertler tarafından pratikte yerine getirilmesi için seyahat etmeyi düşünen her müstemen kendi elçisi vasıtasıyla padişahtan izni hümayun almak ve bunu taşımak zorunda olmuştur.[180] Bu yol izni temin edilince de görevli kişilere gösterilerek seyahatlerini serbestçe yapmaları sağlanmıştır.

Osmanlı Devleti Fransa ile yaptığı antlaşmalarda Fransız tüccar, tercüman, rahip ve konsoloslarının hem kendilerinin hem yanlarında bulunan adamlarının gerek Osmanlı sınırları içinde ve gerek kendi vilayetlerine gitmeleri hususunda serbestçe dolaşımını sağlayan böylece seyahat haklarını garanti eden maddelere yer vererek konuya açıklık getirmiştir. Osmanlı memleketlerine işleyen Fransız gemileri emniyet ve asayiş içinde gidip geleceklerdir. Denizde fırtınaya tutulursa, gerek hassa gemileri

[176] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.24, h.76,77, s.25, h.80,
[177] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.66, h.246.
[178] Nalan Turna, *19. yy'den 20.yy'ye Osmanlı Topraklarında Seyahat, Göç ve Asayiş Belgeleri Mürûr Tezkereleri*, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2013, s.147.
[179]Bağış, a.g.e, s.31; Hamiyet Sezer, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Seyahat İzinleri", *A.Ü.D.T.C.F Tarih Araştırmaları Dergisi,* Cilt, XXI/33, Ankara 2003, s.106; Musa Çadırcı, "Tanzimat Döneminde Çıkarılan Men'-i Mürûr ve Pasaport Nizâmnâmeleri", T.T.K, *Belgeler*, XV/19, Ankara 1993, s. 169-181
[180] İnalcık, "imtiyazat", s.247.

halkı ve gerek diğer Türk gemileri muavenet edeceklerdir. Fransız kaptanlarına, kalyonlarının serdarına ve sair rüesasına riayet olunacak ve akçaları mukabilinde ihtiyaçlarının tedarikine çalışılacaktır." [181] maddesinde de belirtildiği üzere Fransızların gidiş ve gelişlerinde sıkıntıya düşmemeleri önem içeren konulardan olmuştur. İncelediğimiz defterde de konuya ilişkin 91 hüküm yer almaktadır.

İzin hükümlerinde kişinin adı, amacı, nereye gideceği, yanında kaç kişinin bulunduğu varsa sefinesi ile seyahat edeceği yer yazılmıştır. [182] Vilayetlerine gitmelerine izin verilen kişilerin yanlarında götürdüğü eşyalar için "*boğaz hisârlarında yoklanub içinde memnu'atdan met'a olmadıkça eğlendirilmeyüb yoluna revâne"*[183] olmalarının önemi üzerinde durulmuştur. Seyahat edenlerin güvenlikleri söz konusu olduğunda ise ilgililere yazılan yazılarda *"seyâhat murad itmeleriyle emn ve sâlim mürûr ve uburlarına mümanaat olunmamak içün yedlerinde yol hükmü var iken" "rencide ve remide ittirilmemek"*[184] gibi ibareler kullanılarak "emin ve salim" seyahat edebilmeleri için korunmaları ve sorunsuz bir şekilde gidecekleri yerlere ulaşmaları yol izni hükümleri ile sağlanmaya çalışılmıştır. Mürur tezkeresi bulundurduğu halde seyahat hakları engellenen kişiler hakkında verilen hükümlerde de "*emr-i şerîf mûcebince kendülere ve ademlerine ve esvâb ve tavarlarına yolunda ve izde ve menâzil ve merâhilde ahidnâme-i hümâyûna muhalif bi-gayrihak bir vechle rencide ve remide ittirülmeyüb zâd ve zevâdların narh-ı câri üzre akçeleriyle virdürüb ve karada tavar ve deryada sefine lazım olur ise akçeleriyle tedârik ve mahuv ve muhâtara olan mahallerde ak sarınub ve alât-ı harb götürdüklerinde kimesne dahl ve taarruz eylemeyüb ve askerî tâifesinden yanına yarar kılavuzlar koşub emin ve salim konaklarına irsâl olunmaları bâbında hükm-i hümâyûnum"*[185] şeklinde seyahat izni olan kişilere ve eşyalarına hiçbir şekilde zarar verilmemesi aksine ihtiyaç duyabilecekleri karada at, denizde ise kayık, kılavuz tedarik edilmesi hatta rahatsız edilmemeleri için Müslüman elbiseleri giymelerine ve silah taşımalarına izin verilmiştir.[186]

---

[181] Koçu, a.g.e, s.428, madde.20.
[182] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.44, h.141,142, s.45, h.143,144,145,146,147,148, s.55, h. 186,187,188,189,190,191, s.58, h.199,200,202, s.60, h.206,207,208,210,211,212,213, s.63, h.226, s.69, h.260, s.70, h.263,s.71, h.270, s.77, h.282, s.79, h.293,294,295,s.80, h.297,s.82, h.305,s.88, h.334,s.95,h.355,s.101,h.393
[183] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.44, h.140.
[184] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.56, h.193, s.56, h.194, s.63, h.225, s.88, h.332,s.103, h.402
[185]B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.63, h.229., s.85, h.316
[186]B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.56, h.193, s.70, h.269, s.72, h.271, s.80, h.298,299,s.95,h356, s.99, h.371,372,373,374

İzin hükümlerinde "Françelü" olarak belirtilen kısmen tüccarların ve diğer Fransa devlet adamlarının gerek kendi vilayetlerine gerekse Osmanlı Devleti içerisinde nereye giderlerse gitsinler özellikle zarar görmeden ticaret ve seyahat etmeleri hükümlerde açıkça belirtilirken aynı güvence "Françe bayrağı" altında seyredenlere de sağlanmıştır.

Hükümlerden anlaşıldığı üzere bu hükümlerin yazılma amacı seyahat edecek kişinin gidilecek yerde herhangi bir keyfi uygulama ile karşılaşmaması, güvenliklerinin sağlanması ve ihtiyaçlarının karşılanması olmuş böylece hareketler kontrol altında tutulmak istenmiştir.

Aşağıdaki tabloda defterde sırasıyla kimlere seyahat izinleri verildiği gösterilmiştir.

Tablo III: Hükümlere Göre Seyahat İzinleri

Hüküm no	Seyahat Edecek Kişiler	Amacı	Statüsü/Mesleği	Kiminle Gideceği	Nereye Gideceği
128	(Boş)	Seyahat	Konsolos		Fransa
138	İbroz	Ticaret	Kapudan	Sefine	
140	Yunda	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	Vilayetine
141	Kostaki	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	Vilayetine
142	Danyal	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	Vilayetine
143	Civan	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	Vilayetine
144	Andora Berun	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	Vilayetine
145	Josef Pirson	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	Vilayetine
146	Barsilan	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	Vilayetine
147	Kar	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
148	Danbar	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
185	Ronado	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
186	Andora Dermar	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
187	Paskal	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
188	Lurak Yasef	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
189	Cav	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
190	Dö Misoluma	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
194	Şönik	Seyahat	Rahip		Acem-i Vilayete
199	Gaylo dö Elkar	Seyahat	Rahip		
206	Miyeş Martin		Kapudan	1 kıta sefine	
207	Dö Livro		Kapudan	1 kıta sefine	
208	Kilomö Nikolaz		Kapudan	1 kıta sefine	
210	Hristoflo Fogasa		Kapudan	1 kıta sefine	
211	Sotir		Kapudan	1 kıta sefine	
212	İsimleri açık		Kapudanlar	12 kıta sefine	
213	İsimleri açık		Kapudanlar	6 kıta sefine	
226	İsimleri açık		Kapudanlar	3 kıta sefine	
263	İsimleri açık		Kapudanlar	10 kıta sefine	
269	Can dö Röneşans ve Torikini	Seyahat	Rahip	2 nefer rahip	Acem-i Vilayet
270	Lamer Ronido	Seyahat		Adamlarıyla	
282	Fransuva Bartolmi		Kapudan	1 kıta sefine	
293	Can Baras	Görev		1 kıta sefine	Fransa
296	Barönçö Dantenin	Görev	Tercüman	3 kıta sefine	
297	Şehvil	Seyahat	Rahip		

316	Nemçe askeri	Firari	Nefer	5 Nefer	
355	İsimleri açık		Kapudan	6 kıta sefine	
414	İsimleri açık		Kapudan	6 kıta sefine	Vilayetine
444	Bayoli	Görev		Evrak şaykası	
497	İsimleri açık		Kapudan	6 kıta sefine	
508	Darli	Tedavi	Begzâde	1 yasakçı/ 2 hizmetkâr	Edirne
528	İsimleri açık		Kapudan	15 kıta sefine	
556	İsimleri açık	Ticaret	Kapudan	6 kıta sefine	Vilayetine
573	İsimleri açık	Ticaret	Kapudan	12 kıta sefine	Vilayetine
607	Ison	Mürur	Acem Ermenisi	2 Hizmetkâr	Fransa
636	Buro	Mesalih	Tercüman	1 Nefer	Edirne
704	Döşen	Mürur	Haraçbaşısı	2 Nefer	Trabzon
732	Bonoli	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	Vilayetine
735	Bilosa	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
736	İsaliko	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
737	Belisa	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
747	Coraf	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
748	Karmonan	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
749	Colyan	Ticaret	Kapudan	1 kıta şayka	
756	İsimleri açık	Ticaret	Konsolos	4 Nefer	Vilayetine
757	Belgran	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
765	Terun	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
766	Valatin	Ticaret	Kapudan	1 kıta kalyon	
767	NevalOlivir	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
780	Cakud Antuano	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
781	Bartelmi	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
782	Bonoli Turma	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	
797	Kiryako ve Iyal	Ziyaret	Tercüman	2 Hizmetkâr	Kudüs-i Şerif
798	Kalismar ve Bılika		Rahip ve tüccar	5-6 adamıyla	Karstan Asitane-i Saadete
808	İsimleri açık (10 kişi)	Ticaret	Kapudan	1 kıta sefine	

Yol hükümleri tercümanlar, konsolos çalışanları, için istenmişse de her biri ahitnameye dayandırılmıştır. Yol hükmü isteyenler arasında tüccarlar önemli bir yer tutarken bunu rahipler, tercümanlar takip etmiştir. Yol hükümleri en çok ticaret yapmak için verilmiş olsa da ziyaretler, tedavi, mektup götürme gibi özel nedenleri de kapsamıştır. İzin verilen yerler arasında sıklığı Fransızların kendi ülkeleri oluştururken, Trabzon, Edirne vilayetlerine gitmek içinde izinler alınmıştır.

B. Fırtına ve Karaya Vurma Gibi Durumlarda Güvenliğin Sağlanması

Fransızların ticaret yaparken veya seyahat ederken yaşayabilecekleri doğal nedenlerden kaynaklanabilecek sorunlar da göz ardı edilmemiş ahitnamelerde "bir veya birkaç Fransız kalyonunun fırtınaya tutulmasından veya sair sebeplerden içinde bulunanların bir ihtiyaçları zuhur eder veya istimdatları vaki olur ise, vaka yerinde

hazır bulunan Osmanlı gemileri mürettebat ile sair Osmanlı tebaası tarafından muavenet ve muhazarette bulunulacaktır ve kalyonların süvariler ile muavinlerine kaptanların şeref ile mütenasip surette hürmet ve riayet gösterilecek ve kendilerine, bedeli verilmek zad ve zahire vesaire malzeme tedarik edilecek ve Fransız mürettebatın serbestii etvar ve harekâtına mani olan her türlü muameleden tevakki olunacaktır/ kazaya uğrayan gemi içindeki mallar ve paraların kısmen veya tamamen tahlisi mümkün olduğu takdir bunlar derhal sahiplerine verilecektir[187] şeklinde maddelere yer verilerek denizde serbest seyir hakkı ve Müslüman gemilerinin saldırılarına karşı güvenlik, Müslüman limanlarında demirleme, her türlü ihtiyacını giderme, gemi ve tayfasının her türlü angaryadan muafiyeti, denizde ve kıyıda himaye ve yardım, gemilerinin karaya oturması halinde kendileri ve malları için güvence gibi tedbirler alınmış olmasına rağmen incelediğimiz defterde görülmektedir ki şiddetli rüzgâr nedeniyle karaya vuran gemiler zarara uğramış, gemi içinde bulunan eşyaları çalınmıştır[188] "*Rovana ve Anton nâm reisler sefinesiyle giderken Bafra'ya on mil mikdarı birden şiddet-i rüzgârdan gice ile karaya düşüb senki mir-i mûmâileyhsin İbn-i akdin Muhalla nâm şeyh haber almağla elli nefer ademisi ile yalıya varub halâs olunan sandıkları kırub içinde olan akçe vesâir kurtulan eşyayı ahz eyleyüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn taaddî ve tecavüzden halî olmamağla ziyâde fesâd eyledüğün bildürüb nice mezbûr ahz eyledüğü her ne ise bi't-tamam gerü red teslim-i eşyası her ne ise şer'le gerü alıverilüb icrası şer' ve ihkâk-ı hâk ettirilmek içün hükm yazılmıştır."*[189] Sefinelerin yaşadıkları bu durumdan yararlanılmaması, hırsızlık yaşandığı takdirde alınan eşya her ne ise geri verilmesinin belirtildiği örneğindeki gibi bu hususta verilen hükümlerde ahitnamelerde geçen maddelere riayet edildiğini görmek mümkündür.

C. Eşkıyalık

Osmanlı'da iç güvenliğin sağlanması için eşkıyalık, hırsızlık, soygunculuk gibi olayların da önüne geçilmesi gerekiyordu. Eşkıya kanuna aykırı bir şekilde zor kullanarak yol kesip baskın yapan cana ve mala zarar veren ve güvenliği ihlal eden olarak tanımlanabilir. Devleti güç durumlara sokan ve hizmet götüren ya da bir işle

[187] Koçu, age, s.413.
[188] İnalcık, "imtiyazat", s.247.
[189] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.19, h.59. benzer hükümler: s.40, h.126, s.79, h.291,s.81, h.301.

uğraşan insanların bazılarını olumsuz etkileyen eylemlerde bulundukları için devlet içerisinde de davranışları etik karşılanmayan bu eşkıyalık konusu incelediğimiz deftere göre de asayişin sağlanmasını gerektiren durumlardan biri olmuştur. Eşkıyalık hareketlerinin ortaya çıkmasında en önemli etkeni ekonomik unsurlar belirlerken bazılarının amacı da kişiler üzerinde güç gösterisinde bulunmak olmuştur. Amaçları ne olursa olsun eşkıyalar bulundukları ortamlarda şüphesiz ki devletin değerlerini erozyona uğratmışlardır. Bu nedenle hükümlerde tüccarların - rahiplerin akçelerinin çalındığı, eşyalarının gasp edildiği durumlar söz konusu olmuş ise Fransa tüccar ve rahiplerinin uğradıkları yağma, zulüm ve soygunculuğun önüne geçilmeye çalışılmış, eşkıyalık yapıp rahatsızlık verenlere karşı "*Frınçe tüccârının odalarını yağma ve garet idüb taddi eylediklerin bildürüb şerle icray-ı hak olunub Frınçe tüccârı dilediği yerde sâkin olub ve himâyet ve siyânet olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin ahidnâmeye müracaat olundukda Frınçe kalyonları ve gemileri memâlik-i mahrûseme geldiklerinde zabt ve siyânet olunub emin ve salim gerü gideler eğer esbâb ve emvâl yağma olunmuş bulunursa garet olunan esbâb ve emvâl ve ademlerinin zuhura gelmesi bâbında say ve ikdâm olunub ehl-i fesâd her kim olursa gereği gibi haklarından geline"* [190] şeklinde tedbirler alınmış suiistimallerin önüne geçilerek meydana gelen sorunların hemen çözülmesi yoluna gidilmiş adalet sınırının dışına taşan zulümlerin haksızlıkların ve keyfi uygulamaların önüne geçilmek istenmiştir. Eşkıyalık yapanın uygun şekilde cezalandırılması yanında haksızlığa uğrayanın "*bi-gayri hak alınan eşyâların ise gerü red ittirilmek*" [191] şeklinde zararının karşılanması da hükümlerde özellikle belirtilen hususlardan olmuştur. Verilen zarar çoğunlukla eşyaya olurken bazı hükümlerde kişilere karşı yapılan baskı, kaçırma, zor kullanma gibi hususlar da görülmektedir. *"ba'zı ehl-i fesâd cem'iyyet ile hanesine varub alât-ı harb ile üzerine hücum ve kendüyü kaçırub hanesinde olan nükûd ve eşyâsın ve esvâbın bi gayr-i hak gasb ve garet idüb ziyâde taaddî eylediklerin bildürüb*"[192] örneğinde olduğu gibi. Ayrıca bu eşkıyalık faaliyetlerinin Fransalıların yaptıkları ticaret faaliyetlerine zarar verdiği aşikârdır. [193] Tüm bu nedenlerle hükümlerde "ehl-i fesad" olarak nitelendirilen eşkıyaya karşı girişilen mücadelede *"Frınçe konsoloslarına ve tecümânlarına ve tâcirlerine taaddî ve tecâvüz ve rencide ve remide olunmaması"* hususuna

[190] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.24, h.77, s.29, h.91, s.34, h.110.
[191] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.54,h.183,s.88, h.333.
[192] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.73,h.276,s.93,h.362.
[193] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.85,h.314.

ehemmiyet verilmiş himayet ve siyanet olunması ahidname ile güvence altına alınmıştır.[194]

D. Korsanlık

Denizler, tarih boyunca devletleri gerek siyasal gerekse ekonomik ilişkiler doğrultusunda birbirlerine yakınlaştırmış bu durum kültürel etkilenmeyi de kaçınılmaz hale getirmiştir. Şüphesiz ki denizlerde güç olarak beliren, rakibinin zenginliğini yağmalamayı ve yıpratmayı amaçlayan korsanlar devletlerarası ilişkilerin ve etkileşimlerin genel seyrinde önemli yer edinmişlerdir. Düşmanı yıpratma metotlarından biri olarak kökeni antik çağa kadar uzanan izinli korsanlık birbirleriyle savaşan devletlerin, rakibinin zenginliğini yağmalama ve yıpratma amacıyla kullandıkları önemli bir silah olmuştur.[195] XVI. yüzyıldan itibaren, Akdeniz'de her zaman yaygın bir şekilde süregelen korsanlık faaliyetleri daha da önem kazanmış ve merkezî devletlerin arasındaki rekabetlere eklemlenerek geniş bir coğrafyada korsanların önemli roller üstlenmesine yol açmıştır.[196] Korsanlık bu dönemde geleneksel yağmacılık özelliğinin yanı sıra Hıristiyanlarla Müslümanlar arasında, Haçlı Seferleri'nin yerini tutan bir savaş özelliği kazanarak Akdeniz dünyasının dinsel ve siyasal yapılaşmasında önemli rol oynamıştır.[197]

Korsan kelimesi "denizcilikte mahir kimse" anlamına gelirken iyi kaptan olmak, liderlik yapabilmek, her an ölümle burun buruna yaşadıkları[198] için cesur olmak korsanların temel sıfatları arasında yer almıştır.[199] Braudel, Akdeniz'de korsanlığın tek bir grubun tekelinde bir faaliyet olmadığını sefilden güçlüye, fakirden zengine, şehirlerden derebeylerine ve merkezî devletlere kadar herkesin işin içinde

---

[194] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.34,h.108.

[195] Şenay Özdemir, "Osmanlı Sularında Yabancı Devletlerin Korsanlığı Karşısında Osmanlı Devleti'nin Tarafsızlık Konumu", *Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi,* Cilt 23, Sayı 36, Ankara, 2004, s.190.

[196] Emrah Safa Gürkan, "Batı Akdeniz'de Osmanlı Korsanlığı ve Gaza Meselesi", *Kebikeç,* Sayı: 33, 2012, Ankara, s.173.

[197] Zeki Arıkan, "15. ve 16. Yüzyıllarda Seferihisar, Sığacık ve Korsanlık", *Türkler ve Deniz*, Kitab Yayınevi, İstanbul, 2007, s.79-80.

[198] Korsanların yaşam biçimleri için Bkz. Volkan Dökmeci, "*Venedik Kaynaklarına Göre II. Bayezıd ve Selim dönemlerinde Osmanlı Denizciliği ve Korsanlık"*, İstanbul Üniversitesi Akdeniz Dünyası Araştırmaları Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011.

[199] Adrian Tınnıswood, *17. Yüzyılda Akdeniz'de Korsanlık,* Çev. Dinç Tayanç, İnkılap Yayınevi, İstanbul, 2011, s.11.

olduğunu belirtmiştir.[200] Ayrıca korsanlık özel coğrafyalarda tutunma biçimini gerekli kılmış, korsanlar işlek ticaret rotalarında belirmişlerdir.[201] Korsanlık Osmanlılarda deniz akıncılığı olarak görülmüş, deniz akıncılarının yanı sıra levend tabiri de kullanılmıştır. Ancak korsanlar hukuk dışına çıkarak yağma yaparlarsa haramî olarak nitelendirilmiş ve şiddetle cezalandırılmışlardır.[202] Osmanlı Devleti'nin sularındaki deniz haydutluğunun denetlenmesi ile ilgili endişeleri, hakimiyeti altındaki deniz ve kıyı bölgelerinde yaşayan halkın can ve mal güvenliği ve bu sularda devam eden ticaretin güvenliğinin temini ile ilgili olmuştur.[203]

Ahidnâmelerde ticarî ayrıcalıkların yanı sıra Fransız bayrağı altında ticaret yapan tüccarların (ahidnâme ile İngiliz, Sicilya, Ceneviz, İspanya, Floransa gibi tüm Hıristiyan devletlere, Fransız bayrağı altında ticaret yapma hakkı tanındı) gerek yaptıkları ticaret faaliyetleri esnasında gerekse deniz yoluyla gerçekleştirdikleri seyahatlerinde güvenlikleri önemli bir husus olmuş ve ahidnâmelerde "korsanlara karşı ortak himaye, korsanların verdiği zararların tazmini"[204] imtiyazlarına da yer verilmiştir.

Özellikle XVI. yüzyıldan itibaren Akdeniz hâkimiyeti mücadelesinde Kuzey Afrika kıyılarındaki üslerde yerleşmiş birçoğu devlete bağlı olarak faaliyet gösteren korsan grupları etkili olmuşlardır. Akdeniz'in Avrupa kıyıları ve adalarına yönelik akınlarda bulunmuşlardır. Akdeniz'in sağladığı zenginliklerden faydalanma yollarını ararken ticaretin deniz savaşlarına ve fetihlere yol açması gibi ticaret, ganimet, ticari mallar arasındaki farklılıklar belirgin olmamasına karşın bölgedeki ticari cazibe korsanları kendisine doğru çekmiştir.[205]Kuzey Afrika'da rol üslenen bu korsanlar, XVIII. ve XIX. yüzyıllarda devletlerarası ilişkilerde önemli bir problem haline gelmişlerdir.[206]

Osmanlı Devleti, gücünün zirvesinde olduğu 16.yüzyıl boyunca Akdeniz'in diğer aktörleriyle arasındaki münasebeti İslam hukuku gölgesinde; ahidnameler, ikili antlaşmalar ve devletlerarası güç dengesinin gerekleri doğrultusunda yürüterek

---

[200] Fernand Braudel, *Akdeniz ve Akdeniz Dünyası C.2*, Çev. Mehmet Ali Kılıçbay, Eren Yayınları, İstanbul, 2000, s. 352.
[201] Halil Berktay- Tosun Terzioğlu, "Osmanlı Denizcilik Tarihinin Evrensel, Karşılaştırmalı ve Teorik Çerçeveleri", *Türkler ve Deniz*, Kitab Yayınevi, İstanbul, 2007, s.119.
[202] Özgür Oral, *17. Yüzyılda Akdeniz'de Osmanlı Korsanlığı,* İstanbul Üniversitesi 2004 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), s.31-32
[203] Özdemir, a.g.m., s.193.
[204] Halil İnalcık, "İmtiyazat", s.247.
[205] İdris Bostan-Salih Özbaran, *Türk Denizcilik Tarihi,* Boyut Yayıncılık, İstanbul, 2009, s.71.
[206] Bozkurt, a.g.m, s.211.

Akdeniz'deki uluslararası hukuk rejiminin oluşmasına katkıda bulunmuştur. 16. yüzyılda Venedik ve Fransa gibi müttefik ülkelere verilen ahidnameler incelendiğinde, korsanlığa ve deniz haydutluğuna ilişkin birçok hükmün bulunduğu görülür. 1597 de verilen ahidnâme ile Osmanlı Devleti sınırları dâhilindeki korsanlar tarafından saldırıya uğrayan Fransız tüccarlarının malları iade edilecek, korsanlığa sebep olan beyler görevlerinden uzaklaştırılacak maddesi yer almıştır.[207] 1604 yılında verilen ahidnâmede ise Fransa Kralı'nın, Fransız ticaret gemilerine yapılacak tecâvüz üzerine Cezâyir korsanlarını tutuklayıp, cezalandırabileceği hakkı tanınmıştır.[208] Ahidnâmede hükm şayet Cezâyir ve Tunus korsanları padişahın kat'i emirlerini tutmayacak ve muahede hükümlerine riayet etmeyecek olurlar ise Fransa kralının bir filo çıkarıp bunları Fransa limanlarına girmekten men' eylemesine padişah muvaffak etmektedir. Fransa kralı, korsanlar aleyhine şiddetli tedbirlere başvurmak mecburiyetinde kalırsa Osmanlı padişahı ile olan münasebetlerine hiçbir halel getirmeyecektir [209]şeklinde yer almıştır.

Fransız tüccarları Osmanlı Devleti sularında ticaret yaparken bir takım sorunlar yaşamışlardır. 28/3 numaralı Fransa Atik Ahkâm defterinde de 339. hükümde Françe tüccarları Osmanlı'dan ticaret yapıp memleketlerine dönerken üzerlerine iki kıta sefine ile Flemenk korsanı hucüm etmiş, tüccarların emvâl ve eşyasını garet etmişdir. Durum üzerine Mısırdaki kapudanın gasb edilen eşyaları tazmin etmesi için hükm yazılmıştır. Benzer şekilde *"Elçiy-i mümâileyh arz-ı hâl gönderüb Değirmenlikte olan Françe konsolosu ba'zı umur içün Anadolu'ya gider iken İspanya korsanları ahz ve emvâlin aldıkdan sonra saldırub hin-î avdetinde fırkate reislerinden Hasan reis ahz ve kürek çektirüb külli gadr itmekle rencideolunmayub himayet ve siyanet itmek üzre emr-i şerifim rica etmeğin ahidnâme-i hümâyûna muhalif minba'd rencide ve remide olunmaya deyû yazılmıştır."* [210] Osmanlı himayesinde olan Fransa konsolosunun İspanya korsanlarının verdiği zarara karşı korunması hükümde yer almıştır. Başka bir örnekte ise İzmir ve Mısır'dan gelen, içlerinde Müslümanlara ait olan mallar olduğu iki geminin İngiliz ve Hollanda gemileri tarafından yağmalanması ve el konulması

[207] Kocabaş, a.g.e, s.55.
[208] Şişman, a.g.m, s.516.
[209] Koçu, a.g.e, s.423.
[210] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s. h.244.

üzerine Osmanlı içinde böyle hareketlere göz yumulmaması gemilerin geri alınması üzerine emir verilmiştir.[211]

Görüldüğü üzere Osmanlı idarecileri korsanların faaliyetlerine müdahalede bulunmamış ancak ahidnâmeli devlet olan Fransa tüccarlarına ve Fransa bayrağı altında ticaret yapanlara, kendilerine, gemilerine veya mallarına korsanların zarar vermesi durumunda tüccarların zararlarının tazmin edilmesi üzerinde titizlikle durmuşlardır. Zira Osmanlı idarecileri korsanlığı basit bir yağma hareketi olarak değerlendirmemişler böyle bir durumla karşılaştıkları zaman müdahale de bulunmuşlardır.

III. DİN VE İBADET SERBESTLİĞİ

Osmanlıların yönettiği değişik dinden değişik mezhepten ulus ve grupların inanç ve ibadeti karşısında hoşgörülü tutum içerisinde olduğu din ve vicdan özgürlüğüne saygı duyduğu devlet politikası içerisinde aşikârdır. Vicdan özgürlüğü kişinin seçtiği bir dine inanmasını, bu inancını seçerken özgür olmasını ifade ederken din özgürlüğü ise, kişinin sahip olduğu inancını ifade etmesini veya etmemesini, ibadetlerini ve dinin diğer gereklerini yapmasını veya yapmamasını, bu konuda özgür olmasını, baskı altında olmamasını, hatta yapmak istediği dini uygulamaları yaparken müdahalede bulunulmaması gerektiğini ifade eder.[212] Osmanlı Devleti, başlangıçtan itibaren Gayrimüslimlerin ibadet ve ayin hürriyetlerine büyük bir önem vermiştir. Fransalılara pek çok ticari ayrıcalık tanıdığı gibi din ile ilgili serbestliklerini de ön planda tutmuştur. Gayrimüslim toplulukların kendilerine mahsus kilise, manastır gibi ibadet yerleri vardır. Dinlerini değiştirmeleri konusunda hiç bir baskıya maruz kalmayan Gayrimüslimlerin bu ibadet yerlerine yapılan saldırılar devlet tarafından daima engellenmiş, suçluları cezalandırılmıştır. Bu işlem yapılırken de suçlular Müslim, Gayrimüslim diye ayrılmamıştır. Yani kilise ve manastırlar sürekli olarak devletin güvencesi altında bulunmuştur.[213]

---

[211] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s. h.134.

[212] Salih Yavuzer, "Osmanlı İmparatorluğunda Din ve Vicdan Özgürlüğü", *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt. 10, Sayı.1 Mart- 2012, s.224.

[213] Ali Güler, "Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslimlerin Din-ibadet, Eğitim-Öğretim Hürriyetleri ve Bu Bakımdan "Kilise Defterleri "nin Kaynak Olarak Önemi (4 Numaralı Kilise Defteri'nden Örnek Fermanlar)", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi,* 1998. Sayı. 9, s. 158.

Müslüman olmayan kişilerin dinlerine saygı göstermek bir zorunluluk olarak görülmüş bu nedenle Fransızların ibadetlerini baskı altında olmadan yapabilmeleri ahidnamelerle garanti altına alınmıştır. Din özgürlüğü ilk olarak 1535 ahidnamesinin 6. maddesinde düzenlenmiştir "Fransız tüccarları ile maiyetlerindeki memurlar ve hademe veya efradı saire, din ve mezhebe ait hususat ve meselelerden dolayı kadılar, sancakbeyleri ve subaşılar tarafından muhakeme edilemeyeceklerdir. Bu gibi meseleleri hal ve fasletmek Babıaliye ait olacaktır vicdan arzusile İslam olmayan ve bunu itiraf etmeyen hiçbir Fransız İslam sayılmayacaktır. İtirafın tazyiksiz ve cebirsiz olması şarttır." [214] ifadesi ile Fransızların dini inanışlarından dolayı yaşayabilecekleri sıkıntılarına devlet idaresinde çözüm temini verilirken hiçbir Fransız'ın Müslüman olmaya zorlanmayacağı da açıkça belirtilmiştir. 1604 ahidnamesinin 5. maddesinde ise "Kudüs'te oturup Kamame kilisesinde ayin icra eden rahipler tam bir emniyet ve huzur ile oturacak ve istedikleri yere gidebileceklerdir. Bunların emniyet ve huzur ihlal edilmeyecek, tecavüze uğramayacak ve kendilerine her lüzumda, yardım ve himaye esirgenmeyecektir." [215] şeklindeki hüküm yer almış ayin yaptıkları için rahatsız edilmemeleri de ehemmiyet içeren konulardan olmuştur. 1673 ahidnamesinin 1. maddesinde de aynı maddeler tekrarlanmıştır. Bütün Gayrimüslim unsurlar, kendi mezheplerine göre dini ibadet ve ayinlerini tam bir serbestlik ve hoşgörü içinde yapabiliyorlardı. Statüleri fermanlarla belirlenen ibadet yerlerinin bütünüyle dokunulmazlığı vardı. Devlet, bu ibadet yerlerinin iç teşkilatına ve idaresine kesinlikle karışmamış; ibadet yerlerinin idaresi ilgili cemaatlerin yönetim teşkilatlarına bırakılmıştır.[216]

Ahidnamelerdeki bu maddelerden yola çıkarak Fransalıların ibadetleri ile yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin incelediğimiz defterde pek çok hüküm yer almaktadır. Bu hükümlerde özellikle başka dinden olanların kendi hallerinde bulundukları yerlerde zarar görmelerinin engellenmesi[217] ayin yaptıkları zaman mani olunmaması "*Frenk mezhebinde olan ruhban tâifesine her ne hıdmetde olursa olsun memâlik-i mahrûsemde kadimden oldukları yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin*

[214] Koçu, a.g.e, s.407.
[215] Koçu, a.g.e, s.421.
[216] Güler, a.g.m, s.160.
[217] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.10, h.29., s.36,h.115,s.58, h.205,s.66,h.246,s.80,h.296,s.81,h.302, s.90,h.343,s.105,h.413

icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya deyû"[218]şeklindeki ifadelerle belirtilmiş zulüm ve fesata maruz kalmamaları için tedbirler alınmış İncil tilavet etmelerine de müdahale edilmemesi belirtilmiştir.[219] Gösterilen hassasiyet ibadet serbestliği dışında farklı din ve mezhepte oldukları için haraç talebiyle rencide edilen Fransalılar içinde geçerli olmuş "*Latin papaslarından ma-kablden bu ana gelince haraç alınagelmiş değil iken mezbûrlardan haraç taleb olunub ahidnâme-i hümâyûna mugâyir taaddî itmeleriyle ahidnâme-i hümâyûna mugâyir taaddî olunmamak"*[220] haraç uygulaması yokken haraç talep edilmemesi için uyarılarda bulunulmuştur.

"...ruhban tâifesinin kilisa ve manastırların basub külli taaddî itmeleriyle mezbûr ruhban tâifesinin kilise ve manastırlarına dahl ve rencide ittirülmeyüb himâyet ve siyânet olunmak bâbında"[221] şeklindeki ifadelerde görüldüğü üzere din özgürlüğünden yararlanan sadece bireyler olmamış aynı zamanda kiliselerin tüzel kişilikleri de olmuştur.

Kapitülasyon maddelerinde yer alan ayrıcalıklar, yabancılara hac ziyareti yapma ve Kutsal Yerleri görme hakkını vermekteydi. Hac hakkı sadece dost ülke vatandaşlarına değil, Osmanlı Devleti ile hâlihazırda savaş halinde bulunan ülke vatandaşlarına da tanınmıştır. "Fransa kralının ve Fransa kralının muhibbi ve müttefiki olan sair Hıristiyan hükümdarların tebaaları Kudüs'teki mübarek makamları ziyaret etmek hususunda serbest bulunacaklar, kendilerine hiçbir müdahale ve müşkülat çıkarılmayacak ve kendilerine tecavüz edilmeyecektir."[222] Defterimizde de İzmir'den Kudüs-i Şerifteki ziyaretgâhlarına gitmek için izin isteyen Kiryako isimli tercüman ile İyal ve iki nefer hizmetkârına yol izni verilmiş ve zorluk çıkarılmamasına özen gösterilmiştir.[223]

Verilen tüm hükümlerden anlaşıldığı üzere yabancıların Osmanlı Devleti'nde ibadetlerini ve dini törenlerini kilise ve mabetlerinde mezhep farkı gözetilmeksizin icra etmelerine engel teşkil edebilecek her sorunun çözülmesine önem gösterilmiştir.

[218] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.5, h.5,6 s.16,h.47, s.17,h.51
[219] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.32, h.101.
[220] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.16,h.47,s.17,h.55
[221] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.28.,h.90.s.58,h.201
[222] Koçu, a.g.e, s.421. madde.4
[223] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.187,h.797.

A. Kiliselerin Tamiri

Osmanlı Devleti'nde gayrimüslimlerin dinleriyle ilgili meseleler cemaat reislerine bırakılmıştır. Ayinlerin düzenlenmesi, din adamlarının seçilmesi ve azledilmesi, mabetlerin gelir ve giderleri ile ilgili uygulama ve düzenleme yetkisi patrik ve metropolitlere verilmiştir.[224] Gayrimüslimler için çağına göre en ileri düzeyte "din hürriyeti" sağlayan ve bunu kanunlarla güvence altına alan Osmanlı Devleti'nde klasik çağda yeni ibadethane yapımı ve mevcutların onarımı ile ilgili bazı kısıtlamalara gidilmiştir. Kilise ve havraların iç teşkilatına karışılmamakla beraber, İslam'daki zimmet hukukuna uygun olarak, yeni ibadethanelerin inşası yasak edilmiş ve mevcutların onarımı izne bağlanmıştır. İzinli olarak onarılan ibadethanelerde, yeni eklemler ve değişiklikler yapılmaması, özellikle dikkat edilen bir konudur. Nitekim bu şekilde olan bazı ibadethaneler ya yıkılmış ya da bu konuda karar alınmıştır.[225] Hükümlerde yer alan konulardan biride yeni kiliseler inşa edilmesinin, kiliselerin tamir edilmesinin ve yenilenmesinin Osmanlı Devleti'nin iznine tabi olmasıdır. İncelediğimiz defterde geçen hükümlerde "*..bi'l-külliye münhezim olunduğunu bâde'l-keşf ve'l-muayene kilisa-ı mezbûr tu'len otuz üç zirâ' ve arzen on dokuz zirâ' ve karren on üç zirâ' ve on üç pencere ve on üç cam ve fevkisinde on aded misafir odaların ve tahthânesinde on aded direk ve dört kapu alub vaz'-ı kadimî bu vech üzre olduğun meclis-i şer-ide ala tarik'üş-şehade haber verilmekle canib-i şer-iden hüccet-i şeriyye virildüğün bildirüb vaz'-ı kadimden tecavüz itmemek üzre canib-i şer-iden hüccet-i şer-iyye virilen keşf hüceti mûcebince ta'mir olmak içün şurutuyla divân-ı hümâyûn tarafından emr-i şerîf verilmekle…*"[226] gibi ifadelerle kilise tamiri için, o yerde eski bir kilise olduğunun ispat ve eski alanını tecavüz etmemesi aynı ölçülerde ve aynı yerde yapılması için hükümler verilmiş, kiliselerin özellikleri bilhassa kaydedilmiştir.

İzmir'de Fransızların kiliseleri aktığı için harabe olmuştur bu nedenle keşif yapılması için mübaşirler görevlendirilmiştir.[227]

Mazin isimli tüccarın Galata'da yeni kilise yanında vakıf yerin bir köşesinde küçük bir mahzen ile üzerine iki adet oda bina yapmasına isim verilmiş kimsenin

[224] Ali İhsan Karataş, "Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslimlere Tanınan Din ve Vicdan Hürriyeti", *Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi* Cilt: 15, Sayı: 1, 2006, s. 267-284
[225] Güler, a.g.m, s.160.
[226] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.20, h.61, 62.
[227] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.6, h.10.

burada oturacaksın ya da işleteceksin gibi bahanelerle zorluk çıkarmaması istenmiştir.[228]

Aynı Karim isimli bölgede Efrenç rahiplerinin ellerinde olan kiliseler için tamire muhtaç yerlerinin olduğu tespit edilince Kudüs-i Şerife gönderilen hükümlerle tamir edilmesine izin verilmiştir.[229] Yine Kudüs-i Şerif'te olan Kamame kilisesinin kubbesi başta olmak üzere eskiyen yelerinin olduğu tespit edilmiş bu nedenle tamire muhtaç olan yerlerinin tamirinin yapılması istenmiştir.[230] Ayrıca konsolos ve tüccarlara ait bir kilisenin harabe olmasından dolayı tamiri için Halep'e, Dıraç'a, Erzurum'a hüküm gönderilmiştir.[231]

IV. KONSOLOS TAYİNLERİ

Konsoloslar,[232] yabancı bir ticaret merkezinde veya iskelesinde devletinin ticarî menfaatlerini, vatandaşlarının ve tüccarlarının haklarını koruyan, ticaret gemilerine nezaret eden ve bulunduğu ülke makamlarınca tanınmış idarî ve ticarî vazifeleri bulunan görevlilerdir.[233] Yabancı tüccarlara, Osmanlı topraklarında ticaret yapma imkânı veren ahidnâmeler, bu tüccarların mensup oldukları devletlerin konsolosluklar açmaları ve vatandaşlarının işlerini yürütmeleri hakkını tanımış; böylece imparatorluğun belli başlı merkezlerinde konsolosluklar kurulmuştur.[234] Konsolosa kendi milletinin işlerine nezaret etmek, gelen malları kaydetmek elçi ve konsolos için belirlenen vergileri toplamak yetkisi padişah beratlarıyla sağlanmıştır.[235] 1569 ahidnâmesinde geçen maddede de İskenderiye'de, Trablus Şam'da, Cezâyir'de ve vesaire Osmanlı liman ve beldelerindeki Fransız konsoloslarının tebdili ile yerlerine bu gibi makamları ihraza layık şahısların tayini arzu olunduğu takdirde bu arzuya hiç kimse muhalefet edemeyecektir.[236] ifadesi ile

[228] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.23, h.72.
[229] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.6, h.8, s.60, h.214, s.115, h.463.
[230] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.6, h.8, s.61, h.217, s.48, h.157, s.148, h.608.
[231] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.63, h.224, s.103, h.403, s.37, h.118.
[232] Konsolos Latince "consulere" fiilinden türeyip "danışmak, istişare etmek, düşünmek" manasına gelmektedir. Konsolos kelimesi ilk kez XV. yüzyılda Almanca kaynaklarında kullanılmış ve zamanla anlam kaymasına uğramıştır. Bkz. Ali İbrahim Savaş, "Konsolos", *DİA,* C.XXVI., İstanbul, 1995,s.178.
[233] Tayyib Gökbilgin, "Konsolos",*İ.A*., Cilt. 6, s.836.
[234] Mübahat Kütükoğlu, "Osmanlı İktisadi Tarihi Bakımından Konsolos Raporlarının Ehemmiyet ve Kıymeti", *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 10-11, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1983, s.151.
[235] İnalcık, 2010, a.g.e, s.286.
[236] Koçu, a.g.e, s. 414, m.10.

tayinlere engel olabilecek her türlü engelin önüne geçilmek istenmiştir. İncelediğimiz defterin kronolojik dönemi göz önüne alındığında da akdedilen ticari ve siyasi antlaşmalarda, Fransa'ya tanınan ticari imtiyazların bir neticesi olarak konsolosluklarla ilgili hükümlere sıkça rastlanmaktadır.

1673 ahidnamesinde geçen "Fransız konsolosları aleyhine bazı kimseler dava açarsa Fransız konsolosları hapsedilmeyecek ve evleri mühürlenmeyecektir." maddesine istinaden Osmanlı şehirlerinde *"konsoloslardan ba'zı kimesneler da'va eylediklerinde kendülerin habs eylemeyeler ve evlerin mührleyüb taaddî itmeyeler ve konsoloslarıyla da'vası olanların hususu Asitâne-i Saadetimde istimâ' oluna"*[237] şeklindeki ifadelerle Fransa konsoloslarının Osmanlı Devleti'nin himayesinde zarar görmeyeceklerinin teminatının verildiği ve bu maddeye uygun hareket edildiği görülmektedir.

Osmanlı Devleti, ahidnamelerde yer almamakla beraber, konsolos tayinlerini tasvip ettiğinin işareti olmak üzere konsoloslarının vazife yerleri ile hak ve selahiyetlerini gösteren beratlar vermiştir.[238] Bu beratlar konsolosların görev ve yetkilerinin sınırları konusunda belirleyici olmuşlardır. Defterimizde geçen hükümlerde Humam Rakayi'nin Gelibolu'ya,[239] Lö Mirurhan Sayda'ya,[240] Arviyo'nun Selanik'e,[241] Baltazar Gorçon'un Antalya'ya,[242] Baltazar Konet'in Dıraç'a,[243] Mosad Varitka'nın Sakız'a[244] berat-ı şerifle tayin oldukları bildirilirken, Kudüs-i Şerifte görev yapan Romiror'un görevden alınarak yerine Döbreman'ın berat-ı şerifle tayin edildiği belirtilmiştir.[245] Ayrıca bu beratlarda, gece ve gündüz ikametgâhları içindeki ve dışındaki hizmetkârları ve hayvanlarına hiçbir şekilde müdahale edilip zarar verilmeyeceği taahhüt edildiği[246] gibi gümrük resminden muaf tutulacağı da ifade edilmiştir.[247] Osmanlı Devleti'nde görev yapan konsoloslar, "*Mustafa Abdülmena nâm yeniçeri hâlâ Kudüs-i Şerîfde Françe konsolosu olan Döbremon nâm konsolos naibine mutad üzre yasakçı tayin olunub ağaları tarafından*

[237] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.87, h.330.
[238] Kütükoğlu, "Ahidname", s.538.
[239] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.52, h.172.
[240] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.95, h.356.
[241] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.118, h.473.
[242] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.122, h.491.
[243] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.122, h.492.
[244] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.128, h.511.
[245] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.116, h.738.
[246] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.95, h.356.
[247] Kütükoğlu, "Ahidname", s.538

mührlü mektub virildüğün bildürüb"[248] örneğinde olduğu gibi istedikleri kişileri yasakçı olarak kullanmışlardır bu kişilerde yine mühürlü mektuplarla göreve getirilmişlerdir. Ayrıca defterde peş peşe verilen iki hüküm ile Abdullah Ahmed[249] ve Hasan Mustafa[250] ismindeki kişilerin Sayda konsolosu yanına yasakçı olarak tayin edildiği de yazılmıştır.

V. EKONOMİK MESELELER

Tarihin sadece siyasi olaylardan ibaret olmadığı insanları ve devletleri harekete geçiren unsurlar olduğu ve bu unsurlar arasında en büyük payı ekonominin aldığı bir gerçektir. İbn-i Haldun, insanın ve insanlık tarihinin anlaşılmasında insanı ekonomik uğraşları ve ekonomik ilişkileri içinde ele almak gerektiğini, başka bir deyişle insanı ve toplumları iktisadi faaliyetlerden soyutlayarak düşünmenin ve anlamanın mümkün olmayacağını ileri sürmektedir.[251] Ekonomi ise belli mekân şartlarına bağlı olarak çok uzun bir tarihi tecrübenin ürünüdür. Bu bağlamda düşünüldüğünde insanların ekonomik faaliyetleri ve bunların etkisi ele alınması gereken en önemli konulardandır.

Osmanlı ekonomisi geleneksel olarak ticaret serbestisini ve özellikle transit ve dış ticaretin geliştirilmesini bir ilke olarak benimsemiştir. Bunun yanında ticari faaliyetlerde tekelci eğilimlerin güçlenmesine üretici ve tüketiciyi zarara uğratacak durumların ortaya çıkmasına mani olmak için bir denetim mekanizması kurmuştur. İç ve dış ticaret devlet denetimi altındaydı. Osmanlı toprakları Doğu ve Batı ekonomilerini birbirine bağlayan ipek ve baharat yollarının üzerinde bulunuyordu. Bu yollardan elde edilen gümrük gelirleri devlete önemli kaynak teşkil ediyordu. Bunun için ticaretin denetimi ve yolların güvenliğinin sağlanması devletin sorumluluğu altındaydı.[252]

İncelediğimiz defter Osmanlı Devleti'nin ekonomik dinamiklerinin irdelenmesi açısından önemli hükümleri barındırmaktadır. Fransa'ya verilen ahidnameleri kullanan tüccarlar başta olmak üzere Fransa reayasından olan kişilerle Osmanlılar arasında yoğun bir ekonomik diyalog yaşanmıştır. Ahidnâmelerde yer

[248] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.117, h.742.
[249] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.162, h.671.
[250] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.162, h.672.
[251] Erol Kozak, *İbn-i Haldun'a Göre İnsan, Toplum ve İktisat*, Pınar Yayınları, İstanbul, 1984, s.31.
[252] Ahmet Tabakoğlu, *Türk İktisat Tarihi,* Dergah Yayınları, İstanbul, 1986, s.365.

almasına rağmen birbirine benzeyen ekonomik sorunlar ve ihmal edilen konuların çözümüne çalışılmıştır. Ele aldığımız dönem kapsamında ilişkilerin çözümlenmesinde merkezi öneme sahip olan başlıca ekonomik olgu ticaret ilişkileri iken buna ilintili olarak gelişen hadiseler gümrük resmleri, vergi ile ilgili olan hükümler, konsolosluk hakları ve ekonomik alanda uygulanan haksızlıklar olmuştur. Ekonomik faaliyetler içerisinde en büyük paya sahip olan ticaret ve ticaretin getirdiği sorunlar ise ayrı bir başlık altında incelenmiştir.

A. Gümrük Resmleri

Gümrük, devletlerarası ticarette sınır geçişlerinde malların kontrol edildiği yer olup bu geçiş sırasında alınan vergilere "gümrük resmi" denmektedir.[253] Gümrük vergisi; yerel sanat, ticaret ve tarımsal ürünleri himaye etmek amacıyla kullanılmıştır. Bu himaye, bir devletin gümrük hattı adı verilen siyasi sınırlarını girmek veya çıkmak suretiyle aşan ya da bu sınıra bir noktasından girdikten sonra, o ülkeyi baştanbaşa geçip, sınırın başka bir noktasından yabancı bir ülkeye geçirilen yabancı menşeli eşyadan devletçe alınan vergilerdir.[254] Gümrük gelirleri devlet gelirleri içerisinde önem taşıyan vergilerden olduğu için malın taşınmasına bağlı olarak uygulanmıştır. Osmanlı Devleti de verdiği kapitülasyonlar ile dış ticaretten gümrük vergileri alarak hazineye katkı sağlamak niyetinde olmuştur.

Gümrük vergileri denildiğinde, sadece Osmanlı Devletinden yabancı devletlere ihraç edilen veya yabancı ülkelerden ithal edilen mal ve eşyalar üzerinden alınan vergiler anlaşılmamalıdır Aynı zamanda Osmanlı Devletinin bir limanından diğer bir limanına deniz yoluyla veya bir kent ya da kasabasından diğerine kara yoluyla taşınan mallardan da gümrük vergisi alınmaktaydı. Böylelikle hem dış ticaret, hem de iç ticaret gümrük vergisine tabi tutulmuştur.[255]

Ahidnamelerde, Osmanlı topraklarında ödenecek gümrük vergilerinden bahis vardır.

Osmanlı ülkesine gelen bir müste'men malından sadece bir defa, ilk karaya çıktığı iskelede veya kara yoluyla gelmişse sınırı geçtikten sonraki ilk gümrükte resim alınmış, gümrüğü ödenen mal satılmayıp başka bir Osmanlı şehrine

[253] Mübahat Kütükoğlu, "Gümrük", *DİA*, İstanbul, 1995, Cilt.14, s.263
[254] Burçin Yereli, "İslam Vergi Hukukunda Dış Ticaret Vergileri ve Osmanlı Devleti'nde Gümrük Vergileri Uygulaması", *D.E.Ü – İ.İ.B.F Dergisi,* Cilt.9, Sayı.1, 1994, s.79.
[255] Yereli, a.g.m, s.85.

götürüldüğü takdirde ikinci bir gümrük istenmemesi "*France tüccârı gümrüklerin ümenaya edâ eylediklerinde edâ tezkerelerin virüb tekrar bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide eylemeyeler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağla"*[256] denilerek belirtilmiş bu şekilde ahidnâme maddelerine ters düşecek uygulamaların önüne geçilmeye çalışılmış ancak yine de tekrar eden gümrük talebi keyfiyeti çözümlenemeyen bir sorun olarak kalmış ve uygulamadaki yolsuzluklar hükümlere yansımıştır.

Alınan gümrük resimleri Osmanlıların ilk devirlerinde düşük tutulmuştur. Ahidnamelerde ise gümrük resmi oranlarına yer verilmeyip resmin sadece "adet ve kanun üzere" alınacağı şeklinde kayıtlar yapılmıştır. Fatih Sultan Mehmed dönemine kadar bu gümrük resmi oranı% 2 olmuştur. Sonraki dönemlerde önce %4'e, sonra da %5'e yükseltilmiş ve bütün XVI. yüzyıl boyunca bu oran devam etmiştir.[257] Fransızlarla imzalanan ahidnamelerde de 1673 yılına kadar "Fransız tüccarının getirdikleri ve götürdükleri emtiadan, eskiden ne gümrük alınıyor ise bundan sonra da o alınacaktır, ziyade alınmayacaktır." İfadesi kullanılarak %5 oran üzerinden gümrük uygulanmıştır. Ancak 1673 yılında "%5 gümrük vermekte olan Fransızlardan %3 gümrük alınacaktır"[258] maddesi ile gümrük vergisi oranlarında indirime gidildiği görülmektedir. İncelediğimiz defter 1673 yılı ahidnamesini kapsayan döneme denk geldiği için gümrük vergisi oranlarında yapılan bu indirimden dolayı karışıklıklar hükümlere yansımıştır."*France tüccârı memâlik-i mahrûseme getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'lardan kadimden bu ana değin yüzde beş virüb gerek devlet-i aliyyenin kadimi dostlarından olmağla yüzde üç gümrük virmek üzre müceddeden ellerinde olan ahidnâme-i hümâyûnlarına ilhâk olunmak bâbında istidai inâyet itmeğin ricâları haber kabullerinde vâki' olub vech-i meşrûh üzre virüb ziyâde taleb olunmaya"* [259] gibi karışıklıklar hükümlere yansımıştır. Bu nedenle "*France tüccârı memâlik-i mahrûseye getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'larının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrük virdüklerinden ziyâde taleb etmeyeler"*[260]cümlesi tekrar tekrar hatırlatılmıştır. Ayrıca

[256] Kütükoğlu "Ahidnâme"s.539, B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.17 h.53, s.26, h.84, s.46, h.153, s.57, h.196, s.62, h.220, s.68 h.255, s.69, h.257, s.70, h.262, s.92, h.349, s.127, h.505, s.137, h.553, s.141, h.566, s.143, h.575, s.145, h.589, s.163, h.676
[257] Kütükoğlu, "Gümrük", s.264.
[258] Koçu, a.g.e, s.429, h.45.
[259] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.120, h.481.
[260] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.12, h.36, s.13, h.39, s.17, h.53,s.28, h.88, s.52, h.173, s.54, h.184, s.91, h.345, s.102, h.400, s.119, h.478, s.120, h.481, s.171, h.709, s.178, h.750.

ahidnamelerde Fransızların getirdikleri hediyelerden, esvaplarından, yiyecek ve içeceklerinden gümrük ve bac alınmayacağı yer almıştır.

-Anton Vilad nâm isimli tacirin Sayda ve Beyrut iskelelerinde aldığı hıntadan dolayıgarar başına birer guruş gümrük, taşradan getirdiği miktarından dahi nice harç ve avâid üzerinden ziyâde gümrük alındığı ve vekili Lukan isimli kişiden de %3 gümrük dışında 300 akçe selametlik vergisi alındığı şikâyeti üzerine bu gibi ticaret önündeki engellerin kaldırılması istenilmiştir.[261]

- Trablusşam'da ticaret yapan Fransızlardan gümrük vergisi dışında yasak kolu namına başka vergilerin alındığı öğrenilince gümrük eminleri beylerinin hakları ücreti gibi vesâir bahâne ile bir akçe bile almamaları bildirilmiştir.[262]

-Can Batista Rikoşi, Kapudin, Lipo ve Martin isimli tüccarlardan Limni'de fazla akçe alındığı için %3 gümrük dışında aldıkları akçenin geri red olunması istenmiştir.[263]

- 1673 tarihli ahidnamenin "gümrük eminleri ziyade gümrük tahsil için metalarını ziyade tutarlar ise, akça yerine meta alacaklardır, muhalefet etmeyeceklerdir."[264] maddesine istinaden İzmir'de tüccarlardan alınan fazla gümrüğe karşı "*ziyâde gümrük tahsili içün metâların ziyâde bahaya tutarlar ise akçelerine metâ' alub muhalefet eylemeyeler"* şeklinde bir çözüm uygulanmıştır.[265]

-Fransız tacirlerinin vilâyetlerinden getirdikleri ve alıp götürdükleri metâ'lardan kadimden ne bahaya tutulup gümrük alıverildi ise yine öyle alınıp ziyâde bahaya tutulmadan ona göre gümrük alınması gerektiği belirtilmiş getirilen ve götürülen ürünler için gümrükte farklı uygulamaların önüne geçilmek istenmiştir.[266]

"Portigal ve Sicilya ve Katalan ve Messine ve Ankona ve sâir harbî tâifesinden Frânçe padişahının bayrağı altında kadimden geldikleri üzre ihtiyarlarıyla gelenler kendü hallerinde olub sulh ve salaha mugâyir vaz' ve hareket kendülerden sadır olmadıkça sâir Fransızlar gibi gümrüklerin virüb kimesne dahl eylemeye"[267] Fransızlar gibi diğer Avrupa devletleri içinde gümrük uygulamasında haksızlık yapılmamasına dikkat edilmiştir.

[261] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.4, h.1
[262] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.11, h.31.
[263] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.21, h.63.
[264] Koçu, a.g.e, s. 429, m.48.
[265] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.77, h.283.
[266] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.107, h.420, s.110, h.439.
[267] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.54, h.181.

Fransız tüccarlara ait gemiler limanları terk ederken selametlik akçesi adı altında bir ücret de öderlerdi ki bu vergi oranı hükümlerde 300 akçe olarak geçmektedir ve belirlenen bu rakamı geçmemesine işaret olunmuştur.

Gümrük resmi genelde daha önceden kıymet üzerinde tespit edilmiş belirli bir tarife üzerinden uygulanmıştır. Bu hususla ilgili defterimizde 3 ayrı hükümde tekrarlanan gümrük resmi miktarları tablo haline getirildiğinde aşağıdaki gibidir.

Tablo IV: Fransa Tüccarlarının Galata'dan Götürdükleri Ürünlerin Gümrük Vergileri

ÜRÜNLER	MİKDAR /ÖLÇÜ	GÜMRÜK VERGİSİ
Çuka Iskalat Londirne Londura Yafta Bez Kumaş Atlas Kemha Yeşil	Her biri (Her biri 50 zira' /Kantar ile vezn olunur)	20 Akçe
Sof Altunlu bez İbrişimli bez Keten bez İbrişim	1 Kantar	1 buçuk akçe
Cild-i bakır	Tanesinden	3 akçe
Cild-i camus	Her birinden	12 akçe
Kara sığır gönü	Her birinden	1 akçe
Cild-i camus gönü	Her birinden	2 akçe
Yapağı	Çuval başına	45 akçe
Meşin	9,5 veya 10 Kantar	80 akçe
Şem-i asel	1 vukıyye	1 buçuk akçe
Cemşir	1 kantar	1 buçuk akçe
Beyaz teneke	1 varil (600 teneke)	40 akçe
Ayna	1 sandık (80-90-100 ayna)	40 akçe
İsfidac	1 sandık (24-25 vukıyye)	15 akçe
Yazı kağıdı	1 külçe (20 deste)	2 akçe
Büyük İstanbul kağıdı	1 külçe	7 akçe
Orta İstanbul kağıdı	1 külçe	4 akçe
Çerçeve kağıdı	1 denk	2 akçe
Kenevir bezi	1 ton	2 akçe
Erbah (aba)	1 ton	7 akçe
Sicim	1 çuval	30 akçe
Tuzlu balık	1 varil 1 omuz varili 1 arka varili	25 akçe 40 akçe 120 akçe

B. Konsolosluk Hakları

Fransızlar kendi bayrakları altında ticaret yapan tüccardan muamelat takibi karşılığı komisyon ücreti alırlardı. Bu konu istismara açık olup, Osmanlılar Fransızların suiistimallerini sürekli önlemeye çalışmışlardır.[268] 1604 tarihli ahidnâme-i hümayunda "Fransız tüccar ile Fransa'nın himayesi altında icrayı ticaret edenler Fransa sefiri ile konsoloslarına verilmesi iktiza eden rüsum ve tekâlifi bilâ müşkülat tediye edeceklerdir"[269] şeklinde yer alan maddeye göre konsolosların kendi bayrakları altındaki gemilerle yapılan ihracat ve ithalattan alacakları konsolosluk hakkının eksiksiz şekilde verilmesi gerekliydi.[270] *"France gemileri ve France bayrağı altında gelüb ve giden France gemilerine her kim olursa olsun emtia tahmîl ittirirse getürdüklerine ve alub götürdüklerine emtialarından ahidnâme-i hümâyûn mûcebince konsolosluk hakkını virmek"* zorunda oldukları hükümlere de yansımıştır.[271]

Konsolosluk avaidi ya da baylaç hakkı olarak isimlendirilen bu konsolosluk hakkının ödenmesi hususunda zorluklar çıkaranların olduğu görülmektedir. Örneğin Halebde olan ve Antuvar, Guşa, Nike Zifor ve Estuvar adında dörd tüccarın Fransa konsolosuna konsolosluk avaîdin vermemek adına biz Nederlandlıyız diye bahaneler ürettikleri için hüküm gönderilmiş bunlardan bi't-tamam konsolosluk avaidinin alınması gerektiği inat ve muhalefet ederlerse Asitâne-i saadete havale olunmaları konusunda kararlı bir tutum izlenmiştir.[272] Ayrıca adet ve kanun üzere konsolosluk hakkını verdikleri sürece tüccarlara güven ortamının sağlanması ve ticaretlerine muhalefet olunmaması gerektiği hükümlerde altı çizilen önemli bir husus olmuştur.[273]

Konuyla ilgili İskenderiye, Dıraç, Sayda gibi yerlerin yerel yöneticilerine de uyarılar gönderilmiştir. *France konsolosu olan Anceli veledi Yuvan nâm konsolos kendü umûrun görüb ve France ve Françeye tâbi' olan tüccâr tâifesinde kendüye aid ola resmlerin ve baylaç hakların cem' itmek üzre tarafından tayin eyledüğü kâtibi*

[268] Fındık, a.g.m, s.572.
[269] Koçu, a.g.e, s. 423, madde.27
[270] Kütükoğlu "Ahidname" s.538
[271] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.7, h.15.
[272] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.15, h.46, s.110, h.440, s.180, h.759.
[273] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.33, h.106, s.127, h.506.

(boş) nâm kimesneyi kimesne rencide eylemeyüb ve konsolosu merkûma aid olan resmlerin baylaç hakların cem'ine muhalafet olmaması[274] istenmiştir.

C. Muaf Olunan Vergiler

1535 tarihli ahidnamede " ticaret için Fransa'da bulunan Osmanlı tebaası Fransızların eskiden beri mükellef oldukları resimlerden ve tekalif-i örfiyeden fazla bir şey vermeyecekleri gibi Osmanlı'da yer alan Fransızlardan da Osmanlı tebaasının tediyeye mecbur oldukları rüsum ve tekalif-i muta haricinde hiçbir şey alınmayacak ve bunlar angariyeye tabi tutulmayacaktır.[275] ifadesinin yer almasına rağmen vergi konusu sorun olarak defterimize yansımıştır. Verilen bir hükümde tercümanlık görevinde bulunan İsak ve Yarana Katod Vekdi Danil ve Musa veled Tirane isimli kişilerin ve çocuklarının rahatsız edilmesi üzerine "*ahidnâme-i hümâyûnda kendüleri ve evladları haraç vesâir tekâlif-i örfiyenin cümlesinden muaf oldukların mestûr ve mukayyed iken haliya Yahûdi tâifesinin cemaat reisleri ve haham vesâirleri rencide itmekden halî olunmalarıyla ahidnâme-i hümâyûn ve yedlerinde olan berâvat-ı alişân mûcebince amel olunmak*"[276] babında hareket edilmesi istenmiştir.

1569 tarihli ahidnamede "Fransa ve Fransa'ya tabi memleketler ahalisinde olup Osmanlı memleketinde oturan ve ticaret veya diğer bir iş ile meşgul bulunan eşhastan –ister evli ister bekâr olsunlar- vergi namile hiçbir şey alınmayacaktır."[277] Örneğine ise defterimizde *Nederlandaya tâbi' olub memâlik-i mahrûsemizde mütemekkin olanlar eğer evlü ve eğer erken olsun rençberlik idenlerden haraç taleb olunmaya ve elçileri hıdmetinde olan konsolosları ve tercümânları olageldüğü üzre haraç ve kasabiyyeden ve sâir tekâlif-i örfiyyeden muaf olalar deyû emr-i şerîf virildüğü*[278]şeklinde rastlanılmaktadır.

1597 tarihli ahidnamede "Fransa sefirinin maiyetindeki tercümanlar vergiden muaftır. Bunlardan iane namile hiç bir şey alınmayacaktır."[279] Demiraki, Yanaki veledi Minhalaki isimlerindeki tercümanları cizye ödemesi için rahatsız ettiklerinden

[274] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.69, h.258.
[275] Koçu, a.g.e, s.406, madde.2
[276] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.21, h.66.
[277] Koçu, a.g.e, s.414, madde.9
[278] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.55, h.192.
[279] Koçu, a.g.e, s.419, madde.9

dolayı tercümanların şikâyeti üzerine "*mezbûr tercümanların cizye mütâlebesiyle rencide olunmaması"*[280] için hüküm verilmiştir.

1604 tarihli ahidnamede "Fransızlar kassabiye vergisinden muaf olacaktır." "Müruriye resmi namıile de kendilerinden hiçbir resim alınmayacaktır. Meşin, sahtiyan, mandalar için de hiçbir resim alınmayacaktır"[281] maddelerine istinaden "*tercümanlık hıdmetinde olanlar ve ademleri ve hıdmetkârları ve kul ve cariyeleri avarız-ı hak ve haraç ve kasabiyye akçesi ve sâir rûsum ve tekâlif-i örfiyyenin cümlesinden muaf olmak üzre yedinde nişân-ı hümâyûn virüldüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın mûcebince amel olmak için"*[282] gibi hükümler defterde yer almıştır.

1673 tarihli ahidnamede "kasabiyye, reft, bac ve yasak kolu rüsumu ile üç yüz akçeden ziyade selametlik resmi istenmeyecektir." Fransa elçileri hizmetinde olan tercümanlar haraçtan ve kasabiyeden ve sair tekalif-i örfiyeden muaf olacaklardır.[283] İfadesine rağmen tercümanlardan vergiler talep edildiği için "*Françe tercümanlarından dahî haraç ve kasabiyye ve sâir tekâlif-i örfiyye talebiyle rencide ve remideden halî olunmadıkların bildürüb"* [284] ahidnâme-i hümayuna müraacat edilmek durumda kalınmıştır.

D. Kanunsuz ve Haksız Vergi ve Para Toplanması

Ticaret, hiçbir şekilde devlet ve topluma sadece dışarıdan müdahalede bulunan bir faaliyet değildi. Osmanlı devlet idaresinin yaklaşık 1600 yılından itibaren karşı karşıya kaldığı ana sorunlardan biri, tüccarların faaliyetlerinin vergi tahsilatının normal akışı için zorunlu görülen ticari faaliyeti engellemeden nasıl denetim altında tutulabileceği konusu idi.[285]

Tüccarların en çok yaşadıkları sorun kendilerinden haksız vergilerin alınması ya da ahidnâmede muaf oldukları belirtildiği halde başka başka isimler altında vergiler istenilmesi ve bazen de bunun için kişilere zor kullanılması olmuştur. Yabancı tüccar kassabiye vergisi, reft, bac, yasak kolu ve üçyüz akçeden ziyade

[280] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.57, h.198, s.66,h.242, s.167, h.694.
[281] Koçu, a.g.e, s.422, madde.18,19,20,21.
[282] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.142, h.572.
[283] Koçu, a.g.e, s.427, madde.13
[284] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.66, h.242.
[285] Suraiya Faroqhi, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Sosyal ve Ekonomik Tarihi (1300-1600),* (Düzenleyen: Halil İnalcık, Donald Quataert), Cilt.II., Eren Yayınları, İstanbul, 2001, s.602.

selâmetlik akçesi gibi vergilerden muaf tutulmuş ve ihracı yasak mal olmadıktan başka, gümrüklerini ödedikten sonra bir müdahale ile karşılaşmamaları sağlanmak istenmiştir. Örneğin; "*hamrı İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğün ve evlerine taallül eyledüklerinde zabitlerden ve aherden haraç ve avarız nâmıyla akçe talebiyle rencide"*[286] etmelerinin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Evli veya bekâr olsun müste'menlerden haraç alınmayacak ve yağmadan korunacaklarına dair garanti verilmiştir. Özellikle konuyla ilgili yaşanan sıkıntılardan dolayı cizye memurlarına gönderilen hükümlerde sorunların tekrarlanmaması için net ifadeler kullanılmıştır.

Kayıtlarda önceliği ehli örf adına Fransızlardan zorla para gasp edilmesi ve gasp edilen paranın geri alınması oluştururken, tüccardan fazla tahsilâtta bulunup firar edenlerin muhasebesinin görülüp zimmetindeki miktarın tüccara iade edilmesi, tüccardan fazla vergi tahsil eden kişilerden fazla tahsil ettikleri miktarın geri alınarak sahiplerine iade edilmesi, alacaklı olan şahsın alacağını ödemeyen, borçludan alacağının tahsili varsa zapt ettiklerinin kendisine iade edilmesi, tüccardan zorla para gasp eden kişiden paranın geri alınması şeklindedir.

Kanunsuz vergi toplama işinde sadece tüccarlara değil yeri geldiğinde din adamlarına da uygulandığı görülür. Zor kullanılan bu durumlarda yine hükümler devreye girmiştir."*Kapuçin dimekle ma'rûf Françe ruhban tâifesi bi'lcümle tekâlif-i örfiyyeden muaf olub üzerlerine virgü virmek icâb eylemez iken sâkin oldukları Nâsari mahallesinde ba'zı zımmîler mahallemizde sâkin olursuz deyû sürsât ve sâir tekâlif-i örfiyye"*[287] gibi vergiler almaya çalışmışlardır. Bunun üzerine gönderilen hükümde bu gibi bahanelerle ayinlere engel olunmaması istenmiştir.

VI. TİCARET

İlkçağlardan beri transit ticaret bölgesi olan Anadolu'nun bu vasfı zaman zaman kesintiye uğramışsa da istikrar dönemlerinde tekrar ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan sonra geçirilen zor günleri müteakip birliğin sağlaması Doğu Akdeniz ve Karadeniz'de güvenliğin gerçekleştirilmesi sonunda ticari faaliyetler büyük bir canlılık göstermiştir. [288]

[286] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.22, h.68-69.
[287] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.87, h.327.
[288] Tabakoğlu, a.g.e, s.297.7

Osmanlı İmparatorluğu Akdeniz'de hâkimiyet kurmaya başladığı tarihten itibaren siyasî ve askerî üstünlüğünü sağlamakla birlikte kendi tebaasına ve ahidnâmelerle müttefik olduğu devletlere hâkim olduğu sularda hangi şartlarla denizlerden yararlanacaklarına dair kurallarla ticaret yapma izni verdiği gibi Osmanlılar, özellikle doğu-batı arasında ki ticarete önem verdiklerinden ticaret yollarının emniyetli bir şekilde korunmasına da aynı önemi vermişlerdir. Bu bağlamda padişahlar tarafından kapitülasyonlar tanınmış olan devletlerin bayrağı altında ticaret yapan gemilere saldırılması engellenmeye çalışılmıştır. Bilinen ilk uygulamalar, müttefik devletlerin gemileri ile denizlerdeki karşılaşmalarda dostluk ilişkileri içinde birbirlerine zarar vermemek şeklinde ortaya çıkmış, yaşanan korsanlık olayları sebebiyle giderek kuralları belirlenen ve statüsü tespit edilen sınırlı alanlara intikal etmiştir.[289]

16. yüzyıldan itibaren Osmanlı'daki ticaret sürekli değişime uğradı. Venediklilerden sonra imtiyaz elde ederek Fransızların Akdeniz ticaretine girmeleri Venediklileri olumsuz etkilerken bu rekabete 17. yüzyılda İngilizlerinde katılmasıyla yabancı tüccarlar için ticari getirilerin dengesi değişime uğradı denilebilir. 17. yüzyıldan itibaren bu çoklu ortamda ticaret daha dikkat çekici bir hal aldığı için Osmanlı yöneticileri bu değişiklikler karşısında yabancı tüccarların faaliyetlerini daha yakından ve titizlikle incelemeye başlamışlardır.

Ahidname maddelerinde belirtildiği üzere "iki hükümdarın tebaası, memnu eşya müstesna olmak üzere her türlü emval ve emtiayı almak ve satmak ve mübadele ve kara ve deniz yolu ile nakletmekte serbest olacaklardır"[290] şeklinde Fransızlara tam bir ticaret serbestliği tanınmıştır. Esas itibariyle devletin güçlü dönemleri yaşandığından dolayı Fransızlara tanınan bu ticari hakların olumsuz etkisi görülmemiş aksine ticaretin gelişmesini sağladığı için devletin menfaatine yarar sağlamıştır.

Hükümlerden ticari ehemmiyete sahip ürünleri tespit etmek mümkündür. Buna göre 1687-1701 yıllarını kapsayan süreçte yazılan hükümlerden elde edilen bilgilere göre Fransızlar Osmanlı topraklarından; hınta, üzüm, peksimet, revgan-ı zeyt, palamut, tiftik, yapağı, güherçile, katran, sakız, kahve, balmumu, sof, gön,

[289] İdris Bostan, "Osmanlılarda Deniz Sınırı ve Karasuları Meselesi", *Türkler ve Denizler,* Kitab Yayınevi, İstanbul, 2007, s.32.
[290] Koçu, a.g.e, s.406, madde.2

çuka, ipek, penbe, sabun, cild-i camus, cild-i sığır gibi ürünler alırken, Osmanlı topraklarına bahar ve şeker gibi ürünler getirmişlerdir.

Ticaret büyük çapta deniz yoluyla yapılmıştır. Doğu Akdeniz'i çevreleyen ve Batı Akdeniz'in güney kısmının önemli bir bölümüne yayılan alanda deniz yolu ile gerçekleştirilen ticaret imparatorluk ve eyaletler arasında birliğe katkıda bulunmuştur.[291] En çok ticaret yapılan iskeleler ise; Sayda, Beyrut, Akka, Kandiye, Galata, İzmir, Halep, Mısır, Hanya, Avlonya, Dıraç ve İstanbul'dur.

Ahidnamede yer alan " İstanbul limanına gelen bir Fransız ticaret gemisi gümrük emini tarafından verilen hüccet resmini ödedikten ve hamule bir memur tarafından araştırıldıktan sonra demir çekerek Osmanlı sahillerinden diğer bir limana uğrar ise ambarındaki eşya tekrar muayene olunmıyacaktır; Çanakkale boğazından geçen gemiler orada ikinci bir muayeneye tabi tutulacaktır, fakat bu gemilerden müruriye namıile hiçbir resim alınmıyacaktır." [292] maddesine rağmen tüccarlar ticaretleri sırasında zaman zaman Osmanlı yöneticilerinin engelleriyle karşı karşıya kalmış, tezkirelerinin verilmemesi, tüccarların taşıdıkları maldan vergi adı altında kendileri için ücret almaları ve gittikleri yeni bir iskelede tekrar bir gümrük talebinde bulunulması gibi sorunlarla karşılaşmışlardır.

Kimi zamanda tüccarların kendileri alıkonularak ticaret yapmaları engellenmeye çalışılmıştır.[293] *"Kıbrısda ticaret tarikiyle mütemekkin olan tâcirleri kendü hallerinde ve kimesneye sitem itmiş değiller iken ba'zı kimesneler mücerred ahz ve celb içün kendü hevalarına tabi' şahidler peyda ve bize sitem eylediniz deyû hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûnda taaddî eylediklerin"* tüccarlar ekonomik bahanelerin dışında iftira boyutunda türlü bahanelere dayanan engellere de maruz kalmışlardır.[294] Böyle durumlarda da tüccarlara yönelik korumacı politika izlenmiştir.

Genel anlamda değerlendirildiğinde tüccar ve konsoloslara satılan öncelikli gıda ürünleri ve diğer ürünlerle alınan vergilerin Osmanlı topraklarında para akışını sağladığı söylenebilir. Osmanlı Devleti bünyesinde ve himayesinde dış ticaretin varlığından kaynaklanan sorunlara karşılık gelen ricalara hükümlerde sık sık değinilmiştir.

---

[291] Daniel Panzac, "XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda Deniz Ticareti", *Tarih İncelemeleri Dergisi,* Cilt 4, Sayı 1, İzmir, 1983, s.179
[292] Koçu, a.g.e, s.409, madde 12.
[293] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.4, h.3.
[294] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.135, h.536.

Aşağıda hükümlerde geçen yerler ve bu yerlerden tüccarların götürdükleri ürünler tablo haline getirilmiştir.

Tablo V: Hükümlerde Adı Geçen Yerler ve Ürünler

Hükümlerde Geçen Yer İsimleri	Hükümler	Tüccarların Götürdüğü Ürünler
Adana	Hüküm; 101, 296	
Ağrıboz	Hüküm; 37, 223, 290, 525, 633, 653, 656,693	
Akka	Hüküm; 1, 59, 123, 126, 128, 406	Hınta, Güherçile
Ankara/ Beypazarı	Hüküm; 392, 555, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 812	Sof, Tiftik ipliği, Üzüm
Antalya	Hüküm;252, 390,491, 535, 561, 601, 655, 762, 813, 814, 815	Peksimet
Avlonya	Hüküm; 73, 75, 79, 106, 205, 218, 221, 357, 358, 360, 361, 362, 376, 394, 395, 397, 398, 399, 400, 401, 404, 411, 419, 483, 604, 708, 759, 783, 785	Zeyt, Revgan, Geven, Zafran, Yapağı, Tiftik, Koyun, Zift, Atlas, Çuka, Hınta
Bafa	Hüküm; 123	Güherçile
Bağdat	Hüküm; 101, 296, 515, 630, 631, 632, 677	
Bandırma	Hüküm; 620, 689, 691	Yapağı, Gön, Penbe
Belgrad	Hüküm; 245, 509, 741, 818	
Beyrut	Hüküm; 1, 201, 299, 385, 407, 426, 671, 672, 762	Hınta, Güherçile
Biga	Hüküm; 784	Hınta
Bodrum	Hüküm; 336	Hınta
Boğdan	Hüküm; 442	
Bozcaada	Hüküm; 135	
Bursa	Hüküm; 445, 488, 689, 691, 697, 719, 810	Yapağı, Gön, Penbe
Cezayir	Hüküm; 167	
Cudi	Hüküm; 563	Gön, Yapağı
Çandarlı	Hüküm;409, 453, 696	Hınta
Çeşme	Hüküm;461	
Çorlu	Hüküm;80, 591, 689, 691, 731	Ketan, Çuka, Yapağı, Gön, Penbe
Değirmenlik	Hüküm;251, 268, 481, 743	Sabun, Ketan
Dıraç	Hüküm;57, 58, 107, 160, 161, 175, 183, 184, 195, 196, 205, 220, 221, 222, 227, 257, 258, 266, 277, 288, 289, 329, 330, 357, 358, 360, 361, 362, 376, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 403, 410, 411, 415, 419, 440, 443, 460, 471, 482, 483, 492, 494, 554, 565, 604, 634, 698, 699, 703, 708, 759, 783, 800	Atlas, Çuka, Hınta
Diyarbakır	Hüküm;101, 105, 296, 630, 631, 706	
Edirne	Hüküm;115, 129, 130, 153, 225, 257, 332, 402, 443, 447, 478, 508, 606, 629, 635, 636, 652, 704, 705, 713, 716, 718, 800, 818	Cild-i bakır, Cild-i camûs, Üzüm
Ereğli	Hüküm;80, 620, 689, 691	Yapağı, Gön, Penbe
Erzurum	Hüküm; 101, 118, 173, 193, 194, 296, 333, 422, 744, 769, 798, 810	
Eskişehir	Hüküm;655, 712	
Galata	Hüküm;5, 6, 14, 15, 35, 66, 72, 104, 162, 168, 169, 176, 230, 240, 248, 250, 260, 264, 275, 279, 281, 295, 312, 313, 340, 377, 412, 413, 417, 428, 446, 515, 530, 538, 544, 562, 567, 568, 569, 576, 585, 593, 603, 612, 614, 615, 627, 639, 653, 654, 684, 690, 694, 720, 740, 771, 820	Hamr, Peksimet işletmesi(fırın), At, İpek, Kâğıt
Gayla	Hüküm;240, 259, 261, 267, 272, 391, 450, 500	
Gelibolu	Hüküm;80, 172, 286, 477, 478, 490, 665, 666, 669, 689, 691	Üzüm

Girit	Hüküm;1, 3, 20, 23, 26, 48, 53, 83, 246, 251, 811	Revgan-ı zeyt
Halep	Hüküm;17, 28, 30, 32, 40, 41, 46, 95, 98, 99, 101, 114, 119, 120, 130, 132, 151, 179, 224, 296, 300, 302, 308, 312, 328, 331, 416, 466, 505, 506, 594, 595, 596, 597, 599, 600, 810, 813, 815	Buğday, Üzüm, Dakik, Nan, Peksimet, Kırmız, Şeker,
Hanya	Hüküm;38, 48, 83, 89, 116, 128, 158, 159, 268, 314, 811	Buğday
İlbasan	Hüküm;58, 79, 106, 107, 161, 222, 397, 626, 702, 703	
İmroz	Hüküm;479	Gön, Sahtiyan, Penbe
İnboz	Hüküm;153	
İskenderiye	Hüküm;29, 36, 43, 50, 58, 60, 76, 77, 79, 90, 183, 184, 195, 196, 204, 221, 222, 258, 277, 278, 288, 289, 338, 339, 341, 342, 344, 345, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 403, 404, 415, 420, 438, 439, 459, 460, 468, 469, 486, 495, 526, 535, 605, 692, 697, 701, 829	Kahve, Kırmız, Çuka
İskenderun	Hüküm;17, 179, 224, 466, 596, 762	Dakik, Nan, Peksimet
İstanbul	Hüküm;9, 11, 12, 13, 15, 20, 21, 25, 35, 45, 53, 56, 64, 66, 67, 68, 69, 72, 84, 86, 88, 93, 104, 111, 113, 117, 127, 131, 133, 162, 168, 169, 174, 176, 198, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 241, 247, 248, 249, 250, 255, 256, 260, 262, 264, 265, 275, 278, 279, 281, 295, 312, 313, 315, 316, 317, 333, 340, 359, 363, 377, 412, 413, 417, 427, 428, 429, 411,446, 447, 452, 454, 465, 470, 475, 480, 487, 488, 489, 496, 498, 499, 503, 504, 507, 513, 514, 530, 532, 538, 544, 562, 563, 566, 567, 568, 569, 570, 572, 575, 576, 585, 586, 587, 588, 589, 593, 596, 603, 605, 607, 609, 676, 682, 684, 690, 694, 695, 705, 720, 733, 744, 769, 771, 810, 812, 813, 815, 820	Kumlu Üzümü, Hamr, At, Sakız, İpek, Kâğıt, Sakız, Çuka, Kumaş, Revgan-ı zeyt
İstanbula bağlı iskeleler	Hüküm;11, 12, 13, 25, 39, 67, 68, 69, 104, 126, 230, 265, 317, 429, 515, 544, 574, 585, 616, 639, 720, 733, 771, 820	Hamr, Yapağı, Gön, Penbe
İstanköy	Hüküm;27, 44	Kuru Üzüm
İzmir	Hüküm;10, 18, 19, 61, 62, 82, 90, 121, 134, 135, 136, 152, 177, 178, 180, 181, 192, 197, 204, 219, 253, 271, 273, 274, 283, 284, 306, 307, 309, 311, 449,455, 478, 510, 512, 553, 574, 586, 596, 622, 624, 625, 658, 659, 661, 662, 663, 667, 668, 670, 673, 674, 675, 676, 678, 679, 689, 688, 689, 691, 706, 711, 789, 797	Peksimet işletmesi(fırın), Meyhane İşletmesi, Penbe iplik, Hınta, Pirinç, Revgan-ı tavar, Peksimet, yağ, beyaz, Temur, yapağı, üzüm, kahve, Yapağı, Gön
Kandiye	Hüküm;3, 4, 23, 26, 38, 83, 158, 251	
Kapu Dağı	Hüküm;563	Gön, Yapağı, Tavar
Kazdağı	Hüküm;150, 784	Palamut
Kıbrıs	Hüküm;87, 92, 93, 94, 97, 100, 101, 103, 108, 112, 164, 165, 291, 296, 458, 467, 536, 537, 539, 540, 541, 542, 651, 730, 762, 770, 805, 806	Penbe ipliği, Hınta
Kocacedid limanı	Hüküm;314	Buğday
Kudüs	Hüküm;8, 16, 22, 124, 125, 130, 139, 203, 214, 217, 291, 356, 463, 476, 608, 619, 650, 738, 742, 797, 802	
Lefkoşa	Hüküm;94, 108, 112, 458, 536, 537, 539, 540, 541, 542, 730	
Limni	Hüküm;63, 304	
Manisa	Hüküm;19	
Maraş	Hüküm;101, 127, 296	

Meis	Hüküm;335	Hınta
Mısır	Hüküm;29, 36, 43, 50, 54, 60, 76, 77, 101, 111, 122, 296, 338, 339, 341, 342, 344, 345, 348, 349, 350, 351, 352, 354, 418, 420, 421, 438, 439, 459, 468, 469, 495, 526, 605, 615, 692	Kahve, Kırmız, Çuka
Midilli	Hüküm;24, 34, 453, 817	Palamut
Mora	Hüküm;358, 362, 501, 527	Hınta
Mudanya	Hüküm;689, 691	Yapağı, Gön, Penbe
Musul	Hüküm;101, 296	
Nablus	Hüküm;126, 203, 291, 680	
Ohri	Hüküm;79, 296	
Rakka	Hüküm;101, 296	
Remle	Hüküm;203, 291, 476	Revgan-ı zeyt
Reşid	Hüküm;348	Penbe
Rodos	Hüküm;22, 74, 85, 87, 137, 339, 760, 761, 789	Palamut, At
Rodoscuk	Hüküm;80, 620, 689, 691, 801	Yapağı, Gön, Penbe
Sakız	Hüküm;167, 254, 343, 347, 379, 461, 511, 637, 660, 686	Hınta, güherçile, katran, peksimet
Sayda	Hüküm;1, 7, 59, 119, 123, 151, 201 205, 258, 266, 329, 330, 356, 357, 358, 360, 361, 362, 376, 399, 400, 419, 426, 494, 557, 671, 672, 714, 762, 810	Hınta, Güherçile
Selanik	Hüküm;49, 111, 450, 451, 464, 473, 531, 618, 628, 653, 685, 687, 707, 750	Güherçile, Duhan (Tütün), Yapağı,
Serfice	Hüküm;398	
Silivri	Hüküm;80, 689, 691	Yapağı, Gön, Penbe
Silopi	Hüküm;563, 567	Gön, Yapağı, Tavar
Şam	Hüküm;96, 101, 296, 427, 571, 802, 803, 810	Kadife, Londurkat, Atlas
Teke	Hüküm;561, 601, 814	Katran
Tekfur Dağı	Hüküm;563, 567	Gön, Yapağı, Tavar
Tokat	Hüküm;9, 627	
Trablusşam	Hüküm;31, 101, 170, 296, 301, 326, 327, 424, 474, 484, 485, 598, 300, 709, 710, 762	Harir, Dakik, Peksimet
Trablusgarb	Hüküm;34, 52, 163, 166, 215, 238, 683	
Trabzon	Hüküm;243, 704, 769, 810,	
Tunus	Hüküm;167	
Tuzla	Hüküm;16, 87, 770, 784, 805, 806	Hınta, Kahve
Üsküb	Hüküm;57, 396, 404, 405	Balmumu
Yanlova	Hüküm;59, 509	
Yanya	Hüküm;227, 362, 411, 440, 494, 634, 698, 699, 714, 759	

A. Hamr Ticareti

Hamr kelimesi üzümden yapılan şarap için kullanılır.[295] Hükümler içerisinde Fransızların temin etmek istedikleri ürünler göz önüne alındığında en çok yeri hamr kaplamaktadır. Osmanlı topraklarında yaşayan kapitülasyon sahibi devletlerin vatandaşları evlerinde şarap imal etme haklarına sahiptiler. Osmanlı Devleti bünyesinde bulunan tüccarların, konsolosların ve diğer görevlilerin yiyecek temini konusunda hassas davranıldığını gördüğümüz ahidnamelerde şarap temininde de

[295] Nebi Bozkurt, "İçki", *DİA*, İstanbul, 1995,s.455.

sıkıntıya düşmemeleri için aynı özen gösterilerek buna dair maddelere yer verilmiştir. 1673 ahidnâmesinde "Fransa konsolosları, onlara tabi ruhban ve tüccarlar ve tercümanlar kendi nefisleri için muayyen bir mutada kadar, evlerine şıra sıkıp şarap yapabilecekler ve dışarıdan şarap getirebileceklerdir. Bundan dolayı rencide edilmeyecektir"[296] şeklinde yer almıştır.

Bir yandan bakıldığında hamr ve hamr yapımında kullanılan üzümün çok miktarda alınması İslam dininde haram olduğu için Müslüman halkın kullanması devletçe yasak edilmesinden dolayı gayri müslimler için bunları kullanmak izne tabi olmuştur.[297] Defterimizde geçen hükümlerin genellikle bir yıllık hamr alınmasına izin olarak ruhsat şeklinde yazıldığı *"bu sene dahi ruhsat verilmek içün hükm verilmiştir"*[298] hükümlerin sonunda yer alan bu ifadeden anlaşılmaktadır. Böylece Divan-ı hümayundan alınan izinle senede bir defa miktarı hükümlerde belirtildiği kadar olmak kaydıyla Fransızlar'ın hamr almasına ve hiçbir engele takılmamasına özen gösterilmiştir.

Medre[299] ile ölçülen hamrın senede bir defaya mahsus olmak kaydıyla İstanbul'a yakın ada, yalı ve iskelelerden her medresine onar vukıyye ödenerek alındığı hükümlerden anlaşılmaktadır. "*Françe elçisi vekili Sarardin arz-ı hâl gönderüb Asitâne-i Saadetimde mukim Françe padişahının elçisinin nefs-i mühimmatları içün senede bir def'a yedi bin medre hamr virile gelmekle her medresi onar vukıyye olmak üzre İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü yedi bin medre hamrın evine nakl eyledikde zabitlerin ve aherden kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden bin yüz bir senesine mahsûb olmak üzre ruhsat virilmek içün hükm yazılmıştır."*[300]

Her bir medresi on vukıyye olarak belirlendiği halde hamr satılırken alınması gerekenden fazla ücret alınmaması belirtilirken şayet fazla ücretin alındığı veya harç, avaid gibi başka vergiler istenildiği tespit edilirse haksız alınan bu ücretlerin geri iade edilmesine dair hükümlere de yer verilmiştir.[301]

Konu ile ilgili hükümler incelendiğinde hamrın verilme gerekçesi olarak "kifaf-ı nefsleri için" ifadesi kullanılırken belli şahıslara belli miktarlarda hamr

[296] Koçu, a.g.e, s.429, madde. 51.(Ancak dipnotta belirtildiğine göre bu madde daha sonradan lağvedilmiş olup, şarap imal hakkı yalnız konsoloslara ve sefirlere verilmiştir.)
[297] Şişman, a.g.m. s.530.
[298] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.7, h.11
[299] 6 okkalık şarap kabı, Bkz. Devellioğlu, a.g.e, s.599.
[300] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.22, h.67, benzer hükümler; s.22,h.68,69.
[301] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.33, h.104, s.64,h.230.

verildiğine dair tekrar eden hükümler olduğu görülmektedir. Elçi için 7000 medre,[302] Tüccar ve ruhban taifesi için 4000 medre[303], 5 nefer tercüman için 5000 medre[304], elçi vekili Fabro için 3000 medre[305],Kalaviye için 2000 medre[306], Dermançe için 1500 medre[307], İskirad için 5000 medre[308], Cori Bargir için 1500 medre[309], Diyonaki için 4000 medre[310], Döbeladi için 1500 medre[311], Döbeleron için 1500 medre[312], Döbutato için 4000 medre[313], Vilademir için 1500 medre[314], Vilad Hatem için 1100 medre[315] Anton Covan Malerkiz için 1000 medre[316], Dö Lanalularin için 2000 medre[317] hamr alabilmelerine ruhsat verilmiştir. Ayrıca bu kişilerden bazılarının Galata'daki mahzenlerinde veya evlerinde hamr depolamalarına kimsenin mani olmayıp bu durum için ayrı bir vergi almamalarının gereği de hükümlerde açık bir şekilde belitilmiştir.[318] Depolama dışında bu mahzenlerde şıra sıkan Fransızların taşradan üzüm nakil etmelerine de izinler verilmiş yine hanelerine şıra sıkmak için götürdükleri üzümden de çeşitli isimlerle vergi alınmaması istenmiştir.[319]

B. Hububat Ticareti

Şüphesiz ki tahıl Osmanlı ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Öyle ki hububatın halkın temel besin kaynağı olmasının yanı sıra ekonomik ve askeri açıdan da rollerinin olması nedeniyle Osmanlı Devleti bu ürünlerin kontrollerini yapma

[302] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.7 h.11,s.22, h.67, s.86,h.317, s.109,h.429, s.130,h.515, s.137,h.544, s.143,h.576, s.156,h.639.
[303] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.7 h.13,s.22, h.69, s.64,h.233, s.86,h.321,s.109, h.431, s.130,h.516, s.137,h.549,s.143,h.578, s.156,h.646, s.174,h.723, s.182,h.779, s.192,h.827.
[304] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.7, h.12, s.22,h.68, s.64, h.234, s.86,h.318, s.109,h.432, s.130,h.517, s.137,h.548, s.143,h.580, s.156, h.645, s.174,h.722, s.182,h.777, s.192,h.826.
[305] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.9,h.25, s.22,h.70, s.64,h.231, s.109,h.433, s.130,h.521, s.137,h.546, s.143, h.582, s.156,h.641, s.182,h.773, s.192,h.822.
[306] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.22, h.71,s.65,h.236, s.86,h.325, s.109,h.434, s.143,h.579, s.174,h.728, s.182,h.772.
[307] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.64, h.232,s.86,h.323, s.109,h.437, s.130,h.522, s.143,h.584, s.156,h.644, s.174,h.726, s.182,h.778, s.192,h.826.
[308] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.68, h.256.
[309] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.70, h.265, s.86,h.320, s.109,h.436, s.130,h.523, s.137,h.547,s.174,h.725, s.182,h.774, s.192,h.828.
[310] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.86, h.322.
[311] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.86, h.324.
[312] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.109, h.435, s.130, h.520, s.137, h.550, s.143,h.581, s.182,h.775, s.192,h.825.
[313] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.109, h.430,s.130,h.518,s. 182,h.776, s.192,h.824.
[314] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.130, h.519, s.156,h.640.
[315] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.137, h.545.
[316] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.143, h.577.
[317] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.143, h.583.
[318] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.67, h.248,250, s.81, h.300, s.143,.h.585, s.145,h.593
[319] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.146,h.599, s.149,h.611,612, s.155,h.635, s.161 h.670, s.185, h.793.

gereği duymuş ve devlet ilk zamanlardan beri hububatın ihracatını yasaklamıştır. Ancak defterimizde geçen hükümlerden hınta[320], pirinç gibi hububat ürünleri ile ilgili Fransız tüccarlarının zaruri ihtiyaçlarının olduğu durumlar söz konusu olduğunda ticaret yapmaları için kadı tezkeresi ile özel izinler verildiği anlaşılmaktadır.[321] Ahidname maddesinde ise "Osmanlı tebaasından satın alınan bir miktar buğdayı hâmil olan Fransız sefinelerinin tevkif ve müsaderesi ve mezkûr sefinelerde bulunan mürettabat ve tüccarın esir edilmesi memnudur"[322] ifadesi ile buğday götürdükleri için Fransız tüccarlarının zarar görmemeleri gerektiği üzerinde durulmuştur.

"Frınçe konsolosunun ve tüccârının ve gemilerinin kifaf-ı nefsleriçün"[323] rızalarıyla satanlardan akçesiyle iştirâ edilen hınta[324] için engel olunmaması üzerinde durulurken aynı hakkın Frınçe bayrağı ile ticaret yapanlara da uygulandığı görülmektedir.[325] Müste'menlerin satın aldıkları hıntanın her bir kantarı için 10 akçe, her bir kilesi için 1 pare ödemeleri gerektiği hükümlerde yer almaktadır. Bazı hükümlerde ise kimlerin ne kadar hınta ihraç edebileceği belirtilmiş olup belirtilen miktarın üzerine çıkılmaması ve hıntanın Fransa memleketinden başka yere götürülmemesi koşul olarak sunulmuştur.[326] Her biri bir defaya mahsus olmak üzere 471 numaralı hükümde Fransa'ya götürülmek üzere bu miktar 30 bin kile[327], 696 numaralı hükümde 20 bin kile[328], 708 numaralı hükümde Fransa kapudanları için 10 bin kile,[329] 754 numaralı hükümde Pasteri nâm Frınçe konsolosu için 1500 kile[330], 770 numaralı hükümde Dö Maku Kavne nâm tâcir için 5 bin kile[331], 784 numaralı hükümde Bonoli nâm kapudan için 10 bin kile[332], 784 numaralı hükümde Torvelyar nâm kapudan için 10 bin kile[333] olarak zikredilmektedir.

[320] Buğday. Devellioğlu, age, s.362.
[321] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.72, h.273.
[322] Koçu, a.g.e, s.422. madde 14.
[323] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.112, h.449.
[324] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.4, h.1.
[325] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.63, h.228.
[326] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.112, h.451.
[327] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.117, h.471.
[328] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.168, h.696.
[329] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.171, h.708.
[330] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.179, h.754.
[331] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.182, h.770.
[332] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.184, h.784
[333] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.190, h.811.

Buğdayın ülke dışına çıkarılması ise ancak zaruri durumlarda söz konusu olmuş, Fransa padişahının cenk gemileri İspanya ile uğraştığında buğdaya ihtiyaçları olduğu için Hanya'dan 15 bin kile buğday almalarına izin verilmiştir.[334]

Kadı tezkeresi olmadığı sürece satılmaması gerektiğine vurgu yapılan pirinç ile ilgili ise defterimizde bir adet hükme rastlanmaktadır.[335]

Hınta adı verilen buğdayın temel besin kaynağı olmasının yanında bir başka önemi de un haline getirilerek ekmek ve peksimet yapımında kullanılıyor olmasıdır. Peksimet, buğday unundan mayasız olarak yapılan ekmek dilimi biçimli bir tür gevrektir. Peksimet, su oranı düşük olduğundan uzun süre dayanabilen bir besin maddesidir. Bu nedenle uzun deniz ve kara yolculukları ile savaşa giden ordu için vazgeçilmez bir besin maddesidir.[336] Hükümlere baktığımızda Fransa'nın özellikle savaş zamanlarında *cenk kalyonları* ile bu ürünleri ihraç etmek istediği görülmektedir.[337] 471 numaralı hükümde Fransa ile dostluk vurgulanarak ortak düşman olarak bahsedilen Nemçe üzerine Fransa'nın seferi olduğu için zahire ihtiyacının karşılamasına yardımcı olunması zikredilmiştir.

Ülke içinde de Gayrimüslimler tarafından kullanılmak istenilirse yine izine tabi olmuştur. Fırın sahibi olan gayrimüslimler ve özellikle tüccarlara ve kiliselere ait fırınlar peksimet üretmek için işletme iznine sahip oldukları gibi bu işletmelere engel olunmaması üzerinde de durulmuştur.[338] Bu fırınlarda üretim yapmak amacıyla dakik ve hınta temin etmeleri konusunda da kolaylık sağlanmıştır.[339]

Konuyla ilgili hüküm gönderilen yerler ise; İstanbul-Galata, İzmir, Antalya, Akka, Selanik, Halep, Dıraç, Trablusşam, Sakız, Çandarlı, Kıbrıs ve Hanya'dır.

C. Dokuma Ürünlerinin Ticareti

Ahidnamelerden sonra Osmanlı İmparatorluğu'ndan Fransa başta olmak üzere Avrupa ülkelerine hammadde halinde yapılan ihracat artış göstermiştir. Dokuma sanayini korumak amacıyla pamuklu ithalatını kısıtlayıcı tedbirler alınmış olmasına rağmen ahidnamelerle Fransızlara izinler verildiği görülmektedir. "Osmanlı

[334] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.102, h.406.
[335] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.83, h.311.
[336] Cafer Çiftçi, "Osmanlı Döneminde İstanbul'un İâşesinde Bursa'nın Rolü" *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi (OTAM),* Ankara, 2004,s.162.
[337] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.144, h.586.
[338] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.49, h.162, s.51, h.169, s.147, h.603.
[339] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.53, h.177, s.62, h.219,s.116, h.466.

ve Fransız hanedanları arasındaki eski dostluğa binaen, Fransızlara, sahtiyan, keçi derisi, pamuk ve iplik gibi maddeleri satın almak için müsaade verilmiştir; bu hususta hiçbir müşkülat gösterilmiyecektir"[340] maddesine dayanarak defterde Fransız tüccarlarının ihracatını yaptığı dokuma ürünlerinin bilgisine de ulaşılabilmektedir. Hükümlerde bu ürünlerin ihraçlarının nasıl yapılacağı, ne kadar vergi ve gümrük ödeneceği, yönetici sınıfının bu ihracat sırasında Fransız tüccarlarına nasıl davranması gerektiği gibi hususlara değinildiği görülürken tüccarların hangi üründen ne kadar götürdüğü şeklindeki rakamsal bilgilere rastlanmamaktadır.

İhtiyaçlar dâhilinde temin edilmesine izinler verilmiş olan hububat ürünlerinin ticaretine sıcak bakılmadığını anladığımız hükümlere nazaran dokuma ürünlerinin ticaretinin çok daha canlı tutulduğunu görmekteyiz.

Dokuma ürüleri hammadde ve dokunmuş ürün olarak Osmanlı'dan temin edilmiştir. Hammadde olarak yapağı, tiftik, penbe ipliği başta gelirken dokuma ürünü olarak ise sof, çuka, ipek en çok tercih edilen ürünler olmuştur.

Fransızlar daha çok dokuma sanayinin en önemli hammaddelerinden birisi olan yapağıya rağbet göstermişlerdir. Rumeli ve civar kazalar ile kasabalarda yetiştirilen yapağılık koyunlardan elde edilen yapağı, koyunların derilerinin kireçlenerek yolunması veya yünlerin kırkılmasıyla iki şekilde elde edilmektedir. [341]

Selanik'in yünlü üretim alanında hatırı sayılır bir dağılım sahası olduğunu ileri sürmek mümkündür.[342] Selanik'te ise Yahudilerin tekelinde olduğu görülen yapağının Yahudiler tarafından türlü bahaneler sunarak imtiyazlı olmalarına rağmen Fransız tüccarlara satarken engel oldukları anlaşılmaktadır. Yapağı ticaretinde Yahudilerin "çuka için yapağıya ihtiyaçları olduğu" gerekçesiyle Fransız tüccarların yapağı almalarına engel oldukları tespit edilince Françe tüccârının yapağı iştirâsına mümanaat olunmaması ve satılan yapağıların belirlenen fiyattan ziyadeye tutulmaması bildirilerek Selanik yetkililerine hükümler gönderilmiştir.[343]

Yapağının İstanbul'a getirildiği iskeleler Gelibolu, Rodoscuk, Bandırma, Ereğli, Silivri, Çekmece, Çorlu, Mihalıççık, Silivri, Mudanya, Bursa, İzmir iken

[340] Koçu, a.g.e, s.418. madde 3.
[341] Reyhan Şahin Allahverdi, "XVIII. Yüzyılda Edirne'de Ticaret Yapan Fransız Tüccar ve Hukuki Statüleri", *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* Cilt 2, Sayı 4, Temmuz-2002, s.172.
[342] Özgür Kolçak, "Selanik Yünlü Dokumacılığının Tarihsel Gelişimi (1500–1620): Yeni Bulgular Işığında Genel Bir Değerlendirme*", Osmanlı Araştırmaları, XXXI* ,2008, s. 100.
[343] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.154, h.628, s.165, h.685, s.171, h.707.

Avlonya ve İzmir'e de yapağı ve beraberinde götürülen ürünlerden dolayı fazladan bedel alınmaması için hükümler ile uyarılar gönderilmiştir.[344]

Ankara'nın tiftik imalatı 16. ve 17. yüzyıl başında hem gerileme hem canlanma dönemleri geçiren eski bir sanayi idi. 16. yüzyılda lüks bir madde sayılan tiftik Ankara'da bir önceki yüzyıldan beri yapılmaktaydı. Ankara tekelinde olan tiftik keçisi muhtemelen Güneydoğu Anadolu istisnasıyla Ankara dışında hiçbir iklime başarıyla uyum sağlayamamıştı.[345] Ankara'nın geniş bir ticaret ağı kurmasında önemli unsurlardan biri olan *tiftik* ürünleri Ankara ve çevresinde en belirgin üretim faaliyetleri olması nedeniyle defterimizde de geçen hükümlerde yer edinmiştir. Ankara ve Begpazarına gönderilen hükümlerde Yali ve Yani Vekarmani isimli tercümanların resmi damga miktarını ve %3 gümrüklerini ödediği sürece damga eminlerinin çeşitli isimler altında başka vergiler istememesi gerektiği bildirilerek olası usulsüzlüklerin önüne geçilmiştir.[346]

Onaltıncı yüzyıldan ondukuzuncu yüzyıla kadar Ankara kenti, kent ve yakın çevresinde dokunan soflarıyla hem Osmanlı İmparatorluğunda, hem Avrupa'da ün yapmıştır. Hammadde olarak, tiftik keçisinin tüyleri kullanılmaktadır.[347] Fransız tüccarların Ankara'dan aldıkları sof kumaşını İstanbul'a getirerek buradan sefinelerine yükledikleri sırada gümrük ödemeleri halinde sıkıntı yaşamamalarına dair tembihler hükümlerde yer almıştır.[348]

Yün ipliğinin dokunması ve boyanması ile kullanıma hazır hale getirilmesi sonucunda ortaya çıkan ürüne "çuka" kumaşı adı verilir. Çuka üretimi, Selanik, Edirne, İstanbul, Bursa ve Şam gibi vilayetlerde yapılmış en kaliteli kumaşlar ise Selanik'te üretilmiştir.[349] Çuka ve kumaşı çarşı ve pazarda sattıkları gibi kendi ülkelerine de götüren Fransız tüccarlara yapılan haksız uygulamalar genellikle ellerindeki ürünün gasp edilmesi ve gümrük ödedikleri halde başka iskelelerde tekrar gümrük talebi olmuştur. Ayrıca Yahudiler yapağıda olduğu gibi çuka ticaretine de engel olmuşlardır. Tüccarların bu tarz şikâyetleri öğrenildikten sonra çözümler için

[344] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.24, h.75, s.61, h.218, s.153, h.625.
[345] Faroqhi, a.g.e, s.587.
[346] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.100, h.392, s138, h.555, s186, h.791.
[347] Suraiya Faroqhi, "Onyedinci Yüzyıl Ankara'sında Sof İmalatı ve Sof Atölyeleri", *İktisat Fakültesi Mecmuası*, Cilt 41, Sayı 1-2, Istanbul, 1985, s.237.
[348] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.190, h.812.
[349] Mehmet Emin Yardımcı, Osmanlı İmparatorlu'nda Özel Teşebbüslere Sağlanan Devlet Destekleri: Karamürsel, Çuka, Şayak ve Fes Fabrikası Örneği, *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* Sayı 12, Nisan 2016, s.411.

yerel yöneticiler ikaz edilmiştir.[350] Fransız tüccarlar çukayı Avlonya, İskenderiye, İstanbul limalarından götürmüşlerdir.

Suriye'deki Fransız ticareti 1675-1750 yılları arasında hep artmıştır. Bölgenin en büyük limanı Sayda'dan ihraç edilen mallar arasında ham ipek önemli bir yere sahip olmuştur. [351] Götürülme amacı bazen "*hedâye içün akçesiyle alub Françe vilâyetine götürmek murad eyledüğü dört res ipek"*[352] şeklinde olan ipek Fransız tüccarlar tarafından Galata iskelelerinden alınmıştır.

İsmi geçen ürünlerden başka Fransızlar Osmanlıdan penbe ipliğini çuval ölçüsü ile Bandırma, Bursa, Çorlu, Rodoscuk, Ereğli, Silivri, İzmir, İstanbul ve Kıbrıs'tan alırken atlası ise sandık ölçüleri Dıraç, Avlonya ve Şam'dan götürmüşlerdir.

Genel olarak ahidnamelerde satışına izin verilen dokuma ürünleri ile ilgili düzenlemeler yapılmış olup sof ve tiftik ipliği gibi ürünler damga vergisine ve yüzde üç gümrüğe tabi tutulmuştur. Bu nedenle hükümlerde damga eminlerinin ve gümrük memurlarının keyfi uygulamalarının önüne geçilmeye çalışılmıştır.

D. Diğer Metaların Ticareti

Osmanlı Devletinden Fransa'ya götürüldüğüne dair ismi geçen diğer ticari ürünler ise revgan-ı zeyt(zeytinyağı), palamut, kahve iken memnu meta olan balmumu, gön ve bunlardan başka sanayi ürünü olarak nitelendirilebilecek, sabun ve savaş sanayisinin hammaddesi güherçiledir.

Osmanlı Devleti'nin yayılmış olduğu coğrafyada Ege adaları, Batı Anadolu, Akdeniz ve Suriye kıyıları zeytinin bol bol yetiştiği ve zeytinyağı üretilen bölgeler olarak görülmektedir. Zeytinin sofralık ve yağ olarak kullanımının dışında zeytinyağının sabun yapımında en temel üretim kaynağı olması ürünün önemini artıran unsurlardandır.[353] Revgan-ı zeyt ile ilgili hükümlerden edindiğimiz bilgiye göre ürün genellikle Girit'ten İstanbul'a getirilerek oradan ihraç edilmiştir. [354] Düyanden isimli Fransız tüccar Avlonya iskelesinden iki bin kantar zeyt ve dört yüz

[350] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.101, h.394, s.109, h.438, s.117, h.469, s.119, h.478, s.122, h.487, s.125, h.498.
[351] Faroqhi, a.g.e, s.634-635.
[352] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.226, h.340, s.264, h.446.
[353] Zeki Arıkan, "Midilli-İstanbul Arasında Zeytinyağı Ticareti, Olive-Oil Trade Between İstanbul and Midilli", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi,* Cilt. 25, Sayı 40, s. 6.
[354] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.9, h.20, s.17, h.53.

kantar revgan götürürken sorun yaşamaması için yerel yöneticilerden önlemler alınması istenmiştir.[355] Fransız tüccarları satın aldıkları revgan-ı zeyt'in resmlerini ve gümrüklerini ödedikleri sürece sorun yaşamamışlardır. Zira ödemedikleri takdirde ürünü götürmelerine izin verilmemiştir.

Palamut çeşitli ihtiyaçları karşıladığı için ticaret açısından önem taşıyan bir başka üründür. Fransızların palamudu bir kez "mücerred tamir"[356] için götürdükleri belirtilirken diğer hükümlerde hangi amaçlarla götürdükleri belirtilmemiştir. Hükümlere göre palamut en çok Akdeniz'e bağlı kıyılardan gemilere yüklenmiştir. Palamut'un en çok götürüldüğü yer ise Midilli'dir.[357]

Fransızların temel ihtiyaçlarından olan kahveyi Mısır ve İskenderiye iskelelerinden alıp Fransa'ya götürmek için İstanbul'a getirdikleri anlaşılmaktadır.[358]

Gön (deri), Osmanlı döneminde savaş malzemesi olarak kabul edilmiş olduğundan devletin izni olmadan ihraç edilmesi yasaklanmıştı. Bu nedenle debbağlar tarafından işlenen derilerin öncelikle tersane, cebehane, tophane ve mehterhane gibi askeri kurumların ihtiyacının karşılanmasında kullanılmıştı. [359] Ancak 1597 yılındaki ahidnâme ile dostluğa binaen Fransızlara sahtiyan keçi derisi satın almalarına izin verilmişti. Bu doğrultuda Fransızlar, Gelibolu, Rodoscuk, Ereğli, Silivri, Çorlu, Bandırma, Mudanya, Bursa ve İzmir'den gön satın alarak İstanbul'a getirip buradan Fransa'ya götürmüşlerdir.[360]

Balmumu, yaşam mekânlarının aydınlatılmasında kullanıldığı için memnu metalardan biri olmuştur. "Fransız Kralı ile dostluk yüzünden, Fransız tüccarları, memnu mallardan madud olan deri, kurduani denilen deri, balmumu, mensucatı kataniye gibi malları harice sevk edebilirler" [361] ifadesi ile 1604'te İstanbul'daki Fransız elçisi, İstanbul'da elçisi olmayan devletlerin gemilerinin Fransız bayrağı ve koruması altında seyretmek zorunda olduklarına ilişkin ve ayrıca Fransız tüccarlarının daha önce ticareti yasak olan deri, pamuk ve balmumu satın almasına izin veren imtiyazlar elde etmeyi başardıkları görülür.[362] Nitekim defterimizde de

[355] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.23, h.73.
[356] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.180 h.760.
[357] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.13 h.39.
[358] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.109 h.438, h.469.
[359] M. Metin Hülagü, "Kayseri'de Sahtiyan Üretimi" Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 13, Kayseri, 2002, s.2
[360] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.166, h.689, h.691.
[361] Koçu, a.g.e, s.421, madde 8.
[362]Şerife Yorulmaz, "Osmanlı Liman Şehirlerinde Yabancı Tüccar ve Levantenler", *Türkler,* Yeni Türkiye, Ankara, 2002,14. Cilt, s.s. 283-292

"balmumu ve sâir emtia'larının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin edâ eyledikden sonra hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn yasakçılık nâmıyla akçe mütâlebesiyle rencide olunmaması"[363] gerektiğine değinilen ifadelere rastlanılmaktadır. Balmumu, Üsküb'ten ve Imroz'dan alınarak Dıraç gibi başka iskelelere götürülmüştür.[364]

Fransızların götürdükleri ürünlerde çoğunlukla ham madde tercih etmiş olmalarına rağmen sabun gibi işlenmiş ve ekonomik değeri yüksek olan metalarda götürdükleri görülür. Hükümlerde tüccarların ne türden sabun götürdüklerine değinilmemiştir ancak *"Frânçe tüccârından Ovir ve Davril nâm tâcirler iki yüz kırk bir çuval sabunu"*[365]götürmek istediklerinde engelle karşılaşmamaları için gerekli uyarılar yapılmıştır. Fransızlar sabunu Değirmenlik ceziresinden ve İstanbul'dan götürmüşlerdir.[366]

Rutubetli bölgelerde yağmurun etkisiyle hayvansal atıkların toprağın üzerinde kristalleşmesi sonucu oluşan güherçile, barutun en önemli bileşenidir.[367] Barut imalinde kullanılan güherçile savaş sanayisinin önemli ham maddelerinden biridir. Osmanlı Devleti, baruthânelerde güherçile sıkıntısı yaşanmaması için bazı önlemler almıştır. İşlenen güherçilenin hangi baruthâneye gideceği önceden belirlenmiş, bir baruthânenin güherçile ihtiyacını karşılayan yerden diğer baruthânenin güherçile alması yasaklanmış, tüccarlar için ise memnu metalardan biri olmuştur.[368]

Memnu meta olması nedeniyle güherçile temini mühim meselelerden olmuştur. Bu anlamda Fransızların savaş dönemlerinde güherçile temin etmek istedikleri hükümlere yansımıştır. *"Frânçe padişahının a'dây-ı muharebeyn ile harb ve kıtalî olub barut yapmak içün güherçile luzûmu olmağla Selânik etrafından akçeleriyle güherçile iştirâ eyleyüb ol tarafda olan konsolosları ma'rifetiyle bir kıta' sefinelerine tahmîl ve Françeye nakline muhalefet olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ancak bir defa' akçeleriyle iki bin kantar güherçile iştirâ idüb sefinelerine nakline mâni' olmamak içün yazılmıştır."*[369] hükmü durumu örneklendirmektedir. Frânçe padişahının harbi olduğu için güherçile ihtiyacı Sayda, Beyrut, Akka, Bafa, Selanik gibi yerlerden sağlanmıştır.[370]

---

[363] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.103, h.405.
[364] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.103 h.405, s.119, h.479.
[365] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.143, h.575, s.145, h.589.
[366] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.67 h.251 s.145, h.589.
[367] Zeki Tez, "Güherçileden Karabaruta", Bilim Tarihi, Sayı 17, 1993, s. 8.
[368] Yunus İnce, "Kârhâneden Baruthaneye Karaman Eyaleti'nde Güherçile Üretimi (18-19. Yüzyıllarda), *Osmanlı Bilimi Araştırmaları Dergisi,* XIII/1, İstanbul, 2011,s.14.
[369] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.54,h.182.
[370] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.45, h.123.

E. Memnu Metaların Yoklatılması

Güvenli bir piyasa ortamının oluşmasını devlet bir görev telakki etmiştir. Bu amaçla yapılan denetimler arasında dışarıya altın ve gümüş çıkışının yasaklaması ve bunun için yabancı tüccarın yine mal ile ülkesine dönmesinin sağlaması bazı stratejik malların ihracının yasaklanması ve malların belli yerlere tahsis edilmesi yer almıştır.[371]

Fransız tüccarlar gümrüklerini ödedikleri sürece güven içinde alışveriş yapabilme hakkını elde etmiş olup ile yasak olan (memnu meta) maddelerin dışında her türlü ticaret yapmaları da serbest olmuştur.

Kötü giden ekonomi Osmanlı tebaasının memnu meta ticareti yapmasına neden olmuş bu tür işler merkezden gönderilen emirlerle yasaklanmış izin verilenlerin dışında tacirlere yasak mal satılmaması sıklıkla tembih edilmiştir.[372] Konuyla ilgili ahidnâmalerde "memnu eşya müstesna olmak üzere her türlü emval ve emtiayı almak satmak serbest olacaktır" ifadesi kullanılmıştır. [373] Bu kısıtlama ile Fransızların yasak mal taşımalarına karşı tedbir alınmış yabancı gemilerin taşıdıkları kaçak mal ve firari reayanın bulunup bulunmadığına dair kontroller yapılmıştır.

Ticaret gemilerine imparatorluk limanlarında zorluk çıkarılmaması Fransız tüccarlarından haraç istenmemesi Fransız gemilerinin açık denizlerde olsun, limanlarda olsun yollarından alıkonulmaması önem arz eden hususlar olmuştur. Ancak Osmanlı Devleti'nin iç pazardaki talebi karşılamak için zaman zaman hububat, deri, pamuk ve bazı eşya için ihraç yasakları koyması, tekel veya bazı malların iltizamla satışının yapılması Fransızların ticarette karşılaştıkları en büyük engellerden birisi olmuştur bu duruma karşılık tüccarlar kaçakçılık gibi devlet tarafından tasvip edilmeyen davranışlara başvurur olmuştur.[374]Bu kaçakçılığın ve serbest ticaret hakkı çerçevesinde tüccarların memnu metaların ticaretine yönelmelerinin önüne geçmek adına yasaklı ürünlerin yoklatılarak gemilerin boğazdan geçirilmesi gereğini belirten hükümler sıklıkla tekrarlanmıştır. "*Françelü sefinesi Asitâne-i Saadetime getürüb ve alub götürdüğü emtia'nın gümrüğün edâ edüb eline edâ tezkeresi verildikden sonra mu'tâd üzere boğaz hisarlarında yoklatub memnu'atdan met'a yoğsa eğlendürmeyüb yoluna revan olmak üzere ahidnâme-i*

[371] Tabakoğlu, a.g.e, s.365.
[372] Fındık, a.g.m, s.572.
[373] Bkz. Koçu, a.g.e, s.406
[374] İnalcık, imtiyazat, s.247.

hümâyûnum mûcebince hükm-i şerîfim verildüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın mûcebince"[375] şeklindeki ifadelerden anlaşıldığı üzere yoklama konusu Osmanlı Devleti'nin önem verdiği konulardan olmuştur.

Yasak mallar ancak özel izinlerle götürülebiliyordu bu nedenle Françe kapudanlarından İbroz nâm, Yunda nâm, Ranado nâm, Yarilmi nâm, Farlo nâm gibi Fransız tüccarlarının isimleri zikredilerek ticaretleri esnasında memnuattan meta götürmemeleri için yoklamaları yapılsın diye boğaz hisarları dizdarlarına hükümler gönderilmiştir.[376] 452 numaralı hükümde ise izinsiz hınta götürüldüğü şüphesi ile alıkonulan bir sefinenin hınta olmadığı sürece alıkonulmaması gerektiği yer almıştır. Osmanlı Devleti böylece her türlü suiistimallere karşı tedbirler almıştır.

F. Fransa Bayrağı Altında Diğer Milletlerin Ticareti

Fransa'ya tanınan imtiyazlar sayesinde Osmanlı topraklarında Fransız ticareti hızla gelişmiş olup bu olanak diğer Avrupa Devletlerine de ancak Fransa bayrağı altında olmak koşulu ile sağlanmıştır. İlk kez 1569 ahidnâmesinde tanınan bu hak daha sonra İngilizlerin kendi bayrakları ile ticaret yapmaz arzusu nedeniyle sorun haline gelince 1581 yılında verilen ahidnamede net bir şekilde ifade edilerek " Venediklilerin gemileri müstesna olmak üzere İngiliz, Portekiz, İspanyol, Katalonya, Sicilya, Ankona ve Ragozelilere ait olup şimdiye kadar Fransız bayrağı altında Türk denizlerinde seyrü sefer ve icrayi ticaret eden gemiler, bundan böyle de Türk denizlerinde ancak Fransız bayrağı altında dolaşacaklardır"[377]şeklinde yer almıştır. Ancak İngilizlerin kendi ayrıcalıklarını elde etmelerinden sonra bu madde 1597 yılında güncellenerek Venedikliler ve İngilizler müstesna olmak üzere şeklinde İngilizlerin Fransa bayrağı dışında olduğunu belirten ifade ile tekrar yer almıştır.

Fransa bayrağı altında ticaret yapma hakkı elde eden diğer milletler Fransa konsolosluklarına bağlı olmuşlardır. Haleb ve İskenderun'a gönderilen hükümde elçileri ve konsolosları olmayan Portigal ve Katalan ve Alkona vesâir harbî taifesinin Fransa padişahının bayrağı altında oldukları hatırlatılarak müracaatlarını Fransız konsolosluklarına yapmaları belirtilmektedir.[378]

[375] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.25, h.78.
[376] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.44, h.138,140, s.55, h.185, s.78, h.287, s.187, h.796.
[377] Koçu, a.g.e, s. 416, m.1.
[378] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.8, h.17.

Fransızlara tanınan muafiyetler ve haklar adı geçen diğer milletlere de tanınmış olup tıpkı Fansızlar gibi himâyet ve siyânet olunmaları hükümlerde açıkça yer almıştır.“*Portigal ve Sicilya ve Katalan ve Messine ve Alkona ve sâir harbî tâifesinden Françe padişahının bayrağı altında kadimden geldikleri üzre ihtiyarlarıile gelenler kendü hallerinde olub sulh ve salaha mugâyir ve vaz' ve hareket kendülerden sadr olunmağla sair Fransızlar gibi gümrükleri virüb kimesne dahl olunmaya deyu mestûr ve mugâyir olmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince hükm verilmiştir*”[379]

Defterdeki hükümlerden anlaşılmaktadır ki Fransa bayrağı altında gelip gitmelerine izin verilen milletlerden başka durumu suiistimal eden Venedikliler de bu imtiyazı kullanmaya çalışmışlardır. “*Venedüklü keferesinin bir kimesnenin bayrağı altında memâlik-i mahrûseme gelüb giderüken rıza-ı hümâyûnum yokdur devlet-i aliyyemin düşmanı olmağla bundan sonra olmakûle Venedüklü keferesi her nerde bulunursa gemisiyle ve cümle eşyasıyla taraf-ı mirîye ahz ve zabt olsun deyû”*[380] hükümler yazılırken Fransa bayrağı altında bir Venediklinin ticaret için geldiği anlaşıldığında tekrar geri gönderilmesi istenmiştir.

VII. DAVALAR

Osmanlı Devleti'nin en güçlü olduğu bu dönemlerde imparatorluk topraklarına ticaret ve daha başka amaçlarla yerleşen Fransızlara tanıdığı en önemli ayrıcalıklardan biri de Hristiyanların kendi hukuk davalarının kendi konsolosluk mahkemeleri tarafından kendi kanunlarına göre görülmesidir. Ahidnâme maddelerinin tümünde olduğu gibi bu konuda da asıl olan İslamiyet'in hoşgörü kavramıdır. Osmanlı memleketinde oturan Hristiyanlara şer-i hükümlerin uygulanmasının doğru olmayacağı ana fikri çerçevesinde mensup oldukları konsoloslukların himayelerinde olmaları uygun görülmüştür. Kapitülasyonlara bağlı olarak, adli alanda yabancıların Osmanlı Devleti'ndeki durumu, bir uyuşmazlığın taraflarının tabiiyetlerinin aynı veya farklı olması ya da taraflardan birinin yabancı,

[379] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.12, h.35, s.14, h.43, s.31, h.99, s.42, h.133, s.50, h.167, s.51, h.171, s.54, h.181,s.54, h.184, s.57, h.196, s.73, h.275, 277, s.94, h.353, s.154, h.621.
[380] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.100, h.377, 391.

diğerinin Osmanlı olması ve davanın özel hukuk ya da ceza hukuku kapsamında bulunmasına göre farklı görünümler arz etmiştir.[381]

1536 yılı ile başlamak üzere Fransa ile imzalanan, ahidnameler ile Osmanlı ülkesinde bulunan Fransa konsoloslarına ticari ve siyasi imtiyazlardan başka kendi vatandaşlarıyla ilgili davalarda kaza yetkisi, yani mahkeme etme hakkı verilmiştir.

Ayrıca Fransızların kendi aralarında çıkan sorunlarla ilgili davaların çözüm şekli kendi ülkelerindeki kanunlara göre olacağı için bu konuda da hoşgörü ve serbestlik politikası uygulanmıştır. "tüccar ve efradı saire arasında çıkan dava ve ihtilafları ve onlara ait umuru hukukiye ve cezaiyeyi kendi memleketlerinde cari kanun ve dini adetlere tevkıfan halledecektir"[382] Ancak yaşanan sorun Fransız ve Osmanlı tebaası arasında ise dava Osmanlı mahkemelerinde görülebilecektir bu durumda da mahkemede bir Fransız tercümanın bulunması zorunlu tutulmuştur. "*bir kimesnenin Françelü ile davası olundukda tercümanları hazır değil iken"*[383] gibi ifadeler kullanılarak hükümlerde de geçtiği üzere şayet tercüman yok ise davanın ertelenmesi söz konusu olmuştur.

Buna göre, kadılar, Fransız uyrukları arasındaki uyuşmazlıklara dair davalara bakamayacak ancak Müslümanlarla ilgisi olduğunda bir Fransız tercümanı hazır bulunduğunda halde dava kadı tarafından görülebilecektir. Defterimizde Fransızlarla Müslümanlar arasında geçen davalara örnekler şöyledir;

-Kandiye defterdârı olan Mehmed Efendi Laviro isimli Fransa konsolosundan hakkı olan 1000 guruşu talep edip alamayınca davaları Asitâne-i Saadete havale olunmuştur.[384]

-Fransa kapudanlarından İstiyamarin Kudüs mütesellimi olan Ali Ağa zimmetindeki 4950 guruş hakkını almakta sıkıntıya düşünce davaları Divan-ı Hümayûna havale olmuştur.[385] Ancak dava çözüme uğramamış olacak ki iki yıl sonra aynı hüküm tekrarlanmıştır.[386]

-Fransa reâyâlarından Musa isimli Yahudi'nin Halil isimli kişide 1090 senesinde memhûr temessükü mûcebince 5000 guruş hakkı olup iki bin beş yüz guruş alıp, iki bi beş yüz guruşunu almadan vefat edince çocukları kalan meblağı

[381]Nevin Ünal Özkorkut, "Kapitülasyonların Osmanlı Devleti"nin Yargı Yetkisine Getirdiği Kısıtlamalar", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt. 53, Sayı. 2, 2004, s.84.
[382] Koçu, a.g.e, s.406, m.3.
[383] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s160, h.663.
[384] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.4, h.4, benzer hükümler; s.72, h.274, s.74, h.280, s.92, h.347, s.124, h.496, s.149, h.610, s.189, h.807.
[385] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.9, h.22.
[386] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.29, h.93, benzer hükümler; s.74, h.279.

almakta sorun yaşadıkları için davaları Asitâne-i Saadette çözümlenmek istenmiştir.[387]

-İzmirde (boş) nâm kimse esirim firâr eyledi konsolosunun evinde imtinâ eyledi diye da'va ve konsolosunun yasakçılarını hapisettiği için davaları Asitâne-i Saadete havale edilmiştir.[388]

A. Tüccarların Hukuki Davaları

Konsolosluklara verilen davalara bakma hakkı nedeniyle tüccarlar kendilerine ait olan davaların Osmanlı mahkemelerinde görülmesini talep etseler bile kadıların davalara bakmaması gerektiği net bir şekilde ortaya konulmuş şayet baksalar bile verecekleri kararların hükümsüz sayılacağı belirtilmiştir."*Hüsn-i rızalarıyla firar idüb ehl-i islâma iltica iden Françelülerin bir mikdârını mukaddemâ sadır olan emr-i şerîfim mûcebince cem' ve tarafına irsâl idüb dahl olunmak icâb itmez iken ba'zı kimesneler şirrete sâlik olub mücerred konsolos merkumu ta'mir içün sen benim aher cinsden olan abd-ı memlûkum almış idin deyû rencide ve remide ve iskele-i merkumede kendülere mültehak olan umurun tevettülüne bais oldukların bildirüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince Françe konsoloslarıyla da'vası olanlar taht-ı saltanata aliyyeme havâle olunub gayr-i yerde istima' olunmamak"*[389] örneğinde olduğu gibi konsolosların davaya bakması gerekirken bazen konsoloslarla da anlaşmazlıklar yaşanmıştır. Bu tarz durumlar olduğunda kendi aralarında çözemedikleri bir konu olursa ya da konsolosun baktığı davadan memnun kalmadıkları haksızlığa uğradıklarını düşünürlerse haklarını arama yolları kapalı olmamıştır. Benzer hukuki konularla ilgili davalar Divân-ı Hümâyûna sevk edilerek orada görülmüştür.

"Françe konsolosu olan Yani Miloya ba'zı kimesne ızrar-ı kasd ve şiddet-i da'va ile hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn seni habs ideriz ve evini mührleriz deyû rencide itmeleriyle ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub olvechle taaddîleri men' ve def' ve mezbûr konsolos ile da'vaları olanların hususu Asitâne-i Saadetimde istimâ'" [390] kendi adaletlerini sağlamaları için kendi ülkelerinin kuralları ile yargılanmaları konsoloslara bırakılmışken Fransa konsoloslarının da zaman zaman

[387] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.33, h.105, benzer hükümler; s.78, h.288.
[388] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.68, h.253.
[389] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.62, h.221.
[390] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.102, h.401.

haksız uygulamalarda bulunduğu şikayetlere yansımış böyle durumlarda da devreye Osmanlı hukukunun çözümleri girmiş ve Asitâne-i Saadet'te davalar görülmüştür.

4000 akçeden ziyade olan davalar için ise yalnız Divan-ı Hümayunda görüme şartı koşulmuştur. 4000 akçelik tüm davaların Divan-ı Hümâyuna sevk edilmesi ile ilgili defterimizde de pek çok hüküm geçmektedir. Ayrıca tercümanı olmayan tüccarların davalarının ertelenmesi gerekli olduğu halde bu konuda da suiistimaler olmuş bu nedenle hükümler devreye girmiştir.*" tercümanları yoğ iken Françelünün da'vaların istima' eyleyüb taaddî itmakle ahidnâmeye mugâyir tecâviz ve rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâmeye müracaat olundukda Françe tüccârlarıyla bir kimesnenin niza'î olsa kadı vardıkdan Françelünün tercümânları hâzır bulunmaz ise kadı daa'vaların istima'itmeye eğer tercümânların mühîm musalllahası gelince tevâkkuf olunaammâ anlar dahî taallül idüb tercümânımız hâzır değildir deyû avk itmeyüb tercümânları ihzâr eyleyeler ve Françelünün dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnda istima' olunub gayr-i yerde istima' olunmaya*"[391] ifadeleri ile yaşanan aksiliklerin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Davalara neden olan konular sadece borçlanmadan ibaret değildir. Örneğin tüccar olan İnibali'ye Kara Ali kişi sana bir sefine furuht eyledim gibi ifadelerle iki üç defa iftira attığı için şahitlerle birlikte davanın görülmesi istenmiştir.[392]

Fransalı tüccar, tercüman ve konsolosların alma-satma, ticaret ve kefalet konsoloslarında davaları olduğunda kadıdan sicil ya da hüccet almaları gerekiyordu. İkisi de olmadığında şahit varsa ona başvuruluyordu. Ancak hiç birisi yoksa davalarının görülmemesi için emirler gönderilmiştir.[393]

B. Borç Sorunları

İnsan ilişkilerinde günlük hayatın vazgeçilmez unsurlarından bir tanesi olan borç terimi, geniş kapsamıyla iki ya da daha fazla kişi arasında birini diğerine veya her ikisini birbirine karşı edimde bulunmakla yükümlü kılan hukuki bağdır. Daha dar

[391] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.38, h.121, s.159, h.658, s.186, h.790.
[392] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.67, h.247.
[393] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.129, h.514, s.144, h.588.

manada borç, taraflardan yalnız birisinin diğerine karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu şeyi yani edimi ifade eder.[394]

İmtiyazlar neticesinde ticari çıkarlar için bir araya gelen Fransız ve Osmanlı toplumu arasında mal alım satımının getirdiği başka bir boyut olan borçlanmada görülmektedir. Nitekim İncelediğimiz deftere yansıyan önemli sıkıntılardan birisi de Fransız konsoloslukları başta olmak üzere Fransa tebaasının yaşadıkları borç sorunları olmuştur. 1535, 1569, 1581, 1597 numaralı ahidnâmelerde Bir Fransız, Osmanlı tebaasından biri ile mukavele akdederek ondan bir miktar akçe istikraz eder veya bedeli bilahare ödemek suretiyle mal satın alır da borcunu ödemeden Osmanlı memleketlerinden uzaklaşırsa bu kötü hareketinden dolayı Fransız konsolosu ya da herhangi bir Fransız rahatsız edilmeyecek, borçlunun Fransa'da olduğu anlaşılırsa Fransa mahkemelerince hakkın yerine getirilmesine çalışılacaktır[395] şeklinde yer alan madde 1604 yılında "Fransız Osmanlı tebaasından birine borçlu olursa borcun bizzat borçludan veya kefil olan zattan talep olunabileceği"[396] şeklinde genişletilmiştir. Hükümlerde de *"arz-ı hâl gönderüb Françelerden biri medyun olsa deyni mezbûrdan taleb olunub kefil olmayan Françelülerden taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr iken"*[397] şeklinde vurgulandığı üzere bir kimsenin borcundan ancak kefili sorumlu tutulabilir olmuştur.

Borçlanma ifadesi hükümlerde "karz" ya da "deyn" olarak isimlendirilirken taraflar arasında bir şeyin teslim edilmesi veya teslim alınması gibi durumlarda karşı tarafa verilen belgeyi ifade eden temessük[398] adındaki senetler kullanılmıştır. Borçlanan kişiler, borç miktarları veya yerler değişiklik göstermesine rağmen benzer şekilde borçlanma örnekleri ve uygulanan çözüm şekilleri defterimizde yer edinmiştir. Kişilerin neden borçlandığı bazı hükümlerde belirtilmemişken, kimi olaylarda kişiler iş yaptırdıkları için veya bir şeyler aldıkları için farklı farklı nedenlerle birbirlerine borçlu kalmışlardır.

-Kıbrıs'ta piskopos olan Papa Kuzma isimli piskopos Marito nâm Françe tâcirlerinden piskoposluk içün üç yüz altmışaltı guruş karz alarak ödemeden firar

[394]Mehmet Akif Aydın, "Borç", *DİA,* İstanbul 1992, Cilt. 6, s. 285.
[395]Koçu, a.g.e, s.407, m.8
[396]Koçu, a.g.e, s.424, m.40
[397] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.31, h.98.
[398] Kütükoğlu, "Temessük", *DİA,* İstanbul, 1995, c.40, s.413.

edince Françe tacirlerinin hakkının yerine piskopos olan kişiden alınması ile ilgili kimsenin zarar örmemesi için hüküm gönderilmiştir.[399]

-Kıbrıs'ta mütesellim olan Alinin İstiyemarı isimli Françe kapudanlarına elinde olan deyn temessükü mûcebince dört bin dokuz yüz guruş deyni olup istenildiği takdirde vermeye muhalefet olduğu için konunun çözümü Divan-ı Hümayuna sevk edilmiştir.[400]

-Fransa tâcirlerinden Santeman Karandöşünün bir Müslümana altı yüz guruş deyni olduğu için kefil olan kişiden başkasından borcun talep edilmemesi için hüküm gönderilmiştir.[401]

-Halep'te Killemo Perent isimli tacirin bazı kimselere deyni vadır ve kefil olmadığı halde kardeşi bu borcu ödemeye zorlanmıştır. Borç için kardeşine zarar verilmemesi istenmiştir.[402]

-Fransa kapudanlarından Kamatî isimli kişi Hasan isimli kişi ile anlaşma yapmış ve ticaret için aldığı eşyaları Hanyaya getirmesi için Hasan isimli kişiye iki bin guruş borçlanmıştır. Şer'le sâbit olan hakkın alınması için hüküm yazılmıştır.[403]

-Fransa tacirlerinden Dö Sakomavno isimli tâcirin, Salamon veledi Yani nâm zımmî zımmetinde bin yüz senesinden beri deyni temessükü mûcebince bir miktar hakkı olup almak istediğinde vermekte muhalefet ettiği için deyni temessükü mûcebince hakkının alınması için hüküm yazılmıştır.[404]

Osmanlı devleti borç meseleleri ile ilgili ihkâk-ı hak[405] hususuna önem göstermiş mümkün olduğunca kişilerin haklarının kendilerine teslim edilmesini sağlamaya çalışmıştır. Kişi isimleri değişmekle birlikte defterde aynı sorunlar için verilmiş benzer hükümler tekrar etmektedir.[406]

[399] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.27, h.87.
[400] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.29, h.93.
[401] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.32, h.103.
[282]B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.82, h.308.
[402] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.82, h.308
[403] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.36, h.116.
[404] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.187, h.795.
[405] Bkz. B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.26, h.82, s.40, h.127, s.74, h.280, s.113, h.454, s.135, h.537, s.144, h.587, s.145, h.590, s.176, h.789.
[406]Bkz .B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.9, h.21, s.10, h27, s.18, h.56, s.30, h.97, s.34, h.109, s.35, h.113, s.36, h.114, s.37, h.117, s.43, h.137, s.46, h.151-152, s.87, h.337, s.95, h.362, s.99, h.375, s.101, h.394, s.108, h.427, s.126, h.503-504, s.131, h.526, s.169, h. 700-701-702.

VIII. MİRAS MESELELERİ

Doğumla ölüm arasında ömür dediğimiz belirli zaman süresi içinde kişi hak süjesi niteliğine sahiptir. Bu nitelik onun hukuk düzeni içinde sayısız ilişkileri olmasını sağlar. Bu ilişkilerin para ile ölçülmesi kişini mal varlığını belirler. Herhangi bir mal üzerinde bir hakkın varlığı ancak ona sahip kılınan bir kişinin varlığına bağlanmış bulunmaktadır. Kişi öldüğü veya ölümüne denk tutulan bir halde bulunduğu başka bir deyişle hak sahibi olma yeteneğini yitirdiği, şahsiyetini sona erdirdiği zaman sahip olduğu mallar varislerine geçer. Miras hukuku da ölen kişinin mal varlığının sağ olanlara geçişi anlamındadır. Ölüm miras hukuku kurallarını harekete geçiren tabii ve hukuki olaydır. [407]

Osmanlı Devletinde de miras hakkı yalnızca Osmanlı vatandaşı olanlara ya da sadece Müslümanlara tanınmış bir hak değildi. Bir müste'men vefat ettiğinde malları ancak kanuni varislerine intikal edebilirdi. Varissiz veya vasiyetsiz ölüm halinde ise malların kime intikal edeceği hususuna ilgili konsolos karar verirdi. *"Françelülerden biri mürd olsa esbâb ve emvâline kimesne dahl itmeye kime vasiyet ider ise anâ virile eğer vasiyetsiz mürd olur ise konsolosları ma'rifetiyle ol yerlü yoldaşına virile"* [408] ifadesinde yer aldığı gibi. Öyle ki 1535 yılından itibaren verilen tüm ahidnâmelerde de "Osmanlı memleketinin herhangi bir cihetinde bulunan Fransa tebaası, kendilerine ait emvalin vefatlarından sonra sureti tasarruf ve idaresini gösteren bir vasiyetname tanzim edebileceklerdir. Kendilerine ait eşyalar vasiyetnamede gösterildiği şekilde tanzim edilecek, vasiyetsiz vefat eden olursa bunlara ait eşya tabi oldukları Fransız hâkimi veya konsolosu vasıtası ile varislerine veya Fransız memurlarına teslim olunacaktır. Konsolos bulunmayan yerlerde ise kadı bazı şahitler önünde eşyanın defterini yaptıktan sonra Osmanlı Devleti mesuliyetinde muhafaza olunacaktır"[409] şeklinde yer almıştır. Defterimizde de miras meselesi ile ilgili 3 hüküm bulunmaktadır.

-Atina'da olan Fransa konsolosu Ağrıboz'da vefat edince eşyasından on yedi altın ve iki gümüş kaşık ve bir dikrik ve bir kürek ve konsolosluk berâtı

[407] Nüşin Ayiter, *Miras Hukuku*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara, 1974, s.9.
[408] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.34, h.108.
[409] Koçu, a.g.e, s.407, m.9.

alıkonulmakla zikr olunan eşya Kapuçin rahiplerine verilmek istenmiştir. Fransalı kime vesayet etmişse ona verilsin hüküm verilmiştir.[410]

-Fransa tüccarlarının önceden vefat eden Franko Mehmed isimli kişide hakları olup ellerindeki olan hüccet-i şer-iyyeye göre vefat eden kişinin vasiyeti üzerine Abdullah isimli kişiden haklarının alınması için hüküm yazılmıştır.[411]

-İzmir'de vefat eden Can Narroni isimli tüccarın terekâtına İngiliz ve Nederlanda konsolosları el koyunca Fransa konsolosları istemiştir ancak vermekte zorluk çıkardıkları için vefat eden kişinin terekâtına İngiliz ve Nederlanda konsolosları karışmasın mahallinde olan Fransa elçisinin ma'rifetiyle şer'le varislerine verilsin diye hüküm yazılmıştır.[412]

[410] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.13, h.37.
[411] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.18, h.56.
[412] B.O.A A.DVN.DVE. 28/3, s.46, h.152.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
28/3 NUMARALI FRANSA ATİK AHKAM DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU

I. BOA.A.DVN. DVE. d. 28/3 METİN TRANSKRİPSİYONU

[s.4]

Der zemân-ı Hazret-i Vezir Mustafa İsmail Paşa ve Reis'ül-küttâb Şems Ahmed Efendi Tâle-bekâhu

Hüküm 1.

Sayda Beyrut beglerbeglerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe padişahının donanması ve nefs-i mühimmatları içün Anton Vilad nâm tâcir Françe vilayetine götürüb aher yere götürmemek üzre Girid vesâir adalardan maada büyük kıyıda? vâki' Akka ve Sayda ve ana tâbi' iskelelerden beş seneye değin rızalarıyla satanlardan akçesiyle iştirâ eyledüğü hıntaya kimesne mâni' olmamak içün sene-i salifeden emr-i şerîf verilmeğin mîri mîran-ı sâbık ellerinde olan fermân-ı hümâyûnumu ahz ve bâde'l-zahir ilinde ifâ eylemedüğünden maada hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn garar başına birer guruş gümrük alub taşradan getürdüğü miktarından dahi nice harç ve avâid mevâli üzerinden ziyâde gümrük alub hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn vaz' ve hareket eyledüğün bildürüb tâcir-i mezbûr ve yahûd vekili Lukan nâm tâcir zikr olunan iskelelerden akçeleriyle iştirâ eyledüğü hıntanın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrük ve üçyüz akçe selâmetlik resmin edâ ve aher yere götürmeyüb İstanbul'a götürmek üzre fermân-ı sâbık mûcebince kefili aldıklarının gemilerine tahmîl eylemesine kimesne mâni' olmayub bâ'de'l-yevm vech-i meşrûh üzre taaddî ittirülmeyüb ve mezbur Anton Vilad veyahûd vekili Lukan nâm tâcirin ma'rifet olmadıkça aher Françe sefinesine tahmîl olunmamak bâbında emr-i şerîfîm ricâ eylemeğin mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince zikr olunan iskelelerde rızalarıyla satanlar dâhî tenzih-i vilayet üzre bundan sonra üç seneye değin akçe bey' iştirâ eyleyüb hıntaya kimesne mâni' olmamak içün hükm verilmiştir.

Fî 12 C sene 99

Hüküm 2.

Bir sûret-i dâhî

Françeye okunmak üzre vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf verilmiştir.

Hüküm 3.

Kandiye valisine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb cezire-i Giridde Françe tüccârlarının iştirâ eyledikleri metâ'ları dermahzen idüb gemilerine götürmek murad eylediklerinde kapudan alıkonulub tekrar itmeyince zikr olnan metâ'ların geçürmeyüb tüccâr tâifesine külli gadr itmeleriyle tüccâr tâifesinin iştirâ eyledikleri metâ'larının gümrükden aynî bir şeyleri almayub ve kapudan tezkere almak teklifi ile bey' ve şerâlarına kimesne mâni'olmamak bâbında ahidnâme-i hümâyûn mûcebince emr-i şerîfîm ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe padişahının elçilerine ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümânlarına vesâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub asûde-i hâl olalar deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî C sene 1099

Hüküm 4.

Kandiye valisine ve mollasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Kandiye defterdârı olan Mehmed Efendi dimekle ma'rûf mahall-i merkûmede olan Laviro nâm Françe konsolosumuzdan ba'de-i hâk bin guruşu taleb idüb külli kaydı ve tecâvüz eylemekle mezbûrun da'vâsı var ise Asitâne-i Saadetime havale olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda konsoloslarıyla da'vâsı olanların husûmeti Asitâne-i Saadetimde istimâ' oluna ve dört bin akçeden ziyâde olan da'vâları divân-ı hümâyûnumda istimâ' olunub gayrı yerde istimâ' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî evâsıt-ı C sene 1099

[s.5]

Hüküm 5.

Galata kadısına hükm ki

Françe elçisi Sarardin hutimet avâkıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb Françeye tâbi'olan piskopos vesâir Frenk mezhebinde olan ruhban tâifesine her ne hıdmetde olursa olsun memâlik-i mahrûsemde kadimden oldukları yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olmağla mahrûse-i Galatada vâki' San Françesko dimekle ma'rûf kilisede Françesgân Kukutüval nâm Frenk mezhebinden olan ruhban tâifesi kadimden kilisâ-i mezbûrede sâkin olub ayinlerin icrâ eyledikleri üzre icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmayub ve kilisâ-ı mezbûrun vakıfları ruhbân-ı mezkûrların tasarrufunda olageldüğü üzre zabt ve tasarruf idüb kimesne dahl ve rencide ve tekâlif-i örfiyye talebiyle taarruz eylemeyüb ve Françeli ve Françeye tâbi' ruhbân tâifesinden mürd olduklarında kendülerine mahsûs kilisâ-ı mezbûrda defn olunduklarında hilâf-ı şer-i şerîf kimesne mâni' olmaya deyû ahidnâme-i hümâyûn mûcebince mukaddemâ mu'tâd emr-i şerîfîm virilmeğle mukaddemâ virilen emr-i şerîf ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî Ca Sene 99

Hüküm 6.

Galata kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françeye tâbi' olan piskoposlar vesâir Frenk mezhebinde olan ruhban tâifesi her ne hıdmetde olursa olsun memâlik-i mahrûsemde kadimden olageldikleri yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni olmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağla mahrûse-i Galatada San Beno dimekle ma'rûf kilisede Françesgân nâm Frenk mezhebinden olan ruhban tâifesi kadimden kilisa-i mezbûrede sâkin olub ayinlerin icrâ eyledikleri üzre icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmayub ve kilisâ-ı mezbûrun vakıfların ruhban-ı mezbûrların tasarruflarında olageldikleri üzre zabt ve tasarruf idüb kimesne dahl ve taarruz ve rencide ve tekâlif-i örfiyye teklif olunmayub Françe elçileri ve ruhbanları ve ayân-ı mürd olduklarında kendülerine mahsûs kilisâ-ı mezbûrda defn olundukların hilâf-ı şer-i şerîf kimesne mâni' olmayub ahidnâme-i hümâyûn mûcebince mukaddemâ mu'tâd emr-i şerîfîm virilmeğle mukaddemâ virilen emr-i şerîf ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî C Sene 1099

Hüküm 7.

Sayda valisine ve kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb medine-i Saydada vâki' müteveffa Mehmed Paşa evkâfından Françe tâifesi ve tüccârların mütemekkin oldukları yerlerde kadimden Saydaya ceryân iden suda su akub bâ'dehû bir müddet mürûruna dek harabe-i müşerref olub tekrar ta'mir ve meremmat olunub öğle gibi hân-ı mezbûr su akmak içün aklâm-ı memleketde cem' olunub sual olundukda fi'l-hakika mahiyetlerinden hân-ı mezbûr Saydaya akan sudan su akub lâkin bir müddet mürûrundan harabeye müşerref olub tekrar ta'mir ve termim olunub Saydaya akan sudan aldıkları sûretde asla zarar tertib itmez deyû hüccet-i şer-iyye virildiğün i'lâm-ımüslümân'ül mağrib? bi'l-fiil Rumeli kazaskeri Mevlana Ahmed i'lâm idüb fazlihû i'lâm itmekle yedlerinde olan hüccet-i şer-iyyesi mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî evâil-i M sene 1099

[s.6]

Hüküm 8.

Ber-vech-i Arpalık Kudüs-i Şerîf paşasına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb Kudüs-i Şerîf harîcinde vâki' Aynı Karim nâm karyede feth olandan berü Efrenç rahiplerinin ellerinde olan kilisanın ba'zı yerleri müstahdem olundukda müstahkem olunmağla vech-i meşrûh üzre ta'mire muhtaç olan mahalleri vaz'-ı kadimi meşayıh-ı şer' üzre fermân-ı sabık mûcebince tekrar ta'mir ittirilmeğle amma kinise-i mezbûrun vaz'-ı kadiminden ziyâde eyleye ısdar ve vaz'ül-hâk olunmağın ziyâde ızrârve ısdâr olunmaya deyû müekked hükm verilmiştir.

Fî 5 Za sene 1099

Hüküm 9.

İstanbul kadısına ve Tokad kethüdasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Salyas oğlu Haçok nâm Ermeni kadimden elçiy-i mûmâileyhin ve eslaflarının vassalı olmağla İstanbul kurbünde olan kukaların ustalara tevzî' olunan sığırdan mezbûr Haçok nâm Ermeniye sâir ustalara tevzî' olunduğu üzre bir hisse virülüb Galata sıralı kurbünde boğazlayub elçiy-i mûmâileyh vesâir İbadullaha nefs-i mühimmatların bulunmak içün ahidnâme-i hümâyûn himâyet ve siyânet olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olmak içün hükm verilmiştir.

Fî 5 Za Sene 1099

Hüküm 10.

İzmir kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb takdir idülüb mahrûse-i İzmirlilerden ve ihrâkdan harab olunub Sarardin ve Kapuçin nâm dimekle ma'rûf France ruhbanlarının mutasarrıf oldukları kilisâları harabe olmağla binâ olmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden zikr olunan kilisâlar ve ruhbanlar sâkin oldunduğu mektebleri vâki' olunan ihrâkdan harab olmağla i'lâm itmeleriyle zikr olunan kilisâlar ile ruhbanların sâkin oldukları meskenlerinde mahallededir ve kadimden ne tarz üzre binâ olunmuşdur ve ne mikdar mahalle harabe ihrâk olmuşdur anda mübâşir olan kapucubaşı ve senki mevlâna-ı mûmâileyhâsın sıhhati üzre keşf ve hüccet olunmak Asitâne-i Saadetime irsâl eyleyeler deyû hükm verilmiştir.

Fî evâsıt-ı N sene 1099

[s.7]

Hüküm 11.

Bostancıbaşı ve yeniçeri ağasına hükm ki

France elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb kendü kifaf-ı nefsleri içün senede bir def'a İstanbula karib iskele ve yalılardan akçeleriyle iştirâ eyledüğü yedi bin medre hamrı evine getürdüğüne kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden bin yüz senesine mahsûb olmak üzre bu sene dahi ruhsat verilmek içün hükm verilmiştir.

Fî evâsıt-ı L sene 1099

Hüküm 12.

Bostancıbaşı ve yeniçeri ağasına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb elçiy-i mûmâileyhin hıdmetinde olan beş nefer tercümânlarının kifaf-ı nefsleri içün senede bir def'a İstanbula karib iskele ve yalılardan akçeleriyle iştirâ eyledikleri beş bin medre hamrı evine götürdüğüne kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden bin yüz senesine mahsûb olmak üzre bu sene dahi ruhsat verilmek içün hükm verilmiştir.

Fî evâsıt-ı L sene 1099

Hüküm 13.

Bostancıbaşı ve yeniçeri ağasına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb France tüccâr ve ruhban tâifesi kifaf-ı nefsleri içün senede bir def'a İstanbula karib iskele ve yalılardan akçeleriyle iştirâ eyledikleri dört bin medre hamrı evine getürdüğüne zâbitlerden ve aherden kimesne

mâni’ olmayub ve akçe talebiyle rencide eylememek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden bin yüz senesine mahsûb olmak üzre bu sene dahi ruhsat verilmek içün hükm verilmiştir.

Fî evâsıt-ı L sene 1099

Hüküm 14.

Bostancıbaşı ve sekbânbaşıya hükm ki

Frınçe elçisi Sarardin hutimet avâkıbuhu bi’l-hayr arz-ı hâl gönderüb kapu kethüdası olan kıdvetü’l ağyan millet’ül mesihiyye Han Nataşa kuzeni kifaf-ı nefsleri içün sekiz bin vukiyye Kumlu üzümü iştirâ idüb evine getürdüğüne Galata ve havalisi ve her dürlü milleti mâni’olunmamak ve harc ve avâid talebiyle kimesne rencide eylememek içün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı sene Za 1099

Hüküm 15.

İstanbul kaimakamına ve Galata kadısına hükm ki

Frınçe elçisi Sarardin hutimet avakıbuhu bi’l-hayr arz-ı hâl gönderüb memâlik-i islamiyyeye gelüb ve giden Frınçe gemileri ve Frınçe bayrağı altında gelüb ve giden Frınçe gemilerine her kim olursa olsun emtia tahmîl ittirirse getürdüklerine ve alub götürdüklerine emtialarından ahidnâme-i hümâyûn mûcebince konsolosluk hakkını virmek içün mukaddemâ emr-i şerîf virilmiş iken emr-i şerîfîme mûgayir hasisyan Asitâne-i Saadetim iskelesine gelüb ve giden Frınçe tüccâr gemileri eğer ehl-i islâm vesâir Yahûdi ve Ermeni tâifesi emtia tahmîl ide gelüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince emr ve ref’lerinden elçilik hakkı taleb eyledükde mütemekkin taaddî idüb konsolosluk hakkın gadr itmeleriyle ba’de’l-yevm Frınçe tüccâr gemilerine eğer ehl-i İslam ve eğer Yahûdi ve eğer Ermeni ve eğer sâir tâifedir her kim olursa olsun konsolosluk hakkı alıverilmek içün mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak bâbında hükm verilmiştir.

Fî evâil-i N sene 1099

[s.8]

Hüküm 16.

Kudüs paşasına ve Tuzla kadısına hükm ki

Frınçe elçisi Sarardin hutimet avakıbuhu bi’l-hayr arz-ı hâl gönderüb cezire-i Kudüs hassa kaleminden kasaba-ı Tuzlada mütemekkin Barilo nâm müste’men bundan akdem kaza-ı mezbûrede piskopos olan Fevzi nâm zımmîye üç yüz altmış altı esedi guruş karz virüb mezbur piskopos kayd-ı valâda firar idüb yerine Yancı

nâm zımmî piskopos olmağla âded-i kadim üzere bir piskopos mürd olunmak ve yahûd ma'zûl oldukda yerine olan piskopos zımmî kayd-ı hümâyûn kıdvetü'l kuzzat ve'l-hükkam Tuzla kadısı arz itmekle ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda France reâyâsına dahl ve taarruz olmayub zıll-î zalil-i ma'delet intihâmızda asûde-i hâl olalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 1099

Hüküm 17.

Haleb valisine ve kadısına hükm ki

France elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb Asitâne-i Saadetimde elçileri ve konsolosları olmayan Portigal ve Katalan ve Alkona vesâir harbî tâifesi France padişahının bayrağı altında kadimden olageldiğin üzere rızalarıyla geleler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağla mahrûse-i Haleb ve İskenderunda sakîn ticâret ile gelen harbî tüccâr tâifesi aher kimesneye müracaat itmeyüb anda olan France konsolosuna umur ve mesâlihlerinde müracaat idüb ve konsolosluk hakkı virüb inad ve muhâlefet ile alub ahidnâme-i hümâyûn mûcebince hükm verilmiştir.

Fî evâil-i N sene 1099

Hüküm 18.

İzmir kadısına hükm ki

France elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb Françelü ve Françeye tâbi' tüccâr tâifesinin gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken haliya İzmir gümrük emini olanlar gümrükleri aldıktan sonra edâ tezkerelerin virüb İstanbula ve yahûd aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir gümrük talebiyle dahi rencide edilmemek içün ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fi sene 1099

Hüküm 19.

Manisa mollasına ve İzmir mübaşiri ta'yin olunan kapucubaşı ağaya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb İzmirde France konsolosluk baş tercümanı olan Haşini Malkos nâm tercümânın aherden İzmire elli beş denk iplik çekerken Manisa cizyedârı İzmir kazası hazır olub tercümân-ı merkûm helak deyû

Manisa kadısının ma'rifetiyle zikr olunan elli beş denk ipliğin ahz ve kabz umuru merkûmun tımarına külli zarar olunduğu ecilden tercümân-ı mezbûrun eşya ve nakdiyesi elçiy-i mûmâileyhin tarafından ve (cilt içinde kalmış) ademine zabt ittirilmesi hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden hükm mevlanây-ı mûmâileyh (cilt içinde kalmış) mezbûre kulu ta'yin olunmuşdur Kapucubaşı mûmâileyh ma'rifetiyle izn şer'le görülmek bâbında hükm yazılmıştır.

Fi sene 1099

[s.9]

Hüküm 20.

İstanbul kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb hâlâ Françe tüccârı Giridde iştirâ eyledükleri revgan-ı zeytin gümrüğü edâ eylediklerine mührlü edâ tezkereleri var iken İstanbul gümrük emini olanlar tekrar gümrük talebiyle hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide eylediklerin bildirüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide olunmamak bâbında mukaddemâ ahidnâme-i hümâyûn mûcebince emr-i şerîf virilmeğle mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî evâil-i N sene 1099

Hüküm 21.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârlarından Fabro Veronik nâm tâcirlerin müteveffa Franko Ahmed nâm kimesnenin zimmetinde iki bin sekiz yüz elli guruş hakları olub temessükleri mûcebince müteveffa-ı mûmâileyhin vekili ve vasisi Mehmed nâm kimesne meblâğ-ı mezbûrun şer'le taleb eyledüğüne edâsında taallül itmeleriyle şer'le görülmek içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 1099

Hüküm 22.

Rodos kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından İstiyamarin nâm kapudanın cezire-i Kudüs mütesellimi olan Ali Ağa dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde dörd bin dokuz yüz elli guruş hakkı olub mukaddemâ fermân-ı alişân ile varub taleb eyledüğüne edâsında taallül idüb mezbûr Rodosda sâkin olmağla edâsında taallül iderse ahidnâme-i hümayûn mûcebince divan-ı hümâyûna ihzâr olunmak bâbında ahidnâme-i hümâyûn mûcebince emr-i şerîf ricâ etmeğin ahidnâme-i hümayûna müracaat olundukda Françelünün dörd bin akçeden ziyâde

olan davaları divân-ı hümayûnda istima' olunub aherden istima' olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve kayd bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince hükm verilmiştir.

Fî evâil-i N sene 1099

Hüküm 23.

Kandiye valisine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb cezire-i Giridde ba'zı kimesneler Françe gemilerine mukaddemâ tahmîl eylediklerinde Françe konsolosuna konsolosluk hakkı alınması içün ahidnâme-i hümâyûn mûcebince hükm verilmiştir.

Fî evâil-i C sene 1099

Hüküm 24.

Ab-ı deryada olan ve (boş) ve (boş) kadılarına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb kapudan Rebati nâm Françe kapudanına haliya Asitâne-i Saadetden kalkub Midilli iskelesinden ve gayr-i yerlerden Françeye götürmek içün palamut iştirâ ve sefinelerine tahmîl eylemek murad eylediklerinden tahmîline kimesne mâni' olmamak içün hükm verilmiştir.

Fî evâil-i N sene 1099

Hüküm 25.

Yeniçeri ağası ve bostancıbaşıya hükm

Yeniçeri mevaciblerinin vekili Fabro elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb kifaf-ı nefsleriçün İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü üç bin medre hamrı evine götürdüğüne kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden bin yüz senesine mahsûb olmak üzre bu sene dahi ruhsat virilmek içün hükm verilmiştir.

Fî evâil-i S sene 1099

[s.10]

Hüküm 26.

Kandiye valisine hükm ki

Françe elçisi Sarardin hutimet avakıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb cezire-i Giridde mütemekkin iden Françe tüccâr tâifesinin hıdmetinde olan simsarlar vesâir sarraflar hilâf-ı şer-i şerîf rencide olunmayub Fransızların himâyet ve siyânet olunub dahl ve taarruz olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümayûna muhâlif hilâf-ı şer-i şerîf rencide olunmamak içün hükm verilmiştir.

Fî C sene 1099

Hüküm 27.

İstanköy kadısına hükm ki

Hükm ki

Françe elçisi Sarardin hutimet avakıbuhu bi'l hayr arz-ı hâl gönderüb Franko Ahmed Ağa dimekle ma'rûf kimesne İzmirde vekilinden edâ olmak üzre vezir Fabro nâm tâcire bir hisse virüb mezbûrdan bin yüz guruş alub meblağ-ı mezbûrdan ve mikdarı edâ olunmamağla haliya mezbûr Ahmed Ağa sefere gitmek üzre olmağla meblağ-ı mezbûru bundan ber mu'tâd-ı aleyh kimesnenin yedine emanet-i vaz' eyleyüb ve yahûd meblağ-ı merkûmun edâsına yarar taalli bi'l-mâl virüb tâcir-i merkum zikr olunan Ahmed Ağanın bu hissesini gerü ibraz eyledüğüne nasb eyledüğü vekili ve kefilinden meblağ-ı mezbûr alıverilmek içün hükm verilmiştir.

Fî S sene 1099

Hüküm 28.

Haleb valisine hükm ki

Asitâne-i Saadette mukîm Françe padişahının elçisi Sarardin hutimet avakıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb mahrûse-i Haleb tüccârın ile mütemekkin olan Fabro nâm Françe tâciri yer boyamak içün boyacılara birkaç top bez virüb medine-i merkûmenin kul ağası İsmail nâm çavuş şeriki olan kasabiye ağası Hüseyin Ağa nâm kimesne hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn tâcir-i mezbûrdan bî gayr-i hak akçe taleb idüb tâcir-i mezbûrların virmekten imtina' itmekle deyne şetm eyledük deyû şeriki olan kul ağası ile maan tâcir-i mezbûrun mütesellimi ahz ve vaz' ile yekdil olan tahvif birle cürmüne nesne bin guruş taleb eyledüğünde kadılarından halâs olmak içün meblağ-ı seksan beş guruş virüb Hüseyin Ağaya on yedi buçuk guruş ziyâde talebi taaddî ve ahidnâme-i hümâyûna mugâyir ziyâde fesad ve şekâved eyledikleri ecilden ahidnâme-i hümâyûna mugâyir Françe tüccâr tâifesine vech-i meşrûh üzre taaddî ve rencide olunmayub ahidnâme-i hümayûn mûcebince gereği gibi himâyet ve siyânet olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden hilâf-ı şer-i şerîf ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn tâlimen aldıkları akçelerin geru red ve ba'del-yevm hilâf-ı şer' rencide olmayalar deyû hükm verilmiştir.

Fî sene 1100

Hüküm 29.

Mısır valisine hükm ki

Françe elçisi Sarardin hutimet avakıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb İskenderiyede sâkin Efrenç Yahûdilerinden Halim Ragosa nâm Yahûdi mahallî

mezbûrda elçiy-i mûmâileyh hıdmetinde ve kendü halinde olmağla hilâf-ı şer-i şerîf ve mugâyir-i ahidnâme-i hümâyûn kimesne rencide eylememek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî S sene 1100

[s.11]

Bir def'a pişkeşlerin rızalarıyla virdiklerinden müsellem ve yeniçeri ve sipahi ağaları muhassıl vesâirleri pişkeş talebiyle rencide eylemeyüb ahidnâme-i hümâyûn ve mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince hükm verilmiştir.

Hüküm 30.

Haleb valisine ve mollasına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb diyâr-ı Françeden memâlik-i mahrûsem iskelelerin ve benderlerin birine ademlerinden konsolos nasb olundukda ol ve vilâyetlerin valilerine zabitleri kendü rızalarıyla pişkeşlerin virüb konsolosları azl olunmaya değin bir def'a dahi pişkeşin virülmek icab itmez iken bu senede mahruse-i Haleb'de dört mütesellim tebdil olmağla her biri Françe konsolosların pişkeş talebiyle taaddî ve rencide eylemeleriyle madamki rızalarıyla bir def'a pişkeş virdükten sonra tekrar hedâye ve pişkeş talebiyle rencide olunmayub ahidnâme-i hümâyûn mûcebince himâyet ve siyânet olunmak bâbında hükm-i hümayûnum ricâ eyledüğü ecilden hilâf-ı şer' ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn rencide ve taaddî olunmayub tecavüz olunmamak bâbında hükm yazılmıştır.

Fî evasît-ı C sene 1100

Hüküm 31.

Trablusşam valisine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Trablusşamda sâkin olan Françe tüccârları iştirâ ittikleri harirden muhtesib ve keşfi ve mihr akçesi nâmında akçeleri alınmamak bâbında bundan akdem evâmir-i şerîfîm sadır olmuşken ol evâmir-i şerîfîme mugâyir iştirâ eyledikleri meta'lardan dahi lisan-ı kadı nâmında nim akçelerin alduğundan gayri Françe tüccârları hanelerinden çıkub ücretleriyle kendülerine münansı aher konaklarda sâkin olmak murad eyledüklerinde ahz ve celb içün iskân ittirmeyüb nim akçe taleb idüb ve gümrükçüler dahi tuttukları yeniçerilerin ücreti bâbında nim akçelerin dahi alub ve buna göre hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn mezbûrdan nim tekâlif talebiyle rencide edülmeyüb ba'de'l-yevm Françe

tüccârların iştirâ eyledikleri harîrden muhtesib ve keşf ve mihr akçesi namına hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn bir akçe almayub ve iştirâ ve bey' eyledikleri meta'larından yüzde üç gümrükleri verdüklerinden sonra yasak kolu nâmına bir akçe virmeye taleb olunmayub ve kendülere münâasib ücretlerle aher hanelerde sâkin olduklarında hilâf-ı ahidnâme-i şer-i şerîf mâni'olmayub ve gümrük eminleri tutub hakları beylerinin ücreti nâmında vesâir bahâne ile bir akçe ve habbeleri almamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûn ve mukaddemâ ve halâ virilen ahkâm-ı şerîfîm mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî sene 1100

Hüküm 32.

Haleb kadısına ve mütesellimine hükm ki

Françe elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb mahrûse-i Halebde Françe konsolosu ve tüccârları sâkin oldukları mesâkinleri kurbünde meyhânelerinin olmağla Françe konsolosu ve tüccârları (tahrip olmuş) emin olmamalarıyla Françe konsolosu ve tüccârları sâkin oldukları hanenin kurbünde olan meyhaneler ref' olunub mukaddemâ verilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden verilen emr-i şerîf mûcebince ref' olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i L Sene 1100

Hüküm 33.

Kapudan paşaya hükm ki

Françe elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb sene-i sâbıkada kapudan Fabro nâm kapudanın gemisine gidüb hüsn-i rızalarıyla sefine-i mezkûreyi Karan nâm kal'aya gönderüb ehl-i islâma teslim eylemeyin Françelülerden Kilomo Petri Hakobzi Nikola Ziloner Can Bilazer Andre Garen Suzef Antonyo Fransuva Vilakova Bono Alender Caku Bartelemi Can Antonyo Can Avkorled Can Bononebo Zekil Alender Caku Graziyar Antonyo Gavil Mesa'jado Antonyo nâman on altı nefer Françe reâyâları ahidnâme-i hümâyûnda ve emn ve emân muhâlif iştirâ olmalarıyla itlak olunmaları bâbında mukaddemâ emr-i şerîf virilmişken ol emr-i şerîf kapudan-ı sâbık yanında kalıb icrâ olunmamağla mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince mezbûrlar ıtlak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden senki vezir-i müşârünileyhsin mezbûrlar atabe-i aliyyemin kadimi dostu olan Françe reâyâlarından olmağla elçiy-i mûmâileyh teslim içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 1100

[s.12]

Hüküm 34.

Kapudan paşaya hükm ki

Frınçe elçisi Sarardin hutimet avakıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb sene-i sabıkâdan Trablusgarb korsan gemileri hıdemat-ı hümâyûnumun hıdmetinde iken Frınçe tüccârları kapudanlarından Nikri nâm kapudan eşyay-ı maktûa ve naklile memlû gemisi ile Asitâne-i Saadetime gelür iken cezire-i Midilli kurbünde ahz ve garet itmeleriyle sefine-i mezbûreden ahz olunan Antonyo Kavyer Matyo Makardon Fransuva Avari Can İmyaz Uluzar Rüşyo nâmında beş nefer Frınçelü ıtlâk olunmaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden itmek beş nefer Frınçelü ıtlâk olunmak içün emr-i şerîfe virülüb lakîn emr-i şerîf kapudan-ı sabık bâbında verilmeğle mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden derkenarı mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî eva (tahrip olmuş) sene 1100

Hüküm 35.

İstanbul ve Galata kadılarına hükm ki

Frınçe elçisi Sarardin hutimet avakıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb Avraham Davili ve Yakub Sürün nâm iki nefer Yahûdiler Portigal harbî Yahûdilerinden olub bundan akdem Frınçe padişahının bayrağı ve himayesi altında olmağla ahîtnâme-i humâyûn mûcebince Frınçeliler inayet olunan muafiyetler mezburun celbinde dahî mu'teber olmağla ahidnâme-i humâyûn mûcebince himâyet ve siyânet olunmaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Frınçe padişahının tercümanlarına vesâir reâyâlarına ve konsoloslarına ve tâcirlerine inayet ve hürmet olunmaya ve Asitâne-i saadetimde elçileri ve konsolosları ve kethüdaları olmayan Portigal ve cümle ve Messine ve Ankona vesâir harbî tâifesinden Frınçe padişahının bayrağı altında kadimden ihtiyarlarıyla gelenler kendü hallerinde olub sulh ve salaha mugâyir ve vaz' ve hareket kendülerden sadr olunmağla sair Fransızlar gibi gümrükleri virüb kimesne dahl olunmaya deyu mestûr ve mugâyir olmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince hükm verilmiştir.

Fî evamir-i L sene 1100

Hüküm 36.

Mısır valisine kadısına hükm ki

France elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb France tüccârı memâlik-i mahrûseye getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'larının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrük virdüklerinden ziyâde taleb etmeyeler ve emtia' gümrükleri aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olunmayub ve tekrar bir iskelede dahi gümrük taleb olunmaya deyu ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olunmağla bundan akdem ahidnâme-i hümâyûn mûcebince emr-i şerîfe inayet-i vacib olunmağın hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ve mugâyir emr-i şerîf mahruse-i Mısır'da iskelelerinden İskenderiye ve rüşd-i ziyad iskelelerinin birinde France tüccârları getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'larının yüzde üç gümrüklerin verdiklerinden sonra ellerinde olan edâ tezkerelerine amel olunmayub tekrar Bulak iskelesinde vardukda bir def'a dahi gümrük talebiyle rencide itmeleriyle ahidnâme-i hümâyûn ve mukaddemâ sadr olan emr-i şerîf mûcebince mahrûse-i Mısır iskelelerinde İskenderiye ve Reşyo ve Dimyat iskelelerinden birinde France tüccârı getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'larının yüzde üç gümrüklerin virdüklerinden sonra ellerinde olan edâ tezkerelerine amel olunub tekrar Bulak iskelesinde vardukda bir def'a dahi gümrük talebiyle rencide olunmamak içün hükm verilmiştir.

Fî evail-i sene 1100

[s.13]

Hüküm 37.

Ağrıboz muhafazasında olan paşaya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb bundan akdem Atinada olan France konsolosu Ağrıbozda divane olub mürd olmağla yanında olan eşyasından on yedi altun ve iki gümüş kaşık ve bir dikrik ve bir kürek ve konsolosluk berâtın senki vezir-i müşarünileyhsin yakında alıkonulmağla zikr olunan eşya Kapuçin rahiblerine verilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françelülerden mürd olundukda kime vesayet iderse ana vereler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî sene 1100

Hüküm 38.

Kandiye valisine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe tüccâr tâifesi üzerine mahruse-i Hanyada müceddeden konsolos nasb olundukda Hanyadan kalkub Kandiyeye varub mahall-i mezkûrun valisine ulaşub ve bir def'a hediyesin verdükden sonra Kandiye valisin tahrir olundukda Françe konsolosu tahalli olunduğun sulh deyû hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn tekrar hedâye ve pişkeş talebiyle taaddî ve rencide itmeleriyle bir def'a hedâye ve pişkeş verdükden sonra tekrar habbe talebiyle taaddî olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda madamki kendü rızalarıyla hedâye virmeyeler mir olan eşyasın ve ihday-ıoğlak ve gayri nesnelerin alub taaddî itmeyeler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince hükm verilmiştir.

Fî sene 1100

Hüküm 39.

Kapudan paşaya ve derya beylerine hükm ki

Françe elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb Asitâne-i Saadetimde mütemekkin olan Can Batista nâm Françe sefinesi kapudan Akdeniz yalılarından palamud iştirâ ve gemisine tahmil idüb Françeye götürmek murad itmekle kimesne dahl ve rencide eylememek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda yüzde üç gümrüğün virdükden sonra ziyâde taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî sene 1100

Hüküm 40.

Haleb valisine hükm ki

Françe elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb mahrûse-i Halebde sâkin olan Françe konsolosu ve tüccârları kifaf-ı nefsleriçün akçeleriyle iştirâ eyledükleri buğday irtihal istedikde hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn izn-i emniyet ve gayriler ahz ve celb nice akçelerin alub zulm ve taaddî itmeleriyle vech-i meşrûh üzre ahidnâme-i hümayûna mugâyir rencide ve taaddî olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda kifaf-ı nefsleriçün akçeleriyle zâd ve zevâdeleri tedarikinde kimesne mâni' olmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî sene 1100

[s.14]

Hüküm 41.

Haleb valisine ve kadısına hükm ki

France elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb bundan akdem mahrûsa-ı Halebde mütemekkin olan harbî tüccâr tâifesi ahidnâme-i hümâyûn mûcebince medine-i merkûmede olan France konsolosuna müracaat idüb mugâyir olan konsolosluk rüsumun merkuma edâ eyleyeler deyû bundan akdem emr-i şerîf-i alîşan sadr olunmuşiken icrası bâbında Haleb mütesellimi konsolosumuzun yüz otuz üç guruşun ispenç bî küsurun virmem deyu mollanın tercümânı dahi efendisi içün ikiyüz altmış guruşun ispenç tahsil ittirmem deyû olmikdar meblağların alub ziyâde zulm ve taaddî itmeleriyle vech-i meşrûh üzre olmikdar aldıkları meblâğ gerü red olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden hilâf-ı şer' ve kanunu ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûndan bir akçelerin aldırmamak bâbında hükm-i şerîf verilmiştir.

Fî sene 1100

Hüküm 42.

Haleb kadısına ve mütesellimine hükm ki

France elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb yine mahmiye-i Halebde sâkin Çolpan nâm konsolosumuz Nederland tarafından dahi konsolos olub tayin azl olunub Nederland tarafından cedid olan konsolosunun berâtının tarihinden mukaddemâ bender-i İskenderuna varan Kavalyen ve Kandal nâman iki nefer Flemenk sefinelerinin France konsolosuna aid olan avaidi alıverilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda France tüccâr tâifesi ve bayrağı altında olan tüccâr tâifesi konsoloslarına konsolosluk avaidin verileler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince hükm verilmiştir.

Fî sene 1100

Hüküm 43.

Mısır valisine ve kadısına hükm ki

France elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb Asitâne-i Saadetde elçileri ve konsolosları ve kethüdaları olmayan Portigal ve Sicilya ve Messine ve Ankona ve Katalan vesâir harbî tâifesinden France padişahının bayrağı altında kadimden geldikleri üzre ihtiyarlarıyla gelenler kendü hallerinde olub sulh ve salaha mugâyir vaz' ve hareket kendülerden sadr olmadıkça sâir Fransızların gümrüklerin virüb kimesne dahl eylemeye deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken

Tezakil nâm bir Venedik tâciri ticâret tarikiyle bender-i İskenderiyeye vardıkda hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ashâbın uğraşından ba'zı kimesneler senki vezir-i müşârünileyhsin bir Ermeni Venedik tâciri geldi deyû mezbûr bazirgânı zor ile tutub İskenderiyede hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûna mebni idüb bahâsı bâbında nice akçelerin taleb eyledikleri ecilden mezbûr tâcir harbî olub ahidnâme-i hümâyûn mûcebince Françe padişahının bayrağı altında ve himayesinde olmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince ıtlâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Asitâne-i Saadetde elçileri ve konsolosları kethüdaları olmayan Portigal ve Sicilya ve Katalan ve Messine ve Ankona vesâir harbî tâifesinden Françe padişahının bayrağı altında kadimden geldikleri üzre ihtiyarlarıyla gelenler kendü hallerinde olub sulh ve salaha mugâyir vaz' ve hareket kendülerden sadr olmadıkça sair Fransızlar gibi gümrüklerin virüb kimesne dahl eylemeye deyû mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince hükm verilmiştir.

Fî sene 1100

[s.15]

Hüküm 44.

İstanköy begine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb bir kıta' Françe sefinesi Asitâne-i Saadetten İstanköy'e varub kuru üzüm iştirâ ve tahmîl ve Asitâne-i Saadetime götürmek murad itmeleriyle akçeleriyle bir kıta' Françe şilebiyle kuru üzüm iştirâ ve Asitâne-i Saadetime getürdüğüne kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî sene 1100

Hüküm 45.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb Françe elçileri hıdmetinde olan tercümânlar Françelülere inayet olunan mu'afiyet-iısdarın hakkında dahi mukarrer ola deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken İngiliz Runda nâm tercümân getürdüğü ve alub götürdüğü met'alardan ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrük virmeğe razı iken haliya İstanbul gümrük emini olanlar ahidnâme-i hümâyûna mugâyir ziyâde talebiyle rencide itmeleriyle ahidnâme-i hümâyûn mûcebince Françe elçileri hakkında olan mu'afiyet tercümânlar mezbûr hakkında

dahi mukarrer kılınmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî sene 1100

Mukaddemâ verilen emr-i şerîf hüccet-i şer-iyye mûcebince hükm verilmiştir.

Hüküm 46.

Haleb mütesellimine ve kadısına hükm ki

Frânçe elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb mahruse-i Halebde olan ve Antuvar ve Guşa ve Nike Zifor ve Estuvar nâman dörd nefer harbî tüccâr tâifesinden ademleriyle Frânçe konsolosuna konsolosluk avaîdin virmemek içün biz Nederlandlıyız deyû ol bahâne ile taallül eylediklerinde inad ve muhalefet iderlerse Asitâne-i Saadetime havale oluna deyû bundan akdem emr-i şerîf verilmişken Flemenk kapu kethüdası hilâfına emr-i şerîf almağla mukaddemâ bu bâbda inayet olunan emr-i şerîf ve hüccet-i şer-iyye mûcebince mezbûrdan harbî tüccâr tâifesinden bi't-tamam konsolosluk avaidi alıverilüb tekrar inad ve muhalefet iderlerse Asitâne-i Saadetime havale olunmaları içün hükm verilmiştir.

Fî sene 1100

[s.16]

Hüküm 47.

Kapudan paşaya ve derya begine hitâben hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb cezire-i Nakşada Frânçeye tâbi' Latin papaslarından ma-kablden bu ana gelince haraç alınagelmiş değil iken mezbûrlardan haraç taleb olunub ahidnâme-i hümâyûna mugâyir taaddî itmeleriyle ahidnâme-i hümâyûna mugâyir taaddî olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Frânçeye tâbi' olan piskoposlar vesâir Frenk hıdmetinde olan ruhban tâifesinden her ne hıdmetde olursa olsun memâlik padişahının kâdimden oldukları yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya deyû ahidnâme-i hümâyûn mûcebince hükm verilmiştir.

Fî sene 1100

Hüküm 48.

Hanya muhafızına ve kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb cezire-i Giridden Hanyaya gelen Frânçe gemilerinden ba'zı kimesneler tahmîl ve ihraç eyledikleri met'alarından ahidnâme-i

hümâyûn mûcebince Françe konsolosuna konsolosluk hakkın virmeyüb ta'allül itmeleriyle Françe gemilerine her kim met'a tahmîl ve ihraç iderse anda olan Françe konsolosunun hakkın virüb i'nad ve muhalefet ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün verilmiştir.

Fî sene 1100

Hüküm 49.

Selanik muhafızına ve kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb İngiliz ve Flemenk krallarının ve yahûd Asitâne-i Saadetde olan elçilerinin i'lâmı üzre berât-ı padişahîyle mahrûsa-ı Selanikde konsolos nasb olunmaya değin mahall-i mezbûrda Fransız ve İngiliz ve Flemenk gemilerine her kim met'a tahmîl ve ihraç iderse Françe konsolosuna müracaat idüb konsolosluk hakkın Françelüler gibi virüb i'nad ve muhalefet ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden madamki krallarının ve yahûd elçilerinin her hıdmetde berât-ı padişahîyle konsolos nasb olunmadıkça kimesneye ta'allül ittürmeyüb bi't-tamam konsolosluk avaidi alıvirilmek içün hükm verilmiştir.

Fî sene 1100

Hüküm 50.

Mısır valisine hükm ki

Françe elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb İngiliz Frank ve yahûd Asitâne-i Saadetde olan elçinin i'lâmı üzre bender-i İskenderiyede berât-ı padişahîyle konsolos nasb ve ta'yin olunmaya değin mahall-i mezbûrda olan İngiliz gemileri Françe konsolosuna müracaat idüb ve amil olan konsolosluk hakkın virüb i'nad ve muhalefet ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden madamki İngiliz Frank ve yahûd Asitâne-i Saadetde olan elçisinin i'lâmı üzre berât-ı padişahîyle konsolos nasb olunmadıkça konsolosluk avaidi bi't-tamam alıvirilüb muhalefet ittirilmemek içün hükm yazılmıştır.

Fî sene 1100

[s.17]

Hüküm 51.

Kapudan paşaya ve kapudanlık serdarına ve derya beglerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Yezdin ve Kapuçin nâman ruhban tâifeleri asûde-i hâl olalar deyû ahidnâme-i hümâyûn ve yedlerinde olan nişânı hümâyûnda

mestûr ve mukayyed iken mirî kalyonların ve çekdirir gemilerin ve fırkatelerin levendatın cezire-i Nakşede sâkin ruhbanların üzerlerine gidüb nice dürlü zulm ve taaddî ve fesât ve sekavetden hâl olmayub vech-i meşrûh üzre olan taaddîlerin def' ve def'a olmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françeye tâbi' olan piskoposlar vesâir Frenk hıdmetinde olan ruhban tâifesi her ne hıdmetde olursa memâlik-i mahrûsamda kadimden oldukları yerlerde kendü hallerinde olan ayinlerin icra eylediklerinde kimesne mâni' olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî sene 1100

Hüküm 52.

Kapudan paşaya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb beş seneden berû Trablusgarb korsanları memâlik-i mahrûseye ticâret ile gelen kapudan Kodin nâm France kapudanlarının şaikasın alub hilâfı ahidnâme-i hümâyûn asirlerin esir itmekle mezbûr şaika ile alınan hakk-güzâr yedi mirî kalyonlardan Uzun İbrahim kalyonunda bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince mezbûr ıtlâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Cezairgarb korsanları France tüccârlarına müdahale eyledikde esir ve malların gâret iderlerimiş merhûm Karberis Gevarimiz tâbe serahu zamanında bi'l mürafaat tenbih olunub taaddî üzre imişler bu hususa dahi rıza-ı hümâyûnum yokdur olmakule Françelü esir var ise ıtlâk olunub malların bî-kusur veriler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince itlâk olunmaları içün sahih Françelü ise hükm verilmiştir.

Fî sene 1100

Hüküm 53.

Kaimakam paşaya ve İstanbul kadısına hükm ki

France elçisi vekili Sarardin hutimet avakıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb France tüccârı gümrüklerin ümenaya edâ eylediklerinde edâ tezkerelerin virüb tekrar bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide eylemeyeler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağla France tüccârı cezire-i Giridden vesâir memâlik-i mahrûsem iskelelerinden revgan-ı zeyt vesâir emtia iştirâ ve gümrüklerin virdüklerinden sonra ellerine edâ tezkereleri virilmişken Asitâne-i Saadetim iskelesine geldikde bir gümrük dahi talebiyle rencide idüb ellerinde olan edâ

tezkerelerine amel olmamağla ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî sene 1100

[s.18]

Hüküm 54.

Mısır valisine hükm ki

Françe elçisi vekili olan Sarardin hutimet avakıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Tomazi nâm sefine kapudanı Mısır askerini götürmeden mu'af itmek içün senki vezir-i müşârünileyhsin kethüdân ve gayriler mezbûrdan be-gayr-i hâk beş yüz guruş alub ba'dehû mu'af itmeyüb devr ile gemisin tutub Mısır askeriyle bu tarafa gelüb külli gadr olunduğun bildürüb kethüdân ve gayriler mu'afiyet nâmına aldıkları beş yüz guruşu mahrûse-i Mısırda olan Françe konsolosuna gerü red olmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü hilâf-ı ahîtnâme-i hümâyûn alınan akçeleri bi't-tamam istirdâd ettirilüb mi'n-bâd ahidnâme-i hümâyûna mugâyir hareketden imtiyaz olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî sene 1100

Hüküm 55.

Kapudan paşaya hükm ki

Françe elçisi vekilî olan müeveffâ elçinin birâderi Sarardin hutimet avakıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb cezire-i Santorinide sakîn Frenk hıdmetinde olan Latin papaslarından hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn haraç talebiyle rencide itmeleriyle ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françeye tâbi' olan piskoposlar vesair Frenk hıdmetinde olan ruhban tâifesi her hıdmetde olursa olsun memalik-i mahrusemde kadimden olan yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icra eylediklerinde kimesne mâni' olmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olmağla ahiynâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî sene 1100

Hüküm 56.

İstanbul kaimakamına hükm ki

Françe elçisi vekili mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârlarının bundan akdem fevt olan Franko Mehmed dimekle ma'ruf kimesneden hakları olub

yedlerinde olan hüccet-i şer-iyye müteveffâ-ı mezbûrun vasiyeti olan Abdullah nâm kimesneden hakların alıvilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden hüccet-i şer-iyyesi mûcebince şer'le müteveccih olan hakları alıvirilmek içün hükm yazılmıştır.

Fî sene 1100

Hüküm 57.

Üsküb mütesellimine ve Dıraç kadısına hükm ki

İlçi vekili Sarardin arz-ı hâl gönderüb Dıraç iskelesinde France tüccâr tâifesinin umur ve maslahatların görmek içün konsolosu Üsküb mütesellimi vesâir ehl-i örf tâifesi ahidnâme-i hümâyûn ve yedinde olan berât-ı alîşana mugâyir taaddî ve rencideden halî olmamalarıyla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince himâyet ve siyânet olunmak babında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden yedlerinde olan ahidnâme-i hümâyûna mugâyir rencide olunmamak içün hükm yazılmıştır.

Fî sene 1100

[s.19]

Hüküm 58.

Bervech arpalık İskenderiye muahafazasında olan vezir Süleyman Paşaya hükm ki

France elçisi vekili olan Sarardin hutimet avakıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb berât-ı padişahîyle Dıraç iskelesinde olan France konsolosunu İlbasan mütesellimi cebren tutub hilâf-ı ahîtnâme-i hümâyûn ve berât-ı alîşana mugâyir cebren tutub bir mikdar akçesini alduğundan gayr-i kalkub giden sefinelerden akçe vir deyû mezbûru rencide ve remide itmekden halî olmamağla konsolos mezbûrdan hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn cebren alınan akçe gerü red ve vech-i meşrûh üzre rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ve mugâyir şer' ve kanun aldıkları vaki ise gerü red olmak içün hükm yazılmıştır.

Fî sene 1100

Hüküm 59.

Yanlova sancağı begine ve kadısına hükm ki

France elçisi vekilî arz-ı hâl gönderüb Saydada France konsolosunun Akkada olan vekilî Kasted nâm Françelü Remlede mütemekkin olmak üzre kendünün bin dört yüz guruş ve İngiltere tüccârının iki bin dört yüz guruşu vesâir eşya ile Bafraya Rovana ve Anton nâm reisler sefinesiyle giderken Bafra'ya on mil mikdarı birden

şiddet-i rüzgârdan gice ile karaya düşüb senki mirmûmâileyhsin İbn-iakdin Muhalla nâm şeyh haber almağla elli nefer ademisi ile yalıya varub halâs olunan sandıkları kırub içinde olan akçe vesâir kurtulan eşyayı ahz eyleyüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn taaddî ve tecavüzden halî olmamağla ziyâde fesâd eyledüğün bildürüb nice mezbûr ahz eyledüğü her ne ise bi't-tamam gerü red teslim-i eşyası her ne ise şer'le gerü alıverilüb icrası şer' ve ihkâk-ı hâk ettirilmek içün hükm yazılmıştır.

Fî sene 1100

Hüküm 60.

Mısır valisine hükm ki

Vekil-î mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb bender-i İskenderiye limanında kifayet kadar Mısır askerini göndermek içün gemilerin donattıkdan sonra mahall-i mezbûrda bâki' kalan Françe gemilerinin kapudanlarına biz sizi mu'af eyledük deyû senki vezir-i müşârünileyhsin kethüdân ve gayr-iler mezbûr kapudanlardan bi-gayrihâk dokuz yüz guruşların alub külli gadr itmeleriyle bi-gayrihâk mahsûs ahidnâme-i hümâyûn aldıkların dokuz yüz guruşu mahrûsa-ı Mısırda olan Françe konsolosuna gerü red olmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn alınan akçeleri bi't-tamam gerü alıverilüb ahidnâme-i hümâyûna mugâyir vaz ve hareketden ısdar olunmak içün yazılmıştır.

Fî sene 1100

[s.20]

Hüküm 61.

İzmir kadısına ve İzmirde olan kapucubaşıya hükm ki

Senki mevlânay-ı mûmâileyhsin orduy-ı hümâyûnuma mektûb gönderüb medine-i İzmir mahallatından Kasab Hızır mahallesinde sâkin Françe tâifesi meclis-i şer-i şerîf varub mahalle-i mezbûrede vâki' mukayyed kadimleri olan Kapuçin dimekle ma'ruf kilise bundan akdem vâki' olan zelzele-i Galata'da bi'l-külliye münhezim olub vaz' kadimi üzre keşf olmak içün Françe elçisi iltimasıyla mukaddemâ emr-i şerîfim virülüb kıbel-i şer-iden müteveffa Seyid Arif Mehmed bin Mustafa ve hassa mimarlarından Ali bin Abdullah ve Hacı Hüseyin ve Mustafa ve İbrahim ve diğer Mustafa ve Hacı Osman vesâir müslimin ile kilisey-i mezbûran üzerine varılub vech-i meşrûh üzre bi'l-külliye münhezim olunduğunu bâde'l-keşf ve'l-muayene kilisa-ı mezbûr tu'len otuz üç zirâ' ve arzen on dokuz zirâ' ve karren on üç zirâ' ve on üç pencere ve on üç cam ve fevkisinde on aded misafir odaların ve tahthânesinde on aded direk ve dört kapu alub vaz'-ı kadimî bu vech üzre olduğun

meclis-i şer-ide alâ tarik'üş-şehada haber verilmekle canib-i şer-iden hüccet-i şeriyye virildüğün bildirüb vaz'-ı kadimden tecavüz itmemek üzre canib-i şer-iden hüccet-i şer-iyye virilen keşf hüceti mûcebince ta'mir olmak içün şurutuyla divân-ı hümâyûn tarafından emr-i şerîf verilmekle bu mahalle dahî kayd olmuşdur.

Fî 5 L sene 1100

Hüküm 62.

İzmir kadısına ve İzmirde olan kapucubaşıya hükm ki

Senki mevlânay-ı mûmâileyhsin orduy-ı hümâyûnuma mektûb gönderüb medine-i İzmirde mahallatından Kasab Hızır mahallesinde sâkin Françe tâifesi meclis-i şer-i şerîfe varub mahalle-i mezbûrda vâki' mukayyed kadimleri olan Haryat dimekle ma'rûf kilise bundan akdem vâki' olan zelzele-i Galata'da bi'l-külliye münhezim olub vaz'-ı kadimî üzre keşf olunmak içün Françe elçisi iltimasıyla mukaddemâ emr-i şerîfim virilüb kıbel-i şer-iden müteveffa Seyid Arif Mehmed bin Mustafa ve hassa mimarlarından Ali bin Abdullah ve Hacı Hüseyin ve Mustafa ve İbrahim ve diğer Mustafa ve Hacı Osman vesâir müslimin ile kilisa-ı mezbûran üzerine varılub vech-i meşrûh üzre bi'l-külliye münhezim olunduğunu bâde'l-keşf ve'l-muayene kilisa-ı mezbûr tu'len otuz iki ve arzen on beş ve karren on üç zirâ' ve sekiz pencere ve üç kapu ve fevkânesinde sekiz bâb misafir odaların olub vaz'-ı kadimî bu vech üzre olduğun meclis-i şer-ide alâ tarik'üş-şehada haber verilmekle canib-i şer-iden hüccet-i şeriyye virildüğün bildirüb vaz'-ı kadimden tecavüz itmemek üzre canib-i şer-iden verilen keşf hüceti mûcebince ta'mir olmak içün divân-ı hümâyûn şurutuyla emr-i şerîf verilmekle bu mahalle dahî kayd olundu.

Fî't-tarih'el-mezbûr

Hüküm 63.

Kapudan paşaya ve Limnî kadısına hükm ki

Asitâne-i Saadetde mukim Françe padişahının elçisi vekili Sarardin arz-ı hâl gönderüb Françe tüccâr sefinelerinden Can Batista Rikoşi nâm kapudan ve Kapudin ve Lipo ve Martin namân üç nefer sefine reisi Limni ceziresine varduklarında hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ve yedlerinde olan evâmir-i şerîfeye mugâyir Midillü ceziresi beyi avaidi deyû dizdar Mehmed ağa dimekle ma'ruf kimesne yediyle yüz seksan guruş ve cezire-i Limni begi avaidi deyû elli guruşların alub külli gadr eyledükleri ecilden hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ad olunan olmikdar meblağ gerü ashâbına red. olunub ve ba'delyevm hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ve yedlerine i'nayet olunan evâmir-i şerîfe mugâyir rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ

eyledüğü ecilden ticâret ile varidatları iskelelerde yüzde üç gümrük ve üç yüz akçe selametlik resmi virdükden sonra ziyâde bir nesne taleb olunmayub ve aldıkları akçe gerü red olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî sene 1100

[s.21]

Hüküm 64.

İstanbul kaimakamına hükm ki

Frânçe elçisi vekili Sarardin arz-ı hâl gönderüb Frânçe tüccârlarından Marakin nâm tâcir Françelü nice zaman darbhânede hıdmet idüb haliya darbhane emini Mustafa Ağanın muhasebesi mirî tarafından giderilmekle her kim darbhaneyi işleddi ise ücreti mezbûr Mustafa Ağadan taleb olunub Marakin nâm Françelüden taleb olunmamak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ eyledüğü ecilden ücretleri mezbûr Mustafa Bey zimmetine verildiği vâki' ise hilâf-ı şer' ve kanun mesfûr Marakini ücret talebiyle rencide eylemeyeler deyû hükm yazılmıştır.

Fî sene 1100

Hüküm 65.

İzmir kadısına hükm ki

Frânçe elçisi vekili olan Sarardin arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde Frânçe tüccâr tâifesi sâkin oldukları haneleri arasında meyhâneler ihdâs olunmağla eşkıya cem' olub fesad ve şekavetden halî ve cevr-ü ekâmet üzre olunmalarıyla zikr olunan meyhâneler ref' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden şer'le ref' olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî sene 1100

Hüküm 66.

İstanbul kaimakamına ve Galata kadısına hükm ki

Elçi vekili Sarardin arz-ı hâl gönderüb elçiy-i mûmâileyh tercümanlık hıdmetinde olan İsak ve Yarana Katod Vekdi Danil ve Musa veled Tirane berâvat-ı şer-if ve ahidnâme-i hümâyûnda kendüleri ve evladları haraç vesâir tekâlif-i örfiyenin cümlesinden muaf oldukların mestûr ve mukayyed iken haliya Yahûdi tâifesinin cemaat reisleri ve haham vesâirleri rencide itmekden halî olunmalarıyla ahidnâme-i hümâyûn ve yedlerinde olan berâvat-ı alişân mûcebince amel olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî sene 1100

[s.22]

Hüküm 67.

İstanbul kaimakamına ve sekbanbaşı ve bostancıbaşıya hükm ki

Françe elçisi vekili Sarardin arz-ı hâl gönderüb Asitâne-i Saadetimde mukim Françe padişahının elçisinin nefs-i mühimmatları içün senede bir def'a yedi bin medre hamr virile gelmekle her medresi onar vukıyye olmak üzre İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü yedi bin medre hamrın evine nakl eyledikde zabitlerin ve aherden kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden bin yüz bir senesine mahsûb olmak üzre ruhsat virilmek içün hükm yazılmıştır.

Fî 29 Ca sene 1100

Hüküm 68.

Hükm ki

Vekil-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb elçiy-i mûmâileyhin tercümânlık hıdmetinde olan beş nefer kimesneye beş bin medre hamr virile gelmekle beher medresi onar vukıyye olmak üzre beş bin medre hamrı İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğün ve evlerine taallül eyledüklerinde zabitlerden ve aherden haraç ve avarız nâmıyla akçe talebiyle rencide eylemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden bin yüz bir senesine mahsub olmak üzre ruhsat virilmek içün hükm yazılmıştır.

Fî't-tarih'el-mezbûr

Hüküm 69.

Hükm ki

Vekil-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françeye tâbi' ruhbân ve tüccâr tâifesinin nefs-i mühimmatlarıiçün senede bir def'a dört bin medre virile gelmekle bin yüz bir senesine mahsub olmak üzre ve beher medresi onar vukıyye olmak üzre İstanbul'a karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü dört bin medre hamrı evlerine nakl eyledüklerinde zabitlerden ve aherden haraç ve avarız nâmıyla rencide olunmamak içün hükm yazılmıştır.

Fî't-tarih'el-mezbûr

Hüküm 70.

Hükm ki

Vekil-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb mukaddemâ elçi vekili olan Françe tüccâr tâifesi üzerine mütevekkil olan Can Batista Fabro Kafte Adakaya senede def'a üç bin medre hamr virile gelmekle bin yüz bir senesine mahsub olmak üzre şurut-u mezkûr üzre hükm verilmiştir.

Fî't-tarih'el-mezbûr

Hüküm 71.

Hükm ki

Vekil-i mûmâileyh arz-ı hâl Françe beyzâdelerinden Kalaviye nâm begzâdeye dahî bin yüz bir senesine mahsûb olmak üzre iki bin medre hamr içün şurut-ı mezkûr üzre emr verilmiştir.

Fî't-tarih'el-mezbûr

[s.23]

Hüküm 72.

Kaimakam paşaya ve İstanbul kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron Dö Şar hutimet avakıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb Françe tüccâr tâifesinden Mazin nâm bazirgân Galatada yeni kilise karibinde zemini ruhbanlara vakf yerin bir köşesinde bir bargir mahzen ile üzerine iki aded odalar binâ eylemek murad itmekle hassa mimar başı ve aherden kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü senki vezir-i müşârünileyh ve mevlanay-ı mûmâileyhsin yoklayub mücerred sükâna içün ve yahûd akar içün yabdırılur ise men' ve dahl ittirülmemek içün hükm yazılmıştır.

Fî evail-i R sene 1101

Hüküm 73.

Avlonya sancağıbeyi ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Sarardin arz-ı hâl gönderüb Düyanden nâm Françe tüccârı Avlonya iskelesinden iki bin kantar zeyt ve dört yüz kantar revgan ve üç yüz geven iştirâ idüb zikr olunan met'a-ı Françe sefinesine tahmîl ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüğün edâ eyledikden sonra Françe vilayetine götürmeğe kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccârı yüzde üç gümrüğün virdükden sonra ziyâde taleb

olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî evâil-i R sene 1101

Hüküm 74.

Bervech-i arpalık Rodos Sancağına mutasarrıf Abdülkadr Paşaya ve cezire-i mezbûre muhafazasından olan Ömer Paşaya hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb Cezâyir garb gemileri Rodos kal'asının tulû altında erzâk-ı müslimin ile memlû olan Galemez de Fagosi ve Şarlo Fagosi Françe kapudanlarının sefineleriyle ahz eylediklerinden gayri deryaya Nemçe gemilerin alub ahidnâme-i hümâyuna mugâyir Rodos limanına götürüb taaddî itmeleriyle zikr olnan sefineleriyle Rodos limanında bulunan sâir Françe gemileri gerü red ve teslim ittirilmek bâbında hükm-i hümayûn ricâ etmeğin Françelülerden Cezâyir ocak gemileri alduğu sefinelerinden haliya Rodos limanında ne kadar mevcûd sefine veledesi elçi tarafından kıyamına varitlere teslim eyleyeler deyû hükm yazılmıştır.

Fî 3 Ra sene 1101

[s.24]

Hüküm 75.

Der zeman-ı Vezir-iâzam Köprülüzâde Mustafa Paşa Reis'ül-küttâb Bekir Efendi Tale-bekâhû

Fî gurre-i evâhir-i Ra sene 1101

Avlonya sancağına ve kadısına hükm ki

Françe padişahının elçisi Baron dö Şatonuf hutûmet avâkıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârlarından Lon dö Piyer nâm tâcir Avlonya iskelesinde iki kantar zafran ve dört yüz kantar yapağı ve üç yüz tiftik iştirâ ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrük virdüğün Françe sefinesine tahmîl eyledikde kimesne mâni' ve ziyade gümrük talebiyle rencide olmamak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûn mûcebince hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ra sene 1101

Hüküm 76.

Mısır muhafazasında olan paşaya ve Mısır kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutûmet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Avam nâm şayka

reisi elli ve altmış nefer ile Abukır nâm mahalle varub kal'a altında yatan bir Françe şaykasın alub getürdüğünden maada İskenderiye kal'ası yanında dahi bir Françe şaykasıyla cenk edüb on dört nefer adamların mecrûh ve iki nefer adamların katl eyledükden sonra İskenderiyenin eski limanına dahl olub ahidnâme-i hümâyûnuma muhalif himâyet ve siyânet olmadıkların bildirüb yağma ve garet olunan esbab ve emvâl ve tazmin ittirildikden sonra gereği gibi hakkından gelinüb ve İskenderiye zabitleri Françelü tâifesini himâyet ve siyânet eylemeleri bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Françe kalyonları ve gemileri memâlik-i mahrûsama geldiklerinde zabt ve siyânet olunub emin ve salim gerü gideler eğer esbab ve emvâl yağma olunmuş bulunursa garet olunan esbab ve emvâlin ve ademlerinin zuhura gelmesi bâbında say ve ikdam olunub ehli fesad her kim olursa gereği gibi haklarından geline beglerbegiler ve sancakbegleri ve kapudanlar kullarım kadılar ve eminler ve hassa gönüllü reisler ve umumen memâlik-i mahrûsamın ahalisi iş bu ahidnâme-i hümâyûnumun mazmun-ı sa'dat makrunuyla amel eyleyüb ka'tan hilâfına cevaz gösterilmeye deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı R sene 1101

Hüküm 77.

Mısır valisine ve İskenderiye kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe sefinelerinden biri bin yüz senesinde İskenderiyeye varub limanda yürür iken içinde olan bir Nasraniye cariye içün İskenderiye zabitleri ol cariye müslümandır deyû kadıya götürdüler iken İskenderiye ahâlisinden ba'zıları Françe konsolosunun ve tüccârının içinde oldukları vekâleti taşlayub ve ateş urub içerüsüne girüb beş altı nefer Françe tüccârının odalarını yağma ve garet idüb taddi eylediklerin bildürüb şerle icray-ı hak olunub Françe tüccârı diledüğü yerde sâkin olub ve himâyet ve siyânet olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin ahidnâmeye müracaat olundukda Françe kalyonları ve gemileri memâlik-i mahrûseme geldiklerinde zabt ve siyânet olunub emin ve salim gerü gideler eğer esbâb ve emvâl yağma olunmuş bulunursa garet olunan esbâb ve emvâl ve ademlerinin zuhura gelmesi bâbında sair ve ikdâm olunub ehl-i fesâd her kim olursa gereği gibi haklarından geline beglerbegiler ve sancakbegleri ve kapudanlar kullarım kadılar ve eminler ve hassa gönüllü reisler ve umumen memâlik-i mahrûsem ahâlisi işbu ahidnâme-i hümâyûnumun mazmûn ve ma'delet

ma’rifetiyle amel eyleyüb kat’en hilâfa cevaz gösterilmeye deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı R sene 1101

[s.25]

Hüküm 78.

Boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe padişahının elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi’l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârları Asitâne-i Saadetimde sefineleri ile gelüb ve gerü avdet eyledüklerinde kanun u kadim üzere boğaz hisarları dizdarları aradıkdan sonra tekrar yoklama nâmıyla rencide olunmak icâb itmez iken ba’zı voyvodalar mücerred celb ve ahz içün mu’tâd-ı kadime muhâlif yoklama nâmıyla rencide eyledüklerin bildürüb vech-i meşrûh üzere dizdarlar aradıkdan sonra voyvodalara ve gayr-ilere aluverilmekle rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda Françelü sefinesi Asitâne-i Saadetime getürüb ve alub götürdüğü emtia’nın gümrüğün edâ edüb eline edâ tezkeresi verildikden sonra mu’tâd üzere boğaz hisarlarında yoklatub memnu’atdan met’a yoğsa eğlendürmeyüb yoluna revan olmak üzere ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince hükm-i şerîfim verildüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın mûcebince amel olunub voyvodalara ve gayrilere biz dahi yoklaruz rencide olunmayub men’ ve def’ olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı R sene 1101

Hüküm 79.

Ber vech-i Arpalık Ohri ve İskenderiye sancaklarına mutasarrıf vezir paşaya ve Rumeli beglerbegisine ve ber vech-i Arpalık Avlonya ve İlbasan sancaklarına mutasarrıf ve dâme ikbalehûya ve zikr olunan sancaklarda vâki’ olan kadılara hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukîm elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi’l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françelü ve Françelüye tâbi’ tüccârları memâlik-i mahruseme gelüb bey’ ve şerâ eyledüklerinde ahidnâme-i hümâyûnuma mugâyir kimesne mâni’ olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikde ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Françelü olub emân üzere gelüb giden tüccâr tâifesi ve ol diyar tâcirleri ve tercümanları ve sair adamları ve deryadan ve karadan memâlik-i mahrûseme gelüb bey’ ve şerâ ve ticaret

eyleyüb şöyle ki rusûm-u aliye ve konsolosluk hakkıdır âdet ve kanun üzere virdiklerinden sonra gelişte ve gidişte kapudanlardan ve deryaya yurüyan hassa gönüllü reislerden ve gayr-ilerden ve asker tâifesinden kimesne mâni' olmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub hilafına rızâ ve cevâz gösterilmeye deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı R sene 1101

Mûcebince müceddeden emr-i şerîf verilmiştir.

Fî evâhir-i Ra sene 104

Hüküm 80.

Marmara ve Silivri ve Ereğli ve Rodoscuk ve Gelibolu ve Çorlu ve Sultan Hisarı ve Sultaniyye kadılarına ve zikr olunan kazalarda vâki' yeniçeri serdarlarına ve kethüdâyerlerine hükm ki

Françe padişahı Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi kıdvetü'l ümera'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Musa İskinası nâm Yahûdi tercüman tüccârlarının umurlarıiçün taht-ı kazalarınızda mürur ve ubur eyledikde menâzil ve merâhilde kendüye ve esvâb ve tavarlarına taarruz olunmayub akçesiyle zâd ve zevadesi narh-ı rûz-ı üzre tedârik ve himâyet ve siyânet olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Françe padişahının elçiler ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümanlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zıll- zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl merkâd'ül-iyâl olalar ve akçeleriyle zâd ve zevadeleri tedârikinde say ve ihtimam eyleyeler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub ahidnâme-i hümâyûna mugâyir rencide olunmamak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i R sene 1101

[s.26]

Hüküm 81.

Vezir kapudan paşa ve mefâhir'ül ümera'il kirâm mirî kalyonlar patronası ve ümerâ-ı deryâdan ve (boş) ve (boş) ve (boş) dâme izzehûm hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb cezire-i Sifnosda? olan Şarlo Gavin nâm Françe konsolosunun cezire-i merkûme ve Sarkoz ve Termiye ve Andı Paroz cezirelerinin zımmî reâyâlarının karye ve sâir teklifleri içün cezire-i

merkûmelerin a'yân ve ahâli ve ihtiyarlarına karz-ı şer-i bir mikdar akçe virmekle meblâğ-ı merkûmu mezkûrlardan taleb içün mürûr ve ubûr eyledüğü mahallerde mezkûr konsolos rencide ve remide olunmayub gereği gibi himâyet ve siyânet olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ eyledüğü ecilden şer' ve kanun üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Fî evaîl-i Ca sene 1101

Hüküm 82.

Vezir kapudan paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb cezire-i Barra? ahâlisi İzmir konsoloslarından karz alduğu bin iki yüz guruşu virmekde muhalefet eylediklerin bildirüb şer'le müteveccih olan hakkı alıverilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden mûcebince şer'le görülmek emrim olmuşdur deyû yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 1101

Hüküm 83.

Kandiye muhafızı vezir paşaya ve bervech-i Arpalık Hanya sancağına mutasarrıf paşa ve Kandiye ve Hanya kadılarına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe gemilerine memalik-i islâmiye iskelelerinde eşya tahmîl iden kimesneler nevllerin kavl idüb badehu götürüb cezire-i Giridde eşyaların kabz eyledükde Françe kapudanlarına kavl eyledikleri nevllerin noksan üzere virüb gadr eylediklerinden gayr-i Françe kapudanlarından istikrâz eyledikleri akçelerin dahî tamamen virmeyüb taaddî itmeleriyle cezire-i mezbûre hâkimlerine i'lâm-ı hâl eylediklerinde asaf itmeyüb külli taaddî olunmamağla vech-i meşrûh üzre olan hakları tamamen alıvirilüb ve Françelülerin vâki' olan davaların cezire-i Girid ve Hanya hâkimleri ve zabitleri hâk üzre istimâ' idüb hilâf-ı şer-i şerîf gadr ve zararlarına cevâz gösterilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Françe padişahının elçileri ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tecümânlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zıll-ı zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl merkâd'ül-iyâl olalar deyû mestûr bulunmağın ahidnâme mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 1101

Hüküm 84.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

France padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb France tüccârları memâlik-i mahrûsem iskelelerinin birinde met'â iştirâ idüb gümrüğün edâ idüb yedine edâ tezkeresi virildikden sonra götürüb aher iskeleye varduklarında edâ tezkerelerin ibrâz idenlerden tekrar gümrük talebiyle rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françelünün gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye getürmeğe mâni' olmayub ve tekrâr bir iskelede dahî gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i-i Ca sene 1101

[s.27]

Hüküm 85.

Bervech-i Arpalık Rodos sancağına mutasarrıf paşaya hükm ki

France padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb sene-i sâbıkada Cezâyir gemilerin ahz eylediklerin Fogasi nâm France kapudanlarının şaykasın bundan akdem varid olan emr-i şerîf mûcebince ademleri varınca Rodos limaninda alıkonulub hâlâ Françeye götürmek içün ta'yin eyledikleri ademlerine halat ve yelken vesâir alatlarıyla teslim olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda Cezâyir garb gemileri Rodos kal'asının tulu altında erzâk-ı müslimin ile memlû olan Galoz dö Fogasi ve Şarlo Fogasi France kapudanlarının sefinelerin ahz eylediklerinden gayr-i deryada dahî nice gemilerin alub ahidnâme-i hümâyûnuma mugâyir Rodos limanına götürülüb taaddî itmeleriyle Françelülerden Cezâyir ocak gemileri alduğu sefainlerden hâliyâ Rodos limanında ne kadar mevcud sefine var ise elçi tarafından kabzına varitlere teslim eyleyesiz deyû hükm-i şerîf verildiğün mestûr ve mukayyed bulunmağın derkenarı ve ahidnâme-i hümayûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 1101

Hüküm 86.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârlarının getürdükleri bahar ve şeker ve sâir metâ'ların murâd eyledikleri kimesnelere bey' itmek istediklerinde attarlar kethüdası bahâların tertib itmek içün iştirâ eyleyan Müslümanlara ve Yahûdi ve Rum ve Ermeni tâifesi külli taaddî idüb eşyaları muattal kalmağla murâd eyledikleri kimesnelere bey' eylediklerinde olvechle taaddî ve rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûn ricâ eyledüğü ecilden ahkâm kaydına müracaat olundukda Françe tüccârı bahar ve şeker ve kırmız ve sâir atarlara müteallik eşya getürüb bey' eylemek murad eylediklerinde her kangı kethüda ise noksan bahâ ile almak murad idüb metâ'mızdır deyû ahere bey' ve kantarcılara vezn ittirülmeyüb ve hamallara kaldırtmayub taaddî itmekle mukaddemâ Françe tüccârına hilâf-ı şer-i olmakule taaddî ve rencide olmak üzre emr-i şerîf virilmişken tekrar taaddîden halî olmamağla mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince şer' ve kanun üzre amel olunmak içün hükm-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın derkenârı ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 1101

Hüküm 87.

Rodos paşasına ve Tuzla kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukimelçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb cezire-i Kıbrısda piskopos olan Papa Kuzma nâm piskopos Marito nâm Françe tâcirlerinden piskoposluk içün üç yüz altmışaltı guruş karz alub edâ itmedin firar idüb yerine papaya nice piskopos nasb olunmağla olageldüğü üzre meblâğ-ı mezbûru halâ piskopos olan mezbûrdan alıvirilmek içün bundan akdem emr-i şerîf verilmişken zay'î olmağla kadimden olageldüğü üzre mezbûr Françe tâcirlerinin hakkı hâlâ piskopos olan mezbûrdan alıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda Cezâyir ve Kıbrıs muhafazasından kasaba-ı Tuzlada mütemekkin Marito nâm müste'min bundan akdem kazay-ı mezbûrda piskopos olan Kuzma nâm zımmîye üç yüz altmışaltı guruş karz virüb mezbûr piskopos kablel edâ firar idüb yerine Yaniçer nâm zımmî piskopos olmağla a'dedî kadîm üzre bir piskopos mürd olub ve yahûd ma'zûl oldukda yerine olan piskopos deynin viregeldükde Tuzla

kadısı arz itmekle ahidnâmeye müracaat olundukda Françe reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalîli ma'delet intihamızda asûde-i hâl olalar mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme mûcebince hükm-i şerîf virüldüğün mestûr ve mukayyed bulunmağla derkenârı ve ahidnâme mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 1101

[s.28]

Hüküm 88.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârları Venedikden ve sâir Frengistan caniblerinden Asitâne-i Saadetime ve sâir memâlik-i mahrûsem iskelelerine getürdükleri eşya ve emtia'lardan ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince yüzde üç gümrüklerin virmeğe razılar iken İstanbulda gümrük emini olanlar Venedik met'âıdır deyû eşyâların ziyâde bahaya tutub ziyâde akçe talebiyle rencideden halî olmamağla zirâ' olnan emtia'larının yüz zirâ'dan üç zirâ've kantardan geçen eşyâlarının yüz vukiyyesinden üç vukıyye gümrüklerin alub ziyâde akçe talebiyle rencide olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâmeye ve ahkâm kaydına müracaat olundukda Françe tüccârının emn-i ziyâde gümrük tahsili içün metâ'ların ziyâde bahaya tutarlar ise akçe yerine metâ' alub muhalefet eylemeyeler deyû ahidnâmede ve Françe tüccârı Venedikden eşyâ alub memâlik-i mahrûseme getürdüklerinden yüzde üç gümrük virmeğe razılar iken eminler metâ'nız Venedik metâ'ıdır Venediklü virdüğü gümrük hasb-ı üzre alurum deyû rencide itmekle ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Françe tüccârı memâlik-i mahrûseme getürdükleri ve alub götürdükleri emtîalardan kadimden bu ana gelince yüzde beş virüb lakin devlet-i aliyemin kadîm dostları olmağla yüzde üç gümrük virmek üzere müceddeden virilen ahidnâme-i hümâyûnda mestûr bulunmağla mûcebince hükm-i şerîf virildüğü dahî ahkâm kaydına mestûr ve mukayyed bulunmağla derkenârı ve ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 1101

Hüküm 89.

Hanya paşasına ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Hanya iskelesinde Françe sefinelerine metâ' tahmîl idenler ve Françe sefinesiyle aher iskelelerden Hanya iskelesine metâ' getürenler Müslüman ve Yahûdi ve Ermeni ve gayr-i tâifedir kadimden olageldüğü üzere Françe konsoloslarına baylaç hakkın virmekde muhalefet itmeleriyle amed ve reftlerinde ahidnâme mûcebince konsolosluk hakkı alıvirilüb muhalefet ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda Françe tüccâr gemilerine emtia' tahmîl idenler ehl-i islâm ve eğer Yahûdi ve eğer Ermeni ve eğer sâir tâifedir her kim olur ise olsun konsolosluk hakkın virüb muhalefet ittirilmeye deyû hükm-i şerîf virüldüğü mestûr ve mukayyed bulunmağla derkenârı ve ahidnâme mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 1101

Hüküm 90.

Kapudan vezir paşaya ve ümerâ-ı deryadan ve (boş) ve (boş) ve kalyonlar patronasına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb cezire-i Barada Kapuçin Françe ruhban tâifesi kiliselerinde ayin-i batılaları üzre ibadetlerin idüb manastırlarında kendü hallerinde iken levend tâifesi her bar mezbûr ruhban tâifesinin kilisa ve manastırların basub külli taaddî itmeleriyle mezbûr ruhban tâifesinin kilise ve manastırlarına dahl ve rencide ittirülmeyüb himâyet ve siyânet olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françelünün İzmir ve Sayda ve İskenderiyede ve sâir iskelelerde olan Fransız tâifesinin kilisalarına dahl ve rencide olunmaya ve bu bahane ile akçelerin almayalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 101

[s.29]

Hüküm 91.

Kapudan vezir paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe Cizvid

rahiplerinden bir rahib Nakşeden cezire-i Baraya? hasta tımar itmek içün vardıkda beş kıta' çekdiri ile dört kıta' kalyere varub Bara ceziresin yağma eylediklerinde Derviş oğlunun levendatı hastanın evini basub rahib-i mezbûrun yüz guruş kıymetlü bir devâ sanduğu ve sâir esvâb ve eşyasın garet eylediklerinden maada kendüsünü dahî darb-ı şedid eyleye darb ve taaddî ve fesâd idüb halâ devâ sanduğu Derviş oğlunun yanında bulunmağla devâ sanduğun ve sâir esvâb ve eşyasın alıvirülüb ehl-i fesâdın hakkından gelinmek bâbında hükm-i hümâyûn ricâ etmeğin ahidnâmeye müracaat olundukda France padişahının elçiler ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümânlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zıllî zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl olalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i şehr-i Ca sene 101

Hüküm 92.

Kıbrıs beglerbegisine hükm ki

France padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl idüb cezire-i Kıbrısda ticaret iden France tüccâr reâyâlarına hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn tarafından dahl ve rencide olunmağla cezire-i mezbûrede ticaret iden France tüccârlarına ahidnâme-i hümâyûna mugâyir dahl ve taarruz olunmayub himâyet ve siyânet olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ etmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda France padişahının elçiler ve konsoloslarına ve tâcirler ve tercümanlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl olalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 101

Hüküm 93.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

France padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb bundan akdem cezire-i Kıbrısda mütesellim olan Alinin İstiyemarı nâm France kapudanlarına yedinde olan deyn temessükü mûcebince dört bin dokuz yüz guruş deyni olub şer'le müteveccih olan hakkın taleb eyledükde virmekde muhalefet idüb mezbûr halâ

Magosadan olmağla ahidnâme mûcebince Asitâne-i Saadetime ihtiyar olunub ihkâk-ı hâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahidnâmeye müracaat olundukda Françelünün dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnda istima' olunub gayr-i yerde istima' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 1101

Hüküm 94.

Kıbrıs beglerbegisine ve Lefkoşa kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb senki mirî miran mûmâileyhsin ağalarından Ali nâm kimesne buralar ser bölüğü olan boyacı oğlu (boş) nâm kimesneye istinâd ve yekdil olmağla Kıbrısda olan Françe konsolosunun bir res kır atın alub zulm ve taaddî itmeleriyle gerü alıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûn ricâ etmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe padişahının elçiler ve konsoloslarına ve tüccârlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl olalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak için hükm yazılmıştır

Fî evâhir-i Ca sene 101

[s.30]

Hüküm 95.

Haleb valisine ve Haleb kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb memâlik-i mahrûsede olan Françe konsoloslarının makulat ve meşrubat ve mefruşat ve melbusatlarından gümrük ve bâc taleb olunmaya deyû ahidnâmede ve yedlerine i'nayet olnan nişân-ı şerîfde mestûr iken hilâf-ı ahidnâme ve mugâyir nişân-ı şerîf Haleb gümrük emini ve vekilleri Françe konsoloslarının makulat ve meşrubat ve mefruşat ve melbusatlarından gümrük ve bâc taleb idüb rencide itmeleriyle olvechle rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ etmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda Françelünün konsolosu mahsûs melbusat ve meşrubat ve mefruşat ve ma'kulat kangi bendere dâhil olursa gümrük ve bâc taleb olunmaya deyû

berâtlarından mestûr ve mukayyed bulunmağın derkenârı mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 101

Hüküm 96.

Şam valisine ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb mahruse-i Şamda mütemekkin olan Cizvid Françe ruhbanları kadimi sâkin oldukları yerlerde sürsat ve avarız ve sâir tekâlif talebiyle rencide olunmak ile Françe ruhbanları olvechle tekâlif talebiyle rencide ve remide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin ahidnâme-i hümâyuna müracaat olundukda Françeye tabî' olan piskoposlar ve sâir Frenk mezhebinde olan ruhban tâifesi her ne cinsden olur ise olsun memâlik-i padişahide kadimî oldukları yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya ve tekâlif talebiyle rencide eylemeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 1101

Hüküm 97.

Kıbrıs beglerbegisine ve kadısına hükm ki

Françe padişahının elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb bin doksan senesinde cezire-i Kıbrısda mütemekkin Françe konsolosunun kaza-ı mezbûr sâkinlerinden (boş) nâm kimesne zimmetinde temessük mûcebince dört yüz altmış guruş hakkı olub virmekde muhalefet itmekle senki mirî mirân mûmâileyhsin tarafına i'lâm eyledükde meblâğ-ı mezbûrun yüz on guruşu tahsil olunub kendüye virülmedüğünden maâda temessükü dahî tarafından alıkonulub taaddî olunmağla tahsil olunan yüz on guruşu ile mezbûrun zimmetinde bakî' kalan üç yüz elli guruş hakkı dahî şer'le tahsil olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Françe padişahının elçiler ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümânlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zıll-ı zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl merkâd'ül-iyâl olalar ve beglerbegiler ve sancakbegleri ve kapudanlar kullarım ve kadılar ve eminler ve halkına gönüllü reislerim ve umumen memâlik-i mahrûsem ahâlisi işbu ahidnâme-i hümâyûnun mazmun-u ma'delet makrunuyla amel eyleyüb kasden hilâfına cevâz gösterilmeye deyû mestûr ve

mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Casene 101

[s.31]

Hüküm 98.

Hükm ki Haleb valisine ve kadısına hükm ki

Françe padişahının elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françelerden biri medyun olsa deyni mezbûrdan taleb olunub kefil olmayan Françelülerden taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr iken hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn Françe tüccârlarından ve Françe bayrağı altında olanlardan mücerred ahz ve celb içün her bar kefil değiller iken deyn talebiyle rencide olunmağla hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ eyledüğü ecilden ahidnâmeye müracaat olundukda Françelürden biri medyun olsa borçludan taleb olunub eğer kefil değil ise aher kimesne tutulub taleb olunmaya ve Françelünün kefâlet hususunda ve sâir umur-u şer-ide kadıya varub sebt-i sicil ittirüb veya sicil alalar sonra niza' olur ise hüccet ve sicili nazar olunub mucebiyle amel oluna ikisinden biri olmayub mücerred şahid rûz-ı ikamet idüb hilâf-ı şer-i nesne davâ iderler ise madam ki kadılardan sicilleri olmayub ve yahûd sicilinde mukayyed bulunmaya anın gibi tezhir ittirülüb hilâf- şer-i şerîf olan davâları istima' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 1101

Hüküm 99.

Haleb valisine ve kadısına hükm ki

Françe padişahının elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Halebde mütemekkin Venedik konsolosu firâr eyledükde Françe bayrağı altında gelen Venedik reâyâlarından bir tabibin Frangistandan Fransız sefinesiyle bin yüz bir senesinde bir mikdar eşyası gelüb firar iden konsolosun dâyinleri konsoloslara hakkımız vardır deyû hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn kadı ma'rifetiyle mezkûr tabibin eşyasını gümrüğün alıkonulub badehu Françe konsolosları eşyay-ı merkûmeyi gümrükden halâs eyledikde kadı-ı mezbûr mezkûr tabibin hilâf-ı şer-i şerîf üç yüz guruşdan mütecâviz akçesin alub taaddî itmekle hilâf-ı şerîf alınan akçesi gerü alıverilmek bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Asitâne-i Saadetde elçileri ve

konsolosları ve kethüdâları olmayan Portigal ve Sicilya ve Katalan ve Messine ve Ankona ve sâir harbî tâifesinden Françe padişahının bayrağı altında kadimden geldikleri üzre ihtiyarlarıyla gelenler kendü hallerinde olub sulh ve salaha mugâyir vaz' ve hareket kendülerden sadır olmadıkça sâir Françelüler gibi gümrüklerin virüb kimesne dahl eylemeye ve Françelünün kefâlet hususlarında ve sâir umur-u şer-iyyede kadıya varub sebt-i sicil ittirüb veya hüccet alalar sonra niza' olur ise hüccet ve sicile nazar olunub mucebiyle amel oluna ikisinden biri olmayub mücerred şahid rûz-ı ikâmet idüb hilâf-ı şer-i nesne dav'a iderler ise madam ki kadılardan hüccetleri olmayub ve yahûd sicilinde mukayyed bulunmaya anın gibi tezhir ittirülüb hilâf- şer-i şerîf olan davâları istima' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 1101

Hüküm 100.

Kıbrıs beglerbegisine ve kadısına hükm ki

Françe padişahının elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb sen ki mirî miran mûmâileyhsin Kıbrısda olan Serbelerin Françe tüccârlarına ve reâyâlarına olan zulm ve taaddî ve tecavüzlerine tarafından müsamaha olunub ve hevâlarına tâbi' olmanla Nasdur ba'zı Karaman ve ba'zı Safad ve sâirelere perâkende ve perişân olmalarıyla cezire-i merkûmede mütemekkin olan Françe konsolosları ve tüccârları ve gelüb ve giden gemileri hilâf-ı şer' ve mugâyir ahidnâme dahl ve rencide ve remide olunmayub himâyet ve siyânet olunmak bâbında hükm ricâ etmeğin ahidnâmeye müracaat olundukda Françe padişahının elçiler ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümanlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalili ma'delet intihâmızda asude-i hâl merkâd'ül-iyâl olalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 101

[s.32]

Hüküm 101.

Mısır ve Haleb ve Şam ve Trablusşam ve Diyarbekir ve Bağdad ve Erzurum ve ahâlilerine Musul ve Rakka ve Adana ve Maraş ve Şehr-ibol? ve Kıbrıs ve Anadolu ve Rumeli caniblerinden olan beglerbegilere ve zikr olunan vilayetlerin kadılarına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb zikr olunan eyaletlerde vâki' şehrlerde ve kasabat ve kuralarda iskân idüb seyahat ile gelüb ve giden Françe rahiblerinden Yezdin rahibleri asûde-i hâl üzre İncil tilavet idüb ahidnâme-i hümâyûn ve yedlerine i'nayet olunan nişân-ı şerîfim mûcebince ta'lim-i ulûmu mesihiyye ile meşguller iken ba'zı süryân Rum ve Ermeni ve Kıbtî ve sâir mesihiyye mezhebinde olan Nasâri reâyâ tâifeleri ulûm-u mesihiyyeye müteallik ayinleri üzre olan mesâillerinde şekr ve şüpheleri kendü papasları ve ruhbanları hâl idemedüğü müşkilleri mezbûr Yezdin rahiblerine varub hâl ittirmek murad eyledüğünde sâir Nasarî tâifesi dahl ve ehl-i örfiyye gamaz ve tercim ittirilmeleriyle gerek mezbûr rahiblere ve gerek müşkillerin hâl ittirmek murad eyleyen sâir Nasarî tâifesini ahidnâme-i hümâyûn ve yedlerine i'nâyet olunan nişân-ı şerîf mûcebince rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda Françe tâbi' olan piskoposlar ve sâir Frenk mezhebinde olan ruhban tâifesi her ne cinsden olur ise olsun kadimden oldukları yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icra eylediklerinde kimesne mâni' ve Yezdin rahibleri memâlik-i mahrûsemde ve eğer Rumeli ve eğer Anadolu ve Mısır câniblerinde şehrlerde ve kasabat ve kuralarda gezüb ve konsolosları olduğu yerlerde ve kilisalarda durub ve oturub kendû tarikleri ve ayin ve batılaları üzre kilisalarda ibadetlerin ve vaazların idüb ve mektublarda i'sevilere ta'lim-i ulûmu mesihiyye idüb kimesne müdahale ve muarahat eylemeyeler ve sipah ve yeniçeri ve sâir ehl-i örf tâifesi mücerred ahz ve celb içün mezbûrdan rahibleri rencide eylemeyeler deyû ahidnâme ve yedlerine i'nâyet olunan nişân-ı şerîf mûcebince hükm-i şerîf virdüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın derkenârı ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 1101

Hüküm 102.

Zikr olunan hâkimlere ve kadılara hitâben bir suretî dahî Kapuçin rahibler elçiy-i mezbûrun arz-ı hâli ile hükm yazılmıştır.

Fî't-tarih el-mezbûr

Hüküm 103.

Kıbrıs beglerbegisine ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baorn dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb sen ki mirî mirân

mûmâileyhsin Frınçe tâcirlerinden Santeman nâm Frınçelüyü Karandöşünün bir müslümana altı yüz guruş deyni olub şerîki sen edâ eyle deyû Magosaya ihzâr eyleyüb ve meblağ-ı merkûm Müslim-i mezbûrun zevcesine edâ olunduğuna yedinde hüccet-i şeriyyesi olub ve hüccet-i şer-iyye ile kefil olmayan Frınçelüden deyn taleb olunmaya ve dörd bin akçeden ziyâde olan dav'aları Asitâne-i Saadetde istima' olunub gayr-i yerde istima' olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûn mûcebince müteaddid ol evâmir-i şerîfe dahî virilmişken hüccet-i şer-iyye ve ol evâmir-i şerîfeye nazar itmeyüb hilâf-ı şer-i şerîfi mezbûrun yüz guruşun alub zulm ve taaddî itmekle hilâf-ı şer-i şerîf alınan akçe gerü red olunub ba'del-yevm mücerred ahz ve celb içün mugâyir ahidnâme olvechle dahl ve taaddî ve rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahidnâmeye müracaat olundukda Frınçelülerden biri medyun olsa borçludan taleb olunub eğer kefil değil ise aher kimesne tutulub taleb olunmaya ve kefâlet hususlarında ve sâir umur-u şer-iyede kadıya varub sebt-i sicil ittirilüb veya hüccet olanlar sonra niza' olur ise hüccet ve sicile nazar olunub mucebiyle amel oluna ikisinden biri olmayub mücerred şahid-i rûz ikâmet idüb hilâf-ı şer-i nesne davâ iderler ise madam ki kadılar hüccetleri olmayub ve yahûd sicilinde mukayyed bulunmaya anın gibi tezvir ittirilmeyüb hilâf-ı şer' olan davâları isitma' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağla hilâf-ı şer-i şerîf ve ve hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn olmikdar akçeleri alınmış ise ashâbına red olunub ba'del-yevm şer-i şerîfe ve ahidnâmeye mugâyir bir vaz' ve hareket ve taaddî ve eziyet olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 1101

[s.33]

Hüküm 104.

Asitâne kaimakamına ve ber vech-i Arpalık Galata kazasına mutasarrıf olana hükm ki

Frınçe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb kendülerinin ve reâyâlarının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince senede bir def'a emr-i şerîfimle İstanbul'a karîb yalılardan ve iskelelerden getürdükleri hamrdan bac ve gümrük ve avaîd ve sair narh taleb olunmaz iken ahidnâme-i hümâyûn ve emr-i şerîfe mugâyir bin yüz bir senesinde hamr getüren ademlerinden kaza-ı mezbûr muzafatından Kapudağı nahiyesine tab'i Alvinye subaşı cebren ve kahren yüz guruşların alub taaddî itmekle Asitâne-i Saadetime ihzâr olunub mugâyir ahidnâme alduğu olmikdar

guruşların alıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe elçilerinin hedâya ve libasları ve makulat ve meşrubatları mühimmiye içün akçeleriyle getürdükleri nesnelerden gümrük ve bac taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i C sene 101

Hüküm 105.

Diyarbekir valisine ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe reâyâlarından Musa nâm Yahûdinin kazâ-ı mezbûrede sâkin Halil nâm kimesnede bin doksan senesinde memhûr temessükü mûcebince beş bin guruş hakkı olub iki bin beş yüz guruş alub bakî iki bin beş yüz guruşun almadın mürd olmağla yetimleri bakî kalan meblâğ-ı merkûmu taleb eyledikde bî vech taallül itmekle muhalefet-i şerle müteveccih olan hakların edâda taallül ider ise Asitâne-i Saadetime ihzâr olunmak bâbında hükm ricâ itmeğin ahidnâmeye müracaat olundukda Françelünün dört bin akçeden ziyâde olan dav'alarını divân-ı hümâyûnda istima' olunub gayr-i yerde istima' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i C sene 1101

Hüküm 106.

Ber vech-i Arpalık İlbasan sancağı mutasarrıf paşaya ve İlbasan ve (boş) ve (boş) ve (boş) ve (boş) kadılarına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve Avlonya ve Saba'da ve anlara tabî' sâir İlbasan nahiyesinde olan iskelelere ticaret ile gelüb ve giden Françelü ve Françelüye tâbi' sefinelerine dahl ve taarruz olunmayub konsoloslarına veya vekiline i'nad olan konsolosluk hakkı a'det ve kanun üzre virdüklerinden sonra gereği gibi himâyet ve siyânet olunub ahidnâme-i hümâyûna muhâlif ve şer-i şerîfe mugâyir taaddî ve rencide ittirülmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâmeye müracaat olundukda bi'l-cümle eğer kuruda ve eğer deryâda kendü halinde yürüyen Françelü olub emân üzre gelüb kendü tüccâr tâifesi ve ol diyar tâcirleri ve tercümânları ve sâir ademleri deryadan ve karadan memâlik-i mahrûseme gelüb bey' ve şerâ ve ticaret eyleyüb şöyle ki rüsûm-ı

aliye ve konsolosluk hakkıdır a'det ve kânun üzre virdüklerinden sonra gelişde ve gidişde kapudanlardan ve deryadan yürüyen hassa gönüllü reislerden ve gayr-iden ve asâkir halkından kimesne mâni olmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmştır.

Fî evâil-i C sene 1101

[s.34]

Hüküm 107.

Ber vech-i Arpalık İlbasan sancağına mutasarrıf olan paşaya ve İlbasan kadısına hükm ki

Frınçe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb bundan akdem Dıraç iskelesinde berât-ı şerîfimle konsolos olan Yani Milo nâm konsolos haliyâ İlbasanda sâkin olmağla ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince asûde-i hâl üzre olub sipah ve yeniçeri ve sâir asâkir halkından kimesne dahl ve rencide eylemeyüb himâyet ve siyânet olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Frınçe padişah elçiler ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümânlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl olalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i C sene 1101

Hüküm 108.

Kıbrıs paşasına ve Lefkoşa kadısına hükm ki

Frınçe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama mektûb gönderüb cezire-i Kıbrısda seriyyeler serbölüğü olan boyacı oğlu (boş) nâm kimesne bin yüz senesinde altmış nefer seriyyeler ile Can Taman nâm Frınçe tâcirlerinin sâkin olduğu menziline varub mücerred ahz ve celb içün cebren konmak murad eyleyüb def'a mümkün olmamağla konsoloslarının tercümânın menziline konub harc nâmına tercümânlarının iki yüz guruşun alduğundan maada her bir tâcirlerden dahî ikişer yüz ellişer guruşların alub ve bir Frınçe tâcirlerinin cezire-i merkûmede evli olan oğlu mürd olmağla cümle emvâlini ahz ve kabz iderim deyû sekiz yüz guruşun alub men' bâbında beglerbegilerin müsamahası sebebi ile bu makule zulm ve taaddî ve tecâvüzlerinden ekser ahâlisi firâr idüb ve Frınçe tâcirleri dahî mezbûrun bu güne şerr-i şûrurunda ol

iskele-i terk itmeleri mukarrer olmağla hilâf-ı şer-i şerîf alduğu akçeleri gerü ashabına red ittirilmeyüb ba'del-yevm olvechle hilâf-ı şer-i şerîf ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn Françe konsoloslarına ve tecümânlarına ve tâcirlerine taaddî ve tecâvüz ve rencide ve remide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Françe padişahının elçiler ve konsoloslarına ve tâcirler ve tercümanlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalili ma'delet ihtihamızda asûde-i hâl olalar ve Françelülerden biri mürd olsa esbâb ve emvâline kimesne dahl itmeye kime vasiyet iderse ana virile eğer vasiyetsiz mürd olur ise konsolosları marifetiyle ol yerlü yerlüsüne virile beyt'ül-mâl elçiler ve kasamlar dahl eylemeye deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın şer'le görülüb Françe tüccârından ve tercümanından her ne almış ise ba'det-sûbut alıvirilüb ve şer'le hakkından lazım gelen icrâ olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i C sene 1011

Hüküm 109.

Vezir kapudan paşaya ve kalyonlar patronasına ve ümerâ-ı deryadan (boş) ve (boş) ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb cezire-i Safinozda olan San Lukonin nâm Françe konsoloslarının cezire-i merkûmede ve Serkorutirme ve Antiyaro nâm karyelerin ahâli ve ihtiyarları zimmetlerinde ma'mûl bihmemhûr gümrükleri mûcebince bin doksan senesinde cihet-i karz-ı şer-iden akçe hakkı olub taleb eyledükde virmeğin taallül itmeleriyle şer'le görülüb zimmetlerinde zuhur iden hakkı alıvirilüb icra-ı hâk olunmak hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden sen ki vezir-i mûmâileyhsin şer'le görmek emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i C sene 1101

Hüküm 110.

Vezir kapudan paşaya (boş) kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb cezire-i Nakşe de berât ile Françe konsolosu olan dö Sakî Kurdinlü nâm konsolosları Kaşlo nâm zımmî urub katl idüb zulm ve taaddî ve fesât itmekle şer'le görülüb icrâ-ı hâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden sen ki vezir-i müşârünileyhsin şer'le teftiş ve tefahhuz idüb mütenasibi şer-i icrâ itmek emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i C sene 1101

[s.35]

Hüküm 111.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Mısır İskenderiyyesinden Martin nâm Françe kapudanlarının sefinesine Hacı Mustafa nâm kimesne Selanik'e göndermek şartıyla met'â tahmîl eyleyüb azimet eyledikde Selanik yolları mahf ve muhatara olunduğunda mezbûr Hacı Mustafa habir olmağla mezkûr kapudana temessük virib ibram ile İstanbula tahvil eyleyüb selâmetle İstanbula dahîl olub hâlâ sefinesinin navlun taleb eyledikde eşyasının bir mikdarı aher kimesnelerin olmağla Selanike götürmedin deyû navl-ı sefinesin virmekde taallül üzre olub gadr itmekle şer'le görülüb navl-ı sefinesi alıvirilüb icrây-ı hâk olunmak hükm-i hümâyûm ricâ eyledüğü ecilden şer'le görülmek içün hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i C sene 1101

Hüküm 112.

Kıbrıs beglerbegisine ve Lefkoşa kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb cezire-i Kıbrısda olan Françe konsolosları yerine vekîl nasb idüb Françe vilayetine revane olmak murad itmekle emin ve salim irsâl ittirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda Françe konsolosu südde-i saadetime ve Françe vilayetine gitmek murad eyledikde yerine kaîmakam ta'yin eyledükden sonra gidişden ve gelişden kimesne mâni' olmaya ve memâlik-i mahrûsemde olan menâzil ve merâhilde ve iskelelerde deryada ve karada ademlerine ve esvâb ve tavarlarına dahl olunmaya deyû konsoloslara virilen bêratların mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince kanun üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 1101

Hüküm 113.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe tâcirlerinde (boş) nâm Françelünün bin doksan senesinde yedinde olan hüccet-i şer-

iyye mûcebince vezîr-i âzam sâbık Mustafa Paşa vakfında altı bin beş yüz guruşu alacağı olub hâlâ vakf-ı mezbûr mütevellisi olan Aliden taleb eyledikde virmekde taallül itmekle şer-i hücceti mûcebince amel olunub şer'le tahsil ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlânay-ı mûmâileyhsin yedinde olan hüccet-i şer-iyyesi mûcebince amel eylemeniz emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 1101

[s.36]

Hüküm 114.

Haleb valisine ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe tâcirlerinden Birnet nâm Françelünün Halebde sâkin Hacı Mahmud ve Abdal kimesnelerde bin doksan senesinde temessükleri mûcebince iki yüz bin akçe hakkı olub taleb eyledikde virmekde taallül itmekle şer'le müteveccih olan hakkı alıvirilüb edâda taallül iderlerse ahidnâme-i hümâyûn mûcebince Asitâne-i Saadetime ihzar olunub ihkâk-ı hâk olmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françelünün dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnum da istima' olunub gayr-i yerde istima' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 101

Hüküm 115.

Edirne kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Yezdin dimekle ma'rûf Françe rahibleri nefs-i Edirnede vâki' San Corci nâm Françe kilisasında sâkin ve emin batılaların üzre ibadetlerin eylediklerinde hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn dahl ve rencide olunub ve tekâlif-i örfiyye talebiyle ve konak teklifi ile teferrus olunmamak bâbınd hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françeye tâbi' piskoposlar ve sâir Frenk mezhebinde olan ruhban tâifesi her ne cinsden olursa olsun memâlik-i padişahide kâdimden oldukları yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya

ve tekâlif talebiyle rencide eylemeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 101

Hüküm 116.

Ber vech-i Arpalık Hanya sancağına mutasarrıf paşaya ve Hanya kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Kamatî nâm Françe kapudanının sefinesine Hanya sâkinlerinden Hasan nâm kimesne Dermiye ve aher iskelelerde iştirâ eyledüğü eşyây-ı tahmîl ve Hanyaya getürmek üzre kavl idüb ve mezbûr kapudandan bin dört yüz guruş karz alub navl sefinesiyle cem'ân iki bin guruş alub tahmîl eyledüğü eşyayı götürüb Hanyada sefinesinden ihrâc ve dermahzen idüb hâlâ müteveccih olan hakkın taleb eyledünde virmekde taallül itmekle şer'le görülüb alıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden şer'le sâbit olan hakkı alıvirilmek içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 1101

[s.37]

Hüküm 117.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe reâyâlarından Markan nâm Françelü darbhâne-i âmirenin altın ve guruş ve mangır sikkeleri alâtın peydâ eyledüğünden maada on sekiz aydan mütecâviz mangır kat'ına hıdmet idüb hıdmet mukabelesinde şer'le müteveccih olan ücretin sahibi ayân olan Mustafadan taleb eyledükde virmeyüb gadr itmekle şer'le görülüb hakkı alıvirilüb ihkâk-ı hâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden merkûm Mustafa mirî ile muhasebesin görüb mirîden icâb ider nesne olmamağla hakkı ile mürâfaa olub şer'le sâbit olan hakkı alıvirilmek içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 1101

Hüküm 118.

Erzurum valisine ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Erzurumda

mütemekkin idüb ve gelüb giden Françe Yezdin ruhbanları kendü iskânları içün Erzurumun dâhilinde veya harîcinde bir mesken binâ itmek murad itmeleriyle sükenâları binasına hilâf-ı şer-i şerîf dahl ve rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Françe padişahının elçiler ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümânlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zâlili ma'delet intihamızda asûde-i hâl ve merkâd'ül-iyâl olalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın mücerred sükenâlariçün binâ eyledükleri meskenlerine bi-gayrihâk kimesne mâni' olmamak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 1101

Hüküm 119.

Haleb kadısına ve mütesellimine hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb sâbık Sayda ve Beyrud beglerbegisi olan müteveffâ Hasan Paşa bin doksan senesinde Fabro nâm Françe tâcirlerinden Saydada edâ itmek üzre on bin guruş istikrâz idüb bâdehû dörd bin beş yüz guruş edâ idüb temessükü mûcebince bin beş yüz guruş hakkı kalub edâ itmeden fevt olmağla Halebde sâkin muhâllefatın kabz iden ve ammileri Ali nâm kimesne ve sâir vereseden bundan akdem emr-i şer-ifimle taleb eyledüğü hevâsına tâbi' kadı ve mütesellim ile yekdil olmağla icrâ-ı hâk olunmayub külli gadr olmağla temessükü mûcebince şer'le müteveccih olan hakkı alıvirüb taallül ve tereddüt ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden şer'le görülüb icrâ-ı hâk olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 1101

[s.38]

Hüküm 120.

Haleb kadısına ve mütesellimine hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Halebde mütemekkin Françe konsolosunun ve tüccârlarının kimesneye gadr ve taaddîleri yoğ iken bin doksan senesinde Haleb mahkemesinde tercümân olan Esad nâm şerîf ile meşhûr olan kimesne hilâf-ı şer-i şerîf ehl-i örfe gammaz idüb nice akçelerin alub ve aldurub küllî taaddî ve tecâvüz itmekle bundan akdem şirret-i batın ve zâhir olmamağla divân-ı hümâyûnda takrir olunmuşiken yine mütenekkih olmayub tekrar

taaddîden hâli olmamağla vech-i meşrûh üzre olan taaddîsi men' ve def' olunmak bâbında hükm hümâyûnum ricâ eyledüğü sen ki kadıy-ı mezbûr ve mütesellem-i mezkûrsun zikr olunduğu üzre şekâvet-i vâki' ise muktezâ-ı şer' üzre cezâsı tertib olunub muavedesinden men'i bâbında ziyâde ahkâm eyleyesiz deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 1101

Hüküm 121.

İzmir kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françelünün dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları Asitâne-i Saadetde istima' olunub gayr-i yerde istima' olunmaya ve tercümânların hazır değil iken kadılar ve da'vaları istima' eylemeye deyû ahidnâmede mestûr iken sen ki mevlânay-ı mezkûrsun tercümanları yoğ iken Françelünün da'vaların istima' eyleyüb taaddî itmekle ahidnâmeye mugâyir tecâviz ve rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâmeye müracaat olundukda Françe tüccârlarıyla bir kimesnenin niza'î olsa kadı vardıkdan Françelünün tercümânları hâzır bulunmaz ise kadı da'vaların istima' itmeye eğer tercümânların mühîm musallahası gelince tevâkkuf oluna ammâ anlar dahî taallül idüb tercümânımız hâzır değildir deyû avk itmeyüb tercümânları ihzâr eyleyeler ve Françelünün dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnda istima' olunub gayr-i yerde istima' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 1101

Hüküm 122.

Mısır vâlisine ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Anglo Roza nâm Françe tercümânının Mısırda savak? başı olan Yasef Sakizi nâm Yahûdi zımmetinde temessük mûcebince dokuz bin guruşu hakkı olub taleb eyledikde virmekde taallül ve muhâlefet itmekle ahidnâme-i hümâyûn mûcebince Asitâne-i Saadete ihzâr olunub ihkâk-ı hâk olunmak bâbında hükm ricâ eyledüğü ecilden ahidnâmeye müracaat olundukda Françelünün dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnda istima' olunub gayr-i yerde istima' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı B sene 1101

[s.39]

Hüküm 123.

Sayda ve Beyrud beglerbegisine ve Sayda ve Akka ve Bafa kadılarına ve zâbitlerine ve iskele eminlerine hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe padişahının i'dây-ı muhârebeyn ile harb ve kıtalî olmağla barut yapmak içün güherçile lûzumu olmağla akçeleriyle zikr olunan kazâlardan iki bin kantar mikdârı güherçile iştirâ idüb o tarafa varan bir kıta' kalyonlarına tahmîl eylediklerinde kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyun ricâ eyledüğü ecilden mücerred i'dây-ı muhârebeynin kıtalî içün olmağla fakat iki kantarın iştirâsını murahhas? olmalarıyla akçeleriyle ancak bir defa' zikr olduğu mikdârı güherçileyi mezkûr iskelelerde olan konsolosların ma'rifetiyle iştirâlarına kimesne mâni' olmayub bundan ziyâde aher tarikiyle ticaret oldurmamak bâbında hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı B sene 1101

Hüküm 124.

Ber vech-i Arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf paşaya ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Efrenç rahiblerinin Kudüs-i Şerîf ve Beyt'ül-ahmda Rum tâifesiyle ziyaretgâh ad eyledikleri mahallerde nizâ'ları olmağla bundan akdem keşf olunmasıiçün virilan emr-i şerîf mûcebince münâza'-ı fihâ olan mevâzı' üzerlerinde akd meclis ve keşf ve hüccet olunub selâtin-i maziye ahdinde nişân-ı hümâyun virilmekle hâlâ yedlerinde olan hüccet mûcebince nizâ' olunan mevâzı-ı kâdimen olduğu vech üzre red ve ibkâ olunmağın müceddeden nişân-ı hümâyûnum virilmekle yedlerinde olan nişân-ı hümâyûnum hüccet-i şer-iyye icrâsında Rum tâifesini kâdim-i memâlik ber vechle muhâlefet ve mümânaat ittirilmemek bâbında hükm ricâ eyledüğü ecilden vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celil'ül-kadr mûcebince amel idüb dâhi müceddeden virilen nişân-ı hümâyûn ve hüccet-i şer-iyyeye muhâlif Rum tâifesi kadime mugâyir ber vechle mümânaat ittirilmemek vârid olan emr-i şerîfimin mazmûnuyla amîl olunub hilâf ve rızâ ve cevâz göstermeyesin deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 1101

Hüküm 125.

Ber vech-i Arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf paşaya ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Kudüs-i Şerîf Efrenç ruhbânları târikleri üzre Kamamede kâdimden olageldüğü üzre ayînlerin ecr ve süvâr idüb paskalyalarında ve sâir günlerde sâir Nasarî tâifesinden mukaddem süvâr ve tilâvetlerin idüb yedlerinde olan nişân-ı hümâyûn ve hüccet-i şer-iyye mûcebince amel olunub vech-i meşrûh üzre takdimde Efrenç râhiblerine dahl ve taarruz ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahkâm kaydına müracaat olundukda Françe ruhban tâifesi tarîkleri üzre bundan akdem süvâr idegeldikleri üzre süvâr idüb ayîn ve tarîklerin ve vücûda getürüb kâdimden olageldüğü üzre paskalyalarında ve sâir günlerinde sâir tâifeden mukaddem Kamamede tilâvet idüb yedlerinde olan hüccet ve emr ve sâir temessükleri mûcebince amel olunub Kudüs-i Şerîf ziyâretine gelüb gidenlere ve Kamame ve kinisede olan ruhbânlarına müdâhale olunmayub himâyet oluna deyû hükm-i hümâyûn virildüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın yedlerinde olan nişân-ı hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 1101

[s.40]

Hüküm 126.

Ber vech-i Arpalık Nablus sancağına mutasarrıf paşaya ve Nablus kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb bin yüz senesinde Sayda da Françe konsolosunun Akkada olan vekilî Kasto nâm Françelü Remlede mütemekkin olmak üzre kendünün bin dört yüz guruş ve İngiltere tüccârının iki bin dört yüz guruşu ve sâir eşyâ ile Yafaya revâne ve Anton nâm reisini sefinesiyle giderken Yafaya on mil mikdârı yerde şiddet-i rüzgârdan gece ile karaya düşüb sâbıkan Nablus sancağının ibkâından Muhalla nâm şeyh haber almağla elli nefer ademle yalıya varub halâs olan sandıkları kırub içinde olan akçe ve sâir kurtulan eşyây-ı ahz eyleyüb taaddî ve tecavüz itmekle şeyh-i mezbûrun hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ahz eyledüğü eşyâ her ne ise şer'le gerü alıvirilmek içün bunda akdem emr-i şerîfim virilmişken icra-ı hâk olunmayub gadr olunmağla şeyh-i mezbûrun ahz

eyledüğü her ne ise gerü red ve teslim ittirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virüldüğü mestûr ve mukayyed bulunmağla mukaddemâ virilen emr-i şerîf ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 1101

Hüküm 127.

Kaimakâm paşaya ve İstanbul kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârlarından (boş) nâm tâcirlerinin bin doksan senesinde bâzirgan başı Ahmed zımmetinde hüccet-i şer-iyye ile mütebeyyin hakkı olub ve sabıkâ Maraş valisi olan müteveffa Hüseyin paşanın dahî müteveffa mezbûr Ahmede deyni olmağla mahrûse-i İstanbulda sâkin muhallafatın kabz iden varislerinden müteveffa Ahmedin varislerine alıvirib ve tâcir-i merkûmun dahî hüccet-i şer-iyye ile sübut bulan hakkı müteveffa Ahmedin veresesinde tahsil olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlâna-ı mûmâileyhsin şer'le görüb sâbit olan hakkı alıvirilmek içün hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 1101

Hüküm 128.

Ber vech-i Arpalık Hanya sancağına mutasarrıf paşaya ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Hanyada mütemekkin (boş) nâm Françe konsolosları Françe vilayetine gitmek murad itmekle yerine kaimakâm ta'yin eyledikden sonra mûrurına mümânaat olunmamak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ etmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda Françe konsolosu südde-i saadetime ve Françe vilâyetine gitmek murad eyledikde yerine kaimakâm eylediğü Akkadan gidişde ve gelişde kimesne mâni' olmaya ve memâlik-i mahrûsemde olan menâzil ve merâhilde ve iskelelerde deryada ve karada ademlerine ve esbâb ve tavarlarına dahl olunmaya ve her kande dahl olur ise akçeleri zâd ve zevâdda ve sâir zahireleri virilen kimesne mâni' olunmaya deyû konsoloslarına virilen konsolosluk berâtlarında mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 1101

[s.41]

Hüküm 129.

Edirneden Asitâne-i Saadetime varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara ve kethüdâyerlerine ve yeniçeri serdârlarına ve a'yân-ı vilâyet ve sâir iş erlerine hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb rikâb-ı hümâyûna elçilik merâsimi ile yüz sürüb gerü Asitâne-i Saadetime avdet itmekle her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise ma'kûl ve münâsib konaklar ta'yin idüb ve esnâ-ı tarikde ve konaklarda arabaları termime muhtaç olur ise termim idüb vâki' ile zâd ve zahireleri narh-ı carî üzre müstevfî tedârük ve tedafü ve iştirâ idüb Asitâne-i Saadetime dâhil olunmaya refâh ve şükrân üzere isâl idüb vücûh min'el-cen zarûret ve müyâka' çekdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzere hükm virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın mukâddema virilen emr-i şerîf mûcebince hükm-i hümâyûn yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 1101

Hüküm 130.

Edirneden Kudüs-i Şerîfe ve Kudüs-i Şerîfden Halebe varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara ve kethüdâyerleri ve a'yân-ı vilâyet ve sâir iş erlerine hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Zimarye nâm Françelü beş nefer hıdmetkârıyla tarafından Kudüs-i Şerîfe ve Halebe irsâl olunmağla yolda ve izde ve menâzil ve merâhilde kendüye ve esbâb ve tavarlarına ve ademlerine hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn dahl ve taaddî ve tecâvüz ittirülmeyüb ve zâd ve zevâda ve sâir zahiresi narh-ı rûzı üzre akçeleriyle tedârük ve tavar lazım olur ise kirâ bargiri ve deryâda kayık lazım olur ise akçesiyle tedârük ve mahf ve muhâtara olan yerlerde ak sarunub ve alât-ı harb getürüb ve yanına yarar kulağuzlar koşub emîn ve sâlim konaklarına olan sürûb ve akâr akçesi nâmıyla müdâhale ittirilmemek bâbında hükm ricâ etmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre makul ve meşrûh hükm-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın derkenârı mûcebince hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 1101

Hüküm 131.

İstanbul kadısına hükm ki

France padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb Françelülerden Marman nâm Françelü darbhâne mühimmatı içün saray-ı cedid-î amirede on yedi ve saraydan taşradan dahî biray işleyüb hâlâ sahib-i a'yân olan Mustafadan ücretin taleb eyledükde virmekde taallül idüb meşâhidiler İstanbulda saray-ı cedid-î amirem ocaklarında olub taşra çıkmaları mümkün olmamağla saray-ı cedid-î amiremde keşf olduğu muhallat mevcûd bulunan kimesnelerden taarruz olunub şer'le müteveccih olan ücreti alıvirildüğü bâbında hükm-i hümâyunum ricâ eyledüğü ecilden sen ki mevlânay-ı mûmâileyhsin şer'le görmek emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda sadır olan fermân-ı celil'ül kadrim mûcebince amel idüb ve dâhi def'a şer'le görülüb dâhil olunmayan hususların müsama ve müvacehesinde sarây-ı cedid-î amîremde keşf olunduğu mahalde mevcûd bulunan kimesnelerün tamamen hak ve adl üzre taarruz idüb göresin i'lâm olduğu üzre ise o bâbda müktezâ-ı şer-i kanunla ad idüb dahî ba'des-subut şer'le müteveccih olan ücreti her ne ise hükm idüb alıvirüb ihkâk-ı hâk eyleyesün deyû şurutuyla hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 1101

[s.42]

Sayfa 132.

Haleb kadısına ve mütesellimine hükm ki

France padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr orduy-ı hümâyûnuma arz idüb sen ki Haleb mütesellimi zide kadrihû France tüccârlarının getürdükleri ziyâde guruşların mücerred celb ve ahz iden guruş geçmesun deyû tarafından tenbih olunub olvechle tüccârlarına gadr olunmağla hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn guruş ile bey' ve terâhime dahl ve taaddî olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda France ve vilayetlerinden ademleri ve tüccârları getürdükleri guruşdan memâlik-i mahrusemde evvelden resm alınmamağla hâlâ dahî taleb olunmaya ve guruşların akça kat' ederiz deyû cizyedârlar ve darbhâne eminleri dahl eylemeyeler deyû mestûr

ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn ile amel olunmak emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 1101

Hüküm 133.

İstanbul kaimakâmına ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf orduy-ı hümâyûna arz-ı hâl gönderüb Françelüye tâbi' İsak ve Abraham nâm iki nefer Portigal Yahûdi ahidnâme-i hümâyûn mûcebince getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'lardan yüzde üç gümrük virmeğe razılar iken gümrük eminler olanlar ziyâde talebiyle rencide eyledüklerinden maada hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn mezbûrlardan haraç dahî taleb olunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin virdüklerinden sonra ziyâde talebiyle ve haraç talebiyle rencide olunmamak üzre hükm-i hümâyûn ricâ eyledüğü ecilden Françelüye virilen ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Asitâne-i Saadetimde elçileri ve konsolosları ve kethüdâları olmayan Portigal ve Sicilya ve Katalan ve Messine ve Ankona ve sâir harbî tâifesinden Françe padişahının bayrağı altında kâdimden geldikleri üzre ihtiyarlarıyla gelenler kendü hallerinde olub sulh ve salâha mugâyir vaz' ve hareket kendülerden sadır oldukça sâir Fransızlar gibi gümrüklerin virüb kimesne dahl eylemeye ve Françelülerden memâlik-i mahrûsemde temessük idenlerden haraç taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî evâsıt-ı L sene 101

Hüküm 134.

İzmir kadısı ve gümrük eminî ve dizdâr ve sâir zâbitlerine hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukimelçisi olan Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb bunların mahrûse-i İzmir ve Mısırdan gelen Müslüman emtia'sıyla memnû iki sefinelerin İngiltere ve Flemenk Kanadar ta'bir olunan koyunları koca ve sancakları birûnu kal'aları önünde kadimden emn ve emân olan memâlikde ahz ve hasarat idüb sancakları ve birûnu kal'ası hâricinde bulub bunların tüccârları sefinelerinin mürûr ve ubûrlarına muhalefet eylediklerin sen ki mevlânay-ı mûmâileyhsin arz-ı hâl itmenle zikr olunan iki kıta' sefinelerin girü alıvirilüb ba'del-yevm memâlik-i mahrûsemde vâki' kıla' vuk'ua kurb-u topaltı kadimi emn ve emân olan mahallede biraderlerinin sefine ve sâir sefinelerine dahl ve taarruz ittirilmemek

üzre muhkem tenbih ve te'kid olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin zikr olunduğu üzre kal'aların kurbuna topaltı mahallinde alunur ise gerü red oluna deyû hükm yazılmıştır.

Evâsıt-ı R sene 102

[s.43]

Hüküm 135.

Bozcaada muhafızı Ahmed paşa ve İzmir kadısı ve Sedd'ül-bahr ve Kilid'ül-bahr kal'aları ve dizdârları ve sâir zabitlerine hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârları memâlik-i mahrûsem iskele ve limanlarında gemilerine yüklerin tahmîl idüb yollarına revâne olduklarında zikr olunan iskele ve limanda bulunub bunların adüvleri olub İngiltere ve Flemenk sefineleri takiblerine düşüb müdahale ve ibka-ı mazarat ve fesâddan halî olmadıkları ecilden bunların olmakûle mürûr ve ubur iden sefineleri görüldüğü tâifetân-ı merkûmetanın taht-ı kıl'a ve liman ve hükümler ve cengali sefineleri alıkonulub salıvirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin Françenin İngiltere ve Flemenk ile adavetleri olub rûy-ı deryâda biraderlerinin sefinesin almağla merzkûrların tâcirlerinden ve sefine-i limandan çıkub giderken memâlike ol limanda gemisi bulunub mukaddem çıkan gemisinin akibince gitmek murad ider ise def' olub bir gün ve bir gice ol limandan kalkub gitmeğe izin virilmeye deyû hükm yazılmıştır.

Evâsıt-ı R sene 102

Hüküm 136.

İzmir kadısı ve gümrük emini ve sâir zabitlerine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe padişahının kendü tarafından mektubla irsâl eyledüğü bir kıta' Françe şaykası kal'a-ı cedide kurb-u mahalle gelüb boğazdan indüğünün sûretde iken zikr olunan boğaz ağzında yanan İngiltere ve Nederlanda kalyonları şaykay-ı merkûmeyi alâ ednâ ve evsât içinde olan eşyâ ve erzâkıyla ahz eyleyüb ziyâde fesâd ve taaddî eyledüklerin bildürüb İzmirde olan İngiltere ve Nederlanda sefineleri limandan taşra çıkmazdan mukaddem ahz ve hasarat olunan sefineleri eşyâ ve erzâkıyla gerü red olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin derkenârı zikr olunan kal'aların önünde topaltı mahallinde olduğu vâki' ise vech-i meşrûh üzre istirdâd olunmak içün hükm yazılmıştır.

Evâil-i R sene 102

Hüküm 137.

Kapûdan paşaya ve Rodos kadısına hükm ki

Frınçe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr südde-i saadetime arz-ı hâl idüb bundan akdem bin yüz senesinde Cezâyirlülerin ahz ve cezire-i mezbûrede gezdürdükleri Frınçe sefinelerinden Frınçelü (boş) nâm kapudanın bir kıta' sefinesinden mezbûrlar Rodos beglerbegisi Abdülkadr Paşaya hibe itmeleriyle kapudan-ı merkûm dahî zikr olunan sefinesin taleb eyledükde ancak teknesin mirî miran mûmâileyh altı yüz guruşa kendüye bey' ve semini ahz ve kabz eyledükden sonra zikr olunan sefinesiyle sâir aldıkların sefineleriyle ashâbına red olmak üzre emr-i şerîfim virildüğü sâir sefineleri alub sefine-i merkûme içün virilen altı yüz guruşu mûmâileyhin zimmetinde kalmağla yedinde olan temessükü mûcebince alıvirmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin şer'le görülüb vech-i meşrûh üzre kat'ı niza' olunmak içün hükm yazılmıştır.

Evâsıt-ı R sene 102

[s.44]

Hüküm 138.

Kal'a-ı Sultaniyye kadısı Boğaz hisarları dizdarlarına hükm ki

Frınçe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb Frınçe kapudanlarından İbroz nâm kapudan sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü met'aın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve eline edâ tezkeresi virilmekle mu'tâd-ı kadim üzre boğaz hisarlarında yoklatulub memnu'atdan meta' olmadıkça eğlendürmeyüb yoluna revâne olmak bâbında hükm-i hümâyûnum virilmek ricâ etmeğin ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince yoluna revâne olmak içün hükm yazılmıştır.

Evâsıt-ı R sene 102

Yedlerinde olan fetavaları u'lema ve selâtin hassa-ı takrirleri mûcebince mahallinde keşf ve hüccet olunduğu üzre resm-i kadimî üzre terk ve yedlerinde ihyâ olunub vaz-ı kadimden ziyâde bir emr asuvân olunmaya deyû emrin itaatına hatt-ı hümâyûn sudur olmağla bu mahalle şerh virildi.

Fî gurre-i C sene 102

Hüküm 139.

Ber vech-i Arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına muasarrıf (boş) ve kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb Efrenç rahiblerinin Kudüs-i Şerîf ve Beyt'ül-ahmde Rum tâifesiyle ziyâretgâh ad eyledüğü mahâllerde yaralular olmağla bundan akdem keşf olunmasıiçün virilen emr-i şerîf mûcebince mübara'-ı fihâ olan mevâzı' üzerlerinde akd-i meclis ve keşf ve hüccet olunub ve selâtin-i hassa ahidnâme-i nişan-ı hümâyûnum virilegelmekle hâlâ yedlerinde olan hüccet mûcebince niza' olunan mevâzı' kurâ' olunduğu vech üzre yedlerinde terk ve ilga olunub hüccet icrasında Rum tâifesine kadime verilmek bir vechle münâzata ve muhâlefet ittirilmemek içün müceddeden nişân-ı hümâyûnum virilmekle yedlerinde olan hüccet ve nişân-ı hümâyûnum mûcebince zikr olunan mevâzı'-ı kadime üzre terk ittirülüb ahd-i hümâ hudûd-u kadimlerinden tecâvüz ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin yedlerinde olan fetâvay-ı biallamave evâmir selâtin-i hassaya tebâ-ı kadim vilâyamızdan tasarruflarında olub sâkin oldukları mevâzı' hâlâ mahallinde keşf ve takrir olunub yedlerine virilen hüccet mûcebince husûslarının sonradan ihdâs itmedikleri umûr-u men' virildü keşf ve hâl-i kâdimiyeti üzre terk ve Françe taîfesine takrir olunub fimâ-b'ad Rum ve Ermeni tâifesi kendülere ve bunlar dahî mezkûrların yedlerinde terk olunan mevâzıa taarruz itmeyüb ahd-i hümâ ahere müteallik olan umura müdâhale ve münâza' eylememek içün hükm yazılmıştır.

17 R sene 102

Hüküm 140.

Kal'a-ı sulataniyye kadısına ve Boğaz hisârları dizdârlarına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl idüb Françe kapûdalarından Yunda nâm kapûdan bir kıta' sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü met'anın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve eline edâ tezkeresi virilüb vilâyetine gitmekmurad itmekle mu'tâd üzre Boğaz hisârlarında yoklanub içinde memnu'atdan met'a olmadıkça eğlendirilmeyüb yoluna revâne olmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince izin hükm-i verilmiştir.

Evâil-i Ca sene 102

Hüküm 141.

Bir sûret-i dahî

Kostakî nâm kapudanın bir kıta' sefinesiyle vilayetine gitmeğe izn hükmü verilmiştir.

Evâil-i Ca sene 102

Hüküm 142.

Bir sûret-i dahî

Danyal nâm kapudanın bir kıta' sefinesiyle vilayetine gitmeğe izn hükmü verilmiştir.

Fî 16 Ca sene 102

[s.45]

Hüküm 143.

Bir sûret-i dahî

Civan nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle vilayetine gitmeğe mu'tâd üzre izn hükmü verilmiştir.

Fî 21 Ca sene 102

Hüküm 144.

Bir sûret-i dahî

Andora Berun nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle vilayetine gitmeğe mu'tâd üzre izn hükmü verilmiştir.

8 C sene 102

Hüküm 145.

Bir sûret-i dahî

Josef Pirson nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle vilayetine gitmeğe mu'tâd üzre izn hükmü verilmiştir.

Fî 12 C sene 102

Hüküm 146.

Bir sûret-i dahî

Barsilan nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle vilayetine gitmeğe mu'tâd üzre şurutuyla izn hükmü verilmiştir.

17 C sene 102

Hüküm 147.

Bir sûret-i dahî

Kar nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle gitmeğe mu'tâd üzre izn hükmü verilmiştir.

Gurre-i B sene 102

Hüküm 148.

Bir sûret-i dahî

Danbar nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle gitmeğe izn hükmü verilmiştir.

Gurre-i B sene 102

Hüküm 149.

(boş) kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz- hâl gönderüb Françe tüccârlarından Yorganon nâm bazirgân Yasef ve David ve Kemal oğulları nâm Yahûdilerden akçeleriyle beş yüz kantar metâ' iştirâ eyleyüb kaldırub götürmek murad eyledüğünde giceci tâifesi mâni' olub taaddîden halî olmamalarıyla men' ve def' olunmamak bâbında emr-i şerîfim virilmek ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda nice def'a yapağı niz'aları vaki' olmağla bey' ve şerâlarına kimesne mâni' olmaya deyû ahkâm ve şerîfe virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ virilegelen emr mûcebince muhalefet ittirilmeye deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i C sene 102

Hüküm 150.

Ezine-i Kazdağı kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Edkar Arasını nâm kapudan kaza-ı mezbûrda rızalarıyla satanlardan akçesiyle Palamud iştirâ ve ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince gümrüğün edâ ve sefinesine tahmîl itmek murad eylediklerinde ba'zı kimesneler ziyâde taleb ve rencide itmeleriyle men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Françe tüccârının getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'dan yüzde üç gümrüklerin virdiklerinden sonra ziyâde taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed olunmağın ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince amel oluna deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 102

[s.46]

Hüküm 151.

Haleb kadısı ve mütesellimine hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr südde-i saadetime arz-ı hâl gönderüb Françe tâcirlerinden Kavro nâm tâcir sabıkan Sayda beglerbegisi olan Hasan Paşaya bin doksan senesinde cihet-i karz-ı şer-iden on bin guruş virüb vefâtiyesinde mûmâileyh Halebde vâki' mülk-ü menzilin rehn vaz' idüb beş bin beş yüz guruş virüb bakîsi edâ itmeden fevt olmağla mezbûr yedinde olan hüccet-i şer-iyye mûcebince menzil-i merkûmun taleb eyledüğü müteveffa-ı mûmâileyhin vârisleri zikr olunan menzil-i hâl-i huyutunda bize bey' eylemişdi deyû virmeğin taallül eylediklerin bildürüb yedinde olan hüccet-i şer-iyyesi mûcebince amel olunub ihkâk-ı hâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin şer'le görülüb mûcebince şer-iyyesi ne ise icrâ olunmak emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 102

Hüküm 152.

İzmir kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr südde-i saadetime arz-ı hâl gönderüb Françelülerden biri mürd olsa esbâb ve emvâline kimesne dahl itmeye kime vasiyet ider ise anâ virile eğer vasiyetsiz mürd olur ise konsolosları ma'rifetiyle ol yerlü yoldaşına virile beyt'ül-mâl hamileri ve kassamlar dahl eylemeye deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken Françe bayrağı ve himâyesinde iken bundan akdem medine-i İzmirde mürd olan Can Narroni nâm müste'min tüccârın terekâtı medine-i mezbûrede İngiliz ve Nederlanda konsolosları hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn fûzuli ahz ve kabz idüb bunun tarafından konsolosları taleb eyledükde virmekde taallül ve gadr eylediklerin bildirüb merkûmun terekâtı alıvirilüb ihkâk-ı hâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mürd-ü mezkûrun terekâtına İngiliz ve Nederlanda konsolosları karışmayub mahallinde Françe elçisinin ma'rifetiyle şer'le varislerine virilüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince Nederlanda ve İngiliz konsolosları Françelülere müteallik olan umûra müdahale ittirilmemek emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı B sene 102

Hüküm 153.

İnboz kadısına ve yeniçeri serdârlarına ve gümrük eminine hükm ki

Frânçe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr südde-i saadetime arz-ı hâl gönderüb Reno ve Can Selmo nâm iki sefine kapudanı Edirneden üç yüz aded cild-i bakır ile cild-icamûs akçesiyle iştirâ idüb ve Edirnede ahitname-i hümâyûnum mûcebince gümrüklerin edâ idüb ellerine edâ tezkereleri virildükden sonra sefinelerine tahmîl eylemek içün İnboz iskelesine taallül eylediklerinde iskele-i mezbûre emini mücerred ahz ve celb içün sefinelerine tahmîl eylemeğe mâni' olub ve ma'kûlat ve meşrûbatları içün akçeleriyle zâd ve zevâdeleri dahî virilmeyüb taaddî itmeleriyle men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum virilmek ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkereleri virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrâr iskelede dahî gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed olunmağın ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı B sene 102

[s.47]

Hüküm 154.

Kapûdan paşaya ve Santori sancağıbegine ve hassa-ı sefine reislerine hükm ki

Frânçe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr südde-i saadetime arz-ı hâl gönderüb Frânçe konsoloslarına ve tercümân ve tüccâr ve reâyâlarına hilâf-ı şer-i şerîf ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn dahl ve rencide ve taaruz olunagelmiş değil iken Santori ceziresinde olan Can Sagola nâm konsoloslarını ba'zı kimesneler hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide ve remide eylediklerin bildürüb kat' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum virilmek ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Frânçe padişahının elçileri ve konsolosları ve tâcirlerine ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl ve merkâd'ül-iyâl olalar deyû mestûr ve mukayyed olmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince hilâf-ı şer-i mezkûrlara cevr ve taaddî olunmayub rencide ve remide ittirilmemek emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ş sene 102

Hüküm 155.

Kapudana hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Danyel nâm sefine kapudanı sefinesiyle Üsü nâm cezireden Nakşeye gelmek iktizâ eyledikde cezire-i mezbûreden ücretiyle bir kayık tutub göndermek Françelü gemicilerinden Marisi Basya nâm karayağız kara saçlı otuz beş yaşında bir nefer ve Emroza nâm bir nefer Françelü ademin zikr olunan kayık içine konub Nakşaya göndermeğe İstanköylü Mehmet Bey iki kıta' fırkatesiyle esnâ-ı tarikde rast gelüb harbî olmak za'mıyla merkûmun Françelü ile Françesko Tabiyeko nâm bir nefer kayıkçı reâyâyı hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ahz ve istirkâk itmekle alıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Françelüye müteallik esir bulunursa elçileri ve konsolosları ta'yin eyleyüb Françelü virdiler ise anın gibiler sahibleri veya vekilleri ile südde-i saadetime götürüle kazası görüle ve bu mestûr ve mukayyed bulunmağın harbî fırkatesinde olmayub bilâ muharebe ahz olundukları vâki' ise ıtlâk ittirmek emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 102

Hüküm 156.

Selânik muhafazasında Vezir İsmail ve Selânik kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr südde-i saadetime arz-ı hâl gönderüb Selânikde olan Françe konsolosunun bundan akdem mezbûr senesinde Saruşin Lamer nâm bir nefer Françe hıdmetkârı merkûm konsolosunun sandukasın kırub bin yetmiş beş guruşluk altunu ve ba'zı eşyasını şirkat idüb karar eyleyüb mukaddemâ taarruz olundukda İzdin voyvodası kethüdâsı Hacı Mustafa nâm kimesne merkûm hıdmetkârı Papas köprüsünde ahz ve ba'zı nukudun alub tâlinde sâkinlerinden olub Ağzıbozda vâki' Andhoz ve Garil nâm karyeler zâbiti olan Yusuf nâm kimesneye virmekle mezbûrlardan alınan nukud ve eşyâ ve hıdmetkârı alıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Françelü esir bulunur ise ıtlâk olunub esvâbı virile deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın sen ki vezir-i müşârünileyhsin ihzâr ittirüb şer'le görülmek bâbında fermân-ı alişânım sâdır olmuşdur deyû hükm yazılmşıtır.

Fî evâsıt-ı S sene 102

[s.48]

Cülûs-u hümâyûn vâki'olmağla vech-i meşrûh üzere müceddeden emr virilmiştir.

Evâil-i L sene 1102

Hüküm 157.

Ber vech-i Arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan dâme ikbalehûya ve Kudüs-i Şerîf mollasına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb Kudüs-i Şerîfde vâki' Kamame nâm mahallin ba'zı yerleri harabe metrûk olub termime ziyâde muhtaç olmağla mahallinde keşf ve hüccet olunduğun bildürüb ol bâbda emr-i şerîfim virilmeğin ricâ eyledüğü ecilden mahallinde keşf ve arz olunduğu üzre asl-ı vazında ziyâde ve tegayür ile ve nesne ihdâs olunmayub mesâi-i şer-i olunduğu vech üzre temimine kimesne mâni' olmamak emrim olmuşdur ammâ mukayyed olan sen ki bu bahâne ile vaz-ı kadimden tecaviz olunmamak ihtimâli olmaya deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 102

Hüküm 158.

Kandiye muhafazasında olan vezir (boş) paşaya ve Kandiye ve Hanya kadılarına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf arz-ı hâl idüb Françe padişahının cenk gemileri hâliya düşmanı olan İspanya ile meşgul olub lakin buğdaya biraz müzayakaların olduğun bildürüb akçesiyle Hanyadan buğday iştirâ eyledüğüne kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü cezire-i mezbûrun mahsulün ve karz üzre ise akçeleriyle ancak on beş bin keyl alub götürmesine kimesne mâni' olmamak emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Evâhir-i S sene 1103

Hüküm 159.

Hanya muhafızı olan vezire ve Hanya kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf dergâh-ı muallama arz-ı hâl idüb Françelülerden Barberimi Barberan ve Can Erziha ve Cakolyan ve Fransuva Nikola nâm dörd nefer müste'min ve Kapuçin dimekle ma'rûf iki nefer Venedik ruhbânları Françe bayrağı altında Françe kayığı ve

konsolosunun kağıtlarıyla Sudadan Değirmenlik Adasına giderler iken Hanya fırkateleri rast gelüb mezbûrları hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ahz ve esir idüb külli gadr ve taaddî eylediklerin bildirüb zikr olunan dört nefer Françelü ve iki nefer ruhbân Françe bayrağı altında ve konsoloslarının kağıtlarıyla alınmağla ıtlâk olunmaları bâbında hükm-i hümâyûn ricâ eyledüğü ecilden mezkûrlar müste'min olub yerdlerinde konsoloslarının dahî kağıtları var iken hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ahz ve esir oldukları vâki' ise mezkûrları kayıklarıyla ıtlâk ittirüb hilâf-ı ahd-i hareketden men' ittirilmek emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Evâhir-i S sene 1103

[S.49]

Der zemân Vezîr-ia'zâm Alî Paşa ve Reis'ül-küttab Ebubekir Efendi Tale bekâhûma

Hüküm 160.

Dıraç kadısına hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Dıraç iskelesine giden Françe gemilerine emtia' tahmîl iden kimesnelerden iskele-i mezbûrede olan Françe konsolosları ahidnâme-i hümâyûn mûcebince konsolosluk hakkı taleb eyledüğünde ba'zıları virmekde muhâlefet üzre olundukların bildürüb bundan akdem ve ba'del-yevm Françe sefinelerine emtia' tahmîl itmezden evvel tarafda ahidnâme-i hümâyûn mûcebince konsolosluk hakkı alıvirmeyüb taallül ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Françe tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâ'dan ve ba'zı zımmîler kendü gemileriyle cezire-i vilayete alub götürdükleri metâ'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylac hakların bîkusûr virüb i'nat ve muahalefet eylemeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın yedlerinde olan ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 103

Hüküm 161.

Rumeli beglerbegisi ve İlbasan sancağına hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Françe padişahının Asitâne-i saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı

muallama arz-ı hâl gönderüb Venedik tarafından hüsn-i rızalarıyla firar idüb eman ve müste'min olmak üzre asker-i islama mültehâk olan Françelüler ahidnâme-i hümâyûna mugâyir istirkâk oldukların bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub olmakûle hüsn-i ihtiyarî ve rızalarıyla firâr idüb ehl-i islâma ilticâ iden Françelüler ıtlâk olunub Dıraç iskelesinde olan konsoloslarına teslim olunmaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françelü esir bulunur ise ıtlâk olunub esvâbı virile deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince tâife-i mezbûreden kendü hüsn-i rızalarıyla ve ihtiyari ile firâr idüb gelenler istirkâk olunmayub Françe konsoloslarına teslim olunmaları içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 103

Hüküm 162.

İstanbul kaimakamına ve Galata mollasına hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Asitâne-i Saadetimde Françe padişahının mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl idüb nefs-i Galatada Hannan Françesko nâm Frenk ruhbânlarının bir fırını olub Françe tüccârları ve kilisaları olan keşişleri içün ve kifâyet mikdârı sefineleri içün has itmek ve has peksimet tabh oluna gelmişiken Galatada vâki' peksimetciler mümerrid bizim kârımıza kesâl virir deyû işlettirmeğe mâni' olmalarıyla kadimi üzre has itmek ve peksimet tabh olunub kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlânay-ı mûmâileyhsin kadimden müdâhale olunmuş değil ise bu defa' dahî mâni' olmamak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 103

Hüküm 163.

Trablusgarb beglerbegisine ve dayısına ve sâir ocakları halkına hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Asitâne-i Saadetimde mukim Françe padişahının elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb sen ki mûmâileyhimsiz oltarafda mütemekkin ve ticaretle varan Françe tüccârlarına her vechle himâyet ve siyânet edegelmişken birkaç aydan berû himâyet eylemeyüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn selâmetlik resmi nâmıyla beher sefineden ikişer yüz guruş taleb olunub taaddî ve rencide olunmayub mahalli mezbûrda mütemekkin ve varan Françe tüccârlarına gereği gibi himâyet ve siyânet olunub bâ'del-yevm hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn vaz' ve hareket olunmamak bâbında

hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe padişahının elçileri ve konsolosları ve tâcirlerine ve tecümânlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl ve merkâd'ül-iyâl olalar ve hâdis olan kassabiye ve reft ve bâc ve yasâk kolu ve üç yüz akçeden ziyâde selâmetlik resmi taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağın yedlerinde olan ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 103

[s.50]

Hüküm 164.

Kıbrıs valisine ve kadısına hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb bundan akdem cezire-i Kıbrısda Françe balyosları Françeye revâne olub birine vekil nasb itmekle cezire-i mezbûrede balyoslarının ve aher mirîden bunlara kalmağla vekili mezbûr taleb eyledikde virmede i'nâd-ı muhalefet itmeleriyle balyoslarının vekiline şer'ân nasbı alıvirilmek içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 103

Hüküm 165.

Kıbrıs valisine ve kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl idüb bundan akdem Sanonin nâm Françe cezire-i Kıbrısda ba'zı kimesneler zimmetlerinde olan hakk-ı şer-isin taleb ve tahsili içün Françe tâifesinden Andriye Kagat nâm bazirganların tevekkil itmekle mezbûr dahî vekâlet hasebiyle mezbûrların zimmetlerinde olan akçe taleb eyledikde virmede muhalefet itmeleriyle mezbûrların zimmetlerinde merkûm Sanonin sabit olan hakk-ı şer-isi vekâlet hasebiyle mezkûr bazigâna alıvirilmek içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 103

Hüküm 166.

Trablusgarb beglerbegisine ve dayısına ve sâir ocak halkına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Trablusgarb beglerbegisi ve dayısı ve sâir ocak halkı mahal-i mezbûrda mütemekkin ve varan Françe tüccârlarına her vechle riayet ve himâyet ve siyânet idüb kendülerden şükrân üzre olub ve lakin

birkaç aydan berü ol tarafa varan Françelüye kemâf'il-i evvel himâyet ve siyânet eylediklerinden maada hilâf-ı ahidnâme-i hümâyun selâmetlik resmi nâmında beher sefinelerinden ikişer yüz guruş talebiyle rencide ve remide olunmağın mahall-i mezbûrede mütemekkin ve varan Françe tüccârına gereği gibi himâyet ve siyânet eyleyüb ba'del-yevm hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn vaz' ve hareket olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe padişahının elçileri ve konsolosları ve tâcirlerine ve tercümânlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl ve merkâd'ül iyâl olalar ve hâdis olan kasabiyye ve reft ve bâc ve yasak kolu ve üç yüz akçeden ziyâde selâmetlik resmi taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın yedlerinde olan ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 103

Hüküm 167.

Sakız muhafazasında olan vezir (boş) paşaya ve kadısına ve kal'a dizdarlarına ve Cezair ve Tunus gemilerinin kapudanlarına ve mübâşir ta'yin olunan çavuşa hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe padişahının kâğıdı ve bayrağıyla Tomi Nikolofa nâm kapudan sefinesi ile Venedikden Asitâne-i Saadetime gelmek içüm cezire-i Sakıza varub limanda tururlariken zikr olunan limanda yatan Cezâyirgarb ve Tunus ocağının gemileri türlü gemi aluruz Venedik gemisidir deyû hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide etmeleriyle zikr olunan kapudanın yedinde Françe padişahının kağıdı ve bayrağı olub himaye ve siyane olmak üzre Asitâne-i Saadetime emn ve salim irsâl olunub hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn Cezâyir ve Tunus gemileri rencide ve remide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledikleri ecilden ahidnâme-i hümayûna müracaat olundukda Asitâne-i Saadetimde elçileri ve konsolosları ve kethüdaları olmayan Portigal ve Sicilya ve Katalan ve Messine ve Ankona ve sâir harbî tâifesinden Françe padişahının bayrağı altında kadimden geldikleri üzre ihtiyarları ile gelenler kendü hallerinde olub sulh ve salaha mugâyir vaz' ve hareket kendülerden sâdır olmadıkça sâir Fransızlar gibi gümrüklerin virüb kimesne dahl eylemeye deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 103

Hüküm 168.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılaına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb hâlâ İstanbul ve Galata cizyedârı olan Osman Galatada sâkin Françelü ve Vaylon nâm müste'min tâifesinden ve berâtlı tercümânlık hıdmetinde olanlardan hilâf-ı ahidnâme haraç taleb itmekle Nederlandaluya verilen (tahrib) mûcebince hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin Nederlanda ahidnâme-i sene-i sâbıka olundukda memâlik-i mahrûsemde mütemekkin olanlar eğer evlü ve eğer(cilt içinde kalmış) idenlerden elçileri hıdmetinde olan konsolosu ve tercümânlarıyla olageldüğü üzre haraçtan ve kassabiyyeden muaf (tahrib) emr-i şerîf virildüğü mestûr bulunmağla Nederlandalüye virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ra sene 103

[s.51]

Hüküm 169.

İstanbul kaimakamına ve Galata kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb nefs-i Galatada San Françesko nâm Efrenç ruhbânlarının bir fırınu olub bazirganları ve kilisalarda olan keşişleri içün ve kifâyet mikdârı sefineler içün has etmek ve has peksimet tabh idegelmişler iken Galatada vâki' olan peksimet zahir-i mücerred bizim kârımıza mâni'dir deyû fırunları işlettirmeğe mâni' olmağla kadimden işlenegeldüğü üzre yine has etmek ve has peksimet tabh idüb kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden kadimden müdahale olunmuş değil ise bu defa' dahî mâni' olmamaları içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 103

Hüküm 170.

Trablusşam valisi vezir (boş) paşaya ve mollasına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb France ruhbanlarından Kapuçin nâm rahib Trablusşamda azimet'ül-müslimin mahallesinde iştirâ eyledüğü hanesine mahsus müsta'n-ı kadimî carî nıfs-ı su hanesi olub bu bâbda yedinde hüccet-i şer-iyyesi olmağla otuz yedi kimesne mikdârı hanesine aher idegelüb ber vechle dahl olunmak icâb itmez iken zikr olunan suyun nısfı ahere mutasarrıf olan Muhtar nâm tercümân-ı zımmî kanaat itmeyüb bin yüz iki senesinden berû merkûm rahibin hanesine carî olan suyun ref'ini alub hanesine icrâ idüb taaddî itmekle mukaddemâ vâki'-i şer' oldukların zikr olunan suyun nıfs-ı hissesi mezkûr rahib ba'del-ispat

kıbel-i şer'de hükmü birle hüccet-i şer-iyye virilüb merkûm tercümânın bî vech-i taarruzu men' olunmuşken tekrar nizâ'dan halî olduğun bildirüb zikr olunan suyun nıfs hissesi kadimi üzre merkûm rahibin hanesine icra ittirilüb hüccet-i şer-iyyesine mugâyir hilâf-ı şer'-i merkûm tercüman dahl ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden yedinde olan hüccet-i mazmûn şer'ân kain ise hilâfınca bi gayr-i hak kimesne azl ve taarruz ittirilmemek içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 103

Hüküm 171.

Asitâne-i Saadetimde kaimakam paşaya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Asitâne-i Saadetimde elçileri ve konsolosları ve kethüdâları olmayan Portigal ve Sicilya ve Katalan ve Messine ve Ankona ve sâir harbî tâifesinden Françe padişahının bayrağı altında gelüb iskân eylediklerinde Françelülerin gümrüklerin virüb kimesne müdahale eylemeye deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr olunduğundan maada Françe tercümanlarından dahî haraç ve kasabiyye ve sâir tekâlif-i örfiyye talebiyle rencide ve remideden halî olunmadıkların bildürüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Asitâne-i Saadetimde elçileri ve konsolosları ve kethüdaları olmayan olmayan Portigal ve Sicilya ve Katalan ve Messine ve Alkona ve sâir harbî tâifesinden Françe padişahının bayrağı altında kadimden geldikleri üzre ihtiyarları ile gelenler kendü hallerinde olub sulh ve salaha mugâyir vaz' ve hareket kendülerden sadır olmadıkça sâir Françelüler gibi gümrüklerin virüb kimesne dahl eylemeyeler ve Françelülerden memâlik-i mahrûsemde temekkün idenlerden haraç taleb olunmaya ve elçileri hıdmetinde olan tercümânları olageldikleri üzre haraçdan ve kasabiyyeden ve sâir tekâlif-i örfiyyeden muaf olalar deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olunmağla yedlerinde olan ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn dahl olunmamak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 103

[s.52]

Hüküm 172.

Gelibolu naibine hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Asitâne-i Saadetimde mukim Françe elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb hâliya Geliboluda taraflarından berât-ı şerîfimle konsolos ta'yin olunan Humam Rakayi nâm konsolos hıdmetinde kabz eyledüğü konsolosluk muhasebesi

görülmeyüb zımmetinde olmağla Divân-ı Edirnede muhasebesi görülmek içün ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı M sene 103

Hüküm 173.

Erzurum valisine ve kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Erzurumda berât-ı şerîfimle Françe konsolosu olan Ester Virdi nâm konsolosun getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin edâ eyledikden sonra hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ziyâde talebiyle rencide ve remide ittirilmeyüb himâyet ve siyânet olunması bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden yedinde olan berât-ı şerîf ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i M sene 103

Hüküm 174.

İstanbul kaimakamına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb hüccâc ve tüccâr-ı müslimin rızalarıyla Françe gemisine kemâm-ı evvel girmek murâd eylediklerinde kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin deryada ubûr iden hüccâc ve tüccâr-ı müsliminin emniyet şartıyla hüsn-i rızalarıyla Françe sefinelerine girmelerine mümânaat olunmamak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i M sene 103

Hüküm 175.

Dıraç kadısına ve mütesellimine hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Venedik tarafından hüsn-i rızalarıyla firar idüb emn ve müste'min olmak üzre ehl-i islâma iltica iden Françelüler istirkâk olunmayub Dıraç iskelesinde olan Françe konsolosuna teslim olunmaları bâbında bundan akdem emr-i şerîf sadır olmağın Dıraç mütevelllisi (boş) nâm kimesne itaat-ı emr-i şerîf itmeyüb konsolos mesfûrû dab ve bu makûle yedinde olan sekiz nefer Françelülerin fuzûli gasb eyledüğün bildirüb mezkûr Françelüler mukaddemâ fermânım olduğu üzre Françe konsolosuna teslim olunub bâ'de-l yevm mütevelli-i mezkûr Françe konsolosundan kasdiyedleri (tahrib) bu makûle Françelüler bulundukda Françe

konsolosuna teslim olunub tarafına irsat olunmasına kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün müekked hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı sene 103

[s.53]

Hüküm 176.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılarına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Asitâne-i Saadetimde elçileri ve konsolosları ve kethüdâları olmayan müste'min tâifesinden olub Françe padişahının bayrağı altında ticaret tarikiyle gelenler bu ana değin haraç mütalebesiyle rencide olagelmiş değiller iken haliyâ cizyedâr olanlar haraç talebiyle rencideden halî olmadıkların bildürüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn haraç talebiyle rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden sen ki vezir-i müşârünileyhsin Françe padişahı devlet-i aliyyemin kadimî sadık dostlarından olmağla ticaret tarikiyle bayrağı altında gelen Françe ve sâir müste'min tâifesinden hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn haraç mütalebesiyle rencide ittirilmemek içün yazılmıştır.

Fî evâil-i R sene 103

Hüküm 177.

İzmir kadısına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde sâkin olan Françe konsolosu ve tüccâr tâifesi ve sâir müste'min reâyâlarının kifaf-ı nefsleriçün nân tabh eylemek üzre kadimden mahsûs bir fırın ta'yin olunub fırın-ı merkûme ve etmekçileri olan İstino ve Nisan nâm Françelü ber vechle dahl olunmak icab itmez iken hâlâ ba'zı ahl-i örf tâifesi taraflarından bî vech dahl olunduğun bildürüb ahkâm kaydına müracaat olundukda ancak bir fırın kendülere mahsûs ola bir fırın dahî kifâyet idecek dakîki narh-ı câri üzre ma'rifeti şer'le alub tabh eylediklerinde kimesne mâni' olmaya deyû hüdâvendigâr-ı sâbık zamanında emr-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i R sene 103

Hüküm 178.

İzmir kadısına hükm ki

France padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb medine-i mezbûrede bundan akdem Ahmed nâm kimesnenin firar iden Yusuf nâm Abd-ı memlûya mevlâsı mezbûr Ahmedin mahzeninden on aded çuval penbe ipliğini ve diğer Ahmed nâm kimesnenin dahî iki aded çuval penpe ipliğini ihraç ve yine medine-i mezbûrede Emir Çelebi mahallinde ticaret tarikiyle mütemekkin olan beş nefer France tâcirlerinin birine furuht idüb ahd eyledükden sonra yine medine-i mezbûrede Mustafa Paşa hanında müsafereten sâkin olan Mustafa nâm kimesne hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn şiddete sâlik olub merkûm Yusuf benim dahî iki aded çuval penbe ipliğini mahzen-i mezbûrda ihrâç idüb merkûm tâcirlerin yerine bey' eylemişidi deyû vech-i meşrûh üzre furuht olunan on dört çuval penbe ipliği mezbûrların taraflarından vekâleten ve kendü tarafından asâleten dava' ve niza' ve mukaddemâ vâki' şer' olunduklarında mezkûr Mustafa müteveccih muarazadan men' birle cânib-i şer-iden hüccet-i şer-iyye virüldüğün bildürüb mûcebince amel olunub hilâfına dahl ve taarruz ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin yedlerinde olan ahidnâme-i hümâyûn ve hüccet-i şer-iyyeleri mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i R sene 103

Hüküm 179.

Haleb kadısına hükm ki

Bundan akdem Danimarka nâm harbînin bir kıta' sefinesi İskenderun iskelesine varub France konsolosuna sefine-i merkûmeden aid olan konsolosluk hakkı Flemenk konsolosu fuzûlen vaz'iyyed eylemek murad eyleyüb mürâfi'-i şer' olunduklarında sefine-i merkûmeden lazım gelen konsolosluk hakkı Colban nâm France konsolosuna hükm-i birle cânib-i şer-ide hüccet-i şer-iyye virilmeğin yedlerinde olan hüccet-i şer-iyyelerinden amel olunub hilâfına dahl ittirilmemek içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i R sene 103

[s.54]

Hüküm 180.

İzmir kadısına ve İzmirde cizye cibâyetine me'mur olana hükm ki

Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Asitâne-i Saadetimde elçileri ve konsolosları ve kethüdâları olmayan müste'min tâifesinden olan Françe padişahının bayrağı altında ticaret tarikiyle gelenler bu ana değin haraç mütalebesiyle rencide oluna gelmiş değiller iken haliyâ cizyedâr olanlar haraç talebiyle rencideden halî olmadıkların bildürüb haraç talebiyle hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide ittirilememek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden sen ki mevlânay-ı mûmâileyhsin Françe padişahı ve devlet-i aliyyemin kadimî sadık dostlarından olmağla ticaret tarikiyle bayrağı altında gelen Françe ve sâir müste'min tâifesinden hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn haraç mütalebesiyle rencide ittirilmemek içün yazılmıştır.

Fî evâil-i sene 103

Hüküm 181.

İzmir kadısına ve cizyedâra hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama mektûb gönderüb Françelüye tâbi' Abraham Abbas ve Vilaral nâm iki nefer Portigal Yahûdi ahidnâme-i hümâyûn mûcebince getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'lardan gümrüğü yüzde üç hesâbı üzre virmeğe râzılar iken gümrük emini olanlar ziyâde talebiyle rencide eylediklerinden maada hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn mezbûrlar haraç talebiyle rencide olundukların bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Asitâne-i Saadetimde elçileri ve konsolosları ve kethüdâları olmayan Portigal ve Sicilya ve Katalan ve Messine ve Ankona ve sâir harbî tâifesinden Françe padişahının bayrağı altında kadimden geldikleri üzre ihtiyarlarıyla gelenler kendü hallerinde olub sulh ve salaha mugâyir vaz' ve hareket kendülerden sadır olmadıkça sâir Fransızlar gibi gümrüklerin virüb kimesne dahl eylemeye deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağın derkenarı mûcebince şurutuyla hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i R sene 103

Hüküm 182.

Selânik muhafazasında olan vezir Hüseyin paşaya ve Selânik kadısına hükm ki

France padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb France padişahının a'dây-ı muharebeyn ile harb ve kıtalî olub barut yapmak içün güherçile luzûmu olmağla Selânik etrafından akçeleriyle güherçile iştirâ eyleyüb ol tarafda olan konsolosları ma'rifetiyle bir kıta' sefinelerine tahmîl ve Françeye nakline muhalefet olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ancak bir defa' akçeleriyle iki bin kantar güherçile iştirâ idüb sefinelerine nakline mâni' olmamak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı C sene 103

Hüküm 183.

İskenderiye muhafızı vezir Süleyman Paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

France padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb hâlâ Dıraç mütevellisi olan (boş) nâm kimesne Dıraçda olan France konsolosunun ahidnâme-i hümâyûna mugâyir hanesini basub hilâf-ı şer' ve bi gayr-i hak nice eşyâ ve esbâbın yağma ve garet idüb ziyâde gadr ve taaddî eylediklerin bildürüb mezbûr konsolosunun bi-gayrihak alınan eşyâsı gerü alıvirilüb ve bâ'del-yevm ahidnâme-i hümâyûn mûcebince himâyet ve siyânet olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûnuma muhâlif rencide ve remide ittirilmemek bi-gayrihak alınan eşyâların ise gerü red ittirilmek üzre müekked hükm verilmiştir.

Fî evâsıt-ı C sene 103

Hüküm 184.

İskenderiye muhafızı vezir Süleyman paşaya ve Dıraç ve anâ tâbi' iskelelerde vâki' kadılara ve kal'â dizdârlarına ve mütesellimine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve anâ tâbi' olan iskelelerde France tüccârı ve Françelüye tabi' müste'min tüccârı sefineleriyle getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'dan ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin edâ ve teslim eylediklerinden sonra ümenâ tâifesi mücerred celb-i mâl içün yedlerine edâ tezkeresi virmeyüb avk ve tehir eyledüklerin bildürüb France tüccârı ve Françelüye tâbi' müste'min tüccârı sefineleriyle getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'lardan ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin virdüklerinden sonra ümenâ tâifesi edâ tezkeresin virmede muhalefet itmeyüb virüb ve gayr-i

bahane ile celb-i mâl tarikiyle rencide olunmamaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Françe tüccârı memâlik-i mahrûseme getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'lardan yüzde üç gümrük virüb ziyâde taleb olunmaya ve Asitâne-i Saadetde elçileri ve konsolosları olmayan Portigal ve Sicilya ve Katalan ve Messine ve Ankona ve sâir harbî tâifesinden Françe padişahının bayrağı altında kadimden geldikleri üzre ihtiyarlarıyla gelenler kendü hallerinde olub sulh ve salaha mugâyir kendülerden vaz' ve hareket sâdır olmadıkça bir Fransız gibi gümrük virüb kimesne dahl eylemeye ve gümrüklerin az aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir iskelede dahî gümrük talebiyle rencide olunmasına mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 103

[s.55]

Hüküm 185.

Boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Ranado nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedinde edâ tezkeresi virilüb vilayete gitmek murad itmekle mu'tâd üzre boğaz hisarlarında yoklanub derûnunda memnu'atdan metâ' yoğise bir an eğlettirilmeyüb yoluna revâne olunmasına mümânaat olunmamak bâbında izn-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûn mûcebince kânun üzre amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda sadır olan fermân-ı celil'ül-kadrim ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel idüb dahî mestûr kapudan sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedinde edâ tezkeresi virilüb vilayetine gitmek murad itmekle mu'tâd üzre boğaz hisarlarında yoklanub memnu'atdan metâ' yoğise bir an eğlettirilmeyüb yoluna revâne olmasına kimesne olunmayub sâdır olan emr-i şerîfim mazmûn-u muteber ile amel idesin şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timat kılasın.

Tahriren evâsıt-ı C sene 103

Hüküm 186.

Bir sûret-i dahî

Vech-i meşrûh üzre Andora Dermar nâm kapudanın bir kıta' sefinesiyle gitmeğe izn hükmü

Fî't'tarih-el mezbûr

Hüküm 187.

Bir sûret-i dahî

Vech-i meşrûh üzre Paskal nâm kapudanın bir kıta' sefinesiyle gitmeğe izn hükmü

Fî't'tarih-el mezbûr

Hüküm 188.

Bir sûret-i dahî

Vech-i meşrûh üzre Lurak Yasef nâm kapudanın bir kıta' sefinesiyle gitmeğe izn hükmü

Fî't'tarih-el mezbûr

Hüküm 189.

Bir sûret-i dahî

Vech-i meşrûh üzre Cav nâm kapudanın bir kıta' sefinesiyle gitmeğe izn hükmü

Fî't'tarih-el mezbûr

Hüküm 190.

Bir sûret-i dahî

Vech-i meşrûh üzre Dö Misoluma nâm kapudanın bir kıta' sefinesiyle gitmeğe izn hükmü

Fî't'tarih-el mezbûr

Hüküm 191.

Bir sûret-i dahî

Vech-i meşrûh üzre (boş) nâm kapudanın bir kıta' sefinesiyle gitmeğe izn hükmü

Fî't'tarih-el mezbûr

Hüküm 192.

İzmir kadısına ve voyvodasına ve a'yan-ı vilâyete ve iş erlerine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde olan Françelü ve anâ tâbi' olan müste'min tâifesi ve konsolosu yanında tercümânlık hıdmetinde olanların

ba'zılarından ahidnâme-i hümâyûna muhalif haraç taleb olunub ve ba'zılarından dahî avarız mukâbili nâmına akçe talebiyle rencide oldukların bildürüb ahidnâme-i hümâyûna muhalif rencide olunmamak üzre bundan akdem Nederlandluya virilen fermân-ı şerîfinin şurut ve kuyudu üzre Françelüye dahî hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahkâm kaydına müracaat olundukda Nederlandaya tâbi' olub memâlik-i mahrûsemizde mütemekkin olanlar eğer evlü ve eğer erken olsun rençberlik idenlerden haraç taleb olunmaya ve elçileri hıdmetinde olan konsolosları ve tercümânları olageldüğü üzre haraç ve kasabiyyeden ve sâir tekâlif-i örfiyyeden muaf olalar deyû emr-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın zikr olunan şurut ve kuyud Françelünün hakkında dahî câri ve mer'î tutulmak üzre ahidnâme-i hümâyûn mûcebince vech-i meşrûh amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 103

[s.56]

Hüküm 193.

Erzurum beglerbegisine ve mollasına ve Erzurumdan Acem sınırına varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara ve kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârlarına kal'a dizdârları ve a'yân-ı vilâyet ve sâir iş erlerine hükm ki

Frânçe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Frânçe ruhbanlarından Yezdin dimekle ma'rûf sekiz nefer rahib seyâhat murad itmeleriyle emn ve sâlim mürûr ve uburlarına mümanaat olunmamak içün yedlerinde yol hükmü var iken sen ki mir-imirân mûmâileyhsin acem-i vilâyete gidersin deyû tarafından alıkonulub gadr olunduğun bildürüb mesfûr rahibler salıvirilüb mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince kendülere ve ademlerine ve esvâb ve tavarlarına yolunda ve izde ve menâzil ve merâhilde ahidnâme-i hümâyûna muhalif bi-gayrihak bir vechle rencide ve remide ittirülmeyüb zâd ve zevâdların narh-ı câri üzre akçeleriyle virdürüb ve karada tavar ve deryada sefine lazım olur ise akçeleriyle tedârik ve mahuv ve muhâtara olan mahallerde ak sarınub ve alât-ı harb götürdüklerinde kimesne dahl ve taarruz eylemeyüb ve askerî tâifesinden yanına yarar kılavuzlar koşub emin ve salim konaklarına irsâl olunmaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûn mûcebince vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda sadır olan fermân-ı celil'ül kadrim ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel idüb mi'n-baad hilâfına rıza ve cevâz göstermeyesin France padişahı bâb-ı saadetimiz ile sadakat ve ihlâsda sâbit kadem-i rasih-i dem olmağla elçinin şekr ve şikâyeti müsemmer ve müesserdir mesfûr rahibleri gereği gibi himâyet ve siyânet eyleyüb ber vechle dahl ve rencide ittirmeyesin şöyle bilesin bade'l-satır bu hükm-i hümâyûnumu mesfûr rahiblerin berâtlarına ibkâ idüb alâmet-i şerîfe i'timât kılasın

Tahriren evâil-i B sene 103

Hüküm 194.

Bir sûreti dahî

Erzurum beglerbegisine ve mollasına ve Asitâne-i Saadetimden Acem sınırına varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara ve kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârları ve kal'a dizdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine

Elçiy-i mûmâileyhin iltimasıyla France ruhbanlarından Yezdin dimekle ma'rûf Şönik nâm rahib seyâhat murad itmekle Acem sınırına varınca mürûr ve uburuna muhalefet olunmamak içün vech-i meşrûh üzere yazılmıştır.

Fî't'tarih-el mezbûr

Hüküm 195.

İskenderiye muhafızı vezir Süleyman Paşaya ve Dıraç ve (boş) kadılarına ve kal'a dizdarlarına ve mütesellemlerine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Venedik tarafından hüsn-i rızalarıyla firar idüb emn ve müste'men olmak üzre asker-i islâma mültehak olan Françelüler istirkâk olunmayub Dıraç konsolosuna teslim olunmamaları bâbında bundan akdem evâmir-i şerîfe virilmişken ahidnâme-i hümâyûna muhâlif istirkâk olundukların bildürüb bu makule hüsn-i rızalarıyla firâr idenlerden Dıraç ve anâ tâbi' iskelede bulunanlar istirkâk olunmayub bu makule esir dahî var ise ıtlâk olunub France konsolosuna teslim ve tarafına irsâle mümanaat olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françelü esir bulunur ise ıtlâk olunub esvâbı virile deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 103

[s.57]

Hüküm 196.

İskenderiye muhafazasında olan vezir Süleyman Paşaya ve Dıraç ve (boş) ve (boş) kadılarına ve dizdârlarına ve mütesellemlerine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve anâ tâbi' iskelelerde Françe tüccârı ve Françelüye tâbi' müste'min tüccârı sefineleriyle getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'ların ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin edâ ve teslim idüb yedlerine edâ tezkereleri aldıklarından sonra celb-i mâl talebiyle rencide olunagelmiş değiller iken Dıraç kal'asının a'vât ve sâir neferâtı yedlerinde olan edâ tezkerelerinde amel ve i'tibâr itmeyüb bu sefine Françe tüccârı ve Françelüye tâbi' müste'min tüccârının sefinesi değildir deyû avk ve tehir ittirüb ba'zılarından yüz ve ba'zılarından ikişer yüz guruşların alub tüccâr tâifesine ve sefine ve kapudanlarına külli hayf ve gadr olunduğun bildürüb Dıraç iskelesine ve anâ tâbi' iskelelerde Françe ve Françelüye tâbi' tüccâr tâifesi getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'ların gümrüklerin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince edâ eyledikleri yedlerinde edâ tezkeresi olanları ahidnâme-i hümâyûna muhalif kal'a zabitlerine ve neferâtına bi-gayrihak akçe mütâlebesiyle rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda ve Asitâne-i Saadetde elçileri ve konsolosları ve kethüdâları olmayan Portigal ve Sicilya ve Katalan ve Messine ve Ankona ve sâir harbî tâifesinden Françe padişahının bayrağı altında kadimden geldikleri üzre ihtiyarlarıyla gelenler kendü hallerinde olub sulh ve salaha mugâyir vaz' ve hareket kendülerden sadır olmadıkça sâir Fransızlar gibi gümrüklerin virüb kimesne dahl eylemeye ve gümrüklerin az aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir iskelede dâhî gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 103

Hüküm 197.

İzmir mollasına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde temekkin iden Kapuçin dimekle ma'ruf Françe ruhbanlarının civarlarında vâki' (boş) evkâfından kimesne tasarrufunda olmayan arsa-ı haliyenin şeyh'ül-islâm fetâva şerîfesi mûcebince icârı vakfa ifa' olmağla mezbûr rahibler zikr olunan arsa-ı haliye harbîyenin bir mikdârı canib-i vakfdan isticâr murad itmeleriyle yedlerinde olan

fetâva-ı şerîf mûcebince kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin yedlerinde olan fetâva-ı şerîf mûcebince hilâf-ı şerîf kimesne rencide eylememek içün yazılmıştır ba'del-asl şartında arsa-ı mezbûre kimesne tasarrufunda olmayub halî ve harâbe olub fetâva-ı şerîf mûcebince icârı vakfa ifa' olub mâni' şer-isi olmamağla bir mikdârı canib-i vakfdan isticâr eylediklerinde hilâf-ı şer' kimesneye dahl ve rencide ittirmeyesin.

Fî evâil-i B sene 103

Hüküm 198.

İstanbul ve sâir mahallerde cizye cibâyetine me'mur olanlara hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb hıdmetinde olan Demirakî tercümânı ahidnâme-i hümâyûna muhalif cizye talebiyle rencide olunduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûna muhalif mezbûr tercüman cizye mütâlebesiyle rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda ve elçileri hıdmetinde olan tercümânları olageldüğü üzre haraçdan ve kasabiyyeden ve sâir ve tekâlif-i örfiyyeden muaf olalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 103

[s.58]

Hüküm 199.

Boğaz hisarları kadılarına ve dizdârlarına hükm ki

Françe kapudanlarından Gaylo dö Elkar nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle yoluna revâne üzre kanun üzre izn hükmü verilmiştir.

Fî evâil-i B sene 103

Hüküm 200.

Bir sûreti

Vech-i meşrûh üzre Françe kapudanlarından (boş) nâm kapudan yoluna revâne olmak üzre izn hükmü verilmiştir.

Fî't tarih-el mezbûr

Hüküm 201.

Hayfa? ve Sayda ve Beyrut valisi olan vezir Ahmed paşaya ve Hayfa? ve Sayda ve Beyrut kadılarına ve zabitlerine hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Hayfa? sancağına tâbi' Mahın nâm karyede vâki' kilisa-

ı ve manastır kadim vilayetde Efrenç ruhbanlarının olub ve iki kıta' bağçe ve sâir tevâbi' ve levâhıkıyla olan hınta ve tasarruflarında olub bu anâ değin kilisâlarında ve manastırlarında mütemekkinler olub ol hamulinde vâki' Zaforya ve Zaburya ve Cebel-i turda olan ziyâretgâhlarına varub ziyâret iden birkaç gün kilisaya inmek istediğinde kimesne mâni'olmayub zulme eşkıyadan himâyet ve siyânet oluna gelüb ve mi'nbaad taaddî ve tecavüz olunmamak üzre hüdâvendigâr-ı sâbıka zamanında yedlerine emr-i şerîf virilmişken hâlâ Hayfa zabiti tarafından Nahib nâm karyeye varan su başı ve ehl-i örf tâifesi ve gayr-i mezbûrdan ruhbanları rencide ve remide üzre oldukların bildirüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda bin doksan tarihinde vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunub hilâf-ı şer' şerîf ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn rencide ve remide ittirilmemek emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda sadır olan emrim kadılara virilen emr-i şerîf mûcebince amel dahî husus-u mezbûr bâtamam hak ve adl üzre mukayyed olub göresin i'lâm olunduğu üzre ise emam-ı saadetde bir kere zulm ve taaddi olunduğun kat'an rıza-ı şerîfim yokdur mezbûrların asûde-i hâl olmaları ifâ-ı berât-ı hümâyûnum olmağla tasarruflarında olan kilisalarına ve manastırlarına ve bağçelerine ve tevâbi' ve levahıkıyye kimesneyi dahl ve taarruz ittirmeyüb gereği gibi ayinlerin ve dualaın talebleri üzre zikr olunan karyelerde ve ol etrafdan gelüb ve arâm itmek istediklerinde dahî kimesne mâni ve merâhim olmayub zulm ve ehl-i fesâddan ve subaşı ve ehl-i örf tâifesi ve sâirlerden gereği gibi himâyet ve siyânet olunub hilâf-ı şer' kimesneye zarar ve taaddîleri olmayub kendü hallerinde ayinleri üzre ziyaretleri oldukça hitâm ve zabitlerden ve subaşı ve sâir ehl-i örf tarafından avaid ve caize talebiyle rencide ve remide ittirilmeyüb ve bu bahane ile akçelerin aldırmayub hilâf-ı şer' ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn ve mukaddemâ vicâhen virilen emr-i şerîfeye muhalif kimesneye iş ittirilmeyesin deyû yazılmıştır.

Evâhir-i B sene 103

Hüküm 202.

Boğaz hisarları kadılarına ve dizdârlarına hükm ki

Françe kapudanlarından (boş) nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle yoluna revâne olmak üzre izn hükmü verilmiştir.

Fî evâsıt-ı S sene 103

[s.59]

Hüküm 203.

Kudüs-i Şerîf kadısına hükm ki

Dergâh-ı muallama mektûb gönderüb Kudüs-i Şerîfde vâki' Nasarî ruhbanlarından Efrenç ve Rum ve Ermeni rahibler meclis-i şerîfe varub Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olanlar Nablus ve yahûd Remle kazasına geldiklerinde birkaç seneden berû hüsn-i ihtiyarlarıyla bilâ-ihbâr ba'zı hedâye ile varub buluşmalarıyla hedâyeleri karini kabul ve aher nesne mütâlebesiyle rencide olunagelmiş değiller iken bu nesne livâ-ı merkûme mutasarrıfı olan (boş) paşa hedâyeye kanaat itmeyüb mezkûrlara nice dürlü eziyet ve bilâ emr-i şerîf tekâlif ve bi-gayrihak akçe talebiyle rencide ve remide itmekle noksân mevcudundan istihbâr olundukda buluşmak nâmına alınan şeyleri halvet olduğun haber virmeleriyle gayr-i meşrûh olmağun üzerlerinde men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâsına vâki hallerde ilhaklarıyla arz eyledüğü ecilden sen ki mevlânay-ı mûmâileyhsin vech-i meşrûh üzre bi-gayrihak bir nesne mütalebesiyle rencide ve remide ittirülmeyüb hilâf-ı şer' cevr ve taaddîleri men' olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 103

Hüküm 204.

İzmir kadısına ve voyvodasına hükm ki

Françe padişahının elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb Françe tâifesinin piskopos ve sâir rahibleri kendü hallerinde olub ayinlerine ve kilisalarına dahl olunagelmiş değiller iken hâlâ medine-i İzmirde Françe rahiblerinden Çukulan nâm rahib kendü halinde ayinlerin icrâ itmek istedikde ahidnâme-i hümâyûna muhalif ba'zı kimesneler ahz ve celb içün mâni' olub dahl ve rencideden halî olmaduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub mezkûr rahib kendü hâlinde ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmayub ve bu bahane ile akçe talebiyle rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françeye tâbi' olan piskoposlar ve sâir Frenk hıdmetinde olan ruhban tâifesi her ne hıdmetde olursa olsun memâlik-i padişahide kadimden oldukları yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya İzmirde ve İskenderiyede ve sâir iskelelerde olan Fransız tâifesinin kilisalarına dahl ve rencide olunmaya ve bu bahane ile akçelerin almayalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 103

Hüküm 205

Mızrak? ve Sayda kadılarına ve zabitlerine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve Avlonya ve anlara tâbi' iskelelerde berât-ı şerîfimle Frınçe konsolosu olan Ancili veled-i Yuvan nâm konsolosun konsolosluğuna tâbi' olan iskelelerden Mızrak kadısından Sayda nâm diğer Batista iskelesine ticâret tarikiyle gelüb giden Frınçe ve Frınçeye tâbi' tüccâr tâifesi iskele-i merkûmede tarafından nasb ve ta'yin olunan vekiline ahidnâme-i hümâyûn ve berâtına muhalif konsolosluk hakkın virmede muhalefet üzre oldukların bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince her vechle himâyet ve siyânet olunub mesfûr konsolosu aid olan konsolosluk hakkın iskele-i merkûmede nasb ve ta'yin olunan vekiline alıvirilüb taallül ve muhalefet ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Frınçe tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâ'ından ve ba'zı zımmîler gemileriyle harbî vilâyete iledüb götürdükleri metâ'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylac hakların bî küsur viriüb i'nâd ve muhalafet eylemeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 103

[s.60]

Frınçe padişahının elçileri arz-ı hâl gönderüb Frınçe kapudanlarından Maltiye nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle yoluna revâne olmak üzre şurut ve kuyuduyla izn emrim ricâ etmeğin vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 103

Hüküm 206.

Bir sûret-i

Frınçe kapudanlarından Miyeş Martin nâm kapudanın bir kıta' sefinesiyle yoluna revâne olmak üzre şurutuyla yazılmıştır.

Hüküm 207.

Bir sûret-i

Frınçe kapudanlarından Dö Livro nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle yoluna revâne olmak üzre izn hükmü verilmiştir.

Fî evâil-i Ra sene 103

Hüküm 208.

Bir sûret-i

Françe kapudanlarından Kilomö Nikolaz nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle yoluna revâne olmak üzre izn hükmü verilmiştir.

Fî evâil-i Ra sene 103

Hüküm 209.

Boğaz hisarları kadılarına ve dizdârlarına hükm ki

Françe padişahının elçileri Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb Françe tarafından kendüye irsâl eylemek içün Boğaz hisarlarında mütemekkin olan Bolciyon nâm Françelüye ahidnâme-i hümâyûna mugâyir ba'zı kimesneler rencide ve remide eyldiklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûna muhalif rencide ve remide olunmayub himâyet ve siyânet olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe padişahının elçileri ve konsolosları ve tâcirlerine ve tercümanlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl ve merkâd'ül-iyâl olalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 103

Hüküm 210.

Françe elçisi Baron dö Şatonuf orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Hristoflo Fogasa bir kıta' sefinesiyle yoluna revâne olmak üzre şurutuyla izn hükmü verilmiştir.

Fî evâsıt-ı N sene 103

Hüküm 211.

Bir sûret-i

Françe kapudanlarından Sotir nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle yoluna revâne olmak üzre şurutuyla izn hükmü verilmiştir.

Fî evâil-i L sene 103

Hüküm 212.

Bir sûret-i

İsimleri açık dokuz sefine ve üç şayka cemân on iki sefine kapudanlarının yoluna revâne olmak üzre elçiy-i mûmâileyhin arz-ı hâl mûcebince şurutuyla izn hükmleri başka başka yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 103

Hüküm 213.

Bir sûret-î

Dahî isimleri açık altı sefine kapudanlarının yoluna revâne olmak üzre şurutuyla izn emrleri yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 103

Hüküm 214.

Kudüs-i Şerîf paşasına ve mollasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Kudüs-i Şerîf hâricinde Aynî Karim nâm karyede kadim'ül eyyâmdan berû Efrenç rahiblerinin ellerinde olan kilisanın mürûr-i enâm ile ba'zı mahalleri münhedim olundukda ta'mire muhtaç olan mahalleri vaz-ı kadimi ve meşayıh-ı şer' üzre ta'mir ittirilmek içün merhûm ve mağfûrleh karındaşım Sultan Süleyman Han tabeserâhu zamanında emr-i şerîf virilüb gereği gibi termim olunmamağla tekrar termim ittirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda bin doksan dokuz tarihinde vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın termime muhtaç olan mahalleri vaz'-ı kadimden tecâvüz olunmamak ve aynî üzre meşâyıh-ı şer' olunduğu (tahrip olmuş) termime muhalefet olunmaya ammâ vaz'-ı kadimden ziyâdelerine ihdâs olunmağın ibkâ oluna deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 103

[s.61]

Hüküm 215.

Trablusgarb beglerbegisine ve dayısına ve sâir ocakları halkına hükm ki

İftihâr'ül ümerâ'il izâm'il İseviye muhtar-ı küberâ'il-fihâm fi'l millet'il mesihiyye maslahı umur-u cumhur tâifet'il Nasrâniye dostumuz Françe padişahı hutimet avakıbuhu bi'l-hayr ve irşâd-ı der-i devlet medârımıza dostlukda sâbit-i kadem ve sadakatde râsih-i dem olub bazirgânları berren ve bahren memâlik-i mahrûsemde kemâl-i terfiyye ve itminân ile mürûr ve ubur ve ticâret idüb her vechle himâyet ve siyânetleri lâzım iken Trablus burtonları limanlarda bulunan sefineleri hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ahz ve taaddî eylediklerin sem'-i hümâyûnuma ilga olunub Françe padişahı ve devlet-i aliye ebed müddetimiz ile kadim'ül eyyâmdan berû ahd ve misâk ve sulh ve vefâk üzre olunub kaide-i kadime islâf-ı saadetde ittisak üzre tâbi'-i merkûmenin himâyet ve siyânetleri mukteza-ı saaddetde cihanpenâhiden olmağla imdi rûy-ı deryâda ve cezire ve limanlarda ve iskelelerde bulunan Françe sefineleri hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ocağınız tarafından ahz olunub

ve şimdiye değin ahz olunmuş sefineleri dahî var ise taraflarına red ve teslim olunub beynimizde müteakkid olan sulh ve salahı ocağınız halkı dahî mer'i tutub hilâfına cevazdan ihtiraz idüb tabi'-i merkumeyi ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gereği gibi himâyet ve siyânet eyleyeler deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 103

Hüküm 216.

Bir sûretî

Kapûdan paşaya vech-i meşrûh üzre ocakları tarafından Françe sefineleri taaddî ve ahz olunmayub himâyet ve siyânet ve tanzimi emvâlleriyle gereği gibi kayd ve ihtimam eylesin deyû yazılmıştır.

Fî't-tarih el-mezbûr

Hüküm 217.

Bervech-i Arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf olan (boş) dame ikbelahuya ve Kudüs-i Şerîf mollasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Kudüs-i Şerîfde vâki' Kamame kilisasının büyük kubbe ve ba'zı mahalleri murûr-u a'vâm ve ubur ile müstahdem olmağa yüz tutub ta'mire muhtaç olmağla mukaddemâ mahallinde keşf ve arz olunduğu üzre asl-ı vaz'ından ziyâde ve ta'yir ile bir nesne ihdâ olunmayub meşayıh-ı şer' olduğu mertebe kendülere mahsus olan kubbe ve sâir ta'mire muhtaç olan yerlerinin termimine kimesne mâni'olmamak üzre bundan akdem emr-i şerîfim virildüğün bildirüb husus-u merkûm içün kıdvetü'l emâsil ve'l akran Hasan zidekadrihu mübaşir nasb ve ta'yin olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda mukaddemâ vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildiğin mestûr ve mukayyed bulunmağın say-i şer olduğu mertebede tecavüz olunmamak üzre ber vech-i meşrûh amel olunmak emrim olmuştur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda mukaddemâ ve hâlâ sadır olan evâmir-i şerîfim mûcebince amel idüb dahî mahallinde keşf ve arz olunduğu üzre asl-ı vaz'ından ziyâde ve ta'yir ile bir nesne ihdâs olunmayub meşayıh-ı şer' olduğu mertebe kendülere mahsus olan kubbe ve sâir termime muhtaç olan yerlerinin termimine mübâşir-i merkûme kimesne mâni' olmayub emr-i şerîfim mazmun-ı mütâbık ile amel oluna deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 103

Husus-u mezbûrun umur-u mühümmide bir kaydı vardır

Fî evâil-i R sene 103

Hüküm 218.

Avlonya kadısına ve mütesellimine ve dizdarlarına ve gümrük eminine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından (boş) nâm kapudan Avlonya iskelesinde iştirâ eyledüğü iki bin kantar zift ve beş yüz kantar yapağı ve üç yüz aded koyun ahidnâme-i hümâyûn mûcebince bundan akdem gümrüklerin virdükden sonra Françe sefinesine tahmîl ve yine nakline kimesne mâni' olmayub ve yüzde üçden ziyâde gümrük talebiyle rencide ve remide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccârı yüzde üç gümrüklerin virdikden sonra ziyâde taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 103

[s.62]

Hüküm 219.

İzmir kadısına hükm ki

Françe elçisi Baron dö Şatonuf dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde sâkin olan Françe konsolosu ve tüccâr tâifesi ve sâir müste'min reâyâlarının kifaf-ı nefsleriçün nân tabh eylemek üzre kadimden mahsus bir fırın ta'yin olunub lakin kifâyet itmemekle Françe konsolosu ve tüccârı sâkin oldukları mahallede ancak müste'min reâyâlarının kifaf-ı nefsleriçün Baron nâm Françelü bir fırın dahî açub nân ve peksimet tabh idüb fırın-ı merkûme kifâyet idecek hıntayı narh-ı cârî üzre ma'rifet-i şer'le aldığında kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin iktizası var ise vech-ii meşrûh üzre mestûr pare bir fırın dahî açub nân ve peksimet tabh idüb fırın-ı merkûme kifâyet idecek hıntayı narh-ı cârî üzre ma'rifet-i şer'le alub tabh eylediklerinde kimesne mâni' olmamak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 103

Hüküm 220.

Dıraç ve (boş) ve (boş) kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Dıraç iskelesinde sâbıkan Françe konsolosu olan Yani Milo nâm konsolos (boş) kazasında vâki' (boş) iskelesine getürdüğü ve alub götürdüğü metâ'nın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin edâ idüb yedine edâ tezkeresi virilmişken eşyây-ı merkûme iskele-i merkûmede

furuht olmamağla aher mahalle ve aher şehr ve kasabaya getürdüğünden ahidnâme-i hümâyûna muhâlif gümrük eminlerin tekrâr gümrük talebiyle rencideden hâlî olmadıkların bildürüb mesfûr getürdüğü ve alub götürdüğü metâ'nın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince bir defâ' gümrüklerin edâ eyledüğüne yedine edâ tezkeresi virildikden sonra eşyây-ı merkûme ol mahalde furuht olunmayub aher mahalle ve şehr ve kasabaya götürmek murad eyledükde kimesne mâni' olmayub ve ümenâ tâifesi bu makule bir defâ' gümrük edâ olunmuş metâ'dan tekrâr gümrük talebiyle rencide ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin az aldıklarında edâ tezkelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrâr bir iskelede dâhî gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 103

Hüküm 221.

İskenderiye muhafızı vezir Süleyman Paşaya ve Dıraç ve Avlonya ve anâ tâbi' iskelelerde vâki' kadılara ve kul'a dizdarlarına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Venedik tarafından hüsn-i rızalarıyla firar idüb emn ve müste'min olmak üzre ehl-i islâma mültehak olan Frânçelüler istirkâk olunmayub iskele-i merkumede olan Frânçe konsolosuna teslim ve mesfur dâhî tarafına irsâl itmesine kimesne mâni' olmamak üzre bundan akdem emr-i şerîfim virilmekle hâlâ iskele-i merkumede Frânçe konsolosu olan (boş) bu makule hüsn-i rızalarıyla firar idüb ehl-i islâma iltica iden Frânçelülerin bir mikdârını mukaddemâ sadır olan emr-i şerîfim mûcebince cem' ve tarafına irsâl idüb dahl olunmak icâb itmez iken ba'zı kimesneler şirrete sâlik olub mücerred konsolos merkumu ta'mir içün sen benim aher cinsden olan abd-ı memlûkum almış idin deyû rencide ve remide ve iskele-i merkumede kendülere mültehak olan umurun tevettülünebais oldukların bildirüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince Frânçe konsoloslarıyla da'vası olanlar taht-ı saltanata aliyyeme havâle olunub gayr-i yerde istima' olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda konsoloslarıyla da'vası olanların hususu Asitâne-i Saadetimde istima' oluna deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince da'vaları şer'le Asitâne-i Saadetimde görülmekle havâle olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 103

Hüküm 222.

İskenderiye muhafızı vezir Süleyman Paşa ve Dıraç ve (boş) kadılarına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb İlbasan sancağında vâki' Dıraç ve anâ tâbi' olan iskelelerde berât-ı şerîfimle Frınçe konsolosu olan Anceli veledi Yuvan nâm konsolosun hanesine ve bargirine dahl ve taarruz olunmak icâb itmez iken berâtına muhâlif bârgiri ulağa virmeyüb ve hânesi konak teklifi ile rencide olduğun bildirüb merkûm konsolosun yedinde olan berâtı mûcebince amel olunub vech-i meşrûh üzre dahl ve taarruz ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin berât kaydına müracaat olundukda mezbûrun dâhi evine ehl-i örf tarafından subaşı ve gayr-i kimesne girmeyüb tecavüz eylemeyeler deyû ve memâlik-i mahrûsemde vâkî' menâzil ve merâhilde deryada ve karada kendüye ademlerine ve akraba ve tavarlarına dahl olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın elinde olan berâtı mûcebince konaklarına ve bargirlerine dahl ve taarruz olunmamak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 103

[s.63]

Hüküm 223.

Ağrıboz muhafızı vezir İbrahim Paşa ve kadısına hükm ki

Frınçe elçisi arz-ı hâl gönderüb kal'a-ı merkûmede Rum cerrâhlarından (boş) nâm cerrâh tarafından konsolosluk tevfiz olunmuş değil iken mesfûr bilâ temessük iskele-i merkûmeya varan Frınçe kapudanlarının sefînelerinden konsolosluk resmin alub gadr eyledüklerin bildürüb ol vechle dahl ve taarruz men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin Frınçe elçisi tarafından konsolosluk kendüye virilmemişken fuzûlen dahl ve taarruz ittirülmeyüb men' ve def' olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 103

Hüküm 224.

Haleb kadısına ve mütesellimine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb İskenderunda mütemekkin Frınçe konsolosuna ve tüccârına kadimden mahsus olan kilisanın ba'zı yerleri mürûr-u eyyâm ile harabe-i müşerref olub ta'mire muhtaç olduğun bildürüb ma'rifet-i şer'le keşf olunub vaz'-ı kadimi üzre ta'mirine kimesne mânî' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin termime muhtaç ise vaz'-ı kadimden ziyâde ebniyye ihdâs

olunmamak üzre meşayıh-ı şer-i olduğu mertebe-i termimine kimesne mâni' olmamak emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel dâhi husus-u mezbûre tamam-ı hak ve adl üzre mukayyed olunub göresin kadimden mesfûrlara mahsus olan kadimi kilisaları mürûr-u eyyâm ile harabe-i müşerref olub termime muhtaç olmuş ise ol bâbda muktezâ-ı şer' kadimle amel idüb dahî vaz-ı kadimden ziyâde ebniyye ihdas olunmamak üzre meşayıh-ı şer' olduğu mertebe-i termimine kimesneyi muhâlefet ittirmeyesin ammâ mukayyed olursa vaz'-ı kadimden ziyâde tecâvüz olunmak ihtimali olmaya şöyle bilesin

Fî evâil-i L sene 103

Hüküm 225.

Edirneden Dubrovniğe varub gelince yol üzerinde vâki' olan kadılara va zabitlerine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb ba'zı husus içün (boş) nâm sai' tarafından mektublarıyla irsâl olunmağın iyâb ve zehâbında mürûr ve uburuna mümanaat olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre amel dâhi merkûm sai' her kangınızın taht-ı kazasına varub dahl olub iyâb ve zehâbında emin ve sâlim mürûr ve uburuna muhalefet olunmayub kendüsüne ve emvâl ve tavârına ehl-i örf tarafından ve aherden kimesneyi dahl ve taarruz ittirmeyesin deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 103

Hüküm 226.

Bir sûret-i üzre

İsimleri açık üç kıta' yol hükmleri başka başka minvâl meşrûh üzre yazılmıştır.

Fî't-taril'el mezbûr

Hüküm 227.

Dıraç ve Yanya ve (boş) kadılarına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe ve Françeye tâbi' tüccâr tâifesi gemileri ile getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'dan Dıraç ve anâ tâbi' olan iskelelerde Françe konsolosu olan (boş) nâm konsolos ahidnâme-i hümâyûn mûcebince aid olan resmlerin ve baylaç hakların taleb eyledikde yanında sâkinlerinden yazıcı (boş) ve (boş) nâm tâcirler kendüleri virdikden maada ba'zı

tâcirlere dahi virdürmeyüb gadr eylediklerin bildirüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince aid olan resmlerin ve baylaç hakları bî kusur alıvirilüb inâd ve muhalefet ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ imeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâ'dan ve ba'zı zımmîler kendü gemileriyle harbî vilâyetine eyledüb getürdükleri metâ'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylaç hakların bi kusur virüb inad ve muhalefet eylemeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 103

Hüküm 228.

Kapudan paşaya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb sene-i sâbıkada Françe gemilerinden Françe bayrağıyla Simon Gazyal nâm Françelü hınta mübâyaa' eylemek içün Moraya varub karaya çıkdıkda ahz ve iştirkâk ve hâlâ ümerây-ı deryada (boş) dâme izzehunun çekdirisinde olduğun bildürüb Françe padişahının ve devlet-i aliyyemiz ile olan sadakat ve ihlâsına binâen merkûm Françe gemisi ıtlâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 103

[s.64]

Hüküm 229.

Orduy-ı hümâyûndan Asitâne-i Saadete varınca Tuna sevâhilinde ve karadan yol üzerlerinde vâki' olan kadılara ve zabitlere hükm ki

Françe elçisi kapukethüdası arz-ı hâl idüb Nemçe askerinden firâr idüb asker-i islâma mültehak olan Françelülerden on iki nefer Françelü Tunadan ve Karadeniz mahallerde yollarda ve iskelelerde mürûrlarına muhalefet olunmamak içün hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin üzerlerine ta'yin olnan yasakcı ma'rifetiyle mürûrları vech-i meşrûh üzre iskele ve yollarda mürûrlarına muhalefet olmamak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 104

Hüküm 230.

İstanbul kaimakamına ve sekbanbaşıya ve bostancıbaşıya hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Asitâne-i Saadetimde mukim Françe padişahının elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb kendünün ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün senede bir def'a yedi bin medre hamra emr-i şerîf virilmekle bu sene dâhi beher medresi

onar vukıyye olmak üzre İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü yedi bin medre hamrın Galata önüne nakline kimesne mâni' olmayub zâbitlerden ve aherden harc ve avâid nâmına akçe mütâlebesiyle rencide olmamak bâbında müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın ber vech-i meşrûh amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celil'ül kadrim mûcebince amel idüb dahî elçiy-i mûmâileyhanın ve ademlerinin kifaf-ı nesfleriçün senede bir def'a virildüğü üzre bu sene dahi beher medresi onar vukıyye olmak üzre İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü yedi bin medre hamrın evine nakline mümanaat olunmayub harc ve avâid ve aher bahane ile bi gayr-i hak akçe mütâlebesiyle rencide ve remide ittirmeyesin ammâ mukayyed olasın ki bu bahane ile mikdâr-ı muayeneden ziyâde ve senede iki def'a virilmek ihtimâli olmaya şöyle bilesin alâmet-i şerîfe itimat kılasın

Tahriren evâhir-i Safer sene erba' ve mie ve elf

Hüküm 231.

İstanbul kaimakamına ve sekbanbaşıya ve bostancıbaşıya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb Françe begzâdelerinden Hadin Batista Fabro nâm begzâdeye senede bir def'a' üç bin medre hamr virilegelmekle yedinde olan emr-i şerîf mûcebince bu sene dahi şurut ve kuyuduyla üç bin medre hamr içün emr-i şerîf verilmiştir.

Fî evâhir-i S sene 104

Hüküm 232.

İstanbul kaimakamına ve sekbanbaşı ve bostancıbaşıya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb Françe etıbbasından Dermançe nâm tabibin nefsiçün senede bir def'a' yalnız bin beş yüz medre hamr virilegelmekle yedinde olan emr-i şerîf mûcebince bu sene dahi şurut ve kuyuduyla yalnız bin beş yüz medre hamr içün emr-i şerîf verilmiştir.

Fî evâhir-i S sene 104

Hüküm 233.

İstanbul kaimakamına ve sekbanbaşıya ve bostancıbaşıya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe tâbi' ruhban ve tüccârtâifesinin kifaf-ı nefsleriçün senede bir def'a' dört bin medre hamr virilegelmekle yedlerinde

olan emr-i şerîf mûcebince bu senede şurut ve kuyuduyla dört bin medre hamr içün emr-i şerîf verilmiştir.

Fî evâhir-i S sene 104

Hüküm 234.

İstanbul kaimakamına ve sekbanbaşıya ve bostancıbaşıya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb tercümânlık hıdmetinde olan beş nefer kimesnenin kifaf-ı nefsleriçün senede bir def'a' beş bin medre hamr virilegelmekle yedlerinde olan emr-i şerîf mûcebince bu sene dahi şurut ve kuyuduyla beş bin medre hamr içün emr-i şerîf verilmiştir.

Fî evâhir-i S sene 104

[s.65]

Hüküm 235.

İstanbul kaimakamına ve sekbanbaşıya ve bostancıbaşıya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb France elçi vekili olan (boş) ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün senede bir def'a dört bin medre hamr virilegelmekle bu sene dahi şurut ve kuyuduyla dört bin medre hamr içün emr-i şerîf verilmiştir.

Fî evâhir-i S sene 104

Hüküm 236.

İstanbul kaimakamına ve sekbanbaşıya ve bostancıbaşıya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb France begzâdelerinden Kaleviye nâm begzâde senede bir def'a' iki bin medre hamr virilegelmekle yedinde olan emr-i şerîf mûcebince bu sene dahi şurut ve kuyuduyla iki bin medre hamr içün emr-i şerîf verilmiştir.

Fî evâhir-i S sene 104

Hüküm 237.

İstanbul kaimakamına hükm ki

Kıdvetü'l ayan'ül İseviye France begzâdelerinden Fabro nâm begzâde orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl idüb mahrûse-i İstanbulda akçesiyle iştirâ eyledüğü yalnız iki res atın France vilâyetine irsâline muhalefet olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ancak iki at göndermeğe kimesne mâni' olmamak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 104

Hüküm 238.

Trablusgarb beglerbegisine ve dayısına ve sâir ocakları halkına hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Asitâne-i Saadetimde mukim Françe padişahının elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb iftihâr'ül ümerâ'il fihâm İseviye muhtar-ı küberâ'il fihâm millet'il mesihiyye maslah-ı mesâlih-i cemaati tâifet'ül nasraniyye Françe padişahı hutimet avakıbuhu bi'l-hayr ve'r-reşid ve devlet-i aliye ebed dostumuz ile ahd ve misâk ve sulh ve salâh üzre olmalarıyla Françe tüccârı memâlik-i mahrûsemde kemâl-i tezkiye ve itminân ile mürûr ve ubur ve ticâret eyleyüb kaide-i kadime islâf-ı saadet-i asâf üzre himâyet ve siyânetleri muktezâ-ı şer' himayenizden olmağla rûy-ı deryâda ve cezire ve limanlarda ve iskelelerde bulunan Françe sefineleri ahz olunmayub hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn Trablusgarb ocağı tarafından şimdiye değin ahz olunmuş sefinelerden var ise taraflarına red ve teslim olunub beynimizde mukayyed olan sulh ve salâhı olmağın halkı dahi mer'i tutub hilâfa cevâzdan ihtirar idüb tâife-i merkûmeyi gereği gibi himâyet ve siyanet itmek üzre bundan akdem emr-i şerîfim gönderüb tenbih-i hümâyunum olmuşken azm-i imtisalen padişah-i şerî' ahinâme-i hümâyûn ve mukaddemâ virilen emr-i şerîfime muhalif der zaman-ı hümâyûnuma mugâyir Trablusgarb halkı nice Françe tüccârının gemilerin gasb ve kendülerin üserası ve naks-ı ahd ve emân idüb zulm ve taaddî eylediklerin bildirüb ahidnâme-i hümâyûn ve mukaddemâ virilen emr-i şerifim mûcebince Trablusgarb ocağı tarafından hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ahz olunan gemilerin ve içlerinde olan eşya ve emtia'ların her ne ise ne kadar Françelü üserası olmuş ise taraflarına red ve teslim ve garet olunan alâmızı itimad idüb ve ba'del-yevm Françe padişahı ile nice mütekayyud olan ahd ve misâk ve sulk ve salaha mugâyir vaz' ve hareket ve azm-i itâat emr-i şerîfimden ısrar ve ihtiyat eyleyesün deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 104

Hüküm 239.

Boğazhisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe padişahı tarafından umur-u mühimme içün kendüye irsâl olunan üç kıta' sefine ademleriyle vasl ve edây-ı hıdmet idüb gerü Françe vilâyetine gitmek murad itmeleriyle götürülmesi memnu' olan eşyâ götürmeyüb ve gümrük icâb iden metâ' olmadıkça boğaz hisarlarında

eğlendirilmeyüb bir gün mukaddem kulların mürûrlarına muhalefet olmamak bâbında izn-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı R sene 104

Hüküm 240.

Galata ve (boş) ve (boş) kadılarına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Hersek sancağına vâki' Gayla iskelesinde mukim ve ticaret ile gelüb kendü Françe tâifesinin umur-u mesâlihin görmek üzre Françe konsolosu olan Yani Milo elinde olan berât-ı mûcebince zabtı içün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı R sene 104

[s.66]

Rikâb-ı hümâyûn şevketmakrûn tarafından virilen ahkâm-ı şerîfe kuyuduyla

4 sene 103 fî gurre sene 104

Hüküm 241. Kayd-ı rikâb

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Asitâne-i Saadetimde mukim Françe padişahının elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr rikâb-ı hümâyûnuma arz-ı hâl idüb Françe tüccârından Burgonyon dö Ferimo nâm tâcirler hâlâ İstanbul gümrük emini olan Hacı Davuddan bin yüz üç senesinde sakızın yüz elli sandık olmak üzre iştirâ idüb beher sandık elli dörder guruş olmak üzre kıymeti sekiz bin guruş itmekle meblağ-ı mezkûrun nısfı dört bin elli guruşu mûmâileyhe teslim eylediklerinde temessük ve tefahhus iken kavl ve temessüküne muhâlif rencideden halî olmamağla tâcir-i mezbûrların yedlerinde olan temessükleri mûcebince zikr olunan yüz elli sandık sakızın merkûm tâcirlere teslim ve ihkâk-ı hak olunmak içün yazılmıştır.

Hüküm 242. Kayd-ı rikâb

Hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb tercümânlık hıdmetinde olan Yanaki veledi Minhalaki nâm tercümânın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince giderken eşyasına müdahale olunmayub ve cizye mütalebesiyle rencide olunmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ellerinde olan ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda elçileri hıdmetinde olan tercümanları olageldüğü üzre haraçtan ve kasabiyeden ve sâir

tekâlif-i örfiyeden muaf olalar deyû mestûr ve mukayyed olmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yazılmıştır.

Fî sene 103

Hüküm 243. Kayd-ı rikâb

Trabzon valisine va kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb emr-i şerîfimle Trabzonda mütemekkin olan iki nefer Françelü Yezdin ruhbanların vali-i mezkurun rabi' mütesellimi Trabzona urub yüz guruş alub sefer-i bilad eyledüğün i'lâm itmeğin mezbûr rahiblerin hilâf-ı şerîf vaz'ından alınan akçeleri şer'le gerüye red eyledükden sonra madamki hilâf-ı şerîf vaz' ve hareket olmadıkça ahidnâme-i hümâyûna mugâyir bilâ emr-i şerîf iskânına mâni' olmayalar deyû yazılmıştır.

Çavuş-u mübâşirdir. Fî 5 Ra sene 103

Hüküm 244. Kayd-ı rikâb

Kapudan paşaya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb değirmenlikde olan Françe konsolosu ba'zı umur içün Anadoluya gider iken İspanya korsanları ahz ve emvâlin aldukdan sonra saldırub hin-i avdetinde fırkate reislerinden hüsn-i rızalarıyla ahz ve kürek çekdirüb hükm gadr itmekle rencide olunmayub himâyet ve siyânet eylemek üzre emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna muhalif fî kayd-ı rikâb ve rencide olunmaya deyû yazılmıştır.

Fî 22 M sene 104

Hüküm 245. Kayd-ı rikâb

Belgrada varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara ve sâir hükkâma hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb elçiy-i mûmâileyhin tarafından ta'yin olunan on nefer ademlerinin yollarda akçeleriyle aldıkların azâd ve zevâdlarına hilâf-ı şer' ve kanun ve sâir mu'tâd-ı kadim muhalefet olmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Fî 20 Z Sene 103

Hüküm 246. Kayd-ı rikâb

Girid ceziresinde vâki' olan vulad ve kuzatına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb cezire-i Girid kal'alarında mütemekkin olan Françe Kapuçin rahiblerinden ba'zı kimesneler evlerinden ihraç idüb taaddî ve rencide üzre olmalarıyla sâkin oldukları evlerinden ihraç ittirilmeyüb rencide olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ellerinde olan ahidnâme-i

hümâyûnuma müracaat olundukda Françeye tâbi' olan piskoposlar ve sâir Frenk mezhebinde olan ruhbân tâifesi her ne hıdmetde olur ise olsun memâlik-i padişahîde kadimden oldukları yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûna mugâyir rencide ve remide olunmayalar deyû yazılmıştır

Fî 13 Ra sene 104

[s.67]

Hüküm 247. Kayd-ı rikâb

İstanbul kaimakamına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârından İnibali nâm tâcirden Kara Ali nâm kimesne sana bir sefine furuht eyledim meblağ-ı denkdedir deyû iki üç defâ' mürâfa-ı şer' idüb şahid-iruz ikâmetiyle rencide itmekle ahidnâme-i hümâyûn ve mezbûr tâcirin yedinde olan hüccet-i şer-iyye mûcebince da'vası istima' olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin bir defâ' şer'le görülüb dahl olunub hüccet-i şer-iyyesine mugâyir rencide olunmaya deyû yazılmıştır.

Hüküm 248. Kayd-ı rikâb

İstanbul kaimakamına ve kadısına ve sekbân başıya ve bostancıbaşıya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe begzâdelerinden olub elçiy-i mûmâileyh ile gelen Dö Bilaran nâm begzâde Galatada tehil itmekle kendü kifaf-ı nefsiçün akçesiyle iştirâ hümâyûnum mûcebince senede bir defâ' götürdüğü hamra muhalefet olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda Françe konsolosları ve anlara tâbi' olan ruhbân ve tüccâr tâifesi ve tercümânları kendü nefsleriçün mu'tâd-ı muayyen kadar evlerinde şıra sıkub ve taşradan hamr getirdüb isti'mâl eyledüklerinde rencide olunmayalar deyû ellerinde olan ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağın ancak senede bin beş yüz medre hamrlarına kimesne mâni olmayub lâkin bir senede iki defâ' olmayub hazer oluna deyû yazılmıştır.

Fî gurre S sene 104

Hüküm 249. Kayd-ı rikâb

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb mukaddemâ kitâbeti hıdmetinde olan Ömerin tekâsülü zâhir olmağla ref' olunub hâlâ sertercümânlık hıdmetinde olan Can

Batista Kuzatiye senede on bin guruş cem' vardır deyû iktizâ itmekle da'vaları rikâb-ı hümâyûnda istimâ' olmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnumda istimâ' olunub gayr-i yerde istimâ' olunmaya deyû yedlerinde olan ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmştır.

Hüküm 250. Kayd-ı rikâb

İstanbul kaimakamına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Galatada pençşenbe bazarında San Françesko nâm kilisânın havâlisinda ve hâricinde olan mahzenlerde ruhbânların ve ba'zı Françe tüccârının kifaf-ı nesleriçün ahidnâme-i hümâyûn ve emr-i şerîf mûcebince akçe ile iştirâ ve getürdükleri hamrın nakline muhalefet olmak icâb itmez iken İstanbula sekbân başı olan zikr olunan mahzenleri mührleyüb gadr eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe konsolosları ve anlara tâbi' olan ruhbân ve tüccâr tâifesi ve tecümânları kendü nefsleriçün mûatd-ı mukayyed kadar evlerinde şıra sıkub ve taşradan hamr getürüb isti'mâl eylediklerinde rencide olunmayalar deyû yedlerinde olan ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûna mugâyir rencide olunmamak üzre yazılmıştır.

Hüküm 251. Kayd-ı rikâb

Kapûdan paşaya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Leon nâm kapudan Değirmenlik ceziresinde kayığına sabun ve ketan tahmîl idüb Giride tâbi' Resmuye giderken suda fırtınadan Kandiye fırkate zabitlerinden Hasan reis rast gelüb ahz ve kayığı ve içinde olan eşyây-ı bin iki yüz guruşa furuht idüb ecirleri ve içinde olan iki nefer Kapuçin ruhbanları Hanya kal'asına götürüb ıtlâk olunmamak içün mukaddemâ virilen fermân-ı şerîf icrâ olunmamağla Françe konsolusu mezkûr kapudanı iki nefer ecir ve iki nefer ruhbanları beş yüz guruşa iştirâ idüb gadr olunmağla mezbûr kapudanın halâs olunmaları içün ve kâyık ve sâir eşyâ içün ve ecirler ve ruhbanlar içün virdikleri bin beş yüz guruş merkûm Hasan reislerin ve donanmasını Hacı Mehmedden şer'le alıvirilüb ihkâk-ı hak olunmak içün yazılmıştır.

[s.68]

Hüküm 252. Kayd-ı rikâb

(boş) valisine ve Antalya kadısına ve mütesellimine hükm ki

Françe padişahının elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb medine-i Antalyada Françe sefinelerine zehâir ve peksimet virilegelmekle Françe balyosumuz Dörori nâm begzâdeyi kal'a dizdarı Cafer rencide sefinelere zehâir virdirmeğe mümanaat eyledüğün bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel ve mi'nbaad rencide olunmayub himâyet ve siyânet olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin yedlerinde olan ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françelülerin kendi malları ve sâir eşyâlarıyla kalyonları ve sâir gemileri cem' zamanında iskelelere ve limanlara ve sâir memâlik-i mahrûsemde yaşayanlar emn ve emân üzre gelüb gidüb anın gibi deryâda ve fırtına mezâli' virüb gemilerine muavenet lâzım oldukda ol mahalde hazır bulunan gümrük hassa gemiler halkındır ve eğer gadr ve muavenet ve müzâhere eyleyeler ve kalyonlarının serdârı ve rüesanın muhtarı kapudanlarının kaimakamın reâyânın ihtimâmı hususunda def-i kuvvet olmayub ve akçe ile zâd ve zevâdaları tahlikinde say ve ihtimam eyleyeler deyû mestûr bulunmağın mûcebince amel olmak üzre yazılmıştır.

Fî

Hüküm 253. (Kayd-ı rikâb)

İzmir mollasına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde (boş) nâm kimesne esirim firâr eyledi konsolosunun evinde imtinâ eyledi deyû da'va ve konsolosunun yasakçılarını habs eyledüğün bildirüb ol bâbda emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnda istimâ' olunub gayr-i yerde istimâ' olunmaya deyû yedlerinde olan ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağın konsolos-u merkûm ve ademleriyle da'vası olanların vech-i meşrûh üzre istimâ' olunmak üzre yazılmıştır.

Fî

Hüküm 254. (Kayd-ı rikâb)

Sakız muhafazasında olan vezir Hasan Paşaya ve kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb İngiltere kapudanlarından (boş) nâm kapudan korsanlık içün çıkub mirî hınta ve güherçile ve katran tahmîl olunub Hanyaya giden bir kıt'a Françe sefinesini ahz eyledükden sonra Beno? nâm cezirede mezkûr kapûdan bir kıta' Françe sefinesin dahî ahz ve sefineyi ihrâk idüb mezkûr

sefineyi sâbıka getürüb Françe konsolosu sefineyi da'va eyledüğü der-i devletden haber tarikine tevâkkuf olunmağla İngiltere konsolosu neferad-ı merkûme içün kefil olmağla cezire-i Benoda? ahz olunan Françe istirdâd ve ihrâk olunan sefine-i ismet ittirilmek bâbında ve içinde Françelüye müteallik ahz olunan eşyâ ve erzâkları hâlâs olmağın yedine hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlânay-ı mûmâileyhsin mezbûr sefine ve kapûdan alıkonulub husus-ı mezbûru kemâl nakd ve ihtimâm ile görüb hakikât hâlî her ne ise sıhhati vuk'u üzre divân-ı hümâyûnuma arz oluna deyû yazılmıştır.

Hüküm 255. (Kayd-ı rikâb)

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb mukaddemâ Sarı Osman gümrükçü iken Yasef Karakaş nâm tercümânın Selânikde bir mikdâr duhani gelüb gümrüğün edâ ve tezkeresin aldukdan sonra duhani bey' içün Kırıma irsâl idüb bey' olur ise mütemekkin olmamağla tekrâr İstanbula getürüb tekrâr gümrük talebiyle rencide itmekle ol bâbda emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda bir kerre gümrüğü edâ olunmuş iken ve sevâ? tekrâr gümrük taleb olunmaya ve gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrâr bir iskelede dahî gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû yedlerinde olan ahtitnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağın mûcebince amel olmak içün yazılmıştır.

Hüküm 256. (Kayd-ı rikâb)

İstanbul kaimakamına ve bostancıbaşıya ve sekbân başıya ve çardak başılara ve sâire hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb tercümânlık hıdmetinde olan Korya oğlu İskirad nâm tercümânın akçesiyle iştirâ ve evine getürdüğü bin medre hamrın nakline muhalefet olmamağın emr-i şerîfim ricâ itmeğin yedlerinde olan emr-i şerîf mûcebince ancak bir defa' ol mikdâr hamr iştirâsına muhalefet olmamak üzre yazılmıştır.

Fî 2 Za Sene 103

[s.69]

Hüküm 257.

Edirne kadısına hükm ki

Françe padişahının elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb Dıraç iskelesinde Françe konsolosu olan Yani Milo nâm konsolos iskele-i merkûmeden tahmîl ve gümrük emini gümrüğün edâ eyledüğüne yedinde edâ tezkeresi olduğu eşyâsının tekrâr gümrük mütâlebesiyle rencide olunmak icâb itmez iken Edirnede gümrük emini olan (boş) nâm kimesne ahidnâme-i hümâyûna muhâlif tekrar gümrük talebiyle rencide eyledüğün bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir iskelede dahî gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn bir defa' gümrüğün edâ eyleyüb elinde tezkerelerin olduğu eşyâlarından tekrâr gümrük mütâlebesiyle rencide ittirilmemek içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i R sene 104

Hüküm 258.

İskenderiye muhafızı vezir Süleyman paşaya ve İskenderiye ve Dıraç ve Sayda kadılarına ve dizdarlarına ve zabitlerine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve anâ tâbi' olan Sayda iskelelerinde Françe konsolosu olan Anceli veledi Yuvan nâm konsolos kendü umûrun görüb ve Françe ve Françeye tâbi'olan tüccâr tâifesinde kendüye aid olan resmlerin ve baylaç hakların cem' itmek üzre tarafından tayin eyledüğü kâtibi (boş) nâm kimesneyi kimesne rencide eylemeyüb ve konsolosu merkûma aid olan resmlerin baylaç hakların cem'ine muhalafet olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâ'dan ve ba'zı zımmîler kendü gemileriyle harbî vilâyetine eyledüb götürdükleri metâ'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylaç hakların bî kusur virüb inâd ve muhalefet eylemeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır

Fî evâil-i Ca sene 104

Hüküm 259.

Bir sûret-i

Hersek mutasarrıfına ve Gayla ve (boş) kadılarına ve dizdârlarına Gayla iskelesinde Françe konsolosu olan Yani Milonun kâtibi Çaki Milo içün vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 260.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata mollalarına ve sekbân başı ve bostancıbaşı ve Galata voyvodasına hükm ki

Françe padişahının elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb hedâye içün alub Françe vilâyetine götürmek murâd iderüz yalnız dört res atı sefine ile nakline muhâlefet olmamak bâbında izn-i hümâyûnum ricâ itmeğin bu defa' ancak res at içün izn virilmeğe kimesne mâni olmamak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 104

Hüküm 261.

Hersek paşasına ve kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl göderüb Françe konsolosu Yani Milonun Gayla ve anâ tâbi' iskelelerde ba'zı kimesneler zimmetinde hukuk-u sahih-i şer-iyyeden olan hakkın taleb eyledikde virmekde muhâlefet eylediklerin bildürüb ta'yin olunan çavuş mübâşiriyle hakkı olan kimesnelerden şer'le tahsil olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 104

[s.70]

Hüküm 262

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb İstanbulda mütemekkin Françe tüccârından Minar nâm Françelüye Françe vilâyetinden gelen metâ'ın gümrüğün edâ eyledüğüne edâ tezkeresin isteyüb lâkin metâ'-ı merkûme anda furuht olmamağla aher diyâra götürmek murâd eyledikde İstanbulda gümrük emini olan edâ tezkeresin virmeyüb ve metâ'-ı merkûme aher diyâra götürmeğe mâni' olduğun bildirüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüb eher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrâr bir iskelede dahî gümrük talebiyle rencide olmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olmak içün şurutuyla yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 104

Hüküm 263.

Boğaz hisârları kadılarına ve dizdârlarına hükm ki

Françe elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb altı kıta' sefine ve dört kıta' sefine içün kapudanlarının ismi açık cem'an on kıta' izn-i emrim ricâ itmeğin şurutuyla başka başka on kıta' emr-i şerîf yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 104

Hüküm 264.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılarına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb tercümânlık hıdmetinde olanlar ve oğulları ve hıdmetkârları haraç ve avârız ve kasabiyye akçesi ve sâir rusûm ve tekâlif-i örfiyye teklifi ile rencide olunmayub ve kul ve câriye istihdâm idersin deyû kimesne haraç ve rusûm taleb eylememek üzere ellerinde olan nişân-ı hümâyûnda mestûr ve mukayyed olub bu anâ değin haraç ve rusûm ve tekâlif-i örfiyye mütâlebesiyle rencide olunagelmiş değiller iken hâlâ Galata voyvodası ve cizyedârları nişân-ı hümâyûna mugâyir mezbûrları haraç ve rusûm mütalebesiyle rencide eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin nişân-ı hümâyûn koşullarına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlânay-ı mûmâileyhasın vech-i meşrûh üzre amel olmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celil'ül kadrim ve ellerinde olan nişân-ı hümâyûn mûcebince amel idüb dahî sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlânay-ı mûmâileyhasın tercümânlık hıdmetinde olanlardan oğulları ve hıdmetkârları haraç ve avârız ve kasabiyye akçesi ve sâir rusûm ve tekâlif-i örfiyye teklifi ile rencide olanların ve kul ve câriye istihdâm idersin deyû kimesneye haraç ve rusûm mütâlebesiyle rencide ve remide ittirmeyesin şöyle bilesin ve ba'del-nazr deyû şurutuyla müekked emr virilmiştir.

Fî evâhir-i Ca sene 104

Hüküm 265.

İstanbul kaimakamına ve sekbân başıya ve hassa bostancı başıya hükm ki

Françe padişahının elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb Françe begzâdelerinden Messineli Cori Bargir nâm begzâdenin ve ademlerinin kifaf-ı nesfleri içün senede bir defa' yalnız bin beş yüz medre hamra emr-i şerîf virilmeğle bu sene dahî İstanbula karîb iskele ve yalılardan iştirâ eyledüğü bin beş yüz medre hamrın evine nakline muhalefet olunmamak zâbitlerden ve aherden haraç ve avâid

nâmına akçe mütâlebesiyle rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 104

Hüküm 266.

Sayda kadısına ve kal'a dizdârlarına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâ'dan ve bâ'zı zımmîler kendü gemileriyle harbî vilâyetine eyledüb getürdükleri metâ'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylaç hakların bî kusûr virüb inâd ve muhâlefet eylemeyeler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken Dıraç iskelesine tâbi' Sayda nâm iskele ve bu makûle tüccâr tâifesi getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'larından konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylaç hakların virmekde muhâlefet eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 104

Hüküm 267.

Ber vech-i arpalık Hersek sancağına mutasarrıf olan Selim Paşaya ve Gayla kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Gaylada sâkin olan Françe konsolosu ve Françe tüccârı götürdükleri metâ'larının gümrüklerin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince Bosna defterdârı (boş) dâme ulûmuhuya edâ eylediklerine yedlerine edâ tezkeresi virildüğün bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub metâ-ı mezbûrdan tekrâr gümrük talebiyle rencide olunmamaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrâr bir iskelede dâhir gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 104

Hüküm 268.

Kapûdan paşaya hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb ve Değirmenlik adasında sâkin olan Frınçe konsolosu devlet-i aliyyeme müteallik umûr içün Hanya tarafına gönderüb dört nefer ademiyle yoluna gider iken fırkate reislerinden Hasan nâm reis mezkûru ahidnâme-i hümâyûna muhalif ahz ve esr ve Resmoda furuht idüb külli gadr eyledüğün bildürüb mezkûr divân-ı hümâyûnuma ihzâr ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin sen ki vezîr-i müşârünileyh fırkateden Hasan reis divân-ı hümâyûnuma ihzâr eyleyesün deyû müekked hükm verilmiştir.

Fî evâhir-i Ca sene 104

Hüküm 269.

Asitâne-i Sadetimden Acem sınırına varınca yol üzerinde vâki' vüzerâ ve mirî mirân ve kadılar ve kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârlarına ve kal'a dizdârları ve iş erlerine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Frınçe ruhbanlarından Yezdin dimekle ma'rûf Can dö Röşans ve Törikini nâm iki nefer ruhbânlar memâlik-i mahrûsemde seyâhat murad itmeleriyle her kangınızın taht-ı hükümetine dâhil olurlar ise emn ve sâlim mürûr ve ubûrlarına muhâlefet olunmayub siz Acem vilâyetine gidersiz deyû alıkonumayub kendülere ve ademlerine ve esvâb ve tavarlarına yolda ve izde ve menâzil ve merâhilde ahidnâme-i hümâyûna mugâyir be gayr-i hak ber vechle rencide ve remide ittirilmeyüb zâd ve zevâdeleri narh-ı cârî üzre akçeleriyle virilmeyüb ve karada tavar ve deryâda sefine lâzım olur ise akçeleriyle tedârik ve mahuf ve muhâtara olan mahallerde ak sarınub vilâyet-i harbe götürdüklerinden kimesne dahl ve taarruz eylemeyüb emn ve selâmetle mürûr ve ubûr eylemeleri bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celil'ül kadrim ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel idüb mi'nbaad hilâfına rızâ ve cevâz göstermeyesin ve ba'del-nazr ilâ aherehû

Fî evâil-i C sene 104

Hüküm 270.

Bir sûret-i

Vech-i meşrûh üzre Lamer Ronido nâm Françelüye ademleriyle ticâret ve seyâhat içün yazılmıştır.

Fî't-tarih evâhir-i C sene 104

[s.72]

Hüküm 271.

(boş) ve (boş) ve (boş) kadılarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde France konsolosunun yanında berât-ı şerîfimle tercümân olan Yani veledi Kani merkûm konsolosunun umuruyla her kangınızın taht-ı kazasına varub dâhil olur ise iyâb ve zehâbına elinde olan berâtı mûcebince kendü ve ademlerine ve tavarlarına taarruz olunmayub ve zâd ve zahireleri narh-ı rûzi üzre akçelesiyle virülüb ve mahuf ve muhâtara olan mahallerde ak sarınub vilâyet-i harbe götürdüğüne muhalefet olunmayub himâyet ve siyânet olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin merkûm konsolosun berât kaydına müracaat olundukda mezbûr tercümân ba'zı zamanlarda bir yere gitmek istedikde gelişde ve gidişde karada ve deryâda menâzil ve merâhilde kendüye ve esvâb ve tavarlarına ve emvâl ve erzâk ve yanında olan ademlerine ulâkdan ve ulâk akçesinden ve gayr-i cânibden kimesne dahl ve taarruz eylemeyüb ve her kande dahl olur ise zâd ve zevâda ve sâir zâhiresi narh-ı rûzi üzre akçesiyle virülüb bir ferd taallül ve nizâ' eylemeye ve mahuf ve muhâtara olan yerlerde ak sarınub ve kılınç ve ok ve yay ve mahmuz? ve sâir vilâyet-i harbe götürdüğünde kadılar ve beglerbegiler ve gayr-iden bir ferd rencide ve remide eylemeyüb olageldüğü üzre dâimâ himâyet ve siyânet oluna deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı C sene 104

Hüküm 272.

Ber vech-i arpalık Hersek mutasarrıfı Selim dâme ikbâlehûya ve Gayla kadısına ve kal'a dizdârlarına ve iş erlerine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb iftihâr'ül ümerâ'il izâm İseviyye France padişahı hutûmet avâkıbuhu bi'l-hayr ve'r-reşâd ve tarafına irsâl eyledüğü mektûblar bir gün mukaddem isâl olunmak üzre Gaylada icâr eyledüğü fırkateleri Venediğe irsâl eylemek içün donatmak lâzım olmağla ücret ile iktizâ iden neferlerin istihâr

eyledüğünde kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 104

Hüküm 273.

İzmir kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde Françe konsolosu ve tüccârı sâkin oldukları mahallede ancak müste'min reâyâlarının kifaf-ı nefsleriçün pâre nâm Françelülerden olub nân ve peksimet tabh idüb fırın-ı merkûme kifâyet idecek hıntayı nârh-ı cârî üzre ma'rifet-i şer'le alduğundan kimesne mâni' olmamak üzre mukaddemâ emr-i şerîfim virilmişken medine-i merkûmede ba'zı hınta ve muhassıl olalar kadı tezkeresi olmadıkça hınta mebâliğ itmeye mâni' olub cevr ve taaddî üzre oldukların bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre fırın-ı mezkûre harc-ı mezkûre kifâyet idecek hıntayı narh-ı cârî üzre mübayaa eyledüğünden kadı tezkeresi olmadıkça virmeziz deyû taallül ittirilmemek içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı C sene 104

Hüküm 274.

Kayseriyye mollasına ve mütesellimine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmir sâkinlerinden olub Françe tercümanlarından olan Yani nâm tercümânın kazay-ı mezbûra tâbi' Erkilde nâm karye sâkinlerinden Sefer veledi Kânî nâm zımmî zimmetinde bin yüz senesinden berû üç bin yüz seksan guruş hakkı olub taleb eyledüğünde virmekde taallül ve muhâlefet eyledüğün bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince ve da'vaları ve divân-ı hümâyûnumda görülmek üzre ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnda istimâ' olunub gayr-i yerde istimâ' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın mahallinde şer'le görülüb sâbit olan hakkını edâda taallül iderse divân-ı hümâyûnumda ihzâr olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 104

[s.73]

Hüküm 275.

Asitâne kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılarına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Asitâne-i Saadetimde elçileri ve konsolosları ve kethüdâları olmayan müste'min tâifesinden olub Françe padişahının

bayrağı altında ticâret tarikiyle gelenler bu anâ değin haraç mütâlebesiyle rencide olunagelmeyüb ahidnâme-i hümâyûna muhâlif haraç mütâlebesiyle rencide olmamak üzre mukaddemâ emr-i şerîfim virilüb tenbih-i şerîfim olmuşken hâlâ cizyedâr olanlar ahidnâme-i hümâyûna muhâlif ve mukaddemâ virilen emr-i şerîfe mugâyir mezbûrların haraç talebiyle rencideden halî olmadıkların bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda Françe padişahı ve devlet-i aliyyemin kadimî sadık dostlarından olmağla ticâret tarikiyle bayrağı altında gelen Françe ve sâir müste'min tâifesinden hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn haraç mütalebesiyle rencide ittirilmemek üzre emr-i şerîfim virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlânay-ı mûmâileyhsin mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda mukaddemâ sadır olan fermân-ı celil'ül kadrim mûcebince amel idüb mi'nbaad hilâfa rızâ ve cevâz göstermeyesin şöyle bilesin ve ba'del-nazr

Fî evâhir-i Ca sene 104

Hüküm 276.

Sedd'ül bahr muhafızı vezir Hüseyin Paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Sultaniyye kal'asında tarafeynden dahl olunan Françe konsolosu kendü halinde olub hilâf-ı şer' kimesne vaz' ve hareket yoğiken bin yüz senesinde ba'zı ehl-i fesâd cem'iyyet ile hanesine varub alât-ı harb ile üzerine hücum ve kendüyü kaçırub hanesinde olan nükûd ve eşyâsın ve esvâbın be gayr-i hak gasb ve garet idüb ziyâde taaddî eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki vezir-i müşârünileyhsin bu makule fesâd idenler beyân-ı hâl ile getürüb kal'asında ve üzerlerine nüzûl olan mevâdı örf ve konsolosunun garet ve zâyi' olan eşyâsın bulundurub kendü teslim ve bu hususda ziyâde ihtimâm nâm eyleyesün deyû fasl ile şurutuyla yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı C sene 104

Hüküm 277.

İskenderiye muhafızı vezir Süleyman Paşaya hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Asitâne-i Saadetimde elçileri ve konsolosları ve kethüdaları olmayan Portigal ve Sicilya ve Katalan ve Messine ve Ankona ve sâir harbî tâifesinden Françe padişahının bayrağı altında kadimden geldikleri üzre ihtiyârlarıyla gelenler kendü hallerinde olub sulh ve salaha mugâyir vaz' ve hareket kendülerden sâdır olmadıkça sâir Fransızların gümrüklerin virüb kimesne dahl

eylemeye deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken İlbasan sancağına tâbi' Dıraç iskelesine Françe padişahının bayrağı altında kendü hallerinde ihtiyarlarıyla gelen bu makule tüccâr tâifesi sefinelerinde olan emtia'ların boşaltmak istediklerinden Dıraç kadısı ve mütesellimi ve dizdârı siz harbîsiz deyû ahidnâme-i hümâyûna muhalif be gayr-i hak yüzer ve ikişer yüz guruşların almadıkça sefinelerin boşaltmağa izn virmeyüb ziyâde gadr ve taaddî eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub Françe padişahının bayrağı altında ihtiyarlarıyla gelen tüccâr tâifesi kendü hallerinde olub sulh ve salaha mugâyir vaz' ve hareket kendülerden sâdır olmadıkça sâir Fransızların gümrüklerin virdiklerinden sonra mücerred ahz ve celb içün siz harbîsiz deyû kimesneye dahl ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın sen ki vezir-i müşârünileyhsin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i C sene 104

[s.74]

Hüküm 278.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Bin yüz bir senesinde İngiltere kapudanlarından Can Salduran ve Müşlaka nâm kapudanın iki kıta' gemileri İskenderiyeden kalkan İstanbula gelürken Çuka adalarında Françe kalyonlarına müsâdif ve beynlerinde azm-i cenk olub kalyonun birisi zâyi' ve telef ve garet olunub birisi dahî mahalli mühimmat ve içinde olan eşyasıyla Françeye gönderüb beynlerinden tahkim ve tahmin eyledikleri üzre otuz bin guruşa bey' ettiklerinden sonra Asitâne-i Saadetimde Françe elçisi sefine-i mezbûru ve sefinenin içinde olan Müslüman bazirganlarının umuru içün Françeye haber gönderüb bey' ittikleri otuz bin guruşun on sekiz bin guruşu sefine-i merkûm ve sefinenin mühimmatı ve zikr olunan iki kapudanın sermâyesi mukâbelesinde kendüleri ve ademleri alıkonub tâki on iki bin guruşu zikr olunan bazirganların olmak üzre ashabına tevzi' ve arz ittirilmek içün Françe elçisine gönderüb haliyâ zikr olunan Müslüman bazirganların mevcud olmamağla kanun üzre Françe elçisi tarafından Kurtino ve Yasef nâm tercümânlar yediyle on iki bin esedî guruş teslim-i hazine olunub yedine mührlü ve nişânlı ve imzâlı temessük virilmekle mûcebince zikr olunan Müslüman bazirganlar zuhur eylediklerinde Françe elçisi ve Françe tüccârı tarafından zikr olunan gemilerden olan eşyâ içün mezbûrlar rencide

ittirilmeye deyû Filibeden emr-i şerîf virilmekle mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i C sene 104

Hüküm 279.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb bin yüz senesinde Galata voyvodası olan Mustafaya hüccet-i karzından virüb beş yüz guruş kendüye edâ itmeden fevt olub muhallefâtı duyûnuna kifâyet itmemekle arzen? tarikiyle mangır-ı raic iken hissesine düşen yirmi bin mangırı karz idüb aherden dahl olunmak icâb itmez iken müteveffây-ı merkûmun dayılarında hâlâ Alî nâm kimesne cumhur idüb zikr olunan mangırın dokuz bin iki yüz on bir akçesi benim hisseme isâbet ider deyû tarafından vekilî olan berber nâm tercümânın mütâlebe ile bi gayr-i hak rencide eyledüğün bildürüb mezbûr Ali'nin da'vası ahidnâme-i hümâyûn mûcebince divân-ı hümâyûnuma havâle olmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnumda istimâ' olunub gayr-i yerde istimâ' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i C sene 104

Hüküm 280.

Selânik muhafazasında olan vezir Hüseyin Paşa ve Selânik mollasına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Selânikde vâki' bedây-ı kahve mukataasını France tercümânlarından Yasef Magrib nâm tercümânın kefâletiyle Mehmed Abdullah nâm kimesne bin yüz üç senesinde emâneten zabt idüb mukataa-ı merkûme mahallinden hüccet-i şer-iyye mûcebince tahsil olunan yüz yetmiş sekiz bin akçeyi kefâleti hasebiyle Süleyman Paşazâde Yusuf dâme izzehuya edâ ve teslim eyledüğüden maada merkûm tercümân mezkûr Mehmet Abdullah hüccet-i karz-ı şer-iden bin guruş dahî virüb hâlâ hüccet-i karzdan ve hüccet-i kefâletden mezkûrun zımmetinde olan ol mikdar hakkın şer'le taleb eyledüğünde virmekde taallül ve inâd eyledüğün bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub icrây-ı hak olunmak içün dâvaları divân-ı hümâyûnuma havale olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnuma istimâ' olunub gayr-i yerde

istimâ’ olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın sen ki vezir-i müşârünileh ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 104

[s.75-76]

Hüküm 281.

İstanbul kaimakamına vezir Hüseyin Paşaya ve Galata kadısına hükm ki

Françe padişahının elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb mahrûse-i Galatada Françe tüccâr tâifesi getürdükleri ve alıb götürdükleri emtia’lardan çuka ve kumaş ve kantara gelen eşyâ ve cild- câmus ve bakır ve karasığır ve çuval ve yapağı ve meşin ve palamud ve cimşir ve câm ve teneke ve ayna ve istifac ve kağıd ve sâir eşyânın resm-i masdariyelerin virmeğe razılar iken masdariye eminleri olanlar kanaat itmeyüb ba’zı emtia’lardan ziyâde resm-i masdariye talebiyle rencide ve taaddîden halî olmadıkların bildürüb Haremeyn-i şerîfeyn defterlerinden olan mevâd derkenâr ve imzâ resm-i masdariyelerin vech-i meşrûh üzre alub ziyâde talebiyle rencide itmemeleri bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden Haremeyn-i şerîfeyn defterlerine nazar olundukda resm-i masdariye çuka Galata ve tevabiinde müslümandan gayr-i bazirgan bey’ ve şerâ eylediklerin âlâ ve evsât ve ednâ iskarlat ve saye-i londirne ve londura her ne nev’i çuka olur ise olsun beher yafta çuka elli zirâ’ olmak üzre her bir yaftasından ve bez içün yirmi akçe resm-i masdariye alunur eğer çuka bey’ ve şerâ iden kâfirler olur ise alınan yirmi akçenin nısf-ı bai’den ve nıfs-ı müşteriden alunur eğer bai’ kâfir olub müşteri Müslim olur ise cümle resm-i masdariye kâfirden alunur eğer bai’ Müslim olub müşteri kâfir olur ise cümle resm-i masdariye müşteri kâfirden alunur bai’ ve müşteri Müslümanlar olur ise ketan resm-i masdariye alınmaz meğer ki masdariyesi olsa resm-i masdariye kumaş ve bez atlas ve diba ve kemha ve yeşil her ne nev’i kumaş olursa olsun ve sofdan ve altunlu bezden ve ibrişimlü bezden ve ketan bezden ve ibrişimden yüz akçede bir akçe resm-i masdariye alunur bu dahî bai’ ve müşteri hakkında çuka masdariyesi gibidir resm-i masdariye kantar kantar ile vezn olunub furuht olunan mâkûlat ve gayr-i mâkûlat her ne olur ise olsun yirmi vukıyyeden ziyâdesi vakf-ı cânibden vaz’ olunan kantar ile vezn olunub her bir kantarından bir buçuk akçe resm-i kantar alunur ve alınan resmin nıfs-ı bai’den ve ve nıfs-ı müşteriden alunur tenge çuka masdariyesinde tafsil olunmuşdur resm-i masdariye cild-i câmus ve bakır Galata ve tevabi iskelelerinde Yahûdi ve Ermeni ve Venedikle ve İstendili sefinelere tahmîl idüb etrafa Akdeniz canibinde götürdükleri cild-i bakırın her danesinden üçer akçe resm ve cild-i

câmusun her birinden on ikişer akçe resm-i masdariye alunur eğer Efrenç ve Françelü İngiliz ve Flemenk ve Ceneviz götürürler ise her bir cild-i bakırdan ikişer akçe resm ve her câmus gönünde altışar akçe resm alunur ve Karadenizden Yahûdi ve Ermeni ve Rum tâifesi sefine ile götürdükleri cild-i bakırın her birinden ikişer akçe ve cild-i câmusun her birinden dörder akçe resm-i masdariye alunur bâdehû mezbûrlar zikr olunan cild-i bakır ve câmusu furuht eylediklerinde resm-i masdariye alınmaz ve Galata reâyâsı cild-i bakırı ve cild-i câmusu tuzlayub ahere bey' eylediklerinde her bir kara sığır gönünden bir akçe ve her bir cild-i câmusdan ikişer akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye yapağı Galata ve tevâbinde sefînelere tahmîl olunub Akdeniz cânibine giden yapağıdan çuval başına kırk beş akçe resm alunur her ne şekil çuval olur ise olsun ve sahibi her ne millet kefere olur ise olsun resm-i masdariye meşîn Galata ve tevâbi iskelelerinde kefere tâifesi sefîneye tahmîl eyledikleri meşîn denkleri ki on kantar ve dokuz buçuk kantar gelür her bir denginden seksanar akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye şem-i asel kefere tâifesi Galata ve tevâbi iskelelerinde sefînelere tahmîl ve aher diyâra götürdükleri şem'i aselin her bir vukıyyesinden yalnız bir buçuk akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye cemşir etrafından Galataya gelüb bâdehû Galata ve tevâbi iskelelerinde kefere tâifesi sefînelere tahmîl idüb aher diyara götürdükleri cemşir ağacının her bir kantarından bi buçuk akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye cam Galata ve tevâbinde furuht olunan billur cam sanduğunun alâ ve evsât ve ednâ her ne nev'i olur ise olsun her bir sanduğundan altmış akçe resm alunur resm-i masdariye beyaz teneke Galata ve tevâbinde furuht olunan beyaz tenekenin her bir varilinden kırk akçe resm-i masdariye alunur her bir varili altı yüz teneke alur resm-i masdariye-i ayna Galata ve tevâbinde furuht olunan ayna sanduklarından her sanduğun yüz ve seksân ve doksan ayna alur her bir sanduğundan kırk akçe resm alunur resm-i masdariye isfidac Galata ve tevâbinde furuht olunan isfidac sanduklarından yirmi dört ve yirmi beş vukıyye gelür her bir sanduğundan on beş akçe resm alunur resm-i masdariye-i kağıd yazı kağıdının her bir külçesi yirmi deste gelür her külçesinden ikişer akçe ve büyük İstanbul kağıdının her külçesinden yedişer akçe ve orta İstanbul kağıdının her külçesinden dörder akçe ve çerçeve kağıdının her denginden yirmişer akçe resm-i masdariye alınur resm-i masdariye-i kenevir bezi denizden gelen keneviri külli kanavitse ta'bir olunur alâ ve evsât ve ednâsının her bir tondan ikişer akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye-i erbâh panayırından giydikleri abâya erbâh ta'bir iderler etrafdan gelen Galatada bey'

olundukda alâ ve evsât ve ednâsının her bir tonundan yedişer akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye-i sicim etrafdan gelen Galata ve tevâbinde furuht olunan sicimin alâ ve evsât ve ednâ her bir çuvalından otuzar akçe resm-i masdariye alunur resm-i bötürga balık variller ile taşraya giden tuzlu balıkdan gerek Müslim gerek kefere su varili ta'bir olunur bir varil tuzlu balıkdan her kim iştirâ ider ise müşteriden yirmi beş akçe masdariyenin ve yirmi beş akçe dahi İstanbul balık emini tarafından alunur ve omuz varili ta'bir olunur bir varil tuzlu balıkdan kırk akçe masdariyeden ve kırk akçe balık emini alur ve arka varilden yüz yirmi akçe alunur bunun nıfs-ı dahî masdariyeden ve nıfs-ı ücretinden balık emini alur deyû Haremeyni şerîfeynde defterlerinde zikr olunan mevâd-ı ayniyle tahrir-i cedîd defterinde mestûr ve mukayyed bulunmağla mi'nbaad Françe tüccâr tâifesinin emtia'larında hilâf-ı defter-i masdariye eminleri ziyâde masdariye talebiyle rencide ve taaddî eylemeyüb men' ve def' eylemeyesün deyû sene südde ve tis'in ve elf şehr-i muharremin evâhir-iinde merhûm ve makule karındaşım Sultan Mehmed Han tâbe serâhûnun zamanında emr-i şerîf virildüğün bildürüb müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunub hilâf-ı şer' ve kanun rencide olunmamalarıçün şurutuyla hükm verilmiştir.

Fî evâhir-i C sene 104

[s.77]

Hüküm 282.

Boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Fransuva Bartolmi nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle yoluna revâne olmak üzre şurutuyla yol hükmü verilmiştir.

Fî evâil-i B sene 104

Hüküm 283.

İzmir kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı medine-i mezbûreye getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'larının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin virmeğe razılar iken hâlâ İzmirde gümrük emini olan (boş) nâm kimesne ziyâde gümrük tahsili içün mesfûrların metâ'ların ziyâde bahaya tutub taaddî ve rencide eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub ümenâ tâifesi metâ'ların ziyâde bahaya tutar ise akçe yerine metâ' alub muhalefet ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna

müracaat olundukda ümenâ ziyâde gümrük tahsili içün metâl'ların ziyâde bahaya tutarlar ise akçelerine metâ' alub muhalefet eylemeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 104

Hüküm 284.

İzmir kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb France tüccârı metâ'larının gümrüklerin edâ eylediklerinde memâlik-i mahrûsemde câri olan nukûdun hazine-i amireme alınduğu üzre virmeğe razılar iken İzmirde gümrük emini (boş) nâm kimesne gümrük içün virdikleri akçelerin iki sülüsünü esedî ve bir sülüsünü yalnız altun mütâlebesiyle mezbûrları rencide eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin edâ eylediklerinde memâlik-i mahrûsede câri olan nukûd hazine-i amireme alınduğu minvâl üzre alınub noksan ve ziyâde talebiyle rencide olunmayalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 104

Hüküm 285.

Kapudan paşaya hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France padişahının elçilerine ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümânlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl ve merkâd'ül iyâl olalar deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken İstanbul ceziresinde France konsolosunun vekilî olan (boş) nâm kimesne cezire-i merkûmenin dahî ahâlisi Kör Kostantin nâm zımmînin tahrikiyle dahl ve rencide eylediklerinden maada mahall-i mezbûra varan France sefinelerinin her yerinden ahidnâme-i hümâyûna muhalif bi gayr-i hak ikişer üçer altunu almağla bu anâ değin hilâf-ı şer-i şerîf üç yüzden ziyâde guruşların alub ziyâde zulm ve taaddî eylediklerin bildürüb hilâf-ı şer-i şerîf aldukları istirdâd olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince şer'le görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 104

Hüküm 286.

Gelibolu kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France padişahı devlet-i aliyyemin kadim-i sadık dostlarından olmağla ticâret tarikiyle bayrağı altında gelen France ve sâir müste'min tâifesinden hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn haraç mütalebe olmamak üzre mukaddemâ yedlerine emr-i şerîfim verilmişken Geliboluda olan Refanın nâm France konsolosunu ahidnâme-i hümâyûn ve mukaddemâ virilen emr-i şerîfe muhalif cizyedâr olan (boş) nâm kimesne haraç mütâlebesiyle rencideden halî olmaduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûn ve mukaddemâ virilen emr-i şerîfe mugâyir haraç mütalebesiyle rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 104

[s.78]

Hüküm 287.

Boğaz hisarları muhafızı vezir Hüseyin Paşaya ve kadılar ve dizdarlarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb iftihâr'ül ümerâ'il izâm iseviyye muhtar-ı küberâ'il fihâm millet'il mesihiyye maslah-ı mesâlih-i cemâhir tâifet'ül nasraniye France padişahı hutimet avâkıbuhu bi'l-hayr ve'r-reşad tarafından kendüye mektublar götüren Yarilmi nâm France kapudanı bir kıta' sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin edâ eylediklerine yedine edâ tezkeresi virilüb girü France vilâyetine gitmek murad itmekle boğaz hisarlarında yoklanub derûnunda memnu'atdan metâ' yoğsa bir an eğlettirilmeyüb yoluna revâne olmasına muhalefet olmamak üzre mukaddemâ emr-i şerîfim virilmişken birlik görülmemek üzre bende-i fermân-ı gelmişdir deyû sefine-i merkûme boğaz hisarlarında alıkonulduğun bildürüb ol babda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ancak Françenin bir kıta' sefinesini avk ve tehir ittirilmeyüb mürûruna kimesne mâni' olmamak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 104

Hüküm 288.

İskenderiye muhafızına ve Dıraç ve (boş) kadılarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç iskelesinde Françe konsolosu yanında berât-ı şerîfimle tercümân olan (boş) nâm tercümânı ba'zı kimesneler hilâf-ı şer' ve bi gayr-i hak akçe mütâlebesiyle rencide eyledüklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnuma havâle olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnda istimâ' olunub gayr-i yerde istimâ' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 104

Hüküm 289.

İskenderiye muhafızına ve Dıraç ve (boş) kadılarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç iskelesinde Françe konsolosu yanında berât-ı şerîfimle tercümân olan (boş) nâm tercümânın şuhûd-u udûl ile üzerine şer'ân bir nesne sâbit olmayub ve kıbel-i şer-iden hüccet-i şer-iyye virilmeyüb ve sicillerinden mukayyed değil iken mücerred şâhid-i rûz-ı ikâmet zeamile hilâf-ı şerife akçe mütâlebesiyle rencide eyledüklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub hilâf-ı şer' olan da'vaları istimâ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tâcirleri ve tercümânları ve konsolosları memâlik-i mahrûsemde bey' ve şerâ ve ticaret ve kefâlet hususlarında ve sâir umûr-u şer-iyyede kadıya varub yine sicil ittirüb ve yahûd hüccet alalar sonra nizâ'olur ise hüccet ve sicile nazar olunub mûcebince amel oluna ikisinden biri olmayub mücerred şâhid-i rûz-ı ikâmet idüb hilâf-ı şer-i şerîf nesne da'va iderler ise mâdamki kadılardan hüccetleri olmayub ve yâhud sicilinde mukayyed bulunmaya anın gibi tezvir ittirilmeyüb hilâf-ı şer-i şerîf olan da'vaları istimâ' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 104

Hüküm 290.

Kapudan paşaya ve (boş) kadılarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Ağrıbozlu Mehmed reis dimekle ma'ruf kimesne fırkatesiyle korsanlığa çıkub gider iken Françe kapudanlarından Aye nâm

kapudanın şaykasına rast gelüb hile ve had'a ile üzerine hücum ve cebren şaykay-ı merkûmeyi ve içinde olan eşyâsını ahz ve ecirlerin esir eyledüğünden maada şaykay-ı merkûmeyi levendât ile donadub adalarda birkaç Françe şaykaların gasb ve garet eyledüğün bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub gasb olunan gemileri ve eşyâ ve ecirlerin istirdâd ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda mezbûr kalyonlar ve gemiler memâlik-i mahrûseme geldiklerinden zabt ve siyânet olunub emn ve sâlim girü geleler eğer esvâb ve emvâl yağma olunmuş bulunur ise garet olunan esvâb ve emvâl ve ademlerinin zuhura gelmesi bâbında say ve ikdâm olunub ehl-i fesâd her kim olur ise olsun gereği gibi haklarından geline deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın sen ki vezir-i müşârünileyhsin alduğu şayka Françelünün ise hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn taallül ittirilmeyüb ihkâk-ı hak olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 104

[s.79]

Hüküm 291.

Ber vech-i Arpalık Kudüs-i Şerîf ve Nablus sancaklarına mutasarrıf olub emir-ül hac-ı şerîf olan Uşak dâme ikbalehûya ve Remle kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârının şiddet-i rüzgâr ile deniz gemileri karaya atar ise beglerbegiler ve kadılar muavenet idüb halâs olan eşyâların ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yine kendülere virilüb dahl olunmak icâb itmez iken Françe tüccârından olub Remlede mütemekkin olan Bolo nâm tâcir sefine reislerinde Hali nâm reisin kayığına tahmîl ve Kıbrıs ceziresinde olan Françe tüccârına irsâl eyledüğü dört aded havâle penbe ipliği kayık-ı mezkûr şiddet-i rüzgârdan Remleye karib mahallede karaya düşüb helâk olmağla zikr olunan ipliği halâs ve tekrar Remleye götürülmüşken sen ki mirî mirân mûmâileyhsin tâcir-i merkûmu zikr olunan dört aded çuval penbe ipliğin ahidnâme-i hümâyûna muhâlif cebren ahz ve ahere furuht eyledüğün bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyunum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda eğer şiddet-i rüzgâr ile diğer gemilerin karaya atarlar ise beglerbegiler ve kadılar ve gayr-iler muavenet idüb kurtulan esvâb ve emvâl girü kendülere virilüb dahl olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 104

Hüküm 292.

Mirî mirân mûmâileyha ve kadı-ı mezkûre hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France padişahının elçileri ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümânlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl ve merkâd'ül iyâl olalar deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken sen ki mirî mirân mûmâileyhsin France tüccârından olub Remlede mütemekkin olan Bolo nâm tâcirden hilâf-ı şer' ve bi gayr-i hak cebren beş yüz guruşluk revgân-ı zeyt alub kıymetini taleb eyledüğünde mücerred ta'ciz içün bu sene revgân-ı zeyt hâsıl olur ise yerine ol mikdâr revgân vireyim deyû kıymetini edâda taallül ve inâd eyledüğün bildürüb ahidnâme-i hümâyûna mugâyir bi gayr-i hak cebren ahz eyledin revgân-ı zeyt ve yâhud kıymeti olan beş yüz guruş merkûm tâcire girüye red ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın şer'le görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 104

Hüküm 293.

Sedd'ül-bahr muhafızı Hasan Paşa ve Boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France padişahının tarafından mektûblar götürüb girü kendünün mektublarıyla avdet iden Can Baras nâm bir kıta' sefinesiyle mürûruna muhalefet olunmamak içün şurutuyla izn emrim verilmiştir.

Fî evâhir-i S sene 104

Hüküm 294.

Asitâne-i Saadetden Acem sınırına varınca yol üzerinde vâki' olan vüzerâ ve mirî mirân ve kadılar ve kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârlarına ve kal'a dizdârlarına ve iş erlerine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France râhiblerinden beş nefer râhibler memâlik-i mahrûsede seyâhat murad itmeleriyle ahidnâme-i hümâyûn mûcebince olageldüğü üzre şurutuyla yol hükmü verilmiştir.

Fî evâhir-i S sene 104

Hüküm 295.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata mollalarına ve (boş) ve (boş) kadılarına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe tercümânlarından Borönçö Dantenin elinde olan nişân-ı hümâyûn mûcebince tercümânlığı zabt ve ba'zı zamanda bir yere gelmek istedikde muhalefet olunmamak üzre sâirlere virilegelüb berât kaydında olan şurût ve kuyûd üzre yol hükmü ricâ itmeğin mûcebince yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 104

[s.80]

Hüküm 296.

Mısır ve Haleb ve Şam ve Trabluşam ve Diyarbekir ve Bağdad ve Erzurum ve Anadolu ve Kıbrıs valilerine ve Musul ve Rakka ve Adana ve Maraş ve Şehr-i rûz beglerbegilerine ve mollalarına ve Anadolu ve Rumeli caniblerinde vâki' olan kadılara hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb zikr olunan eyâletlerde vâki' şehrlerde ve kasabada ve kurada sâkin olub seyâhat ile gelüb ve giden Françe rahiblerinden Yezdin rahibleri asûde-i hâl üzre İncil tilâvet idüb ahidnâme-i hümâyûn ve yedlerine i'nâyet olunan nişân-ı şerîfim mûcebince ta'lim-i ulûm-u mesihiyye ile meşguller iken ba'zı Süryân Rum ve Ermeni ve Kıbtî ve sâir mesihiyye mezhebinde olan Nasari reâyâ tâifesi ulûm-u mesihiyye müteallik ayinleri üzre olan mesâillerinde şekr ve şikâyetleri kendü papasları ve rahibleri hal idemedüğü müşkilleri mezbûr Yezdin rahiblerine varub hal ittirmek mûrad eylediklerinde sâir Nasari tâifesi dahl ve ehl-i örfe gammaz-ı tahrim ittirmeleriyle gerek mezbûrdan rahiblere ve gerek müşkilleri hal ittirmek mûrad almayan sâir Nasari tâifesine ahidnâme-i hümâyûn yedlerine inâyet olunan nişân-ı hümâyûn mûcebince rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahkâm kaydına müracaat olundukda Françeye tâbi' olan piskoposlar ve sâir Frenk mezhebinde olan ruhbân tâifesi her ne canibden olur ise olsun kadimden oldukları yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya mezbûr Yezdin rahibleri memâlik-i mahrûsemde eğer Rumeli eğer Anadolu ve Mısır caniblerinde şehrlerde ve kasabada ve kurada gezüb ve konsolosları olduğu yerlerde turub ve oturub kendü tarikleri ve eyyâm bi'lmilletleri üzre kilisalarda ibadetlerin ve ayinlerin idüb ve mektublarda İsevilere ta'lim-i ulûm-u mesihiyye idüb kimesne müdahale ve mübareze

eylemeyeler sipah ve yeniçeri ve ba'zı ehl-i örf tâifesi mücerred ahz ve celb içün mezbûrdan rahibleri rencide ve remide eylemeyeler deyû ahidnâme-i hümâyûn ve yedlerine i'nayet olunan nişân-ı hümâyûn mûcebince hükm-i şerîf virüldüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın merhûm ve ma'furleh ve terâhim Sultan Süleyman Han tab-ı serâh zamanında vech-i meşrûh üzre virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak içün müceddeden yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 104

Hüküm 297.

Asitâne-i Sadetimden Acem sınırına varınca yol üzerinde vâki' olan vüzerâ ve mirî mirân ve mevâli ve kadılar ve kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârları ve kal'a dizdârlarına ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe rahiblerinden Yezdin dimekle ma'ruf Şevhil nâm rahib seyâhad murad itmekle mukaddemâ sene selase ve mie ve elf şehr-i recebin evâil-iinde yedine virilen yol hükmü mûcebince amel olunmak üzre müceddeden yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 104

Hüküm 298.

Elçiy-i mûmâileyh azr-ı hâl gönderüb tercümânlık hıdmetinde olan Adronos veled-i Adronos tercümânın elinde olan cedid-i nişân-ı hümâyûn mûcebince tercümânlık zabtında ve ba'zı zamanda bir yere gitmek istedikde gidişde ve gelişde karada ve deryada ve menâzil ve merâhilde kendüye ve esvâb ve tavarına ve emvâl ve erzâkına ve yanında olan ademlerine ulakdan ve ulak akçesinden ve gayr-i canibden kimesne dahl ve taarruz eylemeyüb ve her kangından dahl olur ise zâd ve zevâd ve sâir zahiresin narh-ı rûzı üzre akçesiyle aldukdan bir ferd taallül ve nizâ' eylemeye ve mahf ve muhatara olan yerlerde başına ak sarunub ve kılınç ve ok ve yay ve mahmuz ve sâir alâd-ı harb götürdüğünde kadılar ve beglerbegiler ve gayr-iden bir ferd rencide ve remide eylemeyüb ahidnâme-i hümâyûn ve olageldüğü üzre daima himâyet ve siyânet oluna deyû yedinde olan nişân-ı hümâyûnda mestûr ve mukayyed olmağla şurût-u mezkûre üzre müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin yedinde olan nişân-ı hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 104

Hüküm 299.

Bir sûreti

Vech-i meşrûh üzre Sayda Beyrut iskelesine Françe konsolosu yanında tercümân olan Abraham veled-i Musaya yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

[s.81]

Hüküm 300.

Haleb mollasına ve mütesellimine ve muhassılına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe konsolosları ve anda tâbi'olan ruhbân ve tüccâr tâifesi ve tercümanları kendü nefsleriçün mu'tâd-ı muayyen kadar olanlara şıra sıkub ve taşradan hamr götürüb isti'mal eylediklerinde rencide olmayalar deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken medine-i Halebde ve Arkara mukataa'sı emini olan (boş) nâm kimesne Françelüler bize resm virmez deyû Haleb keşânlardan tutub mu'tâd-ı muayyen kadar olanlara şıra satmak içün götürdükleri üzümlerinin hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn resmlerin aldıkdan maada bağçe ve önlerini dahî hilâf-ı şer' ve bi gayr-i hak resm talebiyle rencide itmekle mukataalarına bais olduğun bildürüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ve bi gayr-i hak resm talebiyle rencide olunmayub men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince müekked hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 104

Hüküm 301.

Trablusşam valisine ve mollasına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Antonyo Martini nâm kapudan sefinesi bin yüz üç senesinde şiddet-i rüzgardan Trablusşamda karaya düşüb yaralanub sekiz aded top ile on iki aded saçma topu ve on iki aded tüfenk hâlâs olmuşken sen ki vezir-i müşârünileyhsin alıkoyub taleb eyledikde karadan südûruna mütevakıf alduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub vech-i meşrûh üzre alıkoyulan top ve tüfenkleri karzına memur olana teslim eylemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda eğer şiddet-i rüzgâr ile diğer gemilerin karaya atar ise begler ve kadılar ve gayr-iler muavenet idüb kurtulan esvâb ve emvâl girü kendülere vilrülüb dahl olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır. Fî evâsıt-ı N sene 104

Hüküm 302.

Haleb mollasına ve mütesellimine ve muhassılına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françeye tâbi' olan piskoposlar ve sâir Frenk mezhebinde olan ruhbân tâifesi her ne hıdmetde olur ise olsun memâlik-i mahrûsemde kadimden oldukları yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olmağla medine-i Halebde vâki' İran hattında Françe Kapuçin rahibleri icâre-i muaccele ve müeccele mutasarrıf oldukları odalarının ücretiyle mu'adil icâreleri vakf içün edâ idüb bu anâ değin müdâhale olunagelmiş değiller iken hâlâ hân-ı mezbûrun mütevelisi olan (boş) nâm kimesne kanaat itmeyüb zikr olunan odalardan sizi ihrâç iderim deyû rencideden halî olmaduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub mezbûr rahibler taht-ı icârelerinde olan odalarının ücretiyle muadil icârelerin ve keşf içün mütevelli ve vakfa edâ eylediklerinden sonra ihrâç-ı tekâlif ile dahl ve rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince şer'le görüle deyû şurutuyla hükm verilmiştir.

Fî evâsıt-ı N sene 104

Hüküm 303.

Bosna beglerbegisine ve Saraybosna kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Bosna sancağından vâki' Efrenç mezhebinde olan Latin ruhban tâifesi mülâzım-ı deyr olub sarrafan başı ile […]başı ile muhalataları olmayub ve kâr ve kesb itmemeleriyle bu ana değin haraç mütâlebesiyle rencide olunagelmiş değiller iken hâlâ cizyedâr olanlar hilâf-ı şer' mezbûrları cizye mütâlebesiyle rencideden halî olmadukların bildürüb bu bâbda şeyh-i ulemasından yedlerine fetvâ-ı şerîf virildüğün bildürüb mûcebince amel olunub hilâf-ı şer' cizye mütâlebesiyle rencide olunmamaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin fetvây-ı şerîf mûcebince şer'le görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 104

[s.82]

Hüküm 304.

Limni muhafazasında olan (boş) paşaya ve kadısına hükm ki

Françe elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından (nâm) kapudan Bozbaba iskelesinde sefinesine tahmîl itmek murad eyledüğü balmumu ahidnâme-i hümâyûn

mûcebince gümrüklerin edâ eyledüğü iskele-i merkûmede olan emin ve sâirleri muhâlefet itmemeleri bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mânî' olmayub ve tekrar bir iskelede dahî gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulumağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 104

Hüküm 305.

Seddü'lbahr muhafızı vezir Hüseyin Paşaya ve boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından dört sefine ve üç sefine içün tarihleri açık yedi kıta' yol hükmleri başka başka verilmiştir.

Fî evâil-i L sene 104

Hüküm 306.

İzmir kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde mütemekkin ve ticaret ile gelüb giden Françelülerin ba'zı kimesnelerin zimmetlerinden hakk-ı şer-ileri olundukda mahkemede müddeisinin şer'le hükm olunan mâl makbuzundan kanun üzre yüzde iki akçe resm virmeğe razılar iken sen ki mevlânay-ı mûmâileyhsin kanaat itmeyüb hilâf-ı kanun-u mâl makbuzunun yüz akçesinden otuz ve otuz ikişer akçe talebiyle rencide eylediklerin bildürüb mahkemede şer'le hükm olunan müddeinin mal makbuzundan kanun üzre yüzde iki akçe virdiklerinden sonra ziyâde talebiyle taaddî ve rencide olunmamaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin kaydına muhalif taaddî ve rencide olunmamak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 104

Hüküm 307.

İzmir kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb İzmir iskelesine gelen Françe sefineleri kalafat iktizâ eylediklerin aher yere götürmemek üzre narh-ı cârî üzre akçesiyle kifâyet mikdârı revgan-ı tavar ve reftiye almak istediklerinde hilâf-ı şer' ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn tezkere akçesi mütalebesiyle rencide oldukların bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki mevlânay-ı mûmâileyhsin İzmir iskelesine gelen sefinelerine kalafat iktiza eylediklerinde aher yere nakl olunmayub

kalafat içün kifâyet mikdârı revgan-ı tavar ve reftiye mebali' eylediklerinde hilâf-ı şer' ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn taallül olunmamak içün yazılmıştır

Fî evâil-i L sene 104

Hüküm 308.

Haleb kadısına ve mütesellimine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârından medine-i Halebde mütemekkin Killemo Perent nâm tâcirin ba'zı kimesnelere deyni olub edâ itmedin amîl itmekle karındaşı Yuannis Perent nâm Françelü karındaşı mezbûra kefil olmayub ve malına denk değil iken dainleri karındaşı mezbûru tutub amil iden karındaşının zimmetinde alacağımız vardır deyû hilâf-ı şer' ve bi gayr-i hak deyn mütalebesiyle rencide eylediklerin bildürüb ol babda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin hilâf-ı şer ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn amil? iden mezburun dainlerine karındaşı mezbûru deyn mütâleesiyle rencide ittirilmemek içün yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 104

[s.83]

Hüküm 309.

İzmir kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanı ahidnâme-i hümâyûn mûcebince üç yüz akçe selâmetlik resmin virmeğe razılar iken sen ki mevlânay-ı mûmâileyhsin dörder buçuk guruş alub gadr eyledüğün bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub üç yüz akçe selâmetlik resmi virdüklerinden sonra bir akçe ve bir habbe ziyâde talebiyle rencide olunmamaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müraccat olundukda hadis olan kasabiyye ve reft ve bâc ve yasak ve üç yüz akçeden ziyâde selâmetlik resmi taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub ziyâde talebiyle rencide olunmamak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 104

Hüküm 310.

Kapudan paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Kocaatik dizdârı İzmirden çıkan dört pare Françe gemilerinin bargisi (boş) nâm kimesneyi tutub hilâf-ı şer' altmış guruş almadıkça gemilerin mebâli virilmekle ahidnâme-i hümâyûna mugâyir hilâf-ı şer' alduğu red olunub mi'nbaad müdâhale olunmamak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 104

Hüküm 311.

İzmir kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde mütemekkin olan France tüccârı ve kapudanlarından kifaf-ı nefsleriiçün rızalarıyla satanlardan narh-ı cârî üzre akçeleriyle hınta ve pirinç ve sâir zehâir almak istediklerinde tezkere almadıkça virdirmediğinden maada peksimetlerin beher kantarına onar akçe virildiğin beher kilesine bir pare ve beher res buzağuna yarımşar guruş alub gadr eyledüklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mahal-i ahere nakl olunmayub nefsleriiçün akçe ile kifâyet mikdârı zehâir aldıklarında kadı tezkeresi tekâlifiyle mümanaat olunmayub rencide olunmamak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 104

Hüküm 312.

İstanbul kaimakamına ve Galata kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârından medine-i Halebde mütemekkin Biritre nâm tâcirin medine-i Halebde ba'zı kimesneler olan deynini edâda matlubuğunun hâlâ dainleri İstanbulda Boztoğana habs ittiririz deyû rencideden halî olmaduğun bu bâbda da'vasına muvafık Şeyh Molla Selâmdan fetvây-ı şerîfe verildiğün bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin yedinde olan fetvây-ı şerîfe mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 104

Hüküm 313.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılarına hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Asitâne-i Saadetimde mukim France padişahının elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb iftihâr-ı ümerâ'il izam'il iseviye muhtar-ı küberâ'il fihâm millet'il mesihiyye Müslim-i mesâlih-i cemâhir tâifet'il Nasraniye France padişahı hutimet avakıbuhu bi'l-hayr ve'r-reşâd devlet-i aliyyem ile kadim'ül zamandan berû ahd-i dostluk ve sulh ve vifâk üzre olub dostlukda sâbit-i kadem ve râsih-i dem olmağla memâlik-i mahrûseme gelüb ve giden bazirganlar ahidnâme-i hümâyûn mûcebince asûde-i hâl ticâret idüb her vechle himâyet ve siyânet olunagelmekle Galataya götürdükleri ve alub götürdükleri çuka ve kumaş ve kantara gelen eşyâ ve sâir emtia'nın resm-i masdariyelerin tahrir-i atîk defteri mûcebince virmeğe iktidarları olmamağla sâbıka ve kazasker olan merhûm İbrahim Efendi mukaddemâ muharrir ta'yin ve tahrir ve Haremeyn-i şerîfeyn muhâsebesi

defterlerine kayd ve bu anâ gelince resm-i masdariyelerin tahrir-i cedid defteri mûcebince edâ iderler iken sâirlerden resm-i masdâriye tahrîr-i atîk defteri mûcebince alınması fermân olunmağla tabi'i merkûmede dahî masdariyeciler tahrir-i atîk defteri mûcebince almağa yedimizde fermânımız vardır deyû mütâlebe ile rencide ve remide itmeleriyle müste'min tâifesinin getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'dan resm-i masdariye alına gelen eşyânın resm-i masdariyelerin ellerinde olan tahrir-i cedid defteri mûcebince edâ eylediklerinden sonra tahrir-i atîk defteri mûcebince aluruz deyû masdariyecilere rencide ve remide ettirilmeyüb himâyet ve siyânet olunmak üzre iftihar'ül havas ve'l tercin mu'temed'ül mülûk ve's-selâtin bi'l-fiil dar'üssaadetim ağası olan Nezir Ağa dame uluvvuhu arz ve i'lâm itmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin Haremeyn-i Şerîfeyn muhâsebesinden yedlerine virilen mührlü ve nişânlu tahrir-i cedid defterlerine nazar olundukda Galata ve tevabinde müslümandan gayr-i bazirgan bey' ve şerâ eyledükleri alâ ve evsât ve edna ıskarlat ve saye-i londirne ve londura her ne nev'i çuka olur ise olsun beher yafta ve çuka elli zirâ' olmak üzre yedlerinde olan tahrir-i cedid defterinde tafsil olunan şurut ve kuyud üzre her bir yafta ve bezden yirmi akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye-i kumaş ve bez ve atlas ve diba ve kemhâ ve yeşil her ne nev'i kumaş olur ise olsun ve sofdan ve altunlu bezden ve ibrişimli bezden ve ibrişimden ve ketân bezden yüz akçede bir akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye kantar kantar ile vezn olunub furuht olunan mekul ve gayr mekul her ne olur ise olsun yirmi vakfiyeden ziyâdesi vakf canibinden vaz' olunan kantar ile vezn olunan her bir kantarından bir buçuk akçe resm-i kantar alunur ve alunan resmin nıfs-ı baiden ve nıfs-ı müşteriden alunur resm-i masdariye-i cild-i câmus ve sığır iki Efrenç ve Françe ve İngiliz ve Flemenk ve Ceneviz götürürler ise her bir cild-i sığırdan İkişer akçe resm ve her bir câmus gönden ikişer akçe resm alunur resm-i masdariye-i yapağı Galata ve tevâbi'inde sefinelere tahmîl olunub Akdeniz canibine giden yapağıdan çuval başına kırk beş akçe resm alunur her ne şekil çuval olur ise olsun resm-i masdarye-i meşin Galata ve tevâbi'i iskelelerine sefine tahmîl eyledikleri meşin ve denkleri ki on kantar ve dokuz buçuk kantar gelür her bir denginden seksanar akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye-i şem-i asel Galata ve tevâbi'i iskelelerinde sefinelere tahmîl idüb aher diyâra götürdükleri şem-i aselin her bir vukıyyesinden yalnız bir buçuk akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye-i cemşir etrafından Galataya gelen ve ba'de Galata ve tevâbi' iskelelerinde sefinelere tahmîl idüb aher diyâra götürdükleri cemşir

ağacının her bir kantarından bir buçuk akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye-i cam Galata ve tevâbi'inde furuht olunan billur cam sanduğunun alâ ve evsât ve ednâ her ne nev'i olur ise olsun her bir sanduğundan altmış akçe resm alunur resm-i masdariye-i beyaz teneke Galata ve tevâbi'inde furuht olunan beyaz tenekenin her bir varilinden kırk akçe resm-i masdariye alınır her bir varili altı yüz teneke alur resm-i masdariye-i ayna Galata ve tevâbi'inde furuht olunan/ beyaz tenekenin her bir varilinden kırk akçe resm-i masdariye alunur/ ayna sanduklarından ki her sanduğu yüz ve seksan ve doksan ayna alur her bir sanduğundan kırk akçe resm alunur resm-i masdariye-i isfidac Galata ve tevâbi'inden furuht olunan isfidac sandıklarından ki yirmi dört ve yirmi beş vukıyye gelür her bir sanduğundan on beş akçe resm alunur resm-i masdariye-i kağıd bazir kağıdının her bir külçesi yirmi deste gelür her bir külçesinden ikişer akçe ve büyük İstanbul kağıdının her külçesinden yedişer akçe ve orta İstanbul kağıdının her külçesinden dörder akçe ve çerçeve kağıdının her denginden ikişer akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye-i kenevir bezi Karadenizden gelen keneviri ki kanavitse ta'bir olunur alâ ve evsat ve ednâsının her bir tonundan ikişer akçe resm-i masdariyeye alunur resm-i masdariye-i erbâh panayırından giydikleri abaya erbâh ta'bir iderler etrafdan gelüb Galatada bey' olundukda alâ ve evsât ve ednâsının her bir tonundan yedişer akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye-i sicim etrafdan gelüb Galatada ve tevâbi'inde furuht olunan sicimin bey' olundukda alâ ve evsât ve ednâsının her bir çuvalından otuz akçe resm-i masdariye alunur resm-i bötürga? balık variller ile taşradan gelib tuzlu balık gerek Müslim ve gerek kâfir her kim iştirâ ider ise su varili ta'bir olunur bir varil tuzlu balık müşteriden yirmi beş akçe masdariyeden ve yirmi beş akçe dahî İstanbul balık emini tarafından alınır ve omuz varili ta'bir olunur bir varil tuzlu balıkdan kırk akçe masdariyede ve kırk akçe balık emini alur ve arka varilden yüz yirmi akçe alunur bunun nısfını dahî masdariyeden ve nısf ücreti balık emini alur resmi- masdariye-i sefine İstanbul ve Galata ve Üsküdar ve Eyüb ve sâir Akdeniz ve Karadenizde vâki' iskalelelerde sefineler furuht olundukda Françeye furuht olur ise bin akçeden kırk akçe resm-i masdariye alur baî ve müşteri gerek Müslim ve gerek Kefere olsun her mikdar resm-i masdariye alunur ise nıfsı baîden ve nıfs ücreti müşteriden alunur ve Tekfur Dağı kazasının masdariyesi Galata masdariyesine tâbi'dir Galatada minvâl üzre masdariye alunur ise anda dahî ol vech üzre masdariye alunur deyû mevâd-ı merkûme vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağla yedlerinde olan tahrir-i cedid defteri mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki vusul

buldukda bu babda sâdır olan fermân-ı celil'ülkadrimmûcebince amel idüb dahî sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlanay-ı mûmâileyhsin ancak tâife-i merkûmenin getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'dan masdariye alına gelen eşyânın resm-i masdariyelerin ellerinde olan tahrir-i cedid defteri mûcebince edâ eylediklerinden sonra tahrir-i atik defteri mûcebince aluruz deyû masdariyecilere mezbûrları rencide ve remide ittirmeyesiz Françe padişahı bâb-ı saadetimiz ile sadâkât ve ihlâsda sâbit-i kadim ve rayic-i dem olunmağla Asitâne-i Saadetimde mukim olan elçisinin şekr ve şikâyetini müsemmer ve müesserdir tâife-i merkûmeyi her vechle himâyet ve siyânet eyleyesiz şöyle bilesiz ve ba'del-nazr bu hükm-i hümâyûnumu yedlerinne ibkâ idüb alâmet-i şerîfe itimât kılasın

Tahriren evâsıt-ı L sene 104

[s.85]

Hüküm 314.

Kapudan paşaya ve Kocacedid kadısına ve a'yân vilayetine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Gence nâm kapudanın sefinesini buğday tahmîl ve Hanya ceziresine götürmek üzre tüccâr tâifesinden Mehmed bin Mustafa ve Ahmed bin Mehmed nâm tâcirler istihbâr idüb mezbûr kapudan Kocacedid limânına nüzûl eyledüğünden bin yüz senesinde Trablusda on beş nefer kimesne zikr olunan sefiney-i basub üç nefer adamların ahz ve gasb eyledüğün bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki vezir-i müşârünileyh ve kadı ve a'yân vilâyetin ahidnâme-i hümâyûna mugâyir ve devlet-i aliyyeme dostluk ve sadakat üzre olunan liman içinde bu fesâda hasaret idenler kimlerdir tefahhus ve gereği gibi teftiş olunub bâb-ı hâl ile götürülüb ve ahz ve rikâb-ı hümâyûnuma arz ve i'lâm olunmak üzre müekked hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca Sene 104

Hüküm 315.

İstanbul kaimakamına hükm ki

Françe elçisi orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb hediye içün alub İstanbulda sefineye vaz' ve Françe vilâyetine göndermek murad eyledüğü iki res esbin nakline muhâlefet olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki vezir-i müşârünileyhsin vech-i meşrûh üzre amel eyleyesin deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 105

Hüküm 316

Orduy-ı hümâyûnda İstanbula varınca yol üzerine vâki' olan kadılara ve iş erlerine hükm ki

Nemçe askerinden firâr idüb hüsn-i rızalarıyla asker-i islâma mültehak olan beş nefer Françelülerin yollarda mürûrlarına muhâlefet olunmamak içün Françe begzâdesinin arz-ı hâli mûcebince yol hükmü verilmiştir.

Fî evâil-i S sene 105

[s.86]

Hüküm 317.

İstanbul kaimakamına ve sekbânbaşıya ve bostancıbaşıya hükm ki

Asitâne-i Saadetde mukim Françe padişahının elçisi orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb kendünün ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün senede bir def'a yedi bin medre hamr emr-i şerîf virile gelmekle bu sene dahî beher medresi onar vukıyye olmak üzre İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü yedi bin medre hamrın Galatada evine nakline kimesne mâni' olmayub zâbitlerden ve aherden harç ve avâid nâmına akçe mütâlebesiyle rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf verildüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün emr-i şerîf verilmiştir.

Te'kidinde amma mukayyed olasın ki bu bâhane ile mikdâr-ı mukayyedden ziyâde ve senede iki def'a verilmek ihtimâli olmaya deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 105

Hüküm 318.

Bir sûreti

Françe begzâdelerinden Can Batista Fabro nâm begzâdeye üç bin medre hamr içün vech-i meşrûh üzre yazılmıştır

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 319.

Bir sûreti

Françe elçisi hıdmetinde olan beş nefer ruhbanların kifaf-ı nefsleriçün senede bir defa' ancak beş bin medre hamr içün

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 320.

Bir sûreti

France begzâdelerinden Messineli Cori Barkir nâm begzâdenin ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün yalnız bin beş yüz medre hamr içün yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 321.

Bir sûreti

Françeye tâbi' ruhbân ve tüccârtâifesi kifaf-ı nefsleriçün dört bin medre hamra yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 322.

Bir sûreti

France elçisi vekili olan Diyonakı nâm Françelünün ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün ancak dört bin medre hamra yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 323.

Bir sûreti

France etıbbasından Dermançe nâm tabib ancak bin beş yüz medre hamra yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 324.

Bir sûreti

France begzâdelerinden Döbeledâli nâm begzâdeye ancak bin beş yüz medre hamr içün yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 325.

Bir sûreti

France begzâdelerinden Kalaviye nâm begzâdeye ancak ancak iki bin medre hamr içün vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 326.

Trablusşam valisine hükm ki Kayd-ı rikâb

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârından Saydada mütemekkin (boş) nâm tâcir bir mikdâr kılya iştirâ ve Trablusşam iskelesine nakl eyledüğünde sen

ki vezir-i müşârünileyhsin kılyayı niçün bizden almadın deyû kılyasun tahrüb idüb gadr eyledüğün bildürüb mezbûr tâcirin zahiresin gerü red ve elinde olan sefinelerine tahmîl olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françelüler ehl-i islâm gemilerinden ihtiyarlarıyla zahire satun alub harbî vilâyetine alun gitmeyüb kendü vilâyetlerine gider ikden ehl-i islâm gemileri rast geldüklerinde ahzden sonra gemiyi terfil ve içinde olanları esir eylemeyeler ve anın gibi Françelüler esir bulunur ise ıtlâk olunub esvâbı virile deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i Z sene 104

[s.87]

Hüküm 327.

Trablusşam valisine ve mollasına hükm ki Kayd-ı rikâb

Françe padişahının elçisi dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Trablusşamda mütemekkin olan Kapuçin dimekle ma'rûf Françe ruhban tâifesi bi'lcümle tekâlif-i örfiyyeden muaf olub üzerlerine virgü virmek icâb eylemez iken sâkin oldukları Nâsari mahallesinde ba'zı zımmîler mahallemizde sâkin olursuz deyû sürsât ve sâir tekâlif-i örfiyye talebiyle rencide eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn ve mukaddemâ yedlerine virilen emr-i şerîf mûcebince zikr olunan zımmîler ve sâir kimesneler mezbûr ruhbânları tekâlif talebiyle rencide olunmamaları bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françeye tâbi' olan piskoposlar ve sâir Frenk mezhebinde olan ruhbân tâifesi her ne hıdmetde olur ise olsun memâlik-i padişahîde kadimden oldukları yerlerde kendü hallerinde ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya ve tekâlif talebiyle rencide eylemeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün merhûm mağfurleh karındaşım Sultan Mehmed Han tabe serâhû zamanında mer-i şerîf virilmeğin mûcebince amel olunmak içün müceddeden emr-i şerîf verilmiştir.

Fî evâsıt-ı Z sene 104

Hüküm 328.

Haleb kadısına hükm ki Kayd-ı rikâb

Françe padişahı elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Can Rağdan nâm kapudan kendü halinde olub kimesneye zarar taadisi yoğken Mehmed Mümin nâm kimesne sen korsansın deyû Bildan kadısı huzuruna şiddet-i da'va ve gadr mürûr idüb ve mezbûr kapudan kâtibiyle celb ve ahz

için alıkonulub mukaddemâ müdafaa şerh olunduğundan da'vası afv olunmağla kat'-ı nizâ' yedlerine celil-i şer-iden hücceti şer-iyye virilmekle madamki şuhud ve udul ile üzerine bir nesne sâbit ve zâhir olmaya hilâf-ı şerîf ol vechle rencide ittirilmeyüb ve bilâ icrâ-ı hümâyûnuma icrây-ı kaza olan Bildan kazasında da'vaları istimâ' olunmaya deyû yazılmıştır.

Fî 5 Z sene 104

Hüküm 329.

Sayda kazasına ve mütesellimine ve dizdarlarına hükm ki Kayd-ı rikâb

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç iskelesine tâbi' Sayda nâm iskelede olan Françe konsolosu Françe ve Françeye tâbi' olan iskelelerden ve tüccâr ve kapudanlardan kanun ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin virdükden sonra elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylaç hakların virmekde ba'zı kimesne muhâlefet eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gemilerine tahmîl eyledikleri metâ'dan ve ba'zı zımmîler kendü gemileriyle harbî vilâyetine eyledüb götürdükleri metâ'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylaç hakların bi kûsur virüb inâd ve muhâlefet eylemeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır

Fî evâhir-i Z sene 104

Hüküm 330.

İskanderiye muhafızı Vezir Süleyman Paşaya ve Sayda kadısına hükm ki Kayd-ı rikâb

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç iskelesine tâbi' Sayda iskelesinde sâkin Françe konsolosunun vekîli Stefani Sakoriçi ve Anastasi İstenik nâm iki nefer dahî ahidnâme-i hümâyûna mugâyir rencideden halî olmadıkların bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda tâcirlerinin ahvâliiçün nasb eyledikleri konsoloslardan ba'zı kimesneler da'va eylediklerinde kendülerin habs eylemeyeler ve evlerin mührleyüb taaddî itmeyeler ve konsoloslarıyla da'vası olanların hususu Asitâne-i Saadetimde istimâ' oluna ve zikr olunan mevâdın hilâfına meşrûh ve muahhar emr-i şerîf ibrâz olunur ise istimâ' olunub ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel oluna deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i Z sene 104

[s.88]

Hüküm 331.

Haleb valisine ve kadısına hükm ki Kayd-ı rikâb

France elçisi arz-ı hâl göderüb harbî tâifesi memâlik-i mahrûseme geldiklerinde kadimden geldikleri üzre France padişahının bayrağı altında gelüb dahl olunmak icâb eylemez iken Venedikden Trablusşam iskelesine gelen sefineyi Nederlanda konsolosu benim bayrağım altında gelmemişdir deyû sefine-i merkûmun baylaç hakkı zabt ve ahz itmek murâd idüb gadr eyledüklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin France ile dostluk üzre olan harbîlerden Kudüs-i Şerîf ziyâretine azimet idenler evvel geldikleri üzre gerü emn ve emân ile kendü hallerinde gelüb gidüb ziyâret itmek istediklerinde gelişden ve gidişden rencide olunmayalar ve ba'dez-zaman tâife-i mezbûreden memâlik-i mahrûseme ticâret içün gelib gitmeğe izn-i hümâyûnum virilmek iktizâ ideler ise ol zaman uslub-u sâbık üzre France padişahı bayrağı altında gelüb giden icrâ bayrağı altında gelüb gitmeğe kat'an rızâ gösterilmeye deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır

Fî evâhir-i Z sene 104

Hüküm 332.

Edirneden Dubrovniğe varub gelince yol üzerinde vâki' olan kadılara ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb iftihâr'ül ümerâ'il izâm iseviye France padişahı hutimet avâkıbuhu bi'l-hayr ve'r-reşâd müteallik umur-u husus içün elçiy-i mûmâileyh tarafından mektublarıyla irsâl eyledüğü say her kangınızın taht-ı kazasına varub dâhil olur ise iskele ve geçidlerde mürûr ve uburlarına mümânaat olunmayub dahl ve taarruz ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech- meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i R sene 105

Hüküm 333.

İstanbul kaimakamı Vezir Ahmed Paşaya hükm ki

France padişahının elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb Obrak nâm Ermeni bundan akdem Françeye tâbi' olub Erzurumda sâkin Yezdin dimekle ma'rûf ruhbanların hanesini basub esvâb ve eşyaların cârî eyledüğünden gayr-i hâlâ İstanbula gelmekle Françelülere Nemçe şutum-u galize ile sitâm idüb taaddî

eylediklerin bildürüb merkûm Obraka nakl olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre nakl olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i R sene 105

Hüküm 334.

Sedd'ül bahr muhafazasında olan vezir Hüseyin Paşaya ve Boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından isimleri açık altı kapudanın üç sefîne ve üç şaykaları içün ahidnâme-i hümâyûn mûcebince vilâyetlerine gitmek üzre şurutuyla izn hükm-i verilmiştir.

Fî evâil-i R sene 105

Hüküm 335.

Cezire-i Meis? ve anâ tâbi'olan kıyılarda vâki' olan kadılara hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb iftihar'ül ümerâ'il izâm iseviye Françe padişahı hutimet avakıbuhu bi'l hayr ve'r-reşad devlet-i aliyyemin dostu olub düşmanı üzerine seferleri olmağa Meis ve anâ tâbi' olan kıyılarda vaki' iskelelerde hınta bulunur ise ashâbının rızası ve kendülerinin akçeleriyle ancak bu sene bir defa' otuz binlik hınta mebâliğ idüb Françe vilâyetine nakl itmelerine kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün müekked hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i R sene 105

Hüküm 336.

Bir sûreti

Bender-i Bodrum ve anâ tâbi' olan kıyılarda ancak otuz binlik hınta içün vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

[s.89]

Hüküm 337.

Selânik muhafızına ve kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe tercümânlarından medine-i Selânikde sâkin Kostantin nâm tercümânın yine kazây-ı mezbûre tâbi' Kastoryalı Topal Ahmed Mustafa ve Talya ve Manoli Zeviline ve Rosa kimesneler zimmetlerinde bin yüz senesinde birbirlerinin kefâletleriyle hüccet-i şer-iyye mûcebince yüz bin akçe hak olunub taleb eyledikde virmekde taallül ve inâd

eylediklerin bildürüb hüccet-i şer-iyye mûcebince şerle müteveccih hak mezbûr tercümana alıvirilüb icrây-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şer'le görülmek içün verilmiştir.

Fî evâsıt-ı R sene 105

Hüküm 338.

Mısır valisine ve mollasına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı memâlik-i Mısıra tâbi' bender-i İskenderiyeye getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'larının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin bender-i merkûmda gümrük mültezimi olan yasak Zakire le Aven nâm Yahûdiye bir defa' edâ ve yedlerine edâ tezkeresi virdiklerinden sonra ziyâde talebiyle rencide olunmak icâb itmez iken merkûm Yahûdi tüccâr-ı mezkûrun emtia'larını ziyâde kıymete tutub hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn kırk kise akçe ziyâde talebiyle rencide eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ imeğin sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlânay-ı mûmâileyhsin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince bir def'a gümrüklerin edâ idüb yedlerine edâ tezkeresi virildikden sonra hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ol vechle rencide ittirilmeye inâd ve muhalefet iderler ise ahvâlleri divân-ı hümâyûnuma havâle olmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i R sene 105

Hüküm 339.

Mısır valisine ve mollasına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Lödis Barençer nâm kapudan bin yüz dört senesinde Habeş beglerbegisi gadr olanlar dâme ikbâlehû ile on dört nefer hıdmetkârı yüz elli guruş nüzul ile sefineye vaz' ve Bozca Adasından Rodos ceziresine nakl ve irsâl itmek üzre kavl ve cezire-i merkûmeye götürdükleri mirimirân mûmâileyh tekrar Rodosdan İskenderiyeye gitmek üzere cezire-i merkûmede on altı nefer Magribi ile sefinesine gidüb merkûm kapudan mirimirân mûmâileyh ile sâir şaykasında olanların zarar ve ziyanına zahir olub gayretlerin üzre temessük virmiş değil iken vech-i meşrûh üzre İskenderiye tarafına gider olduklarında Flemenk korsanı ile kıta' sefine ile bunların üzerine hücum ve şaykayı merkûmede olan bi'lcümle emvâl ve eşyalarını gasb ve garet ve ba'de diyar-ı Mısıra ve ademleriyle mirîmirân mûmâileyh merkûm kapudan tevkıf ve Flemenk korsanları sefine-i merkûmeden gasb ve ticaret eyledikleri eşyâları hilâf-ı şer-i şerîf mutazammın iderim deyû kapudanı merkûm ve Mısırda olan Françe konsolosu ve

tüccârını rencide eylediklerin bildirüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlanay-ı mûmâileyhsin mezbûrların zarar ve ziyanına kapudan-ı merkûm zahirolub beynlerinde cârî olan kaide üzre temessük virmiş değil ise hilâf-ı şer' mutahhar rencide olunmamak üzre yazılmıştır.

Fî evâhir-i R sene 105

Hüküm 340.

İstanbul kaimakamına ve gümrük eminine ve Galata kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb hedâye içün akçesiyle alub Françe vilâyetine götürmek murad eyledüğü dört res ipek içün mukaddemâ nakl ve irsâliçün emr-i şerîf verilmişken hâlâ nakl ve irsâline mümanaat olunduğun bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince dört res ipeği bu anâ değin vilâyetlerine nakl eyledikleri eşyânın mukaddemâ sadır olan emr-i şerîf mûcebince ancak bir defa' dört res ipeği sefinelerine tahmîl ve irsâline mümânaat olmamak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 105

[S.90]

Hüküm 341.

Mısır valisine kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb mahrûse-i Mısır ve anâ tâbi' bender-i İskenderiyede mütemekkin Françe tüccârı ve ticaret üzre olan Françe kapudanları sefineye tahmîl eyledikleri eşyâlarının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin İskenderiyede gümrük mültezimi olan Yasef Eflika lö Aden nâm Yahûdiye edâ eylediklerinden sonra merkûm mültezim dahî edâ tezkelerin bender-i İskenderiyede Kalâ-ı Kebir dizdârı olan (boş) nâm kimesneye virüb hâlâ beynlerinde gümrüğe müteallik narh vâki' olmamağla bin yüz bir senesinden yüz dört senesine gelince merkûm mültezim Françelülerin eşyâ içün Kalâ-ı Kebir dizdârlarına virdüğü edâ tezkelerin sûretlerini ihrâç ve imzalayub mührleyüb dergâh-ı muallam kapudanı başılarından olan (boş) dâme mecidihûya teslim ve irsâl olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlanay-ı mûmâileyhsin zikr olunan tezkelerin sûretleri ihraç ve imza olunub irsâl oluna deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 105

Hüküm 342.

Bender-i İskenderiye kadısına ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'larının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin virmeğe razılar iken mahrûse-i Mısıra tâbi' bender-i İskenderiyede gümrük mültezimi olan Yasef Eflika Lö Aden nâm Yahûdi Françe tüccârları zımmetinde üç seneden berû geçmiş gümrüğe mâni' vardır deyû nizâ' idüb gadr murad eyledüğün bildürüb bin beş yüz bir senesinden berû merkûm Yahûdi mültezim olduğu eyyâmında Françe tüccârı getürdükleri ve alub götürdükleri eşyânın tahmîl ile edâ eyledikleri gümrük defterinin sûretini ihrâç ve sen ki mevlânay-ı mûmâileyhsin imzâlayub mührleyüb dergâh-ı muallam kapûdan başılarından (boş) dâme mecidihûya teslim olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin defter-i merkûmun aslı mahallinde hıfz olunub sûreti ihrâç ve irsâl olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 105

Hüküm 343.

Sakız muhafazasında olan vezir Hasan Paşaya ve Sakız mollasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françeye tâbi' olan piskoposlar ve sâir Frenk mezhebinde olan ruhbân tâifesi her ne hıdmetde olur ise olsun memâlik-i mahrûsemde kadimden oldukları yerlerde kandü hallerinde olub ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olmağla hâlâ Sakız ceziresinde olan Frenk piskoposu ve rahibleri cezire-i mezkûrede olan kilisâlarında ayin-i bi'lmille icrâ eylediklerinde kimesne dahl eylemeyüb ve kilisâlarına sâir Nasarî tâifesinden kendü rızalarıyla vardıklarında Rum metropolidi ve ehl-i örf tarafından kimesne mâni' olmamak üzre merhûm ve ma'furleh karındaşım Sultan Mehmed Han Tâbe Serâhû zamanında emr-i şerîf verildüğün bildürüb mûcebince amel olunmak üzre müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda sene erbâ ve semâni ve elf şehr-i rebi'ülevvelin evâsıt-ında vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf verildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîf ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün müceddeden hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 105

[s.91]

Hüküm 344.

Mısır valisine ve mollasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tâcirleri vilâyetlerinden getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'larının kadimden kıymetleri tutulub gümrük alına geldiği üzre virmeğe razılar iken mahrûse-i Mısıra tâbi' bender-i İskenderiyede gümrük mültezimi olanlar emtia'larının kıymetlerini kadimden ziyâdeye tutub gadr eylediklerin bildirüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub Françe tüccârı getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'larının kadimden kıymetleri tutulub gümrük alduğu üzre virdiklerinden sonra emtia'larının kıymetleri ziyâde bahaya tutulmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe padişahının rızası üzre tâcirleri derûnundan getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'lardan kadimden bahaya tutub gümrük alınagelür ise gerü ol minvâl üzre alunub ziyâde bahaya tutulmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 105

Hüküm 345.

Mısır valisine ve mollasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı memâlik-i mahrûseme getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'lardan ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrük virmeğe razılar iken mahrûse-i Mısıra tâbi' bender-i İskenderiyede gümrük eminleri ve mültezimleri olanlar hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn mukaddem ve tamakin nâmıyla bir gümrük dahî alub gadr eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub Françe tüccârı getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'larının yüzde üç gümrüklerin virdüklerinden sonra ziyâde talebiyle rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccârı memâlik-i mahrûseye getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'lardan yüzde üç gümrük virüb ziyâde taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 105

Hüküm 346.

Mecon Sancağı begine ve Mecon kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb kaza-ı mezbûra tâbi' Marilyas cebel-i Kirman sâkinlerinden olub Françe rahiblerinden olub Kırtiye ve Ekalinşenyiş ve (boş) ve (boş) nâm rahibler kendü hallerinde olub ayinlerin icrâ eylediklerinde ahidnâme-i hümâyûna muhâlif begayr-i hak akçe mütâlebesiyle rencide olunmak icâb eylemez iken ehl-i örf ve ba'zı kimesneler tarafından ayinlerin icrâ idersiz deyû hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn begayr-i hak akçe mütâlebesiyle rencide olundukların bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub mezkûr rahibler kendü hallerinde ayinlerin icrâ eylediklerinde ehl-i örf ve berâya tarafından olvechle rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françeye tâbi'olan piskoposlar ve sair Frenk mezhebinde olan ruhban tâifesi her ne hıdmetde olur ise olsun memâlik-i mahrûsemde kadimden oldukları yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 105

[s.92]

Hüküm 347.

Sakız muhafızına ve mollasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Sakız ceziresinde sâkin olan Efrenç râhiblerinin piskoposunu ba'zı zımmîler hilâf-ı şer-i şerîf ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn akçe mütâlebesiyle rencide eylediklerin bildürüb ahitâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnda istimâ' olunmak üzre helâl olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnda istimâ' olunub gayr-i yerde istimâ' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre hükm verilmiştir

Fî evâil-i Ca sene 105

Hüküm 348.

Mısır valisine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı memâlik-i mahrûseme getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'lardan yüzde üç gümrük virdiklerinden sonra

ziyâde talebiyle rencide olunmak icâb itmez iken mahrûse-i Mısıra tâbi' bender-i İskenderiyeye Françe tüccârı bender-i Reşidden götürdükleri penbe ve reştey-i penbe ve sâir eşyâların ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin gümrük eminleri ve mültezimleri aldıklarından sonra ahidnâme-i hümâyûna muhâlif kapu gümrüğü nâmıyla bir gümrük dahî alub gadr eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub Françe tüccârı bender-i Reşidden götürdükleri penbe ve reştey-i penbe ve sâir eşyâlarının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin edâ eylediklerinden sonra hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn kapu gümrüğü nâmıyla ziyâde mütâlebesiyle rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccârı memâlik-i mahrûseye getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'lardan yüzde üç gümrük virüb ziyâde taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre hükm verilmiştir.

Fî evâil-i Ca sene 105

Hüküm 349.

Mısır valisine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı ve sâir ticâret üzre olan Françelüler mahrûse-i Mısıra tâbi' bender-i İskenderiyeye getürdükleri ve alub götürdükleri eşyâlarının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin bender-i merkûmdan olan azâ ve mülezimin aldıklarında bender-i merkûmda vâki' kal'a dizdârlarına gümrük tezkeresi nâmına tezkere virüb Françelülere edâsı tezkeresi virilmekle birkaç sene mürûrundan sonra bir defa' gümrük edâ olunmuş eşyâlarından hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn tekrar gümrük talebiyle rencide olundukların bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub Françe tüccârı getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'larının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkeresi virüb taallül ve muhâlefet ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub tekrar bir iskelede dâhi gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 105

[s.93]

Hüküm 350.

Mısır valisine ve mollasına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb memâlik-i mahrûsemde derya yüzüne çıkan gemiler ve kadırgalar ve donanmalar ve deryada France gemilerine buluşdukda birbiri ile dostluk idüb zarar ve ziyân itmeyüb madamki kendü rızalarıyla hedâye virmeyeler medâ olan esvâbların ve emr ve oğlanların ve gayr-i nesnelerin alub taaddî itmeyeler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olunmağla France gemileri İskenderiye iskelesinde metâ' tahmîl idüb gümrüklerin edâ eyleyüb vilâyetlerine gitmek zâruretinde iken iskele-i merkûmede ümerây-ı deryâdan ba'zıları tâife-i merkûmun gemilerini ba'zı illet ve bahane ile yollarından alıkonulduklarından gayr-i her bir gümrük başına hedâye ve pişkeş nâmıyla nice akçelerin alub gadr itmeleriyle iskele-i merkûmede bulunan begler gelüb giden France sefinelerinden mataya tarikiyle bir akçe ve bir nesneleri almayub ve gümrüklerin edâ eylediklerinden sonra ahidnâme-i hümâyûna muhâlif müdâhale eylemeyüb yollarına revâne ittirilmemek üzre merhûm ve ma'furleh karındaşım Sultan Mehmed Han tâbe serâhû zamanında emr-i şerîf virilmişken hâlâ benderi merkûmdan ba'zı Cezâyir ve İskenderiye kapudanları ve ba'zı kimesneler kadıya istinâd ile mücerred ahz ve celb içün bilâ fermân Françelülerin sefînelerini avk ve tehir ittirüb gadr eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn ve mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak bâbında müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda sene-i selase ve semanin ve elf saferinin evâil-iinde vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn ve mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 105

Hüküm 351.

Mısır valisine ve mollasına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârı ile ba'zı kimesnelerin nizâ' olundukda France tercümânları hazır bulunmadıkça da'vaların kadı istimâ' idegelmiş değil iken hâlâ mahrûse-i Mısır ve anâ tâbi' bender-i İskenderiyede vâki' Françelüler ile ba'zı kimesnelerin da'vaları oldukda hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn tercümânları hazır değil iken da'vaları istimâ' olunduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub France tâcirleriyle nizâ' üzre olanların da'vaları

Françe tercümânları hazır iken istimâ' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccârı ile bir kimesnenin nizâ' olur ise kadıya vardıkda Françelünün tercümânları hazır bulunmaz ise kadı da'vaları istimâ' itmeye eğer tercümânları mühm-i maslahatda ise gelince tevkıf oluna amma anlar dahi taallül idüb tercümânımız hazır değildir deyû avk itmeyüb tercümâların ihzâr eyleye deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 105

[s.94]

Hüküm 352.

Mısır valisine ve mollasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb mahrûse-i Mısıra tâbi'bender-i İskenderiyede mütemekkin olan Françe tâcirleri ba'zı kimesneler müddeisi vech-i şer' üzre isbat ve sebt-i sicil ve yâhud yedine hüccet-i şer-iyye almadın elimizde fermânımız vardır deyû hukuk mütâlebesiyle hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn ve bi gayr-i hak rencide eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub hilâf-ı şer-i şerîf ve bi gayr-i hak rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tacirleri ve tercümânları ve konsolosları memalik-i mahrûsemde bey ve şerâ ve ticâret ve kefâlet hususlarında ve sâir umur-u şer-iyyede kadıya varub sebt-i sicil ittirüb ve yâhûd hüccet alalar sonra nizâ' olur ise hüccet ve sicile nazar olunub mûcebince amel oluna ikisinden biri olmayub mücerred şâhid-i rûz ikâmet idüb hilâf-ı şer'-i şerîf nesne da'va iderler ise madamki kadılardan hüccetleri olmayub ve yâhûd sicilinde mukayyed bulunmaya anın gibi tezvir ittirilmeyüb hilâf-ı şer-i şerîf olan da'vaları istimâ' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 105

Hüküm 353.

Sedd'ülbahr muhafazasında olan vezir Hüseyin paşaya ve kadılarına ve dizdârlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Asitâne-i Saadetde elçileri ve konsolosları ve kethüdâları olmayan Portigal ve Sicilya ve Katalan ve Messine ve Ankona ve sâir harbî tâifesinden Françe padişahının bayrağı altında kadimden geldikleri üzre

ihtiyarlarıyla gelenler kendü hallerinde olub sulh ve salâha mugâyir vaz' ve hareket kendilerden sadır olmadıkça sâir Fransız gibi gümrüklerin virüb kimesne dahl eylemeye deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olmağla hâlâ Françe kapudanlarından Dö Montekuli nâm kapudan Asitâne-i Saadetimde bir kıta' sefinesiyle alub götürdükleri emtia'nın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin edâ idüb yoluna gitmek istediklerinde sulh ve salâha mugâyir vaz' ve hareket kendilerden yoğiken İskenderiye kapudanlarından Ahmet Asım nâm kapudan sefine-i merkûme harbî sefinesidir ahz iderim deyû boğaz hisârında zararı kazayla sakil eylediklerin bildürüb mesfûr Françe kapudanı boğaz hisarlarından yoluna revân oldukda def'-i zarar içün iki üç gün tevkıf olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin senki vezir-i müşârünileyh ve kadılar ve dizdârlarsız kapudan-ı merkûmun sulh ve salaha mugâyir vaz' ve hareket yoğiken Ahmed Asımın ol vechle su' bir kasdı vâki' ise hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn zararını def'-i içün iki üç gün tevkıf oluna şer'le havale var ise derûn-u medârıma arz eylemeyesin deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 105

[s.95]

Bu emr-i alinin ünvanında fermân-ı alişânım mûcebince amel olunub hilâfından hezâr oluna deyû hatt-ı hümâyûn şevketmakrûn keşide kalınmağın bu mahalle-i şerîf verildi.

Hüküm 354.

Mısır valisine ve kadısına ve ümerây-ı Mısıra ve Mısırda yedi bölük halkının ihtiyarlarına hükm ki

İftihâr-ı ümerây-ımillet'il mesihiyye Asitâne-i Saadetimde mukim Françe padişahının elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb bin yüz beş senesinde Françelünün nizâm-ı ihdalarıiçün ahidnâme-i hümâyûn mûcebince sekiz kıta' ve Françe kapudanlarından Lö Sebiranz nâm kapudanın Habeş beglerbegisi Abdülkadr dame ikbâlehu ve ba'zı kimesneler ile olan da'vasına müteallik bir kıta' ve bender-i İskenderiyede Françelüye müteallik olan gümrük defterinin ve İskenderiye kal'ası dizdârında olan edâ tezkerelerinin mümzâ ve mahtûm sûretleri irsâliçün iki kıta' cemân on bir kıta' evâhir-i-i aliyyem sadır olmağla mazâmin mana'ları tenfiz ve icrâ olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin senki vezir-i müşârünileyh ve mevlânay-ı mûmâileyh ve ümerây-ı Mısır ve yedi bölük halkının ihtiyarlarısız vech-i meşrûh üzre sadır olan on

bir kıta' ümerây-ı aliyyemin mazâmin mana'sını tenfiz ve icrâ eyleyesin deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 105

Hüküm 355.

Boğaz hisarı muhafızına kadısına ve kal'a dizdârlarına hitâben

Frânçe elçisi arz-ı hâl mûcebince üç sefine ve üç şayka cemân altı sefine içün Frânçe kapudanlarının isimleri açık ahidnâme-i hümâyûn mûcebince kanun üzre izn emrim verilmiştir.

Fî evâil-i C sene 105

Hüküm 356.

Saydadan Kudüs-i Şerîfe varınca yol üzerinde vâki' olan kadılar ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Frânçe begzâdelerinden sâbıka-ı Sayda konsolosu olan Lö Mirurhan Kudüs-i Şerîfde sâkin Françelünün ve Françeye tâbi' ruhbân tâifesinin umur ve maslahatın görmek üzre konsolos nasb ve ta'yin olunmağın on sekiz nefer ademleriyle herkangınızın taht-ı kazasına varub dahil olur ise yolda ve izde ve menâzil ve merâhilde kendüye ve esvâb ve tavarlarına ve yanında olan ademlerine hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ve berâtına mugâyir dahl ve taaddî ve tecavüz ittirilmeyüb zâd ve zevad ve sâir zahiresi narh-ı rûzi üzre akçeleriyle virdürülüb ve karada tavar ve deryada kayık lazım olur ise akçesiyle tedârik mahv ve muhatara olan yerlerde aksarınub vilâyet-i harb götürüb ve yanına kılağuzlar koşub emn ve salim konaklarına ulaşdırub ve kanaad akçesi mütâlebesiyle rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince kanun üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i C sene 105

[S.96]

Hüküm 357.

Ber vech-i Arpalık Avlonya sancağına mutasarrıf olan (boş) dame ikbâlehûya ve Avlonya ve Dıraç ve Sayda ve (boş) ve (boş) kadılarına ve zikr olunan kazalarda vâki' mütesellimler ve kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârları ve kal'a dizdârlarına ve iskele eminlerine ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine hükm ki

Frânçe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve Avlonya ve tevâbi iskelelerinde berât-ı şerîfimle Frânçe konsolosu olan Anceli veledi Yuvan

nâm konsolosu ba'zı kimesneler ızrâr ve kasd ve şiddet-i da'va ile hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn taaddî ve rencideden halî olmadıkların bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub mezkûr konsolos ile nizâ' üzre olanların da'vası Asitâne-i Saadetimde istimâ' olunmak üzre havale olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda tâcirlerinin ahvâliiçün nasb eyledikleri konsoloslardan ba'zı kimesneler da'va ittiklerinde kendülerin habs idüb evlerin mührleyüb taaddî itmeyeler ve konsoloslarıyla da'vası olanların hususu Asitâne-i Saadetimde istimâ' oluna deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı C sene 105

Hüküm 358.

Mora tarafından serasker olan vezir Halil Paşaya ve Sayda ve (boş) kadılarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve Avlonya ve tevâbi iskelelerinde berât-ı şerîfimle Françe konsolosu olan Anceli veledi Yuvan konsolosluğuna tâbi' olan iskelelerde Françe ve Françeye tâbi' tüccâr tâifesinin eşyâların tahrir eylemek üzre yazıcı nasb ve ta'yin eyleyüb İstefani Zaforihi ve Anastaş Estrani nâm iki nefer zımmîler bin yüz senesinde mücerred bir yazıcı olunduk deyû Sayda iskelesinde ticaret metâ'larından resm nâmıyla beher yol başına yetmişer akçe olunmak üzre hilâf-ı şer' ve begayr-i hak yetmiş bin akçelerin alur ziyâde gadr ve taaddî eylediklerin bildürüb şer'le görülmeyüb mezbûrlar Françe ve Françeye tâbi' tüccâr tâifesinden hilâf-ı şer' ve begayr-i hak aldıkları akçeler her ne ise merkûm konsolos ma'rifetiyle ashâbına red ve teslim ittirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şer'le görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı C sene 105

Hüküm 359.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb berât-ı şerîfimle tercümânlık hıdmetinde olan Dö Magno Kuziti veled-i Can Batista Kuzitinâm tercümânın mülk-ü müştera olan kul ve cariyesinden hâlâ İstanbulda cizyedâr olan (boş) nâm kimesne berâtına mugâyir cizye ve pençik akçesi mütalebesiyle rencide eylediklerin bildürüb yedinde olan berât-ı şerîfim mûcebince amel olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin berât kaydına müracaat olundukda kul ve cariye istihdam idermişsin deyû kimesne

haraç ve rusûm taleb eylemeye deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın yedinde olan berâtına mugâyir müdahale olmamak emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda sadır olan fermân-ı celil'ül kadrim mûcebince amel idüb dahî yedinde olan berât-ı şerîfime mugâyir mesfûr tercümanı ol vechle kul ve cariye istihdam idermişsin deyû haraç ve rusûm mütalebesiyle dahl ve rencide ittirmeyüb men' ve def' eyleyesin şöyle bilesin ve mie ve elf fi ahere.

Fî evâhir-i C sene 105

[s.97]

Hüküm 360.

Ber vech-i Arpalık Avlonya sancağına mutasarrıf olan (boş) dame ikbâlehûya ve Avlonya ve Dıraç ve Sayda ve (boş) ve (boş) kadılarına ve zikr olunan kazalarda vâki' Müslümanlar ve kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârları ve kal'a dizdârları ve iskele eminleri ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve Avlonya ve tevâbi iskelelerinde berât-ı şerîfimle Frânçe konsolosu olan Ancele veledi Yuvan nâm konsolos zikr olunan iskelelere Frânçe Françeye tâbi' tüccâr tâifesi sefineleriyle getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylaç hakların taleb idüb almak istedikde ba'zı kimesneler hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn virmekde taallül ve muhalefet eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub Frânçe ve Françeye tâbi' tüccâr tâifesi zikr olunan iskelelere sefinelerine tahmîl eyledikleri emtia'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylaç hakların mezkûr konsolos almak murad eyledikde ol kimesne muhalefet eylemeyüb ve senki mûmâileyhsin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince bi kusûr alıvirmekden her biriniz imrâd ve i'nâyet itmeniz bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Frânçe tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâ'dan ve ba'zı zımmîler kendü gemileriyle harbî vilâyetine eyledüb götürdükleri metâ'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylaç hakların bi kusûr virüb inâd ve muhalefet eylemeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı C sene 105

Hüküm 361.

Ber vech-i Arpalık Avlonya sancağına mutasarrıf olan (boş) dame ikbâlehûya ve Avlonya ve Dıraç ve Sayda ve (boş) ve (boş) kadılarına ve Müslümanlar ve

kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârlarına ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine ve iskele eminlerine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France konsoloslarıyla nizâ' üzre olunan da'vası ahidnâme-i hümâyûn mûcebince Asitâne-i Saadetimde istimâ' oluna gelmişken hâlâ Dıraç ve Avlonya ve tevabi iskelelerinde berât-ı şerîfimle France konsolosu olan Ancele veledi Yuvan nâm konsolos ile ba'zı kimesnelerin da'vası olmağla mahallinde görülmek ve seni habs ittirmeğe yedimizde icramız vardır deyû hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn taallül ve rencide eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub mesfûr konsolos ile da'vası olanların Asitâne-i Saadetde istimâ' olunmak üzre havale olunub hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ol vechle taallül ve rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda ve tâcirlerinin ahvâliçün nasb eyledikleri konsoloslardan ba'zı kimesneler da'va eylediklerinden kendüleri habs idüb ve evlerin mühürleyüb taaddî itmeyeler konsoloslarıyla da'vası olanların hususu Asitâne-i Saadetimde istimâ' oluna ve zikr olunan da'vadan hilâfına mukaddem ve mevcud emr-i şerîf ibrâz olunur ise istimâ' olunmayub ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel oluna deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı C sene 105

[s.98]

Hüküm 362.

Mora tarafından serasker olan Vezir Halil Paşaya ve kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve Avlonya ve tevabi iskelelerinde berât-ı şerîfimle France konsolosunun vekili Yorgi bin yüz senesinde Sayda iskelesinden Yanyaya giderken kazayı mezbûre tâbi' Kurtinis ve Bazaraki nâm karyelerin ahâlisinden (boş) ve (boş) ve (boş) ve (boş) nâm müşfik-i mesfûrun yolunu basub üç bin guruşluk mikdârı nukûd ve eşyâsın gasb ve garet eylediklerin bildürüb şerle görülüb mesfûrun gasb ve garet olunan nukûd ve eşyâsı her ne ise şerle nefc idenlerden alıkonulub ihkâk-ı hâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şerle görülmek içün yazılmıştır.

Kâtib-i makam cüzünde dahî mezbûrdur

Fî evâhir-i C sene 105

Hüküm 363.

İstanbul kaimakamına ve kadısına ve (boş) kadısına hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Asitâne-i Saadetde mukim Françe padişahının elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb berât-ı şerîfimler tercümânlık hıdmetinde olan Françelü Utris veledi Utris nâm tercümân cizye talebiyle rencide olunmamak üzre ahidnâme-i hümâyûn ve berâtında mestûr ve mukayyed iken cizye cibâyetine memur olanlar ahidnâme-i hümâyûn ve berâtına muhâlif cizye talebiyle rencide itmeleriyle on dört nefer tercümânın cizyesi hatt-ı hümâyûn şevketmakrûnuyla muaf olub ve mesfûr on dört nefer tercümândan olmağla cizye talebiyle rencide olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sadır olan hatt-ı hümâyûn şevketmakrûnum ve ahidnâme-i hümâyûn ve yedinde olan berâtına mugâyir cizye talebiyle rencide olmamak içün yazılmıştır.

Tarih-i berât-ı cedid 1103 Fî evâsıt-ı C sene 105

Hüküm 364.

Bir sûreti

Döminko Kuzati veledi Batista Kuzati nâm tercümân içün

Tarih-i berât-ı cedid 1104

Hüküm 365.

Bir sûreti

Lurenco ve Andriye nâm tercümân içün

Tarih-i berât-ı cedid 1104

Hüküm 366.

Bir sûreti

Yasef Mafrusu veledi Avrahim nâm tercümân içün

Tarih-i berât-ı cedid 1104

Hüküm 367.

Bir sûreti

Dimitriyos Kamoranes nâm tercümân içün

Tarih-i berât-ı cedid 1104

Hüküm 368.

Bir sûreti

Salamon veledi Yako nâm tercümân içün

Tarih-i berât-ı cedid 1104

Hüküm 369.

Bir sûreti

Konurta veledi Tanyal tercümân içün

Tarih-i berât-ı cedid 1104

Hüküm 370.

Yalıda mestûr esâmî olan Françe tercümânların berâtları cedid bulunmağla bu minvâl üzre yedlerine emr-i şerîf verilmiştir bakî kalan yedi nefer tercümânın berâtları atîk olmağla tecdid eylediklerinden sonra vech-i meşrûh üzre yedlerine emr-i örf verildiği üzre tekin ve tekid olmuşdur berâtları atik olan tercümânlar bulundurur ki zikr olunur.

(tahrip) tahrir itmekle müceddeden emr verilmiştir

Can Batista Kuzati veledi Tomazo tarih-i berât-ı atik 88

Françelü Kantura veledi Can tarih-i berât-ı atik 97

Corci Konstana tarih-i berât-ı atik 88

Yedlerine tahrir itmekle müceddeden emr-i örf verilmiştir.

Françelü Onura Baril tarih-i berât-ı atik 92

Ayvaz veledi Murad tarih-i berât-ı atik 95

Yedlerine tahrir itmekle müceddeden emr-i örf verilmiştir.

İsak veledi Kamhi tarih-i berât-ı atik Fî 11 S sene 102

Yedlerine tahrir itmekle müceddeden emr-i örf verilmiştir.

İsak veledi İrona tarih-i berât-ı atîk sene 101

Husus-u merkûm içün sadır olan hatt-ı hümâyûn ahidnâme cüzüne rast olunmuştur.

[s.99]

Hüküm 371.

Asitâne-i Saadetden Acem sınırına varınca yol üzrerinde vâki'olan vüzerâ ve mirîmirân ve kadılar ve kethüdayerleri ve yeniçeri serdarlarına ve kal'â dizdarlarına ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hükm ki

France padişahının Asitâane-i Saadetimde mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb France ruhbanlarından Yezdin dimekle ma'ruf Lehav nâm rahib memâlik-i mahrûsemde seyahat murad itmekle her kangınızın taht-ı hükümetine varub dâhil olur ise emin ve salim mürûr ve uburuna mümanaat olunmayub sen Acem vilayetine gidersin deyû

alıkonulmayub kendüye ve ademlerine ve esvâb ve tavarlarına yolda ve izde ve menâzil ve merâhilde ahidnâme-i hümâyûna muhalif begayr-i hak bervechle rencide ve remide ittrilmeyüb ve zâd ve zevâdeleri narh-ı cârî üzre akçeleriyle virdürülüb ve karada tavar ve deryada sefine lazım olur ise akçeleriyle tedârik ve mahuf ve muhatara olan mahallerde ak sarınub vilayete harb götürdüklerinde kimesne dahl ve taarruz eylemeyüb emn ve selâmetle mürûr ve ubur ittirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden vech-i meşrûh üzre amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâhir-i C sene 105

Hüküm 372.

Bir sûreti

Françe rahiblerinden Yezdin dimekle ma'ruf Çakudil Makar nâm rahib içün vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 373.

Bir sûreti

Françe rahiblerinden Yezdin dimekle ma'ruf Dalmanis nâm rahib içün vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 374.

Bir sûreti

Françe rahiblerinden Yezdin dimekle ma'ruf Marikî nâm rahib içün yazılmıştır vech-i meşrûh üzre

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 375.

Selânik muhafızı vezir Halil paşaya ve Selânik mollasına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb medine-i Selânikde mütemekkin Françe tercümânlarından Kostantin nâm tercümânın Gevye sâkinlerinden Topal Ahmed ve Mustafa ve Talib Efendi dimekle ma'ruf kimesneler ile Manola Varoşu nâm zımmînin zimmetlerinde bin yüz senesinde hüccet-i şer-iyye mûcebince birbirlerinin kefâletleriyle yüz bin akçe hakkı olub bundan akdem mahallinde şerle alıvirilmek içün emr-i şerîfimle mübâşir ta'yin olunmuşken mezbûrlar gasb ve firar itmeleriyle icrây-ı hâk olunduğun bildürüb mezbûrlar ma'rifet-i şerle buldurub mezbûr tercümânın hilâf-ı siciliye-i şer-iyyeden olan hakkı her ne ise alıvirilüb icrây-ı hak

olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şerle görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 105

Hüküm 376.

Dıraç ve Avlonya ve Sayda ve (boş) ve (boş) kadılarına ve Avlonya mütesellimine ve kal'â dizdarlarına ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve Avlonya ve anâ tâbi' iskelelere gelüb giden France tüccârının umur ve mesâlihin görmek içün berât-ı şerîfimle France konsolosu olan kıdvetü'l a'yân'ül millet'il mesihiyye Yani Milonun elinde olan berât-ı cedid mûcebince konsolosluk merkûma zabt ittirilüb ahidnâme-i hümâyûn ve berâtına mugâyir aherlere müdahale ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin berât kaydına müracaat olundukda zikr olunan konsolosluk sene 105 şehr-i Recebin evâhir-ii tarihiyle mürâfi berât-ı şerîfimle üzerinde olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın elinde olan berât mûcebince zabtıiçün hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 105

[s.100]

Hüküm 377.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata mollalarına hükm ki

France padişahının Asitâne-i Saadetide mukim elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb ba'delyevm Venediklü bir kimesnenin bayrağı altında memâlik-i mahrûseme gelüb gitmemek üzre hatt-ı hümâyûn şevketmakrûn sadır olmağla bundan akdem Venedüklüden olub France bayrağı altında ticaretle gelen bazirgânların gerü vilâyetlerine gitmeleri lazım gelmeğin olmakûle mukaddemâ France bayrağı altında ticaretle gelen Venedüklü bazirgânlara hâlâ sadır olan emr-i şerîfim varub mahkemede sicillerine nebl olduğu görülen iki il tamamına değin sicil virülüb müddet-i mezkûrede tavarlarına ve emvâl ve erzaklarına zarar gelmeyüb dahl ve rencide ve remide olunmamaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 105

Hüküm 378.

Bir sûreti

İzmir mollasına ve voyvodasına ve a'yân-ı vilâyete

Hüküm 379.

Bir sûreti

Sakız muhafızına ve mollasına ve a'yân-ı vilâyete

Hüküm 380.

Bir sûreti

Kıbrıs valisine ve Lefkoşa mollasına ve a'yân-ı vilâyete

Hüküm 381.

Bir sûreti

Kandiye muhafızına ve kadısına

Hüküm 382.

Bir sûreti

Hanya muhafızına ve kadısına

Hüküm 383.

Bir sûreti

Ber vech-i Arpalık Rodos sancağına mutasarrıf dame ikbâlehûya ve kadısına verilmiştir.

Hüküm 384.

Bir sûreti

Haleb mollasına ve mütesellimine a'yân-ı vilâyete

Hüküm 385.

Bir sûreti

Sayda Beyrut valisine ve kadısına ve a'yân-ı vilâyete

Hüküm 386.

Bir sûreti

Dıraç ve anâ tâbi' iskelelerin kadılarına ve kal'â dizdarlarına a'yân-ı vilâyete

Hüküm 387.

Bir sûreti

Mısır valisine ve mollasına

Hüküm 388.

Bir sûreti

Selânik muhafızına ve kadısına

Hüküm 389.

Bir sûreti

Trablusşam muhafızına ve mollasına

Hüküm 390.

Bir sûreti

Antalya kadısına ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine yazılmıştır.

Hüküm 391.

Bir sûreti

Bosna beglerbegisine ve Hersek mutasarrıfı Selim dame ikbâlehûya ve Bosna defterdârına ve Gayla kadısına ve mi'nbaad Venedüklü keferesinin bir kimesnenin bayrağı altında memâlik-i mahrûseme gelüb giderüken rıza-ı hümâyûnum yokdur devlet-i aliyyemin düşmanı olmağla bundan sonra olmakûle Venedüklü keferesi her nerde bulunursa gemisiyle ve cümle eşyasıyla taraf-ı mirîye ahz ve zabt olsun deyû sadır olan hatt-ı hümâyûn şevketmakrûn mûcebince Gayla iskelesine gelen Venedüklüler ancak yalılarda asker olan zararına gelen mahal içün yazılmıştır.

Zikr olunan emr-i şerîf mebâliğ olmağla mahallerde vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 105

Hüküm 392.

Ankara ve Begpazarı naiblerine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Ankara ve Begpazarında mütemekkin Françe tüccârı ve Françe tercümânlarından Yali nâm tercümân akçeleriyle iştirâ eyledikleri sof ve mahter ve tiftik ipliği kanun ve defter mûcebince resm-i tamgaların ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin edâya razılar iken tamga

emini olan (boş) nâm kimesne resm-i bâc ihrâç namıyla hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn yük başına dörder guruş mütalebesiyle rencideden halî olmaduğun bildürüb mesfûrlar akçeleriyle iştirâ eyledikleri sof ve mahter ve tiftik ipliği kanun ve defter mûcebince resm-i tamgaların ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin edâ eylediklerinden sonra hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn resm-i bâc ihrâç namıyla akçe mütalebesiyle dahl ve rencide ittirilmeyüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda hadis olan kasabiyye ve reftiye ve bâc ve yasak kolu ve üç yüz akçeden ziyâde selâmetlik resmi taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda sadır olan emrim ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel idüb dahî Françe tüccârı ve merkûm tercümân akçeleriyle iştirâ eyledikleri sof ve mahter ve tiftik ipliği kanun ve defter mûcebince resm-i tamgaların ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin edâ eylediklerinden sonra hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn tamga emini üzre mezbûrun resm-i bâc ihrâç nâmıyla akçe mtalabesiyle dahl ve rencide ittirmeyesin deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 105

[s.101]

Hüküm 393.

Seddülbahr muhafazasında olan Bahri Mehmed Paşaya ve Boğaz hisarları kadılarına ve dizdârlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Asitâne-i Saadetde kapudanlarının isimleri açık üç kıt'â sefine ve üç kıt'â şaykaya ahidnâme-i hümâyûn mûcebince kanun üzre altı kıt'â izn hükmü verilmiştir.

Fî evâhir-i S sene 105

Hüküm 394.

Dıraç kadısına ve Avlonya mütesellimine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve Avlonya ve anâ tâbi' iskelelerde berât-ı şerîfimle Françe konsolosu olan Yani Milo nâm konsolos Françe vilâyetinden getürdükleri emtia'ların ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin ve konsolosluk hakkın virdükden sonra ziyâde talebiyle rencide olunmak icâb itmez iken sabıka-ı iskele-i merkûmede konsolos olan Anceli veledi Yuvan hilâf-ı şerîf ve begayr-i hak fuzuli bir sanduk atlas ve bir denk çukasın alub bundan akdem kıbel-i şerîden müdafâ içün da'va-ı şerîf olundukda itaat-i şerîf itmemekle icrây-ı hak

olunmaduğun bildürüb hilâf-ı şerîf ve bi gayr-i hak ahz olunan olmikdar atlas ve çukasın merkûm Yani Miloya alıvirilüb ihkak-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şerle görülmek için yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 105

Hüküm 395.

Dıraç ve Avlonya kadılarına ve Avlonya mütesellimine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve Avlonya ve anâ tâbi' iskelelerde berât-ı şerîfimle Françe konsolosu olan Yani Milo Françe ve Françeye tâbi' tüccâr tâifesinin emtia'ların tahrir itmek üzre yazıcı olan Frankoni nâm zımmînin zimmetinde bin yüz senesinde hukuk-u sahih-i şer-iyyeden hakkın olduğundan maada konsolosluk eyyamında ma'delet defterleri mûcebince muhasebesin görüb zımmetinde zuhur iden hakk-ı şer-isin taleb için kıbel-i şerîden da'vay-ı şer' olundukda itaat-i şer' itmeyüb hakkı zımmetinde kalduğun bildürüb mezbûr yazıcı dahî merkûm konsolos ile müdafa-ı şer' vech-i meşrûh üzre zımmetinde zuhur iden hakkı her ne ise ma'rifet-i şerle alıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin şerle alıvirilmek için yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 105

Hüküm 396.

Üsküb kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve tevâbi iskelelerde berât-ı şerîfimle Françe konsolosu olan Yani Milonun karındaşı Kigo bin yüz senesinde kaza-ı mezkûrede sâkin Bezik? tâifesinin tekâlifleriçün şurut-u emr-i sulh emrleri ile kendü halinde üç yüz yetmiş guruş virüb hâlâ aleb eyledüğüne virmekde taallül ve muhalefet eylediklerin bildürüb mahallinde şerle görülüb ihkâk-ı hak ittirmeyüb taallül ve muhâlefet ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şerle görülmek için hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 105

Hüküm 397.

Dıraç ve İlbasan kadılarına ve iskele eminlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve Avlonya ve anâ tâbi' iskelelerde berât-ı şerîfimle Françe konsolosu olan Yani Milo nâm konsolos Françe üccârının getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'ları ve kendü umuruna müteallik ahvâlin tahrir eylemek için ve bildüğü müstakim kimesneyi reâyâsıyla yazıcılık hıdmetinde istihdâm eylemek murad eyledikde muhalefet olunmamak bâbında hükm-i

hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 105

[s.102]

Hüküm 398.

Serfice kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françeye tâbi' tüccâr tâifesinden olub Serfice sâkinlerinden olan Manol Vakol nâm zımmî bin yüz senesinde Avlonya iskelesinde bir kıt'â sefineye tahmîl eyledüğü emtia'sının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince sâdır olan elçilik ve konsolosluk resmin ve baylaç hakların Dıraç ve Avlonya ve tevâbi iskelelerinde berât-ı şerîfimle Françe konsolosu olan Yani Miloya edâ itmedin bilâ izin Efrenç vilâyetine götürüb ziyâde gadr eyledüğün bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub mesfûr tâcirin tahmîl eyledüğü metâ'dan aid olan elçilik ve konsolosluk resmlerin ve baylaç hakların bîkusur alıvirilüb taallül ve muhâlefet ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâ'dan ve ba'zı zımmîler kendü gemileriyle harbî vilâyetine eyledüb getürdükleri metâ'lardan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylaç hakların bîkusur virüb inad ve muhalefet eylemeye deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 105

Hüküm 399.

Dıraç ve Avlonya ve Sayda ve (boş) kadılarına ve Avlonya mütesellimine ve zikr olunan kazalarda vâki' yeniçeri serdârlarına ve kethüdayerlerine ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine ve iskele eminlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve Avlonya ve anâ tâbi' iskelelerde berât-ı şerîfimle Françe konsolosu olan Yani Milo nâm konsolos zikr olunan iskelelerde Françe ve Françeye tâbi' tüccâr tâifesinin getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylaç hakların taleb eyledikde ba'zıları virmede taallül eylediklerin bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâ'dan ve ba'zı zımmîler kendü gemileri ile harbî vilâyetine eyledüb getürdükleri metâ'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylaç hakların bîkusur virüb inad ve muhalefet eylemeyeler deyû

mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olub alıvirilmek üzre hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 105

Hüküm 400.

Dıraç ve Avlonya ve Sayda ve (boş) kadılarına ve mütesellimine ve gümrük eminlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'dan ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin konsoloslar ma'rifetiyle iskele-i merkûmede olan gümrük eminlerine edâya razılar iken ümenâdan ba'zıları kanaat itmeyüb ziyâde talebiyle tüccârı rencideden halî olmaduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub Françe tüccârı zikr olunan iskelelerde götürdükleri emtia'larının yüzde üç gümrüklerin edâ eylediklerinden sora ziyâde talebiyle ümenâya mesfûrları dahl ve rencide ittirmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccârı memâlik-i mahrûseme getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'lardan yüzde üç gümrük virüb ziyâde taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 105

Hüküm 401.

Dıraç ve Avlonya ve (boş) ve (boş) kadılarına ve Avlonya mütesellimine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve Avlonya ve anâ tâbi' iskelelerde berât-ı şerîfimle Françe konsolosu olan Yani Miloya ba'zı kimesne ızrar-ı kasd ve şiddet-i da'va ile hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn seni habs ideriz ve evini mührleriz deyû rencide itmeleriyle ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub olvechle taaddîleri men' ve def' ve mezbûr konsolos ile da'vaları olanların hususu Asitâne-i Saadetimde istimâ' olunmak üzre havale olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda tâcirlerinin ahvâli içün nasb eyledükleri konsoloslardan ba'zı kimesneler da'va itdiklerinden kendüklerin habs idüb evlerin mührleyüb taaddî itmeyeler konsoloslarıyla da'vası olanların hususu Asitâne-i Saadetimde istimâ' oluna deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 105

[s.103]

Derzeman sâdr-ı sûdur'ül vüzerâ Hazret-i Ali Paşa ve Fî ayan-ı riyaset'ül alim'üt-tahrir Hazret-i Ebubekir Efendi tâle bekâhûma Fî evâil-i şehr-i ramazan sene hamse ve mie ve elf

Hüküm 402.

Edirneden Dubrovnike varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine hükm ki

Asitâne-i Saadetimde mukim Françe padişahının elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avkıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb ba'zı umur ve husus içün elçiy-i mûmâileyh tarafından mektublarıyla evlerine irsâl eyledüğü say her kangınızın taht-ı kazasına varub dâhil olur ise yollarda ve geçid ve iskelelerde mürûr ve uburuna mümanaat olunmayub dahl ve rencide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâhir-i N sene 105

Hüküm 403.

İskenderiye muhafızı vezir Süleyman Paşaya ve Dıraç kadısına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Dıraç kazasında kadimden Françe konsolosuna ve tüccârına mahsus zeyf dimekle ma'rûf kadimden kilisalarının Meruza nâmıyla ba'zı mahalleri harabe-i müşerref olub termime muhtaç olundukda ma'rifet-i şerle keşf olunub kıbel-i şer-iden virilen hüccet-i şer-iyye mûcebince ve fetvây-ı şerîf mûcebince meşayıh-ı şer olunduğu mertebe termime muhtaç olan mahallerinin vaz'-ı kadimi üzre termimi içün emr-i şerîfim virilüb vech-i meşrûh üzre termim olunub tevsi' ve terkı' olunmayub vaz-ı kadimden tecâvüz etmiş değil iken mirî mirân ve mir liva ve sâir ehl-i örf tâifesinin ademleri mücerred ahz ve celb içün siz kilisanızı termim eylemişsiz her' idersiz deyû hilâf-ı şer-i şerîf ve kadime mugâyir taaddî ve rencideden halî olmadıkların bildürüb hilâf-ı şer-i şerîf taaddî ittirilmeyüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin şerle görülmek üzre yazılmıştır.

Fî evail-i N sene 105

Hüküm 404.

Üsküb kadısına ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe konsolosları tekâlif-i örfiyyeden muaf olmak üzre ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken kaza-ı mezbûrede

Dıraç ve Avlonya ve tevabi iskelelerinde berât-ı şerîfimle Françe konsolosu olan Yani Milonun bir kıt'â mülk evi ile bir kıt'â bağı olmağla yine kaza-ı mezbûre tâbi' Vidine nâm karye ahâlisinin üzerlerine tekâlif vâki' oldukda siz dahi bizimle maan edâ eyleye deyû mezkûr konsolosu tekâlifi örfiyye mütâlebesiyle hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn taaddî ve rencideden halî olmadıkların bildürüb ahidnâme-i hümâyûna muhâlif olvechle taaddîleri men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda İskenderiye ve Trablusşam ve Cezair ve sâirlerin iskelelerinde nasb olunmuş konsoloslarının yedlerine evvel hazır ahidnâmesinde gelir bir ademlerin ta'yin idüb götürdüklerinden kimesne mâni' olmaya ve tekâlif-i örfiyyeden muaf ola deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 105

Hüküm 405.

Üsküb kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve tevabi iskelelerinde berât-ı şerîfimle Fançe konsolosu olan Yani Milonun karındaşı Rösumlu ticâret içün Üsküb kazasında Yenihan odalarında icâre ile sâkin olmağla akçesiyle mebâliğ eyledüğü balmumu ve sâir emtia'larının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin edâ eyledikden sonra hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn yasakçılık nâmıyla akçe mütâlebesiyle rencide olunmak icâb eylemez iken olmakule balmumu sâir emtia'sını iskelelere getürdüğüne ba'zı ehl-i örf tâifesi çuval başına yasakçılık nâmına yüzer akçesin alub ziyâde gadr ve taaddî eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûna muhalif taaddîleri men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda hadis olan kasabiyye ve reftiye ve bâc ve yasak kolu ve üçyüz akçeden ziyâde selametlik resmi taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 105

[s.104]

Hüküm 406.

Akka kadısına ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hükm ki

Asitâne-i Saadetimde mukim Françe padişahının elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe padişahı kadim'ül-eyyâmdan bu ana gelince devlet-i aliyyem ile dostluk üzre olub ve hâlâ

devlet-i aliyyemin düşmanı olan Nemçe keferesi üzerine seferi olub ve tâcir istedüğü Bosna memleketinde mahz ve alâ vâki' olmağın Anadolu kıyısında vâki' Akka ve tevabi iskelelerine varan Françe tüccârı aher yere götürmeyüb Françe memleketine götürmek üzre ashâbının rızasıyla bulunduğu yerde bir mikdar hınta kendü akçesiyle narh-ı cârî üzre mübayaa ve sefinelerine tahmîl ve Françeye nakl eylemelerine mümanaat olunmayub dahl ve rencide ve remide ittirilmemek bâbında izn-i hümâyûnum virilmek ricâsına istida-ı inâyet eyledüğü yane-i serir-i saadet-i Mısır hırvatamıza arz ve telhis olundukda kendü akçeleriyle Françe bir mikdar hınta alub memleketlerine nakl ittirmelerine iznim olmuşdur amma kimesneye taaddî ve zulm ve rencide itmeyeler ba'del-yevm daima mu'tâd olmaya deyû hatt-ı hümâyûn şevketmakrûnum sâdır olmağın sâdır olan hatt-ı hümâyûn şevketmakrûnum mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı alişanım sâdır olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda hatt-ı hümâyûn şevketmakrunumla sâdır olan fermân-ı celil'ül kadrim mûcebince amel idüb dahî Akka ve tevâbi iskelelerine varan Françe tüccârı aher yere götürmeyüb Françe memleketine götürmek üzre ashâbının rızasıyla narh-ı cârî üzre bulunduğu yerde kendü akçeleriyle bir mikdar hınta mübaya ve sefinelerine tahmîl ve Françe memleketine nakl eylemelerine mümanaat olunmayub dahl ve rencide ittirmeyesin ve lakin bu bahane ile hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye taaddî ve zulm ve rencide ittirmeyeler ve ittirmeyüb ve husus-u merkûm ba'del-yevm daima mu'tâd olmak ihtimali olmayub hatt-ı hümâyûn şevketmakrunumla sâdır olan fermân-ı celil'ül alişanımın mazmun-u men'i ile amel olasın deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 105

Hüküm 407.

Bir sûreti dahi

Sayda Beyrut valisine ve Beyrut kadısına ve a'yân-ı vilâyete yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 408.

Bir sûreti dahi

Vali-i müşârünileyh ve Sayda kadısına ve a'yân-ı vilâyete yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 409.

Bir sûreti

Çandarlı ve anâ tâbi' mahallerin kadılarına ve a'yân-ı vilâyete yazılmıştır

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 410.

Dıraç ve (boş) ve (boş) ve (boş) kadılarına hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve tevabi iskelelerine berât-ı şerîfimle Françe konsolosu olan Yani Milonun bin yüz senesinde ba'zı kimesnelerin zımmetinde hukuk-ı sahih-i şer-iden hakkı olub taleb eyledikde virmekde taallül ve muhalefet itmeleriyle hukuk-ı sahih-i şer-iden olan hakkı tahsil ideceği müteveccih olanların şerle alıkonulub icrâ-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ta'yin olunan çavuş ma'rifetiyle şerle alıvirilmek içün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 105

[s.105]

Hüküm 411.

Bervech-i Arpalık Yanya sancağına mutasarrıf olan Ali dame ikbâlehûya ve (boş) ve (boş) ve (boş) kadılarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe ve Françeye tâbi' tüccâr tâifesinden olub Yanya sâkinlerinden olan tâcirlerin ba'zıları bin yüz senesinde Dıraç ve Avlonya ve tevabi iskelelerine getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'larının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince aid olan elçilik ve konsolosluk resmlerin ve baylaç hakların zikr olunan iskelelerde berât-ı şerîfimle Françe konsolosu olan Yani Milo taleb eyledüğün virmeyüb zımmetinde kalmaduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub ol makûle tüccâr tâifesinin zımmetlerinde kalan resmler ve baylaç hakları merkûm konsolos alıvirmeyüb taallül ve muhalefet ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâ'dan ve ba'zı zımmîler kendü gemileriyle harbî vilâyetine eyledüb getürdükleri metâ'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylaç hakların bîkusur virüb inâd ve muhalefet eylemeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 105

Hüküm 412.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tâcirlerinden Löroncu veledi Cövon nâm tâcir İstiratı veledi Yorgi nâm zımmînin yüz senesinde dört yüz top kâğıt yüz on bin iki yüz seksan akçeye bey ve teslim ve mesfûr dahî kabul ve karz eyleyüb hâlâ zikr olunan kâğıdın kıymeti olan olmikdar akçe mesfûr tâcir-i merkûm zımmetinde

taleb eyledüğün virmekde taallül itmekle zımmetinde kalduğun ve bu bâbda sâdır olduğun bildürüb mesfûr tâcirin mesfûr dâhi zımmetinde vech-i meşrûh üzre kağıd bahasından şerle müteveccih olan hakkı alıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre olan hakkı yedinde olan hüccet-i şeriyye mûcebince mesfûr tâcirden alıvirilüb taallül ve muhâlefet ittirilmemek üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 105

Hüküm 413.

İstanbul kaimakamına ve Galata kadısına hükm ki

Françe elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l-hayr arz-ı hâl gönderüb Françeye tâbi' olan piskoposlar ve sâir Frenk mezhebinde olan ruhban tâifesi her ne hıdmetde olur ise olsun memâlik-i mahrûsemde kadimden oldukları yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed bulunmağla mahrûse-i Galatada vâki' San Françesko dimekle ma'rûf kilisada Françeskan Kont dö Nival nâm Frenk mezhebinde olan ruhbân tâifesi kadimden kilisa-ı mezbûrede sâkin olub ayinlerin icrâ eyledikleri üzre icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmayub ve kilisa-ı mezbûrun kâinleri ve ruhbân-ı mezbûrun tasarruflarında olageldüğü üzre zabt ve taarruz idüb kimesne dahl ve rencide ve tekâlif-i örfiyye talebiyle taarruz eylemeyüb ve Françelü ve Françeye tâbi' ruhbân tâifesinden mürd olduklarında kendülerine mahsus olan kilisa-ı mezbûrede zümre olunduklarında hilâf-ı şer-i şerîf kimesne mâni' olmaya deyû ahidnâme-i hümâyûn mûcebince selâtin-i maziye nuranımız merakıhım zamanında virilen mütekaid evâhir-i-i şerîfe mûcebince merhûm ve ma'fûrleh karındaşım Sultan Süleyman Han tâbe serahû zamanında emr-i şerîf virildüğün bildürüb mûcebince amel olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda sene seb'a ve semaniye ve elf cemâziyelevvelsinde vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virüldüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ virilen fermân-ı şerîf mûcebince amel olunmak üzre müceddeden yazılmıştır.

Fî evâhir-i N sene 105

Hüküm 414.

Sedd'ülbahr muhafazasında Bahri Mehmed Paşaya ve Boğazhisarları kadılarına ve dizdârlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından isimleri açık altı kapudan üç sefine üç şayka olmak üzre sene 105 avarızının evâmirinde ve yine sene

105 avarızının evâsıt-ında üç sefine ve üç şayka kapudanlarına ahidnâme-i hümâyûn mûcebince vilâyetlerine gitmelerine muhalefet olunmamak üzre kanun üzre izn hükmleri verilmiştir.

Fî't-tarih'el-mezbûr

[s.106]

Hüküm 415.

İskenderiye muhafızı vezir Süleyman Paşaya ve Dıraç kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç kazasına kadimden Françe konsolosuna ve tüccârına mahsus Zik nâm kadim-i kilisalarının mürûr-u eyyâm ile ba'zı mahalleri harabeye müşerref olub ta'mire muhtaç olundukda ma'rifet-i şerle keşf olunub kıbel-i şer-iden virilen hüccet-i şer-iyye mûcebince fetvây-ı şerîf meşayıh-ı şer' oduğu mertebe-i termime muhtaç olan mahallerinin vaz'-ı kadimi üzre termimi içün emr-i şerîfim virmeyüb vech-i meşrûh üzre termim idüb tevsi' ve terkıyye olunmayub vaz-ı kadimden tecâvüz itmiş değil iken mirî mirân ve mûmâileyh ve sâir ehl-i örf tâifesinin ademleri mücerres ahz ve celb içün siz kilisanızı termim itmezsiz hadım idersiz deyû hilâf-ı şer-i şerîf ve kadime mugâyir taaddî ve rencideden halî olmadıkların bildürüb hilâf-ı şer-i şerîf taaddî ittirilmeyüb men' ve def' olunmak hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin şer'le görülmek emrim olmuşdur buyurdum ki aşağı şartında meşayıh-ışer' olunduğu vaz'-ı kadimi üzre emr-i şerîfimle termim olunub tevsi' ve terkı' olunmayub vaz-ı kadimi tecâvüz itmiş değil iken hilâf-ı şer-i şerîf olvechle taaddî eyledikleri vâki' ise olbâbda muktezâ-ı şer'-i fetvâ ve hüccet-i şeriyye ve fetvay-ı şerîf mûcebince fîahere

Fî evâil-i N sene 105

Hüküm 416.

Haleb mollasına ve mütesellimine hükm ki

Medine-i Halebde Nasara tâifesinden sabıkâ Süryanî Retarik olan Görkir ve Abdülkerim nâm Vetarik kendü halinde olmayub ihtilâfa bais ikbâl-i sürur eyledüğü hüccet olunmağun ba'delyevm ecil olunub fermân-ı hümâyûnum sadır olmadıkça merkumu hile ve gavle cevaz gösterilmeye deyû yazılmıştır

Fî evâil-i L sene 105

Hüküm 417.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i Galatada vâki' Aya softa-ı kebir evkâfında Koca Yusuf Efendi dimekle ma'rûf kimesne bir defa menzile icâre

muaccele ve müeccele ile mutasarrıf iken fevt olub dirayet-i ırsi şerle oğlu Ali ile sâir veresesine mutasarrıf olmağla menzil-i merkûm müteveffâ-ı merkûmun oğlu mezkûr Alinin hissesine isabet itmekle mezkûr Ali menzil-i mezbûru ve fevt-i merkûm müteveffâsının izni ile (boş) akçe yerin mukabelesinde bin yüz senesinde Françe tücârından Cokulas nâm tâcir haraç ve dokuz ve yedi bin? kabz ve icâresin hanın vakfa ikâ idüb mazı-ı şer-isi yoğiken mezkûr Ali nâdem olmağla şartına sâlik olub henüz yedi bin yetmiş ve termim-i menzil-i merkûmu ziyâdeye talibi vardır ihrâk elhaç Osman nâm kimesneye haraç iderim deyû gadr murad ve menzil-i merkûme müdâhaleden halî olmaduğun bu bâbda da'vasına muvaffak Şeyh fetvâsından fetvây-ı şerîf virildüğün bildürüb elinde olan fetvây-ı şerîfesi mûcebince menzil-i merkûm mesfûr tâcire zabt ve temessükü alıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şerle görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 105

Hüküm 418.

Mısır valisine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı mahrûse-i Mısıra tâbi' bender-i İsknederiyeye getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'larının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin bender-i merkûmede gümrük mültezimi olan Yasef Zahter dö Leon nâm Yahûdiye bir defa' edâ ve yedine edâ tezkeresi virildikden sonra ziyâde talebiyle rencide olunmak icâb itmez iken merkûm Yahûdi tüccârı mezkûrun emtia'ların ziyâde bahaya tutub hilâf-ı aitnâme-i hümâyûn kırk kile akçe ziyâde talebiyle rencide itmekle ahidnâme-i hümâyûn mûcebince bir def'a gümrüklerin edâ idüb yedlerine edâ tezkeresi virildüğünden sora hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn olvechle rencide ittirilmeye inâd ve muhalefet iderler ise ahvâlleri divân-ı hümâyûnuma havale olunmak üzre bundan akdem mübaşir ve emr-i şerîfim virilmişken itaat-i emr-i şerîfim itmeyüb tüccâr-ı merkûme gadr ve taaddî eyledüğün bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mukaddemâ virilen emr-i şerîfim ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub halâs-ı tahrir ve ihtiyâ olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 105

Hüküm 419.

Ber vech-i Arpalık Avlonya ve Köstendil mutasarrıfı Cafer Paşaya ve Dıraç ve Avlonya ve (boş) kadılarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve Avlonya ve Sayda ve tevabi iskelelerinde konsolos olan Yani Milonun Françe tüccârı olan İstefani ve Çadırel ve

Anastas ve İstirâni nâm zımmîler yazıcı tayin itmiş değil iken beher yük emtia'dan tüccârın ve akçelerin alub ve Françe konsolosunun ve tüccârının umûruna dahl ve bilâsın karışub gadr itmeleriyle ba'delyevm umurlarına karışmayub ve dahl bi gayr-i hak akçelerin almayub zulm ve taaddî itmeleri bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin şurutuyla görülmek üzre yazılmıştır.

[s.107]

Hüküm 420.

Mısır valisine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe padişahının rızası üzre tâcirleri vilâyetlerinden getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'lardan kadimden ne bahaya tutub gümrük aluverildi ise gerü ol minval üzre alunub ziyâde bahaya tutulmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olmağla Françe tüccârı vilâyetlerinden getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'larının kadimden kıymetleri tutulub gümrük alunageldüğü üzre virmeğe razılar iken mahrûse-i Mısıra tâbi' bender-i İskenderiyede gümrük mültezimi olanlar emiâ'larının kıymetlerini kadimden ziyâdeye tutub gadr itmeleriyle ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub Françe tüccârı getürdükleri va alub götürdükleri emtia'larının kadimden kıymetleri tutulub gümrük alunduğu üzre virdiklerinden sonra emtia'larının kıymetleri ziyâde bahaya tutulmamak üzre bundan akdem mübaşir ve emr-i şerîfim virilmişiken itaat-i emr-i şerîfim itmeyüb tüccâr-ı merkûm gadr ve taaddî eylediklerin bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mukaddemâ virilen emr-i şerîfim ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub hilâfında tahzir ve ictinab olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 105

Hüküm 421.

Mısır valisine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Pergamo nâm kapudan mahrûse-i Mısıra tâbi' İskenderiye iskelesine kimesne tahmîl eyledüğü metâ'nın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin virüb yedine edâ tezkelereleri virildükden sonra Françe vilâyetine gitmek istediğine iskele-i merkûmede Ali David nâm tâcir dahi sefinesini yokladub İstanbula gider olmağla iskele-i merkûmede olan zabitler merkûmun tahrikiyle tama-ı hama düşüb Müslüman tüccârının gemisi gitmedikçe Françe kapudanının gemisinin mürurına izn virmeziz deyû kapudan-ı

merkûmun gemisi salıvirmeyüb avk ve tehir ittirüb ziyâde gadr ve taaddî eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub merkûm kapudan gemisine tahmîl eyledüğü metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin virüb yedine edâ tezkereleri virildüğünden sonra vilâyetine gitmek murad eyledüğünde bir an eğlendirmeyüb yoluna revâne olmasına mümanaat olunmayub ve o makûle Mısır iskelesinde bulunan Müslüman bazirganları zabitlere istendil ile Françelünün gemisi avk ittirmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda bi'lcümle eğer kuruda ve eğer deryada kendü halinde bulunan Françelü olub eman üzre gelüb giden tüccârtâifesi ve ol diyar tâcirleri ve tercümânları ve sâir ademleri deryâdan ve karadan memâlik-i mahrûseme gelüb bey ve şerâ tüccâr eyleyüb şöyleki rusum-u aliye ve konsolosluk hakkıdır aliye-i kanun üzre virdüklerinden sonra gelişden ve gidişden kapudanlarından ve deryada bulunan hassa ve gönüllü reislerden ve gayriden ve asakir halkından kimesne mâni' olmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın bi gayr-i hak ahidnâme-i hümâyûna muhalif gemilerin avk ittirmeyüb bivech mürurlarına kimesne mâni' olmamak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 105

Hüküm 422.

Erzurum valisine ve mollasına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb mahrûse-i Erzurumda mütemekkin Yezdin dimekle ma'ruf Frânçe rahibleri hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn haraç mütalebesiyle rencide olundukların bildürüb ahinâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub Françelürden olub Erzurumda mütemekkin Yezdin rahibleri haraç mütalebesiyle rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françelürden memâlik-i mahrûsemde temekkin idenlerden haraç taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evahir-i L sene 105

Hüküm 423.

Bir sûreti

Trabzon valisine ve kadısına yazılmıştır.

[s.108]

Hüküm 424.

Trablusşam beglerbegisine ve mollasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Trablusşamda Françe rahiblerinden Yezvid dimekle ma'rûf rahiblerinin yüz senesinde (boş) nâm zımmetinde bir kıta' mülk menzili iştirâ idüb canib-i şer-iden hüccet-i şer-iyye virildüğün bildürüb yedlerinde olan hüccet-i şer-iyyeleri mûcebince mülk menzilleri olan menzil-i merkûm mesfûr rahiblere zabt ittirüb aherden bir ferd müdahale ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin yedlerinde olan hüccetleri mazmun-u şer-iyye muvaffak olub mülkiyetleri bâbında ise ve aslında hane-i avarıza bağlu menâzilde ise üzerine vaz' olunan avarızı edâ itmek şartıyla mûcebince zabt ittirmeyüb hilâf-ı şer-i şerîf dahl ve taarruz olmamak emrim olmuşdur buyurulmuşdur.

Fî evâhir-i L sene 105

Hüküm 425

Kapudan paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Andaros ceziresinde sâkin Françe rahiblerinden Kapuçin dimekle ma'rûf rahiblere mahsus kadimden yedlerine terk olunan kadim-i kilisalarının mürûr-u eyyâmıyla ba'zı mahalleri harabe-i müşerref olub termime muhtaç olduğun bildürüb ma'rifet-i şer'le keşf olunub vaz-ı kadimin tecavüz itmemek üzre meşaî şer' olduğu mertebe-i termime muhtaç olan mahallerinin vaz-ı kadimi üzre termime muhalefet olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin kadimden yedlerinde terk ve ibkâ olunmuş kilisalarının vaz-ı kadiminden ziyâde şey-i? ihdâs olunmamak üzre meşayıh-ı şer' olunduğu mertebe-i ta'mir ve termime hilâf-ı şer-i kimesne mâni' olmaya deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i Za sene 105

Hüküm 426.

Orduy-ı hümâyûndan Sayda Beyruta varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Sayda Beyrut iskelesinde Françe konsolosunun yanında tercümân olan Avraham veled-i Musa ba'zı mesâlih içün gelüb hâlâ gerü avdet idüb cizye mütalebesiyle rencide olunmamak üzre yedinde olan berâtlarından mestûr ve mukayyed iken cizye cibayetine memur olanlar berâtına muhâlif cizye mütâlebesiyle rencide eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin berât kaydına müracaat olundukda tercümânlık hıdmetinde

olanlar ve availleri ve hıdmetkârları haraç ve avarız ve kasabiyye akçesi ve sâir rüsûm ve tekâlif-i örfiyye tekâlif ile rencide olunmaye deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın yedinde olan berât-ı şerîfim mûceince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Za sene 105

Hüküm 427.

Şam valisine ve mollasına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb İstanbulda France tüccârından Yorkinon ve Kırımlu nâm tâcirler hâlâ Şam-ı şerîf ve defterdârı olan Ahmede Saydada sâkin Yorkinon ve Kırımlu nâm tâcirlere edâ ve teslim itmek üzre bin yüz senesinde hüccet-i karz-ı şer-iden altı bin iki yüz on bir buçuk guruş virüb hâlâ meblâğ-ı merkûm yedlerinde olan mühr ve temessük ve hüccet-i şer-iyye mûcebince merkûmdan taleb eylediklerinde virmekde taallül itmemeleriyle mûcebince şer'le görülüb alıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin yedlerinde olan hüccet-i şer-iyye ve mührlü temessükü mûcebince şer'le alıvirilüb ihkâk-ı hak olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 105

Hüküm 428.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tâcirlerinden Löroncu veledi Cöven nâm tâcirin İstiranta veledi Yorgi nâm dahî zımmetinde bin yüz senesinde dört yüz top kâğıt kıymetinden yüz on bin iki yüz seksan akçe hak alub yedinde olan hüccet-i şer-iyye mûcebince şer'le alıvirilüb ihkâk-ı hak olunmak içün bundan akdem emr-i şerîfim verilmişken merkûm dahî şeriye sâlik olubbu da'va tekrar istimâ' ittiririm hilâf-ı şer' rencideden hali olmaduğun bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mazmun-u muvaffak şer' olan hüccet-i şer-iyyesi mûcebince şeriyye tekid olan hak alıvirülüb bu makule bir def'a şerle görülüb dahl olunub hüccet-i şer-iyye virilen da'valarının tekrar istimaı memnû olmağla halî üzre ibkâ olunub hilâf-ı şer' rencide ittirmemek içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 105

[s.109]

Hüküm 429.

İstanbul kaimakamına ve sekbânbaşıya ve bostancıbaşıya hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb kendünün ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün senede bir def'a yedi bin medre hamrı emr-i şerîf verilegelmekle bu dene dahî beher

medresi onar vukıyye olmak üzre İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü yalnız yedi bin medre hamrın Galatadan evine nakline kimesne mâni' olmayub zabitlerden ve aherden harç ve avaid namına akçe mütalebesiyle rencide olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın ber vech-i meşrûh amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki tekidine amma mukayyed olasın ki bu bahane ile mikdar-ı maziyyeden ziyâde ve senede iki def'a verilmek ihtimali olmaya yalnız yedi bindir.

Fî evâhir-i Ra sene 106

Hüküm 430.

Bir sûreti

Elçiy-i mûmâileyhin vekili Döbutato ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün yalnız dört bin medre hamr virilmek üzre emr-i şerîf yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 431.

Bir sûreti

Françeye tâbi' ruhbân ve tüccâr tâifesinin kifaf-ı nefsleriçün yalnız dört bin medre yalnız dört bin medre hamr verilmek üzre emr-i şerîf verilmiştir.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 432.

Bir sûreti

Elçiy-i mûmâileyhin hıdmetinde olan beş nefer Françe tercümânlarının kifaf-ı nefsleriçün yalnız beş bin medre hamr virilmek üzre emr-i şerîf verilmiştir.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 433.

Bir sûreti

Françe begzâdelerinden Can Batista Fabro nâm begzâdenin kifaf-ı nefsleriçün yalnız üç bin medre hamr virilmek üzre emr-i şerîf verilmiştir.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 434.

Bir sûreti

Françe begzâdelerinden Kalaviye nâm begzâdenin kifaf-ı nefsleriçün senede ancak iki bin medre hamr virilmek üzre emr-i şerîf verilmiştir.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 435.

Bir sûreti

Françe begzâdelerinden Dö Beleron nâm begzâdenin kifaf-ı nefsleriçün yalnız bin beşyüz medre hamr virilmek üzre emr-i şerîf verilmiştir.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 436.

Bir sûreti

Messineli Cori Bargir nâm begzâdenin ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün yalnız bin beşyüz medre hamr virilmek üzre emr-i şerîf verilmiştir.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 437.

Bir sûreti

Françe etıbbasından Dermançe tabib kifaf-ı nefsleriçün yalnız bin beşyüz medre hamr virilmek üzre emr-i şerîf verilmiştir.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 438.

Mısır valisi vezir Ali Paşaya hükm ki

Françe elçisi orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb Françe padişahı Asitâne-i Saadetimle dostluk sabit-i kadem ve sadakat rasihdem olmağla memâlik-i mahrûseme gelüb giden tüccâr ve ademleri her vechle himâyet ve siyânet olunub hilâf-ı şer-i şerîf rencide ve taaddî olunagelmiş değil iken hâlâ mahrûse-i Mısıra tâbi' bender-i İskenderiye gümrük hanesinden bin yüz beş senesinde Françe tüccârının on dokuz denk çuka ve iki sanduk kırmuz ve dört kara kahve ki kıymetleri cemân elli kile akçe sermaye olmak üzre sen ki vezir-i müşârünileyhsin tarafından bi gayr-i hak ahz ve furuht ve inayet ittirüb külli zulm ve taallül olunduğun bildürüb Françe tüccârından hilâf-ı şer-i şerîf bi gayr-i hak ahz ve inâyet olunan emtia' her ne ise ashâbına red ve teslim ve fimabaad hilâf-ı şer-i şerîf rencide ve taaddî olunmamaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin hilâf-ı şer-i şerîf tüccâr tâifesinin gasbı olunan mevâl ashâbına red olunub fimabaad hilâf-ı şer-i şerîf rencide ve taaddî olunmamak üzre yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 106

[s.110]

Hüküm 439.

Mısır valisine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârı vilâyetlerinden getürdükleri ve alub gitdikleri emtia'larının kadimden kıymetleri tutulub gümrük alunageldüğü üzre virmeğe razılar iken mahrûse-i Mısıra tâbi' bender-i İskenderiyede gümrük mültezimi olanlar iki seneden berû ahidnâme-i hümâyûna muhalif emtia'larının kıymetlerin kadimden ziyâdeye tutub gadr ve taaddî eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub France tüccârı vilâyetlerinden getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'lardan kadimden ne bahaya tutulub gümrük alugelür ise gerü ol minval üzre alub ahidnâme-i hümâyûna mugâyir emtia'larının kıymetleri kadimden ziyâdeye minbaad tutulmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda France padişahının rızası üzre tâcirleri vilâyetlerinde getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'lardan kadimden ne bahaya tutub gümrük alugelür ise gerü olminval üzre alunub ziyâde bahaya tutulmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 106

Hüküm 440.

Kayd-ı rikâb

Bervech-i Arpalık Yanya sancağına mutasarrıf olan (boş) dame ikbalehuya Dıraç ve (boş) kadılarına zikr olunan kazalarda vâki' kal'a dizdârları ve tevabi ağalarına a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France bayrağıyla Dıraç ve tevabi iskelelerine gelüb giden France konsolosuna müracaat iden tüccâr tâifesinin elçilik ve konsolosluk hakkı ve sâir umur ve mesâlihlerinden Nederlanda konsolosunun uleması olmayub ber vechle müdahale olunmak icâb itmez iken haliya France tüccârlarından olub France bayrağıyla iskele-i merkûmeye gelen Anton Kalon nâm müste'men getürdüğü ve alub götürdüğü emtia'dan zikr olunan iskelelerde berât-ı şerîfimle konsolos olan Yani Milo nâm müste'men gayretleri üzre elçilik ve konsolosluk hakkı almak istediğinde Nederlanda konsolosu olan Rek nâm konsolos nice şiddet ve hileye sulük idüb zikr olunan baziganın umuruna karışub biz dahi France konsolosuyla serik ilazım deyû ahidnâme-i hümâyûnuma muhalif nizâ' ve taaddî üzre olduğu arz ve mahzar ile i'lâm olduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûn

mûcebince amel olunub Françe bayrağıyla zikr olunan iskelelere gelüb giden tüccâr tâifesinin umur ve mesâlihlerine Nederlanda konsolosu olan mesfûru müdahale ve ben dahî serik alurum deyû ahidnâme-i hümâyûna muhalif dahl ve nizâ' ittirilmeyüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub hilâfıyla müdahale olunmamak emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda sadır olan emrim üzre amel ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel eyleyüb Venedüklüden maada zikr olunan iskelelere Françe bayrağıyla gelüb giden tüccâr tâifesinin umur ve mesâlihlerinden ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince Françe konsolosu görüb elçilik ve konsolosluk hakkın almağla minbaad ahidnâme-i hümâyûn ve mukaddemâ sadır olan evâmir-i şerîfeye muhalif Nederlanda konsolosu sirkat iddiasıyla ve aher bahane ile dahl ve taarruz ittirmeyüb men' ve def' eyleyüb ahidnâme-i hümâyûnun hilâfa rıza ve cevâz göstermeyesin şöyle ki sen ve ba'delnazar bu hükm-i hümâyûnum yedine ibkâ idüb alâmet-i şerîfim ikmâl kılasın.

Fî evâsıt-ı M sene 106

Hüküm 441.

Kayd-ı rikâb

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tâifesinden Çaku nâm Françelünün sefinesini yüz elli guruş Batista nâm Nasranido icâr ve Marmara adasında benzer eşya İstanbul iskelesine nakl idüb hâlâ meblâğ-ı merkûmu taleb eyledüğünde virmekde taallül itmekle şerle alıvirilüb taallül ve muhalefet ittirilmek içün yazılmıştır.

[s.111]

Hüküm 442.

Kayd-ı rikâb

Boğdan valisine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe padişahı devlet-i aliyyemizle dostluk üzre olub elçiy-i mûmâileyh tarafından gönderilen mektubları kendü irsâl ve kendü tarafından gönderilen mektublarıyla tarafına irsâl eylemek üzre başda mütemekkin olan tayin eyledüğü Picermo Mörniktos nâm ademini rencide ve remide ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin hilâf-ı şer-i şerîf ve mugâyir ahidnâme-i

hümâyûn ve kanun ve alıvirildiğine muhalif rencide ve remide olunmayub devlet-i aliyyemin asûde-i hâl üzre olmak emrim olmuşdur deyû yazılmışdır.

Hüküm 443.

Kayd-ı rikâb

Edirne kadısına ve yeniçeri ağası vekillerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç iskelesinde Françe konsolosunun yanında tercümân olan Mihali veledi Kostantin nâm tercümânın medine-i Edirnede Hristos mahallesinde balıkçı İstobani dimekle ma'rûf bir kıta' mülk-ü menzili olub içinde ehl ve iyali sâkin olub dahl olunmak icâb eylemez iken hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn hane-i mezbûr yeniçerilere konak virmeyüb gadr olunduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub olvechle rencide ittirilmeyüb hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin berât kaydına müracaat olundukda evine askerinden konağa konulmağla rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın yedinde olan berât mûcebince konaklık üzre minbaad rencide olunmayub hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn taaddî ittirilmeye deyû yazılmıştır.

Fî evail-i Zilkade sene 105

Hüküm 444.

Kayd-ı rikâb

Kapudan paşa ve Sedd'ülbahr muhafızı vezir Hüseyin Paşaya ve Boğazhisarları kadıları ve dizdarlarına hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe padişahının mektubların getüren evrâk şaykası İstanbuldan vilâyete gitmek üzre yoluna revane olmak istediğin Boğaz hisarlarında salıverilmeyüb avk ve tehir ittirildiğin bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğim mürûruna muhalefet olunmamak üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 106

Hüküm 445.

Kayd-ı rikâb

Bursa kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tercümânlarından Yasef Mavronso nâm tercümân Hüseyin nâm yeniçeri zımmetinde hüccet kefâletinden temessükü mûcebince dört bin altı yüz altmışaltı guruş hakkı olub taleb eyledüğünde virmekde taallül eyledüğün bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mahallinde şerle

tevcih iden hakkı edâda taallül ider ise sabık ma'rifetiyle rikâb-ı hümâyûna ihzâr olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 106

Hüküm 446.

Kayd-ı rikâb

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılarına ve bostancıbaşıya hükm ki

Françe padişahı Asitâne-i Saadetimiz ile dostluk üzre olmağla elçiy-i mûmâileyh Françe kapudanlarından (boş) nâm kapudan ile sefineye tahmîl ve müşârünileyh Françe padişahına göndermek murad eyledüğü altı res ipeği nakl ve irsâline muhalefet olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ancak bu def'a yalnız altı res tahmîline mümanaat olmamak üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 106

Hüküm 447.

Kayd-ı rikâb

Edirneden İstanbula varınca vâki' olan kadılara hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb bu sene kendü hüsn-i rızalarıyla Acem taburundan firâr idüb taraf-ı islâma mültehak olan on sekiz nefer Françelülerin mürûrlarına muhalefet olunmayub emn ve salimen güzar ittirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i R sene 106

[s.112]

Hüküm 448.

Kayd-ı rikâb

Sedd'ülbahr muhafazasında olan vezir Hüseyin Paşaya ve Boğazhisarları kadılarına ve dizdârlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe sefineleri Asitâne-i Saadetimde getürdükleri metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin virüb yollara revâne olmak üzre kapudanlarının berâtına orduy-ı hümâyûnum tarafından evâmir-i şerîf virilmişken Boğaz hisarlarında alıkonulub mürûrlarına mümânaat olduğun bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme ve orduy-ı hümâyûnum tarafından yedlerine virilen evâmir-i şerîfe mûcebince avdet iden sefinelerinin mürûrlarına mümânaat olunmamak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 106

Hüküm 449.

Kayd-ı rikâb

İzmir kadısına ve a'yân-ı vilâyete hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb hâlâ İzmirde mütemekkin olan Françe konsolosunun ve tüccârının ve gemilerinin kifaf-ı nefsleriçün nan ve peksimet tabh olunmak üzre sofra ve katık narh-ı cârî üzre mebâliğ olunmak içün bundan akdem emr-i şerîfim virilmişken virmeğe mümânaat ve mazurat ve mebâliğlerine bais olunduğun bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françelülerin kendü malları ve eşyalarıyla kalyonları ve sâir gemileri cem' zamanından iskelelere ve fihâmıza ve sâir memâlik-i mahrûsemde aşiyânlar emn ve emân üzre gelüb giden anın gibi deryâda kurbünde mesâlih virüb gemilerine muavenet lazım oldukda ol mahalde hazır bulunan gümrük hassa gemiler halkıdır ve eğer gayret ve muavenet ve mezâharet eyleyeler ve kalyonların serdârı ve dizdarı ve muhtarı kapudanlarının kaimakamı reâyânın ithimâmı hususu vâkı'-ı fevd olunub ve akçeleriyle zâd ve zevâdeleri tedarikde say ve ihtimâm eyleyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub hilâfıyla taaddî olunmamak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ra sene 106

Hüküm 450.

Kayd-ı rikâb

Selanik muhafazasında olan (boş) dame ikbalehuya ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb mukaddemâ Hersek sancağına Gayla kalasını muhasara iden Venedik taburunda hüsn-i rızalarıyla taraf-ı islâma firâr iden yirmi nefer Françelünün iki neferi firâr ve on sekiz neferi Gayla muhafızı furuht ve hâlâ Selanike tâbi' Demoleyana nâm karyede olduklaın bidürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince ıtlâk olunmaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince zikr olunan on sekiz nefer Françelü oldukları ba'delmahsus zahir ve nebatan olur ise her kimin yedinde bulunan tarik-i hümâyûndan yedlerine virilen ahidnâme-i hümâyûn iktisabı üzre ma'rifeti şerle ahz ve Selânikde olan Françe konsolosuna teslim ittiresin deyû yazılmıştır.

Hüküm 451.

Kayd-ı rikâb

Selanik muhafazasında olan (boş) dame ikbalehuya ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb hâlâ Selânikden Françe konsolosunun ve tüccârının ve sâir olvakitde bulunan Françe gemilerinin kifaf-ı nefsleriçün nân ve peksimet tabh eylemek üzre narh-ı cârî üzre sevk akçeleriyle dakik almak istediklerinde mümânaat olunub gadr olunduğun bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin yedlerinde olan ahidnâme-i hümâyûn mûcebince kendülerine kifâyet mikdarı zahireleri ashâblarının rızâsı ve narh-ı cârî üzre aher yerlere götürmeyüb ancak kendü mikdarına kifâyet iden cebelerine zahire mübâyaasına kimesne mümânaat olunmamak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ra sene 106

Hüküm 452.

İstanbul kaimakamına ve Sedd'ülbahr muhafızına ve Boğaz hisar kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanları Asitâne-i Saadete gemileriyle getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin virüb yollarına gitmek istediklerinde hınta yoklattınız deyû salıverilmeyüb alıkonulduğun bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin Françe tâifesinin Asitâne-i saadetimde olan gemileri Asitânede boğaz hisarlarında yoklatulub içlerinde hınta ve memnûatdan bir şey bulunduğu halinde sefinelerinin mürur ve uburlarına kimesne mâni olmaya deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ra sene 106

[s.113]

Hüküm 453.

Kayd-ı rikâb

Midilli muhafazasında olan Vezir Şahid Mehmed Paşaya ve Çandarlı kadısına ve kazây-ı mezbûrun a'yân-ı vilâyete ve sâir iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe padişahı kadim-i vilâyamızdan bu ana gelince devlet-i aliyyem ile dostluk üzre olub ve hâlâ devlet-i aliyyemin düşmanı olan Nemçe keferesi üzerine seferi olub ve tâcirlerin bu sene memleketlerinde mahz ve alâ vâki' olmağın kendü vilâyetlerine götürmek üzre Çandarlı ve tevabi iskelelerinde rızalarıyla satanlardan bir mikdar zahire iştirâ eylemek üzre İstanbula inayet eyledüğün bundan akdem yane-i serîr-i ilâma arz ve telhis olundukda bir

mikdar zehâir iştirâ itmelerine iznim olub hatt-ı hümâyûn şevket makrûnum ile mazmûn-u ferman-ı alişânım sâdır olmağla mahalline varıldıkda kilesi tayin olunmaduğundan mübayaasına muhalefet olunduğun bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ancak on bin kile zahire mebâliğsi fermanım olmağın itmedin mukaddemâ hatt-ı hümâyûn şevketmakrûnumla sadır olan fermân-ı şerîfim mûcebince zikr olunan iskelelere ve dahî Françelüler kendü memleketlerine götürmek üzre bulunduğu yerde ashâbının rızalarıyla narh-ı câri üzre ancak bir def'a on bin kile zahire iştirâ ve sefinelerine tahmîl ve Françeye nakl itmelerine kimesne mümanaat ittirmeyüb amma on bin kileden ziyâde alınmamakdan ve ba'del-yevm mu'tâd olmamakdan ibraz olunmamak üzre yazılmıştır.

Fî sene 105

Hüküm 454.

Kayd-ı rikâb

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb bin yüz beş senesinde Rakka beglerbegisi olan Mustafa dame ikbalehuya France tercümânlarından Karakaş Mavriso nâm tercümân hüccet-i karz-ı şer-iden dört bin altı yüz altmış altı guruş virüb yedine memhûr temessük alub ve bir kıta' temessük ile dahî mesfûr tercümân yediyle France tercümânlarından Bonövve nâm tüccâr dahî bin iki yüz elli guruş deyn ki cemân beş bin dokuz yüz on altı guruş virüb İstanbulda edâ eylemek üzre kıbel-i şer-i itmişken hileye salîk olub edâda taallül ve muhâlefet eyledüğün bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlânay-ı mûmâileyhsin temessükleri mûcebince şer'le tahsil oluna deyû yazılmıştır.

Fî sene 105

Hüküm 455.

Kayd-ı rikâb

İzmir kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb bin yüz beş senesinde ber saye-i amirem emini olan Elhac Mustafa France tüccârından Coglas nâm tâcirden istavroz alub bin yüz elli guruş iden Menteşe sancağının bedel-i sürsâtı malından İzmirde tüccâr-ı mezkûrun vekilleri olan Batista Dömiro nâm tâcirlerden edâ olunmak üzre mezkûr Elhâc Mustafa İzmirde vekili olan Elhâc Hüseyin nâm kimesneye memhûr havâle mektubu virüb henüz edâ itmedin mezkûr Elhâc Mustafa fevd olub hakkı bâkî kalduğun bildürüb merkûm tüccârın mezkûr Elhâc Mustafa zahire havale mektubu

mûcebince şer'le görülen hakkı mezkûr Elhâc Hüseyinden tahsil olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mahallinde şer'le görülüb havaleyi kabl eyledüğün sabit olundukda vech-i şer' üzre fevaid kılasın deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ra sene 106

Hüküm 456.

Kayd- rikâb

Seddü'l bahr muhafızı vezir Hüseyin Paşaya hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Bayoli nâm kapudan sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğü edâ ve yedine edâ tezkeresi virilüb yoluna revâne olmak üzre mümânaat olunmamak bâbında orduy-ı hümâyûnum tarafından izn hükmü var iken boğaz hisarlarına salıvirilmeyüb alıkonulduğun bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme mûcebince orduy-ı hümâyûnum tarafından virilen emr-i şerîfim mûcebince mesfûrun mürûruna kimesne mâni' olmaya deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 106

[s.114]

Der zaman-ı sadır sadr'ul-vüzerâ Hazret-i Ali Paşa ve fîiban-ı riyaset Mehmed Efendi Tale bekâhûma fî sene ve mie ve elf

Hüküm 457.

Sedd'ül bahr muhafızı olub Rumeli beglerbegisi payesine mutasarrıf olan Mehmed Bahri Paşa ve boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi Baron dö Şatonuf dergâh-ı muallama arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından üç sefine ve üç şayka kapudanlarının isimleri açık cemân altı kıta' izn hükmleri kanun üzre verilmiştir.

Fî evâil-i Ca sene 106

Hüküm 458.

Kıbrıs valisi vezir Hüseyin Paşaya ve Lefkoşa kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârından Avor Martini nâm tâcirin cezire-i Kıbrısda Mehmed Noyan oğlu (boş) nâm kimesne zımmetinde bin yüz senesinde Mehmed Herim oğlu (boş) nâm zevcesi Ümmühan ve kayn annesi Rabia nâm hatunların kefaletleriyle bin altmış guruş hakkı olub henüz almadan mürd olub metrukatı adet-i şer'le Bired nâm tâcire isti'mâl itmekle rast hasebiyle taleb eylediklerinde virmekde taallül ve inad eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i

hümâyûnum ricâ itmeği hukuk-ı sahih-i şeriyye müteveccih olan hakkı mevrud-ı mesfûr Bired nâm tâcire şer'le alıvirilmek üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 106

Hüküm 459.

Mısır valisine ve İskenderiye kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb bin yüz senesinde mahrûse-i Mısıra tâbi' bender-i İsknederiyede gümrük mültezimi olan Zefirde Lö Evan ve karındaşı Lui nâm Yahûdiler bender-i İskenderiyede mütemekkin olan Françe tüccârının emtia'larının kıymetleri kadimden ziyâde tutub tüccârı mezkûrlardan otuz bin guruşdan mütecaviz akçelerin bi gayr-i hak tamamen ahz ve hâlâ mesfûr Yahûdiler gümrük mülteziminden ref' olundukların bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince Françe tüccârının da'vaları divân-ı hümâyûnumda görülmek üzre mesfûr iki nefer Yahûdiler Edirneye ihzâr olunmaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnda istimâ' olunub gayri yerde istimâ' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince mesfûr iki nefer Yahûdilerin havale ve ihzârlarıiçün vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 106

Hüküm 460.

İskanderiye muhafızı vezir Süleyman Paşaya ve Dıraç kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe padişahı Asitâne-i Saadetimiz ile dostluk üzre olmağla Françe tarafına iktiza iden mektublarının imza içün bender-i Dıraç iskelesine hıdmetkârıyla varub sâkin olmak üzre nasb ve tayin eyledükde Habolada nâm tâcirin sekiz çiftekayık ile mektûblarının Françeye irsâl ve ittisaline kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlânay-ı mezkûrsun devlet-i aliyyem ile beyninde olan dostluğa muhâlif ve ahidnâme-i hümâyûna mugâyir vaz' ve hareket olmadıkça Françe tarafına iktiza iden mektûbların irsâliçün bîvech ve bilâseyl müdahale olmamak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 106

Hüküm 461.

Çeşme muhafazasında olan Ali dame ikbalehûya hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Sakızdan Venedik tarafından hüsn-i rızalarıyla firar idüb asker-i islama mültehâk ve emn ve müste'men olmak üzre

Çeşmeye varan Françelülerden üç nefer Françelü sen ki mirîmirân mûmâileyhsin alıkoyub hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide olundukların bildürüb hüsn-i rızalarıyla tarafı islâma firar iden üç nefer Françelüler ıtlâk ve İzmirde olan Françe konsolosuna teslim olmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françelü esir bulunur ise ıtlâk olunub emvâli verile deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın mesfûrlar Françelü olub kendü hüsn-i rızalarıyla taraf-ı islâma firar eylemişler ise mezkûr konsolosa teslim olunub hilâf-ı şer' ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûnda rencide olunmayalar deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 106

[s.115]

Hüküm 462.

Eflak valisine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb berât-ı şerîfimle tercümânlık hıdmetinde olan Avrahim Mahir veledi Rozans nâm tercümânın temessükü mûcebince bin doksan üç senesinde Eflak vilâyetinde sâkin Panayot veledi Anagonosti nâm zımmî zımmetinde on bin yüz guruş hakkı olub taleb eyledikde virmekde taallül ve muhalefet eylediklerin bildürüb alıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki voyvoday-ı merkûmsun merkûm tercümânın mesfûr zımmî zımmetinde olan olmikdar guruş hakkın alıviresin şöyle ki şer-i cevad var ise da'vaları şer'le görülüb ihkâk-ı hâk olunmak içün cevadkenvâki' bir köyün kadısı mevâdına zir kadıya havale eyleyesin ki şöyle tevcih iden hakkın edâda taallül ider ise ahidnâme-i hümâyûn mûcebince mesfûr dahî mübâşir ma'rifetiyle divân-ı hümâyûna ihzar olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 106

Hüküm 463.

Kudüs-i Şerîf ve Gazze sancaklarına mutasarrıf olan vezir Ahmed Paşaya ve Kudüs-i Şerîf kadısına ve a'yân-ı vilayetine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Kudüs-i Şerîf haricinde Ayn-i Karim nâm karyede kadim-i vilayamızdan beru Efrenç rahiblerinin ellerinde olan (boş) nâm kilisanın mürûr-ı eyyâm ile ba'zı mahalleri müstahdem olunub termime muhtaç olundukda merhûm ve ma'fûrleh karındaşım Sultan Süleyman Han tabe serâhû zamanında virilen emr-i şerîf mûcebince ma'rifet-i şer'le keşf olunub termime muhtaç olan mahallerinin vaz-ı kadimden tecavüz olunmamak vech-i üzre meşayıh-ı şer' olunduğu mertebe-i termimi içün emr-i şerîfim virilüb ayinesi vaz-ı kadimi

tecavüz itmediğine ba'de-lkeşf yedlerine hüccet-i şer-iyye virildüğün bildürüb yedlerinde olan hüccet-i şer-iyyeleri mûcebince amel olunub kilisa-ı merkûmenin tekrar keşf ile mücerred ahz ve celb içün rencide olunmamaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre sene-i salise ve mie ve elf tarihinde emr-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın hüccet-i şer-iyye ve emr-i hümâyûnum mûcebince vaz'-ı kadimi ve meşayıh-ı şer' üzre ta'mir ve müstahdem olan mahalleri termim olundukdan sonra hilâf-ı şerîf ve mugâyir hüccet-i şer-iyye ve emr-i hümâyûn bîvech celil-i mâl içün tekrar keşf olunmak üzre rencide ittirilmemek içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 106

Hüküm 464.

Selanik muhafazasında olan (boş) dame ikbalehuya ve Selanik kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i Selanikde Françe konsolosu ve tüccârı ticaret içün aldıkları metâ'ların sefineye tahmîl eylemek istediklerinde sen ki mirî mirân mûmâileyhsin tütünü iştirâ eylersiz ve bila gemilerinize metâ' tahmîl idersiz deyû hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rızaları yoğiken cebren üzerlerine tütün bırağub gadr eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûna muhâlif cebrenüzerlerine tütün bıragub rencide ve taaddî olunmamaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda tüccâr tâifesinin rızaları yoğiken ba'zı metâ' cebren üzerlerine bıragub taaddî olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub minba'ad olvechle taaddî olunmamak üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 106

Hüküm 465.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârından Roko Gramov nâm tâcir İstanbul gümrük emini olan Ali zidakadrihudan müstâki sakız iştirâ eylemek üzre bervech sinin on bir bin altı yüz buçuk guruş virüb giden emin-i merkûmdan müstakî sakız alınmak mümkün olmamağla bu bâbda olan hüccet-i şer-iyyesi mûcebince müstakî sakız içün virdüğü olmikdar guruş emin-i merkûmdan mesfûr tâcire istirdâd olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin hüccet-i şer-iyyesi mûcebince red ittirilmemek içün yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 106

[s.116]

Hüküm 466.

Haleb mollasına ve İskenderun kadısına ve Haleb mütesellimine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i Halebde İskenderun iskelesinde mütemekkin olan Françe konsolosu ve tüccârı kifaf-ı nefsleriçün ahidnâme-i hümâyûn mûcebince sevkından narh-ı câri üzre akçeleriyle dakik-i mübâya' ve nân ve peksimet tabh ve olbâbda olan gemilerine dahî zad ve zevâda ve peksimetlerin kadimi üzre akçeleriyle almak istediklerinden sen ki mevlânay-ı mûmâileyha ve mütesellim-i mezkûrsun ahidnâme-i hümâyûn ve kadime-i muhâlif mâni' olub gadr ve taaddî olduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub medine-i Halebde ve İskenderun iskelesinde Françe tüccârı ve konsolosu kifaf-ı nefsleriçün narh-ı câri üzre akçeleriyle dakik-i mübaya' ve nan ve peksimet tabh ve gemileri içün iktiza iden peksimet ve zâd ve zevâdelerin akçeleriyle tedârik olunmasına hilâf-ı şer-i şerîf ve ahidnâme-i hümâyûn ve kadime mugâyir mümânaat olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda kalyonlarının serdârı ve revatıbının muhtarı kapûdanları kaimakâmı reâyâsının ihtimâmı hususunda dakika fevd olunmayub ve akçeleriyle zâd ve zevadeleri tedârikinde say ve ihtimâm eyleyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın kadime ve ahidnâme-i hümâyûna mugâyir hilâf-ı şer-i şerîf ve kanun-u mutabık müdahale olunmamak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 106

Tarih'el-mezbûr Fî evâil-i Ca sene 106

Hüküm 467.

Kıbrıs valisi vezir Hüseyin Paşaya ve Lefkoşa mollasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârından Surur Martin nâm tâcirin cezire-i merkûmede Mehmed Noyan oğlu (boş) nâm kimesne zımmetinde bin yüz senesinde Mehmed Herim oğlu (boş) nâm kimesnelerin zevcesi Ümmühan ve kayn annesi Rabia nâm hatunların kefâletleriyle bin altmış guruş hakkı olub henüz almadan mürd olub metrukatı adet-i şer'le Bired nâm tâcire isti'mal idüb ve res'i hasebiyle meblağ-ı merkûmu taleb eyledikde virmekde taallül ve muhâlefet eylediklerin bildürüb şer'le görülüb müteveccih olan hakkı mevrud-ı mesfûr Bired nâm tâcire alıvirilüb icrây-ı hâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin şer'le görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 106

Hüküm 468.

Mısır valisi vezir Ali Paşaya ve Mısır kadısına ve ümerây-ı Mısıra ve Mısırda yedi ocak halkının ihtiyarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb bin yüz beş senesinde Françelünün nizam-ı ahvâlleriçün ahidnâme-i hümâyûn mûcebince sekiz kıta' ve Françe kapudanlarından Yusuf Biraner nâm kapudanın Habeş beglerbegisi Abdülkerim dame ikbâlehûya ve ba'zı kimesneler ile olan da'vasına müteallik bir kı'ta ve bender-i İskenderiyede Françelüye müteallik olan gümrük defterinin ve İskenderiye ka'lası dizdârında olan edâ tezkerelerinin arz ve muhterem sûretleri irsâli içün iki kıta'cemân on bir kıta' evâmir-i aliyye ısdâr ve müste'min mübaya'ları tekid ve icrâ olunmak içün merhûm ma'fûrleh alî cenab mekâtim sultan Ahmed Han tâbe serâhûma zamanında hatt-ı hümâyûn şevketmakrûn ile me'nûn virilen emr-i şerîf mûcebince tekrar emr-i şerîf virildüğün bildürüb mûcebince müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 106

[s.117]

Hüküm 469.

Mısır valisi Vezir Ali Paşaya hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe padişahı Asitâne-i Saadetimiz ile dostlukda sabit-i kadim ve sadakat-i rasih-i dem olunmağla memâlik-i mahrûseme gelüb giden tüccâr ve ademleri her vechle himâyet ve siyânetde olunub hilâf-ı şer-i şerîf rencide ve taaddî oluna gelmiş değil iken hâlâ mahrûse-i Mısıra tâbi' bender-i İskenderiye gümrük hanesinden bin yüz beş senesinde Françe tüccârının on dokuz denk çuka ve iki sanduk kırmuz ve dört kara kahve ki kıymetleri elli kile akçe sermaye olmak üzre sen ki vezir-i müşârünileyhsin tarafınızdan bi gayr-i hak ahz ve furuht ve itaat ittirüb külli zulm ve taaddî olunmağla Françe tüccârının hilâf-ı şer-i şerîf gasb olunan emvâl şimdiye değin red ve teslim olunmadı ise mukaddemâ sûdur olan emr-i şerîf mûcebince ashâbına red ve teslim ve fimâbaad Françe tüccârı gereği gibi himâyet ve siyânet olunub bi gayr-i hak bir akçe ve bir heybelerine gadr olunmamak üzre ma'rifet ve ma'fûrleh alî cenab mekâtim sultan Ahmed Han tabe serâhû zamanından emr-i şerîf virildüğün bildürüb mûcebince müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i B sene 106

Hüküm 470.

İstanbul kaimakamına ve kadısına ve (boş) kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb berât-ı şerîfimle bir tercümanlık hıdmetinde olan Avrahim Mahir veled-i Döranş nâm tercüman cizye talebiyle rencide olunmamak üzre ahidnâme-i hümâyûn ve berâtından mestûr ve mukayyed iken cizye cibayetine me'mur olanlara ahidnâme-i hümâyûn ve berâtına muhalif cizye talebiyle rencide itmeleriyle on dört nefer tercümanın cizyesi hatt-ı hümâyûn şevketmakrûn ile muaf olunub ve mesfûr on dört nefer tercümandan olmağla cizye talebiyle rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sâdır olan hatt-ı hümâyûn şevketmakrûn ahidnâme-i hümâyûn ve yedinde olan berâtına mugâyir cizye talebiyle rencide olunmamak üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i C sene 106

Hüküm 471.

Dıraç kadısına ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine ve iskele eminlerine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France padişahı kadim'ül zamanından ana hüda olan devlet-i aliyyem ile dostluk üzre olunub ve hâlâ devleti aliyyemin düşmanı olan Nemçe keferesi üzre seferi olub ve bahr ittirüb bu sene memleketinden mahz ve alâ vâki' olub Dıraç iskelelerinde ba'del-asl ve ferî üzre olmağın Dıraç iskelelerine varan France kapudanları aher yere götürmeyüb France memleketine götürmek üzre hüsn-i rızalarıyla satanlardan akçeleriyle hınta mebâliğ ve sefinelerine tahmîl ve France memleketine nakleylemelerine müdahil ve dahl ve taarruz olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğün yane-i serir-i ma'delet Mısır hırvatına arz ve telhis olundukda otuz bin kile hınta mübayaasına izn-i hümâyûnum olmuşdur deyû hatt-ı hümâyûn şevketmakrûnum sadır olmağın sadır olan hatt-ı hümâyûn şevketmakrûnum mûcebince fermân-ı alişanım sadır olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 106

Tekidinde amma mukayyed olasın ki bu takrib ile otuz bin kile hıntadan ziyâdemübaya' olunmak ihtimali olmaya deyû şerle verilmiştir

[s.118]

Hüküm 472.

Sedd'ül bahr muhafızına ve boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France kapudanlarının üç kıta' sefine ve üç kıta' şayka ile cemân altı kıta' olmak üzre mürûrlarına muhalefet olmamak içün mutâd üzre izn hükmleri verilmiştir.

Fî evâil-i S sene 106

Hüküm 473.

Selanik muhafazasında olan (boş) dame ikbâlehûya ve Selanik mollasına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i Selanikde Françeye tâbi' tüccâr tâifesinin umur ve mesâlihlerin görmek üzre Françelülerden Arviyo nâm Françelü konsolos nasb ve tayin olunub yedine berât-ı cedid verildiğin bildürüb zikr olunan konsolosluk altında olan berât-ı cedidi mûcebince zabt ittirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin elinde olan berât-ı cedidi mûcebince zabtiçün hükm verilmiştir.

Fî evâil-i S sene 106

Hüküm 474.

Bir sûret-i

Elçiy-i mûmâileyhanın arz-ı hâli mûcebince medine-i Trablusşamda France konsolosu ola Lönaz Dökalman nâm Françelünün yedinde olan berât-ı cedidi mûcebince konsolosluk zabt ittirilmek içün Trablusşam valisine ve mollasına hitâben yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 106

Hüküm 475.

İstanbul kaimakamına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb müste'min tâifesinin ahidnâme ve defterleri rikâb-ı hümâyûn tarafından mahfuz olunub umur ve hususlarıiçün iktiza iden gerek izn emirleri gerek berât ve sair evâmir-i aliyyem rikâb-ı hümâyûnum tarafına havale olunub ol tarafda kat'an tahririne müsaade olunmamak üzre menfi bâbında bundan akdem emr-i şerîfim virilmeyüb hâlâ France ticaret sefineleriyle getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'larının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin edâ eylediklerine yedlerine edâ tezkeresi ve rikâb-ı hümâyûnum tarafından izn emirleri dahî virilmişken hâlâ İstanbulda gümrük emini olan Alî sen ki vezir-i

müşârünileyhsin tarafından buyuruldu olmadıkça sefine geçirmelerine icazet viremem deyû ta'ciz ve rencide eyledüğün bildürüb rikâb-ı hümâyûnum tarafından izn emrleri virildikden sonra Asitâne-i Saadetimde buyurulduya ihâle ile Françe kapudanlarını ta'ciz ve rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide olunmamak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 106

Hüküm 476.

Kudüs-i Şerîf mollasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Remle iskelesinde Françe tüccârından (boş) nâm tâcir bin yüz senesinde mürd olmağla sen ki mevlanay-ı mûmâileyhsin tarafından ademler ta'yin ve varub tâcir-i merkûmun esvâb ve emvâlini hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn tahrir ve defter ideriz deyû dahl ve rencide ve Françe konsolosu tarafından varan müste'minin bi gayr-i hak otuz üç guruşunu alub gadr ve taaddî eylediklerin bildürüb hilâf-ı şer-i şerîf ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn alduğu otuz üç guruşu ashâbına red ve fimâbaad Françe ve Françeye tâbi' tüccâr tâifesi ber vechle himâyet ve siyânet olmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda eğer mürd olur ise esvâb ve emvâline kimesne dahl itmeye kimesneye vasiyet ider ise anâ virile ve eğer vasiyetsiz mürd olur ise konsolosları ma'rifetiyle ol yerlü yoldaşına virile yine elçiler ve kassamlar dahl eylemeye deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 106

[s.119]

Hüküm 477.

Gelibolu naibine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i İstanbulda Françe tüccârından Matyar nâm tâcir akçesi ile iştirâ eyledüğü yüz aded Cezair ve alacasının gümrüğünü edâ eyledikden sonra Françe kapudanlarından Lömaz nâm kapudanın sefinesine vaz' ve yoluna gider iken şaykay-ı merkûme şiddet-i rüzgârdan Gelibolu karibinden pare-i atmağla tâcir-i merkûm zikr olunan alacaları deryadan çıkarub Geliboluya götürmek istedikde şaykay-ı merkûmede bulunanlardan (boş) nâm kimesne zikr olunan alacaları benimdir deyû mesfûr tâcirin elinden almak isteyüb gadr murad eyledükde ve zikr olunan alacalar sen ki mevlânay-ı mezkûrsun yanında olduğun bildürüb ihkâk-ı hâk olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki mevlanay-ı

mezkûrsun bir kerre himaye olunmayub hak ve adl üzre kabz virüb i'lâm eyleyesün deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 106

Hüküm 478.

Gelibolu naibine ve gümrük emini vekili (boş) zidekadrihuya hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frânçe tüccârından Edirneye ticaret ile mukim olan Bono nâm tâcir içün medine-i İzmirde şeriki (boş) nâm tâcir mebâliğ ve irsâl eyledüğü çukanın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ eyledüğüne yedine edâ tezkeresi virildüğün bildürüb yedinde olan edâ tezkeresi mûcebince amel olunub zikr olunan çuka Gelibolu iskelesine dâhil olundukda hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn tekrar gümrük talebiyle rencide olunmayub Edirneye götürmek içün tâcir-i mezkûrların vekilleri hitâm-ı refakâtla teslim olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin ümena aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir iskelede dahî gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 106

Hüküm 479.

İmroz kadısına ve voyvodasına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frânçe kapudanlarından Rastık nâm kapudan sefinesine tahmîl içün akçesiyle rızalarıyla satanlardan gön ve sahtiyan mübaya' murad eyledükde kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ etmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Frânçe padişahı olanlar kadimden Asitâne-i Saadetimiz ile dostluk üzre olub dostluğa helal virir bir dostları olmamağla merhûm ve ma'fûrleh Sultan Selim Han Tabe Serâhû zamanından memnû' olan metâ'dan penbe ve reşte-i penbe ve sahtiyan virile deyû hükm-i hümâyûnum verilmiş imiş hâlâ Asitâne-i Saadetimde olan kemâl-i ihlâs ve ihtisaslarına binâen ecdâd-ı azâmı Nozantir Merakatim zamanından memnûatdan akçeleriyle balmumu ve gön virmeyüb bir ferd mâni' olmaya deyû ahidnâmede kayd olmağın ben dahi kemâkan mukarrer tutdum deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm verilmiştir.

Fî evâhir-i S sene 106

[s.120]

Hüküm 480.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb yanında berât-ı şerîfimle tercümân olan Avraham Mahir veled-i Döranş nâm tercümânı ba'zı kimesneler Sen Papaklı Dövinye kefili Palmas dört bin akçeden ziyâde olan da'vamızı sebkle İstanbulda görürüz deyû hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnûm ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnda istimâ'olunub gayr-i yerde istimâ' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 106

Hüküm 481.

(boş) ve (boş) ve (boş) kadılarına ve kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârları iskele eminlerine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb Değirmenlik ceziresinde France konsolosu yanında tercümân olan Yanaki zikr olunan iskelelere getürdüğü ve alub götürdüğü metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün virmeğe razı iken ziyâde talebiyle rencide olduğun bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda France tüccârı memâlik-i mahrûseme getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'lardan kadimden bu ana değin yüzde beş virüb gerek devlet-i aliyyenin kadimi dostlarından olmağla yüzde üç gümrük virmek üzre müceddeden ellerinde olan ahidnâme-i hümâyûnlarına ilhâk olunmak bâbında istidai inâyet itmeğin ricâları haber kabullerinde vâki' olub vech-i meşrûh üzre virüb ziyâde taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 106

Hüküm 482.

Dıraç kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb hâlâ Dıraç ve tevâbi' iskelelerinde Hüdâvendigâr-ı sâbıka berâtıyla France konsolosu olan (boş) nâm konsolos ile France tüccârı mebâliğ eyledikleri emtia'nın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin virdiklerinden sonra sefinelere tahmîl itmek istediklerinde iskele-i merkûmede gümrük emini olan (boş) nâm kimesne mücerred ahz ve celb içün

sefinelerine tahmîline mâni' ve tehir ve tevkıf ile rencide eylediklerin bildürüb France konsolosu ve tüccârı sefinelerine tahmîl eyledikleri emtia'nın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin edâ eylediklerinden sonra sefinelerine tahmîl ve yollarına revâne olmalarına mümanaat olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna muhalif dahl ve rencide olmamak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 106

[s.121]

Hüküm 483.

Ber vech-i Arpalık sancağına mutasarrıf olan (boş) dame ikbalehûya ve Dıraç kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France kapudanları ticaret içün sefine ile Dıraç iskelesine geldiklerinde ahidnâme-i hümâyûn mûcebince üç yüz akçe selametlik resmi Avlonya sancağına mutasarrıf olanlar ve Dıraç kadıları ve ba'zı ehl-i örf tâifesi taraflarından hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn beher gemilerinden beşer altışar yüz guruşları alub zulm ve taaddî eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub iskele-i merkûmeye sefine ile gelen France kapudanları ahidnâme-i hümâyûn mûcebince üç yüz akçe selametlik resmi virdiklerinden sonra ziyâde talebiyle dahl ve rencide olunmamalrı bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda hadis olan kasabiyye ve reftiye ve bac ve yasak kolu ve üç yüz akçeden ziyâde selametlik resmi taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 106

Hüküm 484.

Tralusşam valisine ve Trablusşam kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France kapudanları ticaret içün Trablusşam iskelesine geldiklerinden ahidnâme-i hümâyûn mûcebince üç yüz akçe selâmetlik virmeğe razılar iken sen ki vezir-i müşârünileyhsin beher gemilerinden hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn onar guruşları alub taaddî olunduğun bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda hadis olan kasabiye ve reftiye ve bac ve yasak kolu ve üç yüz akçeden ziyâde selâmetlik resmi taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 106

Hüküm 485.

Trablusşam valisine ve mollasına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i Tarblusşamda mütemekkin olan France konsolosu ve tüccârı ve Trablusşam iskelesine sefine ile gelen Françelüler kifaf-ı nefsleriçün nan tabh eylemek üzre rızalarıyla satanlardan akçeleriyle dakik ve peksimet zehâir olmak üzre peksimet mebâliğ itmek murad eylediklerinde sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlânay-ı mûmâileyhsin hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn virdürmeyüb ziyâde gadr ve taaddî olduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub kifaf-ı nefsleriçün akçeleriyle dakik ve peksimet mebâliğ itmelerine mümanaat olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda kalyonlarının serdarı ve rüesanın muhtarı kalyonlarının kaimakamı reâyânın ihtimamı (tahrip) def'i fevd olunmayub ve akçeleriyle zad ve zevadeleri tedâriği say ve ihtimâm eyleyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 106

[s.122]

Hüküm 486.

Ber vech-i Arpalık İskenderiye sancağına mutasarrıf olan Mahmud begzade Hasan dame ikbalehûya ve İskenderiye kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb kaza-ı mezbûr sâkinlerinden (boş) ve (boş) ve (boş) nâm zımmîler Boyana? limanından iki kıta' France sefinelerine tahmîl eylediklerin emtia'dan ahidnâme-i hümâyûn mûcebince aid olan konsolosluk resmlerin ve baylaç hakların Dıraç ve tevabi' iskelelerine Hüdavendigar-ı sabık berâtıyla France konsolosu olan Yani Milo taleb eyledikde ve virmekde taallül ve muhalefet eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub mesfûr kadılar France sefinelerine tahmîl eyledikleri metâ'dan ahidnâme-i hümâyûn mûcebince aid olan konsolosluk resmlerin ve baylaç hakların merkum Yani Miloya bikusur alıvirilüb taallül ve muhalefet ettirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin aitnâme-i hümâyûna müracaat olundukda France tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâ'dan ve ba'zı zımmîler kendü gemileriyle harbî vilayetine eyledüb getürdükleri metâ'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylaç hakların bikusur virüb inad ve muhalefet eylemeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 106

Hüküm 487.

İstanbul kaimakamına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frânçe tüccârının Asitâne-i Saadetime getürüb gümrüğün ahidnâme-i hümâyûn mûcebince edâ idüb çarşı çukadan tâifesine perakende ile bey ettürdükleri çuka ve kumaş ve sair zir'adan tahsil eşyâları içün çukadan tâifesine İstanbul ihtisabı tarafından dahl olunmağla bey ve şerâlarının taftile bais olunmalarıyla husus-u mezbûrun hukukunu minval olundukda efrenç tüccârının çarşı ve bazarda bey ettirdikleri çuka ve kumaş ve sâir metâ'larına ihtisab canibinden taarruz olunagelmemişdir ve bi'lfiil ihtisab bazirgân ağası kendü tarafından mezbûrların metâ'larına bir ferd taarruz eylememişdir deyû cevab virdikden a'lam'ül ulemail mütebahhiri Anadolu kazaskerliği payesiyle sabıkâ İstanbul kadısı olan mevlâna İbrahim idam idüb kasabatla arz mûcebince hüdavendigâr sabıka tarafından virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak bâbında müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 106

Hüküm 488.

İstanbul kaimakamına ve hassa bostancıbaşıya Mihaliç ve Balıkesri ve kadılarına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb yanında berât-ı şerîfimle tercümânlık hıdmetinde olan Yasef Mağriso nâm tercümânın bundan akdem Bursada mahsul-u emvâl iken kayd olunan İsmail paşanın ademleri Hüseyin zımmetinde temessükü mûcebince bin yüz senesinde dört bin altı yüz altmış altı guruş hakkı olub taleb eyledüğünde virmekde taallül ve muhalefet itmekle bundan akdem ihtiyarı fermânım olmuşiken firar ve hâlâ varub mezkûr kazalarda vaki' çıktıklarında iktiza eylediklerin bildürüb mesfûr tercümânın mezkûr Hüseyin zımmetinde şer'le minvech olan olmikdar guruş hakkı alıvirmeyüb taallül ider ise sen ki vezir-i müşârünileyh ve bostancıbaşı mumâileyhsin bulunduğun yerde ahz ve dav'a alub divân-ı hümâyûnumda görülmek üzre Edirneye ihzar görülmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 106

[s.123]

Hüküm 489.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb berât-ı şerîfimle yanında tercümanlık hıdmetinde olan Avraham Mahir veled-i Rozansın kimesneye deyni olmayub vekil dahî olmuş değil iken Beşiktaşlı Hamlaki oğullarından Mehmed Efendi nâm müteveffânın varisleri hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn sen baban içün kefilsin deyû mücerred şahid-i rûz ikâmetiyle gadr murad itmeleriyle merâkim şer-i şerîf olduklarında muarazadan men'-i birle canib-i şer-iden hüccet-i şer-iyye virilmişken yine memnu' olmayub tekrar nizâ'dan halî olmadıkların bildürüb mûcebince şer'le men' ve def' olmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin şer'le görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 106

Hüküm 490.

Gelibolu naibine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından (boş) nâm kapudanın şaykası Gelibolu karibinde şiddet-i rüzgârdan parelenüb kapudan-ı merkûmun ve ecirlerinin hâlas olan eşyaların salim götürmek içün Geliboluda Françe konsolosunun yasakçısı Ali nâm yeniçeri irsâl olundukda sefine-i merkûmenin ba'zı eşyasını alub Geliboluya getürdükde sefine-i merkûmeden çıkan Ali Paşa benim dahi sefine-i merkûmede ve ecr-i eşyam zayi olundu anları dahi sen ahz eyledün deyû mezkûr yasakçıyı hilâf-ı şer-i şerîf rencideden halî olmaduğun bildürüb madamki şuhud-u udûl ile şerr'en üzerine bir nesne sabit olmaya hilâf-ı şer' rencide ittirilmeyüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin şer'le görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 106

Hüküm 491.

(boş) ve (boş) kadılarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Antalya ve tevabi iskelelerinde Françe ve Françeye tabi' olan tüccâr tâifesinin umur ve mesâlihi görülmek üzre Baltazar Gorçon nâm Françe konsolosu nasb ve tayin olunub yedine müceddeden berât-ı şerîfimle virildüğün bildürüb zikr olunan konsolosluk mesfûra elinde olan berât-ı cedid mûcebince zabt ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin elinde olan berât-ı cedid mûcebince zabtıiçün hükm virilmiştir.

Fî evâsıt-ı N sene 106

Hüküm 492.

Dıraç ve (boş) ve (boş) kadılarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç ve tevâbi iskelelerinde France ve Françeye tâbi' tüccâr tâifesinin umur ve mesâlihin görmek üzre Baltazar Konet nâm Françelü konsolos nasb ve tayin olunub yedine müceddeden berât-ı şerîfimle virildiğün bildürüb zikr olunan konsolosluk mesfûra elinde olan berât-ı cedidi mûcebince zabt ittirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin elinde olan berât-ı cedid mûcebince zabtıiçün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 106

Hüküm 493.

Sedd'ül bahr muhafazasında olub Rumeli beglerbegisi payesine mutasarrıf olan Bahri Mehmed Paşaya ve boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

France kapudanlarından üç sefine ve üç şayka kapudanlarının vilayetlerine mürûrlarına mümanat olmamak ahz ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince mu'tâd üzre altı kıta yol hükmü verilmiştir.

Fî evâsıt-ı N sene 106

[s.124]

Der zaman sadır sadır'ül-vüzera Hazret-i Mehmed Paşa vekil-i küttab efendi tale'allah umurhüma ve bekâhümayı evahirinde sene sebt ve mie ve elf

Hüküm 494.

Dıraç ve Sayda kadılarına ve mütesellimlerine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb sabıka Dıraç ve Sayda iskelelerinde France konsolosu olan Yani Milonun ba'zı zımmîler ve Yanyalı tüccârlar zımmîlerinden hakkı olunub taleb eylediklerinde virmekde taallül ve muhalefet eylediklerin bildürüb şer'le görülüb alıvirmeyüb taallül ve muhalefet ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin şer'le görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i N sene 106

Hüküm 495.

Mısır valisi vezir elhac İsmail Paşaya ve Mısır kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France padişahı Asitâne-i Saadetimiz ile dostlukda sabit-i kadim ve sadakatde rasih-i dem olunmağla memâlik-i mahrûseme gelüb giden tüccâr ve ademleri her vechle himâyet ve siyânet olunub hilâf-ı şer-i şerîf rencide ve taaddî olunagelmiş vekil iken hâlâ memâlik-i Mısıra tâbi' bender-i İskenderiyeye gümrük hanesinden bin yüz beş senesinde France tüccârının on dokuz

denk çuka ve iki sanduk kırmuz ve dört kara kahveki kıymetleri elli kile akçe sermaye olmak üzre sabıka Mısır valisi olan Ali Paşa tarafından hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ve bi gayr-i hak ahz ve furuht ve inayet ittirmeyüb külli zulm ve taaddî olunmağla Françe tüccârının hilâf-ı şer-i şerîf azl olunan emvâli şimdiye değin red ve teslim olundu ise ashâbına red ve teslim ve fimabaad Françe tüccârı gereği gibi himâyet ve siyânet olunub bi gayr-i hak bir akçe virmelerine gadr olunmamak üzre merhum ve ma'furleh alî cenab mekâtim sultan Ahmed tabe serâhû zamanında virilen emr-i şerîf mûcebince bundan akdem olunmamışiken icray-ı hak olunmaduğun bildürüb Françe tüccârının azl olunan emval ashabına red ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 106

Hüküm 496.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb berât-ı şerîfimle tercümanlık hıdmetinde olan Yasef Miharleho nâm tercümanı İstanbulda (boş) nâm kimesnesinde dört bin guruş hakkı olub şahid-i rûz-u ikâmetiyle hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ve bi gayr-i hak gadr murad eyledüğün bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub bu makule dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divan-ı hümâyûnumda istimâ' olunmak üzre Edirneye havale olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divan-ı hümâyûnda istima' olunub gayri yerde istimâ' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 106

Hüküm 497.

Sedd'ül bahr muhafazasında olub Rumeli begler begisi payesine mutasarrıf Bahri Mehmed Paşaya ve boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hitaben Françe elçisinin arz-ı hali mûcebince Françe kapudanlarından üç sefine üç şayka cemân altı kıta' sefainin kapudanlarının isimleri açık olmak üzre altı kapudan içün başka başka yol hükmü verilmiştir.

Fî evâsıt-ı L sene 106

[s.125]

Hüküm 498.

İstanbul kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârının Asitâne-i Saadetime getürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ idüb çarşu çukadan tâifesine perakende ile bey ettirdikleri çuka ve kumaş ve sâir zirâ'dan tahsil-i eşyalarıiçün İstanbul ihtisabı tarafından dahl olunmağla bey ve şerâlarının teftil ile bais olmalarıyla husus-ı mezbûrun hukukunu minval olundukda Efrenç tüccârının çarşu ve bazarda bey ettirdikleri çuka ve kumaş ve sair metâlarına ihtisab canibinden taarruz olunagelmişdir ve bi'lfiil ihtisab sarrafan ağası kendü tarafından mezburların metâ'larına bir ferd taarruz eylememişdir deyu cevab virdüğün Anadolu kazaskerliği payesiyle İstanbul kadısı olan mevlana İbrahimin arzı mûcebince hüdavendigar-ı sabık tarafından virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak üzre bundan akdem emr-i şerîfim virilmişiken mübaya' olmağla müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda minval-i muharrir üzre emr-i şerîfim verildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda bu bâbda sadır olan ferman-ı celil'ül kadrim mûcebince amel idüb dahi Françe tüccârı gümrüğün ahidnâme-i hümâyûn mûcebince edâ idüb çukadan tâifesine bey ettirdikleri çuka ve kumaş ve sair zira'dan tahsil eşyalarına ihtisab tarafından kimesneyi dahl ve taarruz ittirmeyesin Françe padişahı bab-ı saadetimiz ile sadakat ve ihlâsda sabit-i kadim ve rasih-i dem olmağla elçinin şekr ve şikâyeti mehr ve müfesserdir mesfûrları bervechle himâyet ve siyânet eyleyesin şöyle bilesin ve ba'del-nazar bu hükm-i hümâyûn-u berât üzre idüb alâmet-i şerîfe i'timad kılasın tahriren evâsıt-ı L

Sene 106

Hüküm 499.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tercümanlarından Avrahim nâm tercümanın İbrahim nâm kimesne zimmetinde temessükü mûcebince bin dokuz yüz üç yüz yedi guruş hakkı olub henüz almadan fevd olub müteveffa-ı mezkûrun eytam-ı sifârının İstanbulda zımmî muhtarı olan İbrahim Efendi dimekle ma'ruf kimesneden taleb eyledikde sen müteveffa-ı mezkûrun zımmetini hal-i cibayetine ibra ve iskat almışidin deyû niza' itmekle bir defâ müteveffâ-ı mezkûr İbrahimin Salibgir oğlu

Mehmed ile ve bir def'a zımmî merkûm ile vâki' şer-i şerîf olundukda vech-i meşrûh üzre mezkûr tercümanın olmikdar guruş hakkı hükmü birle canib-i şer-iden hüccet-i şer-iyye virilmekle bi't-tamam ahz ve karz eyledikden sonra zımmî merkûm seririne salik olub şahid-i rûz ikâmetiyle gadr murad eyledüğün bildirüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub zımmî merkûm tekrar taallül ve niza ider ise ahvalleri divan-ı hümâyûnda görülmek üzre orduy-ı hümâyûnuma havale olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnda istimâ' olunub gayri yerde istimâ' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre şurutuyla yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 106

[s.126]

Hüküm 500.

Bosna beglerbegisine hükm ki

Frençe elçisi arz-ı hâl gönderüb Gayla kal'asında Venedik keferesinin yedinde esir iken firad ve emin ve müste'min olmak üzre hüsn-i rızalarıyla orduy-ı hümâyûnuma memâlik-i mahrûsemde vâki' kasabat ve karaya mültehak olan Françelüler ahidnâme-i hümâyûna muhalif istirkak olundukların bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub olmakule Venedik keferesinin yedinde esir iken firar ve hüsn-i rızalarıyla orduy-ı hümâyûnuma ve memâlik-i mahrûsemde vâki' kasabat ve karaya iltiha iden Françelüler iştirkak olunmayub Selanikde olan Frençe konsoloslarına teslim olunmaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâeyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda anın gibi Françelü esir bulunur ise ıtlak olunub isbatıvirile deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince tabi'i mezbûrdan kendü hüsn-i rızası ve ihtiyarları ile firar idüb gelenler istirkak olunmayub Frençe konsoloslarına teslim olunmaları emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 106

Hüküm 501.

Mora tarafında asakir-i islâma serasker olan vezir İbrahim Paşaya hükm ki

Frençe elçisi arz-ı hâl gönderüb Mora ceziresinde Venedik keferesinin yedinde esir iken firad ve emin ve müste'min olmak üzre hüsn-i rızalarıyla orduy-ı hümâyûnuma ve memâlik-i mahrûsemde vaki' kasabat ve karaya mültehak olan Françelüler ahinâme-i hümâyûna muhalif istirkak olundukların bildürüb ahidnâme-i

hümâyûn mûcebince amel olunub olmakule Venedik keferesinin yedinde esir iken firar ve hüsn-i rızalarıyla orduy-ı hümâyûnuma ve memâlik-i mahrûsemde vâki' kasabat ve karaya iltihak iden Françelüler istirkak olunmayub Atinada olan Françe konsolosuna teslim olunmaları bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda anın gibi Françelü esir bulunursa ıtlak olunub isbatı virile deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince tabi'i mezbûrdan kendü hüsn-i rızası ve ihtiyarları ile firar idüb gelenler istirkak olunmayub Françe konsoloslarına teslim olunmaları içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 106

Hüküm 502.

Sedd'ül bahr muhafızı vezir Yusuf Paşaya ve boğazhisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından isimleri açık üç kıta' sefine ve üç kıta' şayka kapudanlarının mu'tâd üzre yollarına revane olmalarıiçün ahidnâme-i hümâyûn mûcebince şurutuyla yol ahkâmı verilmiştir.

Fî evâhir-i L sene 106

Hüküm 503.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb berât-ı şerîfimle tercümanlık hıdmetinde olan Yasef Mafrinso nâm tercümânın Danyal Hüseyin dimekle ma'ruf kimesne zimmetinde temessükü mûcebince bir mikdar hakkı olub taleb eyledikde virmekde taallül ve muhalefet eyledüğün bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin temessükü mûcebince şer'le tevcih iden hakkı alıvirilüb taallül ve muhalefet ittirilmemek içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 106

Hüküm 504.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tâcirlerinden Fransuv Çoklas nâm tâcirin bundan akdem ber saye-i amire kethüdası olan Mustafa zımmetinde bir mücevher kuşak bahasında bin yüz elli guruş hakkı olub henüz almadan fevd olub müteveffa-ı mezkûrun İstanbulda eytamı zımmisi olan Abdülkadir dimekle ma'ruf

kimesneden müteveffayı malından şer'le alıvirmeyüb ihkâk-ı hak olmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ imeğin vech-i meşrûh üzre şer'le görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 106

[s.127]

Hüküm 505.

Haleb kadısına ve mütesellimine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı medine-i Halebe getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'larının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin virdiklerinden sonra yedlerine edâ tezkereleri virilüb ba'de aher iskeleye götürmeğe mümânaat olunmak icab itmez iken Haleb muhassılının vekili (boş) nâm kimesne hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn gümrük edâ olunmuş metâ'ları alıkoyub rencide eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin ümena aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 106

Hüküm 506.

Haleb kadısına ve mütesellimine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı medine-i Halebe getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'larının rusum-u aliyye ve konsolosluk hakkı virdiklerinden sonra ticaretlerine muhalefet olmak icâb itmez iken Halebde sâkin Hacı Abdülvehhab nâm kimesne ahidnâmeye mugâyir mücerred tamir içün Françe tüccârının ticaretlerine mümanaat ile rencideden hali olmaduğun bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda bi'lcümle eğer kuruda ve eğer deryada kendü halinde yürüyan Françelü olub eman üzre gelüb giden tüccâr tâifesi ve ol diyar tâcirleri ve tercümanları ve sâir ademleri ve deryadan ve karadan memâlik-i mahrûseme gelüb bey ve şera ve ticaret eyleyüb şöyleki rusum-u aliyye ve konsolosluk hakkıdır adat-ı kanun üzre virdiklerinden sonra gelişden ve gidişden kapudanlardan ve deryada yürüyan hassa ve gönüllü reislerden ve gayriden ve asakir halkından kimesne mâni' olmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 106

Hüküm 507.

İstanbul kaimakamın ve kadısına ve bostancıbaşıya hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb yanında berât-ı şerîfimle tercümanlık hıdmetinde olan Yasef Maferenso nâm tercümânın mukaddemâ Bursada mahsul-ü emval iken kabl olunan İsmail Paşanın damadı Hüseyin zimmetinde temessükü mûcebince bin yüz senesinde dört bin iki yüz altmışaltı guruş hakkı olunub taleb eyledükde virmekde taallül ve muhalefet itmekle bundan akdem ihzarı fermanım olmuşiken da'vasını İstanbulda görmek üzre bir tarif ile emr olub Çorluda gerü avdet eyledüğün bildürüb mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince da'vaları divân-ı hümâyûnumda görülmek üzre orduy-ı hümâyûnuma ihzar olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şer'le görülmek üzre orduy-ı hümâyûna ihzar olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 106

[s.128]

Hüküm 508.

Orduy-ı hümâyûnumdan Edirneye varınca yol üzerinde vaki' olan kadılara ve zikr olunan kazalarda vaki' zabitler ve a'yân-ı vilâyete hükm ki

France begzadelerinden kıdvetü'l a'yan'ül millet'ül mesihiyye Darli nâm begzâde orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl idüb orduy-ı hümâyûnumda mean gitmek üzre iken hasta olub Edirneye avdet murad itmekle her kangınızın taht-ı kazasına varub dâhil olur ise kendünün ve bir nefer yasakçı ve iki nefer hıdmetkârının yollarda mürûruna mümânaat olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî sene 106

Hüküm 509.

Belgrad muhafızı vezir Cafer Paşaya hükm ki

Kıdvetü'l ümera'il millet'il mesihiyye France elçisisnin kapu kethüdası Konstantin orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl idüb bundan akdem orduy-ı hümâyûnum Belgraddan Yanlovaya ubur eyledüğün ve Radinden Nemçe taburundan hüsn-i rızalarıyla firar ve asker-i islama mültehak olub hüsn-i uburundan France elçisine irsal olunmak üzre Belgrada gönderilen üç nefer Françelüler emn ve salim Asitâne-i Saadetime irsal olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî sene 107

Hüküm 510.

İzmir mollasına ve İzmirde a'yân-ı vilâyete hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb kalyonlarının serdarı ve rabıtasının muhtarı kapudanların kaimakamı reâyânın ihtimamı hususunda vaki' fevd olunmayub ve akçeleriyle zad ve zevadları tedarikinde ve ihtimamı eyleyeler deyû ahidnâme-i hümâyunda mestûr ve mukayyed olmağla bundan akdem Mısıra gönderilmek üzre İzmirde tehir ve tevkıf ittirilen France sefinelerinde olan Françelüler vilayetlerine gitmek üzre yolların tutub zad ve zevadeye mesalihleri olmağla Françeye varınca kifayet idecek kadar zad ve zevadeleri ahidnâme-i hümâyûn mûcebince akçeleriyle alıvirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince Françeye varınca kifayet idecek kadar zad ve zevadeleri tedarikine ihtimam olunub bu bahane ile kadar-ı kifâyeden ziyâdesini almamak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i R sene 107

Hüküm 511.

Sakız muhafızı vezir Hüseyin Paşaya ve Sakız mollasına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb Sakız ceziresi iskelesine gelüb giden France tüccârının umur ve mesalihin görülmek üzre kıdvetü'l a'yân'ül millet'il mesihiyye Mosad Varitka nâm Françelü konsolos nasb ve tayin olunub ahidnâme-i hümâyûn mûcebince olunageldüğü üzre berât-ı şerîfimle virildiğin bildürüb mûcebince zabt ittirilmek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre berât-ı şerîfimle virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın elinde olan berât-ı cedid mûcebince zabtıiçün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 107

[s.129]

Hüküm 512.

İzmir kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde Kasab Cafer Mahallesi karibinde vaki' bağçelerin önünden sairmatardan ceryan iden seyl mecray-ı kadimden çıkub yine mahalle-i mezbûrede mütemekkin France tüccârından Musa veled-i Radiv nâm tâcirin mülk-ü menzilinin eşiği altına uğrayub mahzenlerine zarar-ı şer-isi olmağla bundan akdem mahall-i merkûme varub ma'rifet-i şer'le keşf olundukda kendü malıyla sair mezkûrun önüne sed ve mahleb-i kadime icra olunmak

üzre canib-i şer-iden hüccet-i şer-iyye virildiğin bildürüb mûcebince hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin hüccet-i şer-iyye mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 107

Hüküm 513.

İstanbul kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb yanında berât-ı şerîfimle tercümanlık hıdmetinde olan İbrahim veledi Musa nâm tercümânın kimesneye deyni olmayub ve şuhud-u udul ile üzerine şer'an bir nesne sabit olmayub ve hüccet-i şer-iyye verilmiş değil iken ser-i etvardan Yani Cenan nâm hatun serte salik olub bin doksan beş senesinde zevce hal cibayetinde iken iki bin guruşluk cevahirlerimizi senin yanına emanet vaz' eylemeziz deyû hilâf-ı şer-i şerîf ve bila hüccet-i şer-iyye mütalebe ile nevl rencideden hali olmaduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub hilâf-ı şer-i şerîf olan da'vası istima' olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tâcirler ve tercümanları ve konsolosları memâlik-i mahrûsemden bey ve şerâ ve ticaret ve kefalat hususlarında sair umur-u şer-iyyede kadıya varubsebt-i sicil idüb ve yahûd hüccet alalar sonra niza olur ise hüccet ve sicile nazar olunub mûcebince amel oluna ikisinden biri olmayub mücerred şahid-i ruz ikamet idüb hilâf-ı şer-i şerîf nesne da'va iderler ise madamki kadılardan hüccetleri olmayub ve yahûd sicilinden mukayyed bulunmaya anın gibi tezvir ittirilmeyüb hilâf-ı şer-i şerîf olan da'vaları istima' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 107

Hüküm 514.

İstanbul kaimakamına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb berât-ı şerîfimle yanında tercümânlık hıdmetinde olan Yasef Mafrenso nâm tercümanın ve oğlu Musanın kimesneye deynleri olmayub ve şuhud ve udul ile şer'ân üzerlerine bir nesne sabit olmayub ve hüccet-i şer-iyye virilmiş değil iken (boş) nâm kimesne serte salik olub bin yüz senesinde senin yanına beş kise akçe emanet vaz' eylemiş idim deyû gâh tercüman-ı mezkûru gâh oğlunu hilâf-ı şer-i şerîf ve bilâ hüccet-i şer-iyye mütalebe ile rencideden hali olmaduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunub hilâf-ı şer-i şerîf olan da'vası istimâ' olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ

itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tâcirleri ve tercümanları ve konsolosları memâlik-i mahrûsemde bey ve şerâ ve ticaret ve kefalet hususunda ve sair husus-ı şer-iyyede kadıya varub sebt-i sicil idüb ve ya hüccet alalar sonra niza olur ise hüccet ve sicile nazar olunub mûcebince ile amel oluna ikisinden biri olmayub mücerred şahid-i rûz ikamet idüb hilâf-ı şer-i şerîf nesne da'va iderler ise madamki kadılardan hüccetleri olmayub ve yahûd sicilden mukayyed bulunmaya anın gibi tezvir ittirilmeyüb hilâf-ı şer-i şerîf olan da'vaları istima' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 107

[s.130]

Hüküm 515.

Bağdad dergâh-ı muallam yeniçeri ağası olan vezir Mehmed Paşaya ve hassa bostancıbaşıya hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb kendünün ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün senede bir def'a' yedi bin medre hamra emr-i şerîf virilegelmekle bu sene dahi beher medresi onar vukıyye olmak üzre İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü yalnız yedi bin medre hamrın Galatadan evine nakline mümanaat olmayub zabitlerden ve aherden harc ve avaid namına akçe mütalebesiyle rencide olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 107

Hüküm 516.

Bir sûreti

Françeye tâbi' ruhban ve tüccâr tâifesinin kifaf-ı nefsleriçün yalnız üç bin medre hamrı vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Hüküm 517.

Bir sûreti

Elçiy-i mûmâileyh yanında hıdmetde olan beş nefer Françe tercümanlarının kifaf-ı nefsleriçün yalnız beş bin medre hamrın şurut-u mezkûr ile yazılmıştır.

Hüküm 518.

Bir sûreti

Françelü Döbutato ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün iki bin medre hamrın şurut-u mezkûr ile yazılmıştır.

Hüküm 519.

Bir sûreti France begzadelerinden Vilademir nâm begzadenin nefsleriçün bin beş yüz medre hamrın şurut-u mezkûr ile yazılmıştır

Hüküm 520.

Bir sûreti

France begzadelerinden Döbeleron nâm begzadenin nefsiçün bin medre hamrı şurutla yazılmıştır.

Hüküm 521.

Bir sûreti

France begzadelerinden Can Batista Fabro ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün bin beşyüz medre hamrı şurut-u mezkûr ile yazılmıştır.

Hüküm 522.

Bir sûreti

France etıbbasından Dermançe nâm tabibin nefsiçün bin medre hamrı şurutuyla yazılmıştır.

Hüküm 523.

Bir sûreti

Messineli Cori Bargir nâm begzadenin ve ademlerinin kifaf-ınefsleriçün bin medre hamrı şurut-u mezkûr ile yazılmıştır.

Hüküm 524.

(boş) kadısına hüküm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb kaza-ı mezbûrede France tüccârı akl içün akçeleri ile getürdükleri nesnelerden bac ve gümrük mütalebe olunagelmiş değil iken hâlâ France tüccârı kaza-ı mezbûrdan iştirâ eyledikleri otuz beş res henazırı

hanelerine nakl itmek istediklerinde ba'zı kurudan ve gazrciler ve topçu ve yeniçeriler gümrük ve bac mütalebesiyle hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn say sahih amel olunub Françe tüccârı nefsleriçün akçeleriyle alub hanelerine nakl eyledikleri olmadığın henazırdan bac ve gümrük mütalebesiyle rencide olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda hedâye ve atlasları ve makulat ve meşrubatları tamamı içün akçeleriyle getürdükleri nesnelerden gümrük ve bac taleb oluna deyû mestûr ve mukayyed olmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel oluna deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i C sene 1107

[s.131]

Hüküm 525.

Ağrıboz muhafazasında olan İbrahim dame ikbalehûya hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe padişahı Asitâne-i Saadetimiz ile sadakat ve ihlâsda sabit-i kadim ve rasih-i dem olmağla Françe sefinelerine girüb ruy-ı deryâda yürüyan hitâm ve ziver-i kemâl emn ve selamet ile menzil-i maksudlarına gidüb gelüb ıyab ve zehablarına mütezarar olmayub haliya Venediklüye tâbi' Atabas nâm Papas ve Sarko Döpatronola nâm Venediklüler ile avret-i mezil ile Françe kapûdanlarından Can dö Sayro nâm kapudanın Tartina dimekle ma'rûf kimesne girüb giderler iken sefine reislerinden Şa'ban nâm kimesne rast gelüb mesfûrları esr ve sebi ve emvâl ve erzakların ahz idüb ba'de bahalariçün dört yüz doksan guruşların almağla Françe sefinelerinde bulunan Venediklüler istirkâk olundukları sûretde anlar dahi Françe sefinelerine rast geldiklerinde derûnunda bulunan Müslümanlar istrikâk itmelerine bais olduğun bildürüb Venediklüye tâbi' olub mesfûr kapudanın sefinesinden istirkâk olunan mesfûrların emvâl ve erzaklarıyla bahalariçün alınan olmikdar guruş merkûm Şa'ban reisden alıvirülüb taallül ve muhalefet ittirilmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı C sene 107

Hüküm 526.

Mısır valisine ve kadısına ve yedi bölük ağalarına hükm ki

Françe elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb bundan akdem bender-i İskenderiyede gümrük emini ve hâlâ mahrûse-i Mısırda mütemekkin olan Yasef veledi Evan Cangir nâm Yahûdi mahsulen Françe tüccârının elli kilelik mukderib

eşya-ı mütevaidlerin ahz idüb külli gadr itmekle ahidnâme-i hümâyûn mûcebince bu makule dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divan-ı hümâyûnumda istimâ' olunmak üzre mezkûr Yahûdinin ihzârı fermânım olmuşiken icra olunmayub ve France tüccârı mesfûru duyûn-ı Mısırda da'va eylediklerinde itaat-ı ferman eyledüğünden maada France padişahının hakikat-i nice taşra gelmek imradiyle italat-ı ayan eyledüğün bildürüb icây-ı şer-i ve ihkâk-ı hak olunmak içün mesfûr Yasef divân-ı hümâyûnum ihzar olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır

Fî evâsıt-ı S sene 107

Hüküm 527.

Mora seraskeri vezir İbrahim Paşaya hükm ki

France elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb üç yüz nefer Françelü ve yedi bin düşmanından firar ve Begşehirde yanında olduğun bildürüb mezbûrlar tarafından tayin ve irsâl eyledüğü ademine teslim ve zad ve zevadeleri narh-ı cârî üzre alub Selaniğe gelince mürûrlarına mümanaat olmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ricâ itmeğin mebûrlar kendü hüsn-i rıza ve ihtiyarlarıyla gelmişler ise sebi ve iştirkakda olmayub aslen Selaniğe gelince mürûrlarına mümânaat olunmaya deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 107

Hüküm 528.

Boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

France kapudanlarından yedi kıta'a şayka ve sekiz kıta' sefine kapudanlarına France elçisi arz-ı hâli mûcebince isimleri açık başka başka on beş kıta' izn hükmü yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 107

529 numaralı hüküm sehven ahkâm defterine kayd olup nişan defterine nakl olmuştur.

[s.132-133]

Hüküm 530.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılarına hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Asitâne-i Saadetimde mukim France padişahının elçisi olan Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bil'hayr orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb iftihâr-ı ümerây-ı izâm'ül iseviye muhtar-ı küberâ'il

hitâm fi'l millet'il mesihiyye maslah-ı mesâlih cemâhir'ül tâifet'ül Nasraniye Françe padişahı hutimet avakıbuhu bi'l hayr ver'reşad devlet-i aliyyem ile kadim-i olzamanandan berû ahd ve misak ve sulh ve vefâk üzre olub dostlukdan ziyade kadim ve rasih-i dem olmağla memâlik-i mahrûseme gelüb ve giden bazirganlar ahidnâme-i hümâyûn mûcebince asûde-i hâl ticaret idüb ol vechle himâyet ve siyânet olunagelmeğin Galataya getürdükleri ve alub götürdükleri çuka ve kumaş ve kantara gelen eşya ve sair emtia'nın resm-i masdariyelerin tahrir-i atik defteri mûcebince virmeğe rızaları olmağla sabıka kazasker merhum İbrahim Efendi mukaddemâ muharrir ta'yin ve tahrir ve Haremeyn-i şerîfeyn muhasebe defterlerine kayd ve bu ana gelince resm-i masdariyelerin tahrir-i cedid defteri mûcebince edâ iderleriken sair izn-i resm-i masdariye tahrir-i atik defteri mûcebince alması fermân olunmağla tâife-i mesfûrdan dahi masdariyciler tahrir-i atik defteri mûcebince almağa yedimizde fermanımız vardır deyû mütalebe ile rencide itmeleriyle müste'men tâifesinin getürdükleri ve alub götürdükleri emtiadan resm-i masdariye alınagelen eşyanın resm-i masdariyelerin ellerinde olan tahrir-i cedid defteri mûcebinceedâ eylediklerinden sonra tahrir-i atik defteri mûcebince alunur deyû masdariyecilere rencide ve remide ittirilmeyüb himâyet ve siyânet olunmak üzre iftihar'ül havas ve'l tercin mu'temed'ül mülûk ve's-selâtin bi'l-fiil dar'üssaadetim ağası olan Nezir Ağa dame uluvvuhu arz ve i'zam itmekle vech-i meşrûh üzre amel olunub himâyet ve siyânet muhasebesinden yedlerine virilen mührlü nişanlu tahrir-i cedid defterlerine nazar olundukda Galata ve tevabiinde müslümandan gayr-i bazirgan bey' ve şerâ eyledükleri alâ ve evsât ve edna ıskarlat ve saye-i londirne ve londura her ne nev'i çuka olur ise olsun beher yafta ve çuka elli zirâ' olmak üzre yedlerinde olan tahrir-i cedid defterinde tafsil olunan şurut ve kuyud üzre her bir yafta ve bezden yirmi akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye-i kumaş ve bez ve atlas ve diba ve kemhâ ve yeşil her ne nev'i kumaş olur ise olsun ve sofdan ve altunlu bezden ve ibrişimli bezden ve ibrişimden ve ketân bezden yüz akçede bir akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye kantar kantar ile vezn olunub furuht olunan mekul ve gayr mekul her ne olur ise olsun yirmi vakfiyeden ziyâdesi vakf canibinden vaz' olunan kantar ile vezn olunan her bir kantarından bir buçuk akçe resm-i kantar alunur ve alunan resmin nıfs-ı baiden ve nıfs-ı müşteriden alunurresm-i masdariye-i cild-i câmus ve sığır iki Efrenç ve Françe ve İngiltere ve Flemenk ve Ceneviz götürürler ise her bir cild-i sığırdan İkişer akçe resm ve her bir câmus gönden ikişer akçe resm alunur resm-i masdariye-i yapağı Galata ve tevâbi'inde sefinelere tahmîl olunub Akdeniz

canibine giden yapağıdan çuval başına kırk beş akçe resm alunur her ne şekil çuval olur ise olsun resm-i masdarye-i meşin Galata ve tevâbi'i iskelelerine sefine tahmîl eyledikleri meşin ve denkleri ki on kantar ve dokuz buçuk kantar gelür her bir denginden seksanar akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye-i şem-i asel Galata ve tevâbi'i iskelelerinde sefinelere tahmîl idüb aher diyâra götürdükleri şem-i aselin her bir vukıyyesinden yalnız bir buçuk akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye-i cemşir etrafından Galataya gelen ve ba'de Galata ve tevâbi' iskelelerinde sefinelere tahmîl idüb aher diyâra götürdükleri cemşir ağacının her bir kantarından bir buçuk akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye-i cam Galata ve tevâbi'inde furuht olunan billur cam sanduğunun alâ ve evsât ve ednâ her ne nev'i olur ise olsun her bir sanduğundan altmış akçe resm alunur resm-i masdariye-i beyaz teneke Galata ve tevâbi'inde furuht olunan beyaz tenekenin her bir varilinden kırk akçe resm-i masdariye alınır her bir varili altı yüz teneke alur resm-i masdariye-i ayna Galata ve tevâbi'inde furuht olunan/ beyaz tenekenin her bir varilinden kırk akçe resm-i masdariye alunur/ ayna sanduklarından ki her sanduğu yüz ve seksan ve doksan ayna alur her bir sanduğundan kırk akçe resm alunur resm-i masdariye-i isfidac Galata ve tevâbi'inden furuht olunan isfidac sandıklarından ki yirmi dört ve yirmi beş vukıyye gelür her bir sanduğundan on beş akçe resm alunur resm-i masdariye-i kağıd bazir kağıdının her bir külçesi yirmi deste gelür her bir külçesinden ikişer akçe ve büyük İstanbul kağıdının her külçesinden yedişer akçe ve orta İstanbul kağıdının her külçesinden dörder akçe ve çerçeve kağıdının her denginden ikişer akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye-i kenevir bezi Karadenizden gelen keneviri ki kanavitse ta'bir olunur alâ ve evsat ve ednâsının her bir tonundan ikişer akçe resm-i masdariyeye alunur resm-i masdariye-i erbâh panayırından giydikleri abaya erbâh ta'bir iderler etrafdan gelüb Galatada bey' olundukda alâ ve evsât ve ednâsının her bir tonundan yedişer akçe resm-i masdariye alunur resm-i masdariye-i sicim etrafdan gelüb Galatada ve tevâbi'inde furuht olunan sicimin bey' olundukda alâ ve evsât ve ednâsının her bir çuvalından otuz akçe resm-i masdariye alunur resm-i bötürga? balık variller ile taşradan gelib tuzlu balık gerek Müslim ve gerek kâfir her kim iştirâ ider ise su varili ta'bir olunur bir varil tuzlu balık müşteriden yirmi beş akçe masdariyeden ve yirmi beş akçe dahî İstanbul balık emini tarafından alınır ve omuz varili ta'bir olunur bir varil tuzlu balıkdan kırk akçe masdariyede ve kırk akçe balık emini alur ve arka varilden yüz yirmi akçe alunur bunun nısfını dahî masdariyeden ve nısf ücreti balık emini alur resmi- masdariye-i

sefine İstanbul ve Galata ve Üsküdar ve Eyüb ve sâir Akdeniz ve Karadenizde vâki' iskalelelerde sefineler furuht olundukda Françeye furuht olur ise bin akçeden kırk akçe resm-i masdariye alur baî ve müşteri gerek Müslim ve gerek Kefere olsun her mikdar resm-i masdariye alunur ise nıfsı baîden ve nıfs ücreti müşteriden alunur ve Tekfur Dağı kazasının masdariyesi Galata masdariyesine tâbi'dir Galatada minvâl üzre masdariye alunur ise anda dahî ol vech üzre masdariye alunur müste'men tâifesinin getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'dan resm-i masdariye alunugelen eşyanın resm-i masdariye ellerinde olan tahrir-i cedid defteri mûcebinceedâ eylediklerinden sonra tahrir-i atik defteri mûcebince alunur deyû masdariyecilere rencide ve remide ettirilmeyüb himâyet ve siyânet olmak üzre merhum ma'furleh alem Sultan Ahmed Han tabeserahû zaman-ı saadet'ül ahbar tezvir sabıka ve dar'üssaadetim ağası olan Nezir ağanın arzı mûcebince emr-i şerîf virilen hala cülus-uhümayunda saadetmakrunum vaki' olmağla masdariyeciler sairleriçün yedimizde olan emr-i şerîf tahrir ittirdüğü Françe tüccârından dahi resm-i masdariyey-i tahrir-i atik defteri mûcebince alunur deyû mütalebe ile rencideden hali olmadıkların bildürüb müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâeyledüğü ecilden ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın defter-i cedid mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki vusul buldukda bu babda mukaddemâhalen alâdırolan fermân-ı celil'ül şerîfim mûcebince amel idüb mi'nbaad hilafına rıza göstermeyesiz ve şöyle bilesiz ve ba'del-aher

Fî evâsıt-ı N sene 107

[s.134]

Hüküm 531.

Selanik muhafızına ve kadısına hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Françe padişahının ahidnâme-i hümâyûnumda mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'lhayr orduy-ı hümâyûnuma arzı hâl gönderüb Françe kapudanları bender-i Selanikde duhan iştirâ ve şaykalarına tahmîl murad eylediklerinde ba'zı kimesneler ahz ve celb içün mâni' oldukların bildürüb mezbûrlar iştirâ eyledikleri duhanın gayrı devlet üzre gümrüklerin virdiklerinden sonra sefinelerine tahmîline mümanaat olmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûnuma müracaat olundukda cümle eğer deryada ve eğer karada kendü halinde yürüyan Françelü olub emân üzre gelüb ve giden tüccârtâifesi ve ol diyar tâcirleri ve tercümanları ve sair adamları deryadan ve

karadan memâlik-i mahrûseme gelüb bey ve şerâ ve ticaret eyleyüb şöyleki rüsûm-u aliyye ve konsolosluk hakkıdır adat ve kanun üzre virdüklerinden sonra gelişden ve gidişden kapudanlardan ve deryâda yürüyan hassa ve gönüllü reislerden ve gayriden ve asakir halkından kimesne mâni' olmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 107

Hüküm 532.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'lhayr orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb bundan akdem hüccet-i şeriyye ve emr-i şerîf ile İngilterelülerin mahsûs-ı saileri olan elhac Ebubekir say her vechle mu'temed-ialiyye ve müstakimiken aherden Hacı Ali nâm say müdahale itmekle merhum Hacı Ebubekir Françe ve sair müste'min tâifesinin dahi mahsus-u reisi olub merhûm Hacı Aliyi ve aheri müdahale ittirmemek bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eylediği ecilden ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 107

Hüküm 533.

Kapudân-ı vezir Hacı Hüseyin Paşaya hükm ki

Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb a'zâm-ı vâlâ mirân'ülivan Françe padişahı ve İngiltere Kralı ve Venediklülerin cumhuru devlet-i aliyyemin dostlarından olmağla her birinin bazirganları memâlik-i mahrûseme berren ve bahren emn ve salim gelüb ve gidüb ticaret idüb ber vechle ba'dehak olunmayub her vechle himâyet ve siyânetleri ehl-i mühimmattan iken müşârünileyhin yalılarında ba'zı avarız ve iyâb ile adavet ve bozuk akçe olmağla hâlâ sefineleri bahr-i sefidden müsafat memâlik-i mahrûsemden olan kal'a ve Cezâyir havalisinde birbirlerine tesadüf olduklarında irsâl-i mazaret itmeleriyle hilâf-ı ahd ve fermân ve mugâyir şurût sulh ve salaha bu mesellü emr-i tedarikim hududuna ber vechle nazar-ı hümâyûnum olmamağla senki vezir-i müşârünileyhsin Asitâne-i Saadetimde mukim olan elçiler ile buluşub bu husus-ı devlet-i kadime üzre tevkıf ve nizam virüb memâlik-i mahrûsem müsafatından olan Cezâyir ve sevahil ve kal'a havalisinden ba'delyevm

bu makule vaz' ve hareket olunmak üzre tenbih ve te'kid ve gelüb giden sefain her kangınızın olur ise olsun kema tabi' himâyet ve siyânet olunmak üzre bundan akdem niza' emr-i şerîfîm gönderülüb hâlâ Françe kapudanlarından Vilad Dö Nogasi nam kapudan bir kıta' sefinesiyle Asitâne-i Saadetim tarafına gelür iken Bozca adası limanı karibinde İngiltere Fraçenin bir kıta' kalyon demur üzerinde olmağla derûnunda ola İngilterelüler demurda kıta' ve mezkûr sefinenin üzerine varub tutulub ve üç kıta'zeval donadub tabi'-i merkûme karibinde top altında sefiney-i merkûmu ahz idüb ziyâde gadrve taaddî eylediklerin bildürüb vech-i meşrûh üzre alınan Françe sefinesi İngilterelülerden gerü alınmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ecilden imdi sen ki vezir-i müşârünileyhsin vech-i meşrûh üzre İngilterelülerin tabi'-i merkûme karibinde top altında aldıkları sefineyi gerü Françelüye alıvirüb ve ba'delyevm memâlik-i mahrûsem müsafatından olan Cezâyir ve sevahil ve kal'a havalisinde hilâf-ı ahd ve misak ve mugâyir sulh ve vifak bu makule vaz' ve hareket olunmamak üzre tenbih ve te'kid ve bundan böyle tavaif-i merkûmeden ticaret tarikiyle memâlik-i mahrûseme gelüb giden müste'men her kanginizin olur ise olsun mukaddemâ ve hala fermânım olduğu üzre kema tabi' himâyet ve siyânet eylemek bâbında fermân-ı alişanım sadır olmak içün yazılmıştır.

Fî evasıt-ı R Sene 107

[S.135]

Hüküm 534

Boğaz hisar kadılarına zide fezailühümâ ve boğazhisar dizdarları zide hıfzıhümaya hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Françe padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'lhayr orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl gönderüb Françe kapudalarından (boş) nâm kapudan yalnız bir kıta' sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gerek edâ ve yedinde edâ tezkeresi verilüb vilayetine gitmek murad itmekle mu'tâd üzre boğaz hisarlarında yoklatulub içinde memnuattdan metâ' olmadıkça yerde eğlettirülmeyüb vilayetine mürûruna mümanaat olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır sekiz kıta' ismi açık hükm verilmiştir

Fî evail-i Ra sene 108

Hüküm 535.

Antalya kadısına ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine hükm ki

Frânçe elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb Antalya iskelesinde olan Frânçe konsolosu bender-i İskenderiyeye konsolos nasb ve irsâl olundukda yerine bir vekil nasb idüb lakin iskele-i mezbûrede Frânçe tüccârının itfa'ı olmadığından vekil-i mezbûr dahi Frânçe gitmek murad itmekle vekil aher nasb-ı tekâlif ile rencide olunmayub vilayetine revane olunmasına mümanaat olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 108

Hüküm 536.

Kıbrıs muhafızı ve Lefkoşa kadısına hükm ki

Frânçe elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb medine-i Kıbrısda ticaret tarikiyle mütemekkin olan tâcirleri kendü hallerinde ve kimesneye sitem itmiş değiller iken ba'zı kimesneler mücerred ahz ve celb içün kendü hevalarına tabi' şahidler peyda ve bize sitem eylediniz deyû hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûnda taaddî eylediklerin bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda ba'zı kimesneler bize sitem eylediniz deyû mücerred celb ve ahz içün hilâf-ı şer-i şerîf rencide iderise men' ve def' oluna deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 108

Hüküm 537.

Kıbrıs muhafızına ve Lefkoşa kadısına hükm ki

Frânçe elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb medine-i Kıbrısda ticaret tarikiyle mütemekkin Frânçe tâcirlerinden Dö Sakomavno nâm tâcirin yine cezire-i mezbure sâkinlerinden Salamon veledi Yani nâm zımmî zımmetinde bin yüz senesinden berû memhur deyni temessükü mûcebince bir mikdar hakkı olub taleb idüb almak istedikde virmekde taallül ve muhalefet üzre olduğun bildürüb memhur deyni temessükü mûcebince hukuk-ı sahih-i şer-iden tahsil eyledüğü müteveccih olan hakkı alıvirilüb taallül ve muhalefet ittirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şer'le görülmek içün yazılmıştır

Fî evâil-i Ra sene 108

Hüküm 538.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb İngiltere ve Nederlanda müste'menlerinin bir kimesne de hakkı olub mahkemede mübaşir ma'rifetiyle tahsil olunan akçeden harici mahkeme ve mübaşir ve çavuş resmi yüzde iki akçe virüb ziyâde taleb olunmuş iken France müste'menleri dahi vech-i meşrûh üzre virmeğe razılar iken yüzde üç taleb olunmağla sair müste'men tâifesinin yüzde iki akçeden ziyâde talebiyle rencide olunmamak içün yazılmıştır.

Fî evasıt-ı Ra sene 108

[s.136]

Hüküm 539.

Kıbrıs muhafızına ve Lefkoşa kadısına hükm ki

France elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb France tüccârından olub bundan akdem halik olan Seyf veledi Benyo nâm zımmî zımmetinde yine cezire-i mezburede mütemekkin Tormanami zımmînin (boş) guruş hakkı olmağla kıbel-i şer-iden virmeyüb kadı Vedâdin Ayazi Martini nâm tâcirden dava ve ahz ve yedine ibra ve ispatına taraf-ı şer-iden hüccet-i şer-iyye virilüb kıta'-ı niza olunmuş iken merkûm zımmî serire süluk idüb ol hüccet-i şer-iyye mugâyir tekrar dav'a zaruret olduğun bildürüb hüccet-i şer-iyye mûcebince amel olunub men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şerle görülmek içün yazımıştır.

Fî evail-i Ra sene 108

Hüküm 540.

Kıbrıs muhafızı vezir Hüseyin paşaya ve Lefkoşa kadısına hükm ki

France elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb cezire-i mezburede ticaret tarikiyle mütemekkin France tüccârından Ayazi Martini ve Dö Mikocavlö nam Françelülerin kayn ataları mürd olundukda mezbûr Ayazi Martini nâm Françelü kıbel-i şer-iden bazı nasb olunub hüccet-i şer-iyye virilüb mal-ı eyyam İstanbul üzre hıfz idüb ber vechle hıfzı bâbında müzahir olunmuş değil iken sen ki Lefkoşa kadısısın mürdü ta'mir içün senin defterini tutamam deyû hilâf-ı şer-i şerîfe mugâyir hüccet-i şer-iyye taraflarından rencide olunduğun bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şer'le görülmek emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evail-i Ra sene 108

Hüküm 541.

Kıbrıs muhafızı vezir Hüseyin Paşaya ve Lefkoşa kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hal gönderüb medine-i Kıbrısda mütemekkin Ayazi Martini Dö Mikocavlö nâm tâcirlerinin kayn ataları olan Seyf veledi Dönyo nâm tâcir fevd olundukda kassam tarafından defter olunub hüccet-i şer-iyye ile zımmi olan Ayazi Martine temessük virileceğine senki Lefkoşa kadısısın tarafından yedinde olan kassam defterine ve temessüküne mugâyir rencide olunduğun bildürüb ol vechle rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şer'le görülmek içün yazılmıştır.

Fî evail-i Ra sene 108

Hüküm 542.

Kıbrıs muhafızı ve Lefkoşa kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hal gönderüb France tüccârından cezire-i mezburede mütemekkin Ayazi Martini ve Dö Mikocavlö nam tâcirin kayn ataları mürd olunduğun kassam tarafından cerid-i mesfurun malına cibayet eylemediklerine zevcesine ve zahirelerine bade's-sahih hüccet-i şeriyye verilmişken senki Lefkoşa kadısısın ol hüccet-i şeriyyeye mugâyir hareketden dahl olunduğun bildürüb olbabda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şerle görülmek içün yazılmıştır.

Fî evail-i Ra sene 108

Hüküm 543.

Kapudan paşaya hükm ki

France padişahının Asitâne-i Saadetimde mukim elçisi Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'lhayr orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hal gönderüb France kapudanlarından Bocail nâm kapudan bir kıta' sefinesi ile ticaret avdet iken haliya fırkatelerinden beş kıta' fırkate zikr olunan şaykaya rastgeldiklerinde kapudanın yedinde olan kasatura ta'bir olunan hançeri ismine muvaffak değildir deyû sefiney-i mezbureyi hilâf-ı ahidnâme ahz ve derununda olan Françelü ecirleri ve yoluna gidüb hanesine götürdüklerin bildürüb zikr olunan kapudan ve sefiney-i merkume ve içinde olan ecirleri vakf-ı ıtlak olunub ashabına alıvirilmek bâbında emr ricâ itmekle senki vezir-i müşarünileyhsin ahvallerin görüb icray-ı hak ve sahih üzre i'lâm eylemek içün verilmiştir

Fî evâil-i Ra sene 108

[s.137]

Hüküm 544.

İstanbul kaimakamına ve sekbanbaşıya ve bostancıbaşıya hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb kendünün ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün senede bir def'a yedi bin medre hamra emr-i şerîf virile bu sene dahi beher medresi onar vukıyye olmak üzre İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü yalnız yedi bin hamrın Galatada hanesine nakline mümaaat olunmayub zabitlerden ve aherden harc ve avaid namına akçe mütalebesiyle rencide olmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahkâm kaydına müacaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i R sene 108

Hüküm 545.

Bir sûreti

Françe begzadelerinden Vilad Hatem begzade bin yüz medre hamra yazılmıştır.

Hüküm 546.

Bir sûreti

Dahi Can Batista Fabro begzadeye üç bin medre hamra yazılmıştır.

Hüküm 547.

Bir sûreti

Cori Bargir nâm begzadeye bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 548.

Bir sûreti

Françelü Döbutato iki bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 549.

Bir sûreti

Françe etıbbasından Dermançe nâm tabibe bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 550.

Bir sûreti

Beş nefer tercümanlar içün beş bin medre hamra yazılmıştır.

Hüküm 551.

Bir sûreti

Françeye tabi' ruhban ve tüccâr tâifesiiçün üç bin merde hamra yazılmıştır.

Hüküm 552.

Bir sûreti

Döbeleron nâm begzadeye bin merde hamr içün yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

Der zeman reis'ülkütab Hazret-i Mehmed Efendi talebekâhû

Fî el-yevm es'samin minşehr Receb Sene 1108

Hüküm 553.

İzmir kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı memâlik-i mahrûsemden aldıkları metâ'ın gümrüğün virdüklerinden sonra İzmire vardıklarında İzmirin küçük kemer gemisi olanlar anda bey itmezleriken tekrar gümrük talebiyle rencide eyledüğün bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccarının ümena gümrüklerin aldıklarında edâ tezkelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir iskelede dahi' gümrük taleb olunmaya deyû mestûr bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 108

Hüküm 554.

Rumeli beglerbegsine ve Dıraç kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç konsolosunun Dıraç sâkinlerinden Murtaza nâm kimesne zımmetindebin iki yüz guruş hakkı olmağla şerle alınması içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı B sene 108

[s.138]

Hüküm 555.

Ankara ve Beypazarı ve (boş) naiblerine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Medine-i İzmirde Françe konsolosu tercümanı olan Yani Vekarmani nâm tercüman ticaret ile Medine-i Ankaraya varub bir mikdar tiftik ipliği ve mahter ve sof iştirâ idüb kanun ve defter mûcebince resm-i tamgaların ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin edâya razı iken tamga emini olan kimesne bac ihrac namıyla yük başına dörder guruş taleb idüb rencide itmekle bundan akdem men'içün emr-i şerif virilüb mahallinde müdafa olundukda men' beravat-ı şer-iden hüccet-i şer-iyye mûcebince mûcebince müceddeden hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğün mestûr ve mukayyed bulunmağla mukaddemâ virilen emr-i şerîf ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evasıt S sene 108

Hüküm 556.

Boğaz hisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından altı nefer kapudan getürdükleri ve alub götürdükleri meta'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin edâ idüb ellerine edâ tezkeresi virilüb vlayetlerine gitmek murad itmekle mu'tâd üzre altı kıta' sefine içün isimleri açık altı kıta' ferman yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 108

Hüküm 557.

Sayda ve (boş) ve (boş) kadılarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françeye tabi' olan piskoposlar ve sâir Frenk mezhebinde olan ruhban tâifesi her ne hıdmetde olur ise olsun memâlik-i mahrûsemde kadimden oldukları yerde kendü hallerinde olub ayinlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olmağla vech-i meşrûh Françeye tabi' olan piskoposlar ve sair Frenk mezhebinde olan ruhban tâifesi her ne hıdmetde olur ise olsun taht-ı müzakere kadimden oldukları yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icra eylediklerinde kimesne mâni' olmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 108

Hüküm 558.

Bir sûreti

Galata kadısına yazılmıştır.

Hüküm 559.

Bir sûreti

Kudüs-i Şerîf kadısına yazılmıştır.

Hüküm 560.

Bir sûreti Haleb kadısına yazılmıştır.

Hüküm 561.

Antalya kazasına memûr Osman Paşa ve (boş) kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tercümanlarından Kara Maşek Yasef Mefriso nâm tercümânın Teke sancağı mutasarrıfı Mustafa Paşa zımmetinde dört bin üç yüz altmışaltı guruş ve Bono nâm tâcirin dahi bin vukıyye kahve bahasından bin iki yüz guruş haklarınalmağla şer'le tahsili içün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 108

[s.139]

Hüküm 562.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılarına hükm ki

Ahidnâme-i hümâyûn mûcebince bilad-ı müsliminden belde-i Galatada tevcib ihtiyar iden Françe ruhbalarından Yezvid ve Kapuçin rahiblerinin kadimden aldıklarından olan iki kinisenin bin yüz yedi senesinde Galatada vaki' olan harikat ba'zı mahalleri ve tamamı muhterik olundukda kadimi üzre ta'mir ve termimi içün Asitâne-i Saadetde mukim Françe padişahının elçisi olan kıdvetü'l ümerâ'il millet'il meshiyye Baron dö Şatonuf hutimet avakıbuhu bi'l hayr ilticasıyla sadır olan fermân-ı hümâyûnum mûcebince sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlanây-ı mûmâileyhsin ma'rifet-i şer'le ve muarisi ma'rifetiyle mahallerine varulub keşf olundukda sene-i mezbûrede vaki' harikat zikr olunan Yezvid kinisesinin küçük bağçe tarafından süzeren-i sagir ve bağçe-i mezbûre ile tarik-i aam tarafında vaki' tûulen altmış yedi zirâ' olan tin ile mebni taşı duvarın iki mahalle müstahdem olub kapusu ve dâhilinde sagir kayada beş aded pencere ve arka kayada dört aded kebir pencere ve mermer raf müzmin ve kaya ve duvarlarda sıva-ı müzmin rahibler sâkin olunub mübaşir odaları

bi'l külliye muhterik olmağla zikr olunan mübaşir odalarının matbuh ocağı ve ba'zı duvar ve sıva alâmeti olan mevcud olduğu muayenne olunduktan sonra zikr olunan Yezvid kinisesinin muhterik olan mahallerinin vaz'-ı kadimi u'dûl-ü müslimin ve kufan mevcudiyetinden sual olundukda kinise-i merkûmenin vaz'-ı kadiminde süzeren ve damlarının kiremit avretlü say olunub ve bir kanadlu ıhlamur arka kapusu ve dahilinde sagir kayada olan beş aded penceresinin istarımı ikişer kare duvar camı ve orta kayada olan dört aded kebir penceresinde gürgen çerçevelü ve kanadlu camı olub ve ruhbanlarının sâkin olan sed üzerinde her biri birer fetik ve hakir femi ise ikişer ikişer ağacı pencereli ve cam tahtasından save tavanlu ve sagir kiremit orantılu ikisi ocaklu ve altısı ocaksız sekiz aded mübaşir odaları ve şark tarafında yine sed üzerinde bir ratinci olub zikr olunan odalara ve mutahhara-i tarik içün yatan tarafından mütahyene varınca kiremid-i sai arzen üç zirâ' sarkıtma ve dehliz olunduğun her biri mehr virdüklerinden sonra cümle müvaharesinde meşayıh olunukda zikr olunan mevcudu sagir tuulen on sekiz zirâ' arzen yedi zirâ' hesabı bir say yüz yirmi altı zirâ've duvar-ı mezkûrun müstahdem olanlar mahallinde tuulen dört zirâ' ve kasden dört buçuk zirâ' nisab-ı mezkûr on sekiz zirâ' ve mahallinde tuulen on sekiz zirâ' ve kasden bir buçuk zirâ' nisab-ı merkûm yirmi yedi zirâ' duvar-ı mezkûr üzerine tuulen altmış yedi zirâ' ve arzen iki zirâ' kiremid avretlü say ve barangiz kapu kara üç zirâ' ve astı bir buçuk ve arzen iki zirâ' sagir kayada olan beş aded pencere bin her biri kara birer zirâ' ve altışar buçuk arzen birer zirâ' ve orta kayada olan dörd aded kebir pencerenin her biri dörder zirâ' ve arzen ikişer buçuk zirâ' ve mermer metruka tabi' altı zirâ' ve kaya ve duvarlarda sıva ferman-ı nisabı bir say dört yüz yetmiş zirâ' ve zikr olunan sekiz aded mübaşir odaları tuulen kırk sekiz buçuk zirâ' ve arzen yedi buçuk zirâ' nisabı bir say üç yüz altmış üç zirâ' olub her biri tuulen altı ve arzen beş buçuk ve kasden dört zirâ' ve matbuh-u mezbûr tuulen on yedi buçuk zirâ' arzen yedi zirâ' nisab-ı merkûm yüz yirmi iki buçuk zirâ' ve zikr olunan sarkıtma dehliz tuulen seksan dokuz buçuk zirâ' arzen üç zirâ' ve sed-i mezbûr kavallatın ile üzere gelen mahalle ta'mire muhtaç muhtaç olub ve zikr olunan Kapuçin kilisesinin dahi kiremidleri kırılub tarik-i aam tarafından ruhbanlar sâkin olan hakk-ı seriri üzrerinde mübaşir odaları vasıtay-ı matbuhu ve kilisa-ı mezbûre tarafına tahtalı ile oda paskalatı muhterik olub etraf-ı erba'sında duvarları mevcud ve duvarlarda yirmi bir aded pencere yerleri ve matbuh ocağı olduğu ve duvarların bir mikdarıyla müstahdem ve ocak kapusu muhterik olduğu mübayaa' olundukdan sonra zikr olunan Kapuçin kilisesinin muhterik olan mahallerinin vaz'-ı kadimi tahtında

mahzen ve vasıtay-ı dörd bab oda ve aliyada dörd bab oda ve vasıtay-ı bir matbuh ve üzeri kiremid avretlü saik ve zahirinde olan iki bab odasının kiremid avretlü say ve kara ağacından bir ocak kapusu ve zikr olunan odaların camları çam tahtasından saye-i tavk olub huzur-u müslimin meşayıh olundukda zikr olunan bir biri üzerinde sekiz bab oda ve bir matbuh arsası tuulen yirmi altı buçuk zirâ' ve arzen yirmi iki zirâ' ve kasden on altı zirâ' olub tahtında olan mahzenleri kadimi altı zirâ' olub ve vasıtay-ı olub dörd odanın kadimi dahi altı zirâ' ve aliyyada olan odaların kadimi dörd zirâ' ve müstahdem olan duvarları tuulen ve arzen nisabı bir say iki yüz zirâ' ve zahirinde olan iki aded tahtay-ı oda arsası tuulen on sekiz buçuk ve arzen beş zirâ' ve kasden beş zirâ' ve ocak havası kasden üç zirâ' ve arzen iki zirâ' olduğu babda nazarı ve müteayn olduğu hüccet ve olvechle emr-i şerîfim vaz'ında derûn-u hüccetinde ta'mir ve nisabı tefrih dâhilinde olunan muvazaın ocağı ve cibatında gelen ve ba'zen rûsum-u kadimesine kat'an maadları olmayub ve ba'del-ta'mir gerü cümle ihkâkıyla yoklanub tekrar keşf olunmak şartıyla vaz'-ı kadimi üzre bina ve ta'mirine mümanaat olunmamak bâbında yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 108

[s.140]

Hüküm 563.

İstanbul kaimakamına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frânçe tüccârı gümrüklerin ümenâya edâ eylediklerinden sonra edâ tezkerelerin virüb bir iskelede dahi gümrük taleb olunmaya ve hades olan reftiye ve kasabiyye ve yasak kolu ve üç yüz akçeden ziyâde selametlik resmi taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr iken Frânçe tüccârı gelüb ve irsaline ve Tekfur Dağı ve Silopi ve Cudi ve Kapu Dağı kazalarında ve tevabi' karalarında gön ve yapağı ve sair ve sair memnûatdan olmayan emtia'yı akçeleriyle iştirâ ve zikr olunan kazalarda vaki' iskelelerden götürüb kayıklara vaz' ve Asitâne-i Saadetime götürüb sefinelerine tahmîl eyledikleri gümrüklerin virmek muâd-ı kadimi olmağla zikr olunan iskeleler eminleri mutâd-ı kadimi muhalif gümrük talebiyle rencide itmeleriyle zikr olunan iskele eminleri İstanbul gümrük emini tarafından ta'yin olmağla Frânçe tüccârı gön ve yapağı ve sair emtia'yı kayıklardan vaz' eylediklerine mâni' olmayub ve gümrük talebiyle rencide itmeyüb ve zikr olunan iskelelerde gümrüklerin edâ olmasıiçün virirlerse ümenâya edâ eylediklerinde ümenâ edâ tezkerelerin virüb İstanbul gümrük emini edâ eylediklerine amel idüb bir def'a gümrük talebiyle rencide olunmamak üzre hüdavendigar-ı sabık

zamanında emr-i şerîf virilmekle Fransa padişahı bâb-ı saadetimiz ile müdahale ve ihlâsında başta kadem ve rasih-i dem olmağla mâni' yoğsa vech-i meşrûh üzre amel oluna deyû merhûm ve ma'fûrleh acem Sultan Süleyman Han zamanında dahi emr-i şerîf virildüğün bildürüb müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mâni' yoğsa vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır

Fî evâil-i L sene 108

Hüküm 564.

Edirneden Dıraca varınca yol üzerinde vâki' kadılara zikr olunan kazalarda vâki' müsellemler ve kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârları ve tabi' ve dizdarları ve karazabitleri ve a'yân-ı vilayete ve iş erlerine hükm ki

Fransa elçisi arz-ı hâl gönderüb Fransa padişahı tarafına mektublarıyla irsâl eyledüğü iki neferâdemi Dıraç tarafına varınca kanun üzre yol hükmü yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 108

Hüküm 565.

Rumeli beglerbegisine ve Dıraç kadısına hükm ki

Fransa elçisi arz-ı hâl gönderüb Fransalülerden kasabiyye ve reftiye ve bac ve yasak kolu ve üç yüz akçeden ziyâde selâmetlik resmi taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve iken Dıraç zabiti hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn beher sefine içün adariye namıyla Dıraç konsolosundan külli akçe alub taaddî itmekle hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn alınan mahallinde şer'le red olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 108

[s.141]

Hüküm 566.

İstanbul kaimakamına ve sekbanbaşıya hükm ki

Fransa elçisi arzı hâl gönderüb Fransa tüccârı gümrüklerin ümenâya edâ eylediklerinden sonra edâ tezkerelerin virüb bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olunmak icab itmez iken memâlik-i mahrûsemden mahrûse-i Edirne ve aher memâliğe irsâl eylemek murad eylediklerinde bacdarlar ve kapucular ve kollukcular ve sâirleri hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide eylediklerin bildürüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide olunmayub men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar

bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve muakyyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 108

Hüküm 567.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb hades olan reftiye ve bac ve yasak kolu ve üç yüz akçeden ziyâde selâmetlik resmi taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken Françe tüccârı Silopi ve Tekfur Dağı ve sâir memâlik-i mahrûsemden akçeleriyle iştirâ eyledikleri cildleri ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin ve kanun üzre resm-i masdariyelerin virüb dahl olunmak icab itmez iken tavar emini olanlar hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ve kadime muhalif beher cildden bir akçe alub taaddî eylediklerin bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre hades olan reftiye ve bac ve yasak kolu ve üç yüz akçeden ziyâde selametlik resmi taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 108

Hüküm 568.

İstanbul kaimakamına ve Galata kadılarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb hades olan reftiye ve kasabiyye ve yasak kolu ve üç yüz akçeden ziyâde selametlik resmi taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûn mestûr iken Françe kapudanları memâlik-i mahrûsemde akçeleriyle ve revgan-ı zeyt ve sâir iştirâ eyledikleri eşyây-ı sefinelerine tahmîl ve İstabula taallül eylediklerinde İstanbul ve Galata muhasebeleri kadime muhalif ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn sebi talebiyle rencide eylediklerin bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre olduğu mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 108

Hüküm 569.

İstanbul kaimakamına ve Galata kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Galatada vaki' bimarhanelerin icray-ı kayda muhterik olmağla yine vaz'-ı kadimi üzre ta'mir eylediklerinde mümanaat olunmamak üzre emr-i şerîfim ricâ itmeğin sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlanay-

ı mûmâileyhsin Bimarhane-i mezbûrlar ma'rifet-i rüsum ve uslub üzre eyledüğüne keyfiyetten yalılardan taarruz ve keşf ve hüccet idüb i'lâm itmekle emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 108

[s.142]

Hüküm 570.

İstanbul kaimakamına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde Frânçe konsolosu yanında olan bi'lumum tercümanı yedinde olan nişân-ı hümâyûna muhalif şiddet-i da'va ile İstanbul sâkinlerinden Döhiden nâm kimesne (boş) akçe da'va gadr murad itmekle taaddî olduğun bildürüb mesfurun da'vası rikab-ı hümâyûnum havale olmak bâbında emr-i şerîfîm ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 108

Hüküm 571.

Şam valisine hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frânçe tüccârından Coğla nâm tâcirin Zahid nâm Yahûdinin altı yüz elli guruş hakkı olub mesfûr Yahûdiden Enderun-ı hümâyûn içün mebaliğ olunan altun atlas ve kadife ve londurkat çuka ve mühimmat-ı saire bahasından mezbûr bazigana havale olanlar dahi Saydada sâkin vekili Bartolon nâm tâcire teslim ittirmek üzre bundan akdem Şam-ı cizyedarı olan ve berât-ı şerîf Ahmede havale ve yedine bin yüz yedi cizyesi malından tahsil olunmak üzre seyl-i tahrir virülüb cizyedâr-ı mezbûresin tahrir-i irsâl eyledüğü nim miriye vire hükm yokdur deyû cevab virdüğün bildürüb olbabda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin mûcebince tahsil olunub taallül iderlerse divan mührüne ihzar içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 108

Hüküm 572.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb hâlâ hıdmetinde olan Dö Miteko kuzeni veled-i Can Batista kuzeni nâm tercüman yedinde olan berât mûcebince kendü ve ademleri ve hıdmetkârları cizyeden ve sâir tekâlif-i örfiyyeden muaf iken İstanbul cizyedârı olan (boş) nâm kimesne veledi Karlo kuzeniden hilâf-ı berata cizye taleb eyledüğün bildürüb men' ve def' olmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin nişan kaydına müracaat olundukda tercümanlık hıdmetinde olanlar ve ademleri ve hıdmetkârları ve kul ve cariyeleri avarız-ı hak ve haraç ve kasabiyye akçesi ve sâir

rûsum ve tekâlif-i örfiyyenin cümlesinden muaf olmak üzre yedinde nişân-ı hümâyûn virüldüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın mûcebince amel olmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Za sene 108

Hüküm 573.

Boğaz hisarlar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından on iki nefer kapudan getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrük edâ ve yedlerine edâ tezkeresi virülüb ve vilayetlerine gitmek murad itmekle mu'tâd üzre isimleri açık on iki kıta' izn hükmü yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Za sene 108

Hüküm 574.

İzmir kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârının gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkereleri virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû ahidnâmede mestûr iken Françe tüccârı ve kapudanları memâlik-i mahrûseme getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'ın ahidnâme mûcebince gümrük edâ ve yedlerine edâ tezkeresi virilüb İzmirde ve vilayetlerine bey itmezler iken İzmir gümrükçüler hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn tekrar gümrük talebiyle rencide eylediklerin bildürüb olbabda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i Za sene 108

[s.143]

Der zeman vezir-i azâm Hüseyin Paşa ve Fî ayân reis'ül-küttab Mehmed Efendi tale bekâhûma Fî sene 109

Hüküm 575.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı meta'larının gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olmak icâb itmez iken Françe tüccârından Ovir ve Davril nâm tâcirler iki yüz kırk bir çuvalsa bunun ahidnâme-i

hümâyûn mûcebince bir defâ gümrüklerin edâ idüb yedlerine edâ tezkerelerin virilmişken İstanbul gümrük emini tarafından hilâf-ı ahidnâme mûcebince tekrar gümrük talebiyle rencide olunduğun bildürüb ol babda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı R sene 109

Hüküm 576.

İstanbul kaimakamına ve sekbanbaşıya ve hassa bostancıbaşıya hükm ki

Françe elçisi dergâh-ı muallama mektub gönderüb kendünün ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün senede bir defâ' yedi bin medre hamra emr-i şerîfim virilegelmekle bu sene dahi beher medresi onar vukıyye olmak üzre İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü yalnız yedi bin medre hamrın Galatada hanesine nakline mühalefet olunmayub zabitlerden ve aherden harc ve avaid namıyla akçe mütalebesiyle rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfim virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 109

Hüküm 577.

Bir sûret-i

Yine Françe tâcirlerinden Anton Covan Malerkiz nâm begzade ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün bin medre hamra hükm yazılmıştır.

Hüküm 578.

Bir sûret-i

Françeye tâbi' ruhban ve tüccâr tâifesinin kifaf-ı nefsleriçün yalnız üç bin medre hamra hükm yazılmıştır.

Hüküm 579.

Bir sûret-i

Françe begzâdelerinden Kalaviye nâm begzade ve ademlerinin kifaf-ı nesfleriçün yalnız bin yüz medre hamra hükm yazılmıştır.

Hüküm 580.

Bir sûret-i

Beş nefer tercümânların kifaf-ı neflseriçün beş bin medre hamra hükm yazılmıştır.

Hüküm 581.

Bir sûret-i

Françe begzâdelerinden Döbeleron nâm begzâde ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün bin medre hamra hükm yazılmıştır.

Hüküm 582.

Bir sûret-i

Françe begzadelerinden Can Batista Fabro nâm begzâdenin kifaf-ı nefsleriçün üç bin medre hamra hükm yaılmıştır.

Hüküm 583.

Bir sûret-i Françe Dö Lönalularin ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün yalnız iki bin medre hamra hükm yazılmıştır.

Hüküm 584.

Bir sûret-i Françe etıbbalarından Dermançe nâm tabib kifaf-ı nefsleriçün yalnız bin medre hamra hükm yazılmıştır.

[s.144]

Hüküm 585.

İstanbul kaimakamına ve sekbanbaşıya ve bostancıbaşıya hükm ki

Françe begzâdelerinden Harbol begzâde dergâh-ı muallama arz-ı hâl idüb kendünün nefsiiçün beher medresi onar vukıyye olmak üzre İstanbula karib iskele ve yalılardan alınmasıyla ancak bir defâ' beş bin medre hamr mebaliğ ve Galatadan hanesine nakline muhalefet olunmayub zabitlerden ve aherden harc ve avaid namına akçe mütalebesiyle rencide olunmamak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 109

Hüküm 586.

İzmir kadısına ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl idüb Françe tarafından İstanbul ve İzmire gelen beş aded tüccâr gemisinin üzerine Françe padişahı tarafından celb olunan iki kıta' cenk kalyonlarından gelüb medine-i İzmire dâhil olub mezbûr kalyonların peksimet ve tabh-ı matbuhları olmağla kifaf-ı nefsleriiçün akçeleriyle iştirâ eyledükleri peksimet ve havı kalyonlarına nakline muhalefet olmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin iki sefineye yüzer kata' kantar peksimet ve mezkûr res hav akçeleriyle bir defâ' mebaliğ olunmağına muhalefet olumamak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 109

Hüküm 587.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi Baron dö Şatonuf orduy-ı hümâyûnuma arz-ı hâl idüb Françe tercümânlarından Avram veledi Musa nâm tercümânın İbrahim nâm kimesne zimmetinde mühür deyn temessükü mûcebince bin dokuz yüz otuz yedi guruş hakkı olub kabl arada fevt olmağla müteveffây-ı mezburun eytâm-ı hak (tahrip olmuş) zımmi-ımuhtarı olan mahmiyye-i İstanbul sâkinlerinden olub mahlûkatı kabz iden Mehmed dimekle marûf kimesne ile çelebi kebir oğlu Mehmed nâm kimesne ile mürafa olduklarından meblağ-ı mezbur sahihen cem' olunub hüccet-i şeriyye virülüb ve mezbûrlardan müteveffa malından ihtikakı zımmiye mezbûrsun sene-i süluk idüb sen müteveffay-ı mezbûrun al-i hayatında zımmetini ibra eylemiş idin ol akçesinden alurum deyû taaddî eyledüğün bundan akdem emr-i şerîfimle varub tekrar mürafi' olduklarından ol vechle müfarazadan men' ile taraf-ı şer-iden hüccet-i şeriyye virülüb bu makule bir def'a şerle görülüb nasb olunduğun şeriyye virilen davasının istima'-ı memnu iken gerü olvechle müfarazadan hali olmadıkların bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şerle görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 109

Hüküm 588.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı ve tercümanlarından memâlik-i mahrûsemde bey' ve şerâ ve ticaret ve kefalet hususlarında ve sâir umur-u şer-iyyelerinde kadıya varub sebt-i sicil idüb ve yahûd ve ya hüccet olanlar hükm-i nizâ olur ise hüccet ve siciline nazar olunub mûcebince amel oluna ikisinden biri olmayub mücerred şahid zad ikamet idüb hilâf-ı şer-i şerîf yine dav'a iderler ise madam ki

kadılardan hüccetleri olmayub ve yahûd sicilinde mukayyed olmaya anın gibi tezvir ittirilüb hilâf-ı şer-i şerîf olan da'vaları istimâ' olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr iken hıdmetinde olan tercümanlardan Avraham veledi Musa nâm tercümân fetvây-ı şerîf ve hüccet-i şer-iyye ve ahidnâme-i hümâyûna mugâyir İbrahim oğlu Mehmed ve Mehmed Efendi dimekle mârûf kimesne şeriyye sülık idüb mukaddemâ İbrahime karz virdüğün akçesinin yedinde olan mühür deyn temessükü mûcebince hükm-i şer-i ile aluvirülüb me'buz olundukdan sonra sen mezbûr İbrahim ile ibra olunmuşsun deyû şahid-i rûz ikâmetiyle tekrar da'va-ı sardından olundukların bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn ve hüccet-i şer-iyye mûcebince şer'le görülmek emrim olmuşdur buyurdum ki

Fî evâsıt-ı Ca sene 109

[s.145]

Hüküm 589.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frânçe tüccârının gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir iskelede dahî gümrük talebiyle rencide olmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr iken Frânçe tüccârından Ovir dö Duril nâm tâcirin iki yüz kırk bir çuval sabunundan İstanbul gümrük emini hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn tekrar gümrük taleb idüb taaddî eylediklerin bildürüb ol babda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 109

Hüküm 590.

Eskişehr kadısına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frânçe tüccârından Coğlı nâm tâcirin kaza-ı mezbûr sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne zimmetinde mühr deyni temessükü mûcebince yedi yüz kırk sekiz buçuk guruş hakkı olmağla bundan tahsili almak ihzar olunmak üzre emr-i şerîfim virilmişken ben seyyahanım deyû itaat-i emr itmeyüb taaddî olduğun bildürüb zabtı ma'rifetiyle divân-ı hümâyûna ihzâr olmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin taallül iderlerise mûcebince divân-ı hümâyûma ihzar oluna deyû yazılmıştır. Fî evâsıt-ı Ca sene 109

Hüküm 591.

Çorlu kadısı ve yeniçeri serdarı ve ayân-ı vilâyet ve iş erlerine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârından Yogo nâm tâcir iki bargirlük çuka ve sâir eşya ile siyah ve ketan Çorlu kazasından çıkariken (boş) ve (boş) nâm kimesneler çuka ve eşyasın sirkat idüb taaddî eylediklerin bildürüb karışdıran ustası ma'rifetiyle teftiş ve mûcebince olunub kesb olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mûcebince şerle taarruz olunub bulundurulmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 109

Hüküm 592.

Hassa bostancıbaşıya ve mir-imiran naibine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb eğer şiddet-i rüzgâr ile diğer gemileri karaya atar ise begler ve kadılar ve gayriler muavenet idüb kurtulan esvâb ve emvâl girü kendülere virülüb dahl olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr iken iki seneden berû Cori Markir nâm begzâdenin bir kıt'â çenber ta'bir olunur sefinesi cezire-i Marmara yakasına tâbi' paşa limanında şiddet-i rüzgârdan karaya düşüb helâk olub Milokin nâm karye sâkinlerinden Haydar nâm subaşı sefine-i merkûmenin edavat ve sâir tahmilatını ahz idün gadr itmekle mezkûrdan tahsil mahallinden ider ise mahallinde hüccet olunub mezbûr subaşı Edirneye ihzar olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin şerle tevcih iden eşyaların virmeğin taallül ider ise ihzar oluna deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 109

Hüküm 593.

İstanbul kaimakamına ve bostancıbaşı ve sekbanbaşıya hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France ruhban tüccâr tâifesinin ahidnâme-i hümâyûn ve evâmir-i aliyye mûcebince kifaf-ı nefsleriçün götürdükleri hamrı bundan akdem Galatada nahiye-i Bandıranda vâki' San Françesko nâm kilisanın havalisinden ve haricinde taallül oluna gelmişiken kilisa-ı merkûme bâde'l ihrak cem' olmağla Galatada vâki' olan ihrakdan tüccar ve ruhban ve sefinelerinin ademlerine kifaf-ı nefs içün hamr taallül itmeğe mahzenleri olmaduğundan yine Françeye tâbi' Cori Barkir nâm begzâde Galatada hanesine taallül eyledüğü hamrdan tüccâr ve ruhban sefinelerinin tâifesine kifayet mikdarı virdüğünden Galata voyvodası olanlar hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yazılmıştır.

Fî evâil-i Ca sene 109

[s.146]

Hüküm 594.

Haleb valisine ve mollasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Halebde sâkin Françe tüccârı Sakon aldıkları kırmız ve şeker ve beyaz ve mercan ve zehair ve sâir metâlarının gümrüklerin her ne ise virdüklerinden sonra gümrük canibinden çıkardıklarında kadimden han-ı mezbûr metâlarına buyurduğundan üçer metâ' akçeleri gelmiş iken hâlâ hân-ı mezbûra mensub olanlar cebren beher denginden birer bey guruş olub taaddîi eylediklerin kadimi üzre viregeldikleri bu ayda andan ziyâde alınmayub men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin kadime virilmek taadileri men' ve def' olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır

Fî evâhir-i C sene 109

Hüküm 595.

Haleb valisine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe konsolosları ve tüccârı kadimden Halebde vaki' müşahid Mehmed Paşa ol vakitde gümrük dahi virmeğe durub canibe icare ile sâkin olub mütemekkin oldukları eyyamda han-ı mezbûrun icâreden müteallik virmeğe razılar iken vakf-ı mezbûrun mütevellisi vekili olanların beratça olan akçeyi alındıkda ziyâde guruş virdük deyû rencide eyledüğün bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin hilâf-ı şer-i şerîf rencide olunmamak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i C sene 109

Hüküm 596.

Haleb valisine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Halebde sâkin Françe tüccârı İstanbul ve İzmir ve İskenderun ve Erzurumdan Halebe götürdükleri eşyadan şeyh'ül hadide tâbi' Sofsır nâm derbentte görülen hıdmetlere kadimden her otuzbeş yükde bir esedi guruş gazr vire gelüb ziyâde taleb olunmaz iken mevkı-i mezbûrda bekleyen gazrciler kanaat itmeyüb nice akçelerin gadr itmekle hüccet-i şer-iyyesi mûcebince şer'le görülmek içün yazılmıştır

Fî evâhir-i C sene 109

Hüküm 597.

Haleb valisine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i Halebde sâkin Françe tüccârı kadimden bezleri maiye boyatmak içün boyacıya virdüklerinde kimesne mâni' değil iken hâlâ boyacılar şeyhi olan (boş) nâm kimesne cebren Françe tüccârının bezlerin alub kendü istedüğü boyacıya virüb bezlerin bezcüsüne boyatmayub ve boyacıları men' idüb taaddî eylediklerin bildürüb kendü istedikleri boyacıya virüb boyatdurub boyacılar şeyhiolanlar müdahale itmeyüb ve boyacıları men' eylemek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin hilâf-ı şer-i şerîf rencide olmamak emrim olmuşdur yazılmışdır

Fî evâhir-i C sene 109

Hüküm 598.

Trablusşam beglerbegisine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Yezvid nâm Françe ruhbanları akçeleriyle hüccet-i şer-iyye ile iktiza idüb sâkin oldukları bir kıta' mülk-i hanenin kimesneye zararı olmayub hilâf-ı şer-i şer-if müdahale olmak icab itmezken senki mirîmirân mûmâileyhsin yedlerinde olan hüccet-i şer-iyye mugâyir tarafından müdahale ve rencide olduğun bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin hilâf-ı şer-i şerîf rencide olunmamak emrim olmuşdur deyû yazılmışdır.

Fî evâhir-i C sene 109

Hüküm 599.

Haleb valisine ve kara zabitlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe konsolosları vilayetlere tâbi' olan ruhban ve tüccâr tâifesi ve tercümanları kendü nefsleriçün mu'tâd mukayyed kadar evlerine şıra sıkub ve taşradan hamr götürüb isiti'mal eylediklerinde rencide olunmayalar deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken medine-i Halebde sâkin tüccâr tâifesi kendü nefsleri içün hıdmetkârları ve yahûd gayri ademleri şıraluk üzüm iştirâsıiçün karyelere getürdüklerinde dermahzen emini olanlar ahz ve celb içün mümanaat ve reâyâ bey ittirmeyüb rencideden hali olmaduğun bildürüb hilâf-ı ahinâme-i hümâyûn rencide olmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i C sene 109

[s.147]

Hüküm 600.

Haleb valisine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı Trablusşamda iştirâ eyledikleri haririn gümrüğün virüb ve yedlerine edâ tezkereleri virilüb Halebe uğrayub mürurlarında metâ'ların çıkarub furuht ittiklerine hâlâ kasabiyyeci olan Abdurrahman nâm kimesne hilâf-ı kanun kasabiyye ve bilâ emr-i şerîf ve hilâf-ı defter ve kadime mugâyir resm-i metadan namıyla beher kantardan cebren ve kahren on yedişer guruşların alub taaddî eylediklerin bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin hilâf-ı kanun ve bilâ emr-i hümâyûn rencide olunmamak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı C sene 109

Hüküm 601.

Teke paşasına ve Antalya kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Ağran nâm kapudan Françeye götürmek üzre Teke sancağı mütesellimi (boş) nâm kimesneden sefinesine tahmîl içün (boş) kantar katran iştirâ ve kıymetin bi'lumum teslim idüb zikr olunan katranın nakli mümkün olmamağla katran virüb mütemekkin taleb eyledüğünde taallül eylediklerine bildirmek olbabda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin katran-ı merkûmun nakli mümkün olmamağla mütesellime virdüğü akçesi bit'tamam tahsil ve ashabına teslim ittirilmek emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 109

Hüküm 602.

Boğazhisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından sekiz nefer kapudan getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn gümrük edâ ve yedine edâ tezkereleri virmekle mu'tâd-ı izn hükmü ricâ itmeğin isimleri açık sekiz kıta' izn hükmü yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 109

Hüküm 603.

İstanbul kaimakamına ve Galata kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb bundan akdem Galatada San Françesko nâm kilisanın karibinde yine kilisay-ı mekûmeye tâbi' bir fırın olub fermân-ı şerîf ile Françe tüccârlarına ve ruhban ve sefinelerinde olan yeniçerilerine kefâf-ı nefsiçün

has etmek ve has peksimet tabh ve sonra ba'del-ihrak kilisay-ı merkûm cami' olub fırın-ı mezbûr dahi cami-i şerîf ilhak olmamağla tüccâr ve ruhban ve sefine tâifesine has etmek ve has peksimet tabh itmek içün hâlâ Galatada gürgenler çarşusında bir bâb fırın istihbar ve fırın-ı mezbûrede has etmek ve has peksimet tabh eylediklerine kimesne mâni' olmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin kadimden Françelüye mahsus olan hass-ı fırın mukaddemâ muhterik olmağla anın yerine hâlâ istihbar eyledikleri fırına kendülerine kifayet mikdarı has etmek ve has peksimet tabh eylediklerine mümanaat olmamak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır

Fî evâhir-i N sene 109

Hüküm 604.

Dıraç ve Avlonya kadılarına ve Dıraç ve Avlonya voyvodalarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb bundan akdem Venedik fırkateleri ana varlıkda vâki' Ögden kal'asının dört aded kayıkların ahz idüb zikr olunan kayıkların halas olan reisleri ve neferat Dıraca geldiklerinde elinde kayıklarımızı senden aluruz deyû ve yahûd Françe bayrağıyla Ögden kal'asına dâhil olduklarında ahz ve kifayet idüb ve senin haneni basub yağma ideriz deyû Françe konsolosun rencide eylediklerin bildürüb Françe konsolosu vech-i meşrûh üzre rencide olunmayub ve Françe bayrağıyla işleyan sefine ve filikalar Ögden kal'asına dâhil olduklarında ahz ve dahl olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin Venedik fırkatelerinin ahz eyledikleri kayıklar içün bîvech-i ve bilasından Françe konsolosu rencide olunmayub ve Françe bayrağıyla kendü halinde gezen kalyonlarına dahl ve taarruz olmayub şer'en bir gayrı dava' ittirirlerise arz olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i N sene 109

[s.148]

Hüküm 605.

İstanbul kaimakamına ve kadısına ve gümrük eminlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Nöyoli nâm kapudan Mısır iskelelerinden İskenderiye iskelesinden sefinesine tahmîl eyledüğü kahvenin İskenderiyede gümrüğün edâ ve İstanbula getirmeğe dahi tekrar gümrük virüb yedine edâ tezkeresi virülüb furuht itmeyüb Françeye götürmek murad eyledüğün sen ki emin-i mezbûrsun hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn reftiye talebiyle rencide olduğun bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda hades olan kasabiyye ve reftiye ve bac ve yasak kolu

ve üç yüz akçeden ziyâde selametlik resmi taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın reftiye talebiyle rencide olunmamak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 109

Hüküm 606.

Edirneden Dıraca varınca vaki' olan kadılara ve mütesellim ve voyvoda ve kara zabitleri ve kethüdayerleri ve yeniçeri serdarları ve ayân-ı vilâyete ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tarafına mektublarıyla irsâl eyledüğü dört nefer ademi emn ve salim Dıraca irsâl olub yollarda mürûruna mümanaat olmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin kanun üzre başka başka dört kıta' yol hükmü yazılmıştır.

Fî evâhir-i B sene 109

Hüküm 607.

İstanbuldan Acem sınırına varınca yol üzerinde vaki' olan kadıları ve mütesellimler ve kethüdayerleri ve yeniçeri serdarları ve ayân-ı vilayete ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Acem Ermenilerinden İson nâm zımmî Françe vilayetlerinde bulunan vilayetde olan kilisesine gitmek murad itmekle Asitâne-i Saadetime dahil olmağın iki nefer hıdmetkarıyla mürûruna mümanaat olunmayub emn ve salim irsal olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin kanun üzre yol hükmü yazılmıştır.

Fî evâhir-i N sene 109

Eş-şerîf hüsn-i zir kade mübaşir tayin olunub tebdil olunmuşdur Fî't-tarih

Hüküm 608.

Ber vech-i Arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf (boş) dame ikbalehûya ve Kudüs-i Şerîf kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Kudüs-i Şerîfde vâki' Kamame kilisesinin Efrenç rahiblerine mutasarrıf olan Büyükkaya ve ba'zı mahalleri mürûr-u a'vâm ve duhurile müstahdem olmağa yüz tutub ta'mire muhtaç olmağla mukaddemâ mahalline ma'rifet-i şer'le keşf ve arz olduğu üzre emin ve mütezammından ziyâde vakfınız ile bir nesne ihdas olunmayub meşayıh-ı şer' olunduğu mertebe kendülere mahsus olan kaya ve sâir termime muhtaç olan yerlerinin termimine kimesne mâni' olmamak üzre cibayet-i makam müderris-i eytam acem sultanı Ahmed Han Tabe

Serahû zamanında emr-i şerîf virilüb mahzuf ulüvvesi ile bu ana değin termimi mümkün olmaduğun bildürüb husus-u mezbûriçün merhum zamanında virilen emr-i şerîf mûcebince mukaddemâ hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağla mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Vusul buldukda mukaddemâ ve hâlâ sadır olan emrim üzre amel idüb dahi mukaddemâ maliyet ma'rife-i keşf ve arz olduğu üzre ehl-i vazından ziyâde vakfınız ile bir nesne ihdas olunmayub meşâ-ı şer' olduğu mertebe-i Efrenç rahiblerine mahsus olan kubbe ve vesâir termime muhtaç olan yerlerinin termimine kimesneyi muhalefet ittirmeyesin amma bu bahane ile celb-i mal olunub bir akçe ve zahire almak yoğdur ihdas ve imtiyaz eyleyüb kanun-u emr-i şerîfimle amel kılasın şöyle bilesin ve cevaz edesin deyu hükm-i hümâyûn yedlerine açıkgidübamel eyleysin i'timat kılasun

Fî evâsıt-ı S sene 109

Umur- u mühimmede kaydı vardır

[s.149]

Hüküm 609.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frânçe kapudanları ve tüccârı İstanbula getirdikleri metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrük edâ eyladikleri ve edâ tezkelerelerin virilüb ve ol metâ-ı furuht olunmayub aher iskeleye ve yahûd Edirneye irsâl itmeğin murad eylediklerinde İstanbulda tekrar gümrük talebiyle hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn taaddî olunduğun bildürüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin ümenâ aldıkların edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki vusul buldukda bu bâbda sadır olan emrim ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel idüb mi'nbaad ahidnâme-i hümâyûn ve mugâyir emr-i şerîf kimesneye isal ittirmeyesün deyû yazılmışdır

Fî evâil-i N sene 1109

Hüküm 610.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârı ve berât-ı şerîfimle France tercümanı olanları ve Françeye tâbi 'müste'men tâifesini (boş) ve (boş) nâm kimesneler bir tarikle emr olub serire da'va ile rencide eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda dört bin akçeden ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûna istima' olunub gayri yerde istima' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmışdır

Fî evâil-i N sene 109

Hüküm 611.

İstanbul kaimakamına ve hassa bostancıbaşıya hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France konsolosları ve anlara tâbi' olan ruhban ve tüccâr tâifesi kendü nefsleriçün mu'tâd-ı mukayyed kadar evlerinde şıra sıkub ve taşradan hamr götürüb isti'mâl eylediklerinde rencide olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken France kapudanlarından ba'zıları sefinelerinin sandallarıyla kendü nefsleriçün kifayet mikdarı hamr götürüb isti'mal eylediklerinde hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn mümanaat olunub rencide olunduğun bildürüb olbabda hükm-i hümâyûnum ricâ eyledüğü ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vechi meşrûh üzre mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmışdır.

Fî evâil-i N sene 109

Hüküm 612.

Galata kadısına ve Galata voyvodasına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârından nefsleriçün ba'zıları Françeden kendü mahsullerinde dahl olan hamrdan mu'tâd-ı mukayyed kadar götürüb Galatada hanelerine nakl eylemek murad eylediklerinde mücerred ahz ve celb içün hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn muhalefet olunduğun bildürüb ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda France konsolosları ve anlara tâbi' ruhban ve tüccâr tâifesi ve tercümanları ve kapudanları içün mu'tâd-ı mukayyed kadar evlerinde şıra sıkub ve taşradan hamr götürüb isti'mâl eylediklerinde rencide olunmayalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide olunmaya deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 109

Hüküm 613.

İstanbul kaimakamına ve sekbanbaşıya hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârı getürdükleri eşyanın ahidnâme mûcebince edâ ve yedlerine edâ tezkeresi virilüb aher iskeleye ve yahûd Edirneye irsâl murad eylediklerinde bacdarlar ve yasakcılar ve kapucular avaid nâmıyla rencide itmekle ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda hades olan kasabiyye ve reftiye ve bac ve yasak kolu ve üç yüz akçeden ziyâde selametlik resmi taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide olunmamak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 109

[s.150]

Hüküm 614.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb Galatada sâkin Françelüler ve anlara tâbi' müs'temin tâifesinden ve berât-ı şerîfimle tercümanlık hıdmetinde olanlardan harac taleb olunmaya deyû bundan akdem emr-i şerîf virilmişken hâlâ İstanbul ve Galata cizyedârı olanlar hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn cizye taleb idüb rencide eylediklerin bildürüb müceddeden hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda memâlik-i mahrûsemde mütemekkin olan eğer evlü ve eğer ergin olsun rençbelik edenlerden ve elçileri hıdmetkar olan konsoloslar ve tercümanlar olageldüğü üzre haracdan ve kasabiyyeden ve sâir tekâlif-i örfiyyeden muaf olurlar deyû Nederlandelüye virilen emr-i şerîf mûcebince hükm-i hümâyûn virildüğün mestûr bulunmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebinc amel olmak içün yazılmıştır

Fî evâil-i N sene 109

Hüküm 615.

İstanbul kaimakamına ve Galata kadısına ve İstanbul gümrük eminine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France sefinelerine mahrûse-i Mısır ve gayri iskelelerden ücret ile ba'zı tüccâr tâifesi eşya tahmîl idüb İstanbula geldiklerinde ashabı ücreti virmeden gümrükden alub gadr olunduğun bildürüb olbada hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin France sefinelerine ücret ile eşya tahmîl iden tüccâr tâifesinden kavl eyledikleri yolların tahsil-i teslim ittirüb bir kerre muhalefet ittirilmeye deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 109

Hüküm 616.

İstanbul kaimakamına ve sekbanbaşıya ve bostancıbaşıya hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince kifaf-ı nefsleriçün İstanbula karib iskele ve yalılardan akçe ile iştirâ eyledikleri hamra mümanaat olunmaya deyû bundan akdem virilen yedi kıta' emr-i şerîfîm tarihi hamr müteallik sadır olan emrin tarihinden makrun olmağla mümanaat olduğun bildürüb yedlerinde olan yedi kıta' evâmir-i şerîfimde tayin ve tasrih olduğu üzre ol mikdar hamrın Galatada evlerine nakline muhalefet olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmışdır

Fî evâil-i N sene 109

Mesfûr ümeray-ı deryadan Cezâyirlü Hüseyin begin olub emaneten birinin nezaratında olduğu vezir-i müşârünileyh i'lâm itmekle mûcebince ıtlakiçün yazılmıştır.

Fî evâil-i Z sene 109

Hüküm 617.

Kapudan paşaya hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb bundan akdem Venedik donanmasından firar idüb Sakıza gelen Patroral nâm Françelüden cezire-i mezburedesâkin Rum tâifesi ahz ve sabık Ağzrıboz sancağına mutasarrıf (boş) nâm dame ikbalehûnun sefinesine teslim idüb hâlâ Demrede olduğun bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki vezir-i müşârünileyhsin husus-ı mezbûru süluk idüb ve kava' ve sahih üzre i'lâm eyleyesün deyû yazılmıştır

Fî evâil-i N sene 109

Ziyan olmağla tekrar yazılmıştır.

Hüküm 618

Selanik sancağı mutasarrıfı vezir Hüseyin paşaya ve Selanik kadısına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Surreden firar ve kendü hüsn-i rızasıyla medine-i Selaniğe gelen bir nefer Françelüden sen ki vezir-i müşârünileyhsin mirahurun (boş) nâm kimesne hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ahz ve celb idüb taaddî eyledüğün bildürüb mezbûr habsde ıtlak olunmak bâbında emri şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françelüye müteallik esir bulunur ise elçileri ve konsolosları tayin eyleyüb Françelüdür dirler ise anın gibiler sahibleri

veya vekilleri ile südde-i saadetime gönderile rızası görüle deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır

Fî evâhir-i N sene 109

[s.151]

Hüküm 619.

Kudüs-i Şerîf kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Kudüs-i Şerîf dâhilinde ve haricinde ve Kamame nâm kilisada temekkin eyleyen Frenk rahiblerinin hâlâ sâkin olub ellerinde olan ziyaretgâhları Kemahân Frenk rahiblerinin ellerinde olub kimesne dahl eylemeye ve tekâlif talebiyle rencide eylemeyeler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed ve Kudüs-i Şerîf dâhilinde ve haricinde ve Kamame nâm kilisayı ve Remlede Fin hamamında tezvir olageldüğü üzre temekkin eyleyen Frenk rahiblerinin yedlerinde hatt-ı hümâyûn şevketmakrûn ile mukaddemâ mütekayyıd olan şerîfim virilen ve hitâm ol evâmir-i şerîfeye amel idüb bir dürlü tekâlif-i şakka ile rencide olunmaz iken seneyn-i sabıkada islamların anda olan sair celb-i nazarı ile nevl-i mezbûre mütesellimler varid kayd-ı kudüm nâmına on yedişer buçuk guruş ve tevâbi'lerine üç guruş ve yine paşalar varid kayd dahi kudüm nâmına yetmiş beş guruş kethüdasına yedi buçuk guruş ve yine paşaya çuka ve kumaş ve hıdmetiçün beşyüz guruş ve kethüdasına elli guruş ve tevâbi' içün on dört guruş varid bir paşaya yirmi beş guruş ve kethüdasına elli guruş ve tevâbi' içün üç guruş ve paşaya sekiz guruş ve balmumu ve aydiyye nâmına atlas ve kethüdasına yedi buçuk guruş ve tevâbi' içün on dört guruş ve harc dört guruş tevâbisine üç guruş ve yine taşra saviyye giderken paşaya hıdmet nâmına iki yüz guruş ve kethüdâsına yirmi guruş ve cümle küffara üç guruş bir seneden bir nesne tamamına değin nevl virüb bundan gayri bir nesne virmeyüb ve hitâm dahi eyleyüb cümle ruhban küberası asude-i hâl iken sekiz on seneden berü rıza ile vech-i meşrûh üzre virdiklerine hâkim olanlar kanaat itmeyüb ve yedlerinde olan tamgalarına dahi amel itmeyüb sene nesne zalimleri ziyâde ve cebren şeylerin almalarıyla birkaç defâ' hatt-ı hümâyûn ilen menûn evâmir-i şerîfim ile manastırcı vaz' olunmuşken yine nevl-i mezbûre mutasarrıf olanlar yedlerinde olan evâmir-i aliyye ve tamgalarına mugâyir salsal zalimlerin izdiyar idüb kendülerin ve mütesellimlerin cebren aldıklarından maada Kudüs-i Şerîf haricinde neferci tarikiyle vardıkda manastırlarında ve kilisalarında konar ziyafet hazır eylemek ve yahûd hıdemat muayenesinde donatmak içün bize akçe ve eşyâ ve dengi deyû taaddî idüb yedlerine olan fermanların ibraz

eylediklerinde bu fermanlar selâtin-i maziye fermanlarıdır deyû amel itmeyüb ve vekillerine ve tercümanların bize hıraset gibi pişkeş ile bulunduk deyû ve mücerred celb-i mâl içün kilisa ve manastırların keşf nâmıyla taaddî ve rencide ve cebren akçelerin aldıklarından gayri paşaların mir-i hac olub giderken mütesellimlerin dahi minval-i meşrûh üzre rencide itmeleriyle ruhban küberası ve tercümanların ve anlara tâbi' olanların ber vechle iktidarların verilüb ziyâde mutazi olmalarıyla yedlerinde olan cümle tamgalarına amel olunub vech-i meşrûh üzre islamların virdüklerin rızalarıyla virdüklerinden gayri sekiz on yıldan berû izdiyar eylediklerin zulm ve taaddî ref' ve yedlerinde olan tamgalarına muhalif hilâf-ı şer-i şerîf tekâlif-i şakka mi'nbaad rencide olunmamak içün merhûm ve ma'fûrleh acem sultan Selim Han tabe serahû zamanında emr-i şerîf virilmişken yine mütalebe olmayub nice dürlü bahane ile zulm ve taaddî eylediklerinden gayri feth hakkından berû Kudüs-i Şerîf dahilinde ve haricinde ve Remlede mezkûr Frenk rahiblerine ve tercümanlarına ve zabit ve kadılarında olan kilisa ve manastır ve sâir vakflarına kesf ve taarruz ideruz deyû zulm ve taaddî itmek murad itmeleriyle ahidnâme-i hümâyûn ve bu ana değin yedlerine virilen gerek hatt-ı hümâyûn ve gerek sâir evâmir-i şerîfe ve hüccet-i şer-iyyeve sâir tamgalarına amel olunub ve Kudüs-i Şerîf dahilinde ve haricinde Remlede kendüleri ve tercümânları ve anlara tâbi' olanlar hâlâ zabt ve tasarruf idegeldikleri kilisa ve manastır ve vakflarına mücerred celb-i mâl içün kesf ve taaddî nâmına rencide olunmayub ve rıza ile virdüklerinden maada cebren dürlü tekâlif-i şakka ve hıdmet ve pişkeş ve her hafta ve her ay hedâye ile gelib götürmek ve manastır iken ve kilisa iken mübariz hıdemat tekâlifi ile ve yahûd hıdmetkârlarına akçe virdük deyû ve sâir bahane ile taaddî ve rencide olunmayub men' ve def' olunub bundan sonra gerek paşa ve gerek mütesellimleri bir dürlü taaddî murad iderler ise yedlerinde olan evâmir-i aliyye mütekayd ve icrâ olunub tamgalarına muhalif rencide ve remide ittirilmemek emr-i şerîfim ricâ itmeğin hilâf-ı şer-i şerîf ve bilâ emr mutabık tekâlif-i şakka talebiyle rencide olunmamak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i R sene 109

[s.152]

Hüküm 620.

İstanbul kaimakamına ve kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârı Ereğli ve Rodoscuk ve Salvori? ve Bandırma ve sâir iskelelerden ve kuvâdan iştrâ eyledikleri yapağıyı

taktil-i menzil ile vezn ittirüb menzil resm virürler iken İstanbula götürdüklerine çartak metr elçisi olanlar tekrar menzil resmi virdük deyû zikr olunan yapağıyı bir def'a' dahi vezn iderüz deyû rencide eylediklerin bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin kadime muhalif taaddî ve rencide olunmamak emrim olmuşdur deyû yazılmışdır.

Fî evâhir-i R sene 109

Hüküm 621.

İstanbul kaimakamına ve kadısına ve gümrük eminine hükm ki

Mümaileyh arz-ı hâl gönderüb Asitâne-i Saadetde elçisi ve konsolosu ve kethüdâları olmayan Portigal ve Sicilya ve Katalan ve Messine ve Ankona ve sâir harbî tâifesinden Françe padişahının bayrağı altında kadimden geldikleri üzre ihtiyarlarıyla gelenler kendü hallerinde sulh ve salaha mugâyir vaz' ve hareket kendülerden sadır olmadıkça sâir Françelüler gibi gümrükleri virülüb kimesne dahl eylemeye deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr iken hâlâ Dö kolonso nâm bir nefer Messine tâciri müşârünileyhin bayrağı altında Asitâne-i Saadetime gelüb ahidnâme mûcebince sâir Fransızların gümrüğün virmeğe razı iken ziyâde taleb olunmağla ahidnâmeye müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr bulunmağın Venedüklü olmayub Messinelü ise ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 109

Hüküm 622.

İzmir kadısına ve voyvodasına vâki' dizdârlarına ve iş erlerine hükm ki

Mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmir mahallesinden Françe konsolosu ve Françe tüccârı sâkin oldukları Mesabhazır? mahallesinde Rum ve Ermeni ve sâir müste'men tâifesi meyhane irtida itmeleriyle levent tâifesi ve ba'zıları hamr ve araka ve şerb ve şenaül ve gavgan ve fesada ihraka bais olub emvâl ve arabacıları emin olmamağla mahalle-i mezbûrede akdar meyhane var ise men' ve def' olunub ve ba'del-yevm mahalle-i mezbûrede meyhane olmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre men' olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 109

Hüküm 623.

Kapudan Paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

Mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Anton Dali ve Aydem nâm kapudanlarıki kıta'-ı sefine ile bin yüz senesinde deryada bir kıta' Trablus

sefinesine müsadif ve birbirleriyle cenk ve kethüdalarıyla firar idüb ceziresinin kenarında ihtifa eylediklerinde irtisi gün eğindiye karib ümera-ı deryadan ağırtop şayan üç kıta' fırkateleriyle üzerlerine varub anlar dahi Françe bayrağı değdiklerinde üzerlerine hücum ve derya ademleri mecruh ve sefinede olan eşyalarından sebt ve garet ve mezkûr Anton kapudanın tabir yüz altun ve iki Frengi altun ve on altı irşadlu ve iki kaput ve bir çuval incir ve cümle iki sefine taifesinin altunların ahz idüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn taaddî itmekle ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda memâlik-i mahrûsemde derya yüzüne çıkan gemiler ve kadırgalar ve donanmalar deryada Françe gemilerine buluşdukda birbiriyle dostluk idüb zarar ve ziyan itmeyüb madamki kendü rızalarıyla hare kırsalar cebren evsat ve esbâb ve gayri nesnelerin alub taaddî itmeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 109

[s.153]

Hüküm 624.

İzmir kadısına ve yeniçeri serdarı ve sâir iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde Françe konsolosu yanında tercümân olan Bali veled-i Kani nâm tercümân hanesine gider iken ba'del-keşf dört nefer kimesne yolda durub üzerine tüfenk boş idüb helâk idüb katillerin teferrus ve taarruz olunub evine götürülmek murad olundukda mesai olduğun bildürüb şer'le görülüb haklarında elzem gelen icra olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şer'le görülüb icrây-ı hâk olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 109

Hüküm 625.

İzmir kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı memâlik-i mahrûsemde akçeleriyle emtia' iştirâ ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin edâ idüb yedlerine edâ tezkerelerin alub aher iskeleye götürdüklerinde gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr iken tüccâr ve kapudalarından sefinelerinde tahmîl eyledikleri yağ ve beyaz ve temur ve yapağı ve şileden bir def'a gümrüğün edâ idüb yedlerinde edâ tezkerelerin var iken medine-i İzmirde baistemessük gümrükcüsü tarafından hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn tekrar gümrük talebiyle rencide eylediklerin bildürüb tekrar gümrük talebiyle rencide olunmamak

bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin ümena aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Fî evâsıt-ı Rasene 109

Hüküm 626.

İlbasan paşasına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıracda sâkin Françe konsolosunun Ohri Sancağında Tirak nâm kaza sâkinlerinden Murtaza nâm kimesne zımmetinde bin iki yüz elli guruş hakkı olub virmede muhalefet itmekle bundan akdem emr-i şerîfim sadır olmuşiken itaat-i emr-i şerîf eyledüğün bildürüb divân-ı Edirneye ihzar ve temessükü mûcebince tahsil olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin muhalefet-i şer'le tevcih iden hakkı edâda taallül iderler ise divan-ı Edirneye ihzar içün yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 109

Hüküm 627.

İstanbul kaimakamına ve Tokad kethüdasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Salyaş oğlu Haçok nâm Ermeni kadimden Françe elçilerinin kassamı olub islafının dahi kassamı olmağla İstanbul karibinde olan Tokad ustalarının tevzi' olunan sagirden mesfûra dahi bir hassa virilüb Galata serik karibinde boğazlayub elçiy-i mûmâileyh ve sâir Abdullah bulunub himâyet ve siyânet olunmak üzre mukaddemâ emr-i şerîf virilüb bu güne değin virilegelmişiken hâlâ Tokad ustaları hassasın virüb muhalefet eylediklerin bildürüb mukaddemâ virilen emr-i şerîf ve ferman mûcebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virilen mestûr ve mukayyed bulunmağla mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 109

[s.154]

Hüküm 628.

Ber vech-i Arpalık Selanik sancağı mutasarrıfı vezir Hasan Paşaya ve Selanik kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Selanikde olan Françe tüccârı kadimden akçeleriyle yapağı iştirâ ve Françe sefinelerine tahmîl ve Françeye irsâl iderler iken

Yahûdi tâifesi tafdil çuka içün yapağıya zaruretimiz vardur deyû bir takribile emr-i şerîf almalarıyla kendüleri ziyâde bahaya furuht idüb taaddî bundan akdem Yahûdi tâifesi mirîye alınan yapağıdan maada sende varmıdır deyû müdahale ittirilmeyüb tüccârlarına mâni' olmamak üzre emr-i şerîf virilmekle mahallinden derkenar ve mûcebince müceddeden hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Z sene 109

Hüküm 629.

Edirneden Dıraca varınca vâki' olan kadılara ve ayân-ı vilâyete ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe padişahı tarafından mektub getürüb ve götüren kimesneyi emn ve salim virilmek irsâl ve i'fâl eyleyesin noksan üzre üç nefere başka başka yol hükmü yazılmıştır

Fî evâil-i Z sene 109

Hüküm 630.

Bağdad valisine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françelüden biri mürd olsa esvâb ve emvalin kimesne dahl itmeyüb kime vasiyet iderse ana virile eğer vasiyetsiz mürd olur ise konsolosları ma'rifetiyle ol yerlü yoldaşına virile babda elçiler ve kassamlar dahl eylemeyeler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr iken Bağdaddan Acem diyarına ve yahûd Diyarbekire mürur ve ubur iden Françe taifesinden biri mürd olundukda Bağdadda mütemekkin Françe ruhbanı esvab ve emval vazında itmişken hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ahz olunub taaddî olunduğun bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Z sene 109

Hüküm 631.

Bağdad ve Diyarbekir valisine ve Bağdad ve Diyarbekir kadılarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârından ba'zıları Bağdaddan kalkub Acem tarafına ve yahûd Diyarbekir tarafına gitmek murad eylediklerinde yol üzerinde vâki' olan akarcılara ve bacdarlara saye-i tüccâr tâifesi gibi bac virmeğe razılar iken ziyâde talebiyle rencide olunduğun bildürüb ol bâbda hükm-i

hümâyûnum ricâ itmeğin sair tüccârtâifesinden ziyâde mütalebesiyle rencide ittirilmeyüb himâyet ve siyânet olunalar deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i Z sene 109

Hüküm 632.

Bağdad valisine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Bağdadda mütemekkin olan Françe ruhban tâifesinin tercümanı olan (boş) nâm tercüman kendü halinde olub hilâf mûcebince vaz' ve taaddî yoğ iken dailer tarafından ahz ve celb ve habs olub rencide olunduğun bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin hilâf-ı şer'-i şerîf rencide olundu deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i Z sene 109

Hüküm 633.

Kapudan paşaya hükm ki

Bundan akdem Venedüklü tarafından Sakızda sâkin Rum tâifesinin ahz ve sabıka Ağrıboz sancağı mutasarrıfı (boş) paşanın sefinesine teslim eyledikleri Patro Rezal nâm Françelünün ıtlâk-ıiçün Françe elçisi iltimas ve mesfûr Cezâyirli Hüseyin begin bulunmağla alunub bir sene tedarikine vaz' olunmağla mesfûru ıtlak eylemek emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Z sene 109

[s.155]

Hüküm 634.

Yanya paşasına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç iskelesine tâbi' Yanyada vâki' zımmîlerin Françe sefinesiyle getürüb ve götürdükleri metâın Françe konsolosu vekili baylac hakkı taleb eyledüğünde taaallül eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâın ba'zı zımmî tâifesi kendü gemileriyle harbî vilayetine eyledüb getürdükleri metâdan elçilerine ve konsoloslarına aded olan resmlerin ve baylac hakların bikusur virüb inad ve muhalefet eylemeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yazılmıştır.

Fî evâil-i Z sene 109

Hüküm 635.

Rikâb-ı hümâyûn kaimakamı Mustafa Paşaya ve Edirnede yeniçeri ağası vekiline hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb mahalle-i Edirnede mütemekkin beş nefer tüccâr ve üç nefer tercümânın kifaf-ı nefleriçün akçeleriyle iştirâ eyledikleri dört yüz bin üzümü şıra sıkub isti'mâl eylediklerinde kimesne mâni' olmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe konsolosları ve anlara tâbi' olan ruhban ve tüccârtâifesi ve tercümanları kendü nefsleriçün mu'tâd-ı muayyenkadar evlerine şıra sıkub ve taşradan götürüb isti'mâl eylediklerinde rencide olunmayalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Tekidinde ana bu bahane ile mikdar-ı mukayyed ve bir defâ' ziyâde almak ihtimali olmaya

Fî evâil-i S sene 109

Hüküm 636.

Orduy-ı hümâyûndan Edirneye varınca vâki' olan kadılara ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi tercümanlarından Buro nâm tercüman arz-ı hâl idüb ba'zı umur ve mesâlih içün bir nefer Ermeni Edirneye irsâl itmekle bu bâbda bu bâbda mürûruna muhalefet olmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i Za sene 109

Hüküm 637.

Sakız muhafızı Paşaya hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe konsolosları ve tercümânları ve sâir ademleri kadimden himâyet ve siyânet olunagelmişken Sakızda Françe konsolosunun oğlu Sakız gümrükçüsünün ademleri darb-ı şiddet ile darb ve şetmicracı gümrükcüye şikayete varduğunda tekrar ağalarının yanında dahi döküb şikayet olundukda enkaz itmeleriyle ahzolunub icrây-ı hâk olmaduğun bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin arz olduğu üzre darbve şetm olduğu vâki' ise ahz ve habs ve hakkından gelmek içün der-i devletmedâra arz olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 110

Hüküm 638.

Boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France padişahı tarafından ba'zı umur ile irsâl olunan Şövalir Döblas ve Dökan nâm kapudanlar iki kıta' begin sefine ve ademleriyle asl ve ifay-ı. himâyet idüb Françeye gitmek murad itmeleriyle götürülmesi memnu' eşyâ götürmeyüb ve gümrük icabı metâ' almadıkça boğaz hisarlarında eğlettirilmeyüb bir gün mukaddem yollarına mürûrlarına muhalefet olunmamak bâbında izn-i hümâyûn ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre başka başka iki kıta hükmü yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ra sene 110

[s.156]

Hüküm 639.

İstanbul kaimakamına ve Galata kadısına ve bilfiil sekbanbaşıya ve bostancıbaşıya ve Galata voyvodasına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl idüb kendünün ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün senede bir def'a yedi bin medre hamra emr-i şerîf virilegelmekle bu sene dahi beher medresi onar vukıyye olmak üzre İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü yalnız yedi bin medre hamrın Galatada hanesine nakline mümanaat olunmayub zabitlerden ve aherden harc ve avaid namına akçe mütalebesiyle rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre amel olunmak üzre yazılmıştır.

Tekidinde amma mukayyed ola senki bu bahane ile mikdar-ı mukayyedden ziyâde ve senede iki def'a olmak ihtimali olmaya

Fî evâil-i S sene 1110

Hüküm 640.

Bir sûreti

France begzadelerinden Viladimir nâm begzâdeye dahi bin beş yüz medre hamr içün vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Hüküm 641.

Bir sûreti

France begzâdelerinden Can Batista Fabro nâm begzâdeye dahi üç bin medre hamriçün vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Hüküm 642.

Bir sûreti

France begzâdelerinden Cori Bargir nâm begzâdeye yalnız bin medre hamriçün vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Hüküm 643.

Bir sûreti

Françelü Döbutato iki bin medre hamriçün vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Hüküm 644.

Bir sûreti

France etıbbasından Dermanaçe nâm tabibe yalnız bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 645.

Bir sûreti

France elçisinin yanında tercümân olan beş nefer tercüman içün beş bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 646.

Bir sûreti

Françeye tâbi' ruhban ve tüccârtâifesinin kifaf-ı nefsleriçün üç bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 647.

Bir sûreti

France begzâdelerinden Döbeleran nâm begzâdeye bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 648.

İstanbul kaimakamına ve Birusa eminine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl idüb France kapudanlarından Alzar Kurviliye nâm kapudan hassa kalyonlara rast gelmeğle korsan olmak üzre ahz ve on seneden mütecaviz Birusa zindanında kalmak ihtiyar veya tekib ve amel nisab olduğun

bildürüb mesfûr kapudanın hırs afuv ve ıtlâk olmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mûcebince ıtlâkiçün yazılmıştır

Fî evâil-i S sene 1110

Hüküm 649.

Orduy-ı hümâyûna nehr-i Tunadan Rusçuğa varınca vâki' olan kadılar ve mütesellim ve voyvoda ve kal'a ve palanka dizdârları ve sâir iş erlerine hükm ki

Françe tercümanlarından Kurtina nâm tercüman arz-ı hâl idüb Françe elçisinin ba'zı umur içün orduy-ı hümâyûna gelüb hâlâ Tuna tarafından Edirneye avdet murad itmekle müruruna iki nefer ademiyle kimesne olmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin vech-i meşrûh yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 110

[s.157]

Hüküm 650.

Ber vech-i Arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrıf Ahmed Paşaya ve Kudüs-i Şerîf kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârından Döbirinde nâm her bir mikdar nukud ve eşya ile bin yüz dokuz senesinde Saydadan kayığa girüb Remleye giderken şiddet-i rüzgar ile kaza-ı mezbûre tâbi' Serkos nâm karyede karaya düşüb eşya ve nukudu dahi sanduk ile karaya çıkdıkda bin beş yüz guruş karye-i mezbûra ahalisi garet ve bakî kalan çuka ve nukudu derelere tahmîl ve yafta nakl eyledüğün Çine sancağınınki eşyaya mezbûreyi ahz ve sen ki mirîmirân mûmâileyhsin tarafına irsâl ve sandık teblisolmak üzre bin kırk bir guruş ahz idüb gadr eyledüğün bildürüb geru mesfûr kapudana alıkonulmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda eğer şiddet-i rüzgar ile deniz gemileri karaya atar ise begler ve kadılar muavenet idüb kurtulan esvâb ve emvâl gerü gemilerine virilüb dahl olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki vusul buldukda bu bâbda sâdır olan emrim ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel idüb dahi karye-i mezbûre ahalisi hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn tâcir-i merkûmun çuka ve nukudundan garet eyledikleri her ne ise alıkonulub alıvirilüb ve sen ki mirîmirân mûmâileyhsin sanduk ahz eyledikleri nukud ne ise sahibine red ve teslim idüb minbaad ahidnâme-i hümâyûn ve emr-i şerîfime muhalif kimesneyi emn ittirmeyesin şöyle bilesin

Fî evâil-i S sene 110

Hüküm 651.

Kıbrıs valisine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb cezire-i Kıbrısda vâki' Kefriye nâm karyede Nehirsetve? mahallesinde vâki' hazret-i Musa kilisası dimekle ma'rûf kilisaya tekidinden beru Maruniden dimekle meşhur ruhbanların ellerinde olub kimesnenin alakası yoğiken ve ayinlerin icra iderler iken Rum rahibleri akçe tevzi ve ba'zı kimesnelerin himayesi ile vazından zabt itmekle gerü Maruni ruhbanlarına zabt ittirdiğinin ancak emr-i şerîf virilmişiken tekrar vech-i meşrûh üzre müdahale eylediklerin bildürüb oltarafa hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin sen ki vezir-i müşarünileyh ve mevlanay-ı mûmâileyhsin mahallinde şer'le görüb ba takrimden gitmek matv tasarrufunda olduğu ba'zı resmlerin üzre arz ve i'lâm eylesiz deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı şehr-i rûm Rebiu'l-ahir sene 110

Hüküm 652.

Edirneden İstanbula varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Gıble kal'asından hüsn-i rızalarıyla firar ve dar'üs-islama vaz' olan beş nefer Françelü Edirneye gelüb Françeye irsâl itmek murad itmekle yollarda İstanbula varınca mürurlarına muhalefet olmamak içün kanun üzre yol hükmü yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı C sene 1110

Hüküm 653.

Kapudan paşaya ve Galata kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Selanik konsolosunun Bastir nâm Françelü cezire-i üsküblüs hanesi dâhilinde olan haricinde mahzeninde olan yirmi iki buçuk harbî ve yüzyirmi külah top olan akıtma ta'bir olunur bir cedid altı edâ-ı deryadan Ağrıbozlu Ali Paşa oğlu arzen ahz idüb taaddî eyledüğün bildürüb hâlâ İstanbulda olmağla şer'le görülüb iltica ve yahûd kıymeti alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mûcebince şer'le görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı B sene 110

[s.158]

Hüküm 654.

İstanbul kaimakamına ve Galata kadısına ve Bostancıbaşıya hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Galata Serikkaribinde Tomtom mahallesinde vâki' Françeskani Kokuntaval nâm ruhbanlar sâkin oldukları hanelerinde hilâf-ı şer-i şerîf kimesneye taaddîleri yoğiken mücerred ahz ve celb içün İncil tilavet idersiz deyû rencide olduğun bildürüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn taaddî olumayub men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françeye tâbi' olan piskopos vesâir Frenk mezhebinde olan ruhban tâifesi her ne cinsden olursa olsun memâlik-i padişahide kadimden oldukları yerlerde kendü hallerinde olub ayinlerin icra eylediklerinde kimesne mâni' olmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûnum yazılmıştır.

Fî evasıt-ı N sene 110

Hüküm 655.

Antalya beglerbegisine ve Eskişehr kadısına hükm ki

Sen ki kadısın dergâh-ı muallama mektub gönderüb Françe tüccârından Coğla nâm tâcirin Eskişehr sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne zımmetinde yedi yüz kırk sekiz buçuk guruş hakkı olub bundan akdem emr-i şerîfimle çavuş tayin olunub vardukda itaat-i emr-i şer' itmeyübatik idüb icrây-ı hâk olunmaduğun bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricasına arz eyledüklerin bildürüb muhafaza ma'rifetiyle temessükü mûcebince şer'le hakkı alıvirilmek emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i N sene 110

Hüküm 656.

Ağrıboz muhafızına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb ümerây-ı deryadan Ağrıbozda Mehmed Paşa oğlu Mustafa Paşa ba'zı alet ve bahane ile cezire-i Askarlosa kırk nefer adem ile kalmes gönderüb cezire-i mezbûrede olan Françe konsolosu vekilinin hanesin basub satdıkların kırub iki yüz yirmi Frengi altun ve üç aded tüfeng vesâir eşyasın hilâf-ı şer' ahz idüb itmekle gerü alıvirilmek içün emr-i şerîfim ricâ itmeğin mûcebince şer'le görülmek emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 110

Hüküm 657.

Kapudan paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb cezire-i Askarlosda olan France konsolosu vekili Yasgir nâm Françelü cezire-i merkûmeden bir mikdar eşya ve dört yüz frengi altun ile kayığına tutub Selâniğe gelür iken cezire-i mezbûre başbuğlarının mesfûr ile edavatları olmağla Tantori nâm karye sakinlerinden Dömyo nâm say ile itkak ve kayığın basub ve dört yüz altun ve beşyüz guruşluk kayığın edavatı ile ve vekil-i mesfûrun ve vekili olan kimesne ile akvây-ı ahz ve garet eylediklerin bildürüb şer'le görülüb icrây-ı hâk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vechi meşrûh üzre şer'le görülmek emrim olmuşdur buyurdum ki

Fî evâil-i S sene 110

[s.159]

Hüküm 658.

İzmir kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb dört bin akçeden ziyâde olan davaları divân-ı hümâyûnda istimâ' olunub aher yerde istimâ' olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr iken İzmirde ticaret ile sâkin olan France tüccârından ve tercümanlarından hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn bazı' kimesneler mücerred ahz ve celb içün sizde hakkımız vardır deyû davâ' ve şahid-i rûz ikamet murad idüb takrir eylediklerin bildürüb men' ve def' ve olmakula kırk dört bin akçeden ziyâde olan davaların divân-ı hümâyûnuma havale olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Fî evâil-i S sene 110

Hüküm 659.

İzmir kadısına ve gümrük eminine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb İzmirde ticaret ile varan France sefinelerin tahmîl eylediklerin metâı ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedlerine edâ tezkeresi virilüb kalkub gitmek istediklerinde hilâf-ı divan ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn celb-i mâl içün avk ve tehir ittirüb arz olunduğun bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyun ricâ itmeğin hilâf-ı ahitname-i hümâyûn rencide olunmaya deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 110

Hüküm 660.

Sakız muhafızına ve Sakız kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı sefinelerinden ba'zıları Sakıza vardıklarında sefinelerinde olanlara kifâyet mikdarı peksimet almak istediklerinde ahidnâme-i hümâyûn mümanaat olunduğun bildürüb sefinelerinde olanlara kifayet mikdarı rızaları ile satanlardan akçeleriyle kifaf-ı nefsleriçün zad ve zevâda virilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda kalyonlarının serdarı ve rüesanın muhtarı kapudanların kaimakamı reayanın ihtimamı hususunda dakika fevd olunmayub ve akçeleriyle zad ve zevâda tedarikinde say ve ihtimamı eyleyeler deyû mestûr bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 110

Hüküm 661.

İzmir kadısına ve gümrük eminine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde mütemekkin Françe konsolosu yanında olan tercümânları ve tüccarı malı kenarında sâkin oldukların mülûk evlerinde oda ve yahûd berahir şey' bina itmek murad eylediklerinde mâni' teraileri yoğiken kadılar ve gümrük eminleri bir mikdar akçelerin almadıça izn virilüb taaddî itmeleriyle men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin hilâf-ı şer-i şerîf taaddileri men' ve def' olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 110

Hüküm 662.

İzmir kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb ticaret ile İzmire varan Françe sefineleri sefinelerinde evkafından kifayet mikdarı kifaf-ı nefsleriçün rızalarıyla satanlardan akçeleriyle peksimet ve tabh vesâir zâd ve zevâde almak istediklerinde hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn mümanaat olunduğun bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda kalyonlarının serdarı ve rüesanın muhtarı kapudanların kaimakamı ve reayanın ihtimamı hususunda def'i fevt olunmayub ve akçeleriyle zâd ve zevade tedarikinde say ve ihtimamı eyleyeler deyû mestûr bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Evâsıt-ı S sene 110

[s.160]

Hüküm 663.

İzmir kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârı ile bir kimesnenin nizâ'-ı evlad kadıya vardıklarında Françelünün tercümânları hazır bulunmaz ise kadı davaların istimâ' itmeye eğer tercümanları mühim mesâlihde ise gelince tevkıf oluna amma anlar dahi taallül idüb tercümanımız hazır değildir deyû avk itmeyüb tercümanların ihzâr eyleyeler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr iken bir kimesnenin Françelü ile davası olundukda tercümanları hazır değil iken İzmir kadıları istimâ' ve bu bahane ile nice taaddî olduğun bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 110

Hüküm 664.

Boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France kapudanlarından on üç nefer kapudan getürdükleri ve alub götürdükleri metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yüzde üç gümrüklerin edâ ve yedlerine edâ tezkerelerin virilüb vilayetlerine gitmek murad itmeleriyle mu'tâd üzre boğaz hisarlarında yoklatulub içinde memnuatdan metâ' olmadıkça eğlettirilmeyüb yoluna revane olmasına mümanaat olmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre başka başka hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 110

Hüküm 665.

Gelibolu naibine ve voyvodasına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France konsolosları ve anlara tâbi' olan ruhban ve tüccâr tâifesi ve tercümanları kendü nefsleriçün mu'tâd-ı muayyen kadar evlerinde şıra sıkub ve taşradan hamr getürüb istimâl eylediklerinde rencide olunmayalar deyû mestûr iken Geliboluda France konsolosu yanında tercüman olan Kemal nâm tercüman şıra sıkmak için hanesine taallül murad eyledüğü üzümden hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn akçe mütalebesiyle rencide olduğun bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 110

Hüküm 666.

Gelibolu naibine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Geliboluda Françe konsolosu yanında tercüman olan Kemal nâm tercümanın yedinde olan berât-ı alişana mugâyir senin berâtın maliyeden değildir deyû kendüsünden ve oğullarından ve tercümanlarından cizye taleb olunub rencide olduğun bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin nişan kaydına müracaat olundukda tecümanlık hıdmetinde olanlar ve oğulları ve hımetkârları haraç ve avarız ve kasabiyye akçesi vesâir rusum ve tekâlif-i örfiyye teklifi ile rencide olumaya deyû yedine berât-ı alişan virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûna taarruz ve rencide olunmaya deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 110

[s.161]

Hüküm 667.

İzmir kadısına ve gümrük eminine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı gümrüklerin edâ eylediklerinde memâlik-i mahrûsede cari olan nukud hazine-i amireye alduğu minval üzre altun-ı ferzan ziyâde talebiyle rencide olunmayalar deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken medine-i İzmirde mütemekkin olan Françe tüccârı gümrüklerin edâ eylediklerinde memâlik-i mahrûsede cari olan nukuddan virdüklerinde emn olanlar hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn nice akçelerin alub taaddî eylediklerin bildürüb ol babda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak üzre yazılmıştır

Fî evâil-i S sene 110

Hüküm 668.

İzmir kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tercümanlarının evine askeriden konak konulmağla rencide olunmayalar deyû mestûr ve mukayyed iken medine-i İzmirde Françe konsolosu yanında tercüman olanların İzmire karib bazı karada olan hanelerine beglerbegisi konub harab idüb gadr olduğun bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin nişan kaydına müracaat olundukda evine askeriden konak konulmağla rencide olunmaya deyû tercümanlara berât virildüğü

mestûr mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 110

Hüküm 669.

Gelibolu naibine ve gümrük eminine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde mütemekkin France tüccârı medine-i İzmire gelen eşyalarının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin edâ ve yedlerine edâ tezkeresi virilüb zikr olunan eşyayı Edirnede olan vekillerine gönderdüklerinde Geliboluya giderken anda bey olunmaz iken tekrar gümrük taleb olunub taaddî olunmağla hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin ümena aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir iskelede dahi rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 110

Hüküm 670.

İzmir kadısına ve muhassıl ve voyvodasına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde mütemekkin olan France konsolosu ve ruhban ve tüccârı ve tercümanları hanelerine şıra sıkmak içün getürdükleri üzümden medine-i merkûmede muhassıl veya bacdar ve voyvoda olanlar muhdedi bac ve avaid namıyla akçe taleb idüb taaddî olduğun bildürüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn olvechle taaddîlerin men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda hades olan kasabiyye ve reft ve bac ve yasak kolu ve üçyüz akçeden ziyâde selametlik resmi taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 110

[s.162]

Hüküm 671.

Sayda Beyrut beglerbegisine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i Saydada olan France konsolosu yanında yasakçı olmak üzre dergâh-ı alî yeniçerilerinden Abdullah Ahmed nâm yeniçeri tayin olunub dergâh-ı ali yeniçerileri ağası tarafından mühürlü mektub virildüğün bildürüb mûcebince hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin mûcebince yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 110

Hüküm 672.

Sayda Beyrut beglerbegisine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i Saydada olan Françe konsolosu yanında yasakçı olmak üzre dergâh-ı ali yeniçerilerinden Hasan Mustafa nâm yeniçeri tayin olunub dergâh-ı ali yeniçerileri ağası tarafından mühürlü mektub virildüğün bildürüb mûcebince hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin mûcebince amel olmak üzre yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 110

Hüküm 673.

İzmir kadısına ve gümrük eminine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmire ticaret ile varan Françe sefinelerin yükün boşaldub sefine üzerine gümrük emini tarafından dideban tayin olunub yükü boşandıkdan sonra tekrar yük almak üzre tâcir olunmayub izn virilegelmişdir senki emin-i mezkûrsun mücerred celb-i mal içün didebanı sefine üzerinden kaldurmayub ve yük almağa izn virmeyüb taaddî eyledüğün bildürüb ol babda hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin kadimi üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evasıt-ı S sene 1110

Hüküm 674.

İzmir kadısına ve cizyedârına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb berât-ı şerîfimle konsolos ve tercüman olanlar ve oğlanları ve hıdmetkârları haraç vesâir tekâlif-i örfiyyeden muaf olalar deyû beratlarında mestûr ve mukayyed iken İzmir cizyedârı İzmir konsolosu ve sabit olan tercümanlarından ve oğlanları ve hıdmetkârları cizye taleb idüb rencide eylediklerin olbabda hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin nişan kaydına müracaat olundukda tercümanlık hıdmetinde olanlar ve oğulları ve hıdmetkârları haraç ve avarız ve kasabiyye akçesi ve sâir rusum ve tekâlif-i örfiyye teklifi ile rencide olunmaya deyû berat virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın berâtları mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 110

Hüküm 675.

İzmir kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı getürdükleri ve alub götürdükleri emtianın yüzde üç gümrüğün virüb ziyâde taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed iken medine-i İzmirde iştirâ eyledikleri kahvenin ahidnâme-i hümâyûn

mûcebince gümrüğün edâ ve yedlerine edâ tezkeresi virildüğü Françe vilayetine götürmek istediklerinde İzmirde kahve emini olan (boş) nâm kimesne İzmir kahvesinden şebdar bais nâmına akçe taleb idüb taaddî eyledüğün bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 1110

[s.163]

Hüküm 676.

İzmir kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı İstanbulda iştirâ eyledüğü emtia'nın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedlerine edâ tezkerelerin virilüb sefinelerine tahmîl ve vilayetlerine götürmek üzre İzmire irsâl idüb anda bey olunmaz iken İzmir gümrük emini olna (boş) nâm kimesne tekrar hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn gümrük taleb idüb taaddî eyledüğün bildürüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin ümenâ aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olmayub ve tekrar bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 110

Hüküm 677.

Bağdad valisine ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Bağdadda olan Kapuçin nâm Françe rahiblerinden sabıka-ı Bağdad rahibi Ali Paşa hilâf-ı şer-i şerîf yedi yüz guruş alub taaddî eyledüğün ve hâlâ müşârünileyh Bağdadda olduğun bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin hilâf-ı şer-i şerîf alınan akçelerin gerü alıvirilmek içün yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 110

Hüküm 678.

İzmir kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb medine-i İzmirde mütemekkin Françe tâcirleri ve tercümanları kifaf-ı nefsleriçün kendülerin kifâyet mikdarı akçeleriyle iştirâ eyledikleri der haneden dahl olunmak icâb itmez iken mücerred celb-i mâl içün

müdahale olduğun bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda akçeleriyle zâd ve zevada tedarikinde say ve ihtimam eyleyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 110

Hüküm 679.

İzmir kadısına ve gümrük eminine hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb İzmirde ticaret ile gelen Frânçe sefâin yükün alub ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ idüb ve yedine edâ tezkeresi virildüğü kalmak üzre iken sefinelerin bir tarafdan malını virüb tekrar boşaldub kalkan iktizâ eyledüğün medine-i merkûme iskelesinde mevcud bulunan Frânçe ve aher sefinelere boşaltmak istediklerinde sen ki emin-i mezbûrsun hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn amma taleb idüb rencide eyledüğün bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Frânçelülerin kendü malları ve sâir eşyâlarıyla kalyonları ve sâir gemilerin cem'i zamanında iskelelere ve limanlara ve sâir memâlik-i mahrûseme işleyan emn ve emân üzre gelüb giden anın gibi deryâda fırtına müzafa' virüb gemilerine muavanet lazım oldukda ol mahalde hazır bulunan eğer hassa gemiler halkıdır ve eğer gaibdir muavanet ve muzavenet eyleyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 110

[s.164]

Hüküm 680.

İzmir kadısına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb İzmirde sâkin Frânçe tâcirleri ve tercümânlarının şuhud ve udul ile üzerlerine bir nesne sabit olmuş değil iken Trablus ve Nablus ve Cezâyirlüden ve medine-i mezbûr sâkinlerinden ba'zıları esirlerimiz firâr itmekle sizin hanenizdedir deyû hilâf-ı şer-i şerîf aher Nablus ittirir taaddî eylediklerin bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin hilâf-ı şer-i şerîf rencide olunmaya deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 110

Hüküm 681.

Sekbân başıya hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb hades olan kasabiyye ve yasak kolu ve reftiye ve bac ve üç yüz akçeden ziyâde selâmetlik resmi taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken France tüccârı İstanbula karib mahallerden iştirâ eyledükleri emtia'dan hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ve kadim-i mu'tâd ol taraflarda olan yasakçılar ve kollukcular vesâirleri yasakcılık ve kollukçuluk nâmıyla akçe taleb idüb rencide olduğun bildürüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince yazılmıştır

Fî evâsıt-ı N sene 110

Hüküm 682.

İstanbul kaimakamına ve kadısına ve gümrük eminine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârı memâlik-i mahrûseye getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'dan yüzde üç gümrük virüb ziyâde taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olunmağla İstanbulda mütemekkin olan France bazirganları Françeye götürmek üzre İstanbula karib iskelelerden götürdükleri yapağı ve gön ve penbe ve sâir eşyây-ı mahzenlerine vaz' ve terkıye? vazında sefineleri giderken vaz' ve Françeye irsâl eylediklerine gümrüklerin edâ idegelüb bu vakte değin gümrük eminleri taraflarından devletden ve kadimden olagelene muhalif rencide ve remide olunmuş değil iken hâlâ gümrük emini olan alî hilâf-ı devlet ve kadimi ve beynlerine câri olan muameleye muhalif tâcirlerinin Françeye götürmek üzre kayık ile götürdükleri yapağı ve gön ve penbe ve sâir eşyâsını mahzenlerine nakl eylemeğe mâni' olub bir gümrük dâhi mütalebesiyle gadr ve taaddî eyledüğün bildürüb France bazirganları İstanbula karib mahallerden iştirâ eyledikleri gön ve yapağı ve penbe ve sâir eşyâları kayık ile İstanbula götürdüklerinde mahzenlerine vaz' ve sefinelerine tahmîl ve Françeye irsâl eylediklerinde kadimden geldiklerini devlet üzre bu vechle viregelmişler ise yine ol vech üzre edâ eylediklerinden sonra hilâf-ı devlet ve kadimden olagelene mugâyir kayık ile mahzenlerine götürdükleri ve vakitdedahi vech-i meşrûh üze gümrük talebiyle rencide ve remide ittirilüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledüğü ecilden hilâf-ı devlet ve kadimi mugâyir rencide olunmamak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evasıt-ı S sene 110

Hüküm 683.

Kapudan paşaya hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb bin dokuz senesinde Trablusgarb sefineleri Françe kapudanlarından Begdef nâm kapudana rast geldiklerinde ahz ve tayin olan Françelülerin esir idüb zikr olunan Françelülerden beş neferi İstanbula gelmekle selefi ıtlakların iltimas ve mûcebince ferman-ı alî sadır olub lakin mesfûrlardan ve neferi Matiyö lö Siyardön nâm bir neferi ıtlâk olunmayub mirî kalyonda olmağla ıtlâk olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda bin yüz şevvalin evâil-iinde hükm-i şerîf virüldüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın mûcebince (tahrip olmuş) yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Z sene 1110

[s.165]

Hüküm 684.

İstanbul kaimakamına ve kadısına ve gümrük eminine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb kadimden Françe tüccârı vilayetine götürmek üzre İstanbulda iştirâ eyledikleri ipek ve cild ve nemis? ve halad ve sâir eşyâyı Galatada olan mahzenlerine nakl ba'de sefinelerine tahmîl vilayetlerine ve yahûd taşraya irsâl eylediklerinde gümrüklerin edâ idegelüb bu ana değin gümrük eminleri tarafından devlet ve kadimden olagelene muhalif rencide ve remide olunagelmiş değil iken hâlâ gümrük emini olan Françe tâcirlerinin vech-i meşrûh üzre iştirâ ve mahzenlerine nakl eylemek murad eyledikleri eşyayı hilâf-ı devlet kadimi ve beynlerinde olan muamele muhalif mücerred cemahir içün bir gümrük dahi taleb ve eşyây-ı mezkûre alıkonulub rencide ve remide eyledüğün bildürüb Françe tüccârı vilayetlerine götürmek üzre İstanbulda iştirâ eyledikleri ipek ve cild ve nemis ve halad ve sâir eşyayı Galatada mahzenlerine nakl ve sefinelerine tahmîl eylediklerinde kadimden geldikleri bu vechle viregelmiş ise yine olvechle edâ eylediklerinde sonra hilâf-ı devlet ve kadimden olunagelene mugayir rencide ve remide ittirülmeyüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin hilâf-ı devlet ve kadime mugayir rencide olunmamak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 110

Hüküm 685.

Selanik sancağı mutasarrıfına ve kadısına ve yeniçeri zabitine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Selanikde mütemekkin olan Françe tâcirleri kadimden rıza ile satanlardan akçe ile yapağı iştirâ ve sefinelerine tahmîl iderler iken

Yahûdi tâifesi tafdil çuka için yapağıya zaruretimiz vardır deyû kendülerden gayrı kendülerden gayrı kimesne yapağı iştirâ eylemek üzre ber tarikiyle emr almalarıyla kendüleri Françe tâcirlerine ziyâde bahane furuht idüb gadr itmeleriyle bundan akdem Yahûdi tâifesi miriye alınan yapağıdan maada yapağıya bize lazımdır deyû müdahale ittirilmeyüb ticaretlerine mümânaat olunmamak üzre mukaddem evâmir-i şerîfe virilmişken zabit-i mezbûrsun evâmir-i şerîfe muhalif Françe tüccârı yapağı iştirâsından men' idüb gadr eyledüğün bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ imeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre evâmir-i şerîfem virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 110

Hüküm 686.

Sakız mollasına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb cezire-i Sakızda iki kıta' Françe kalyonun alub kapudanları birbirleriyle ziyafet itmekle gice ile iki üç pare top atub tüfenk itmeleriyle Sakız muhafazasında olan Halil Paşa Sakızda olan Françe konsolosun getürdüb ve kapudanları dahi ihzâr idüb konsolosu merkûme mektum ve kapudanlarıyla dostluk itmeyüb taaddî eylediklerin bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin sen ki mevlanay-ı mûmâileyhsin mirîmirân mûmâileyhümadan Françe kapudanlarına bunun gibiler bâ' muallam suduruna seyl şiddet-i tebliğ tahsis ve taarruz ile tahsil ıtla' ve vaki' hali der-i devlet medar arz ve i'lâm içün yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 110

[s.166]

Hüküm 687.

Selanik kadısına ve kahve eminine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı memâlik-i mahrûsemden iştirâ ve sefinelerine tahmîl eyledikleri kahvenin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ idüb ve zikr olunan kahveyi bir iskelede sefinelerinden çıkarmayub doğru Françe vilayetine götürdükleride tekrar resm talebiyle rencide olunmak icâb itmez iken Françe kapudanlarından Mebtoni nâm kapudan Françeye götürmek üzre Selanikden iştirâ eyledüğü bir karakahvenin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedine edâ tezkeresi virilüb sefinesine tahmîl vilayetine götürmek murad eyledüğü sen ki kahve emini mezkûrsun beher vukkuyye beşer sabit olmak üzre resm-i kahve nâmına hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn otuz guruş alub ziyâdetaaddî

eyledüğün bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda France tüccârı memâlik-i memâlik-i mahrûseye getürdükleri ve alub götürdükleri emtia'dan yüzde üç gümrük virüb ziyâde taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunma içün yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 1110

Hüküm 688.

İzmir kadısına ve gümrük eminine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb cezire-i Sakızda habs olan matsakiden kadimden gümrük alınagelmeyüb ve France tüccârının iştirâ idüb Françeye irsâl eyledikleri mastakiden gümrük alınmaz iken hâlâ medine-i İzmirde gümrük emini olan (boş) nâm kimesne France tâcirlerinin iştirâ ve sefinelerine tahmîl ve Françeye irsâl eyledikleri mastakinin beher sanduğundan cebren birer altun alub taaddî eyledüğün bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin kadimden bu ana değin mastakiden gümrük alınagelmiş değil ise kadimden olagelene muhalif rencide olunmaya deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 110

Hüküm 689.

Boğazhisarları ve Gelibolu ve Rodoscuk ve Ereğli ve Silivri ve Çekmece ve Abalı? ve Çorlu ve Bandırma ve Mihalıççık ve Mudanya ve Bursa ve İzmir kadılarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârı memâlik-i mahrûseye getürdükleri ve alub götürdükleri metâın yüzde üç gümrük virüb ziyâde taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken France tâcirler taht-ı kazanızda vâki' kırdan yapağı ve gön ve penbe ve sâir iştirâ eylemek taraflarından adem götürdüklerine kadimden bu ana değin gümrük taleb oluna gelmiş değil iken hâlâ taht-ı kazanızda olan gümrük emini ademleri kadimi muhalif gümrük talebiyle rencide eylediklerin bildürüb olmakule taht-ı kazanızda iştirâ eyledikleri eşyây-ı kadimi üzre İstanbulda sefineye nakl olundukda gümrüklerin almak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin hilâf-ı devlet ve kadimi mugâyir rencide olunmaya deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı N sene 110

Hüküm 690.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb memâlik-i mahrûsede memâlik-i mahrûsede temekkin iden Françelülerden cizye mütalebesiyle ahidnâme-i hümâyûnun şurutuna mugâyir iken hâlâ İstanbul cizyedârı olan hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn memâlik-i mahrûsede mütemekkin olan Françelülerden ve oğlanlarından cizye talebiyle rencide ve remide eylediklerin bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françelülerden memâlik-i mahrûsemde temekkin idenlerden haraç taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide olunmaya deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 1110

Hüküm 691.

Bursa ve İzmir ve Çorlu ve boğaz hisarları kadıları ve Mihalıççık ve Rodoscuk ve Gelibolu ve Abalı? ve Ereğli ve Silivri ve Çekmece-i sagir ve kebir Bandırma ve Mudanya naiblerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı memâlik-i mahrûseme getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'dan yüzde üç gümrük virüb ziyâde taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olunmağla İstanbulda mütemekkin olan Françe tüccârı her nesne zikr olunan kaza ve tevâbiye yapağı ve gön ve penbe ve sâir eşyâ iştirâ itmek içün izn gönderüb iştirâ ve zikr olunan eşyâyı sefine karibine tahmîl ve vilayetlerine irsâl irsal eylediklerinde gümrüklerin edâ idegelüb müddetinden bu ana değin ol mahallerde gümrük alınagelmiş değil iken hâlâ tahsil ve nevacınızda olan gümrük emini ademlerin hilâf-ı devlet ve kadimi ve beynlerinde cari olan taamla muhterik tâcirlerinin Françeye götürmek üzre iştirâ eyledikleri yapağı ve gön ve penbe ve sâir eşyâdan bir gümrük dahi mütalebe ve rencide ve iştirâdan bey idüb taaddî eyledüğün bildürüb Françe tüccârı tahsil ve nevacınızdan ve (tahrip olmuş) götürmek üzre iştirâ eyledikleri yapağı ve gön ve penbe ve sâir eşyâdan kadimden bu vechle gümrük olunugelmiş ise yine ol vechle edâ eylediklerinden sonra hilâf-ı devlet ve kadimden olunagelen mugâyirvech-i meşruh üzre rencide men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin hilâf-ı devlet ve kadime muhalif rencide olunmamak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı C sene 110

[s.167]

Hüküm 692.

Mısır valisi ve Mısır ve İskenderiye kadılarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb memâlik-i mahrûsemden derya yüzüne çıkan gemiler ve kadırgalar ve donanmalar deryada France gemilerine bulaşdıkda birbirleriyle dostluk idüb zarar ve ziyan itmeyüb madamki kendü mallarıyla ile hediye virmeyeler cebren alat ve esvabların ve ümerad-ı oğlanların ve ve gayrı nesnelerin alub taaddî eylemeyeler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olmağla France gemileri İskenderiye iskelesinde metâ' tahmîl eylediklerin edâ eyleyüb vilayetlerine gitmek muradında iken iskele-i merkûmede ümerây-ı deryadan ba'zıları tâife-i mezbûrenin gemilerin ba'zı alat ve bahane ile yollarından alıkoduklarından maada her bir gemi başına hedâye ve pişkeş namıyla nice akçelerin alub gadr itmeleriyle iskeley-i merkûmede bulunan begler gelüb giden France sefinelerinden hedâya tarikiyle bir akçe ve parçaların almayub ve gümrüklerin edâ eylediklerinden sonra ahidnâme-i vilayetlerde Mısır tarafından asker ve yahûd cebehane götürmek için miri sefineler ve yahûd çekdiriler tayin alındıkda oltarafa varub tahmîl ve kalkub gitmek üzre kendülerden üç kerre mukaddem mevcud bulunub gitmek üzre olan France sefinelerini alıkoyub gitmeğe izn virmeyüb ve kalkub gittiklerinden sonra üç gün dahi alıkonulub ba'de izn virildüğün çekdiri begleri ve kalyon kapudanları iskele-i mezkurede vardıkları günden mevcud bulunan France sefinelerinin alıkonulub ba'zı kalyonları altı ay firar idüb kapudanlar gitmek istediklerinde gitmeden iki yüz ve gitmeden üç yüz guruş alub ba'de izn virüb bender-i mezbûrede ticaret iden sâir kapudanlar dahi bilâ fermân üç dört ay sefinelerin alıkoyub taaddî eylediklerin bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virüldüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın fermân-ı sadır olan fermân-ı şerîfe mûcebince hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn bilâ mevcud sefineleri alıkonmayub izn virildikde akçe mütalebesiyle rencide olunmamak bâbında fermân-ı alişanım sadır olmuşdur buyurdum ki

Fî evâhir-i L sene 110

Hüküm 693.

Ağrıboz muhafızı vezir İsmail Paşaya hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Fransuva Bartelmi kapudan bir kıta' sefinesiyle yükün alub Françeye giderken ümerây-ı deryadan Ağrıbozlu Mehmed Paşa oğlu Mustafa Paşa müsadif oldukda paşay-ı mûmâileyh kapudan-ı mesfûrun yazıcısı ile iki nefer sılacıların ve yedinde olan Batistas olub derzincir eyleyüb taaddî eyledüğün bildürüb kapudan-ı mesfûrun yazıcısı ve sılacıları cezire-i Askarlosda sâkin Françe konsolosuna teslim olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin san ki vezir-i müşârünileyhsin mezkûrların kifayet ihdas berhuş taarruz ve kuvai ve sıhhati üzre arz eylemek emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 110

Hüküm 694.

İstanbul kaimakamına ve İstanbul ve Galata kadılarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb tercümanlık hıdmetinde olanlar ve oğulları ve hıdmetkârları cizyeden muaf olalar deyû yedlerinde olan berâtlarında mestûr ve mukayyed iken hâlâ İstanbul cizyedârı olan berâtında olan berâtına mugâyir oğullarından ve hıdmetkâr ve cariyeandan cizye taleb idüb rencide eyledüğün men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin nişân kaydına müracaat olundukda tercümanlık hıdmetinde olanlar ve oğulları ve hıdmetkârları haraç ve avarız ve kasabiyye akçesi ve sâir rusum ve tekâlif-i örfiyyeden muaf olalar deyû nişân-ı hümâyûn virüldüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 110

[s.168]

Hüküm 695.

İstanbul kaimakamına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb elçiy-i mûmâileyhin hedâye ve libasları ve mekulat ve meşrubatları mühimi içün akçesiyle getürdüğü eşyâların alub gümrük ve bac taleb olunmamak üzre bundan akdem ahidnâme-i hümâyûn mûcebince emr-i şerîf virilmişken İstanbul gümrük emini olanlar bu mütevelli mekulat ve libaslariçün getürüb eşyadan hilâf-ı ahtitnâme-i hümâyûn ve mugâyir emr-i şerîf bac ve gümrük talebiyle rencide eylediklerin bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda Françe elçilerinin hedâye ve libas ve mekulat ve meşrubatları mühimi içün akçeleriyle getürdükleri nesne izn-i gümrük

ve bac taleb olunmaya deyû bin doksan beş senesinde ve'r muharrem merhum ve ma'furleh sultan Mehmed Han aliyye ve iftihâr'ül-ümerâ zaman selahında ahidnâme-i hümâyûn mûcebince emr-i şerîf virüldüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîf ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 1110

Çandarlı ve (boş) kadılarına olan on bin kilenin ferman alıkonulub müceddeden hükm yazılmıştır.

Fî evâhir-i N sene 1112

Hüküm 696.

Çandarlı ve Gavlos? kadılarına ve a'yân-ı vilayete ve iş erlerine hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Bosna-ı mübarekede Frânçe vilayetlerinde mahz ve ala ve hınta içün aid-imüstafi olmağla Çandarlu ve Gavlos? kainlerinden akçeleriyle hınta mübayaa ve sefinelerine tahmîl ve Frânçeye nakline mümanaat olunmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre ancak bir def'a yirmi bin kile hınta mübayaasına mümanaat olunmaya deyû Çandarlı ve Gavlosa? başka başka hükm yazılmıştır

Fî evâhir-i N sene 110

Hüküm 697.

Bervceh-i arpalık İskenderiye sancağına mutasarrıf (boş) dame ikbalehuya ve İskenderiye kadısına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb eyalet-i Bursadan Talna nâm kazadan olub Frânçe sefinesi kapudanlarından Patro Danyel nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle Olukiye sevahilinde Baragonanâm limanında demir almışiken Olkonlu Kurdeniş nâm fırkate kapudan gice ile varub cebren ahz ve şiddet-i rüzgâr ile merkûm Kurdenişahz eyledüğü sefinesiyle Dıraca dâhil olundukda Dıracda olan Frânçe konsolosu Dıraca ve Kuraya ve İskenderiyeye ve Olkon taraflarına varub sefine-i mezbûru dav'a idüb lakin merkûm Kurdeniş londatıyla şaykay-ı merkûme kapudanına habirin eyalet-i Bursadan vâki' Cova nâm mahallede benimdir deyub vech-i meşrûh üzre konsolos-ı merkûmenin yedinden dahi cebren temessük almağla halâs idemeyüb taaddî olunduğun bildürüb sefine-i mezkûre müldecileri oltarafdan alıkonulub içinde olan eşya ve aletlerin emanetine vaz' olunub mezbûr Kurdeniş ve sefine-i kapudan der-idevletmedarda ihzar olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin tayin olunan mübaşir

ma'rifetiyle kifayet ahvâlleri taarruz ve minval olunub sıhhati ve hakikati arz ve kapudan ile reisi der-idevletmedarda ihzar olunub sâirleri oltarafda alıkonulub ve eşyâları dahi emanetde vaz' olunub sonra bu vechle fermân-ı şerîfim sadır olur ise ana göre amel ve hareket oluna deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 110

[s.169]

Hüküm 698.

Yanya paşasına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe konsolosları ve tercümanları ve sâir Françelüler memâlik-i mahrûsemde himâyet ve siyânet olunalar deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr iken Dıraç konsolosu tarafından Sayada iskelesinde vekil olan Tomazmano nâm vekil Françe tüccârının umurların getürüb müdahale olunmak icab itmez iken ehl-i örf tâifesi tarafından rencide olduğun bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin hilâf-ı ahidnâme rencide olunmaya deyû yazılmıştır.

Evâsıt-ı Za sene 110

Hüküm 699.

Yanya paşasına ve Dıraç kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Dıraç iskelesinde olan Françe konsolosu yine Dıraca tabi' Sayada nâm iskeleye tarafından Minhali Galiki nâm kadıyı vekil idüb müddet-i tamam olmağla muhasebesin görmek istediğinde mesfûr yanına firar itmekle Dıraca ihzâr ve muhasebesi görülüb zımmetinde zuhur iden hakkı alıvirilmek bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şerle görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Za sene 1110

Hüküm 700.

(boş) paşasına ve Gülbağrı? kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe bayrağı altında ticaret iden Corco Kutomlu nâm Efrenç tâcirinin kaza-ı mezbûr sâkinlerinden (boş) ve (boş)ve (boş) ve (boş) nâm kimesne ademlerinde hakkı olub taleb eyledüğünde virmekde taallül itmeleriyle şer'le alıvirilmek içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Za sene 110

Hüküm 701.

İskenderiye paşasına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe bayrağı altında ticaret iden Corco Kutomlu Efrenç tâcirinin kaza-ı mezbûr sâkinlerinden (boş) ve (boş) ve (boş) ve

(boş) nâm kimesneler ademlerinde hakkı olmağla taleb eyledüğünde taallül itmeleriyle şer'le alıvirilmek içün yazılmıştır.

Evâsıt-ı Za sene 110

Hüküm 702.

İlbasan paşasına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe bayrağı altında ticaret iden Corco Kutomlu nâm tâcirin kaza-ı mezbûr sâkinlerinden (boş) ve (boş) ve (boş) ve (boş) nâm kimesne ademlerinde hakkı olmağla taleb eyledüğü taallül itmeleriyle şer'le alıvirilmek içün yazılmıştır.

Evâsıt-ı Za sene 110

[s.170]

Hüküm 703.

Dıraç kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri ve ba'zı zımmîler Françe sefinelerine tahmîl ve harbî vilâyetine eyledüb getürdükleri metâ'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylac hakların bi kusur idüb taallül idenleri ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken İskenderiye ve İlbasan ve Gülbağrı? sâkinlerinden ba'zı zımmî tâcirler Dırac iskelesinde Françe sefinelerine tahmîl ve Françe sefineleriyle getürdükleri emtia'nın müracaat Françe konsolosu olan (boş) nâm konsolos vech-i meşrûh üzre aid olan resmlerin ve baylac hakkı taleb eyledüğünde taallül ve inad eylediklerin bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâ'dan ve ba'zı zımmîler kendü gemileriyle harbî vilayetine eyledüb getürdükleri metâdan elçilerine ve konsoloslarına aidolan resmlerin ve baylac hakları bi kusur virüb i'nad ve muhalefet eyleyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Evâsıt-ı Za sene 1110

Hüküm 704.

Edirneden Trabzona varub gelince vaki' olan kadılara ve kethüdaları ve yeniçeri serdârı ve a'yân-ı vilayete ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb hâlâ haraç başısı olan Döşen nâm haraç iki nefer hıdmetkârıyla Trabzona gitmek murad itmekle mürur ve uburuna mümânaat

olunmayub emn ve salim irsâl ve irsal olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre yol hükmü yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Z sene 110

Hüküm 705.

Edirneden İstanbula varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara ve kethüdayerleri ve yeniçeri serdarları ve a'yân-ı vilayete iş erlerine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb İstanbul tarafından sebt ve garet itmekle emn ve salim mürur ve ubur istedüb vâki'siyle zâd ve zevâde tedârik olunub ve müşarünileyh konulmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin kanun üzre yol hükmü yazılmıştır.

Fî evâil-i Z sene 110

Hüküm 706.

Diyarbekir paşasına İzmir kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France rahiblerinden medine-i İzmirde mütemekkin Patrir nâm tabib kendü halinde olub bilâ icra merza-ı İbadullaha hıdmet idüb ahali vilayetde kendüden razı iken ba'zı valiler ve mütesellimler ve sâir ehl-i örf tâifesi hilâf-ı şer-i şerîf ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn ahz ve celb idüb taaddî eylediklerin bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin hilâf-ı şer-i şerîf ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn rencide ve remide olunmayub men' ve def' olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Z sene 110

[S.171]

Hüküm 707.

Selanik paşasına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb Selanikde mütemekkin France tüccârı kadimden rızalarıyla satanlardan yapağı iştirâ ve sefinelerine tahmîl ve Françeye irsal iderler iken Yahûdi tâifesi tafdil çuka için yapağı zaruretimiz vardır deyû kendülerden kimesne yapağı iştirâ eylemek üzre her tarikle ahz emr almalarıyla getürdükleri France tâcirlerine ziyâde bahaneye furuht idüb gadr itmeleriyle bundan akdem Yahûdi tâifesine miri içün alınan yapağıdan maada yapağıya bize lazımdır deyû müdahale ittirilmeyüb ticaretlerine mümanaat olunmamak üzre mütekayd evâmir-i şerîfe virilmişken amel olunmayub gerüden meşrûh üzre mümanaat olunub taaddî olunduğun bildürüb yedlerinde olan emr-i şerîf sicil-i muhafaza kaydına ve

mûcebince Frınçe tüccârının yapağı iştirâsına mümanaat olunmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Z sene 110

Hüküm 708.

Dıraç ve Avlonya kadılarına ve iskele eminlerine ve iş erlerine hükm ki

Frınçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Bosna-ı mübarekede Frınçe memleketinde tehir eyledüğü mahz a'la vâkı' olub Dıraç ve Avlonya iskelelerinde taaddî fezr üzre olmağla zikr olunan iskelelere varan Frınçe kapudanlarının aher yere götürmeyüb Frınçe memleketine götürmek üzre hüsn-i rızalarıyla satanlardan akçeleriyle ancak bir def'a on bin kile hınta mübaya' ve sefinelerine tahmîl ve Frınçe vilayetine nakl eylemelerine mümanaat olunmamak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ve fezr ve kers üzre olub zaruret ve mübayaya yapağı olur ise hüsn-i rızalarıyla satanlardan narh- cari üzre akçeleriyle on bin kile hınta mübaya eylemeleriçün yazılmıştır.

Evâil-i M sene 1111

Hüküm 709.

Trablusşam beglerbegisine ve kadısına hükm ki

Frınçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frınçe tüccârı memâlik-i mahrûseye getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'dan yüzde üç gümrük virüb ziyâde taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken Trablusşamda gümrük emini olan (boş) nâm kimesne hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn medine-i mezbûrede mütemekkin Frınçe tüccârının Trablusşama getürdükleri emtia'nın beher on denk sanduğundan geçilmek namıyla birer guruş alub taaddî eyledüğün bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmka içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı M sene 1111

Hüküm 710.

Trablusşam paşasına ve kadısına hükm ki

Frınçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frınçe tâcirlerinin getürdükleri guruşdan bu ana değin memâlik-i mahrûsede resm alınagelmiş değil iken hâlâ Frınçe tâcirlerinin getürdükleri tevliye? guruşdan Trablusşam emini olan (boş) nâm kimesne beher bin guruşundan ikisinin guruş alub taaddî eylediklerün bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vilayetlerinden ademleri ve tüccârı getürdükleri guruşdan memâlik-i mahrûsede

olbâbda resm-i almamağla hâlâ dahi taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Evâsıt-ı M sene 1111

[s.172]

Hüküm 711.

İzmir kadısına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb kadim-i allameden berû medine-i İzmire ticaret ile gelen Frânçe sefineleri getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin edâ ve yedlerine edâ tezkeresi virdiklerinden sonra eğlettirmeyüb yoluna revane olmasına mümanaat olunmaz iken hâlâ olmakule Frânçe sefineleri hilâf-ı devlet ve kadimi ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn bila münasib avk ve tehir ve birer mikdar akçelerin almadıkça izn virilmeyüb taaddî olunmağla bundan akdem metaiçün emr-i şerîfim virilmişiken senki mevlanay-ı mûmâileyhsin tarafından yine vech-i meşrûh üzre taaddî olduğun bildürüb olmakule Frânçe sefineleri hilâf-ı kanun ve kadimi mugâyir ahidnâme-i hümâyûn rencide olunmayub men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 1111

Hüküm 712.

Eskişehr kadısına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frânçe tüccârından Bono nâm tâcirin sabıka-ı Eskişehr kethüdayeri olan Mustafa nâm kimesnede dokuz yüz guruş hakkı olub bundan akdem şer'le tahsil içün birkaç def'a evâmir-i şerîfe ve mübaşir tayin olunmuşiken mezbûr atik ve ihtifa idüb ümerây-ı hak olmaduğun bildürüb zabtın ma'rifetiyle ihzar olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre ihzariçün yazılmıştır

Fî evâsıt-ı S sene 1111

Hüküm 713.

Edirne bostancıbaşıya ve yeniçeri ağası vekiline hükm ki

Mahmiye-i Edirnede sâkin üç nefer Frânçe tüccârı ve bir nefer tercümanın kifaf-ı nefsleriçün akçeleri iştirâ bu sene ancak bir def'a iştirâ eyledikleri üç yüz mil üzümü hanelerine nakl ve şıra sıkub istimâl eylediklerin hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn

kimesne mâni' olmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe konsolosları ve anlara tâbi' ruhban ve tüccâr tâifesi ve tercümanları kendü nefsleriçün mu'tâd-ı muayyen kadar evlerine şıra sıkub ve taşradan hamr getürüb istimâl eylediklerin rencide olunmayalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Evâhir-i Za sene 1111

Hüküm 714.

Yanya paşasına ve naibine ve Sayda kadılarına hükm ki

Françe elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri ve ba'zı zımmîler Françe sefinelerine tahmil ve harbî vilayetine eyledüb getürdükleri metâ'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmleri ve baylac hakları bi kusur virüb taallül eylememeleri ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken Yanya sâkinlerinden Mütencib Alki ve Patomaruzi ve Yani Yayadönam ve Almavi ve İstamo Dömivo İstenk ve (boş) ve (boş) nâm zımmîler bundan akdem Sayada iskelesinde Françe sefinelerine tahmîl ve Françe sefineleriyle getürdükleri emtia'nın Sayadada Françe konsolosu vekili olan Tomazo Yanık nâm vekil vech-i meşrûh üzre aid olan baylac hakkın taleb eyledükde virmekde taallül ve inad eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâ'nın ve ba'zı zımmîler kendü gemileriyle harbî vilayetine eyledüğü getürdükleri metâ'dan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylac hakların bi kusur inad ve muhalefet eylemeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i Za sene 1111

[s.173]

Hüküm 715.

Beyşehr kazası mütevellisine ve Turhal sancağı mutasarrıfı olan paşaya hükm ki

(boş) ve (boş) ve (boş) ve (boş) nâm palangalar neferâtı müldecileri olmak üzre altı aded bab tahrir hükm mûcebince yalnız bin yüz yirmi dört buçuk guruş Rumilinin Beyşehr muhasılı olan dergâh-ı muallam kapudan başılarından Mustafa dame meciduhu tahsiline memur olduğu paşa sancağında vaki' ba'zı kazalarıyla termiline ve gayri sancaklarda vaki' kadılıklar ahalisinin bin yüz on bir senesine mahsub olmak üzre evlerine edâsı lazım gelen avarız ve tedârik akçelerinden havale

olmağla Frınçe tüccârından Musko nâm tâcir yalılardan edâ idüb tahsili içün maliyet tarafından emr-i şerîf virilmekle divân-ı hümâyûn tarafından dahi yazılmıştır.

Evâsıt-ı M sene 1111

Hüküm 716.

Edirneden Beyşehr hana varub gelince yol üzerinde vâki' olan kadılar ve kethüdayerleri ve yeniçeri serdarları ve a'yân-ı vilayete ve iş erlerine hükm ki

Rumili muhasılı Mustafa dame meciduhum ahalleden havale olunan on sekiz kise akçeyi Edirneye getürmek üzre tayin ve irsal olunan (boş) zide kadrihu her kangınızın taht-ı kazasına varub dahl olur ise bir mübaşir yere kırdırub ve giceleri bekciler tayin ve gider olundukda yanına kifayet mikdarı tüfenk atarız ademler koşub emn ve salim birbirinden irsal ve irsal eylemeniz bâbıda fermân-ı alişânım sadır olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı M sene 1111

Hüküm 717.

Boğazhisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Frınçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frınçe kapudanlarından üç sefine vaki' şayka kapudanları getürdükleri ve götürdükleri metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedlerine edâ tezkelerelerin virmekle vilâyetlerine gitmek murad itmeleriyle kanun üzre isimleri açık altı kıtâ' izn hükmü yazılmıştır.

Fî evâhir-i Za sene 1111

Hüküm 718.

Edirne bostancıbaşısına ve yeniçeri ağası vekiline hükm ki

Frınçe elçisi arz-ı hâl gönderüb mahmiye-i Edirnede ticaret ile sâkin Frınçe tüccârından Bono nâm tâciri hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ba'zı kimesneler rencide rencide eylediklerin men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Frınçe padişahının elçiler ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümanlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zıll-i zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl ve merkadü'l iyal olalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağla ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Z sene 1111

Hüküm 719.

Bursa kadısına hükm ki Çavuş

Françe elçisi arz-ı hâl şerikler Bursadan yapağı alıvirmek üzre bin guruş alubbeş aydan berû gasbeylediklerin hâlâ Bursada oldukların bildürüb şer'le tahsil ve vekillerine teslim olunub edâda taallül iderler ise Asitâne-i Saadete ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin şer'le tevcih iden hakkı edâda taallül iderler ise Asitâne-i Saadete ihzarlarıiçün yazılmıştır.

Fî evâil-i Z sene 1111

[s.174]

Hüküm 720.

Yeniçeri ağasına ve bostancıbaşıya hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb kendünün ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün senede bir def'a yedi bin medre hamra emr-i şerîf virile gelmekle bu sene dahi beher medresi onar vukıyye olmak üzre İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü yalnız yedi bin medre hamrın Galatada hanesine nakline mümanaat olunmayub zabitlerden ve aherden harc ve avaid namına akçe mütalebesiyle rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Tekidinde amma mukayyed olasın ki bu bahane ile mikdar-ı mukıyyeden ziyâde ve senede iki def'a olmak ihitmali olmaya

Fî evâhir-i Ca sene 1111

Hüküm 721.

Bir sûreti

Françe begzadelerinden Can Batista Mavroya kendünün ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün üç bin medre hamra yazılmıştır.

Hüküm 722.

Bir sûreti

Beş nefer tercümanlar içün beş bin medre hamra yazılmıştır.

Hüküm 723.

Bir sûreti

Françeye tâbi' ruhban ve tüccârtâifesinin ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün üç bin medre hamra yazılmıştır.

Hüküm 724.

Bir sûreti

Françe begzadelerinden Debran nâm begzâde ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün bin bin medre hamra yazılmıştır.

Hüküm 725.

Bir sûreti

Françe bagzâdelerinden Cori Barkir nâm begzâde ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün bin medre hamra yazılmıştır.

Hüküm 726.

Bir sûreti

Françe etıbbasından Dermançe nâm tabib ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün bin medre hamra yazılmıştır.

Hüküm 727

Bir sûreti

Françe döbutatolarının ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün iki bin medre hamra yazılmıştır.

Hüküm 728.

Bir sûreti

Françe begzâdelerinden Kaleviye nâm begzâde ve ademlerinin kifaf-ı neflseriçün bin beş yüz medre hamra yazılmıştır

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 729.

Cezire-i Taşlıözü sevahilinde vâki' kadılara ve zikr olunan kadılarda vâki' zabıtân ve ayân-ı vilâyet ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârından (boş) ve (boş) nâm iki nefer tâcirler cezire-i merkûmede gelüb giden getürdükleri ve alub götürdükleri metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin virüb dahl olunmak icâb itmez iken kadılar ve zabitler tarafından hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn taaddîleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda eğer deryada ve eğer karada kendü halinde yüyüyan Françelü olub emân üzre gelüb giden tüccâr tâifesi ve ol diyar tâcirleri ve tercümânları ve sâir evâmiri karadan ve deryadan memâlik-i mahrûseme gelüb bey ve şerâ' ve ticaret eyleyüb şöyleki rüsûm-u aliyye ve konsolosluk hakkıdır adat ve kanun üzre virdiklerinden sonra gelişde ve gidişde kapudanlar ve deryada yürüyan kadı ve gönüllü reislerden ve gayriden ve asker halkından kimesne mâni' olmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 1111

[s.175]

Hüküm 730.

Rumeli beglerbegliği payesiyle Kıbrıs beglerbegisi olan (boş) dame ikbâlehûya ve Lefkoşa kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârından Martin veled-i Tiro nâm tâcirin cezire-i Kıbrısda vâki' kaza-ı mezbûrede tabi' Manocortesde nâm karyede vâki' hüccet-i şeriyye ile mekteb üzre mutasarrıf olduğu ma'likâne bir kıta' bağçesine yine karye-i mezbûrede vâki' bağçeler say olunagelen mahsus ve müstehil? sudan kadimden her on beş günde bir yevm Pençenbede üç saat ve yine bir kıta' bağçesine dahi her on günde bir Pazar günü bir saat su haris olunagelüb ve yedinde olan hüccet-i şeriyyede dahi mestûr iken su sedlerin ve aherden ba'zıları kadime muhalif mümanaat eylediklerin bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin hüccet-i şeriyyesi mûcebince şerle görülmek emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ca sene 1111

Hüküm 731.

Çorlu kadısına ve a'yân-ı vilayet ve iş erlerine hükm ki

Frânçe elçisi Baron dö Şatonuf arz-ı hâl idüb Frânçe bayrağı altında olan Messine begzâdelerinden İnyal Mazkiri nâm begzâde bin yüz senesinde Edirnede Şeriki Yano nâm tâcire irsâl eyledüğü dokuz yüz siyah kuzu irsal eyledüğü Çorluya karib yerde serık olunub hâlâ kaza-ı mezbûr sâkinlerinden Talif? Bahir Sefyan oğlu nâm kimesne ile Marmarada kethüdası dimekle ma'ruf Didari nâm zımmîde olduğun bildürüb mezbûr begzâdenin vekili ve emini veled-i Batista nâm zımmîye alıvirilüb muhalefet iderler ise Asitâne-i Saadetime ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mûcebince ihzârlarıiçün yazılmıştır.

Fî evâhir-i C sene 1111

Hüküm 732.

Boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frânçe kapudanlarından Bonoli nâm kapudan bir kıtâ' sefinesiyle ve (boş) ve (boş) kapudanlar dahi bir kıtâ sefine ile getürdükleri ve alub götürdükleri metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedine edâ tezkereleri virilüb vilayetlerine gitmek murad itmeleriyle mu'tâd üzre başka başka üç kıtâ izn hükmü yazılmıştır

Fî evâsıt-ı N sene 1111

Hüküm 733.

Yeniçeri ağasına ve Hassa bostancıbaşıya hükm ki

Frânçe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb elçiy-i mûmâileyh Asitâne-i Saadetime getüren iki kıta sefinelerin kapudan ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün İstanbula karib iskele ve yalılardan ancak bir def'a akçeleriyle iştirâ eyledikleri yalnız beş bin medre hamrı sefinelerine nakline mümânaat olmamak bâbında emr-i şeîf ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Frânçe konsolosları ve anlara tâbi' olan ruhban ve tüccâr tâifesi ve tercümanları kendü nefsleriçün mu'tâd-ı muayyen kadar evlerine şıra sıkub ve taşradan hamr getürüb istimâl eylediklerinde rencide olunmayalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki vusul buldukda bu bâbda sadır olan emrim ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel idüb dahi mesfur kapudaların ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün İstanbula karib iskele ve yalılardan

ancak bir def'a akçeleriyle iştirâ eyledikleri yalnız beş bin medre hamrı sefine nakline mümanaat ve zabitlerden ve gayriden kimesneye harc ve avaid namına akçe talebiyle rencide ve remide ittirmeyesiz amma mukayyed olasın ki bu bahane ile bir def'adan ve mikdar-ı mukıyyeden ziyâde almak ihtimali olmaya şöyle bilesin.

Fî evâsıt-ı N sene 1111

[s.176]

Hüküm 734.

Boğazhisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb kendüyü getüren iki kıta' kalyonlar edây-ı hıdmet idüb selefi ile avdet itmeleriyle kimesneye rencide ittirilmemek bâbında izn-i hümâyûnum ricâ eyledüğün ecilden ol bâbda izn-hümâyûnum erzak kalmışdır buyurdum ki vusul buldukda bu bâbda sadır olan fermân-ı celil'ül kadrim mûcebince amel idüb dahi vech-i meşruh üzre elçiy-i mûmâileyhi getüren iki kıta kalyonlar edây-ı hıdmet idüb selefi ile avdet itmeleriyle götürülmesi memnû' olan metâ' götürmeyüb ve gümrük icâb ider metâ' yoğsa boğaz hisarlarında eğelttirilmeyüb bir gün mukaddem yoluna revane eyleyesin deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i Ş sene 1111

Hüküm 735.

Boğazhisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Bilosa nâm kapudan bir kıta sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedine edâ tezkeresi virilmekle izn-i hümâyûn ricâ itmeğin şurutuyla hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ş sene 1111

Hüküm 736.

Boğaz hisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi Dö Karibol arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından İsaliko nâm kapudan bir kıta sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedine edâ tezkeresi virilmekle izn-i hümâyûn ricâ itmeğin şurutuyla hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ş sene 1111

Hüküm 737.

Boğaz hisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi Dö Karibol arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Belisa nâm kapudan bir kıta sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedine edâ tezkeresi virilmekle izn-i hümâyûn ricâ itmeğin şurutuyla hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i Ş sene 1111

Hüküm 738.

Kudüs paşasına ve kadısına hükm ki

Françe elçisi Dö Karibol arz-ı hâl gönderüb Kudüs-i Şerîfde Françe konsolosu olan Romiror ref' ve yedine Françe begzâdelerinden Döbremon nâm begzâde konsolos tayin olunub müceddeden berât-ı alişânım virilmekle mûcebince zabt-ı içün emr-i şerîf ricâ itmeğin berât-ı cedid mûcebince zabt-ı içün hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 1111

Hüküm 789.

İzmir kadısına hükm ki

Françe elçisi Dö Karibol arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârından Bono nâm tâcirin hâlâ İzmir voyvodası olan Mehmed nâm kimesne zımmetinde bin yüz senesinden beru hukuk-ı sahih-i şeriyyeden dört bin altıyüz guruş hakkı olub taleb eyledüğünde virmekde taallül itmekle mübaşir tayin olunan (boş) zide kadrihû ma'rifetiyle şer'le alıvirilüb taallül iderler ise Asitâne-i Saadete ihzâr olunmak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i Ş sene 1111

Hüküm 740.

Galata kadısına ve Hassa bostancıbaşıya ve Galata voyvodasına hükm ki

Françe elçisi Dö Karibol arz-ı hâl gönderüb hedâya içün alub Françe vilayetine irsâl eylemek murad eyledüğü beş res iplik sefine ile Françeye taallül ve irsaline mümanaat olunmamak bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin ancak bu def'a beş res iplik sefine ile Françeye irsaline mümanaat olunmamak üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 1111

[s.117]

Hüküm 741.

Asitâneden Belgrada varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara ve kethüdayerleri ve yeniçeri serdarları ve kala dizdarları ve a'yân-ı vilayet ve sâir iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arzı hâl gönderüb kendüleriyle gelen Françe begzâdelerinden üç nefer begzade iki nefer hıdmetkâr ve bir nefer yasakçı ile karadan Françe vilayetine gitmek murad itmeleriyle menazil ve merahilde kendülere ve ademlerine ve esvâb ve tavarlarına müdahale olunmayub emn ve salim mürur ve ubur ittirmek bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Fî evâhir-i N sene 1111

Hüküm 742.

Bervech-i arpalık Kudüs-i Şerîf sancağına mutasarrfı (boş) dame ikbalehuya ve Kudüs-i Şerîf kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb dergâh-ı ali begzâdelerinden alınmış dördüncü cemaattan Mustafa Abdülmenanâm yeniçeri hâlâ Kudüs-i Şerîfde Françe konsolosu olan Döbizemon nâm konsolos naibine mu'tâd üzre yasakçı tayin olunub ağaları tarafından mührlü mektub virildüğün bildürüb emr-i şerîfim ricâ itmeğin mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 1111

Hüküm 743.

Kapudan paşaya ve (boş) kadısına ve kalyonlar kapudanlarına ve sâir zabitlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe padişahının elçiler ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümanlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zıll-i zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl ve merkadü'l iyal olalar deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olunmağla Françe tüccârından olub cezire-i Değirmenlik iskelelerine gelüb ve giden Françe kalyonları hıdmetinde olan Patro Rebuvar nâm tâcir ahidnâme-i hümâyûn mûcebince himâyet ve siyânet olunub hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 1111

Hüküm 744.

Erzurumdan İstanbula gelince yol üzeride vâki' olan kadılara ve kethüdâyerleri ve yeiçeri serdarları ve a'yân-ı vilayet ve sâir iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe rahiblerinden Rikardo nâm rahib dört nefer ademiyle Erzurumdan İstanbula gitmek murad itmekle ba'zı etvarda esvâb ve tavar ve ademlerine kimesne müdahale ittirmeyüb ve akçeleriyle zâd ve zevadelerin virüb emn ve salim mürur ittirmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeği kendü hallerinde olub reâyâ umuruna karışmamak üzre birbirinden irsal eylemek emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 1111

Hüküm 745.

Kapudan paşaya hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz- ı hâl gönderüb eğer şiddet-i rüzgar ile deniz gemileri karaya atar ise begler ve kadılar ve gayriler muavenet idüb kurtulan esvâb ve emvâl gerü kendülere virilüb dahl olunmaya ve bu ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken Françe kapudanlarından Can Gantiğmo nâm kapudan bir kıta' sefinesiyle medine-i İzmirden gelürken fırtına sefinesini Andoros nâm cezirede karaya atub helâk olundukda cezire-i merkûme başbuğları olan Nikola Gratabitka ve Batista ve Mastirikani nâm zımmîler ve (boş) ve (boş) nâm zımmîlerile müttefik ve cezire-i mezkûre ve voyvodasıyla yekdil ve sefine-i merkûmede olan on bin iki yüz altmış sekiz guruş nukud ve yirmi beş denk çuka ve otuz dört sandık fes ve on beş denk […] ve yirmi iki denk […] ve bir sandık harb okunu garet eylediklerin bildürüb mezbûrlar Asitâne-i Saadetimi ihzar olunub garet eyledikleri nukud ve eşya tahsil olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince vech-i meşrûh üzre amel olunma içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 1111

[s.178]

Hüküm 746.

Kapudan paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb bin yüz senesinde cezire-i Nakşada Françe konsolosu olan Kurdemo nâm Françelü iki hıdmetkârıyla cenke giderken cezire-i merkûme sâkinlerinden Amirosu nâm kesb ile karındaşı Nikoyaki nâm şakiryoluna inüb kendüyü ve hıdmetkârlarıyla taallül ve hıdmetkârın dahi mecruh itmeleriyle

mukaddemâ mezbûrlar ahz ve şer'le hakların lazım gelen icra olunmak üzre emr-i şerîf sadır olundukda mesfûrlar firar ve bu vakde dekatik itmezler iken hâlâ yine cezirey-i merkûmeye gelüb tuulen şekavet üzre aldıklarından gayri mesfûr konsolosun oğlu diğer Nikolakinin kanalına kasd ve bir hıdmetkârı olan kıta' iderken üzre hücum luhud ile harb ve mahrusen bırakub ziyâde taaddî ve fesad eylediklerin bildürüb mezbûrlar ma'rifet-i şer'le ahz ve muhalefet teferrus ve taarruz ve şer'le hakların lazım gelen icra olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i L sene 1111

Hüküm 747.

Boğaz hisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Coraf Tabulnâm kapudan bir kıtâ' sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü metâ'ın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrük edâ ve yedine edâ tezkeresi virilmek mu'tâd üzre izn hükmü yazılmıştır.

Fî evâil-i Za sene 111

Hüküm 748.

Boğaz hisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Karmonan nâm kapudan bir kıta sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedine edâ tezkeresi virilegelmekle mu'tâd üzre izn hükmü yazılmıştır.

Fî evâhir-i Za sene 111

Hüküm 749.

Boğaz hisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Colyan nâm kapudan bir kıtâ şaykasıyla getürdüğü ve alub götürdüğü metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrük edâ ve yedine edâ tezkeresi virilmekle mu'tâd üzre izn hükmü yazılmıştır.

Fî evâil-i Z sene 111

Hüküm 750.

Selanik sancağına mutasarrıf vezir Hasan paşaya ve Selanik kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı getürdükleri ve alub götürdükleri metâdan yüzde üç gümrük virüb ziyâde taleb olunmaya deyû ahidnâme-

i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken Selanik kalası kapularında duran çorbacılar ve yasakçılar Françe tüccârının Selaniğe getürdükleri metâdan kapu harcı nâmıyla metâları alıkonulub bu bahane ile nice akçelerin alunub hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn taaddî olunduğun bildürüb Françe tüccârı Selaniğe getürdükleri metâlarının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince üzde üç gümrüğün eylediklerinden sonra kapu harcı nâmıyla ve aher bahane ile akçe mütalebesiyle çorbacılara ve yasakçılara ve sairlerine rencide ve remide ittirilmeyüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i Z sene 111

Hüküm 751.

Kapudan paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Paskal nâm kapudan Buldakin tabir olunur bir kıta sefinesiyle gider iken ümerây-ı deryadan İstefani Hasan paşaya müsadif olundukda mezbur Hasan paşa kapudan mesfûru ahz ve hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn bin yüz senesinde hediye namıyla yüz guruş almağla ahidnâme-i hümâyûna mugâyir olduğu gerü alıvirilmek içün yazılmıştır.

Fî evail-i Z sene 1111

[s.179]

Hüküm 752.

Kapudan paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl güönderüb Françe kapudanlarından Ödemir nâm kapudan bir kıtâ sefinesiyle giderken ümerây-ı deryadan İstefani Hasan Paşa mutasarrıf olmağla varub buluşdukda mesfûr kapudan ahz ve celb ve hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn bin yüz senesinde ikiyüz beş guruş alub taaddî itmekle şer'le gerü alıvirilmek içün yazılmıştır.

Fî evâil-i Z sene 111

Hüküm 753.

Kapudan paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Eskipolos ceziresinde olan Basteri nâm Françe konsolosu ba'zı sahihi içün Selaniğe giderken ümerây-ı deryadan Ağrıbozlu Ali Paşaoğlu mesfûr konsolosun hanesin basub mahzeninden olan yirmi bir buçuk mermi ve yüz yirmi kulaç top olan bin guruş kıymetlü afname tabir olunur

ikamethanesinden ahz idüb itmekle alatın ve yahûd bahasın alıvirilmek içün yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Z sene 1111

Hüküm 754.

Kapudan paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb cezire-i Eskipolosolan Pasteri nâm Françe konsolosu bin yüz senesinde ümerây-ı deryadan Ağrıbozlu Hasan Paşadan bin beşyüz kile hınta iştirâ ve Françe kapudalarından (boş) nâm kapudanın sefinesine tahmîl eyledikde merkûm Hasan Paşa sefine-i mezbûrede kapudan ahz ve hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn hedâye nâmıyla konsolos-u mezbûreden yüz elli guruş almadıkça salıvirmeyüb gadr itmekle ahidnâme-i hümâyûna mugâyir alduğun gerü alıvirilmek içün yazılmıştır

Fî evâsıt-ı Z sene 1111

Hüküm 755.

Kapudan paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb cezire-i Eskipolosda olan Françe konsolosu vekili Pasteri nâm Françelü ile cezire-i mezbûrede reâyâsının başbuğlarının adakları olmağla Nebkori nâm karye sâkinlerinden Dimo nâm say ile Begril ve mesfûr naibler kendü kainlerinin yüz (boş) senesinde Selaniğe gelür iken kayığı basub dört yüz Frengi altun ve kedülerinin ve içinde olan ademlerinin eşyasın garet ve kayığı dahi yakmaklaalatıyla ahz idüb taaddî ve fesad itmeleriyle şer'le görülüb icrây-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîf virilmişken icrây-ı hak olmaduğun bildürüb mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince şer'le görülüb icrây-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunka üzre yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Z sene 1111

Hüküm 756.

Boğaz hisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb dört nefer Françe konsolosları getürdükleri ve alub götürdükleri metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedlerine edâ tezkeresi virilüb ve vilayetlerine gitmek murad itmekle mu'tâd üzre dört nefer isimleri açık dört kıtâ emr-i şerîf yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Z sene 1111

Hüküm 757.

Boğaz hisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France kapudanlarından Belgran nâm kapudan bir kıtâ sefinesiyle getrüdüğü ve alub götürdüğü metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ idüb yedine edâ tezkeresi virilmekle mu'tâd üzre izn hükmü yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Z sene 1111

[s.180]

Hüküm 758.

Kapudan paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France kapudanlarından Cozek Beriti ve İstiyano Rasti nâm iki nefer kapudanlar sefine ile giderken ümerây-ı deryadan Hasan Paşanın sefinesiyle müsadif itmeleriyle hedâye nâmıyla yüzer guruş taleb ve bazirganları tutub harb idüb yüzer guruşların almadıkça salıvirmeyüb taaddî eyledüklerin bildürüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn alduğu gerü alıvirilmek bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda memâlik-i mahrûsemden ve derya yüzüne çıkan gemiler ve kadırgalar ve donanmalar deryada France gemilerine buluşdukda biribiri ile dostluk idüb zarar ziyan itmeyüb madam ki kendü rızalarıyla hedâye virseler evsat ve eşyaları ve ümera oğulların ve gayri nesnelerin alub zarar ve ziyan itmeyeler deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın senki vezir-i müşârünileyhsin ahidnâme-i hümâyûna mugâyir alduğun gerü alıvirüb icray-ı hak eyleyesin deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Z sene 1111

Hüküm 759.

Bervech-i arpalık Avlonya sancağına mutasarrıf (boş) dame ikbalehuya ve Yanya kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâın ve ba'zı zımmîler kendü gemileriyle harbî vilayetine eyledüb getürdükleri metâdan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylac hakların bikusur virüb inad ve muhalefet eyleyeler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken Dıraç iskelesine tabi' Yanya sâkinlerinden Müshanib Galaki Panokara Yani ve Patomaruri ve Yani Papa ve Corci Nikolatod ve (boş) ve (boş) ve (boş) ve sâir eminler on sekiz aydan berû France sefineleriyle getürdükleri ve alub götürüdükleri metâdan hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn baylac hakkı virmeyüb zımmetlerinden

viilmeğle bundan akdem emr-i şerîfim virilmişken yine taallül ve inad eylediklerin bildürüb ahidnâme-i hümâyûn mûcebince alıvirilüb taallül ve muhalefet iderler ise Asitâne-i Saadete ihzar olunmaları bâbında emr-i şerîf ricâ itmekle ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre mezbûrların France sefineleriyle getürdükleri ve alub götürdükleri metâlarından ahidnâme-i hümâyûn mûcebince zımmetlerinde kalan baylac hakların iskele-i mezbûrede France konsolosuna alıvirilüb yine edâda muhalafet iderler ise Asitâne-i Saadetim ihzâr eyleyesin deyû yazılmıştır

Fî evâhir-i Z sene 111

Hüküm 760.

Rodos kadısına ve a'yan-ı vilayete hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb cezire-i mezbûrede olan France konsolosu ve France kapudanları cezire-i merkûmeden akçeleriyle iştirâ eyledikleri palamudun ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve sefinelerine tahmîl idüb vilayetlerine götürmek murad eylediklerinde ba'zı kimesneler mücerred tamir içün bivech ve bilâseyl ve hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn sefineleri ta'vik idüb rencide eylediklerin bildürüb mücerred tamir içün olvechle rencide eylemeyüb men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda France padişahının elçiler ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümanlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalili ma'delet intihamızda asude-i hâl ve merkadüliyal olalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır

Fî evâil-i M sene 1112

[s.181]

H**üküm 761.**

Rodos kadısına ve a'yân-ı vilayete hükm ki

France elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb France tüccârı gemilerine tahmîl eyledikleri metâdan ve ba'zı zımmîler kendü gemileriyle harbî vilayetine eyledüb getürdükleri metâdan elçilerine ve konsoloslarına aid olan resmlerin ve baylac hakların bikusur virüb inad ve muhalefet eylemeyeler deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken ba'zı zımmîler France sefineleriyle getürdükleri ve alub götürdükleri metâın baylac hakkın virüb mezbûrede France konsolosu olan Danil nâm konsolos taleb eylediklerin virmeğe taallül eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-

i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i M sene 1112

Hüküm 762.

Antalya kadısına gümrük eminine ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Sayda ve Beyrut ve Trablusşam ve İskenderun ve Kıbrıs iskelelerine Françe tüccârı getürdükleri eşyanın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin bi'ttamam virüb ve yedlerine edâ tezkereleri virilmekle mezkûrlar dahi edâ tezkereleriyle eşyây-ı mezkûreyu furuht içün Antalyada serbegleri olan Antoni Tase nâm Françelüye irsal itmeleriyle tekrar gümrük talebiyle rencide olunmakicab itmez iken sen ki emn-i mezkûrsun hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn tekrar bir def'a dahi gümrük taleb idüb taaddî eylediklerin bildürüb bir def'a gümrüklerin edâ eyledikleri eşyalarından hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn tekrar gümrük talebiyle rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin ümena aldıklarında edâ tezkerelerin virüb aher iskeleye götürmeğe mâni' olunmayub ve tekrar bir iskelede dahi gümrük talebiyle rencide olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Fî evâsıt-ı M sene 1112

Hüküm 763.

Ahyolu kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârından Bono nâm tâcirin Ahyolu Mahallesi emini olan Esseyyid Mehmed zımmetinde hüccet-i şerîyye mûcebince bin yüz senesinden berû beş bin yedi yüz elli guruş hakkı olub taleb eyledüğün virmekde taallül ve inad eyledüğün bildürüb şer'le görülüb alıvirmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mahallinde şer'le tevcih iden hakkı edâda taallül iderler ise zabtı ma'rifetiyle Asitâne-i Saadete ihzar içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i M sene 1112

Hüküm 764.

Dırac kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı ve kapudanları Dırac iskelesine getürdükler ve alub götürdükleri emtia'nın ahidnâme-i hümâyûn

mûcebince gümrüğün edâ ve üç yüz akçe selametlik resmlerin virirler iken Dırac emini olan (boş) nâm kimesne hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn France kapudanlarından yolakçesi nâmıyla on akçede bir akçe mütalebesiyle taaddî ve rencide eylediklerin bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerifim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda hades olan kasabiyye ve reftiye ve bac ve yasak kolu ve üç yüz akçeden ziyâde selametlik resmi taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 1112

[s.182]

Hüküm 765.

Boğazhisarları kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

France elçisi Dökaribol hutimet avakıbuhu bi'l hayr arz-ı hâl gönderüb France kapudanlarından Terun nâm kapudan bir kıtâ' sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedine edâ tezkeresi virilüb vilayetine gitmek murad itmekle mu'tâd üzre izn hükmü ricâ itmekle vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 1112

Hüküm 766.

Boğaz hisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France kapudanlarından Valatin nâm kapudan bir kıtâ' kalyonlarıyla getürdüğü ve alub götürdüğü metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedine edâ tezkeresi virilüb vilayetine gitmek murad itmekle mu'tâd üzre izn hükmü ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şurutuyla yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı R sene 112

Hüküm 767.

Boğaz hisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France kapudanlarından Neval Olivir nâm kapudan bir kıtâ' sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedine edâ tezkeresi virilüb vilayetine gitmek murad itmekle mu'tâd üzre izn-i hümâyûn ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şurutuyla hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı R sene 1112

Hüküm 768.

Boğaz hisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudalarından iki sefine ve iki şayka kapudan getürdükleri ve alub götürdükleri metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedlerine edâ tezkereleri virilüb vilayetine gitmek murad itmeleriyle mu'tâd olduğu dört kıta isimleri açık izn hükmü yazılmıştır.

Fî evâhir-i R sene 1112

Hüküm 769.

Erzurum valisi İbrahim Paşaya Karsdan Trabzona ve Trabzondan İstanbula gelince vâki' olan beglerbegilere ve kadılara ve kethüdayerleri ve yeniçeri serdarları ve a'yân-ı vilayete ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb Françe ruhbanlarından Bozpamariya nâm rahib dört nefer Françe ruhbanlarıyla Karsdan İstanbula gelmek murad itmekle her kangınızın taht-ı hükümetine dâhil olurlar ise zâd ve zevâdeleri narh-ı câri üzre akçeleriyle alıvirüb kendülere ve esvâb ve tavarlarına müdahale ve hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn cizye mütalebesiyle rencide olunmayub emn ve selamet ile mürûrlarına mümanaat olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre yol hükmü yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Ca sene 1112

Hüküm 770.

Kıbrıs beglerbegisine ve Tuzla kadısına hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb Eksibosna-ı mübarekede Françe vilayetinde mahz ve alâ vâki' olub Kıbrıs ceziresinde hınta ve karib üzre olmağla Françe tüccârından Dö Maku Kavne nâm tâciraher yere götürmeyüb Françe vilayetine götürmek üzre rızasıyla satanlardan narh-ı câri üzre akçesiyle ancak bir def'a yalnız beş bin kile hınta iştirâ ve Françe vilayetine nakline mümanaat olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ancak bir def'a beş bin kile hınta iştirâ olunmasına mümanaat olunmamak emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i C sene 1112

Tekidinde amma mukayyed olasınki bu kifayet mikdarı mukıyyeden ve bir def'adan ziyâde almak ihtimali olmuşdur.

[s.183]

Hüküm 771.

Yeniçeri ağası İbrahim ağaya ve hassa bostancıbaşıya hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb kendünün ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün senede bir def'a yedi bin medre hamra emr-i şerîf virilegelmekle bu sene dahi beher medresi onar vukıyye olmak üzre İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü yedi bin medre hamrı Galatada hanesine nakline mümanaat olunmayub zabitlerden ve aherden harc ve avaid nâmıyla akçe mütalebesiyle rencide olunmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır

Tekidinde amma mukayyed olasınki bu bahane ile mikdar-ı mukıyyeden ziyâde ve senede iki def'a almak ihtimali olmaya

Fî evâsıt-ı Ca sene 1112

Kaimakam ve voyvodasıyla ve sekbanıyla bedil olmuşdur

Fî evasıt L sene 112

Hüküm 772.

Bir sûreti

Dahi Françe begzâdelerinden Kaleviye begzâde ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün bin yüz kırk hamr içün vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Hüküm 773.

Bir sûreti

Dahi Françe begzâdelerinden Can Batista Fabro nâm begzâdede ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün üç bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 774.

Bir sûreti

Dahi Françe begzâdelerinden Cori Barkir nâm nâm begzâde ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 775.

Bir sûreti

France begzâdelerinden Döbeleron nâm begzâde ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün bin medre hamr için yazılmıştır.

Hüküm 776.

Bir sûreti

France Döbutato ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün iki bin medre hamr için yazılmıştır.

Kaimakam ve voyvodasıyla ve sekbanıyla bedil olmuşdur

Fî evasıt-ı M sene 112

Hüküm 777.

Bir sûreti

Beş nefer France tercümanlarının ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün beş bin medre hamr için yazılmıştır

Bu dahi bedil olmuşdur

Hüküm 778.

Bir sûreti

France etıbbasından Dermançe nâm tabib ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün bin medre hamr için yazılmıştır

Kaimakam ve voyvodasıyla ve sekbanıyla bedil olmuşdur

Fî evasıt-ı M sene 112

Hüküm 779.

Bir sûreti

Françeye tâbi' ruhban ve tüccârtâifesinin ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün üç bin medre hamr için yazılmıştır

Fî et-tarih'el mezbûr

Hüküm 780.

Boğazhisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

France elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb France kapudanlarından Cakud Antuano nâm kapudan bir kıtâ' sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedine edâ tezkeresi virilüb vilayetine gitmek murad itmekle mu'tâd üzre izn hükmü yazılmıştır

Fî evâsıt-ı C sene 1112

Hüküm 781.

Boğazhisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Bartelmi nâm kapudan bir kıtâ' sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebincegümrüğün edâ ve yedine edâ tezkeresi virilüb vilâyetine gitmek muad itmekle mu'tâd üzre izn hükmü yazılmıştır.

Fî evâhir-i C sene 1112

Hüküm 782.

Boğazhisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Bonoli Turma nâm kapudanlar birer kıtâ sefinesiyle getürdükleri ve alub götürdükleri metâın ahidnâme-i hümâyûnum mûcebince gümrüğün edâ ve yedlerine edâ tezkereleri virilüb vilayetlerine gitmek murad itmeleriyle mu'tâd üzre başka başka izn hükmü yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı C sene 1112

[s.184]

Hüküm 783.

Avlonya mutasarrıfı (boş) dame ikbâlehûya ve Dırac kadısına hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından (boş) nâm kapudan ticaret içün bir kıtâ' sefinesiyle Dırac iskelesine varub kendü halinde sefinesi demir üzerinde olub sandalile sefinesine metâ' götürüb tahmîl iderken Venedik reâyâsından berâtlu tâifesinden Manekovez nâm kapudan zikr olunan sandalın basub içinde olan metâ'ı garet eylediklerinden gayri sefine-i merkûmenin derûnunda olan eşyâyı garet idüb taaddî olduğun bildürüb olbâbda emr-i şerifim ricâ itmeğin senki mirî mirân mûmâileyh ve ba'zı mezkûrsun eğer kurada ve eğer deryada kendü halinde yürüyen Françe tüccârı tâifesi eman üzre gelüb rüsûm-u aliyye ve konsoloslukları adet ve kanun üzre virdüklerinden sonra kapudanlardan ve deryada bulunan hassa ve gönüllü reislerden ve gayriden ve asker halkından kimesne mâni' olmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr iken sandalların alub ve emtia'ların garet idenler kimdir ve bu tabibimiz memâlik-i mahrûse alınagelmekde olan Dıraç iskelesinde bu makule hareketlerinden nişan eyledi ve bu günde tob altında olundu ise kalâ' dizdarı bunun içün def'a eylemedüğü ve defâ' fesad olmaduğu malında der-i devlet medara ilâm-ı elzem değilmidir varan mübâşir ma'rifetiyle teferruz ve istikza ve bundan sonra haklarında bu vechle fermân fermân-

i şerîfim sadır olur ise amel olunmak üzre ilâm eylemeniz bâbında fermân-ı alişanım sadır olmuşdur buyurdum ki vusul buldukda bu bâbda sadır olan fermân celil'ül kadrim mûcebince amel idüb dahi senki mirimirân mûmâileyhsin ve kaza-ı mezkûrsun vech-i meşrûh üzre sandalların basub ve emtia'ların garet idenler kimdir bu kemal-i medar bu makule hareket yanında nişan eyledi mübaşir-i mûmâileyh ma'rifetiyle taarruz ve istikza ve bundan sonra haklarında bu vechle fermân-ı şerîfim sadır olur ise mucebiyleamel olunmak üzre hakikatdır devlet medar arz ve ilâm eyleyüb vaz' emr-i şerîfimle amel olasız deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 1112

Hüküm 784.

Ezine-i Kazdağı ve Tuzla kadılarına ve Biga sancağı mütesellimine hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb Bosna-ı mübarekede Françe vilâyetinde mahz ve alâ vâki' olmağla Françe kapudanlarından Bonoli nâm kapudan taht-ı kazanızdan rızalarıyla satanlardan aher yere götürmeyüb Françe vilayetine götürmek üzre akçesiyle narh-ı câri üzre ancak bir defâ' on bin kile hınta iştirâ ve sefinesine tahmîl ve Françeye nakline mümânaat olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahalisine zaruret olmayub mahsul ve ferz üzre ise boğazhisar caibinde akçeleriyle on bin kile hınta iştirâsına mümanaat olunmamak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır

Fî evâil-i S sene 1112

Tekidinde amma mukayyed olasınki bu bahane ile mikdar-ı ukayyed ve bir def'adan ziyâde alınmak ihtimali olmaya

Hüküm 785.

Bervech-i Arpalık Avlonya sancağı mutasarrıfı ve Avlonya kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Avlonya iskelesine gelen Françe kapudanları ahidnâme-i hümâyûn mûcebince üç yüz akçe selametlik resmi razılar iken Avlonyada gümrük emini olan (boş) nâm kimesne gemilerinizden ellişer altun almadıkça ticaretlerine izn virmem deyû külli akçelerin alduğundan maada bahadarlar dahi kırma muhalif bac taleb idüb taaddî eylediklerin bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda hades olan kasabiyye ve reftiye ve bac ve yasak koluve üç yüz akçeden ziyâde selametlik resmi taleb olunmaya deyû mestûr ve mukayyed ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 1112

[s.185]

Hüküm 786.

Boğazhisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından üç nefer kapudan bir kıtâ sefineleriyle getürdükleri ve alub götürdükleri metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ ve yedlerine edâ tezkereleri virilüb vilayetlerine gitmek murad itmekle mu'tâd üzre başka başka izn hükmü yazılmıştır

Fî evâil-i S sene 1112

Hüküm 787.

İmros adası kadısına ve voyvodasına hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından İsliye nâm kapudan Eskibosna-ı mübarekede bir kıtâ sefinesiyle giderken şiddet-i rüzgar ile İmros ceziresinde sefinesi karaya düşüb şikest olmağla içinde olan altı kıtâ' ve dörd saban ve on iki aded tüfenk ve birkaç kılıç ve bir tenvat ve sâir nice edavat cezire-i mezbûrede subaşı olan (boş) nâm kimesne hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ahz idüb taaddî eylediklerin bildürüb vech-i meşrûh üzre ahz olunan top ve tüfenk ve tenvat ve sâir levazım boğazhisarında olan Françe konsolosuna teslim olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda eğer şiddet-i rüzgar ile deniz gemileri karaya atarlar ise begler ve kadılar ve gayriler muavenet idüb kurtulan esvâb ve emvâl gerü kendülere virilüb dahl olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki

Fî evâsıt-ı Ssene 1112

Hüküm 788.

Arpeki? kadısına ve kaza-ı mezbûrda voyvoda olana hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Havri nâm kapudan bir kıtâ' sefinesiyle Françeden gelirken şiddet-i rüzgâr ile sefinesi Cartak nâm mahallinde karaya düşüb şikest olunmağla içinde olan on dört ve varilkara boya ve dört fuçu revgan-ı zeyt ve bir denk çuka ve bir denk Cezâyir ihdas ve sâir kalas ve eşyasın Cartak subaşısı olan (boş) nâm kimesne hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn ahz idüb taaddî eyledüğün bildürüb vech-i meşrûh üzre ahz olunan evsat ve eşya boğazhisarında olan Françe konsolosuna teslim olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda eğer şiddet-i rüzgâr ile deniz gemileri karaya atar ise begler ve kadılar ve gayriler muavenet idüb kurtulan esvâb

ve emval gerü kendülere virilüb dahl olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulumağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 1112

Hüküm 789.

Rodos kadısına hükm ki

Frânçe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb Frânçe kapudanlarından Bertavan nâm kapudanın cezire-i Rodos sâkinlerinden Metrobi nâm zımmî zımmetinde sekiz yüz (boş) senesinden beru on res esb bahasındnan bin otuz guruş hakkı olub almadan mürd olmağla refika-ı metrukası ve sâir muhallefatı karzidenlerden taleb eyledükde virmekde taallül eyledüklerin bildürüb elçilerine aher husus içün tayin olnan dergâh-ı âli kapudan reislerinden olub sabıka-ı mezalim olan Mustafa dame meciduhu mübaşiriyle yedinde olan hüccet-i şer-iyye mûcebince alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin mübaşir mûmâileyh ma'rifetiyle şerle görülmek içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 1112

[s.186]

Hüküm 790.

Bervech-i Arpalık Ankara sancağına mutasarrıf olan (boş) dame ikbalehûya ve Ankara kadısı naibine hükm ki

Frânçe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb dört bin akçeden ziyâde olan davaları divân-ı hümâyûnda istimâ' olunub gayri yerde istimâ' olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken Frânçe tüccârından Tervan nâm tâciri ba'zı kimesneler sende hakkımız vardır deyû rencide eylediklerin bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün hükm yazılmıştır

Fî evâhir-i N sene 1112

Hüküm 791.

Ankara sancağına mutasarrıf olan (boş) dame ikbalehûya ve Ankara ve Begpazarı naiblerine hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frânçe tüccârından Tezven nâm tâcir taht-ı kazanızdan Françeye göndermek üzre iştirâ eyledüğü sof ve mahter ve tiftik ipliği ahidnâmei hümâyûn mûcebince gümrüğün icraya razı iken emn olanlar guruşu noksana tutub gadr itmeleriyle ahidnâme-i hümâyûn mûcebince emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda gümrüklerin edâ eylediklerinde

memâlik-i mahrusede cari olan nukud hazine-i amirede alduğun minvel üzre olub noksan ve ziyâde talebiyle rencide olunalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki vusul buldukda bu bâbda sadır olan fermân-ı celil'ül-kadrim ve ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel idüb mi'nbaad hilâfına rıza ve cevaz göstermeyesin şöyle bilesin

Fî evâhir-i N sene 112

Hüküm 792.

Bervech-i Arpalık Ankara sancağına mutasarrıf olna (boş) dame ikbâlehûya ve Ankara ve Begpazarı naiblerine hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârından Tezven nâm tâcir taht-ı kazanızda Françeye götürmek içün iştirâ eyledüğü sof ve mahter ve tiftik ipliği ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ idüb bac takebiyle müdahale eylemiş değil iken ümenâ tarafından kadime ve ahidnâme-i hümâyûna muhalif bac talebiyle rencide olduğun bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda hades olan kasabiyye ve reftiye ve bac ve yasak koluve üç yüz akçeden ziyâde selametlik resmi talbe olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır.

Fî evâhir-i N sene 112

Hüküm 793.

Bervech-i Arpalık Ankara sancağına mutasarrıf olan (boş) dame ikbalehûya ve Ankara naibine hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârından Tezven nâm tâcir medine-i Ankara kifaf-ı nefsleriçün akçesiyle iştirâ eyledüğü üzümü olduğu karyeye nakl murad eyledikde hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn akçe taleb olunub rencide olduğun bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe konsolosları ve anlara tâbi'ruhban ve tüccârtâifesi ve tercümanları kendü nefsleriçün mu'tâd-ı muayyen kadar üzümü şırasıkub ve taşradan hamr getürüb istimâl eylediklerinde rencide olunmayalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır

Fî evâhir-i N sene 1112

Hüküm 794.

Ankara sancağına mutasarrıfına ve Ankara ve Begpazarı naiblerine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârının bir kimesne üzerinde hakkı olundukda İngiltere ve Nederlanda müste'menlerinin mahkemede hükm ve mübaşir ma'rifetiyle tahsil olunan akçelerinden harc-ı mahkeme ve mübaşir ve çavuş resmi yüzde iki akçe virüb ziyâde akçe dirhem taleb olunmamak üzre bundan akdem emr-i şerîfim virilmişken France tüccârından Tezven nâm tâcirin mahkeme hükmü ve mübaşir ma'rifetiyle rencide olunan akçelerinden ziyâde resmi taleb olunub taaddî olduğun bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre sâir müste'min tâifesinin yüzde iki akçeden ziyâde rüsum talebiyle rencide olunmamak üzre emr-i şerîfim virildüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır

Fî evâil-i S sene 112

[s.187]

Hüküm 795.

Ankara sancağı mutsarrıfına ve Ankara naibine hükm ki

France elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb France tüccârından Tezven nâm tâcirin kimesneye deyni olmayub ve üzerinde şuhud-u udul ile bir nesne başına olunmuş değil iken (boş) ve (boş) ve (boş) nâm kimesneler sizde sâkil olub hilâf-ı şer-i şerîf ve mugâyir ahidnâme-i hümâyûn şahid-i rûz ikâmetiyle gadr murad eylediklerin bildirüb hilâf-ı şer-i şerîf taaddîleri men' ve def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda France tâcirleri ve tercümanları ve konsolosları memâlik-i mahrûsede bêy ve şerâ' ve ticaret ve kefâlet hususlarında ve sâir umur-u şarkda kadıya varub sebt-i sicil ittirüb ve ya hüccet alalar sonra niza' olur ise hüccet ve sicile nazar olunub mucebiyle amel oluna ikisinden biri olmayub mücerred şahid-i rûz ikamet idüb hilâf-ı şer-i şerîf nesne davâ' iderler ise madamki kadılardan sicilleri olmayub ve yahûd sicilde mukayyed bulunmaya anın gibi tezvir ittirilmeyüb hilâf-ı şer-i şerîf olan davâları istimâ' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i Ş sene 112

Hüküm 796.

Boğazhisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından Farlo nâm kapudan bir kıtâ' sefinesiyle getürdüğü ve alub götürdüğü metâın ahidnâme-i hümâyûn gümrüğün edâ ve yedine edâ tezkeresi virilüb vilayetine gitmek murad itmekle mu'tâd üzre boğaz hisarlarında yoklatub madamki içinde memnûatdan metâ olmadıkça eğlettürülmeyüb yoluna revane olmaya mümanaat olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre yazılmıştır

Fî evâsıt-ı S sene 1112

Hüküm 797.

İzmirden Kudüs-i Şerîfe varınca yol üzerinde vâki' olan kadılar ve kethüdayerleri ve yeniçeri serdarları ve a'yân-ı vilayete ve sâir iş erlerine hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb İzmirde Françe konsolosu yanında tercüman olan Kiryako nâm tercüman İyal ve iki nefer hıdmetkârıyla Kudüs-i Şerîfde vâki' ziyaretgâhlarına gitmek murad itmekle yolları mürûruna mümanaat olmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin kanun üzre yol hükmü yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 112

Hüküm 798.

Kars Erzurumdan Asitâne-i Saadete gelince yol üzerinde vâki' olan vüzerây-ı azam ve mirimirân ve kadılar ve kethüdayerleri ve yeniçeri serdarları ve a'yân-ı vilayete ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl Dökaribol arz-ı hâl gönderüb Françe ruhbanlarından Kalismar nâm rahib ve Françe tüccârından Bılikanâm tâcir beş altı nefer ademleriyle Karsdan Asitâne-i Saadete gitmek murad itmeleriyle yollarda mürûrlarına mümanaat olmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin kanun üzre yol hükmü yazılmıştır.

Fî evâhir-i S sene 1112

Hüküm 799.

Boğaz hisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından iki nefer kapudan bir kıtâ' sefineleriyle getürdükleri ve alub götürdüklerimetâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin edâ ve yedlerine edâ tezkereleri virilüb ve vilayetlerine gitmek murad itmeleriyle mu'tâd üzre isimleri açık iki kıtâ' hükm yazılmıştır.

Fî evâil-i N sene 1112

[s.188]

Hüküm 800.

Edirne kadısına hükm ki

Frânçe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb Dıraç iskelesinde Frânçe konsolosu yanında tercümân olan Mihali denizmebalik? ceziresi konsolosu tercümanı olan Yanaki nâm tercümanlar ba'zı husus içün Edirneye gitmeleriyle yedlerinde olan berâtlarına muhalif Edirne cizyedarı olan Ali cizye taleb ve hıdmetkârları ve kendülerin ahz ve celb idüb taaddî eyledüğün bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûn ricâ itmeğin nişan kaydına müracaat olundukda mesfûrlar berât-ı şerîfimle tercüman olub tercümanlık hıdmetinde olanlar ve oğulları ve hıdmetkârları haraç ve avarız ve kasabiyye akçesi ve sâir rüsûm ve tekâlif-i örfiyye teklif ile rencide olmaya berât- şerîfde mestûr ve mukayyed bulunmağın berâtları mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır

Fî evâil-i L sene 112

Hüküm 801.

Rodoscuk naibine hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frânçelüden memâlik-i mahrûsede mütemekkin idenlerden haraç taleb olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûn mestûr ve mukayyed iken hâlâ Rodoscuk cizyedârı olan (boş) nâm kimesne Frânçelü Can nâm ceramından cizye talebiyle habs idüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide eyledüğün bildürüb ol bâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak içün yazılmıştır

Fî evâil-i L sene 112

Hüküm 802.

Şam valisine ve Kudüs-i Şerîf kadısına hükm ki

Kıdvetü'l ümerâ'il millet'il mesihiyye Frânçe padişahının Asitâne-i Saadetde mukim elçisi Dökaribol hutimet avakıbuhu bi'l hayr saadetime arz-ı hâl gönderüb Frânçe tüccârı getürdükleri ve alub götürdükleri metâlarının ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrükler edâlarına razılar iken Yafa iskelesi ve tevâbi' mukataası emini olan (boş) ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin aldıklarından sonra Remleye varub elindenmetâların ziyâde bahaya tutub gümrüğü olminval üzre alurum ve sizi habs iderim deyû tahvif itmekle bu tarikle tüccârı yüz kırk beş guruş virmeğe te'hir ittirdüğünden maada Frânçe sefinesin nevl ile tutub ve istedüğün eşyayı

almaduğundan kapudan ve karındaşı Dökub ve Yafada tüccâr vekili olan Yallı nâm tâciri dahi mezbûrun kapudan ile karındaşını tahlis içün vardukda harb idüb bu mesellü taaddîeyledüğün bildirmek Françe tüccârına hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn bir dürlü taaddî olduğuna fetvay-ı rızay-ı hümâyûnum olmayub mezbûrların himâyet ve siyânetleri lazım ve mühim olmağla sen ki vezir-i müşârünileyh ve mevlanay-ı mûmâileyhsin emin-i mezbûrun bu vech üzre taaddîsi vaki'midir hakikat hâl-i ma'lûm-u hümâyûnum olmak içün mahallinde taarruz ve ma'fir-i aliyye kimesnelerden taarruz ve istikza ve rekof nâm hâsıl eyledikden sonra sıhhati ve revgan üzre der-i devlet medara arz ve i'lâm itmez bâbında fermân-ı alişanım sadır olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i L sene 112

Hüküm 803.

Şam valisine hükm ki

Elçiy-i mûmâileyh arz-ı hâl gönderüb Françe padişahının elçilerine ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zilli zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl ve merkad'ül iyâl ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed iken hâlâ ashabıda olan ser […] Hüseyin Remlede mütemekkin Françe tâcirlerinin rızalarıyla virdikleri pişkeşlerine kanaat itmeyüb olcanibde olan konsolos vekilini ve tâcirlerin cebren hanesine ihzâr altına bat üç yüz guruş dahi virdük deyû cürm-ü izinden eyledüğün ilâm itmekle ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın sen ki vezir-i müşârünileyhsin ahidnâme-i hümâyûn mûcebince Françe tüccârının himâyet ve siyânetleri lazım iken bu vech üzre niçün taaddî ve tarikinden niçün tehir ve men' ve tenbihve rahil olunmadı imdi emr-i şerîfim ve hususunda Françe tüccârına ahidnâme-i hümâyûna mugâyir dürlü dahl ve taarruz olunduğuna kata rızay-ı hümâyûnum olmamağla mirî mümâilehyin bu vechle taaddîsin vâki' olub ve hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn eğer akçelerin almış ise bilaterdid emn yine istirdâdına ve fimaba'ad bu makule ticaret cari eylemek içün mûmâileyhe hükm tenbih ve tekid idüb ahidnâme-i hümâyûnun mefhûm mebni üzere Françe tüccârının himâyet ve siyânetine tekid ve ihtimam eylemek bâbında fermân-ı alişânım olmuşdur deyû yazılmıştır

Fî evâil-i L sene 112

[s.189]

Hüküm 804.

Midillü kadısına ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe padişahının elçiler ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmaya deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr olub Midillü cezîresinde olan Anton Ziden nâm Françelü kendü halinde iken ba'zı kimesneler mücerred ahz ve celb içün kendüye ve hıdmetkârlarına hilâf-ı şer-i şerîf ve ahidnâme-i hümâyûna muhalif müdafaa ve rencide üzre oldukların bildürüb hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn rencide olunmayub himâyet ve siyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda Françe padişahının elçiler ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümanlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalili ma'delet intihamızda asûde-i hâl merkadü'l ıyal olalar deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır

Fî evâsıt-ı L sene 112

Hüküm 805.

Kıbrıs beglerbegisine ve Tuzla kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârı Tuzla iskelesine getürdükleri ve alub götürdükleri metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüğün edâ hâlâ yedlerinde olan kahvenin dahi resm-i ber'atların virmeğe razılar iken iskele-i mezbûrede ber'at kahve resmi cem'ine nukud olan (boş) nâm kimesne mücerred te'hir içün iskele-i mezbûreden mukaddemâ Françeye irsâl eyledikleri yirmi beş kara kahvenin dahi resmi virmediniz idisizden alurum deyû rencide ve remide eyledüğün bildürüb hâlâ yedlerinde olan kahvenin ber'at-ı resmlerin virdüklerinden sonra mukaddemâ irsal eyledikleri kahveden resm talebiyle rencide ittirilmemek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 112

Hüküm 806

Kıbrıs beglerbegisine ve Tuzla kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Tuzla kazasında gümrük emini olan (boş) nâm kimesne cezire-i Kıbrısda Françe konsolosu olan Nosa nâm konsolosun kendüye mahsus melbusat ve mefrusat ve mekulat ve meşrubatdan yedinde olan berât-ı alişâna mugâyir gümrük ve bac taleb idüb taaddî eyledüğün men' ve def' olunmak

bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin nişan kaydına müracaat olundukda mesfûr cezire-i mezbûrede konsolos olub ve adet üzre konsoloslara mahsus melbusat ve mefrusat ve ve mekulat ve meşrubat kangınıza dâhil olur ise gümrük ve bac taleb olunmaya deyû yedinde berât-ı alişanım virildüğün mestûr ve mukayyed bulunmağın berât mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 1112

Hüküm 807.

Kapudan paşaya ve Nakşa kadısına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frânçe begzadelerinden cezire-i Nakşada olan Kovalir Döremden nâm begzâdenin kimesneye vireceği olmayub dört bin akçe ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnda görülmek üzre ahidnâme-i hümâyûnda mestûr iken kimesneler ba'dehak akçe talebiyle rencide eylediklerin bildürüb olbâbda hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda dört bin akçe ziyâde olan da'vaları divân-ı hümâyûnda istimâ' olunub gayri yerde istimâ' olunmaya deyû mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 112

Hüküm 808.

Boğazhisar kadılarına ve dizdarlarına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâ gönderüb Frânçe kapudanlarından on nefer kapudan içün isimleri açık on kıt'â sefinelerine başka başka mu'tâd üzre izn hükmü ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre yazılmıştır

Fî evâsıt-ı L sene 1112

[s.190]

Hüküm 809.

Nakşa kadısına ve voyvodasına hükm ki

Frânçe elçisi arz-ı hâl gönderüb Frânçe begzâdelerinden cezire-i Nakşada olan Kovalir Döremden nâm begzâdenin ademleri kendü hallerinde olub ve üzerlerine edâsı lazım gelen emr-i şerîfimle vâki' tekâlif edâ iderler iken ehl-i örf tâifesinden ba'zıları hilâf-ı şer'-i şerîf ve bilâ evamir-i hümâyûn ve tekalifi şakka tekâlif ile rencide eylediklerin bildürüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin hilâf-ı şer-i şerîf rencide olunmamak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı L sene 1112

Hüküm 810.

İstanbuldan Trabzona ve Erzuruma ve andan Bursaya ve Halebe ve Şama ve Saydaya varub gelince berren ve bahren yol üzerinde ve ol havalide vaki' olan vezir-i a'zâm ve beglerbegiler ve şehbender ve kadılara hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb Françe etıbbasından Turne Kuzi nâm tabibin nebatatdan aleyhinde ve koku olub Françe deryasında bulunmayan nebatatı aramak içün dört nefer ademleriyle revane olunmağın karadan ve deryadan mürur ve uburuna mümanaat olunmayub ve esvab ve tavarlarına ve yanında olan ademlerine dahl ve taarruz olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin kendü fesaddan den harac-ı ahvâle ve ehl-i zımmi reâyânın umuruna müdahale itmeyüb kendü halinde olmak üzre ancak bu def'a müruruna mümanaat olunmamak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır

Fî evâil-i Za sene 1112

Kandiye valisi ve Kandiye kadısı ile bedil olmuşdur

Evâil-i S sene 112

Hüküm 811.

Bervech-i Arpalık Hanya sancağına mutasarrıf vezir Mehmed Paşaya ve Hanya kadınsa ve sâir zabitlere hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Bosna-ı mübarekede Françe vilayetinde mahz ve ala vâki' olub Girid ceziresinde mahsul ve ferz üzre olmağla Françe kapudanlarından Torvelyar nâm kapudan aher yere götürmeyüb Françe vilayetine götümek üzre kendü hükümetinizde rıza ile satanlardan akçesiyle narh-ı câri üzre ancak bir def'a on bin kile hınta iştirâ ve sefinesine tahmîl ve Françeye nakline mümanaat olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin dehn ve ferz üzre ise vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 113

Tekidinde

Amma bu bahane ile mikdar-ı mukıyyeden bir def'adan ziyâde almak ihtimali olmaya

Mührlüsü zabtı fermanından çalınub tekrar yazılmıştır

Fî evâil-i Ra sene 113

Hüküm 812.

İstanbul gümrük eminine hükm ki

France elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb İstanbula karib yerlerden iştirâ eyledikleri emtia'dan dermahzen idüb ba'de sefinelerine tahmîl eylediklerinde gümrüklerin edâ ide gelmeleriyle Ankaradan dahi iştirâ eyledikleri sof ipliğin İstanbula götürüb dermahzen idüb rast sefinelerine tahmîl eylediklerinde gümrüklerin edâ idüb sebtin gümrük talebiyle rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin France bazirganları Ankaradan sof ipliğini İstanbula götürdüklerinde gümrük emini ma'rifetiyle mührlenüb ve deftere kayd ve dermahzen olunub ancak gümrüğü mahzenden ihrac ve sefineye tahmîl olundukda edâ oluna ve lakin bu bahane ile France tüccârı sâir bazirganların metâına sahib çıkub İstanbula geldiğinde gümrük akçesini edâ tehir itmekle gümrük tariki bu makûle icradan siyanetiçün France bazirganları içün getürdükleri malı olan sof ipliğini getürüb aher bazirganların bazir olduğu bâbda olur ise vech-i meşrûh üzre amel olunmayub devlet-i kadim üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i S sene 1113

Hüküm 813.

İstanbuldan Antalyaya ve andan Halebe varub gelince yol üzerinde vâki' olan kadılara ve kethüdayerleri ve yeniçeri serdarı ve a'yân-ı vilâyete ve sâir iş erlerine hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb France tüccârından Rebno nâm İstanbuldan Antalyaya ve andan Halebe gitmek murad itmekle kanun üzre yol hükmü ricâ itmeğin kanun üzre yol hükmü yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Z sene 1112

[s.191]

Hüküm 814

Bervech-i Arpalık Teke sancağına mutasarrıf olan (boş) dame ikbalehuya ve Antalya kadısına ve dizdarına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb Antalyada olan France tüccârının içinde ba'zıları eşkıya ve ehl-i fesat olub haklarından gelmek iktiza itmekle teferrus ve taarruz idüb ahl-i fesad olanları kayd ve betr ile Françeye göndermek üzre tarafından Müselman nâm Françeye irsalde olduğun bildürüb muhalefet iderler ise mesfûra

muavenet olunmak bâbında emr-i şerifim ricâitmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı alişânım sadır olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Z sene 112

Hüküm 815.

İstanbuldan Antalyaya ve andan Halebe varınca deryadan ve karadanyol üzerinde vâki' olan kadılara ve kethüdayerlerive yeniçeri serdarları ve a'yân-ı vilayete ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe tüccârından İmyo nâm tâcir İstanbuldan Antalyaya ve andan Halebe gitmek murad itmekle müruruna mümanaat ve esvâb ve tavarına ve yanında olan ademlerine müdahale olunmayub lazım gelen zad ve zevadesi narh-ı câri üzre akçesiyle virdürmeyüb emn ve salim mürur eylemek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında ferman-ı alişanım sadır olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Z sene 112

Hüküm 816.

Kapudan paşaya ve (boş) kadısına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından bertaran nâm kapudanların cezire-i Rodos sâkinlerinden Canto nâm zımmî zimmetinde on res esir bahasında bin otuz guruş hakkı olub almadan fevd olmağla yine cezire-i mezbûr sâkinlerinden zevcesi ile sâir derunundan taleb eyledikde taallül itmeleriyle müdafa' olduklarında edâsına tebih-i birle şer'en himâyet ve siyânet virilmişken yine taallül eylediklerin bildürüb şer'le görülüb alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre şer'le görülmek emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı S sene 113

Hüküm 817.

Midilli naibine ve iş erlerine hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe padişahının elçiler ve konsoloslarına ve tâcirlerine ve tercümanlarına ve sâir reâyâlarına dahl ve taarruz olunmayub zılli zalili ma'delet intihamızda asude-i hâl ve merkadül iyal olalar deyû ahidnâme-i hümâyûnda mestûr ve mukayyed olmağla cezire-i Midillide olan Dallas nâm Françelü ve yanında olan Françelü hıdmetkârına hilâf-ı şer-i şerîf dahl ve rencide olunmayub ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum ricâ itmeğin ahidnâme-i hümâyûna müracaat olundukda vech-i meşrûh

üzre mestûr ve mukayyed bulunmağın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince amel olunmak amrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâil-i Ra sene 1113

Hüküm 818.

Edirneden Belgrada varınca yol üzerinde vâki' olan kadılara hükm ki

Françe tüccârından Bono nâm tâcir arz-ı hâl idüb Abraham Danyo nâm Yahûdide dört bin guruş hakkı olub almadan Belgrada firar eyledüğün bildürüb mesfûr harkında olurise üzerine ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre ihzar olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır.

Fî evâhir-i Za sene 113

[s.192]

Hüküm 819.

Boğaz hisar kadılarına ve boğaz hisar dizdarlarına hükm ki

Françe elçisi arz-ı hâl gönderüb Françe kapudanlarından on nefer kapudan bir kıta' sefinesiyle getürdükleri ve alub götürdükleri metâın ahidnâme-i hümâyûn mûcebince gümrüklerin edâ ve yedlerine edâ tekerelerin virilüb ve vilayetlerine gitmek murad itmeleriyle mu'tâd üzre boğaz hisarlarında yoklatulub madamki içlerinde memnuatdan metâ' olmadıkça eğlettirilmeyüb yollarına revane olmalarına mümanaat olunmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin vech-i meşrûh üzre başka başka on kıtâ hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı R sene 1112

Hüküm 820.

İstanbula kaimakamına ve sekbanbaşıya ve bostancıbaşıya hükm ki

Françe elçisi Dökaribol arz-ı hâl gönderüb kendünün ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün senede bir def'a yedi bin medre hamra emr-i şerîf virile gelmekle bu sene dahi beher medresi onar vukıyye olmak üzre İstanbula karib iskele ve yalılardan akçesiyle iştirâ eyledüğü yedi bin medre hamrın Galatada hanesine nakline mümanaat olunmayub zabitlerden ve aherden harc ve avaid namıyla akçe mütalebesiyle rencide olunmamak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin ahkâm kaydına müracaat olundukda vezh-i meşrûh ğzre emr-i şerîfim virildüğü mestûr ve mukayyed bulunmağın vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyû yazılmıştır

Tekidinde amma mukayyed olasın ki bu bahane ile mikdar-ı mukıyyeden ziyâde ve senede iki olunmak ihtimali olunmaya

Fî evâsıt-ı R sene 112

Hüküm 821.

Bir sûreti

Dahi Françe begzadesi Atran Vilaviye begzâde ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün bin beş yüz medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 822.

Bir sûreti

Dahi Françe begzâdelerinden Can Batista Fabro nâm begzâde ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün on bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 823.

Bir sûreti

Dahi hıdmetinde olan beş nefer tercüman ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün besş bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 824.

Bir sûreti

Dahi Françe Döbutato ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün iki bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 825.

Bir sûreti

Dahi Françe begzadelerinden Döbeleron nâm begzâde ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 826.

Bir sûreti

Dahi Françe etıbbasından Dermançe nâm tabib ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 827.

Bir sûreti

Dahi Françeye tâbi’ ruhban ve tüccâr tâifesinin ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün üç bin medre hamr içün yazılmıştır.

Hüküm 828.

Bir sûreti

Dahi France begzâdelerinden Cori Bargir nâm begzâde ve ademlerinin kifaf-ı nefsleriçün bin medre hamr içün yazılmıştır.

Fî't-tarih'el mezbûr

Hüküm 829.

İskenderiye sancağı mutasarrıfı (boş) dame ikbalehuya ve İskenderiye kadısına hükm ki

France elçisi arz-ı hâl gönderüb Françelülerden ba'zıları Venedik askerinden firar ve isti'mal ile gelüb taht- kazay-ı hükümete iltica itmeleriyle ba'zı kimesne ahz ve istirkâk idüb taaddî olduğun bildürüb mesfûr tahlis ve beravat olan France konsolosuna teslim olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğin Françelü olub müste'men tâifesine hilâf-ı ahidnâme-i hümâyûn müdahale ve esir olmamak emrim olmuşdur deyû hükm yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı R sene 113

SONUÇ

Osmanlı-Fransa'nın dostluk ilişkisi çerçevesinde müttefik iki devlet olarak hareket etmeye başlamaları XVI. yüzyıldan XVII. yüzyılın sonlarına kadar inişli çıkışlı bir seyirde devam etmiş olup bu çerçeve içinde farklı tarihlerde Fransızlara yedi defa kapitülasyon bahşedilmiştir. Böylece doğudaki büyük gücün yanında yer alarak hem Avrupa'daki siyasi dengenin kendi lehine gelişmesini hem de elde ettikleri imtiyazlarla Akdeniz ticaretinde aktif rol alarak ekonomilerinin gelişmesini isteyen Fransa, bu siyasetini de iki yüzyıl boyunca farklı yollardan gerçekleştirmeye çalışmıştır. Fransa'nın bu faaliyetlerinde çeşitli sebepler olmakla birlikte temelde Avrupa'da büyük devletler statüsünü kazanma niyetinde olduğu söylenebilir. Ancak içinde bulunduğu kaygılardan dolayı ikilem içerisinde olan Fransa, kimi zaman Avrupa yanında olmuş, kimi zaman da özellikle ticari kaygılar yüzünden Osmanlı tarafında yer almıştır.

Başladığı andan itibaren incelediğimiz dönem olan 17. yüzyıl boyunca da Osmanlı ve Fransa ilişkilerinde önem arz eden nokta hem iki devlet arasında hem de iki devletin halkları arasında ilişkilerde merkezi öneme sahip olan husus menfaatler olmuştur. İdari, adli, mali alanlarda Fransızlara verilen ayrıcalıkların Osmanlı Devleti üzerinde olumsuz etkilerinden ziyade olumlu etkilerinin olduğunu söylemek mümkündür. Fransa ile dostluk tarihsel ve siyasal değerlerinin yanı sıra değerli bir gelenek olarak da görüldüğü için eski telakkilerle yürütülen uygulamalarda çıkar ilişkisi baskın olmuş, bu durum maddi çıkarlar sağlanmasına fırsat vermiş karşılıklı olarak vergiler ve ticaret sayesinde ekonomiden alınan değer artmıştır.

İncelediğimiz defter, hem Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan tek tek yabancıları hem de iki devlet arasındaki ilişkiler olarak kabul edilecek alanları kapsamaktadır. Ait olduğu tarih itibariyle 14 yıl gibi dar bir zaman dilimini ihtiva etmesine rağmen geniş coğrafyada değişik makam ve idarecilere hitaben yazılmış hükümler konumuz olmuştur. Ahidnâmelerin günlük hayattaki kullanımı olarak değerlendirebileceğimiz bu hükümlerle yerel anlaşmazlıkları ve bunlara uygulanan çözümleri tek tek inceleme fırsatı veren defterde padişah siyasal ve ekonomik sistemde yer alan birisi olarak ahidnâme ile belirlenen sınırların çiğnendiği her noktada devreye girmiştir. Osmanlı Devleti bu tutumu ile ahde vefa uyguladığı gibi Osmanlı Devleti, bünyesinde bulunan Müslim ve gayrimüslim tebaanın doğru değerler ile idare ederek huzur içerisinde yaşabilmelerini de sağlamıştır. Öyle ki

siyasi ahlak ile hem kendi menfaatlerini en az derecelerde zarar gören konumda tutmuş hem de dürüstlük politikası ile karşı tarafın uğrayacağı zararları da en aza indiremeye çalışarak devlet politikasını yönlendirmeye çalışmıştır. Hükümdarlar ayrıca haksızlıkları önleyerek otoritesini de ortaya koydukları gibi ahidnâmelerde yer alan hükümlere uyulması konusunda oldukça titiz davranmışlardır. Tüm bunlara bakıldığında ahidnâmelerin sadece kâğıt üzerinde kalmadığını söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

B.O.A A.DVN.DVE. Fransa Atik Ahkâm Defteri 28/3.

Arıkan, Zeki "15. ve 16. Yüzyıllarda Seferihisar, Sığacık ve Korsanlık", **Türkler ve Deniz**, Kitab Yayınevi, İstanbul, 2007.

_____"Midilli-İstanbul Arasında Zeytinyağı Ticareti, Olive-OilTrade Between İstanbul and Midilli", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi**, Cilt. 25, Sayı 40.

Aydın, Mehmet Akif , "Borç", **DİA**, İstanbul, Cilt 6, 1992.

Ayiter, Nüşin, **Miras Hukuku**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara, 1974.

Bağış, Ali İhsan, **Osmanlı Ticaretinde Gayrimüslimler (1750-1839)**, Turhan Kitabevi, Ankara, 1983.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, Haz. Yusuf İhsan Genç ve diğerleri, Başbakanlık Basımevi, İstanbul, 2010.

Baştav, Şerif, **Mohaç Meydan Muharebesi,** Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1992.

Bayındır, Önder, "Çağ Açan Fetih İçin Yapılan Hazırlıklar" **Türkler**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.

Berktay Halil - Tosun Terzioğlu, "Osmanlı Denizcilik Tarihinin Evrensel, Karşılaştırmalı ve Teorik Çerçeveleri", **Türkler ve Deniz**, Kitab Yayınevi, İstanbul, 2007.

Beydilli, Kemal, "Dış Politika ve Siyasî Ahlâk", **İlmî Araştırmalar 7**, İstanbul, 1999.

Bilici, Faruk, "XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Türk-Fransız İlişkileri; Gizli Harpten Objektif İttifaka", **Osmanlı,** Cilt.11, Ankara, 2011.

Bostan, İdris, "Osmanlılarda Deniz Sınırı ve Karasuları Meselesi", **Türkler ve Denizler,** Kitab Yayınevi, İstanbul, 2007.

_____, **Beylikten İmparatorluğa Osmanlı Denizciliği,** Kitap Yayınevi, İstanbul, 2008.

Bostan İdris - ÖZBARAN Salih, **Türk Denizcilik Tarihi**, Boyut Yayıncılık, İstanbul, 2009.

Bozkurt, Nebi, "İçki", **DİA**, İstanbul, 1995.

_____, Nebi, "Emân", **DİA,** Cilt 11, İstanbul, 1995.

Braudel, Fernand, **Akdeniz ve Akdeniz Dünyası**, Cilt 2, çev. Mehmet Ali Kılıçbay, Eren Yayınları, İstanbul, 2000.

Carım, Fuad, İşlenmemiş Konular, **Osmanlı Tarihinde Gizli Kalmış Olaylar**, Güncel Yayınları, İstanbul, 1996.

Çadırcı, Musa, "Tanzimat Döneminde Çıkarılan Men'-i Mürûr ve Pasaport Nizâmnâmeleri", T.T.K, **Belgeler,** XV/19, Ankara, 1993.

Çiftçi, Cafer, "Osmanlı Döneminde İstanbul'un İâşesinde Bursa'nın Rolü", **Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, Ankara, 2004.

Danişmend, İsmail Hami, **İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi**, Cilt II, Türkiye Yayınları, İstanbul, 1971.

Daş, Mustafa, "Saint Denis Ruhbanının Kroniği Adlı Fransız Kaynağına Göre Niğbolu Savaşı" **Tarih İncelemeleri Dergisi**, Cilt XXVII, Sayı.1, 2012.

Delilbaşı, Melek, "Ortaçağ'da Türk Hükümdarları Tarafından Batılılara Ahidnâmelerle Verilen İmtiyazlara Genel Bir Bakış", **Belleten**, XLVII/85, Ankara, 1984.

Demirkent, Işın, **Haçlı Seferleri**, Dünya Aktüel, İstanbul, 1997.

Develioğlu, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat**, Aydın Kitabevi, Ankara, 2003.

Dökmeci, Volkan, **"Venedik Kaynaklarına Göre II. Bayezıd ve Selim dönemlerinde Osmanlı Denizciliği ve Korsanlık"**, İstanbul Üniversitesi Akdeniz Dünyası Araştırmaları Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011.

Elibol, Numan, "XVIII. Yüzyıl Osmanlı Dış Ticaretiyle İlgili Bazı Değerlendirmeler", **Eskişehir Osmangazi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 6, Sayı:1, 2005.

Emecen, Feridun, "Sultan Süleyman Çağı ve Cihan Devleti", **Türkler**, Yeni Türkiye Yayınları, 9. Cilt, Ankara, 2002.

_____, **Osmanlı Klasik Çağında Savaş**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010.

_____, **Osmanlı Klasik Çağında Siyaset**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011.

_____, **Fetih ve Kıyamet 1453 İstanbul'un Fethi ve Kıyamet Senaryoları**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2012.

Eroğlu, Haldun, "Osmanlıların 1453 Öncesi İstanbul Kuşatmaları", **Ankara Üniversitesi Tarih Araştırmaları Dergisi**, Cilt XXII, Sayı 35, Ankara, 2004.

Faoqhi, Suraiya, **Osmanlı Dünyasında Üretmek, Pazarlamak, Yaşamak**, Çevirenler: Gül Çağalı Güven-Özgür Türesay, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008.

_____, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Sosyal ve Ekonomik Tarihi(1300-1600)**, (Düzenleyen: Halil İnalcık, Donald Quataert), Cilt II, Eren Yayınları, İstanbul, 2001.

_____, "Onyedinci Yüzyıl Ankara'sında Sof İmalatı ve Sof Atölyeleri", **İktisat Fakültesi Mecmuası**, Cilt 41, Sayı 1-2, Istanbul, 1985.

Fındık, Tahsin "Osmanlı Belgelerinin Tanıklığı ile XVI. Yüzyılda Osmanlı-Fransa İlişkileri" **Türkler**, Cilt 9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.

Giakoumis, Konstantinos, "Osmanlıların Otranto ve Apulia Seferi (1480-1481)", **Türkler,** Cilt 9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.

Gökbilgin, Tayyib "Konsolos", **İ.A.** Cilt 6.

Gökbilgin, Tayyip "Süleyman I", **Türkler**, C.9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002

Güler, Ali, "Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslimlerin Din-ibadet, Eğitim-Öğretim Hürriyetleri ve Bu Bakımdan "Kilise Defterleri"nin Kaynak Olarak Önemi (4 Numaralı Kilise Defteri'nden Örnek Fermanlar)", **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, Sayı. 9, 1998.

Gümrükçüoğlu, Saliha Okur, "Şikâyet Defterlerine Göre Osmanlı Teb'asının Şikâyetleri", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 61, Sayı 1, Ankara 2012.

Günay, Ramazan, "Osmanlı Arşiv Kaynakları İçerisinde Ahkâm Defterleri: Gelişim Seyri, Muhtevası ve Önemi", **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2013.

Gürkan, Emrah Safa, "Batı Akdeniz'de Osmanlı Korsanlığı ve Gaza Meselesi", **Kebikeç**, Sayı: 33, Ankara, 2012.

Güvenç, Bozkurt, **Türk Kimliği** (Kültür Tarihinin Kaynakları), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993.

Heaton, Herbert, **Avrupa İktisat Tarihi İlkçağdan Sanayi Devrimine**, Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay, İmge Kitabevi, Ankara, 1995.

Hülagü, M. Metin, "Kayseri'de Sahtiyan Üretimi" **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 13, Kayseri, 2002.

İnalcık, Halil, **Devlet-i Aliyye: Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar I**, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2009.

_____, "İmtiyazat", **DİA,** Cilt 22,İstanbul,1964.

_____, "Osmanlı Arşivlerinin Türk ve Dünya Tarihi İçin Önemi", **Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu**, İstanbul, 1985.

_____,**Osmanlı'da Devlet, Hukuk, Adalet**, Eren Yayıncılık, İstanbul, 2005.

_____, "Avrupa Devletler Sistemi: Fransa-Osmanlı", **Doğu- Batı Makaleler I,** Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2010.

_____**Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)**, Çeviren: Ruşen Sezer, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2010.

_____,**Osmanlılar -Fütühat, İmparatorluk, Avrupa ile İlişkiler**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010.

İnan, Kenan, "II. Bayezid", **Türkler,** Cilt 9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.

İnce, Yunus ,"Kârhâneden Baruthaneye Karaman Eyaleti'nde Güherçile Üretimi (18-19. Yüzyıllarda), **Osmanlı Bilimi Araştırmaları Dergisi**, XIII/1, İstanbul, 2011.

İprişli, Mehmet "Osmanlı Devletinde "Eman" Sistemi", Çağdaş Türk Diplomasisi: **200 Yıllık Süreç, Ankara, 15-17 Ekim 1997, Sempozyuma Sunulan Bildiriler,** Ankara, 1999.

Karaca, Nesrin Tağızade , *"*Batılı Üç Eserde Romantik Kurban Cem Sultan*"* **Bilig** Sayı 36, Ankara, 2006.

Karaer, Nihat , "Paris'te İlk İkamet Elçiliğimiz Kuruluncaya Kadar (1797) Osmanlı Fransa İlişkilerinin Genel Seyri" **OTAM,** 28, Ankara, 2010.

Karataş, Ali İhsan , "Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslimlere Tanınan Din ve Vicdan Hürriyeti", **Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 1, 2006.

Karpat, Kemal H. ,**Osmanlı'da Hoşgörü Birlikte Yaşam Sanatı**, Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000.

Kemal Paşa-Zâde, **Tevarih-i Âl-i Osman (X. Defter)**, Şefaettin Severcan, TTK, Ankara,1996.

Kılıç, Davut , "Osmanlı Ermenileri Arasında Katolik Kilisesinin Kuruluş Faaliyetleri", **Yeni Türkiye (Ermeni Sorunu Özel Sayısı),** 2001.

Kocabaş, Süleyman, **Paris'in Doğu Yolunda Yaptıkları Tarihte Türkler ve Fransızlar**, Vatan Yayınları, İstanbul, 1990.

Koçu, Reşat Ekrem, **Osmanlı Muahedeleri ve Kapitülasyonlar 1300-1920 ve Lozan Muahedesi**, Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi İstanbul, 1934.

Kolçak, Özgür, "Selanik Yünlü Dokumacılığının Tarihsel Gelişimi (1500–1620): Yeni Bulgular Işığında Genel Bir Değerlendirme", **Osmanlı Araştırmaları, XXXI,** 2008.

Konan, Belkıs, "Osmanlı Devleti'nde Kapitülasyonlar Çerçevesinde Din ve Vicdan Özgürlüğü", **AÜHFD,** Cilt 57, Sayı 1, 2008.

Kozak, Erol, **İbn-i Haldun'a Göre İnsan, Toplum ve İktisat**, Pınar Yayınları, İstanbul,1984.

Kunt, Metin, **Osmanlı Devleti 1300-1600 Türkiye Tarihi**, C.2, Editör: Sina Akşin, İstanbul, 2000.

Kurat, Akdes Nimet, **Türk-İngiliz Münasebetlerinin Başlangıcı ve Gelişmesi (1553-1610)**, TTK, Ankara,1953.

Külünk, Muhammet Emin, **Kapitülasyonların Kaldırılması (1914)** , Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2011.

Kütükoğlu, Mübahat , "Mühimme Defteri" , **DİA,** Cilt 31, İstanbul, 1964.

_____, "Osmanlı İktisadi Tarihi Bakımından Konsolos Raporlarının Ehemmiyet ve Kıymeti", **Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi**, 10-11, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul,1983.

_____ ,**Osmanlı-İngiliz İktisadi Münasebetleri 1580-1838**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1974.

_____, "Gümrük", **DİA,** İstanbul, 1995.

_____, “Temessük”, **DİA**, İstanbul, Cilt 40, 1995.

_____, “Ahidnâme”, **DİA**, Cilt 1, İstanbul, 1996.

Mantran, Robert , “XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda Ticaretin Değişmesi”, **Tarih İncelemeleri Dergisi,** E.Ü Fakültesi, 1987.

Mumcu, Ahmet, “Divân-ı Hümâyûn”, **DİA**, Cilt 9, İstanbul,1964.

Niğbolu Meydan Muharebesi ve Yıldırım Bayezid, Hazırlayan: Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkalığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1985.

Oral, Özgür, **17. Yüzyılda Akdeniz’de Osmanlı Korsanlığı**, İstanbul Üniversitesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2004.

Özdemir, Şenay, “Osmanlı Sularında Yabancı Devletlerin Korsanlığı Karşısında Osmanlı Devleti’nin Tarafsızlık Konumu”, **Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi**, Cilt 23, Sayı 36, Ankara, 2004.

Özel, Ahmet, “Ahkâm”, **DİA,** Cilt 1, İstanbul, 1988.

Özkan, Selim Hilmi, “XVII. Yüzyılın Sonlarında Hristiyan Birliği Projesi ve Osmanlı-Fransız İlişkileri”, **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi,** 2009.

Özkorkut, Nevin Ünal, “Kapitülasyonların Osmanlı Devleti‟nin Yargı Yetkisine Getirdiği Kısıtlamalar”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** Cilt 53, Sayı 2, 2004.

Öztürk, Said, “Sosyo-Ekonomik Tarih Kaynağı Olarak Ahkâm Defterleri” **PaxOttomana / Studies İn Memoriam Prof. Dr. Nejat Göyünç,** Editör: Kemal Çiçek, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2001.

Pakalın, Mehmet Zeki , “Kapitülasyon”, **Osmanlı Tarihi ve Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü,** İstanbul, Cilt. II, Baskı 4, 1993.

Pamir, Aybars , " Kapitülasyon Kavramı ve Osmanlı Devleti'ne Etkileri", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, , Cilt 51, Sayı:2, 2002.

Panzac, Daniel, "XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda Deniz Ticareti", **Tarih İncelemeleri Dergisi,** Cilt 4, Sayı 1, İzmir, 1983.

Peçevi İbrahim Efendi, **Peçevi Tarihi**, Cilt1, Haz. Bekir Sıtkı Baykal, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara,1999.

Pul, Ayşe , "Osmanlı- Fransız Diplomasisinin İki Mühim Evresi: Girit ve Mısır Seferleri" **OTAM**, Sayı:22, Ankara, 2007.

Refik, Ahmet, **Bizans Karşısında Türkler**, Haz. Fahameddin Başar, Kitapevi Yayınları, İstanbul, 2005.

Sahillioğlu, Halil, "Ahkâm Defteri", **DİA,** Cilt 1, İstanbul, 1988.

Savaş, Ali İbrahim,"Konsolos", **DİA,** Cilt XXVI., İstanbul, 1995.

Sezer, Hamiyet, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Seyahat İzinleri", **A.Ü.D.T.C.F Tarih Araştırmaları Dergisi,** Cilt XXI/33,Ankara, 2003.

Silahtar Mehmet Ağa, **Silahtar Tarihi (XVII. Asır Saray Hayatı)**, Mustafa Nihat Özön, Akba Kitabevi, Ankara.

Solakzade Tarihi, Vahid Çabuk, Cilt 2, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara,1989.

Soysal, İsmail, **Fransız İhtilali ve Türk-Fransız Diplomasi Münasebetleri**, TTK, Ankara,1987.

_____,"Türk-Fransız İlişkileri", **DİA**, Cilt XIII, İstanbul, 1996.

Şahin Allahverdi, Reyhan, "XVIII. Yüzyılda Edirne'de Ticaret Yapan Fransız Tüccar ve Hukuki Statüleri", **Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt 2, Sayı 4, Temmuz-2002.

Şahin, Hasan, "Doğu Sorunu Çerçevesinde Osmanlı-Fransız İlişkileri (Başlangıcından Paris Barışı'na 1856)", **A.Ü Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi,** Sayı 40, Erzurum, 2009.

Şemseddin Sâmi, **Kāmûs-ı Türkî**, İstanbul,1987.

Şimşirgil, Ahmet, **İstanbul, Fetih ve Fatih**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2013.

Şişman, Ayşin, **Osmanlı -Fransız İlişkileri 1740-1789 (Konsolos Arzlarına Göre)**,Yayınlanmamış Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar, 2011.

_____" 1702-1708 Tarihleri Arasında Türk-Fransız İlişkilerinde Konsolos Arzları ve Bunlara Ait Hükümler", **Belleten**, Sayı:237.

Tabakoğlu, Ahmet, **Türk İktisat Tarihi**, Dergah Yayınları, İstanbul, 1986.

Taneri, Aydın ,"Türk Tarihinde Eman Kurumu", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi**, Sayı 28, Cilt 17, 1995.

Tez, Zeki, "Güherçileden Karabaruta", **Bilim Tarihi**, Sayı 17, 1993

Tızlak, Fahrettin, **Osmanlı Devleti'nde Kapitülasyonların Uygulanışı (İmtiyâzât-ı Ecnebiyyenin Tatbikât-ı Hâzırası)- Mehdi Fraşerli,** Fakülte Kitabevi, Isparta, 2008.

Tinniswood, Adrian, **17. Yüzyılda Akdeniz'de Korsanlık**, çev. Dinç Tayanç, İnkılap Yayınevi, İstanbul, 2011.

Turna, Nalan, **19. YY'den 20.YY'ye Osmanlı Topraklarında Seyahat, Göç ve Asayiş Belgeleri Mürûr Tezkereleri**, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2013.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, **Osmanlı Tarihi**, Cilt II, TTK, Ankara, 1975.

Üçok, Coşkun, "Türk Hukuk Tarihi Bakımından Devlet Arşivinden İstifade İmkânları**"**, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** Cilt 8, Sayı 1-2, 1951.

Yardımcı, Mehmet Emin, Osmanlı İmparatorlu'nda Özel Teşebbüslere Sağlanan Devlet Destekleri: Karamürsel, Çuka, Şayak ve Fes Fabrikası Örneği**, Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı 12, Nisan 2016

Yavuzer, Salih, "Osmanlı İmparatorluğunda Din ve Vicdan Özgürlüğü", **CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 10, Sayı 1, 2012.

Yemişçi, Cihan, **1618-28 Arası Osmanlı Venedik İlişkileri (6004 No'lu Ahkâm Defteri'ne Göre)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Tarih Anabilim Dalı, Konya, 2009.

Yereli, Burçin, "İslam Vergi Hukukunda Dış Ticaret Vergileri ve Osmanlı Devleti'nde Gümrük Vergileri Uygulaması", **D.E.Ü – İ.İ.B.F Dergisi**, Cilt 9, Sayı 1, 1994.

Yorulmaz, Şerife, "Osmanlı-Fransız İlişkileri Çerçevesinde Osmanlı Topraklarında Açılan Fransız Kültür Kurumları ve Bunların Meşruiyet Kazanması (19.yüzyıl–20.yüzyıl başları)", (İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, VII. Milletlerarası Türkoloji Kongresi İstanbul.) A.Ü.DTCF, **OTAM,** Sayı 11, 1999.

_____, "Osmanlı Liman Şehirlerinde Yabancı Tüccar ve Levantenler", **Türkler,** Yeni Türkiye, Ankara, 14. Cilt, 2002.

DİZİN

A

Abdullah Ahmed, 59, 349
Abraham Abbas, 167
Adana, 132, 213
Adriyatik, 18, 19
Adronos, 214
Afrika, 28, 29, 39, 51
Ağrıboz, 90, 105, 183, 298, 338, 344, 359
Ahmet Asım, 237
Ahyolu, 381
Akdes Nimet Kurat, 8, 22
Akka, 69, 76, 92, 143, 253, 254
Alanya, 25
Ali Ağa, 85, 99
Ali bin Abdullah, 114, 115
Ali İhsan Bağış, 8, 22
Alkona, 83, 84, 98, 163
Amasya, 25
Anadolu, 25, 52, 67, 78, 79, 132, 133, 213, 254, 285, 289
Anastasi İstenik, 226
Anastaş Estrani, 239
Anceli veledi Yuvan, 64, 183, 195, 238, 239, 248
Andı Paroz, 122
Andora Berun, 46, 152
Andora Dermar, 46, 170
Anglo Roza, 142
Ankara, ix, 1, 2, 4, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 31, 32, 35, 40, 44, 50, 53, 76, 78, 79, 80, 85, 90, 247, 310, 389, 390, 391
Ankara Savaşı, 12
Ankona, 27, 30, 38, 62, 83, 104, 107, 132, 148, 161, 163, 167, 169, 173, 202, 236, 334
Antalya, 25, 58, 76, 193, 247, 286, 305, 311, 325, 344, 381, 398
Anton, 48, 62, 74, 92, 113, 144, 265, 318, 334, 395
Anton Vilad, 92
Antonyo Martini, 215
Antuvar, 64, 109
Aragon, 13
Arap, 1, 25
Arviyo, 58, 279
Asitâne, 58, 64, 73, 82, 85, 86, 93, 96, 97, 98, 100, 101, 104, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 115, 117, 118, 119, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 173, 174, 182, 185, 188, 189, 199, 201, 202, 203, 212, 214, 215, 219, 223, 226, 228, 236, 237, 238, 241, 242, 243, 245, 248, 251, 252, 253, 264, 267, 268, 270, 273, 277, 280, 281, 285, 287, 289, 293, 298, 299, 303, 304, 307, 311, 313, 327, 334, 368, 371, 373, 375, 380, 381, 392, 393
Atina, 90
Avignon, 10
Avlonya, 69, 78, 79, 118, 119, 121, 135, 177, 181, 182, 238, 239, 240, 241, 245, 248, 249, 250, 251, 253, 255, 258, 283, 326, 364, 379, 386, 387
Avraham Davili, 104
Avrahim Mahir, 274, 278
Avrupa, iii, 1, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 23, 24, 26, 27, 29, 32, 37, 38, 41, 51, 57, 62, 76, 83, 403
Avusturya, 4, 15, 17, 23

B

Bafa, 143
Bafra, 48, 113
Bağdad, 70, 132, 213, 296, 337, 338, 351
Balıkesri, 285
Balkanlar, 10
Baltazar Gorçon, 58, 286
Baltazar Konet, 58, 287
Bandırma, 77, 333, 356, 357
Barbaros, 18
Barilo, 97
Baron Dö Şar, 118
Baron dö Şatonuf, 119, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 171, 174, 176, 178, 181,놧 185, 188, 189, 193, 195, 196, 197, 205, 215, 216, 219, 225, 227, 228, 237, 238, 242, 243, 245, 252, 253, 256, 272, 298, 299, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 311, 320, 366, 371
Barönçö Dantenin, 46
Barsilan, 46, 152
Bartelmi, 47, 359, 386

Basra, 25
Basteri, 377
Batista, 177, 186, 242, 266, 271, 371, 375
Bayoli, 47, 272
Bazaraki, 241
Begpazarı, 247, 389, 390, 391
Beğpazarı, 310
Beğşehr, 366, 367
Belgrad, 13, 16, 17, 293
Belgran, 47, 379
Belisa, 47, 373
Beyrud, 141, 143
Beyrut, 62, 69, 174, 215, 246, 254, 261, 349, 350, 381
Bılika, 47
Bilosa, 47, 372
Bodrum, 228
Boğaz hisar, 270, 304, 310, 372, 373, 376, 379, 382, 383, 392, 400
Boğazhisar
  Boğaz hisar, 325, 372, 385, 386, 388, 396
Boğazhisarları, 188, 267, 268, 347, 356
Boğdan, 13, 266
Bonoli, 47, 75, 371, 386, 387
Bosna, 13, 198, 216, 247, 254, 290, 360, 364, 387, 397
Bourgogne, 13
Bozcaada, 149
Braudel, 50, 51
Budin, 17
Bulak, 105
Bulgaristan, 4
Burgundiya, 13
Buro, 47, 339
Bursa, 14, 25, 76, 77, 267, 356, 357, 368

C

Cakud Antuano, 47, 385
Can Baras, 46, 212
Can Batista, 62, 106, 115, 118, 192, 223, 239, 243, 263, 297, 308, 316, 319, 340, 368, 384, 401
Can dö Röneşans, 46
Can dö Röşans, 199
Can Narroni, 91, 154
Can Rağdan, 225
Can Salduran, 203
Capucin, 29
Castel Capuana, 14
Cav, 46, 170
Cem, 14, 15
Ceneviz, 4, 13, 27, 38, 51, 206, 220, 300
Cenova, 18
Cenovalılar, 12
Cezairgarb, 111
Cezâyir, 19, 23, 38, 39, 40, 52, 57, 119, 124, 125, 161, 235, 303, 388
Cezvit, 29
Civan, 46, 152
Cizvid, 127, 130
Colbert, 29
Colyan, 47, 376
Coraf, 47, 376
Corci Konstana, 243
Cori Bargir, 74, 197, 264, 297, 308, 341, 402
Cori Barkir, 224, 322, 384
Covan Malerkiz, 74, 318
Cudi, 70, 313

Ç

Çanakkale, 69
Çandarlı, 76, 254, 270, 360
Çekmece, 77, 356, 357
Çeşme, 273
Çolpan, 107
Çorlu, 77, 122, 322, 356, 357, 371
Çuka, 63, 78, 203

D

Danbar, 46, 153
Danimarka, 4, 166
Danyal, 46, 152, 291
Darli, 47, 293
Davril, 81, 317
Demiraki, 65
Dermançe, 74, 186, 224, 264, 297, 308, 319, 369, 385, 401
Dermiye, 140
Dıraç, 57, 58, 64, 69, 76, 113, 135, 136, 158, 159, 164, 168, 172, 173, 177, 181, 182, 183, 184, 195, 198, 203, 210, 226, 238, 239, 240, 241, 245, 246, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 255, 257, 258, 265, 267, 273, 278, 282, 283, 284, 287, 309, 314, 326, 338, 361, 362, 364, 379, 386, 393
  Dırac, 362, 381, 382, 386
Dimitriyos Kamoranes, 242
Dimyat, 105
Divân-ı Hümâyûn, 2
Dîvân-ı Hümâyûn, v, 2
Diyarbekir, 132, 135, 213, 337, 363
Diyonakı, 224
Diyonaki, 74

Dö Beleron, 264
Dö Bilaran, 191
Dö Karibol, 372, 373
Dö Lanalularin, 74
Dö Livro, 46, 177
Dö Maku Kavne, 75, 383
Dö Misoluma, 46, 170
Dö Montekuli, 237
Dö Sakomavno, 89, 305
Döbeladi, 74
Döbeledâli, 224
Döbeleron, 74, 297, 309, 319, 385, 401
Döbreman, 58
Döbutato, 74, 263, 297, 308, 341, 385, 401
Dökaribol, 371, 372, 375, 380, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 397, 398, 400
Döşen, 47, 362
Dubrovnik, 4
Düşes Dangolem, 16
Düvel-i Ecnebiye, v, ix, 4, 5, 6
Düyanden, 79, 118

E

Edirne, 25, 34, 47, 139, 195, 267, 314, 365, 367, 393
Efrenç, 57, 95, 101, 143, 144, 151, 162, 175, 176, 179, 206, 216, 220, 233, 250, 274, 289, 300, 327, 328, 361
Ege, 12, 13, 21, 79
Ekalinşenyiş, 233
Epir, 13
Erdel, 17
Ereğli, 70, 77, 122, 356, 357
Erikli, 333
Erzincan, 25
Erzurum, 9, 57, 132, 140, 164, 171, 172, 213, 260, 383
Eskişehr, 321, 344, 365
Estuvar, 64, 109
Eyüb, 221, 302

F

Fabro, 74, 99, 100, 101, 103, 118, 141, 186, 187, 223, 263, 297, 308, 319, 340, 384, 401
Fahrettin Tızlak, 8, 24, 36
Farlo, 83, 392
Fatih Sultan Mehmet, 12
Ferdinand, 17
Flemenk, 4, 52, 107, 109, 110, 148, 149, 166, 206, 220, 229, 300
Floransa, 12, 51
Françelü, 46, 82, 85, 98, 104, 111, 113, 116, 120, 121, 135, 140, 144, 146, 147, 150, 156, 158, 159, 162, 165, 170, 172, 181, 185, 188, 190, 206, 218, 242, 243, 256, 260, 269, 274, 279, 287, 290, 291, 292, 294, 297, 299, 302, 306, 307, 308, 341, 343, 345, 347, 370, 375, 378, 393, 395, 399, 402
Françesgân Kukutüval, 94
Franjipan, 16
Franko, 91, 99, 101, 112
Fransa, ii, iii, v, vi, x, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 46, 47, 49, 52, 53, 55, 58, 59, 63, 64, 65, 66, 73, 75, 76, 79, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 91, 403
Fransa Atîk Ahkâm Defteri, iii
Fransız, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 47, 51, 52, 54, 57, 58, 61, 62, 63, 64, 69, 75, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 85, 88, 90, 110, 127, 131, 169, 176, 237
Fransuv Çoklas, 291
Fransuva Bartolmi, 46, 207
Frengistan, 126
Frenk, 34, 54, 94, 109, 111, 112, 130, 133, 139, 159, 176, 191, 213, 216, 225, 231, 233, 256, 310, 332, 344

G

Galata, x, 34, 40, 56, 63, 69, 74, 76, 94, 95, 97, 104, 114, 115, 116, 134, 159, 162, 165, 186, 189, 196, 197, 201, 204, 205, 213, 219, 220, 230, 245, 255, 256, 262, 268, 299, 300, 306, 311, 315, 322, 325, 329, 330, 336, 340, 343, 344, 357, 359, 373
Galemez de Fagosi, 119
Galoz dö Fogasi, 124
Gayla, 189, 196, 198, 200, 247, 269, 290
Gaylo dö Elkar, 46, 174
Gazze, 274
Gedik Ahmet Paşa, 13
Gelibolu, 58, 77, 122, 163, 209, 280, 281, 286, 347, 348, 349, 356, 357
Gevye, 244
Gilles de Noailles, 21, 28
Girit, 21, 23, 32, 79
Gozo, 18
Guşa, 64, 109

H

Habeş, 229, 237, 277
Habsburg, 17, 28
Haçlı Seferleri, 9, 10, 50
Haçok, 95, 336
Haleb, 83, 98, 101, 102, 103, 106, 107, 109, 129, 131, 132, 139, 141, 147, 154, 166, 183, 213, 215, 216, 218, 225, 227, 246, 257, 276, 292, 311, 323, 324, 325
Halep, 57, 69, 76, 89
Halim Ragosa, 101
Hanya, 69, 76, 109, 123, 127, 140, 145, 157, 158, 192, 199, 222, 246, 397
Hasan Mustafa, 59, 350
Haşini Malkos, 98
Henri, 20, 21, 22, 26, 28, 36
Hersek, 189, 196, 198, 200, 247, 269
Hıristiyan Birliği, 22, 24
Hindistan, 25
Hint Okyanusu, 25
Hollanda, 27, 29, 38, 52
Hristoflo Fogasa, 46, 178
Huguenotlar, 26
Hüseyin Ağa, 101

I.-IX.

I. Ahmed, 22
I. Ahmet, 29, 36, 39
I. Elizabeth, 22
I. Ferdinand, 17
I. Filip, 15
I. François, 10, 16, 18, 19
I. Fransuva, 36
I. Juana, 15
I. Süleyman, 16
II. Ahmet, 6
II. Bayezid, 14
II. Henry, 20
II. Layoş, 17
II. Mehmet, 12
II. Mustafa, 6
II. Pie, 13
II. Selim, 20, 27, 36, 37, 38
II. Süleyman, 6
II. Viyana kuşatması, 26
III. Henri, 21
III. Mehmet, 22, 29, 36, 39
III. Murad, 38
Ison, 47
IV Mehmed, 24
IV. Henri, 22
IV. Mehmet, 36, 40
IX. Karl, 20, 21
Iyal, 47

İ

İbn-i Haldun, 59
İbrahim Paşa, 18, 36, 183
İbroz, 46, 83, 150
İlbasan, 113, 121, 135, 136, 158, 183, 203, 249, 336, 362
İlbasan sancağı, 135
İmros
  İmroz, 388
İmroz, 281
İnboz, 155
İnebahtı, 15, 18, 28
İngiltere, 4, 8, 10, 19, 22, 26, 27, 28, 38, 43, 113, 144, 148, 149, 193, 203, 300, 303, 306, 391
İnibali, 87, 191
İran, 4, 25, 216
İsak, 65, 116, 148, 243
İsaliko, 47, 372
İskenderiye, 38, 57, 64, 105, 113, 114, 120, 121, 168, 172, 173, 182, 183, 195, 202, 210, 229, 231, 235, 237, 252, 253, 257, 259, 264, 273, 277, 284, 326, 358, 360, 361, 362, 402
İskirad, 74, 194
İsmail Soysal, 8, 10, 20
İspanya, 4, 15, 21, 22, 28, 51, 52, 157, 190
İstanbul, 2, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 28, 35, 37, 40, 42, 44, 50, 51, 57, 59, 60, 63, 66, 68, 69, 72, 73, 76, 77, 78, 79, 80, 88, 92, 95, 97, 99, 104, 108, 111, 112, 116, 117, 118, 124, 125, 126, 128, 134, 138, 140, 145, 147, 148, 159, 162, 164, 165, 174, 185, 186, 187, 189, 191, 192, 194, 196, 197, 201, 203, 204, 205, 206, 208, 213, 219, 221, 222, 223, 227, 230, 239, 242, 245, 255, 256, 257, 262, 266, 268, 270, 271, 275, 278, 279, 282, 285, 286, 288, 289, 291, 293, 295, 299, 301, 303, 306, 308, 311, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 325, 326, 328, 329, 330, 331, 333, 334, 336, 340, 341, 344, 353, 354, 357, 359, 363, 398
İstanköy, 101, 108
İstefani Zaforihi, 239
İstiyamarin, 85, 99
İstiyemarı, 89, 128

İsveç, 4
İtalyan savaşları, 15
İyal, 55, 392
İzmir, 52, 55, 56, 62, 69, 76, 77, 91, 96, 98, 114, 115, 116, 123, 127, 142, 148, 149, 154, 165, 166, 167, 170, 173, 176, 181, 193, 201, 207, 208, 217, 218, 219, 245, 269, 271, 294, 309, 317, 320, 323, 334, 335, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 356, 357,낮 363, 365, 373

J

Jacques de Germingy, 28
Jean de la Forest, 27, 36
Jezvit, 40
Josef Pirson, 46, 152

K

Kalâ-ı Kebir, 230
Kalaviye, 74, 118, 224, 263, 318
Kalismar, 47, 392
Kamame, 39, 54, 57, 144, 157, 180, 327, 332
Kandal, 107
Kandiye, 69, 85, 93, 100, 106, 123, 157, 192, 246, 397
Kanuni Sultan Süleyman, 10, 23, 27, 36
Kapitülasyon, 19, 20, 22, 24, 26, 28, 55
Kapitülasyonlar, iii, 8, 24, 37, 42
Kapu Dağı, 72, 313
Kapuçin, 40, 67, 91, 96, 105, 110, 114, 127, 133, 157, 162, 173, 190, 192, 216, 225, 261, 311, 351
Kapudağı, 134
Kapudin, 62, 115
Kar, 46, 153
Kara Ali, 87, 191
Kara Maşek Yasef Mefriso, 311
Karadeniz, 12, 13, 67, 185
Karim, 57, 95, 179, 274
Karmonan, 47, 376
Kars, 392
Kastilya, 15
Katalan, 29, 30, 62, 83, 84, 98, 107, 132, 148, 161, 163, 167, 169, 173, 202, 236, 334
Katalonya, 38, 83
Kavalyen, 107
Kayseriyye, 201
Kazdağı, 153, 387
Kemal Paşa-zâde, 16
Kıbrıs, 20, 25, 37, 76, 88, 89, 125, 128, 129, 130, 132, 133, 136, 138, 160, 211, 213, 246, 272, 276, 305, 306, 307, 343, 370, 381, 383, 395
Kırtiye, 233
Kızıldeniz, 25
Kilid'ül-bahr, 149
Killemo Perent, 89, 218
Kilomö Nikolaz, 46, 178
Kiryako, 47, 55, 392
Kocaatik, 218
Kocacedid, 222
Kodin, 111
Konstantinopolis, 11
Kont de Breves, 39
Koron, 15, 18
Kostaki, 46
Köprülü Fazıl Ahmet Paşa, 23, 40
Köprülüzâde Mustafa Paşa, 119
Kör Kostantin, 208
Kudüs, 9, 11, 39, 47, 54, 55, 57, 58, 85, 95, 97, 99, 143, 144, 146, 151, 157, 176, 179, 180, 211, 227, 238, 274, 280, 311, 327, 332, 342, 373, 374, 392, 393
Kurdemo, 375
Kurtinis, 241

L

Lamer Ronido, 46, 200
Laviro, 85, 93
Lefkoşa, 129, 136, 138, 246, 272, 276, 305, 306, 307, 370
Lehistan, 4, 21
Lermite, 9
Levant, 21, 29, 32, 37
Limni, 62, 115, 216
Limnî, 115
Lipo, 62, 115
Lon dö Piyer, 119
Londra, 11
Lozan Muahedesi, 8, 37
Lö Mirurhan, 58, 238
Lönaz Dökalman, 279
Lukan, 62, 92
Lurak Yasef, 46, 170
Lurenco, 242

M

Macaristan, 1, 10, 14, 16, 17, 19, 23
Malta, 23, 37
Manisa, vi, 98
Manuel, 11
Marakin, 116

Maraş, 132, 145, 213
Marito, 88, 125
Marki de Noitelin, 40
Marmara, 122, 266, 322
Martin, 62, 115, 138, 276, 370
Mastirikani, 375
Maximilian, 16
Mazin, 56, 118
Mecon Sancağı, 233
Mehdi Fraşerli, 8, 24
Mehmed Efendi, 85, 93, 272, 286, 309, 317, 321
Meksika, 4
Memluk, 14, 36
Memlûk, 27
Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, 24
Messine, 62, 84, 104, 107, 132, 148, 161, 163, 167, 169, 173, 202, 236, 334, 371
Mevlana Ahmed, 95
Mısır, 18, 21, 26, 52, 69, 101, 105, 107, 110, 112, 114, 119, 120, 132, 133, 138, 142, 213, 229, 230, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 247, 254, 258, 259, 260, 264, 265, 273, 277, 278, 287, 288, 298, 326, 330, 358
Midilli, 79, 100, 104, 270, 399
Midillü
Midilli, 115, 395
Mihalıççık, 77, 356, 357
Mihaliç, 285
Milano, 11, 15
Minhalaki, 65, 189
Minhali Galiki, 361
Miyeş Martin, 46, 177
Modon, 15
Mohaç Seferi, 16
Mora, 13, 15, 18, 239, 241, 290, 299
Mosad Varitka, 58, 294
Mudanya, 77, 356, 357
Muhalla, 48, 114, 144
Mukaddes Liga, 24
Musa veled Tirane, 65, 116
Mustafa Abdülmena, 58
Musul, 132, 213
Mübühat Kütükoğlu, 8, 25, 40
Mürur tezkeresi, 45
Müşlaka, 203

N

Nablus, 144, 176, 211, 352
Nakşa, 396
Napoli, 14, 15
Nasarî, 133, 144, 176, 231
Nederland, 107
Nederlanda, 91, 149, 154, 162, 227, 265, 266, 306, 391
NevalOlivir, 47
Nezir Ağa, 220, 300
Nice, 14, 19
Nice şehri, 19
Niğbolu, 9, 10, 11, 12
Niğbolu Kalesi, 11
Nike Zifor, 64, 109
Nikola Gratabitka, 375
Nikri, 104
Norveç, 4
Nöyoli, 326

O

Ohri, 121, 336
Osmanlı, iii, v, ix, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 65, 66, 67, 68, 69, 72, 74, 76, 77, 79, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 403
Osmanlı Devleti, iii, v, 1, 7, 8, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 24, 26, 27, 29, 32, 34, 38, 42, 52, 56, 58, 69, 72, 74, 83, 84, 90, 403
Otranto, 13, 15
Otranto Seferi, 13
Ovir, 81, 317, 321

P

Papa Kuzma, 88, 125
Paris, 9, 10, 11, 27
Paskal, 46, 170, 377
Pasteri, 75, 378
Peçevi, 17, 19
Peçevi İbrahim Efendi, 17
Philippele Don, 13
Portekiz, 19, 27, 29, 38, 83
Portigal, 30, 62, 83, 84, 98, 104, 107, 132, 148, 161, 163, 167, 169, 173, 202, 236, 334
Pyrenees Antlaşması, 23

R

Ragusa, 18
Raguza, 18
Rakka, 132, 213, 271
Ranado, 83, 169
Rebati, 100

Reis'ül-Küttâb Bekir Efendi, 119
Remle, 176, 211, 280
Reşyo, 105
Rikoşi, 62, 115
Rincon, 18
Rodos, 13, 14, 99, 119, 124, 125, 150, 229, 246, 380, 389, 399
Rodos Şövalyeleri, 14
Rodoscuk, 77, 122, 333, 356, 357, 393
Roma, 11, 13, 14, 15
Romanya, 4
Romiror, 58, 373
Ronado, 46
Rovana, 48, 113
Rumeli, 12, 13, 14, 95, 121, 132, 133, 158, 213, 272, 287, 288, 309, 314, 370
Rumeli Hisarı, 12
Runda, 108
Rusya, 1, 4

S

Saint Louis, 10
Saint-Benoit, 34
Sakız, 20, 58, 76, 161, 193, 231, 233, 246, 294, 339, 346, 355
Salamon, 89, 242, 305
Salyas, 95
San Beno, 34, 94
San Corci, 34, 139
San Françesko, 94, 162, 192, 256, 322, 325
San Lukonin, 137
Santeman, 89, 134
Santori, 155
Sarardin, 31, 73, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 118
Saraybosna, 216
Sardunya, 4
Sarkoz, 122
Sayada, 361, 366
Sayda, 58, 62, 64, 69, 79, 92, 95, 127, 141, 143, 144, 154, 174, 177, 195, 198, 215, 226, 238, 239, 240, 241, 245, 246, 250, 251, 254, 258, 261, 287, 310, 349, 350, 366, 381
Sedd'ül-bahr, 149, 212
Selanik, 58, 76, 77, 110, 138, 269, 270, 275, 279, 302, 331, 336, 343, 354, 355, 363, 376, 377
Selânik, 81, 156, 168, 204, 228, 244, 247
Serfice, 250
Seyid Arif Mehmed bin Mustafa, 114, 115
Sırbistan, 4
Sicilya, 27, 30, 38, 51, 62, 83, 84, 107, 132, 148, 161, 163, 167, 169, 173, 202, 236, 334
Silivri, 72, 77, 122, 356, 357
Silopi, 72, 313, 315
Sotir, 46, 178
Stefani Sakoriçi, 226
Sultan Bayezid, 14
Sultan Hisarı, 122
Sultan Mehmed Han, 207, 225, 231, 235
Sultaniyye, 122, 150, 202
Suriye, 26, 79

Ş

Şam, 130, 132, 213, 262, 316, 393, 394
Şarlken, 16, 17, 20
Şarlo Fagosi, 119
Şarlo Fogasi, 124
Şarlo Gavin, 122
Şehvil, 46
Şems Ahmed Efendi, 92
Şönik, 46, 172

T

Tanyal, 243
Teke sancağı, 311, 325
Tekfur Dağı, 72, 221, 302, 313, 315
Termiye, 122
Terun, 47, 382
Tezakil, 108
Timur, 12
Tokad, 336
Tokat, 25, 95
Toletinolu Francesco Filelfo, 12
Torikini, 46
Torvelyar, 75, 397
Toskana, 4, 18
Törikini, 199
Trablus Şam, 57, 102
Trablusgarb, 104, 111, 159, 160, 179, 188, 354
Trablusşam, 38, 62, 76, 132, 162, 215, 224, 225, 227, 247, 253, 261, 279, 283, 284, 324, 364, 381
Trabzon, 25, 47, 190, 260
Tunus, 39, 52, 161
Turhal, 366
Tuzla, 97, 98, 125, 383, 387, 395
Türkiye Cumhuriyeti, 1

Ü

Ümit Burnu, 25
Üsküb, 113, 249, 252, 253
Üsküdar, 221, 302

V

V. Karl, 16, 17, 19
V.Nicalaus, 12
Valatin, 47, 382
Venedik, 4, 11, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 27, 29, 38, 39, 40, 50, 52, 108, 126, 131, 157, 159, 161, 164, 172, 182, 269, 273, 290, 326, 331, 386, 402
Venedikliler, 12, 19, 21, 28, 83, 84
Vezir Mustafa İsmail Paşa, 92
VI. Charles, 10, 11, 12
VII. Charles, 12
VIII. Innocente, 14
Vilad Hatem, 74, 308
Vilademir, 74, 297, 340
Vilaral, 167
Villefranche, 14

X.-XX.

XI. Louis, 13
XI.Louis, 14
XIII. Louis, 22
XIV. Louis, 22, 23
XIV. Lui, 40

Y

Yafa, 393
Yakub Sürün, 104
Yali, 78, 247
Yanaki, 65, 189, 282, 393
Yani Miloya, 86, 249, 250, 251, 284
Yani Vekarmani, 78, 310
Yanlova, 113
Yanoş Zapolya, 17
Yanya, 184, 255, 265, 338, 361, 366, 379
Yarana Katod Vekdi Danil, 65, 116
Yarilmi, 83, 209
Yasef Eflika lö Aden, 230
Yasef Mafrinso, 291
Yasef Mafrusu, 242
Yasef Magrib, 204
Yasef Mağriso, 285
Yasef Miharleho, 288
Yezdin, 110, 133, 139, 141, 171, 172, 190, 199, 213, 214, 227, 243, 244, 260
Yıldırım Bayezid, 9, 10, 11, 12, 15
Yorganon, 153
Yuannis Perent, 218
Yunanistan, 4
Yunda, 46, 83, 151
Yusuf Biraner, 277

Z

Zaburya, 175
Zaforya, 175
Zapolya, 17
Zefirde Lö Evan, 273

28/3 NUMARALI FRANSA ATİK AHKAM DEFTERİ HÜKÜMLERİNDE ADI GEÇEN YERLER

EKLER

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI © (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

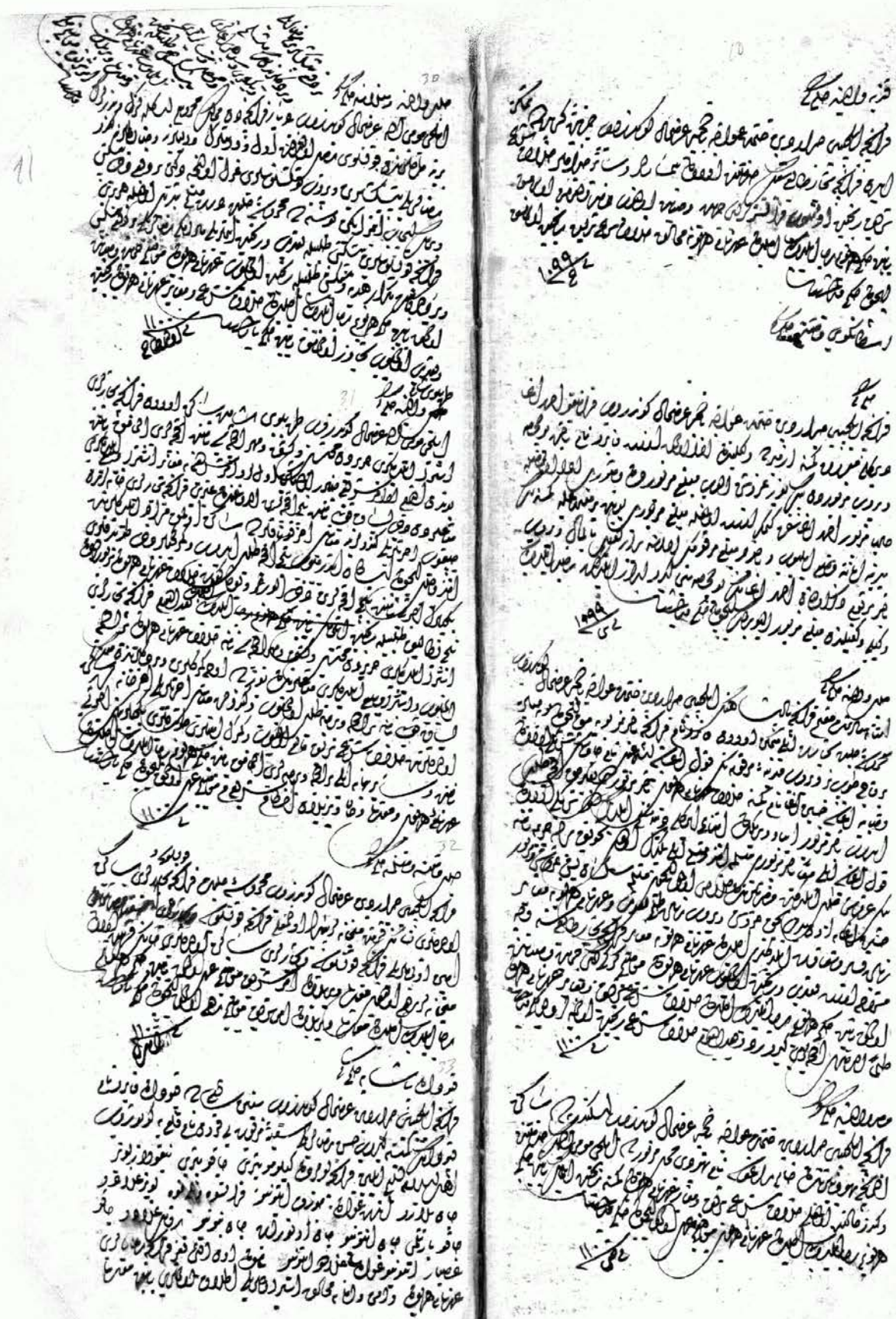

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAIRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

استانبول وثیقه ویضیتی حکمی کمه

فرانچه پاش هنکر استانبوله متعلق (ایطالیه) باروت وشطونوق متعلقه عوائدیه یچیلی ورماه سلامه عرضحال کوندرمیش فرانچه تجار رعایای دولتمزدن وندرکوی وسائر قونکشتاه جانبدن استانبوله شای تم وسائر ممالک محروسه یه کلکه قونیه کلدوک وکلوب اشیانی وامتعه قروه عهده‌ثم هوقونه موجبنجه یوز 2) لوجه کمرکلوی ویرمکه راضیلر ایکن استانبولدن کمرکی امینی اولمغله وندرکی متعلقلر جیلیشیلی قویه زیاده آلمه طلبیله رجحیه قروه حیث اولمغله وزارتجه یوز 2) لوجه وقیه کمرکلوی آلمیه زیاده آلمه طلبیله رجحیه اولمغله یانده حکم هوقونه رعایا کمرکه لوجه کمرکه ویرمکه راضیلر ایکن استانبولدن کمرکی امینی اولمغله وندرکی متعلقلر جیلیشیلی قویه زیاده آلمه طلبیله رجحیه قروه حیث اولمغله وزارتجه یوز 2) لوجه کمرکه ویرمکه راضیلر ایکن استانبولدن کمرکی امینی اولمغله وندرکی متعلقلر جیلیشیلی قویه زیاده آلمه طلبیله رجحیه قروه حیث اولمغله وزارتجه یوز 2) لوجه کمرکه ویرمکه راضیلر ایکن استانبولدن کمرکی امینی اولمغله وندرکی متعلقلر جیلیشیلی قویه زیاده آلمه طلبیله رجحیه قروه حیث اولمغله وزارتجه

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

علیه والیه وقتینه حکم کم

قرایخ پاش هنکر استانبول یعنی تخت مقیم ایلجیسی باروده وش طونوف صقه عوارقه بخیر
ورقه یعلمده عرضحال کوندروب قرایخ تاجر اوزنده بر تخت نام قرایخ اونکله علمده سکنن
حاجی محمد وعبد الله نام کسه قرایخ [illegible] سنینده قاچاق [illegible] ایکیوز یکرمی
اقچه حقی اولوب طلب ایلدکده ویرمکه تعلل اتمکله شش علمه متوقه العدد حقی الیوم یدی
اولمغله حقی ایلدوکه ویرلمکه تعلل اتمکله شش علمه متوقه العدد حقی الیوم یدی
الحاح وحتی اولمغله بابنده حکم همایونی رجا ایلدوکی اجلیخ عهدنامه همایونی موجبنجه
الحاح وحتی اولمغله بابنده حکم همایونی رجا ایلدوکی اجلیخ عهدنامه همایونی موجبنجه
قرایخ اونکله عدد بیکی اقچه وه زیاده العدد وعوارضی ویرلمکه همایونی موجبنجه
الحاح وحتی اولمغله بابنده حکم همایونی رجا ایلدوکی اجلیخ عهدنامه همایونی موجبنجه
عمل اولنمغی لیچون حکم یحشد

ع اوائل ب سنه

اورنه قضیه حکم کم

قرایخ پاش هنکر استانبول یعنی تخت مقیم ایلجیسی باروده وش طونوف صقه عوارقه
بخیر ورقه یعلمده عرضحال کوندروب یزوبه ویکاکا موقوف قرایخ راعیای نفس
اورنه ع) واقع صاه جوار ص تاجر قرایخ علیه سنه مس کوچ ولایتی یاللو قوی
العدد جاوشلوی ایلدکلرنه خلاف عهدنامه همایونه قصر وبخیه اولمغله
وتکالیف عرفیه طلبیله وقوناق تکلیف ایلمکله متوقع اولمغله بابنده حکم همایونی رجا
ایلدوکی اجلیخ عهدنامه همایونی موجبنجه اولمغله قرایخ تابعه پسقوپ سلوسیتره
قرنکر مذهبنه العدده رهبه طایفه هرجنسدن اولمغله لیسه اولمغله
حمالکن پاش همیره ضریخ اولمغله قاوله یوزیه کندوه مالونه اولمغله ایتالیه
اجرا ایلدکلرنه کمی مانع اولمغله وتکالیف طلبیله بخیه ایلیه توجه وطور
وعقیبه بوصقله عهدنامه همایونه موجبنجه عمل اولنمغی لیچون حکم یحشد

ع اوائل ب سنه

یدیه اورنه قرایخ حانه سنده مقیم یاش وجلبه قضیه حکم کم

قرایخ پاش هنکر استانبول یعنی تخت مقیم ایلجیسی باروده وش طونوف صقه عوارقه بخیر
ورقه یعلمده عرضحال کوندروب قرایخ قوی اولمغله قوی نام قرایخ اونکله علمده سکنن
حانه سنده مقیم صوغنجه هرمیه والغه کله قرایخ اشتمال ایلدوکی اشیایه تخمین وحانیه
کتوکلی اوزنده قوال ایزوب وعوزه قیوه اولمغله بیکه ویرتیوز غروشی قوی اولمغله
قوال سفینه سیله عجا ایکی بیکه غروشی اولوب تخمین ایلدوکی اشیایی کتوروب حانه
سفینه سنده اخراج وعوزه ایزوب ماموم اوزنده حقی طلب ایلدکده ویرمکه تعلل
اتمکله شش علمه کوریوب بابنده حکم همایونی رجا ایلدوکی
اجلیخ شش علمه تابع العدده حقی الیوم یدی لیچون حکم یحشد

ع اوائل ب سنه

استانبول قاپقانه وقضیه حکم کم

قرایخ پاش هنکر استانبول یعنی تخت مقیم ایلجیسی باروده وش طونوف صقه عوارقه بخیر
ورقه یعلمده عرضحال کوندروب قرایخ رجای [illegible] قرایخ تو [illegible]
عاوره بیکی اقچه وغروشی وصقه سکه قوی العدد تخمین بیدی ایلدوکی اشیای عدد اولمغله
آیرج متجاوز صقه قطعه عدد ایریسی عدد ایریسی عدد متوقع علمه متوقع العدد
احرتی حاضر بعیر العدده مصارفی وه طلب ایلدکده ویرمکه تعلل اتمکله
شش علمه کوریوب حقی الیوم یدی ایلدوکی اجلیخ عهدنامه همایونی موجبنجه حکم همایونی رجا ایلدوکی
اجلیخ موقوع مصارفی یدی ایلدوکی اجلیخ عهدنامه همایونی موجبنجه ایجاب ایدرسه هم
ایلدوکی ضبط خصیص ایلدوکی اجلیخ عهدنامه همایونی موجبنجه حقی الیوم یدی لیچون
حکم یحشد

ع اوائل ب سنه

ارمی روم والیه وقضیه حکم کم

قرایخ پاش هنکر استانبول یعنی تخت مقیم ایلجیسی باروده وش طونوف صقه عوارقه بخیر
ورقه یعلمده عرضحال کوندروب ارمی روم ولایتی ایرزروم وکلوی کیره قرایخ یدوبه
رهبه طایفه کندوه لسکر تایین لیچون ارمی روم ولایتی وارضه وبایزید وکارص
انکمی مراد ایتمکله یدی یکی سکنه قوی بنا شش علمه متوقع العدد وصقه وضر وبخیه ایتمکله
بابنده حکم همایونی رجا ایلدوکی اجلیخ عهدنامه همایونی موجبنجه اولمغله قرایخ پاش هنکر
ایلدوکی ایجاب ایدرسه ایلدوکی اجلیخ عهدنامه همایونی موجبنجه حقی الیوم یدی لیچون
حکم یحشد

ع اوائل ب سنه

حلب وقضیه وقتلمه حکم کم

قرایخ پاش هنکر استانبول یعنی تخت مقیم ایلجیسی باروده وش طونوف صقه عوارقه
بخیر ورقه یعلمده عرضحال کوندروب [illegible] ایکیوز العدد قوی
حوه پاش بیکی طقسان [illegible] قرایخ تاجر قرایخ تاجر صید اولمغله
العدده اوه بیکی غروشی استقراض ایلدوکی بعده ویرمکه بیکی بیکیوز غروشی اول
ایلدوکی تمکله متوقع بیکی بیکیوز غروشی حقی قالوب اول الذکر ضبط ایلدوکی
ایلدوکی تمکله متوقع بیکی بیکیوز غروشی حقی قالوب اول الذکر ضبط ایلدوکی
ایلدوکی تمکله متوقع بیکی بیکیوز غروشی حقی قالوب اول الذکر ضبط ایلدوکی
طلب ایلدکده هوالستر تابع قاضی قاضی ایلدوکی اجلیخ عهدنامه همایونی موجبنجه حکم
ایلدوکی تمکله متوقع العدده حقی الیوم یدی تعلل ایلدوکی اجلیخ عهدنامه همایونی موجبنجه
حکم همایونی رجا ایلدوکی اجلیخ شش علمه کوریوب اجلیخ عهدنامه همایونی موجبنجه حکم
یحشد

ع اوائل ب سنه

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI © (BOA)

بروجه ایراد بلوس سنجغنه مقدوح باش یازیجی وقاضیسنه حکم کریمه

فرایخه باش هنکار لستانه یه سعد تمه مقیم ایلجیسی یاروه وش طونوق حمه عوائد

یایجی ورقاء معلومه عرضحالی کوندروب بیلدیرمکله مبلغ (2) فرایخه قونسلوسی ینکی حکم

اولنه وکیلی شتناخ فرایخه لو رعایا (2) متکفل اولدقلری اوزره کندونک بیلدیرتدیرمکله

ول نکلده تجار ینکی ایکی بیلدیرتدیرمکله وسائر لشبالیلر یاپاغی زوله و اطوه تاجر

رئیسلری سفینه سیله کیدرکن یاغی اوده صیدیرمقدار یه (2) شدة روزگار وده کیجه ایله

قوته وشوب سفاینلری بکلنک اتفاقیله محل تاجر شیخ فجر الخلع الله تعالی اولنوب

یالیه واوروپ قلاوزلری اولنه صفه قاری فرنسیس ایچون اولنه اقدامی سائر قوزولرک

لشبالیه اخذ ایلدیکه تقدیر وتجاوز ایتکلری شیخ مزبورک قلاوزلغ عهدنه شامل اولیوب

اخذ ایلدیکی لشبالیه هرایکیسی طلب ایلدکده ایلچی بونلرک اخذ ایلدیکی یرلرده اوچ شیخ ویرلیکلری

اجراسی حق اولمقیچون عذر اولمغله شیخ مزبورک اخذ ایلدیکی هرایکیسی کیدوب رقوم شیخ

ایلچیکه یاتدوکی حکم هومایونی رعایا ایلدیکی اعطاع قدیمه مراعیه اولنوقده وجه مرقوم

اولنه اوچ شیخ ویرلیکی مرطور ومقید بوتمغنه صدقه ویریلده اوچ شیخ ایله عهدنامه

هومایونه موجبنجه عمل اولنمق ایچون حکم شریف عالیشان

ج اوائل ذی قعده سنه ۱۱۰۱

اوزنه وده قدس شریفه ومدینه منوره وارنجه یولی اوزرنده واقع اولنه قضیاره وکمدار یرلرینه

وبکچیلرینه سائر اولنه وعدیده وسائر لشبالیلرینه ایراد اولنمق حکم شریف عالیشان

فرایخه باش هنکار لستانه یه سعد تمه مقیم ایلچیسی یاروه وش طونوق حمه عوائد

یایجی ورقاء معلومه عرضحالی کوندروب بیلدیرمکله مبلغ ایله یوز سور یوز کیسه

لستانه یه سعد تمه ورود اتکله هرفشکی که تخته قاپوسنه واصل اولنورایسه معقول ومناسب

قوته قاری تقدیر ایدیلوب والثانی طریقه وقوته قاری عرضه قوی تومیه محتاج اولمایه

تقدیر ایدیلوب والیه تریلک زاد وزوادیه قوی نفع جاری اولنوزه مستوفی تدارک

تدارک اولنمق اوزره ایکنجی رفاه وشکراج اولنوزه

ایصال ایدیلوب وجهاً من الوجوه هنوزدرج ومرتفع چکه رعایا ایله یوز سور یوز کیسه

رعایا ایکنجی اعطاع قدیمه مراعیه اولنوقده وجه مرقوم اولنوزه حکم ویرلدوکی مرطور

ومقید بوتمغنه صدقه ویریلده اوچ شیخ ایله عهدنامه هومایونه موجبنجه حکم شریف

ج اوائل ذی قعده سنه ۱۱۰۱

اوزنه وده قدس شریفه ومدینه منوره وارنجه یولی اوزرنده واقع اولنه قضیاره وکمدار یرلرینه

وبکچیلرینه سائر اولنه وعدیده وسائر لشبالیلرینه ایراد اولنمق حکم شریف عالیشان

فرایخه باش هنکار لستانه یه سعد تمه مقیم ایلچیسی یاروه وش طونوق حمه عوائد

یایجی ورقاء معلومه عرضحالی کوندروب بیلدیرمکله مبلغ ایله یوز سور یوز کیسه

فرایخه قونسلوسی ینکی فرایخه تجار قونمق سائر فرایخه لو بش نفر حدنه رعایا طرفنه

یازیجی ورقاء معلومه عرضحالی کوندروب بیلدیرمکله مبلغ (2) فرایخه قونسلوسی ینکی

قدس شریفه وعدیده ارسال اولنمق تولیت ولیزه (2) ومتنزل ومراعلده کندوزه والسبابلی

وطولار ایله وارلرنده مقدم عهدنامه هومایونه مضمونجه قدیمدن تجار طریقی یه

وزوار ومزاوره وسائر وضائع یکیچه زمانه روزی اولنه اقدامی سائر تدارک و وطولار

لازم اولدقجه کیول بارکیری وصو (2) قونمق اولنورایسه اقدامی سائر تدارک

ومخوف ومخاطره اولنده یرلرده (2) اون عدد یکیچری واللری عوض کندولرینه وبانه یولار

قولاغوز قوشونی ایچون وسائر قونمق اولنه کشتی وغلبار قدیمه مراعیه تاجر

ایتدوکلری حکم رعایا ایکنجی اعطاع قدیمه مراعیه اولنوقده وجه مرقوم اولنه

مقدار وجه مرقوم حکم شریف ویرلدوکی مرطور ومقید بوتمغنه وبرکداری موجبنجه حکم

لستانه یه سعد تمه مقیم ایلچیسی یاروه وش طونوق حمه عوائد

یایجی ورقاء معلومه عرضحالی کوندروب بیلدیرمکله مبلغ (2) فرایخه قونسلوسی ینکی فرایخه

وفرایخه ودعیته کتخدا مراعیلری یرنه قائمقام تعیین ایلدکده حکم مورینه عمل اولنمق

یازیجی حکم هومایونی رعایا ایکنجی اعطاع قدیمه مراعیه اولنوقده فرایخه قونسلوسیه سعد تمه

وفرایخه ودعیته کتخدا مراعیلری یرنه قائمقام تعیین ایلدکده حکم کذشته وکلشته

مکنه مانع اولیه ومعاکم محروسه اعدده منازل ومراعلده ولسبابلی (2) ورعایا

وتجار (2) اومامنه ولسبابلی وطولار قرنه وغیر اولنمیه وهرقنده واقع اولنه لیسه

ایکنجی زاد وزوادیه وسائر لشبالیلرینه قوی ویرلدیکی مکنه مانع اولیه حیث قونسلوسنه

ویریلده قونسلوسی یرلرنده مرطور ومقید بوتمغنه عهدنامه هومایونه موجبنجه علی الوجه

یازیجی حکم عجله

ج اوائل ذی قعده سنه ۱۱۰۱

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

قبوله باش وصاحبطوریس کچیکلیک وخرجه کفیه ترکیه حکمی

فرائجه باش همشیرلیستانه سعادتلو مفتی افندیحضرتلرینه اودده قرده اولوالامر اهل الملة المسیحیه اردوده سلطنو
خمسه عوارفه تلخیص ستة سعادتلو عرضحالی کونردیکده فرائجه قونسولوسی وترجمان وبخار وساعاتچی
خلاف شرع شریف وعهدنامه همایون وفرمان ویرکیه وقونصولوک کلن کچن صاحبطوریس
جزیه سنه اودده جاری صغارلاندن قونسولوسدن عوض کسه خلاف عهدنامه همایون ویرکیه ورعیتی
ایلکلوس بلدرویس منع وقطع اولنمق باعث حکم همایون ویرلمکله مرقوم اولوجهله اوقونوب
فرائجه باش همشیرلیستانه قونسولوسی وتاجرلری وترجمانی وسائر رعایاسنه وقوع بولان
ظلم وتعدیلری صحیفه استنطاقه تحریر وقونصولوک تحریرات وجوابنده مطول ومفصل اولوجهله
خلاف شرع شریف مذکور ومحرر وقدیم اولدیغی تحقیق ویرکیه ویرلمکله اولوجهله اوقونوب
مضمونجه اولدیغی اعلام اولندقده ویوکه یازلدی

مه اوائل شهر

قبوله باش حکمی

فرائجه باش همشیرلیستانه سعادتلو مفتی افندیحضرتلرینه اودده قرده اولوالامر اهل الملة المسیحیه اردوده
خمسه عوارفه تلخیص ستة سعادتلو عرضحالی کونردیکده فرائجه قبوله اونمق وانمق باعث شکایت قبوله
شکیبه سیله اودده جزیه وجه تقسیم کملکی اقتضا ایلدکده جزیه مرقومه وجه اعزیله یرینه وصولی
کندوسی فرائجه نوکرلیکیله اوتمش کچمیش سنه قدر جزیه یله اوتوریش ایتمه قبوله اوتمش اوچ سنه
تمام اولمغله فرائجه نوکرلیکدن اوتمش کچه اوده خانه قبوله کچه قبوله تقسیم کونردکده اسکی کوپک محمد بک
ایکی قطعه عرصه سیله اراضی طرفینه رکنه کلوس جوار اوده زعیم مرقومه فرائجه نوکرلیکدن ایکی قطعه عرصه
طاپو نامه یوغیله خلاف عهدنامه همایون اغتصاب ایتدکلری اشکلو ایلکلوس ایله اولوجهله اوقونوب
رعایای عهدنامه همایونه مخالف اولوجهله قرائجه نوکرلیکیله ایلکلوس وقونصولوسی
تعیش ایلدکلری فرائجه نوکرلیکیله ایلکلوس وبای وکیلکلوس ایله اولوجهله اوقونوب
قضیه کورلدکده ویوکه طور وقدیم یوقمش حرکیله عرضه تمنه اولدکلری بلا محاربه اغتصاب اولندقلری واقع
اولدوغی تحریرات اهم اولمغله ویوکه یازلدی

مه اوائل شهر

سلانیکده مقیم قنصولوس بیک وسلانیک قاضیسنه حکم

فرائجه باش همشیرلیستانه سعادتلو مفتی افندیحضرتلرینه اودده قرده اولوالامر اهل الملة المسیحیه اردوده
خمسه عوارفه تلخیص ستة سعادتلو عرضحالی کونردیکده سلانیکده اودده فرائجه قونسولوسکری عهدنامه همایونه اقوم
صارو مشیخ الاوغلی نامنده فرائجه غدرقارلری وقوم قونسولوسکری عهدنامه همایونه مخالف قبوض ایدوکلری
القوش وبوغاز اسکله سنده کمرک امینلری قولاریله القوش قبض ایدوکلری اوقونوب ویوکه
کتخدالق حاجی ومحله نام مکنه مرقوم غدرقارلری یاپاس کویرسنه اغتر وبوغاز قریه سنه طاپو
تسکره سنده اودیوس آغریسوزه واقع اکسوغور وغیرلری نام قریه لرده طاپو اودده
بوستان مکنه ویرکلک قویورلوغ نامه اوده واقع اوتلق ویرلمیوب غدرقارلری القوش دلک یانه حکم
همایونه رعایای عهدنامه همایونه مخالف اولوجهله اوقونوب

حلب قاضیسی وقتلمه حکمی

فرائجه باش همشیرلیستانه سعادتلو مفتی افندیحضرتلرینه اودده قرده اولوالامر اهل الملة
المسیحیه اردوده خمسه عوارفه تلخیص ستة سعادتلو عرضحالی کونردیکده فرائجه تاجر زنه نام تاجر بعض عیده بکاکیسی اودده خوجه باش
یکی طوقوز سنه جهرفوضی ش عیدی اوچ یکی غروش ویرمیوب تعدیه ایلدکده مشارالیه حلب قاضیسنه
نومی الیه هلیه واقعه ملکی متولی رهن وضع ایدیوب ش یکی یوز غروش ویرمیوب تعدیه ایلدکده
تحقیق اولدیغندن مرقوم زنه نام تاجر حلب قاضیسنه ش عیدی حجت شرعیه تحقیق ایتدکده قاضی مومی الیه
طلبیله ایلکلوسه قونصولوس قوملاری واردیکده مومی الیه حاضر اولمیوب تعدیه ایلدکده مومی الیه
ویرمکله تعلل ایلدکلرینه ملتزم اولدیغی تعدیه ایلدکده مومی الیه حاضر اولمیوب تعدیه ایلدکده
اوچ یکی غروش

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

دکاب همایون شوکتمرون طرفندن ویریلان احکام شریفه قیودیدر

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI® (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI'NA (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI® (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI® (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI® (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI® (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI'NI (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

قید دکاب

قید دکاب

قید دکاب

قید دکاب

قید دکاب

قید دکاب

قید دکاب

قید دکاب

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

در زمان صدر صدور الوزرا حضرت علی پاشا وفی ایان ریاست
طال بقاهما فی سنه ست ومایة والف

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

128

129

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

525

استانبول قاضیه سنه

فلانجه الحمد عرضحال کوندروب فلانجه قوللرینه تیمار ویرلدیغی معلوم اولوب
یرینه تسویده ایدن ... اولمغله استانبول قاضیسنه کتدیکده ...
... اولدوغی حالده ... یرینه ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... یرینه ... ویرلمسی ...

526

شام ولایته قاضیه سنه

فلانجه الحمد عرضحال کوندروب فلانجه ... اولدوغی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...

527

استانبول قاضیه سنه

فلانجه الحمد عرضحال کوندروب فلانجه ... اولدوغی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...

528

یوغرتمه صوباشیه سنه

فلانجه الحمد عرضحال کوندروب فلانجه ... اولدوغی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...

529

ازمیر قاضیه سنه

فلانجه الحمد عرضحال کوندروب فلانجه ... اولدوغی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...

دوزمان وزیر اعظم حسین پاشا وفی آبان
رئیس الکتاب محمد افندی طاب ثراهما
سنه ۱۰۹۰

530

استانبول قاضیه سنه

... اولمغله ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...

531

استانبول قاضیه سنه

... اولمغله ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...

532

یوغرتمه صوباشیه سنه

... اولمغله ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...

533

ازمیر قاضیه سنه

... اولمغله ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...

534

... قاضیه سنه

... اولمغله ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...

535

... قاضیه سنه

... اولمغله ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...

536

... قاضیه سنه

... اولمغله ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...

537

... قاضیه سنه

... اولمغله ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...

538

... قاضیه سنه

... اولمغله ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...

539

... قاضیه سنه

... اولمغله ... ویرلمسی ...
... اولمغله ... ویرلمسی ...

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

حلب ولایتی وقضاسی مکالمه

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

628

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

ارزه قضیه سنه ۹۷۴

فرانجه ایچمین عوض مالی کومرروین فرانجه تجاری ایچون ترکه سنه ایل قدیمی اولمه قدیمی
و دار و قدیمی فرانجه لونلی تجاتلری حقده بولنمز قدیمی و عوائدی استمغا ایتمه
اکوه تجاری مع مافیه ایچون طلبی توقیف اولنمق اوزره معتبر اعیان تجاری تعرض
و عکس حرکت عون ایچون و تجاتلری اعیان رایه ایچون عهدنامه همایون مطابق زیاده و نقصان
فرانجه اولمه و عوائدی اوقیه تجاتلری حضروکی ایکی قدیمی قدیمی ایکی تماع
و وجهیله ایچه بیچه قدیمی اداسنه مدیریه اولنمه ایکی هایون ایکی عهدنامه همایون
مراعیه استمغا و مشروحه استمه سیاقنه عهدنامه همایون مطابق ایکی باشلمش

ز دفتر خاقانی

بوغاز حصار قضیه سنه ۹۷۴

فرانجه ایچمین عوض مالی کومرروین فرانجه تجاری اولمه ایکی قدیمی اولمه قدیمی
دارین کومرروین تجاتلری عهدنامه همایون مطابق ایکی قدیمی ایکی اولمه قدیمی
اولمه تکرار ایچون مدیریه کلمش مراعیه استمغا عهدنامه همایون مطابق ایکی
یوقسلمق ایچمه مدیریه تجاتلری اعلام رایه استمغا عهدنامه همایون مطابق ایکی باشلمش

ز دفتر خاقانی

طلبیه نامه سنه ۹۷۴

فرانجه ایچمین عوض مالی کومرروین فرانجه فوشتوریه دانه تجاری اولمه رعایا
و تجاتلری و وجهیله کومرروین تجاتلری حقده عهدنامه همایون مطابق اولمه تجاری
تجاری اولمه فرانجه تجاری ایچون عهدنامه همایون مطابق ایکی باشلمش

ز دفتر خاقانی

طلبیه نامه سنه ۹۷۴

فرانجه ایچمین عوض مالی کومرروین طلبیه فرانجه فوشتوریه دانه تجاری اولمه رعایا
کمال امنیت تجاری ایچون عهدنامه همایون مطابق ایکی باشلمش

ز دفتر خاقانی

ارزه قضیه سنه ۹۷۴

فرانجه ایچمین عوض مالی کومرروین فرانجه تجاری ایچون ترکه سنه ایل قدیمی اولمه قدیمی
جاری اولمه فرانجه تجاری ایچون عهدنامه همایون مطابق ایکی باشلمش
فرانجه تجاری ایچون عهدنامه همایون مطابق ایکی باشلمش

ز دفتر خاقانی

ارزه قضیه سنه ۹۷۴

فرانجه ایچمین عوض مالی کومرروین فرانجه تجاری ایچون ترکه سنه ایل قدیمی اولمه قدیمی
اولمه تکرار ایچون مدیریه کلمش مراعیه استمغا عهدنامه همایون مطابق ایکی
ارزه قضیه سنه ۹۷۴ اولمه فرانجه تجاری ایچون عهدنامه همایون مطابق ایکی باشلمش

ز دفتر خاقانی

طلبیه نامه سنه ۹۷۴

فرانجه ایچمین عوض مالی کومرروین فرانجه تجاری ایچون ترکه سنه ایل قدیمی اولمه قدیمی
کمال امنیت تجاری ایچون عهدنامه همایون مطابق ایکی باشلمش

ز دفتر خاقانی

ارزه قضیه سنه ۹۷۴

فرانجه ایچمین عوض مالی کومرروین فرانجه تجاری ایچون ترکه سنه ایل قدیمی اولمه قدیمی
تجاری اولمه فرانجه تجاری ایچون عهدنامه همایون مطابق ایکی باشلمش
عهدنامه همایون مطابق ایکی باشلمش

ز دفتر خاقانی

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

621

صیادیوروی یاکوکنه مکاکی

فرانجه ایچمین عرضحال کوتروروب مدینه ؛ صیادی اولدوغه فرانجه قونسلوسی پاشه رقمی
ایله اعنه ورمامغی چوق یکیدن یکیدن عله ایله اعنه ورمامغی تعیین اولنوب عرضحال
اعنه طرفنه مهرلنمکین ویرلدوکی بیان موضح مکاکی هوده یه ایلکمه مبنی تاشه
ایله اولدی سنه

622

صیادیوروی یاکوکنه مکاکی

فرانجه ایچمین عرضحال کوتروروب مدینه ؛ صیادی اولدوغه فرانجه قونسلوسی پاشه رقمی
ایله اعنه ورمامغی چوق یکیدن یکیدن عله ایله اعنه ورمامغی تعیین اولنوب عرضحال
اعنه طرفنه مهرلنمکین ویرلدوکی بیان موضح مکاکی هوده یه ایلکمه مبنی تاشه
ایله اولدی سنه

623

ارنیوت قضه سنه دیکرکی اینه مکاکی

فرانجه ایچمین عرضحال کوتروروب مدینه ؛ ارنیوت تجار رعیه سندن فرانجه
سفینه سنه بینوب اسکندریه یه کیدرکن یولده قبرس جزیره سنه یاقین یرده
اولان یونان قرصانلری طرفندن یاغما اولنوب اسکندریه ده قونسلوسه
عرضحال ویروب اعنه طلب ایلدکده قونسلو طرفندن اعنه ورمامغی
ایله اولدی سنه

624

ارنیوت قضه سنه دیکرکی اینه مکاکی

فرانجه ایچمین عرضحال کوتروروب مدینه ؛ ارنیوت تجار رعیه سندن فرانجه
سفینه سنه بینوب اسکندریه یه کیدرکن یولده قبرس جزیره سنه یاقین یرده
اولان یونان قرصانلری طرفندن یاغما اولنوب اسکندریه ده قونسلوسه
عرضحال ویروب اعنه طلب ایلدکده قونسلو طرفندن اعنه ورمامغی
ایله اولدی سنه

625

ارنیوت قضه سنه دیکرکی اینه مکاکی

فرانجه ایچمین عرضحال کوتروروب مدینه ؛ ارنیوت تجار رعیه سندن فرانجه
سفینه سنه بینوب اسکندریه یه کیدرکن یولده قبرس جزیره سنه یاقین یرده
اولان یونان قرصانلری طرفندن یاغما اولنوب اسکندریه ده قونسلوسه
عرضحال ویروب اعنه طلب ایلدکده قونسلو طرفندن اعنه ورمامغی
ایله اولدی سنه

626

ارنیوت قضه سنه دیکرکی اینه مکاکی

فرانجه ایچمین عرضحال کوتروروب مدینه ؛ ارنیوت تجار رعیه سندن فرانجه
سفینه سنه بینوب اسکندریه یه کیدرکن یولده قبرس جزیره سنه یاقین یرده
اولان یونان قرصانلری طرفندن یاغما اولنوب اسکندریه ده قونسلوسه
عرضحال ویروب اعنه طلب ایلدکده قونسلو طرفندن اعنه ورمامغی
ایله اولدی سنه

627

ارنیوت قضه سنه دیکرکی اینه مکاکی

فرانجه ایچمین عرضحال کوتروروب مدینه ؛ ارنیوت تجار رعیه سندن فرانجه
سفینه سنه بینوب اسکندریه یه کیدرکن یولده قبرس جزیره سنه یاقین یرده
اولان یونان قرصانلری طرفندن یاغما اولنوب اسکندریه ده قونسلوسه
عرضحال ویروب اعنه طلب ایلدکده قونسلو طرفندن اعنه ورمامغی
ایله اولدی سنه

628

ارنیوت قضه سنه دیکرکی اینه مکاکی

فرانجه ایچمین عرضحال کوتروروب مدینه ؛ ارنیوت تجار رعیه سندن فرانجه
سفینه سنه بینوب اسکندریه یه کیدرکن یولده قبرس جزیره سنه یاقین یرده
اولان یونان قرصانلری طرفندن یاغما اولنوب اسکندریه ده قونسلوسه
عرضحال ویروب اعنه طلب ایلدکده قونسلو طرفندن اعنه ورمامغی
ایله اولدی سنه

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

587

سلانیک قاضیسنه وقوعه استینه دائر

فرائض ایجمی عوضاتی کومرروب خزانه تجارت عاکمی محرره سنه تحویل اولنمق اوزره ویرلن سفینه نام تجار

ایله کلن قهوه یکرمی عدد قهوه ؛ قهوه مومی کرکی ایله ایکی یوز قوطی قهوه و دوکر ایله اوچ یوز قوطی قهوه و تمباکو

سفینه ارباب حقه رسوب طوغری خزانه دفتدنه کوندرلوب وکلاسنه بکلدرلدیکی طلبسز تسلیم اولنمق

ایچون سفینه مذکوره

588

ارنود قاضیسنه دائر

فرائض ایجمی عوضاتی کومرروب خزانه تجارت عاکمی محرره سنه تحویل اولنمق اوزره ویرلن سفینه نام تجار

ایله کلن قهوه یکرمی عدد قهوه ؛ قهوه مومی کرکی ایله ایکی یوز قوطی قهوه و دوکر ایله اوچ یوز قوطی قهوه و تمباکو

سفینه ارباب حقه رسوب طوغری خزانه دفتدنه کوندرلوب وکلاسنه بکلدرلدیکی طلبسز تسلیم اولنمق

ایچون سفینه مذکوره

589

وغاز موصل وکلیس ورومی وارکلو وسلیمری وحکیم وارب اله دعوت وبازرگانه دائر

دعوتنامه دیوانی وازمیر قاضیسنه دائر

فرائض ایجمی عوضاتی کومرروب خزانه تجارت عاکمی محرره سنه تحویل اولنمق اوزره ویرلن سفینه نام تجار

ایله کلن قهوه یکرمی عدد قهوه ؛ قهوه مومی کرکی ایله ایکی یوز قوطی قهوه و دوکر ایله اوچ یوز قوطی قهوه و تمباکو

سفینه ارباب حقه رسوب طوغری خزانه دفتدنه کوندرلوب وکلاسنه بکلدرلدیکی طلبسز تسلیم اولنمق

ایچون سفینه مذکوره

590

استانبول نقابتی ولستانبول وغلطه نقابتی دائر

فرائض ایجمی عوضاتی کومرروب عاکمی محرره سنه تحویل اولنمق اوزره ویرلن سفینه نام تجار

ایله کلن قهوه یکرمی عدد قهوه ؛ قهوه مومی کرکی ایله ایکی یوز قوطی قهوه و دوکر ایله اوچ یوز قوطی قهوه و تمباکو

سفینه ارباب حقه رسوب طوغری خزانه دفتدنه کوندرلوب وکلاسنه بکلدرلدیکی طلبسز تسلیم اولنمق

ایچون سفینه مذکوره

مصر ولایتی ومصر والسکندریه قاضیلرینه دائر

فرائض ایجمی عوضاتی کومرروب خزانه تجارت عاکمی محرره سنه تحویل اولنمق اوزره ویرلن سفینه نام تجار

ایله کلن قهوه یکرمی عدد قهوه ؛ قهوه مومی کرکی ایله ایکی یوز قوطی قهوه و دوکر ایله اوچ یوز قوطی قهوه و تمباکو

سفینه ارباب حقه رسوب طوغری خزانه دفتدنه کوندرلوب وکلاسنه بکلدرلدیکی طلبسز تسلیم اولنمق

ایچون سفینه مذکوره

591

ازمیر ومعیز بیت ایله کاکی

فرائض ایجمی عوضاتی کومرروب خزانه تجارت عاکمی محرره سنه تحویل اولنمق اوزره ویرلن سفینه نام تجار

ایله کلن قهوه یکرمی عدد قهوه ؛ قهوه مومی کرکی ایله ایکی یوز قوطی قهوه و دوکر ایله اوچ یوز قوطی قهوه و تمباکو

سفینه ارباب حقه رسوب طوغری خزانه دفتدنه کوندرلوب وکلاسنه بکلدرلدیکی طلبسز تسلیم اولنمق

ایچون سفینه مذکوره

592

استانبول نقابتی ولستانبول وغلطه نقابتی دائر

فرائض ایجمی عوضاتی کومرروب خزانه تجارت عاکمی محرره سنه تحویل اولنمق اوزره ویرلن سفینه نام تجار

ایله کلن قهوه یکرمی عدد قهوه ؛ قهوه مومی کرکی ایله ایکی یوز قوطی قهوه و دوکر ایله اوچ یوز قوطی قهوه و تمباکو

سفینه ارباب حقه رسوب طوغری خزانه دفتدنه کوندرلوب وکلاسنه بکلدرلدیکی طلبسز تسلیم اولنمق

ایچون سفینه مذکوره

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

A.DVN.DVE.d 028/3

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

734

بوغاز حصار قضاسنه دوزداره نه مکاکه

فرایحه ایچمین وقبوله عرضحالی کوتروروب کوندروب کوزه یکه قطعه تلمورلو اوزره مذبوح اولوب
مسلخی اولمغله مومیه ایتمکه رخصت ایتمزدن بنه اون هوچ هوچ یه اوروب اصلح اولدیغنه
اون هوچ اوزرنه قلمزدر مورخ

735

بوغاز حصار قضاسنه دوزداره نه مکاکه

فرایحه ایچمین وقبوله عرضحالی کوتروروب فرایحه قوزو اوزره مذبوح اولوب ایچ وقطعه
کوتروجی والیلر کوتروروب مشتملی عرضه هوچ مومیه کوکوس اولدیغنه
اون هوچ یه ایچمکن مسدودیله مکاکه

736

بوغاز حصار قضاسنه دوزداره نه مکاکه

فرایحه ایچمین وقبوله عرضحالی کوتروروب فرایحه قوزو اوزره اس اولوب قوزو ایچ وقطعه
سنه مسطره کوتروروب والیلر کوتروروب مشتملی عرضه هوچ مومیه کوکوس اولدیغنه
اون هوچ یه ایچمکن مسدودیله مکاکه

737

بوغاز حصار قضاسنه دوزداره نه مکاکه

فرایحه ایچمین وقبوله عرضحالی کوتروروب فرایحه قوزو اوزره سلیمه ایچ وقطعه
کوتروجی والیلر کوتروروب مشتملی عرضه هوچ مومیه کوکوس اولدیغنه
ویاخود اون هوچ یه ایچمکن مسدودیله مکاکه

738

قره حصار قضاسنه مکاکه

فرایحه ایچمین وقبوله عرضحالی کوتروروب قره حصار قضاسنه فرایحه قوزو اوزره دوه موره
مرخص ویرله فرایحه بکزاده ایچ وره موره یه بکزاده قوشکون قضاسنه اون هوچ یه ایچمکن
ویاخود موجبنجه مقاطعه اوزره یه ایچمکن مسدودیله مکاکه

739

ارزنجان قضاسنه مکاکه

فرایحه ایچمین وقبوله عرضحالی کوتروروب فرایحه ایچ ایچ وقطعه یاغی مکاکه اوزره
محله یه بکزاده وشتمره یه بکزاده سنه مسطره اوزره اون هوچ یه ایچمکن مسدودیله
اون هوچ اوزرنه قلمزدر مورخ

740

غلطه قضاسنه وخصه بوستانجی باشی وغلطه دیوانی مکاکه

فرایحه ایچمین وقبوله عرضحالی کوتروروب عمیا ایچ اولوب فرایحه قدیمدن ارسال ایچمکن اولدیغی
ایچون بش بدلیس اسکی سفینه ایله فرایحه نقل ولیس له مکاکه اون هوچ یه ایچمکن مسدودیله
ایچ وقطعه بش بدلیس اسکی سفینه ایله فرایحه ارسال اون هوچ یه ایچمکن مسدودیله

741

استانبوله بنزاه فرایحه ایله قدیمدن ساتیله اسده وقضاسنه واکثر یرلرینه یکوی سعادتلی
وقطعه ورقوار اون طقوز یه مسدودیله مکاکه

742

فرایحه ایچمین عرضحالی کوتروروب کندولیکله مکاکه فرایحه بکزاده اوزره اون هوچ
ایکوقوچ هرقطارده برقوزی قحبه ایله قره حصار فرایحه دوه قره حصار فرایحه بکزاده
کیزلرنه واعدانه واقعه ایچون مسدودیله مکاکه

743

قره حصار قضاسنه مکاکه

فرایحه ایچمین عرضحالی کوتروروب فرایحه قوزو اوزره اون هوچ یه ایچمکن مسدودیله
اون هوچ اوزرنه قلمزدر مورخ

744

ارض روم قضاسنه وارزنجان قضاسنه مکاکه

فرایحه ایچمین وقبوله عرضحالی کوتروروب فرایحه ایچ وقطعه اون هوچ یه ایچمکن
مسدودیله اون هوچ اوزرنه قلمزدر مورخ

745

قره حصار قضاسنه مکاکه

فرایحه ایچمین وقبوله عرضحالی کوتروروب فرایحه قوزو اوزره اون هوچ یه ایچمکن
مسدودیله اون هوچ اوزرنه قلمزدر مورخ

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

746

قضیه حکایه ... قوه‌دار

فی‌الجمله عرضحال کوزرون ... قوه‌دار ... قضیه حکایه

فی‌الجمله عرضحال کوزرون ... قوه‌دار ... قضیه حکایه

فی‌الجمله عرضحال کوزرون ... قوه‌دار ... قضیه حکایه

فی‌الجمله عرضحال کوزرون ... قوه‌دار ... قضیه حکایه

فی‌الجمله عرضحال کوزرون ... قوه‌دار ... قضیه حکایه

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

758

فرمان شریف بنام ... قضیه حاکم

فرانجه ایلچیسی عرضحال کوتوروب فرانجه قونسولاری ایله تجار و رعایاسی حقنده بعض مرادلری اولدیغنی بیان ایلدکده مشار الیه ایلچی ایله قونسولاری و

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

بوغاز حصار قضاسنه وزوارلرنه حکمکه

فرایحه ایچمین وقرنول عرضحال کونتررب فرایحه قوی اوزرنه قوی اوزرنه قوی اوزرنه
ترکی تاغ قوی اوزرنه قطعه سفینه سیله کوتوروب والیلرین کوتوروب عرضحال مهرلرنا هوی
تاغ قوی اوزرنه قوی اوزرنه قوی اوزرنه هوی موضع کرکی اوزرنه
اوزرنه حکمکه رجا ایلکله رخصت ویرلدی

بوغاز حصار قضاسنه وزوارلرنه حکمکه

فرایحه ایچمین عرضحال کونتررب فرایحه قوی اوزرنه قوی اوزرنه قوی اوزرنه قوی اوزرنه
کوتوروب والیلرین کوتوروب عرضحال مهرلرنا هوی موضع کرکی اوزرنه اوزرنه
ویرلدی ودفتره کتابی مراد ایلکله معتاد اوزره حکمکه رجا ایلکله رخصت ویرلدی

بوغاز حصار قضاسنه وزوارلرنه حکمکه

فرایحه ایچمین عرضحال کونتررب فرایحه قوی اوزرنه قوی اوزرنه قوی اوزرنه قوی اوزرنه
سفینه سیله کوتوروب والیلرین کوتوروب عرضحال مهرلرنا هوی موضع کرکی اوزرنه اوزرنه
ویرلدی ودفتره کتابی مراد ایلکله معتاد اوزره حکمکه رجا ایلکله رخصت ویرلدی

بوغاز حصار قضاسنه وزوارلرنه حکمکه

فرایحه ایچمین عرضحال کونتررب فرایحه قوی اوزرنه قوی اوزرنه قوی اوزرنه قوی اوزرنه
سفینه سیله کوتوروب والیلرین کوتوروب عرضحال مهرلرنا هوی موضع کرکی اوزرنه اوزرنه
ویرلدی ودفتره کتابی مراد ایلکله معتاد اوزره حکمکه رجا ایلکله رخصت ویرلدی

ارض روم والیسی ابراهیم پاشا وقار صرح طرزنه وطوز قضاسنه لمنتوله کلنجه
دائره اودون تاجرلرنه وقاصنه وکتخدالرینه وکیلری سوداگرلرنه وایچه قدیمه
وایتی ارنیه حکمکه

فرایحه ایچمین وقرنول عرضحال کونتررب فرایحه رهنامه ترخ هوز نومار تاغ براهیم
عدد نفر فرایحه رهنامه مضمونجه لمنتوله حکم مراد ایلکله هرقنکی کمی حکومتله قاضی
ایدوب ایچمه زاده ومرزفون اوغلی نوقه جاریه لرینه کوتوروب کمی اوزرلرینه
وطوارق عدد نفر وفرایحه رهنامه مضمونجه هوی قوی تاغ براهیم وسیله
مرورنه محافظ اولمق ایچون بنم امریمه رجا ایلکله رخصت ویرلدی لمنتوله حکمکه

قرس ایالتنه وطوز قضاسنه حکمکه

فرایحه ایچمین وقرنول عرضحال کونتررب لمنتوله صاحبه فرایحه ودفتره قطعه وعدد
دائره اودون قرس قوی نفر حنطه وزرع لمنتوله فرایحه تحاریر وسنطوره
تاغ تمر اخوره کوتوریلوب فرایحه ودفتره کوتوریلمک لمنتوله رخصت ویرلدی
نوقه جاریه لمنتوله اوزرلرینه کوتوریلوب بنم امریمه رجا ایلکله رخصت ویرلدی
ودفتره نقلنه مخالفت اولنمیوب بنم امریمه رجا ایلکله رخصت ویرلدی
لمنتوله محافظت اولنمق ایچون بنم امریمه رجا ایلکله رخصت ویرلدی

نامعینه لمعلومکه بوقدر معتاد رعیه وزوارلرنه زیاده اولمق ایچون

کلیجوی ابراهیم اغه وخلفه توسنجی یینی حکمکه

فرایحه ایچمین وقرنول عرضحال کونتررب فرایحه قوی اوزرنه قوی اوزرنه قوی اوزرنه
سفینه سیله کوتوروب والیلرین کوتوروب عرضحال مهرلرنا هوی موضع کرکی اوزرنه
لمنتوله حکمکه رجا ایلکله رخصت ویرلدی ودفتره کتابی مراد ایلکله معتاد اوزره حکمکه

نامعینه
لمعلومکه بوقدر معتاد رعیه وزیاده وسنجق بکی ایکی وقیه اخی اخچا ایله

بوغاز حصار قضاسنه وزوارلرنه حکمکه

فرایحه ایچمین وقرنول عرضحال کونتررب فرایحه قوی اوزرنه قوی اوزرنه قوی اوزرنه
سفینه سیله کوتوروب والیلرین کوتوروب عرضحال مهرلرنا هوی موضع کرکی اوزرنه
لمنتوله حکمکه رجا ایلکله رخصت ویرلدی ودفتره کتابی مراد ایلکله معتاد اوزره حکمکه

بوغاز حصار قضاسنه وزوارلرنه حکمکه

فرایحه ایچمین وقرنول عرضحال کونتررب فرایحه قوی اوزرنه قوی اوزرنه قوی اوزرنه
سفینه سیله کوتوروب والیلرین کوتوروب عرضحال مهرلرنا هوی موضع کرکی اوزرنه
لمنتوله حکمکه رجا ایلکله رخصت ویرلدی ودفتره کتابی مراد ایلکله معتاد اوزره حکمکه

بوغاز حصار قضاسنه وزوارلرنه حکمکه

فرایحه ایچمین وقرنول عرضحال کونتررب فرایحه قوی اوزرنه قوی اوزرنه قوی اوزرنه
سفینه سیله کوتوروب والیلرین کوتوروب عرضحال مهرلرنا هوی موضع کرکی اوزرنه
لمنتوله حکمکه رجا ایلکله رخصت ویرلدی ودفتره کتابی مراد ایلکله معتاد اوزره حکمکه

بوغاز حصار قضاسنه وزوارلرنه حکمکه

فرایحه ایچمین وقرنول عرضحال کونتررب فرایحه قوی اوزرنه قوی اوزرنه قوی اوزرنه
سفینه سیله کوتوروب والیلرین کوتوروب عرضحال مهرلرنا هوی موضع کرکی اوزرنه
لمنتوله حکمکه رجا ایلکله رخصت ویرلدی ودفتره کتابی مراد ایلکله معتاد اوزره حکمکه

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

800

فی ۱۲ شعبان سنه ۱۲۱۱

فرمان همایون عزت مقرون شرف نفاذ یافته که مشار الیه مشار الیه مشار الیه

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

809

نقشه دفینه دیوی نه مکاه

فرایخه ایمین عوضمال کونه روس فرایخه ایله مکاه اوزه جون نقشه ایله بیلدیغ قدر ایله ور ویرمیوب
یکزاج بن اوچیوی کتوروب ایله اوزه ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله ایله
ایله ایله ایله ایله ایله ایله

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI© (BOA)

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

A.DVN.DVE.d 028/3